

QUÍMICA GENERAL I

Curs 2019_2020

Grup D

Prof. Ismael Navarro Fuertes

isnafuer@uv.es

Departament de Química Orgànica

Facultat de Química

QUÍMICA GENERAL I

Tema 1. INTRODUCCIÓ. Formulació inorgànica

Tema 2. ESTRUCTURA ATÒMICA

Tema 3. ÀTOMS POLIELECTRÒNICS I PROPIETATS PERIÒDIQUES

Tema 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Tema 5. ENLLAÇ QUÍMIC II. Formulació química orgànica

Tema 6. ESTRUCTURA I ENLLAÇ. COMPORTAMENT QUÍMIC ÀCID-BASE

Tema 7. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Tema 8. SÒLIDS NO MOLECULARS

QUÍMICA GENERAL I

Característiques generals de l'assignatura

- ✓ **L'assignatura Química general I** és una assignatura troncal que s'imparteix en el primer curs del títol de grau en Química durant el primer quadrimestre. En el pla d'estudis consta d'un total de 6 crèdits ECTS.
- ✓ **Junt amb Química general II** (assignatura troncal de primer curs i que s'imparteix durant el segon quadrimestre), es pretén, essencialment, que l'estudiant aprofundisca en aquells coneixements de química que ha anat adquirint en els cursos de batxillerat i que, en determinats aspectes, els complete.
- ✓ D'aquesta manera, s'establiran els fonaments imprescindibles perquè pugui abordar posteriorment amb èxit l'estudi **de les distintes branques que conformen la disciplina**.
- ✓ En concret, en aquesta assignatura s'abordaran, a banda d'elements bàsics com **la nomenclatura, la formulació i l'estequiometria**, tots els aspectes relacionats amb la descripció de la matèria, com l'estructura atòmica i les propietats periòdiques, l'estructura molecular i l'enllaç químic, els estats d'agregació, els distints tipus de sòlids i de grups funcionals orgànics.

Coneixements bàsics

- **Utilitzar la taula periòdica.** Conèixer els símbols dels elements químics, els blocs i els grups de la taula periòdica.
- **Relacionar la posició en la taula periòdica, el nombre atòmic d'un element i la configuració electrònica dels elements.**
- **Anomenar i formular compostos inorgànics senzills:** binaris (de l'hidrogen, de l'oxigen, de no-metalls amb metalls i de no-metalls entre si, combinacions pseudobinàries (hidròxids i cianurs), compostos ternaris (oxàcids i oxosals) i quaternaris (oxosals àcides).
- **Anomenar i formular compostos orgànics senzills:** amb una i dues funcions: hidrocarburs (alcans, alquens, alquins i aromàtics), derivats halogenats, compostos amb oxigen (alcohols, èters, aldehids, cetones, àcids i èsters), amb sofre (tiols i tioèters), amb nitrogen (amines, nitrils, amides i derivats nitrats) i compostos halogenats.
- **Distingir entre fórmula empírica, fórmula molecular i fórmula desenvolupada.**
- **Determinar les quantitats de matèria implicades en una reacció química,** bé en fase gas, amb sòlids o líquids, o en dissolució, manejant adequadament els conceptes de puresa, densitat, rendiment, reactiu limitant i reactius en excés, i concentració, així com l'equació d'estat dels gasos ideals i la llei de Dalton de les pressions parcials.
- **Calcular les quantitats necessàries per a preparar una determinada dissolució,** tant si es parteix de substàncies pures com impures, i usar correctament les diverses formes d'expressar la concentració.

Teories atòmiques i propietats periòdiques

- Conèixer els paràmetres que caracteritzen la radiació electromagnètica i conèixer la hipòtesi de Planck. Racionalitzar la dualitat ona-corpúscle i explicar l'efecte fotoelèctric.
- Saber descriure experiments que posen de manifest la quantització de l'energia.
- Racionalitzar les línies observades en els espectres de l'hidrogen mitjançant el model de Bohr.
- Conèixer la dualitat ona-corpúscle de la matèria i les conseqüències del principi d'incertesa de Heisenberg.
- Interpretar els conceptes de funció d'ona i densitats de probabilitat de trobar un electró.
- Relacionar les possibles combinacions de nombres quàntics amb els nivells, subnivells i orbitals.
- Distingir la part radial i la part angular de les funcions d'ona monoelèctriques. Saber representar-les qualitativament segons els nombres quàntics associats.
- Aplicar els conceptes de poder penetrant d'un orbital, càrrega nuclear efectiva i constant d'apantallament en àtoms polielectrònics.
- Conèixer el nombre quàntic d'espín. Enunciar el principi d'exclusió de Pauli i la regla de la màxima multiplicitat de Hund i aplicar el principi de construcció per a escriure configuracions de mínima energia per a àtoms i ions polielectrònic
- Definir radi covalent, radi de Van der Waals, radi metàl·lic, radi iònic, energia d'ionització, afinitat electrònica i electronegativitat.
- Definir orbital molecular i classificar-los com a enllaçants, antienllaçants o no enllaçants, i com a sigma o pi.
- Dibuixar el diagrama d'orbitals moleculars de molècules diatòmiques d'elements representatius del primer i segon període i obtenir-ne les configuracions electròniques.
- Calcular, a partir d'aquest diagrama, l'ordre d'enllaç i donar una explicació a propietats moleculars com ara les distàncies i les energies d'enllaç o el caràcter diamagnètic o paramagnètic.
- Justificar i predir la variació de les propietats dels elements al llarg de la taula periòdica.

QUÍMICA GENERAL I

Objectius generals de l'assignatura

Enllaç químic I i II

- Conèixer i diferenciar els tipus bàsics d'enllaç.
- Descriure els aspectes bàsics associats a la formació d'enllaços covalents (simples o múltiples): energia d'enllaç, distància d'enllaç, polaritat d'enllaç.
- Dibuixar les estructures de Lewis d'espècies neutres i carregades, inorgàniques i orgàniques, i dilucidar si compleixen o no la regla de l'octet, identificar possibles formes ressonants i decidir, si hi ha diverses estructures possibles, quina és la més raonable mitjançant el càlcul de càrregues formals.
- Predir la geometria molecular mitjançant l'ús del model de repulsió de parells d'electrons de la capa de valència (RPECV).
- Justificar i predir la polaritat de molècules diatòmiques i poliatòmiques, tant inorgàniques com orgàniques.
- Descriure els elements bàsics del model d'enllaç covalent localitzat i el concepte d'orbital híbrid.
- Identificar el tipus d'hibridació en molècules inorgàniques senzilles i en els àtoms de carboni i heteroàtoms de molècules orgàniques.

QUÍMICA GENERAL I

Objectius generals de l'assignatura

Substàncies moleculars (Química orgànica)

- Deduir algunes propietats de molècules orgàniques en funció de l'estructura del grup funcional que continguen.
- Identificar centres àcids i bàsics en un compost molecular.
- Identificar espècies nucleòfiles i electròfiles.
- Identificar les distintes forces intermoleculars (forces dipolars, de dispersió i enllaços d'hidrogen) i descriure'n les característiques.
- Explicar, a partir d'aquestes, propietats o fenòmens d'interès (estats d'agregació, punts de fusió i ebullició, solubilitats, etc.)

QUÍMICA GENERAL I

Objectius generals de l'assignatura

Substàncies no moleculars

- Definir sòlid cristal·lí i sòlid amorf.
- Descriure les forces intermoleculars en els sòlids moleculars i relacionar-les amb l'estructura i les propietats que presenten.
- Descriure les característiques fonamentals dels sòlids covalents, la seua estructura i les seues propietats.
- Identificar tipus de sòlids i predir-ne les propietats basant-se en la naturalesa de les interaccions entre les partícules que constitueixen la xarxa cristal·lina.
- Descriure les característiques fonamentals dels sòlids metàl·lics i les estructures més freqüents, i relacionar-les amb els empaquetaments compactes d'esferes.
- Enunciar les característiques fonamentals del model del mar d'electrons i justificar, a partir d'aquest, les propietats observades dels metalls.
- Explicar els trets bàsics de la teoria de bandes i justificar, a partir d'aquesta, l'existència de conductors, aïllants, semiconductors intrínsecs i extrínsecs, tant de tipus p com n.
- Descriure les característiques fonamentals dels sòlids iònics i relacionar el tipus d'enllaç que posseeixen i la seua estructura amb les propietats que presenten.
- Saber descriure'n les estructures més usuals.
- Definir energia reticular d'una xarxa iònica i relacionar-la amb altres magnituds termodinàmiques mitjançant cicles de Born-Haber.

Competències transversals

- ✓ **Utilitzant models moleculars, construir l'estructura d'una espècie molecular o iònica.**
- ✓ **Fer un dibuix en perspectiva d'aquesta estructura.**
- ✓ **Descriure de forma correcta:** un gràfic, una taula de valors i una estructura.
- ✓ **Justificar amb arguments racionals fets científics o opinions de manera rigorosa, i redactar de manera adequada.**
- ✓ **Obtindre, analitzar, seleccionar, gestionar, sintetitzar i presentar informació de caràcter científic de manera adequada, utilitzant adequadament les fonts bibliogràfiques i les tecnologies de la informació i la comunicació.**
- ✓ **Relacionar els continguts químics abordats en el curs amb fenòmens de la vida quotidiana o d'interès mediambiental, i ser capaç d'explicar-los.**
- ✓ **Interpretar frases senzilles redactades en anglès sobre els temes estudiats.**

QUÍMICA GENERAL I

Tema 1. INTRODUCCIÓ. Formulació inorgànica

Tema 2. ESTRUCTURA ATÒMICA

Tema 3. ÀTOMS POLIELECTRÒNICS I PROPIETATS PERIÒDIQUES

Tema 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Tema 5. ENLLAÇ QUÍMIC II. Formulació química orgànica

Tema 6. ESTRUCTURA I ENLLAÇ. COMPORTAMENT QUÍMIC ÀCID-BASE

Tema 7. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Tema 8. SÒLIDS NO MOLECULARS

QUÍMICA GENERAL I

Classes presencials

Les classes constaran de les corresponents

introduccions
teòriques

als apartats dels temes proposats en la guia docent.

Al llarg de les classes anirem **resolent problemes clau** per a assolir els conceptes d'una col·lecció proposada. La resta quedaran per a la pràctica personal de l'alumnat.

Al principi de cadascun dels temes es proporcionaran els **capítols o apartats de la bibliografia** que corresponga.

La gent que **vulga eixir a resoldre problemes** pot fer-ho.

L'actitud i la participació

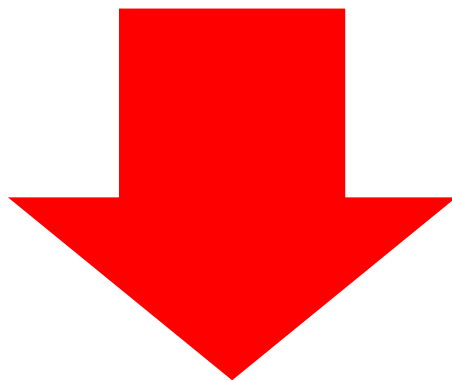
es valorarà

positivament en la

qualificació final. Addicionalment **eixireu de tant en tant** a resoldre problemes a la pissarra.

QUÍMICA GENERAL I

Classes presencials

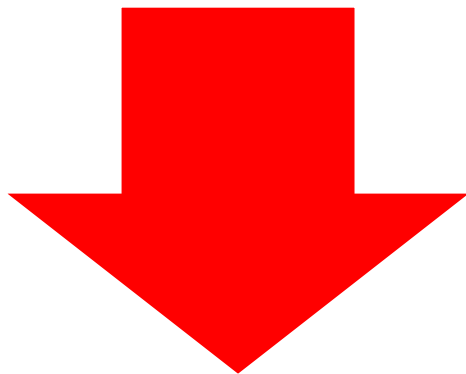
Podeu interrompre la classe
per a aclarar qualsevol
dubte que tingueu...

No podeu interrompre
amb la vostra actitud.
Sobretot per respecte als
companys que sí que
atenen...

QUÍMICA GENERAL I

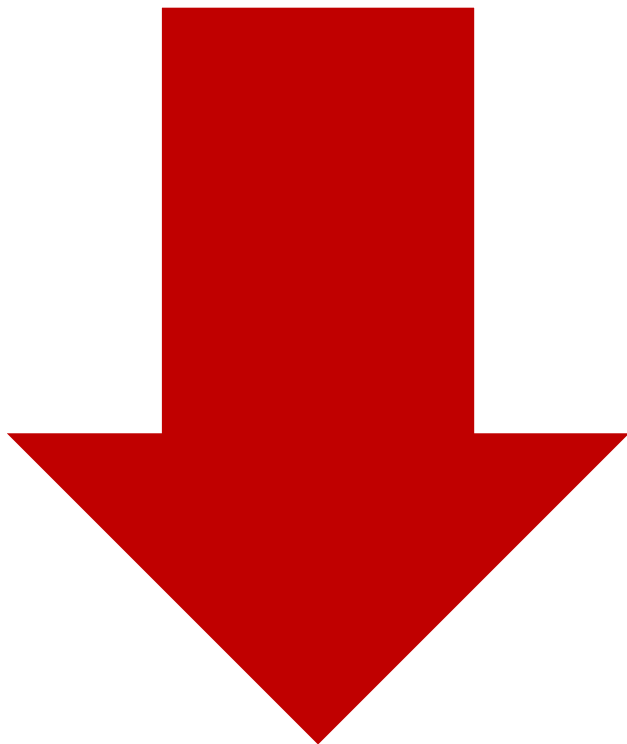
Classes presencials

És imprescindible
disposar **d'una taula
periòdica** dels
elements en qualsevol
format amb les dades
claus dels pesos
atòmics, etc.

No necessiteu
el mòbil ni el
portàtil per a
res.

**Està
terminantment
prohibit gravar o
fer fotos de les
classes presencials.**

QUÍMICA GENERAL I

Tutories reglades

Es treballaran
qüestions curtes
relacionades
amb el tema del qual
hem estat parlant en
les sessions prèvies.

Podeu **utilitzar el**
material que tingueu
de classe o
bibliogràfic
que vulgueu.
Jo estaré a la classe
per a ajudar-vos o
solucionar dubtes.

Avaluaré el resultat
per a tindre una nota
vostra. Sobretot per a la
gent que **ha agafat**
l'opció de les
tutories amb
qualificació del
15 %.

QUÍMICA GENERAL I

Tutories NO reglades

Tinc hores
programades per a
poder quedar amb
vosaltres i resoldre
qüestions
relacionades
amb el tema que hem
tractat.

És altament
recomanable que
porteu el temari al dia.
L'experiència ens diu
que **les presses**
d'última hora no
porten a cap resultat bo
en l'examen...

QUÍMICA GENERAL I

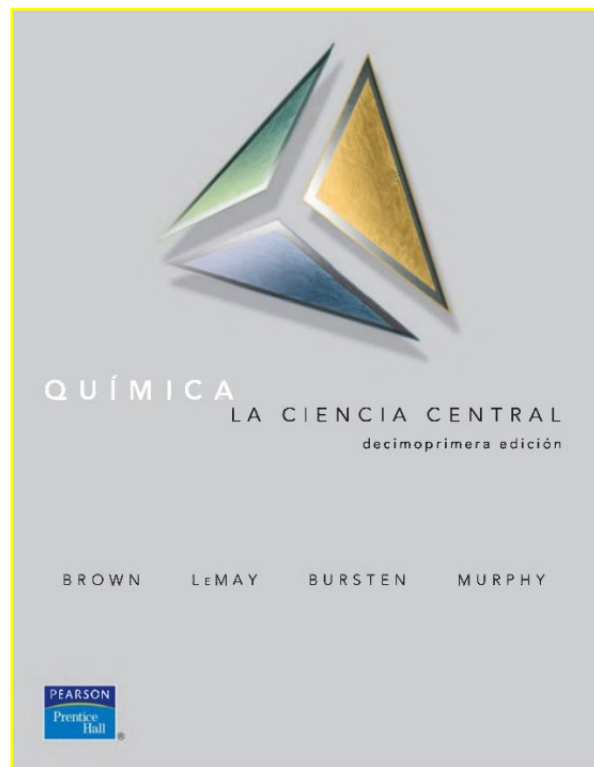
Tutories NO reglades

En els exàmens es demana
**una comprensió de la
matèria donada** que es
demostra resolent qüestions
relacionades, tant numèriques
com de concepte.

És
IMPRESINDIBLE
que **PRACTIQUEU...**

QUÍMICA GENERAL I

Bibliografía

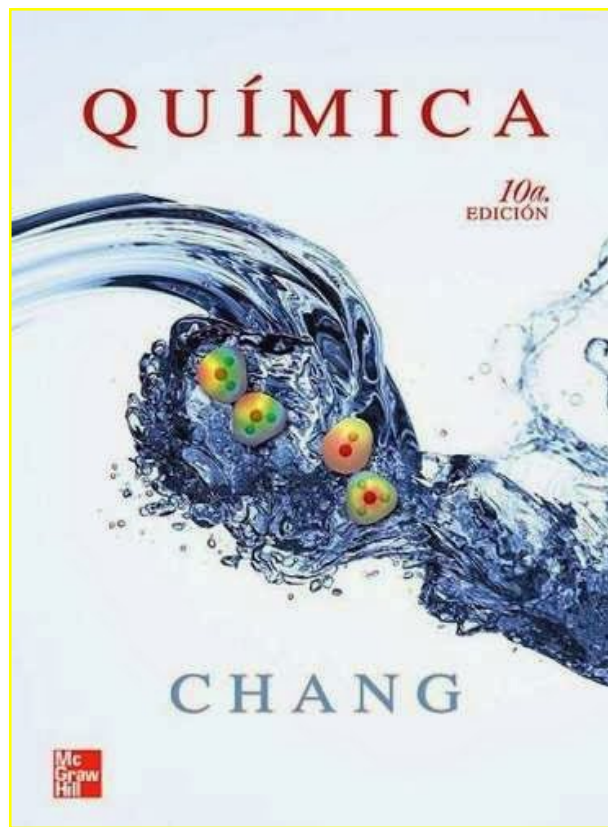
QUÍMICA: LA CIENCIA CENTRAL

T. L. Brown, H. E. Lemay, Jr., B. E. Bursten,
C. J. Murphy i P. Woodward.

Ed. Pearson. 11a ed., 2009.

QUÍMICA GENERAL I

Bibliografía

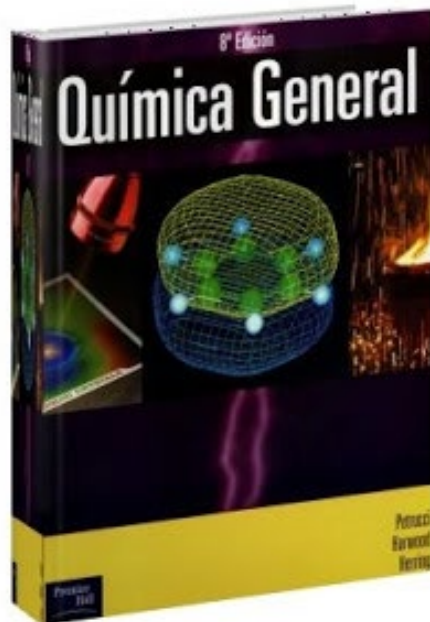

QUÍMICA

R. Chang. Ed. Mc Graw Hill. 10a ed., 2010.

QUÍMICA GENERAL I

Bibliografía

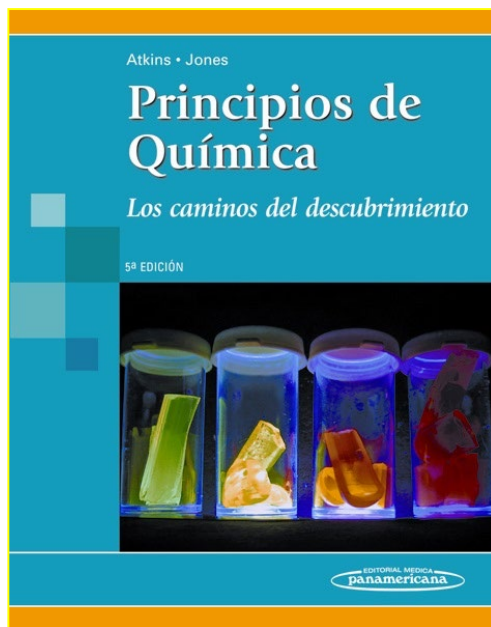
QUÍMICA GENERAL

R. H. Petrucci, W. S. Harwood, F. G. Herring.

Ed. Pearson Educación (Prentice Hall). 8a ed., 2003.

QUÍMICA GENERAL I

Bibliografía

PRINCIPIOS DE QUÍMICA. Los caminos del descubrimiento

P. Atkins, L. Jones (ed.). Buenos Aires: Ed. Médica Panamericana. 5ª ed., 2012.

Resumen del Contenido

1	Las propiedades de la materia y su medida	1
2	Los átomos y la teoría atómica	34
3	Compuestos químicos	68
4	Las reacciones químicas	111
5	Introducción a las reacciones en disolución acuosa	151
6	Gases	192
7	Termoquímica	241
8	Los electrones en los átomos	294
9	La Tabla Periódica y algunas propiedades atómicas	360
10	Enlace químico I. Conceptos básicos	395
11	Enlace químico II. Aspectos adicionales	449
12	Fuerzas intermoleculares: líquidos y sólidos	498
13	Las disoluciones y sus propiedades físicas	557
14	Cinética química	602
15	Principios del equilibrio químico	665
16	Ácidos y bases	697
17	Otros aspectos de los equilibrios ácido-base	745
18	Solubilidad y equilibrios de iones complejos	784
19	Espontaneidad. Entropía y energía Gibbs	819
20	Electroquímica	863
21	Química de los elementos de los grupos principales I: Grupos 1, 2, 13 y 14	917
22	Química de los elementos de los grupos principales II: Grupos 18, 17, 16, 15 e hidrógeno	976
23	Elementos de transición	1031
24	Iones complejos y compuestos de coordinación	1069
25	Química nuclear	1111
26	Estructura de los compuestos orgánicos	1147
27	Reacciones de los compuestos orgánicos	1208
28	Química de los seres vivos	1266

APÉNDICES

A.	Operaciones matemáticas	A1
B.	Conceptos físicos básicos	A11
C.	Unidades SI	A15
D.	Tablas de datos	A17
E.	Mapas conceptuales	A37
F.	Glosario	A39
G.	Respuestas a las Evaluaciones de conceptos	A55

QUÍMICA GENERAL I

Bibliografia

Resumen del Contenido

1	Las propiedades de la materia y su medida	1
2	Los átomos y la teoría atómica	34
3	Compuestos químicos	68
4	Las reacciones químicas	111
5	Introducción a las reacciones en disolución acuosa	151
6	Gases	192
7	Termoquímica	241
8	Los electrones en los átomos	294
9	La Tabla Periódica y algunas propiedades atómicas	360
10	Enlace químico I. Conceptos básicos	395
11	Enlace químico II. Aspectos adicionales	449
12	Fuerzas intermoleculares: líquidos y sólidos	498
13	Las disoluciones y sus propiedades físicas	557
14	Cinética química	602
15	Principios del equilibrio químico	665
16	Ácidos y bases	697
17	Otros aspectos de los equilibrios ácido-base	745
18	Solubilidad y equilibrios de iones complejos	784
19	Espontaneidad. Entropía y energía Gibbs	819
20	Electroquímica	863
21	Química de los elementos de los grupos principales I: Grupos 1, 2, 13 y 14	917
22	Química de los elementos de los grupos principales II: Grupos 18, 17, 16, 15 e hidrógeno	976
23	Elementos de transición	1031
24	Iones complejos y compuestos de coordinación	1069
25	Química nuclear	1111
26	Estructura de los compuestos orgánicos	1147
27	Reacciones de los compuestos orgánicos	1208
28	Química de los seres vivos	1266

APÉNDICES

A.	Operaciones matemáticas	A1
B.	Conceptos físicos básicos	A11
C.	Unidades SI	A15
D.	Tablas de datos	A17
E.	Mapas conceptuales	A37
F.	Glosario	A39
G.	Respuestas a las Evaluaciones de conceptos	A55

Tema 1. INTRODUCCIÓ. Formulació inorgànica

Tema 2. ESTRUCTURA ATÒMICA

Tema 3. ÀTOMS POLIELECTRÒNICS I PROPIETATS PERIÒDIQUES

Tema 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Tema 5. ENLLAÇ QUÍMIC II. Formulació química orgànica

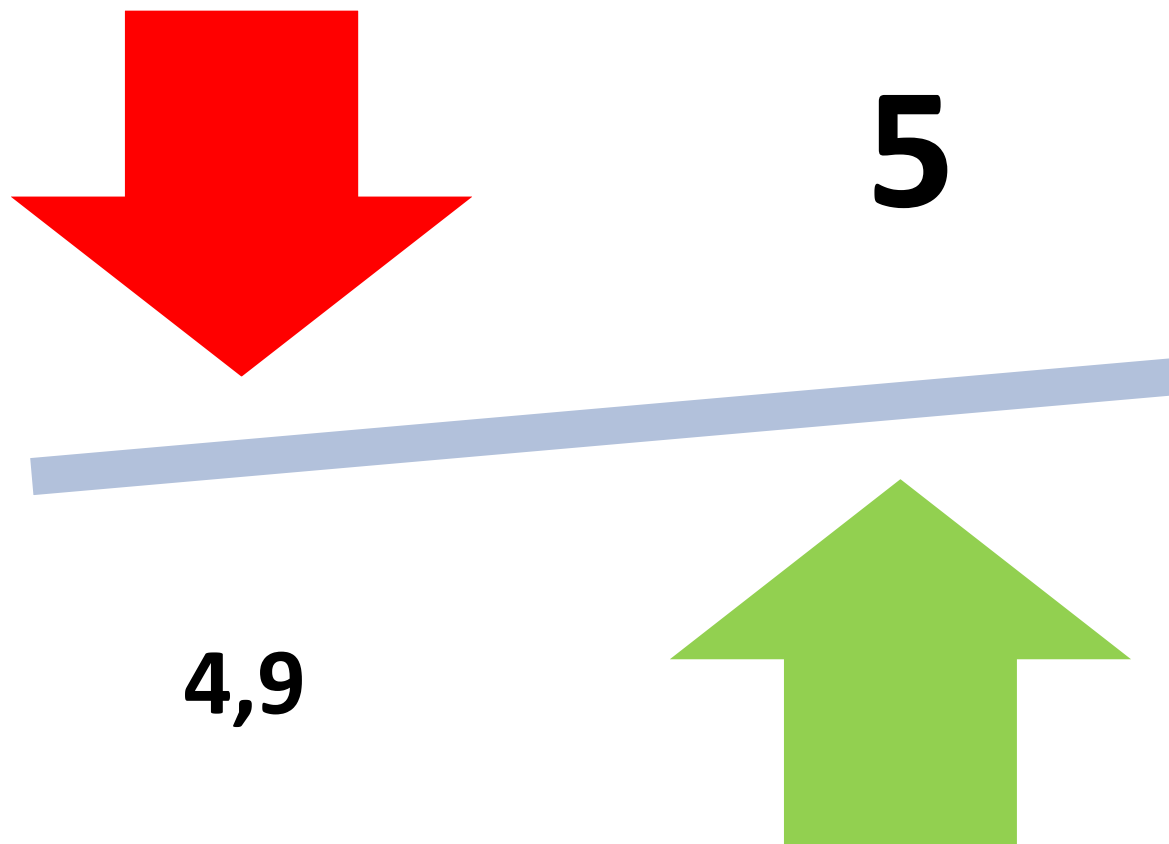
Tema 6. ESTRUCTURA I ENLLAÇ. COMPORTAMENT QUÍMIC ÀCID-BASE

Tema 7. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Tema 8. SÒLIDS NO MOLECULARS

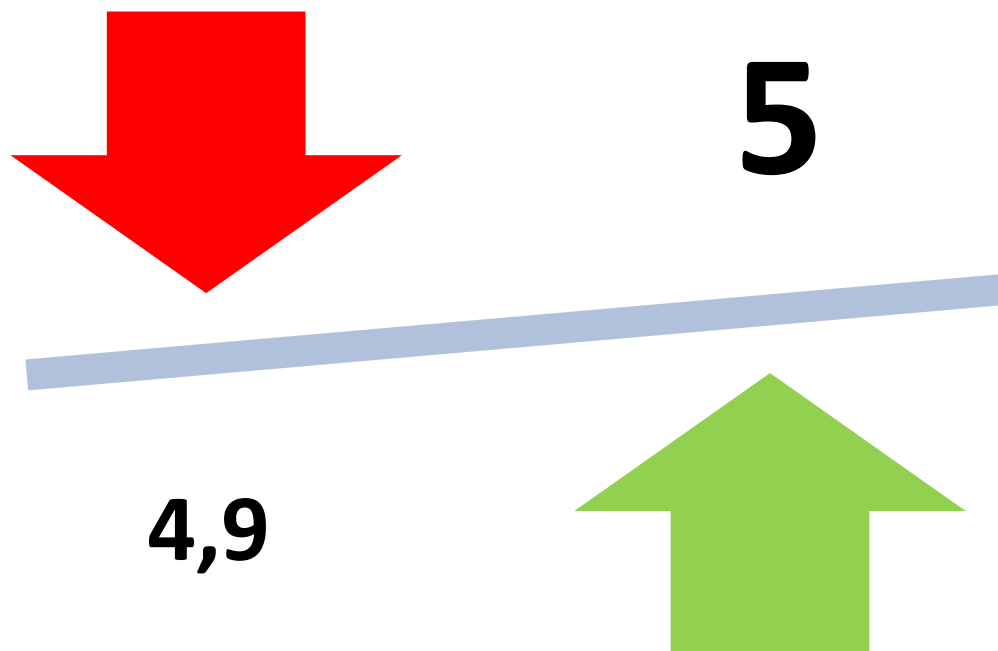

Examen escrit (100 %)

Examen escrit (85 %)

Avaluació tutories (15 %)

Examen escrit (85%)

Avaluació tutories (15 %)

És obligatori
traure un 5 en
les dues parts
de l'assignatura.

Els estudiants que vulguen acollir-se a la
modalitat d'avaluació amb
tutories reglades hauran de comunicar-
ho al professor per correu electrònic

abans del 23 de
setembre.

Heu d'escriure un correu electrònic

amb correcció.

No responc **anònims,**

ni tampoc corregisc tutories,

ni exàmens anònims.

QUÍMICA GENERAL I

2019 International year of the periodic table

<https://www.iypt2019.org/>

<https://www.webelements.com/>

QUÍMICA GENERAL I

2019

**International year
of the periodic
table**

<https://www.iypt2019.org/>

***La química és una de
les ciències que més
ha permès avançar a
la societat.***

TEMA 1. INTRODUCCIÓ

Què és la química?

- Definició i branques de la química.
- Definició i propietats de la matèria.

Estructura atòmica

- Principals fites històriques. Classificacions de la matèria. Mescles. Elements, compostos
- La taula periòdica

Mesura de la matèria

- Pesos atòmics; molècules i fórmules químiques
- El nombre d'Avogadro i el mol. Composició percentual

Reaccions químiques

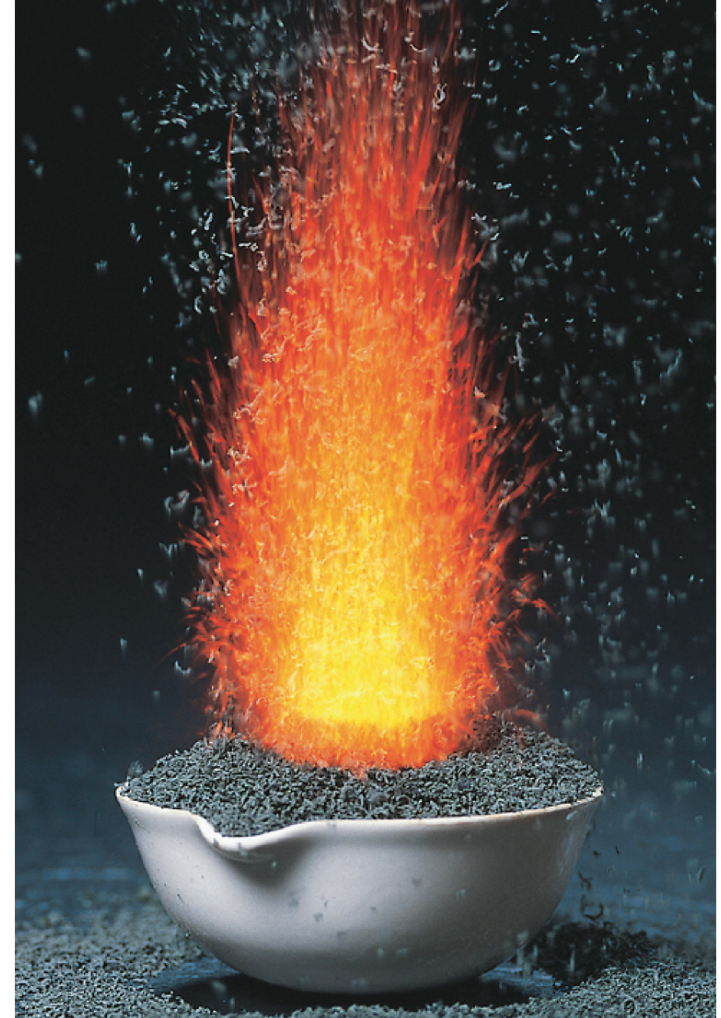
- Estequiometria
- Dissolucions i gasos

Què és la química?

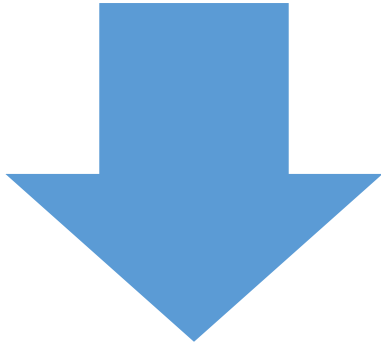
Ciència que estudia l'estructura, la composició i les propietats de **la matèria**, així com **les transformacions** que aquesta experimenta durant les reaccions químiques

- Descomposició del dicromat amònic

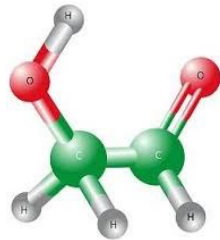
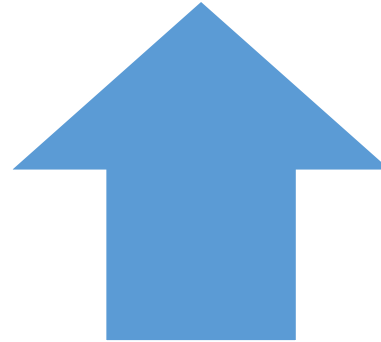

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

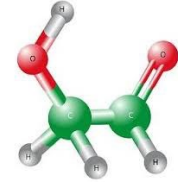
**Nivell
macroscòpic** tangible, visible

Nivell microscòpic

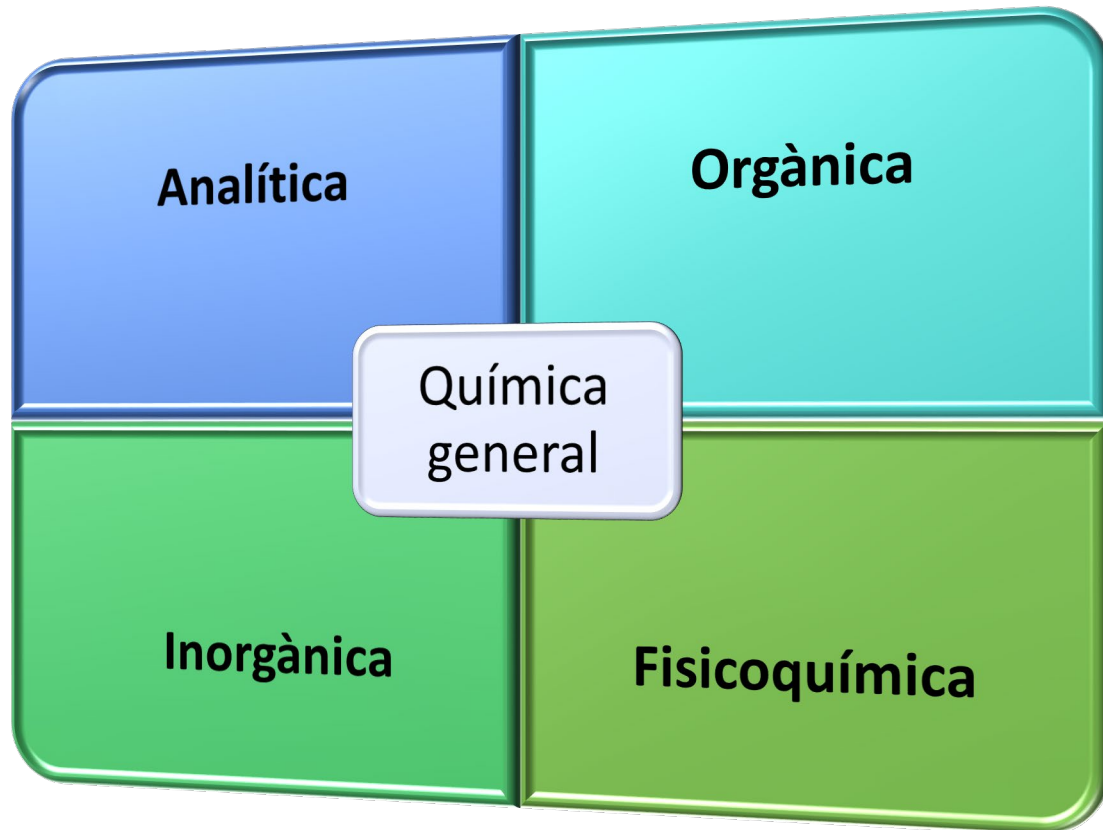

molècules, àtoms, enllaços

Ciència que busca
comprendre les propietats i el
comportament de **la**
matèria mitjançant l'estudi
de les propietats i el
comportament dels **àtoms i**
les molècules

Disciplines de la química

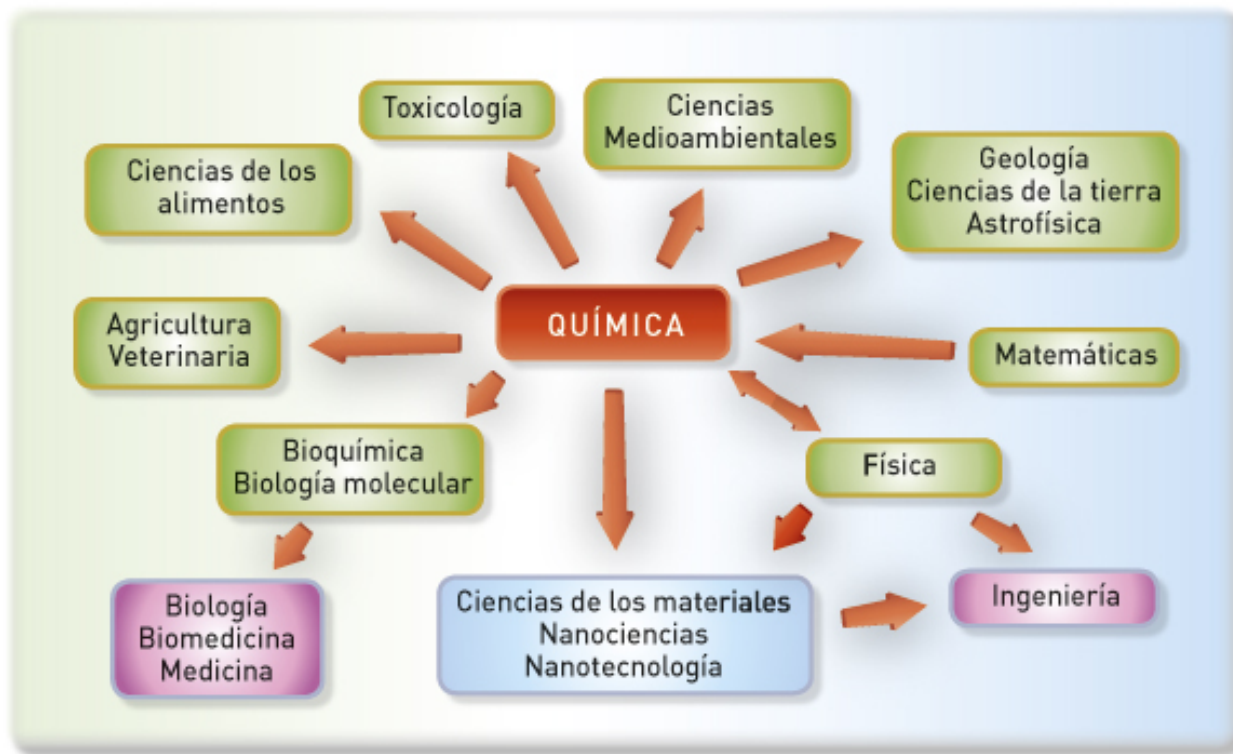
Altres disciplines.....

-
- Enginyeria química
  - Química organometàlica

-
- Química computacional
  - Química mèdica

-
- Bioquímica
  - Química industrial

Relació de la química amb altres ciències:

<http://www.losavancesdelaquimica.com/blog/2009/10/la-relacion-entre-la-quimica-y-otras-disciplinas-cientificas/>

Propietats de la matèria

La matèria és tot allò que té **massa** i que ocupa **un volum** en l'espai.

✓ Una **propietat física** és la que té una mostra de matèria mentre que **NO en canvie la composició.**

- (d'aparença física, color, olor, temperatura, densitat, punt de fusió, punt d'ebullició, duresa, etc.)

✓ Una **propietat química** és la capacitat d'una mostra de matèria per a experimentar un **canvi en la seua composició.**

- (inflamabilitat, caràcter àcid-bàsic, oxidant-reductor, etc.)

(a)

(b)

(c)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Durant una reacció química **una substància es transforma** en una altra **químicament diferent.**

Procés físic

Procés químic

L'aigua es calfa en un microones.

L'aigua es congela amb gel.

Un clau es rovella.

Un gas es comprimeix en una bombona. ✓

Un tros de carbó crema.

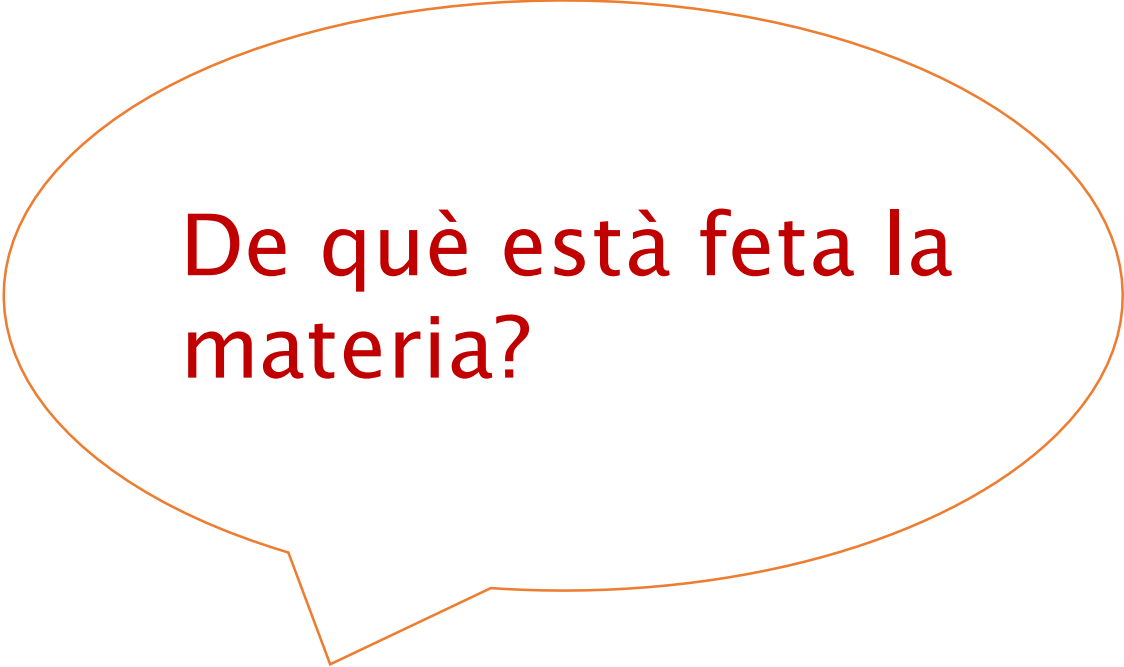

Estructura atòmica

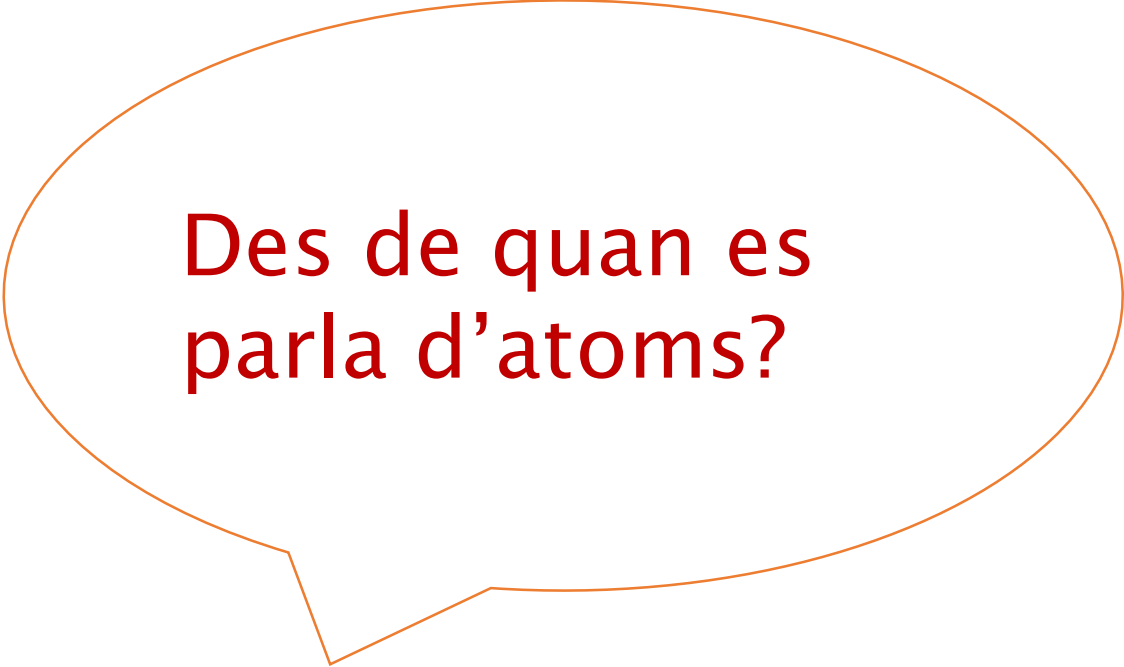
- Principals fites històriques. Classificacions de la matèria. Mescles. Elements, compostos
- La taula periòdica

Estructura atòmica. Principals fites històriques

**De què està feta la
materia?**

Estructura atòmica. Principals fites històriques

**Des de quan es
parla d'atoms?**

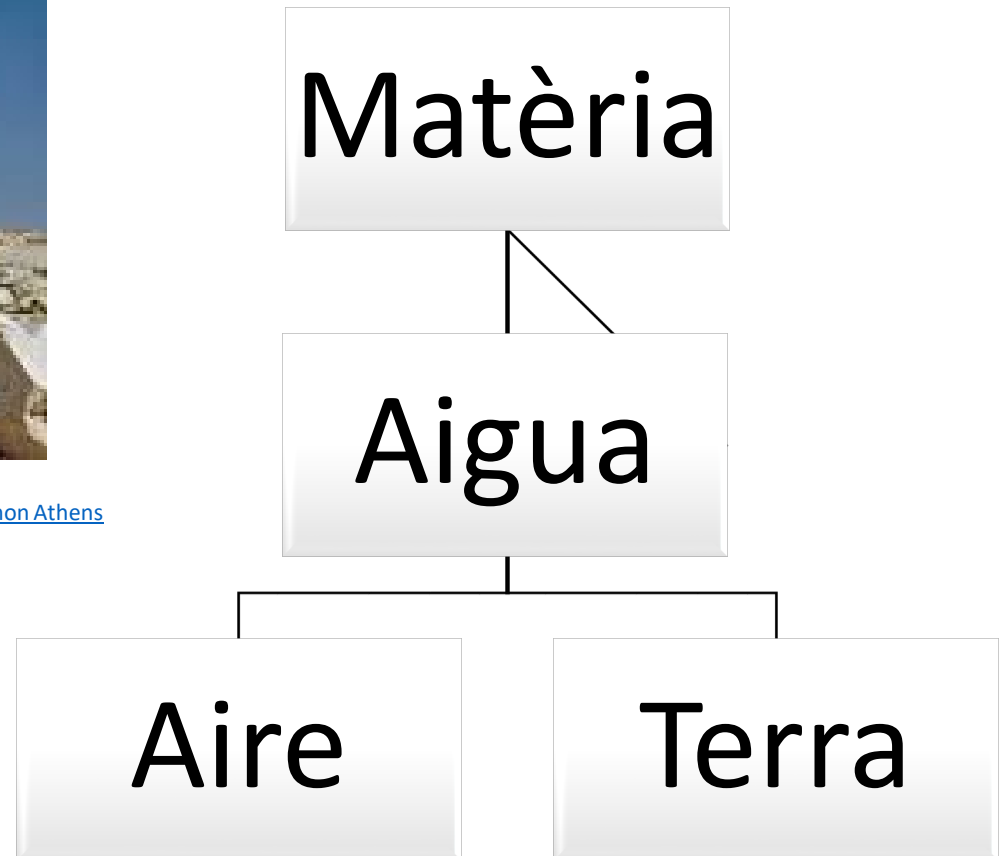
Antiga Grècia

Al voltant del 600 aC, els filòsofs grecs començaren a especular sobre el món físic que els envoltava.

[Steve Swayne - File:O Partenon de Atenas.jpg](#), originally posted to [Flickr](#) as [The Parthenon Athens](#)

Tales de Milet

Aristòtil (384 aC-322 aC)

Els elements formen un medi continu.

El buit no pot existir...

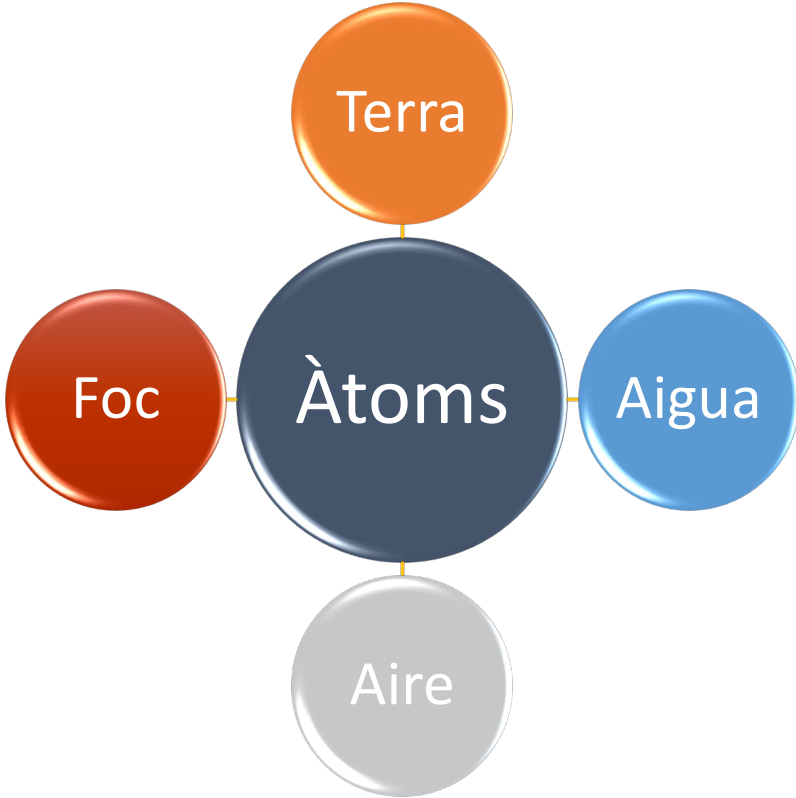

Demòcrit (460 aC-370 aC)

Els elements
estan formats
per àtoms.

Bust d'un grec identificat com a [Demòcrit](#). L'original fou trobat a la Villa dei Papiri a Herculaneum., [CC BY-SA 3.0](#). Ús cultural lliure.

Demòcrit (460 aC-370 aC)

Демокрит (460-370 гг. до н.э.)

La idea atòmica no va tenir èxit...

**Pero no es va oblidar mai
completament!**

Edat mitjana

ALQUÍMIA

Tractava de descobrir una substància capaç de transmutar els metalls en or i plata, a més d'allargar la vida humana indefinidament...

Es considera la predecessora de la ciència química moderna.

Quina és la quantitat d'òxid de estany que es pot obtenir quan reaccionen 0,455 g d'estany en presència de 2,315 g d'oxigen si el metall es consumeix completament i quan acaba la reacció queden 2,015 g del gas?

Segle XVIII

Antoine Laurent de Lavoisier (1743-1794)

Es considera el fundador de la química moderna.

Antoine-Lavrent Lavoisier.

Line engraving by Louis Jean Desire Delaistre, after a design by Julien Leopold Boilly.
Domini públic.

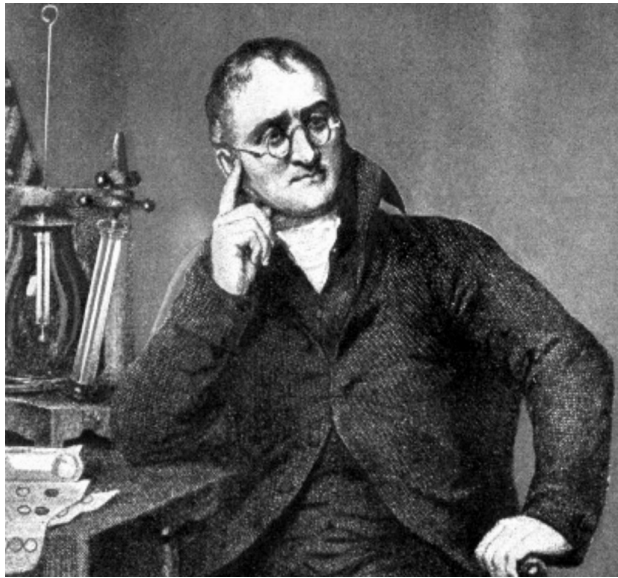
Mesures riguroses i quantitatives

Llei de conservació de la massa

Segle XIX

Jonh Dalton (1766-1844)

John Dalton. *Line engraving by W. H. Worthington, 1823, after J. Allen, 1814.*

<https://wellcomecollection.org/works/d9pg6efd> CC-BY-4.0

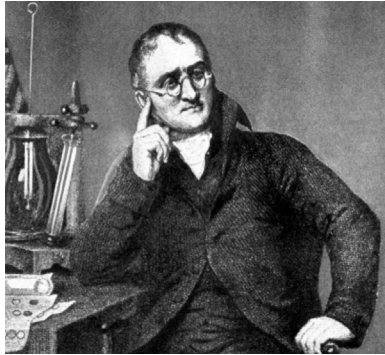
Reprenem la teoria atómica!

Llei de les proporcions constants de Joseph Proust.

Totes les mostres d'un mateix compost tenen **la mateixa proporció en massa** dels elements que la constitueixen.

Segle XIX

Jonh Dalton (1766-1844)

John Dalton. Line engraving by W. H. Worthington, 1823, after J. Allen, 1814.

<https://wellcomecollection.org/works/d9pg6efd> CC-BY-4.0

Les unitats més
menudes que formen
la matèria són
els àtoms.

Àtoms
**“blocs de
construcció”** de la
matèria.

Els àtoms s'uneixen
entre sí en **proporcions
definides i constants.**

Segle XIX

Els àtoms dels elements són les **partícules bàsiques** de la matèria. Són **indivisibles** i no poden ser creats ni destruïts en una reacció.

Els àtoms d'un element determinat **són idèntics**, posseeixen un mateix pes i tenen les mateixes propietats químiques.

Els àtoms dels diferents elements químics **es combinen entre si**, en relació de nombres senzills, per a **formar molècules compostes**.

Els àtoms dels elements poden combinar-se entre **si en més d'una proporció entera senzilla**, per a formar més d'un compost.

Quins dels postulats estan vigents encara?

Segle XIX

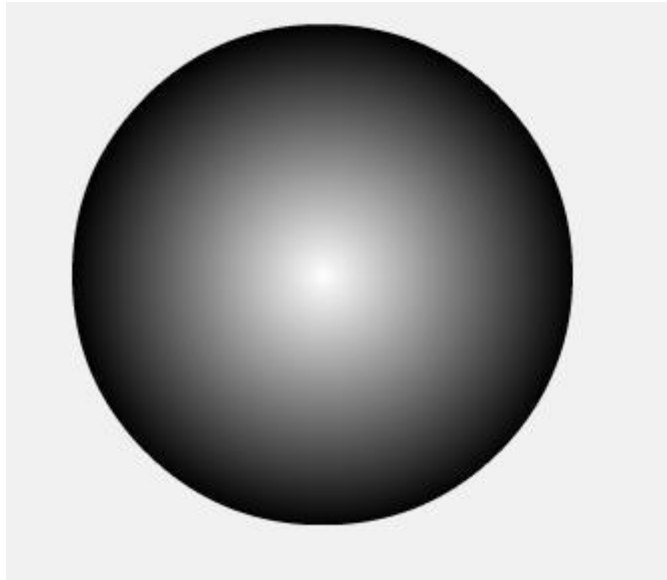
Els àtoms dels elements són les **partícules bàsiques** de la matèria. Són **indivisibles** i no poden ser creats ni destruïts en una reacció.

Els àtoms d'un element **determinat són idèntics**, posseeixen un mateix pes i tenen les mateixes propietats químiques.

Els àtoms dels diferents elements químics **es combinen entre sí**, en relació de nombres senzills, per a **formar molècules compostes**.

Els àtoms dels elements poden combinar-se entre **si en més d'una proporció entera senzilla**, per a **formar més d'un compost**.

Què hi ha dins d'un àtom?

Segle XIX

Photograph owned by Institut International de Physique Solvay, Brussels, Belgium -
<http://www.solvayinstitutes.be/Conseils%20Solvay/Physics%20Pictures.html>

VERSCHAFFELT   LAUE   RUBENS   GOLDSCHMIDT   HERZEN   LINDEMANN   de BROGLIE   POPE   GRUNEISEN   HOSTELET
 HASENOHRL   JEANS   BRAGG   Mme CURIE   SOMMERFELD   EINSTEIN   KNUDSEN   LANGEVIN
 NERNST   RUTHERFORD   WIEN   J.J. THOMSON   WARBURG   LORENTZ   BRILLOUIN   BARLOW   KAMERLINGH ONNES   WOOD   GOUY   WEISS

Second Solvay Conference on Physics, Brussels, 1913, Domini public.

Segle XIX

Model atòmic de J. J. Thomson (1897)

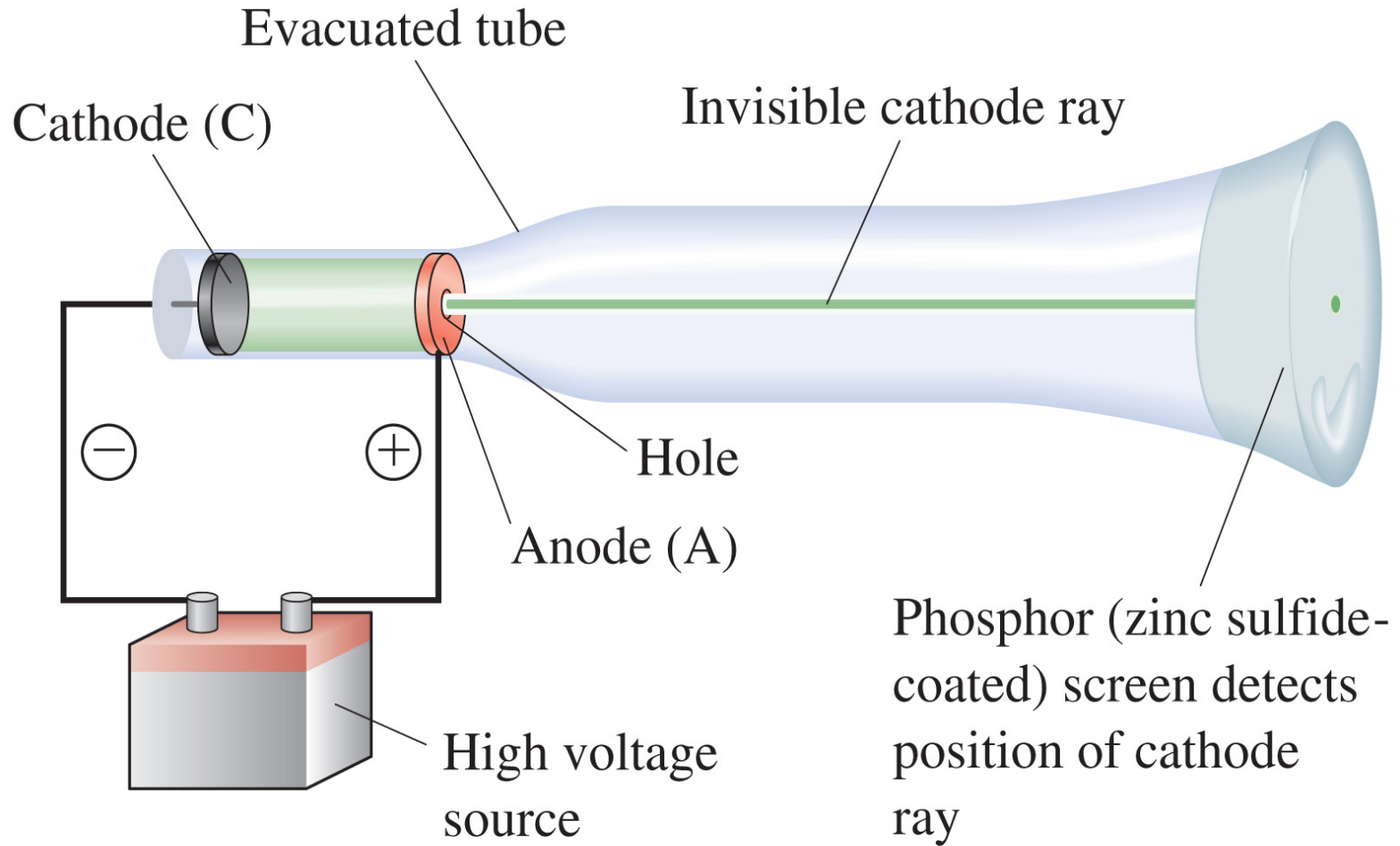

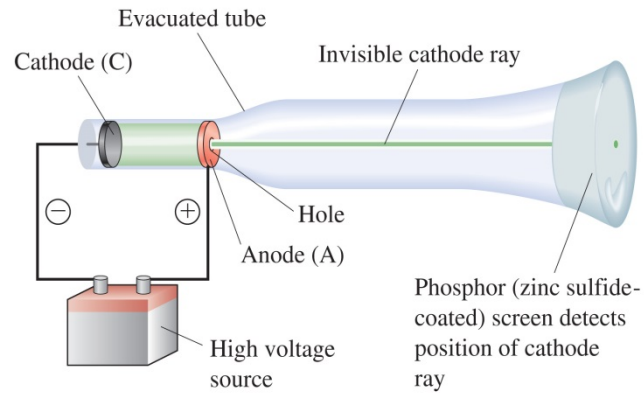
From Lord Rayleigh's biography of Thomson - Google
Photograph of a young JJ Thomson. 1861. Domini public.

N **BEL**
Prize in Physics 1906

Experiment amb raigs catòdics

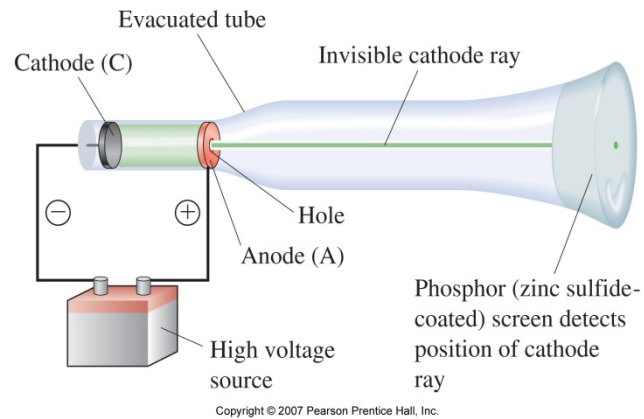
Va sotmetre els raigs catòdics a l'acció d'un **camp elèctric.**

Va observar que els raigs catòdics es desviaven a la **part positiva del condensador**.

Va concloure que els raigs estaven formats per **partícules amb càrrega negativa.**

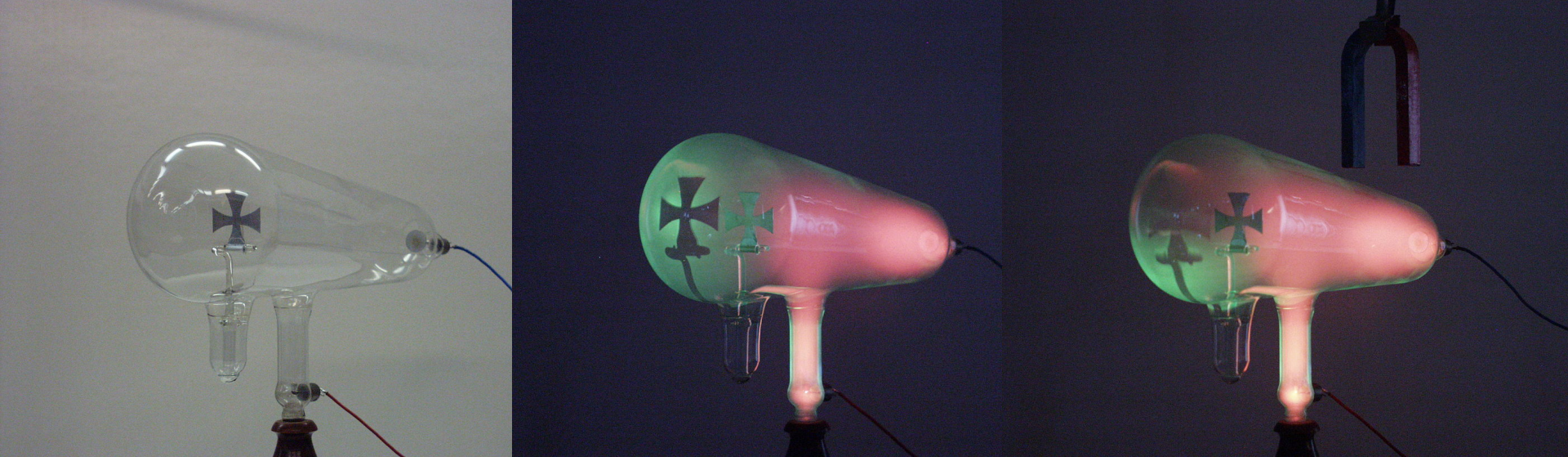

Variant el camp elèctric i mesurant les desviacions de les partícules va establir **el quocient entre la massa i la càrrega de l'electró.**

$$e / m_e = -1,76 \times 10^8 \text{ C/g}$$

Zátonyi Sándor, (ifj.) - Own work. Katódsugarak mágneses mezőben(4).jpg. Wikipedia. Public domain.

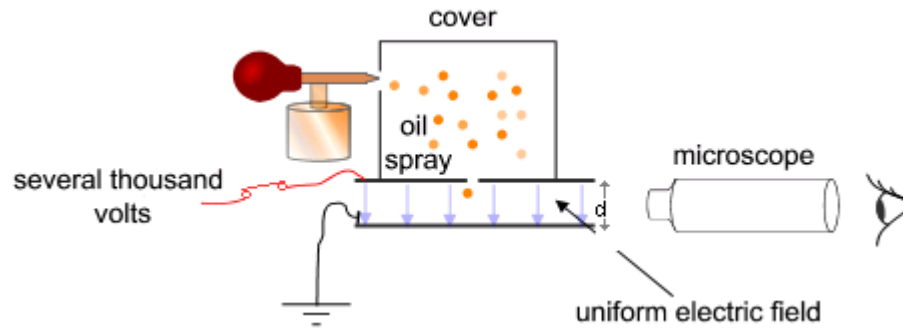
Variant el camp elèctric i mesurant les desviacions de les partícules va establir **el quocient entre la massa i la càrrega de l'electró.**

$$e / m_e = -1,76 \times 10^8 \text{ C/g}$$

Segle XIX-XX

Experiment de la gota d'oli de **Robert Millikan** (1913)

De Theresa Knott – “English Wikipedia”. Domini public.

“Intensitat del F elèctrica vs F gravitatòria” és un múltiple enter de

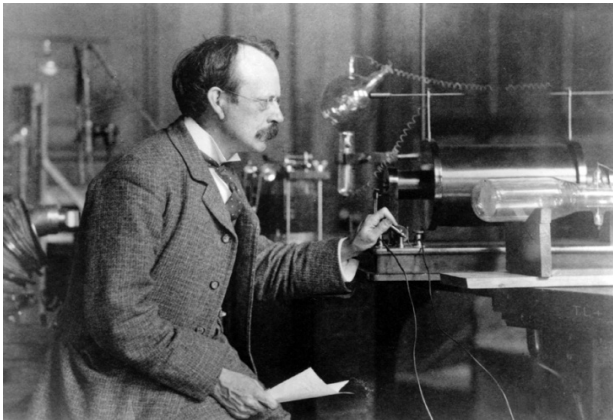

$$e = -1,592 \times 10^{-19} \text{ C}$$

$$\text{Massa de l'electró } (m_e) = \frac{-1,602 \times 10^{-19} \text{ C}}{-1,76 \times 10^8 \text{ C/g}} = 9,10 \times 10^{-28} \text{ g}$$

Segle XIX-XX

Descobriments de l'electró

Model atòmic de J. J. Thomson (1897)

1

- Basat en el treball dels tubs catòdics es va suggerir la possibilitat que els àtoms estigueren formats per **ELECTRONS i PROTONS** (donat que són neutres).

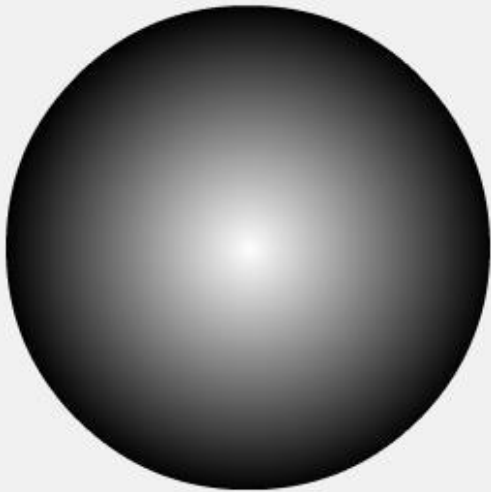
2

- Com que no s'havia determinat mai experimentalment la presència dels protons com a partícules es va admetre la idea que la **càrrega positiva es trobava distribuïda uniformement** per tot l'àtom.

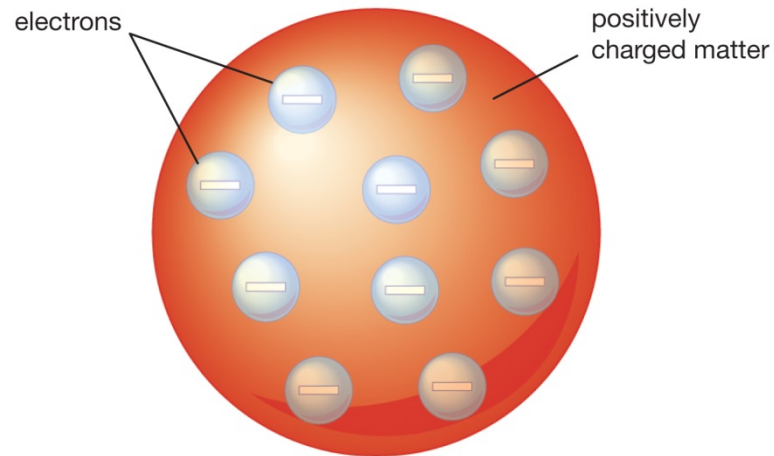
3

- És el que es coneix com a "**Model d'esfera compacta**" o "*Model de plum cake*".

Què hi ha dins d'un àtom?

Jonh Dalton
(1766-1844)

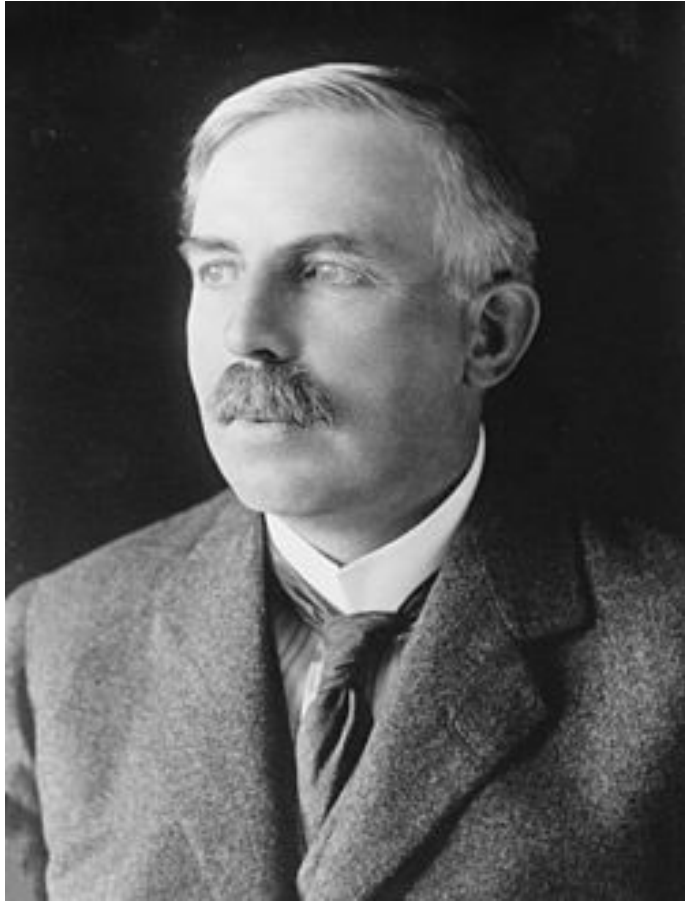

© 2012 Encyclopædia Britannica, Inc.

J. J. Thomson
(1897)

Segle XX

Model atòmic d'Ernest Rutherford (1905)

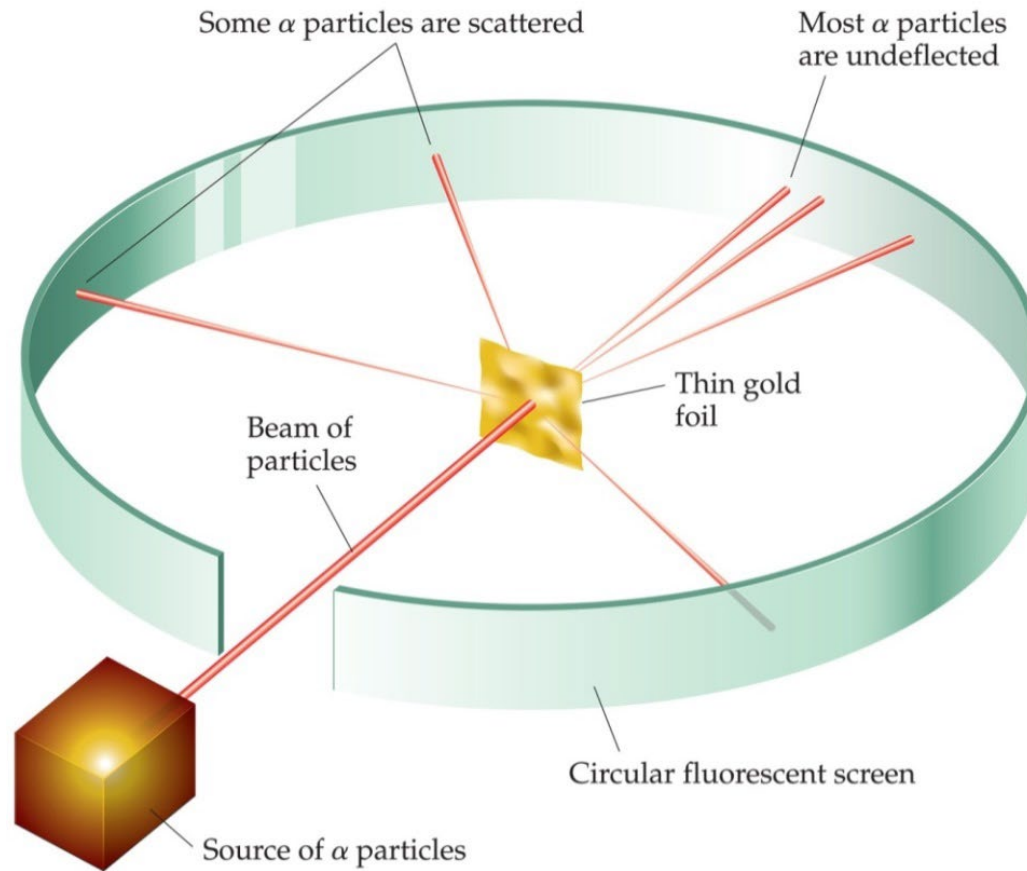

Premi Nobel de Química 1908

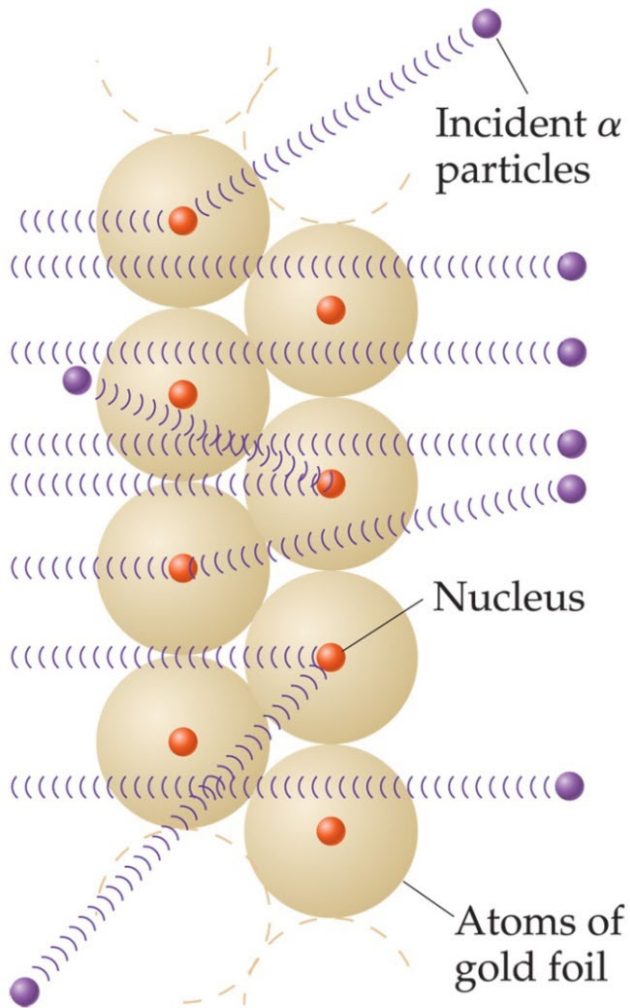
George Grantham Bain Collection (Library of Congress) -imatge disponible en la [Biblioteca del Congrés](#) dels Estats Units d'Amèrica sota el codi

Segle XX

Experiment de dispersió de partícules α

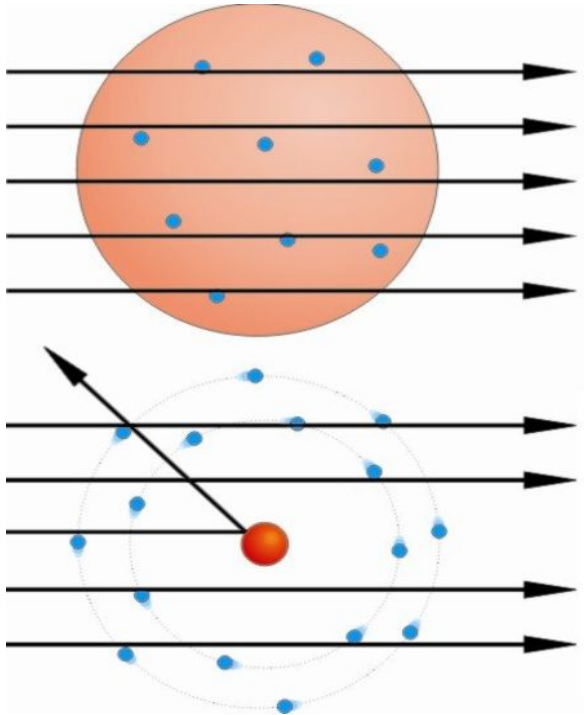

Segle XX

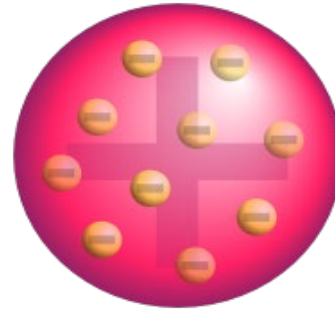

En bombardejar amb partícules la làmina d'àtoms d'or van observar una **dispersió de la trajectòria** d'aquestes, inclús algunes que rebotaven cap enrere.

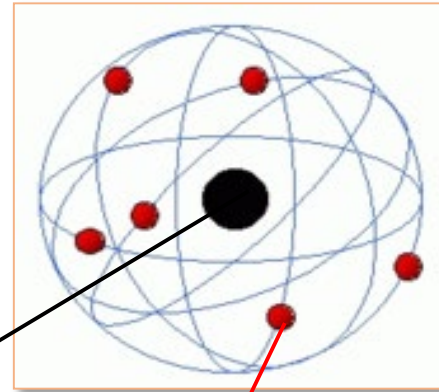
Rutherford va proposar un model nuclear d'àtom en el qual la càrrega positiva estava concentrada **en el NUCLI ATÒMIC.**

Nucli

Thomson

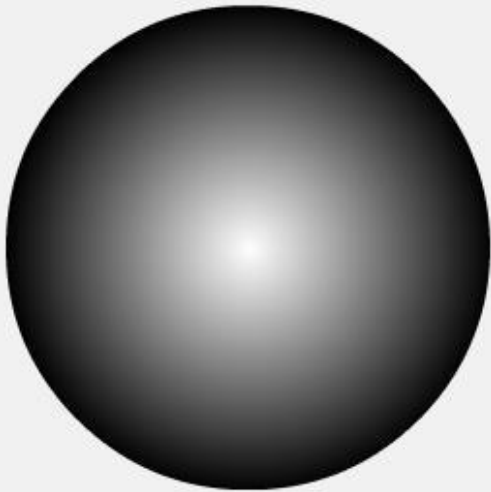

Rutherford

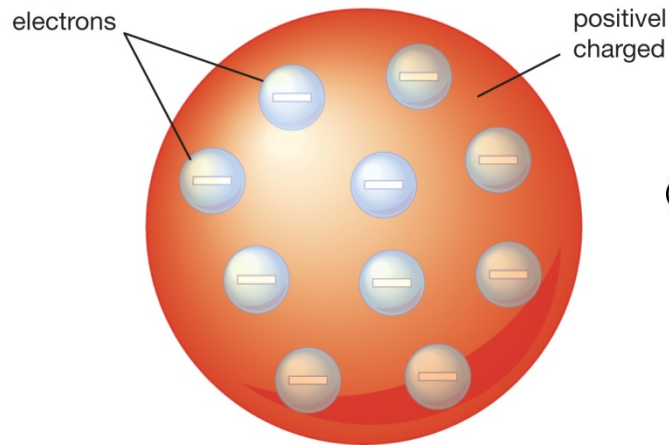
Electrons

Què hi ha dins d'un àtom?

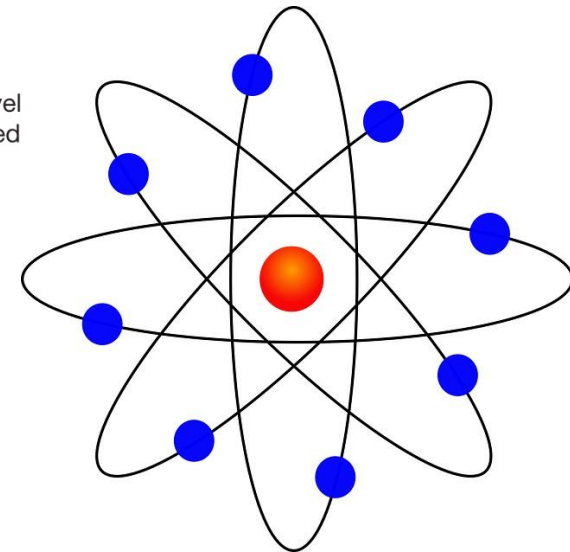

Jonh Dalton
(1766-1844)

© 2012 Encyclopædia Britannica, Inc.

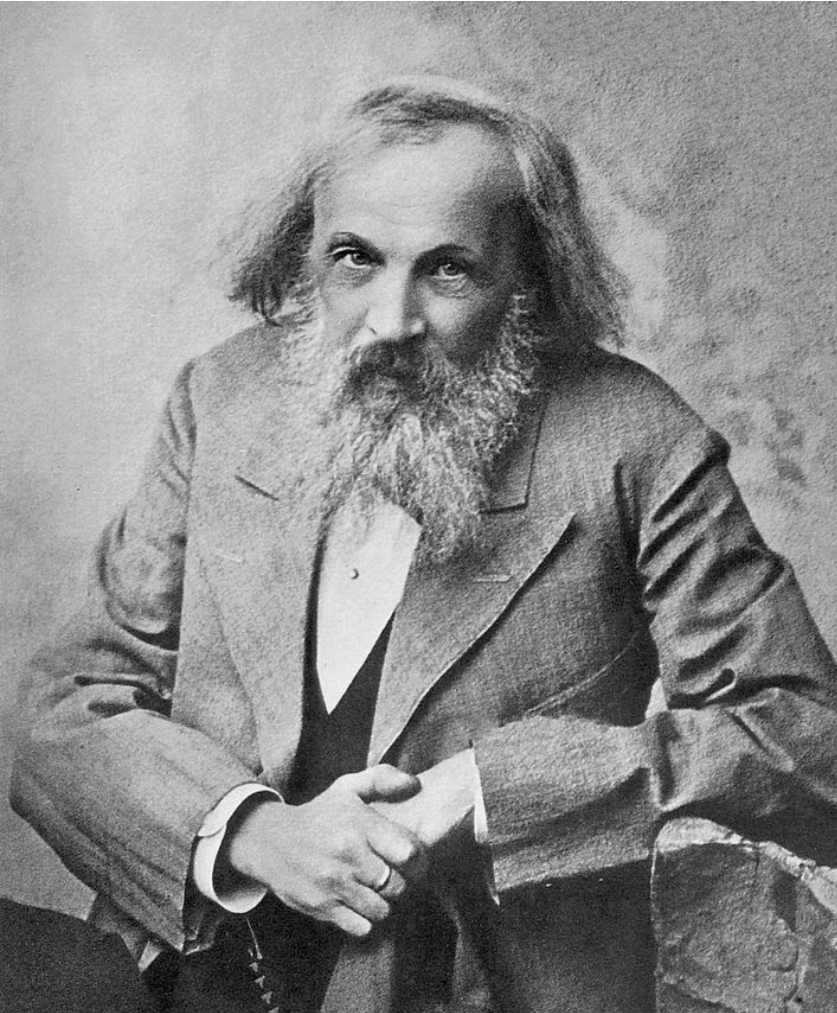
J. J. Thomson
(1897)

E. Rutherford
(1910)

Segle XX

Periodicitat de les propietats dels elements

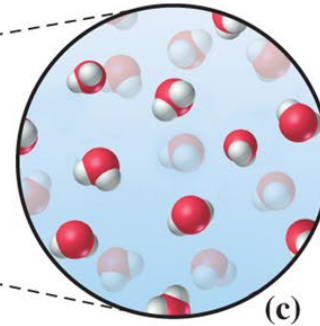
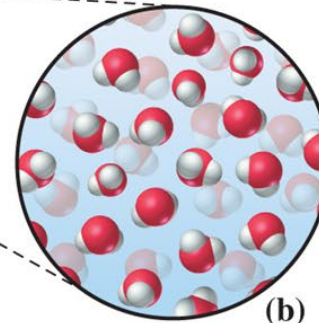
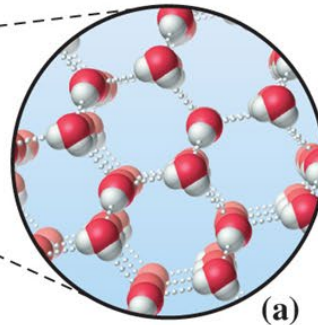
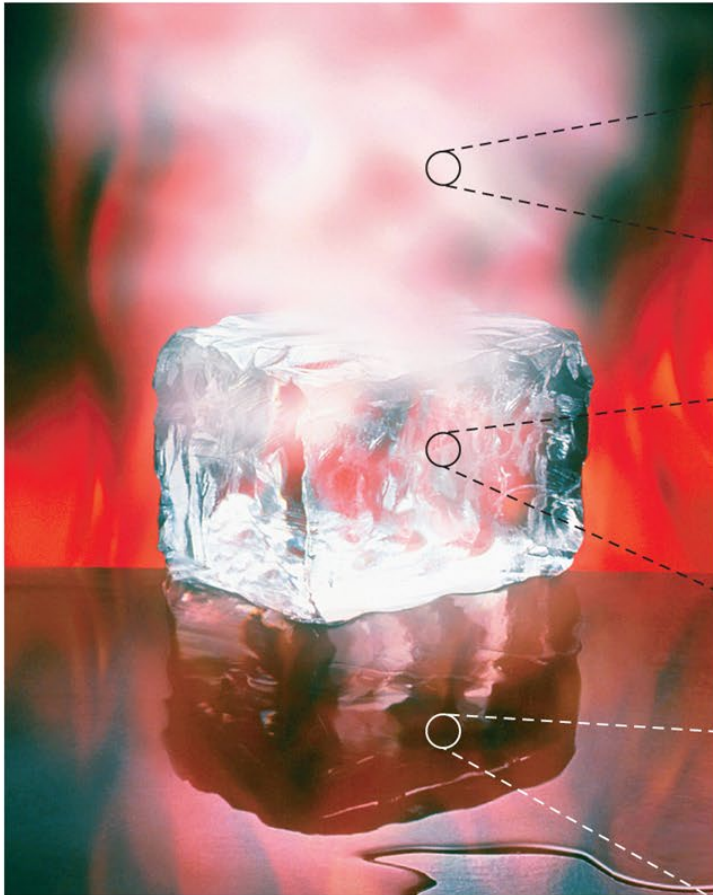

Al voltant del segle XIX, un grup de químics es van adonar de les similituds en les **propietats químiques** dels diferents elements.

El químic rus **DMITRI MENDELÉIEV** va proposar una **taula periòdica** d'ordenació dels elements per propietats químiques similars.

Classificació de la matèria

Estat físic

Estats físics de l'aigua:

- vapor d'aigua

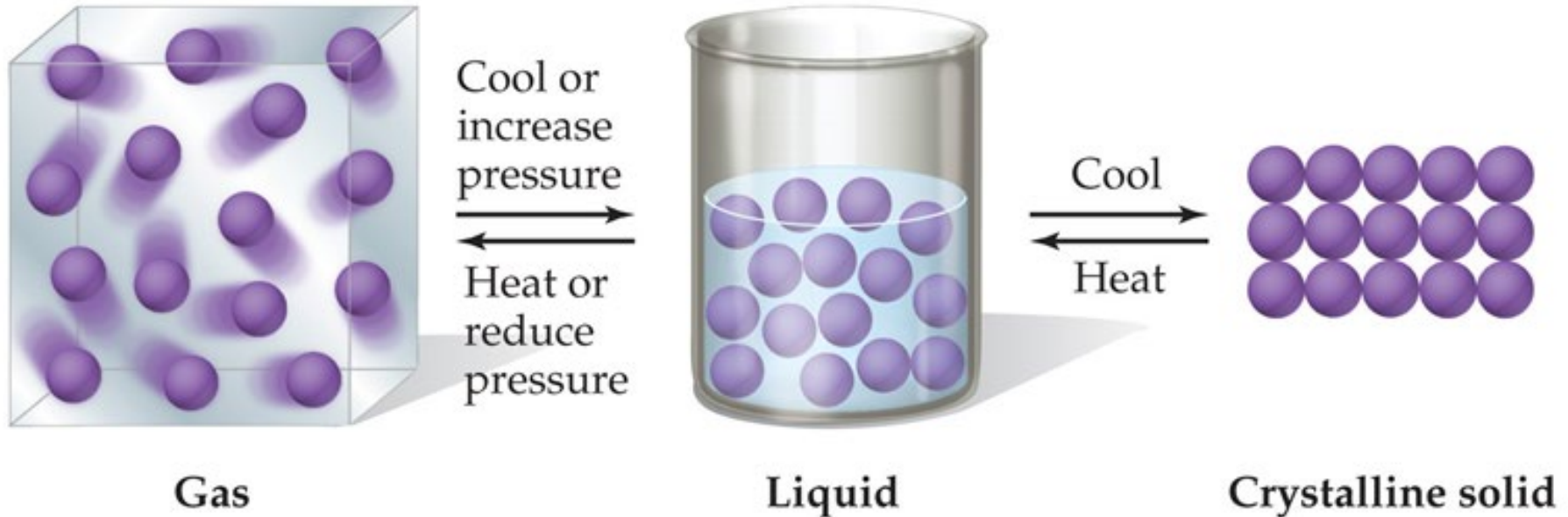
- gel

- aigua líquida

Classificació de la matèria

Estat físic

- Adopten la forma del recipient que els conté.
- Desordre. Moviment lliure relatiu.
- No es comprimeixen fàcilment.

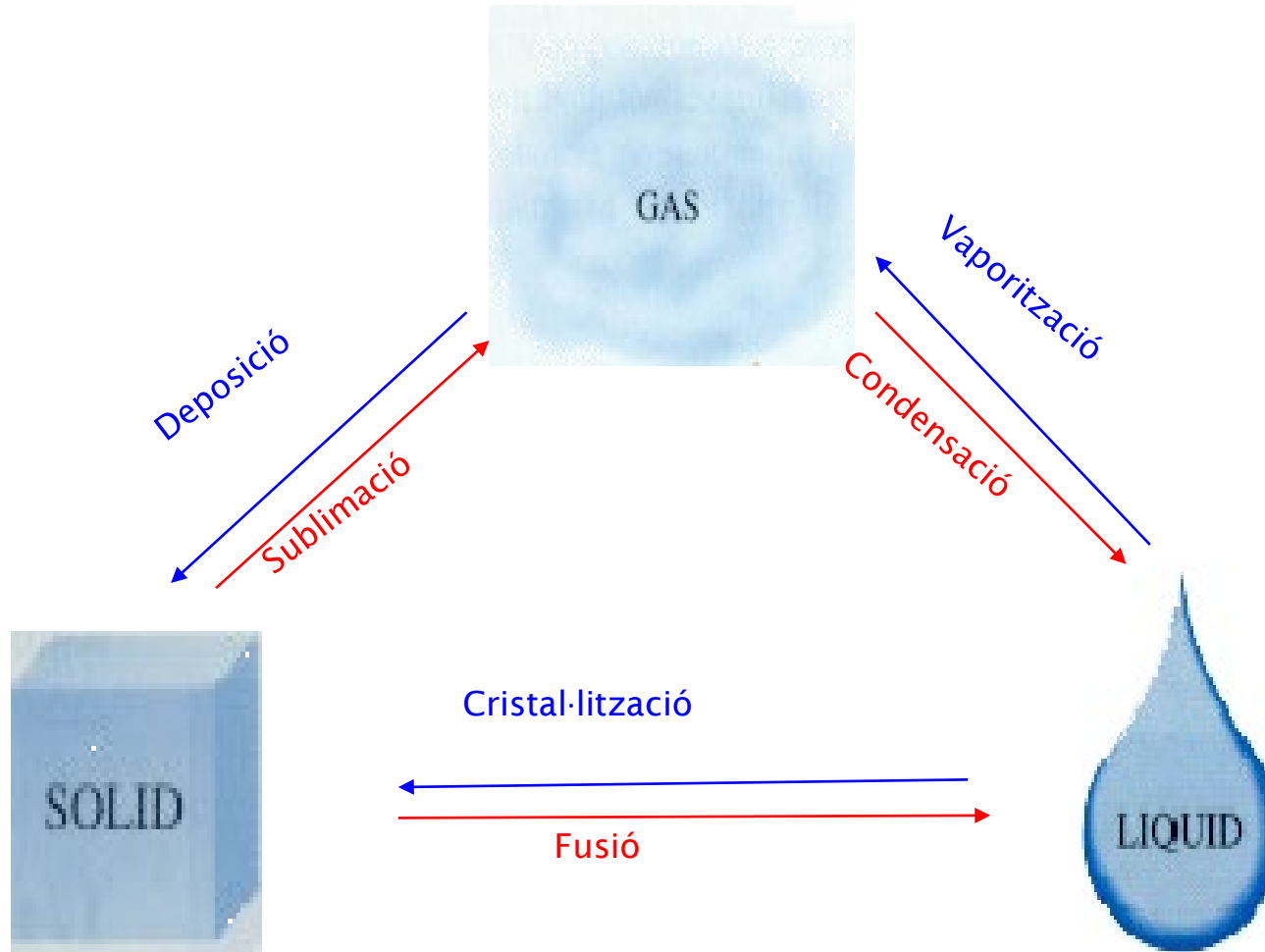

- Són menys densos que els líquids i els sòlids.
- Desordre total. Espai buit entre partícules.
- Llibertat completa de moviment.
- Ocupen tot el volum del recipient que els conté.
- Es poden comprimir fàcilment.

- Les substàncies són rígides.
- Partícules ordenades.
- Tenen forma definida.
- El volum no canvia amb la P o T.

Classificació de la matèria

Estat físic

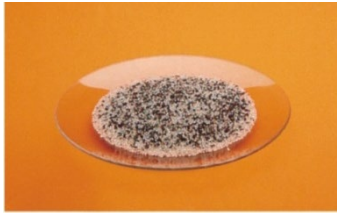

Mescles

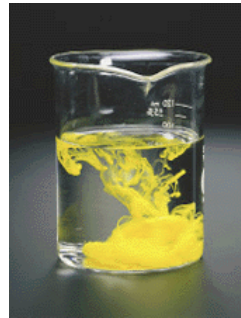
Substàncies pures

- Mescles heterogènies: no tenen la mateixa composició, aparença i propietats en tots els seus punts.

- Mescles homogènies o dissolucions: les seues propietats són uniformes en tots els seus punts, independentment de la grandària de la mostra.

Mescles

Llimadura de ferro en arena.

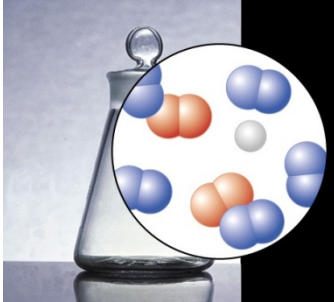

Aigua i iodur potàssic.

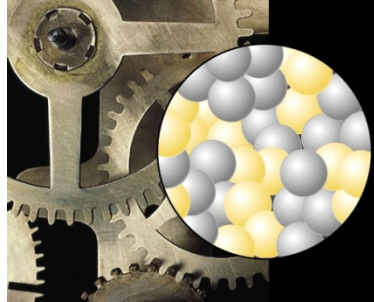

Granit:
quars, feldespat i mica negra.

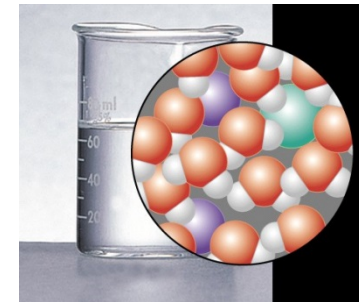
Mescles

Aire: nitrogen (N₂),
oxigen (O₂) i argó (Ar).

Llautó: coure (Cu) i zinc (Zn).

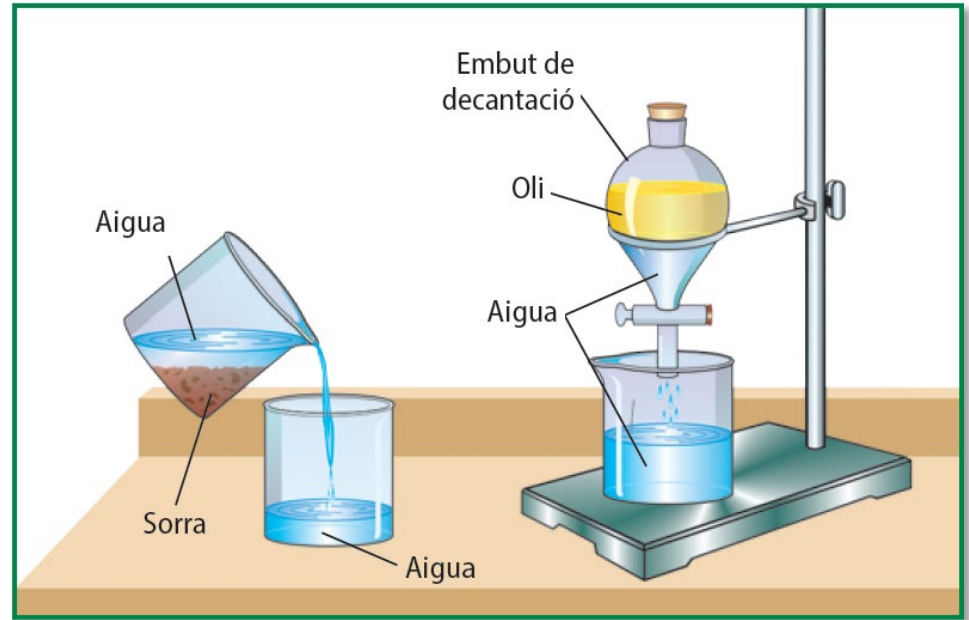

Sal dissolta en aigua.

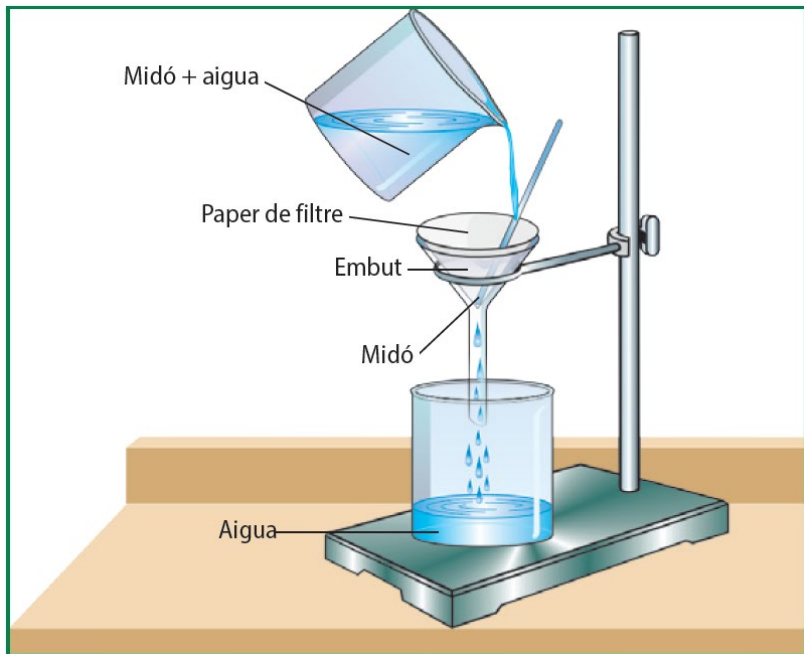

Mescles heterogènies: separació

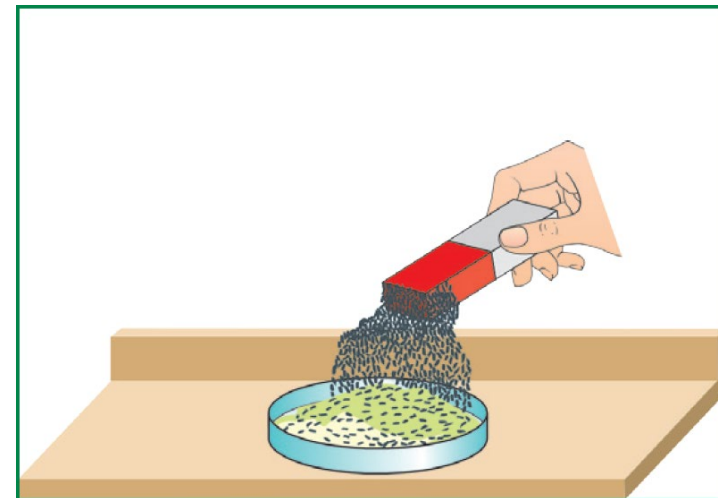
Decantació

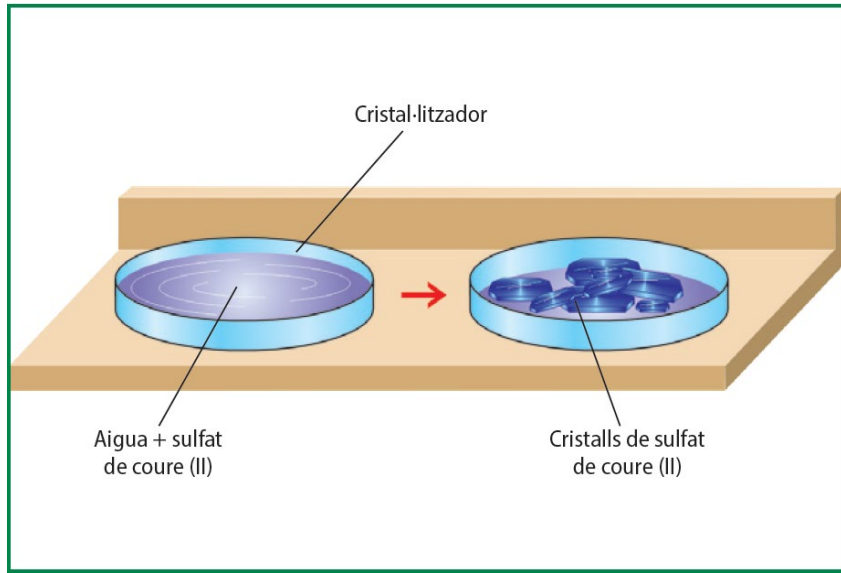
Filtració

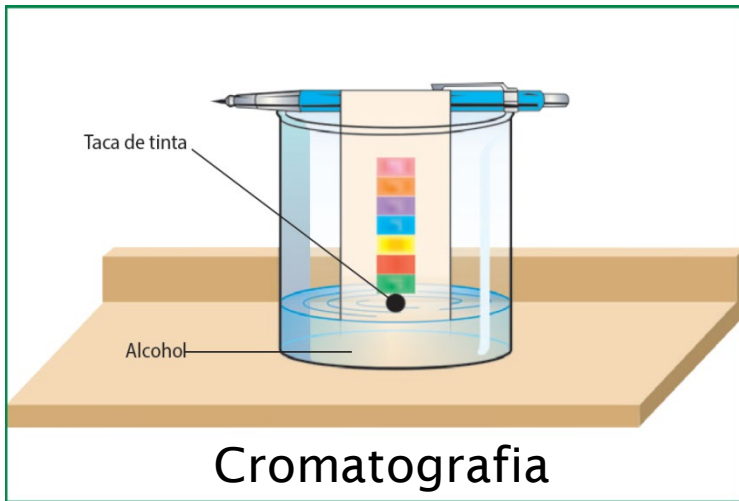
Imantació

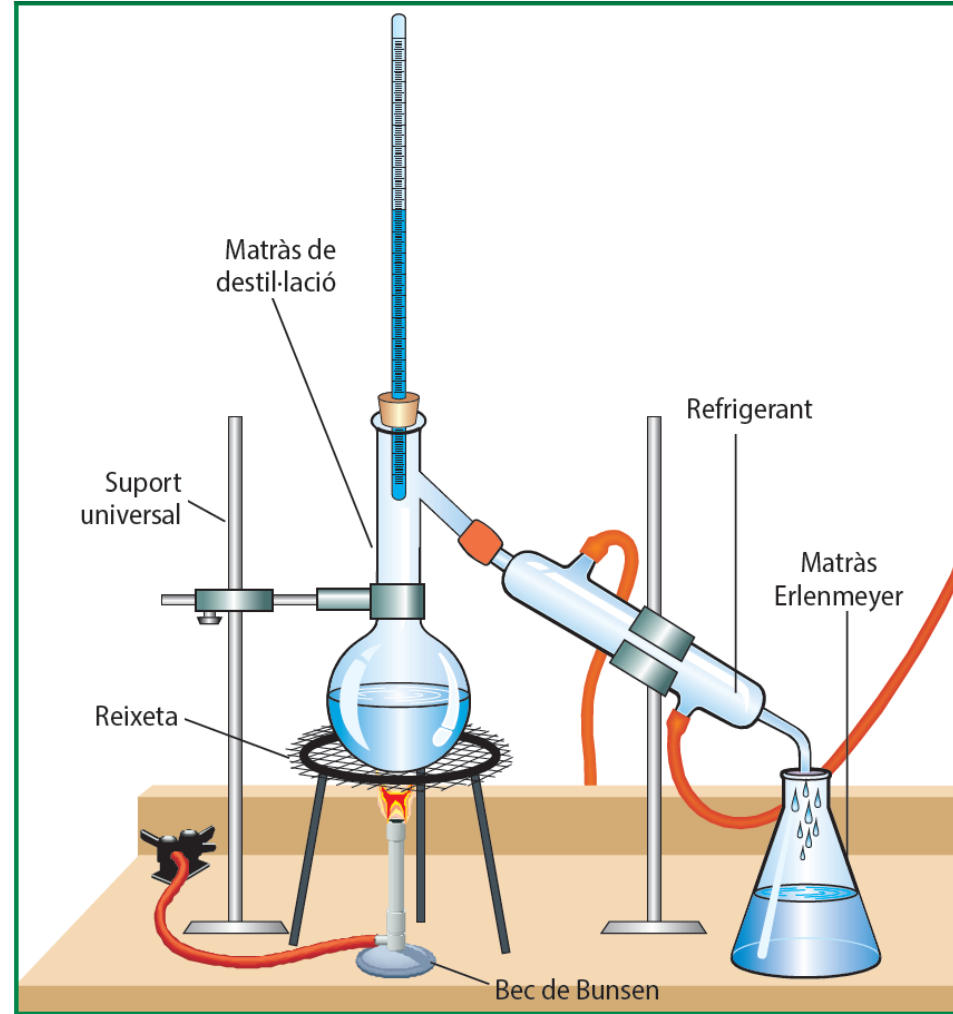
Mescles homogènies: separació

Cristal·lització

Cromatografia

Destil·lació

Substàncies pures

COMPOSTOS

ELEMENTS

Substàncies pures

elements

Els elements

- Formes més simples de la matèria.
- Són substàncies en les quals trobem **un únic tipus d'àtom**.

Es coneixen 118 elements diferents

- 28 s'han obtingut **artificialment** (no s'han trobat a la naturalesa).
- Tots estan ordenats en la **taula periòdica**.

la TAULA PERIÒDICA

Metalls alcalins

Gasos nobles

Metalls alcalinoterris

Halògens

Grups principals

Metalls de transició

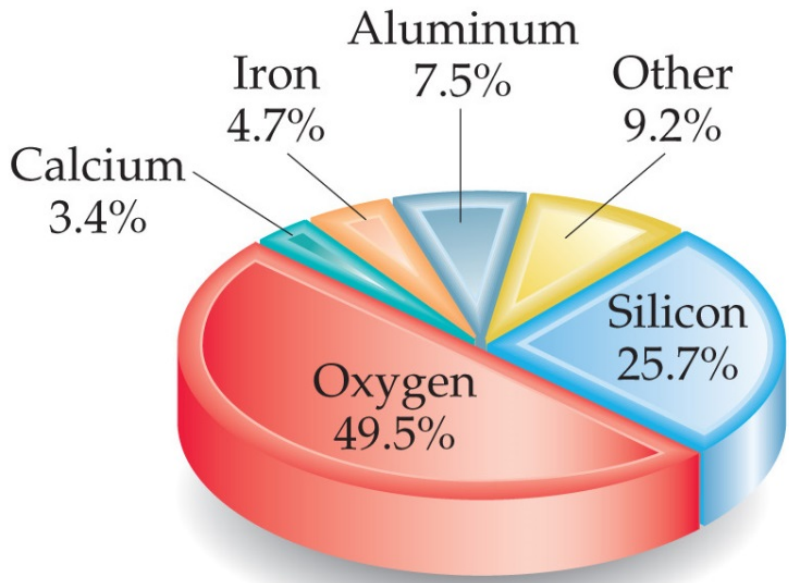
1A 1 H 1.00794	2 2A 4 Be 9.01218											13 3A 5 B 10.811	14 4A 6 C 12.011	15 5A 7 N 14.0067	16 6A 8 O 15.9994	17 7A 9 F 18.9984	18 8A 2 He 4.00260					
3 Li 6.941	11 Na 22.9898	19 K 39.0983	37 Rb 85.4678	55 Cs 132.905	87 Fr (223)	3 3B 21 Sc 44.9559	4 4B 22 Ti 47.88	5 5B 23 V 50.9415	6 6B 24 Cr 51.9961	7 7B 25 Mn 54.9381	8 8B 26 Fe 55.847	9 8B 27 Co 58.9332	10 8B 28 Ni 58.693	11 1B 29 Cu 63.546	12 2B 30 Zn 65.39	13 3A 31 Al 26.9815	14 4A 32 Si 28.0855	15 5A 33 P 30.9738	16 6A 34 S 32.066	17 7A 35 Cl 35.4527	18 8A 36 Ar 39.948	
						19 39 Y 88.9059	20 40 Zr 91.224	21 41 Nb 92.9064	22 42 Mo 95.94	23 43 Tc (98)	24 44 Ru 101.07	25 45 Rh 102.906	26 46 Pd 106.42	27 47 Ag 107.868	28 48 Cd 112.411	31 49 In 114.818	32 50 Sn 118.710	33 51 Sb 121.757	34 52 Te 127.60	35 53 I 126.904	36 54 Xe 131.29	
						*La 57 138.906	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.84	75 Re 186.207	76 Os 190.23	77 Ir 192.22	78 Pt 195.08	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.383	82 Pb 207.2	83 Bi 208.980	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)	
						†Ac 89 227.028	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (263)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 (269)	111 (272)	112 (272)		114 (287)		116 (289)		118 (293)	
*Lanthanide series						58 Ce 140.115	59 Pr 140.908	60 Nd 144.24	61 Pm (145)	62 Sm 150.36	63 Eu 151.965	64 Gd 157.25	65 Tb 158.925	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.967			
†Actinide series						90 Th 232.038	91 Pa 231.036	92 U 238.029	93 Np 237.048	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (252)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (260)			

Grups principals

Lantànids i actínids

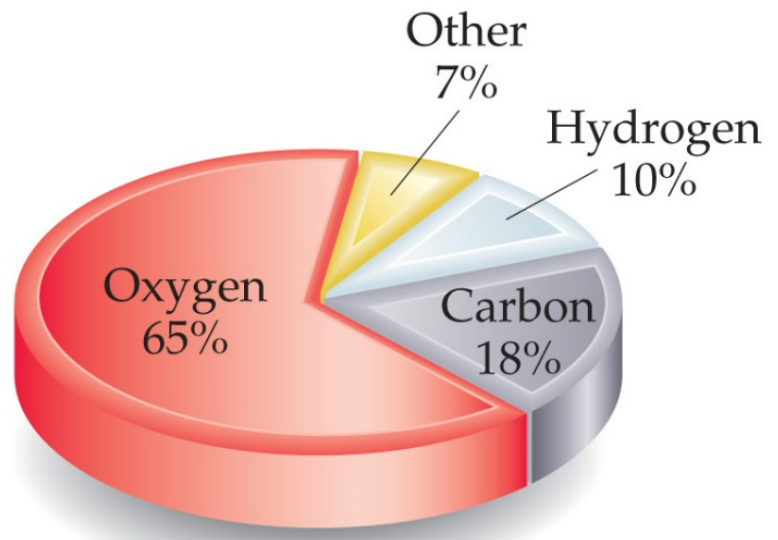
Substàncies pures

elements

Earth's crust

(a)

Human body

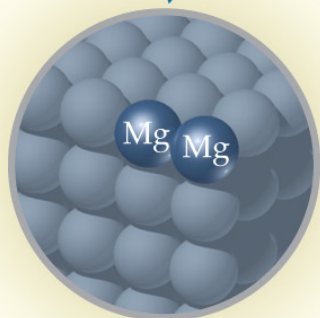
(b)

Els compostos són substàncies que resulten de **l'agrupació d'àtoms de diferents elements** en una proporció definida.

Els compostos **es poden descompondre en els seus elements només per mitjans químics**. Exemple: electròlisi de l'aigua.

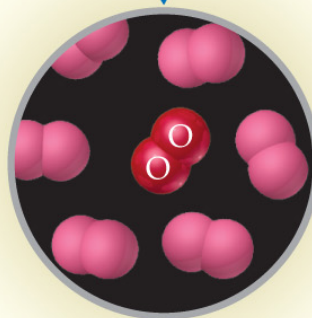
COMBINATION REACTION

In combination reactions, two or more substances react to form one product.

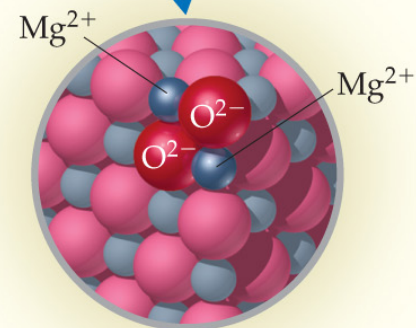
The ribbon of magnesium metal is surrounded by oxygen in the air, and as it burns, an intense flame is produced.

+

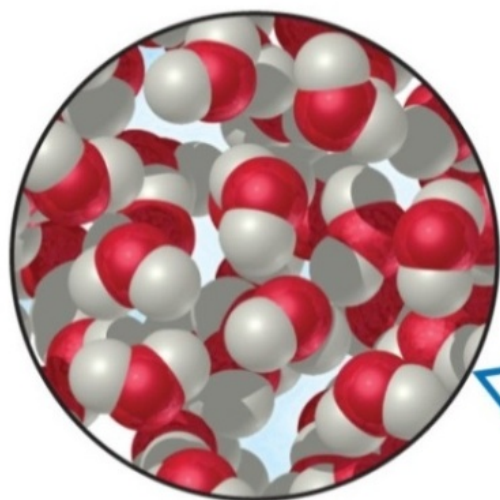
When magnesium metal burns, the Mg atoms react with O_2 molecules from the air to form magnesium oxide, MgO , an ionic solid.

→

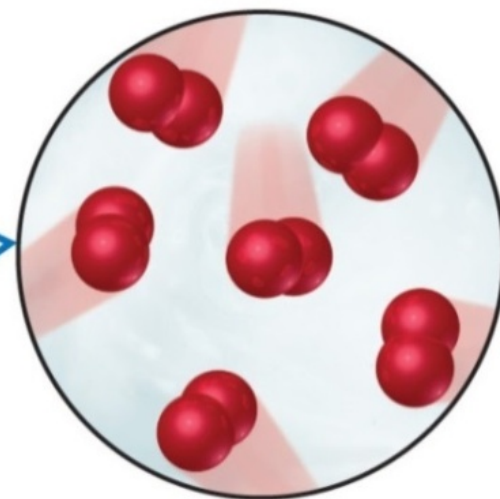
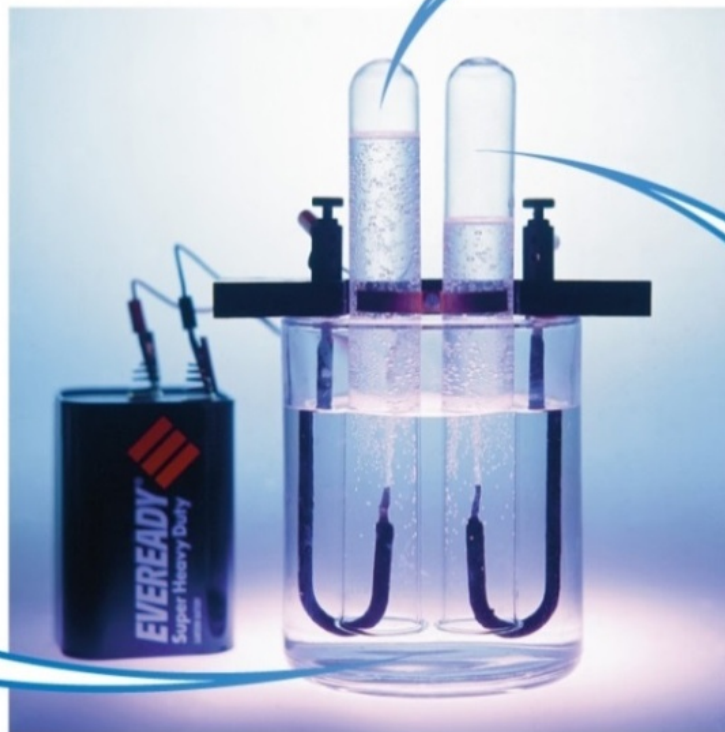

At the end of the reaction, a rather fragile ribbon of white solid, MgO , remains.

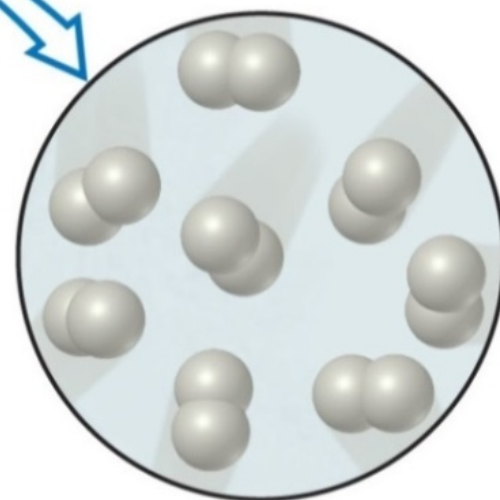

Water, H_2O

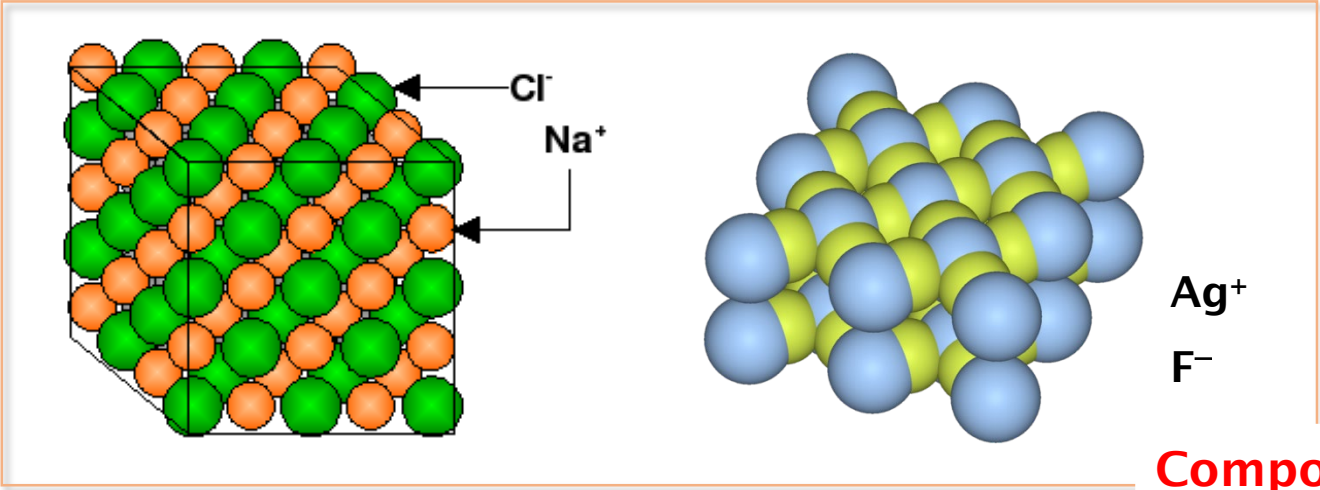
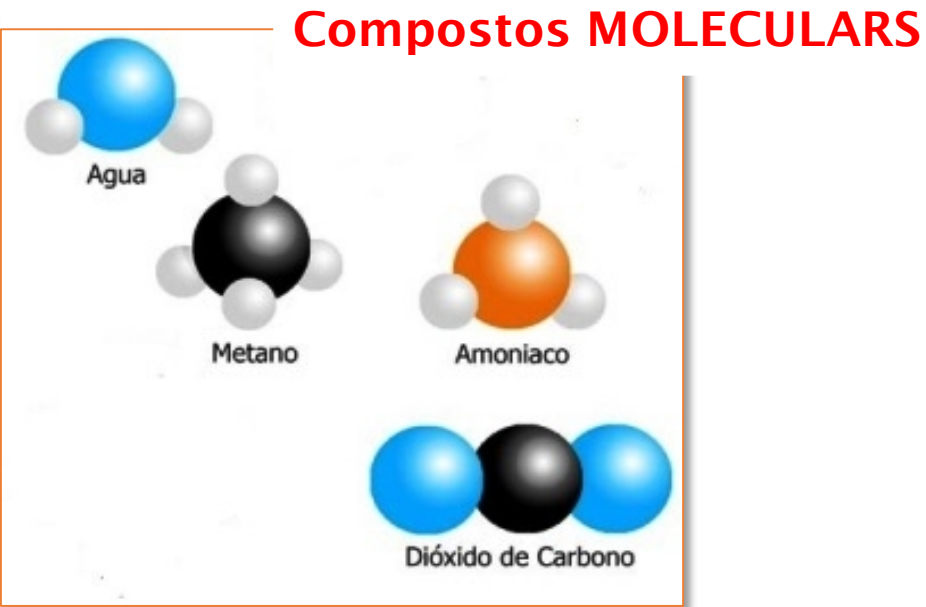
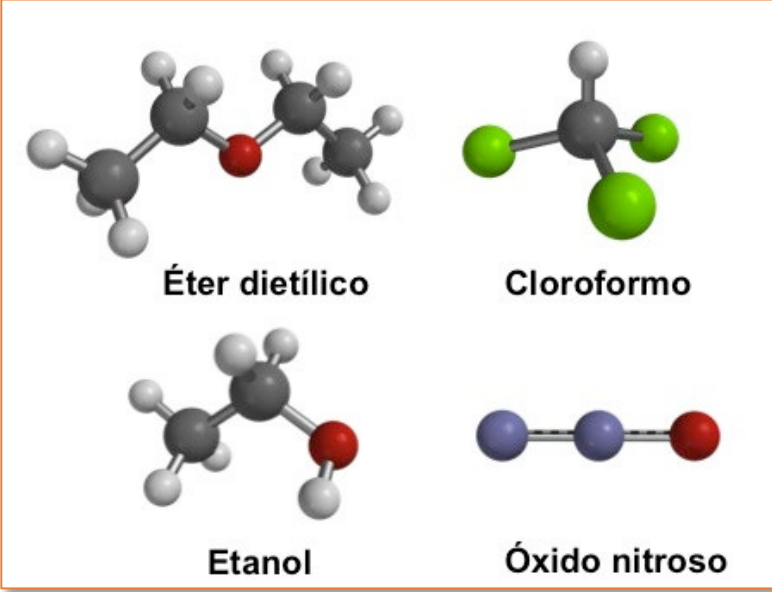
Oxygen gas, O_2

Hydrogen gas, H_2

Substàncies pures

Compostos

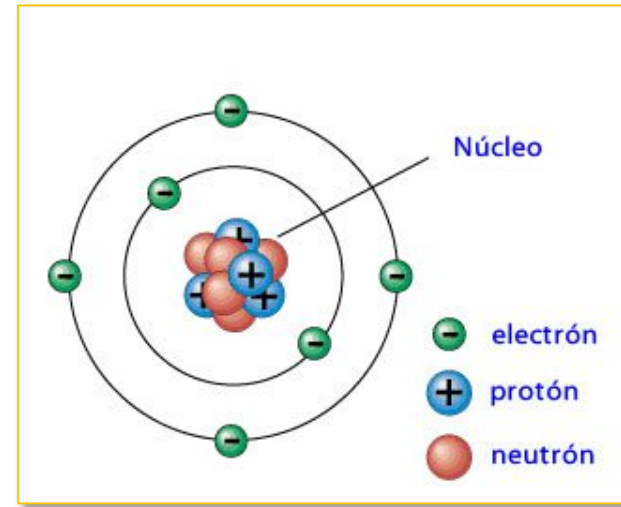
Mesura de la matèria

- Pesos atòmics; molècules i fórmules químiques
- El nombre d'Avogadro i el mol.
Composició percentual

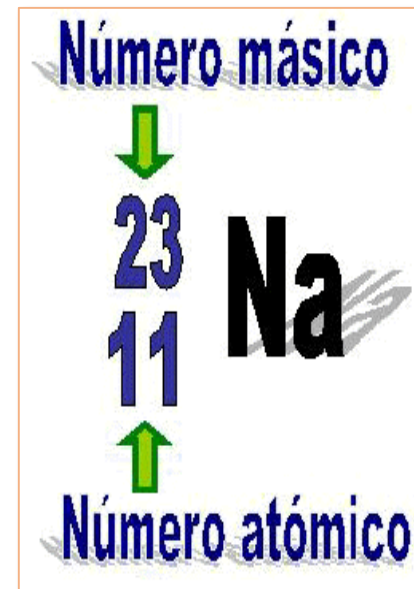

Mesura de la matèria

□ **NOMBRE ATÒMIC (Z)** = nombre de protons

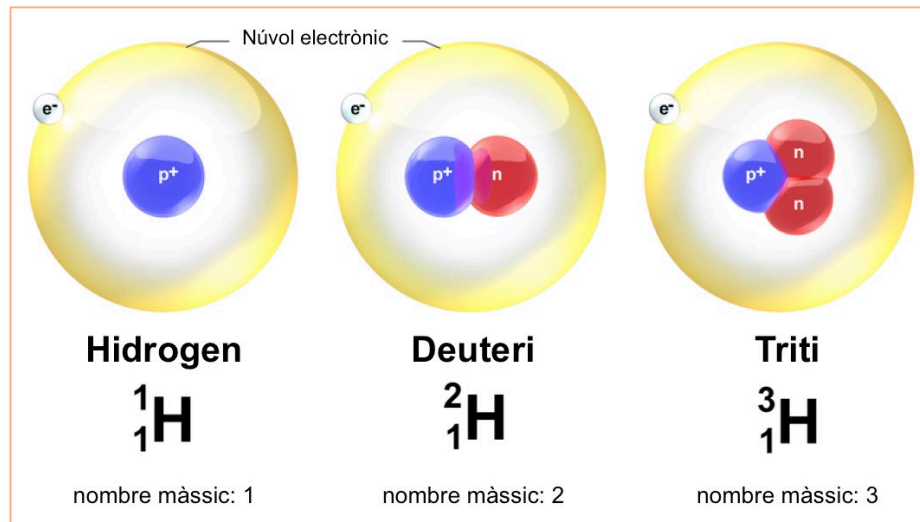
□ **NOMBRE MÀSSIC (A)** = protons + neutrons

Mesura de la matèria

ISÒTOPS

Àtoms d'un element que tenen el **mateix Z** però distint **A**, és a dir, tenen **diferent nombre de neutrons**.

la TAULA PERIÒDICA

Metalls alcalins

Gasos nobles

Metalls alcalinoterris

Halògens

Grups principals

1A 1 H 1.00794	2 2A 4 Be 9.01218	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 3A	14 4A	15 5A	16 6A	17 7A	18 8A 2 He 4.00260
3 Li 6.941	12 Mg 24.3050	3B	4B	5B	6B	7B	8B	9B	10B	11B	12B	13 Al 26.9815	14 Si 28.0855	15 P 30.9738	16 S 32.066	17 Cl 35.4527	18 Ar 39.948
19 K 39.0983	20 Ca 40.078	21 Sc 44.9559	22 Ti 47.88	23 V 50.9415	24 Cr 51.9961	25 Mn 54.9381	26 Fe 55.847	27 Co 58.9332	28 Ni 58.693	29 Cu 63.546	30 Zn 65.39	31 Ga 69.723	32 Ge 72.61	33 As 74.9216	34 Se 78.96	35 Br 79.904	36 Kr 83.80
37 Rb 85.4678	38 Sr 87.62	39 Y 88.9059	40 Zr 91.224	41 Nb 92.9064	42 Mo 95.94	43 Tc (98)	44 Ru 101.07	45 Rh 102.906	46 Pd 106.42	47 Ag 107.868	48 Cd 112.411	49 In 114.818	50 Sn 118.710	51 Sb 121.757	52 Te 127.60	53 I 126.904	54 Xe 131.29
55 Cs 132.905	56 Ba 137.327	57 *La 138.906	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.84	75 Re 186.207	76 Os 190.23	77 Ir 192.22	78 Pt 195.08	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.383	82 Pb 207.2	83 Bi 208.980	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)
87 Fr (223)	88 Ra 226.025	89 †Ac 227.028	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (263)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 (269)	111 (272)	112 (272)		114 (287)		116 (289)		118 (293)

Metalls de transició

*Lanthanide series

†Actinide series

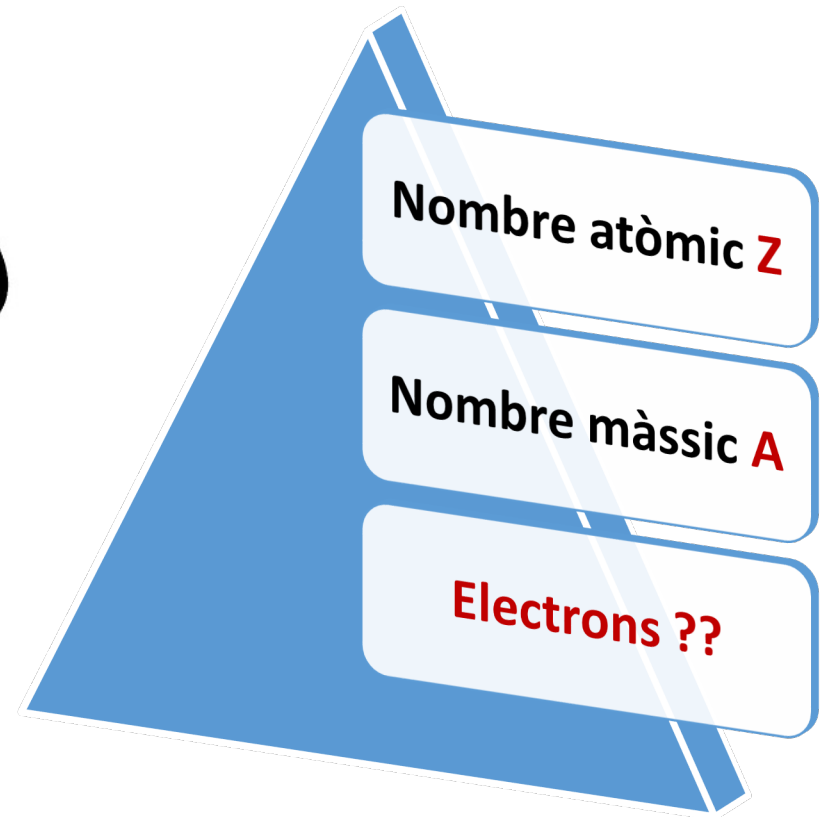
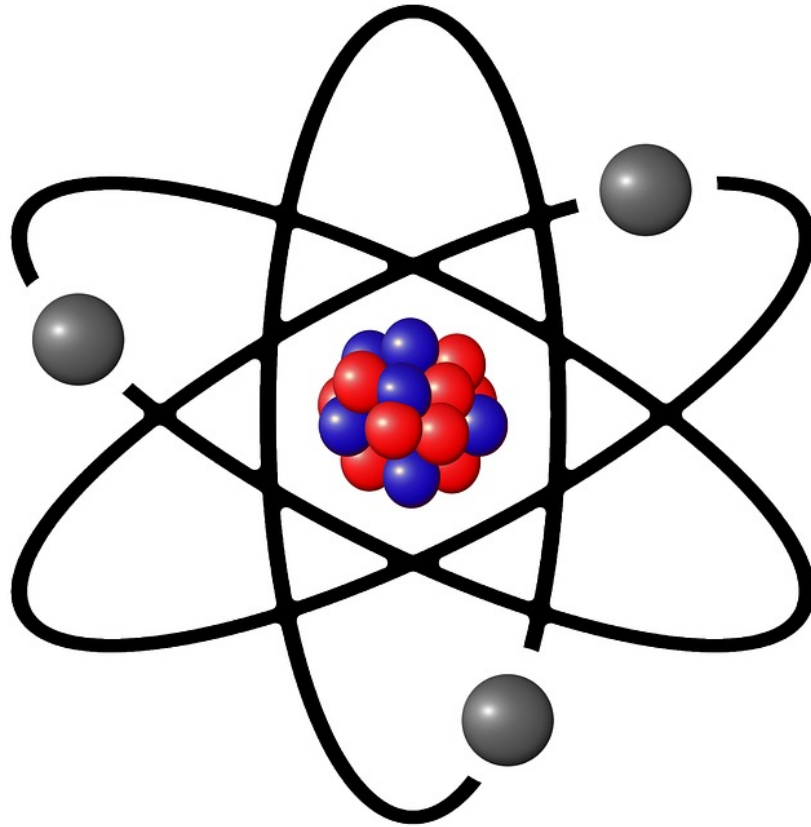
Grups principals

Lantànids i actínids

58 Ce 140.115	59 Pr 140.908	60 Nd 144.24	61 Pm (145)	62 Sm 150.36	63 Eu 151.965	64 Gd 157.25	65 Tb 158.925	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.967
90 Th 232.038	91 Pa 231.036	92 U 238.029	93 Np 237.048	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (252)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (260)

Mesura de la matèria

Ordenació dels elements

Mesura de la matèria

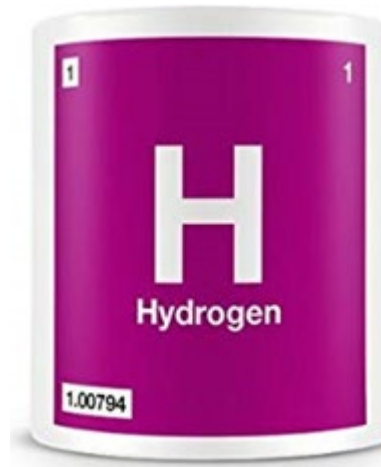
Quina és la massa
d'un element?

Mesura de la matèria

Massa atòmica

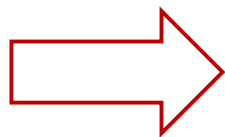
1 àtom de $^{12}\text{C} = 12 \text{ uma}$

1 àtom de $^1\text{H} = 1,00794 \text{ uma}$

1 àtom de $^{16}\text{O} = 15,9949 \text{ uma}$

□ **Unitat de massa atòmica (u o uma)** = $1,66054 \times 10^{-24} \text{ g}$

(1 g = $6,02214 \times 10^{23} \text{ uma}$)

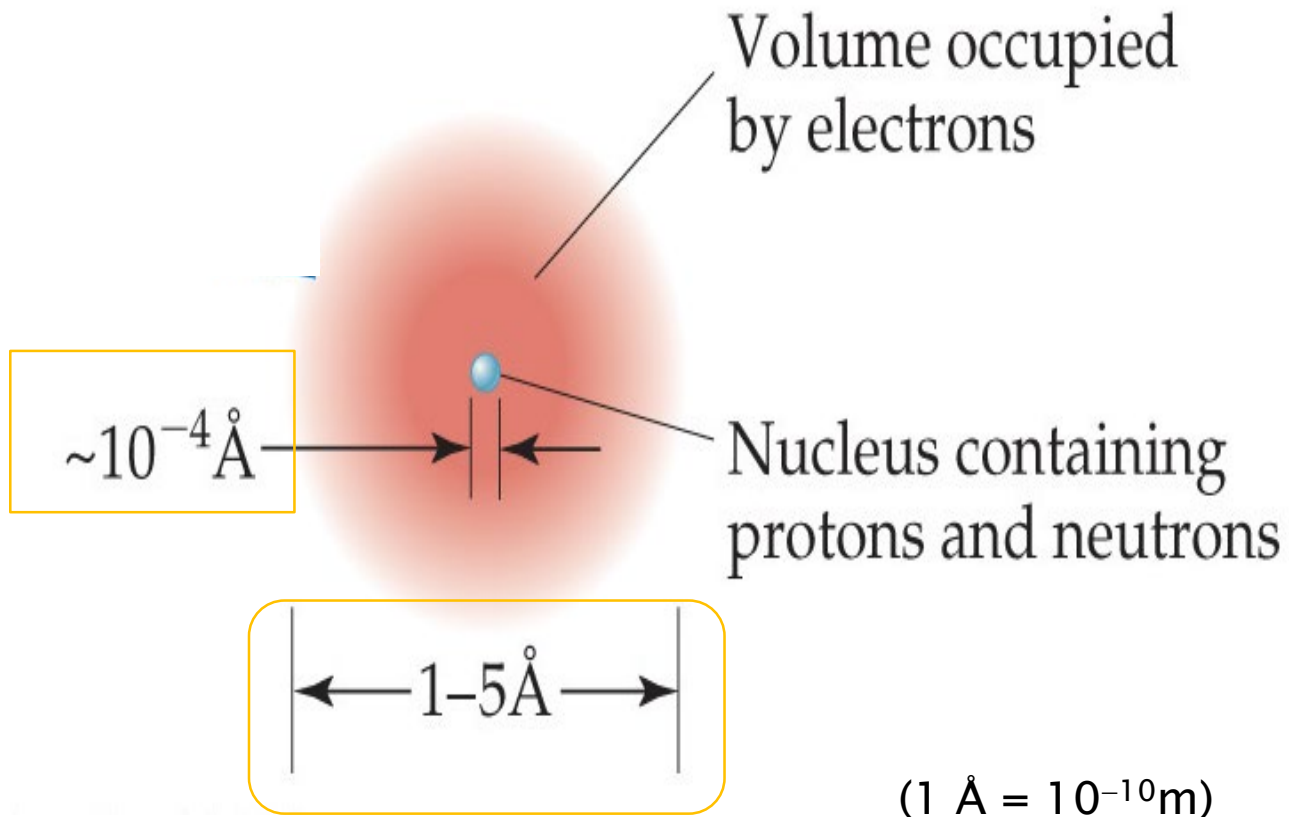
Mesura de la matèria

Table 3.1 *Properties of subatomic particles.*

Particle	Symbol	Unit charge, e ^a	Mass, g	Mass, u ^b
Electron	$e^- ({}_{-1}^0e^-)$	1-	9.10939×10^{-28}	5.48680×10^{-4}
Proton	$p ({}_{1}^1p^+)$	1+	1.672623×10^{-24}	1.00728
Neutron	$n ({}_{0}^1n^0)$	0	1.674929×10^{-24}	1.00866

^aThe charges here are given *relative* to the magnitude of the charge on the electron, which is called the **elementary charge**, which is 1.60218×10^{-19} C (coulomb).

^bAn **atomic mass unit**, u, is defined as exactly $\frac{1}{12}$ the mass of a carbon-12 atom:
 $u = 1.66054 \times 10^{-24}$ g. Relative atomic masses (see the end pages of this book) may be interpreted as molar masses in grams or as atomic masses in atomic mass units.

Mesura de la matèria

Massa atòmica

MASSA ATÒMICA O PES ATÒMIC

Mitjana de les masses dels isòtops naturals d'un element **ponderada** d'acord amb la seua **abundància** relativa.

Massa atòmica = 22,990 uma

Mesura de la matèria

Quina és la massa
d'un compost?

Mesura de la matèria

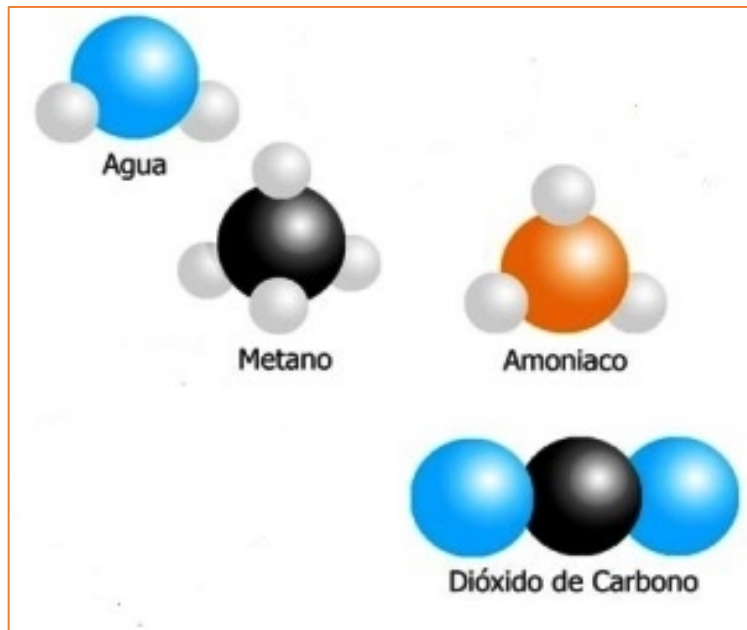
MOLÈCULA

Conjunt **d'àtoms iguals o diferents** units estretament i que constitueixen la quantitat mínima d'una substància que manté **unes propietats químiques constants**.

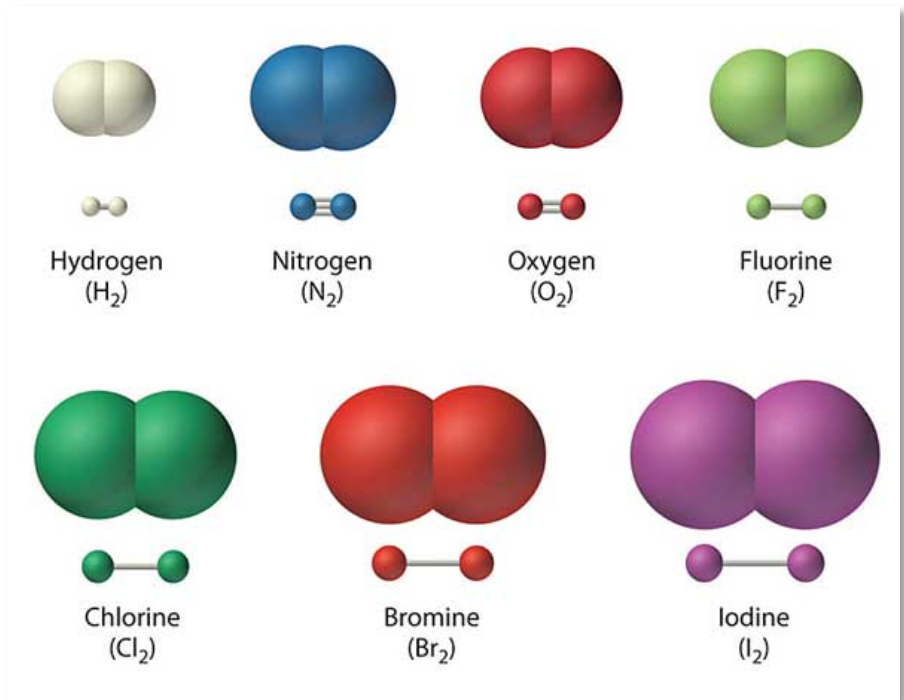
Mesura de la matèria

ELEMENTS

Compostos MOLECULARS

Elements que existeixen com a MOLÈCULES DIATÒMIQUES

Mesura de la matèria

Tipus de fórmules

Fórmula empírica

Indica **la relació més senzilla** entre els àtoms d'una molècula.

Fórmula molecular

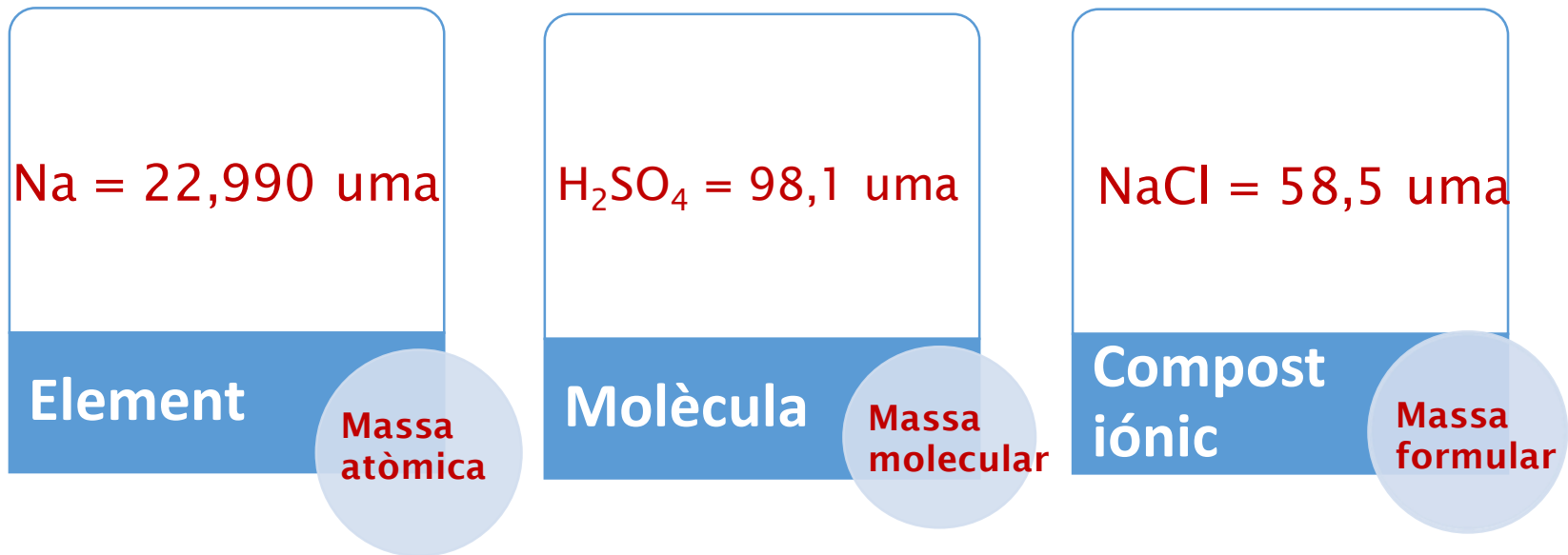
Indica **el nombre d'àtoms** que formen part d'una molècula.

Mesura de la matèria

Massa formular: suma dels pesos atòmics de cadascun dels àtoms en una *fórmula química*.

Mesura de la matèria

El nombre d'Avogadro i el mol

Magnitud	Nom de la unitat	Símbol de la unitat
longitud	metre	m
massa	quilogram	kg
temps	segon	s
intensitat de corrent	ampere	A
temperatura	kelvin	K
quantitat de substància	mol	mol

Mesura de la matèria

El nombre d'Avogadro i el mol

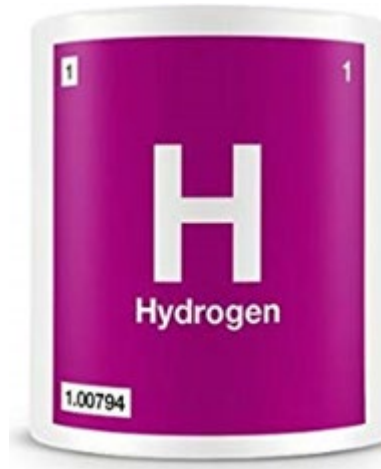
1 KG

Mesura de la matèria

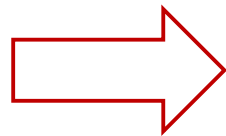
Massa atòmica

1 àtom de $^{12}\text{C} = 12 \text{ uma}$

1 àtom de $^1\text{H} = 1,0078 \text{ uma}$

□ **Unitat de massa atòmica (u o uma)** = $1,66054 \times 10^{-24} \text{ g}$

(1 g = $6,02214 \times 10^{23} \text{ uma}$)

Mesura de la matèria

Concepte de mol

Un **mol** és la **quantitat de matèria** que conté tantes partícules (àtoms, molècules, ions...) com el nombre d'àtoms que hi ha exactament en 12g de ^{12}C , que són **6.022×10^{23}**

Nombre d'Avogadro

From a drawing by C. Sentier, executed in Torino at Litografia Doyen in 1856. - [Edgar Fahs Smith collection](#).
Domini públic.

Mesura de la matèria

Massa atòmica

Una **dotzena** és la **quantitat de matèria** que conté tantes **partícules**

(àtoms, molècules, ions...) com

..... que en són

12.

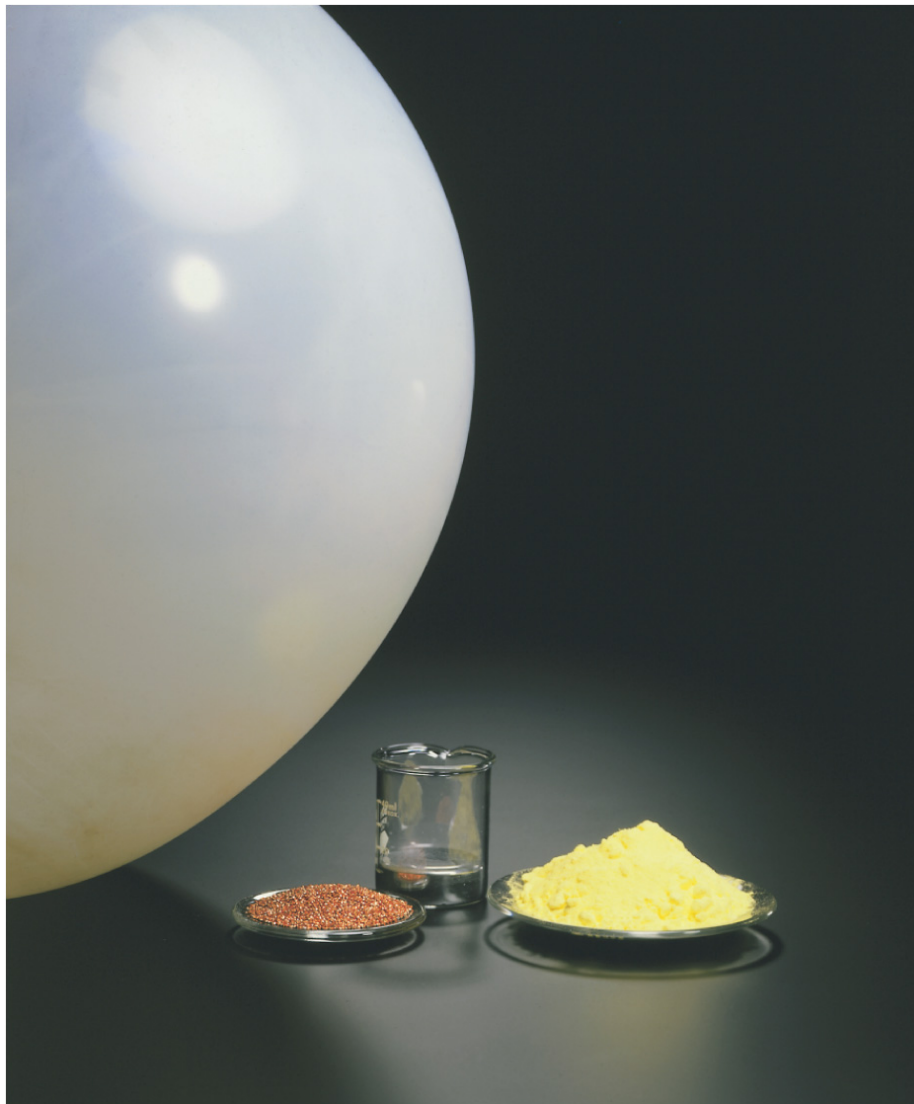
Mesura de la matèria

Concepte de mol

- ✓ 1 mol d'àtoms de ^{12}C = $6,022 \times 10^{23}$ àtoms de ^{12}C
  - ✓ 1 mol de molècules de H_2O = $6,022 \times 10^{23}$ molècules de H_2O
  - ✓ 1 mol de ions NO_3^- = $6,022 \times 10^{23}$ ions NO_3^-
  - ✓ 1 mol de taronges Navel late?
-
- ✓ 1 dotzena d'àtoms de ^{12}C = 12 àtoms de ^{12}C
  - ✓ 1 dotzena de molècules de H_2O = 12 molècules de H_2O
  - ✓ 1 dotzena d'ions NO_3^- = 12 ions NO_3^-

Mesura de la matèria

Concepte de mol

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Mesura de la matèria

Concepte de mol

MASSA MOLAR ($\text{g}\cdot\text{mol}^{-1}$) = massa en **grams** d'un **mol** de substància.

La massa d'un àtom d'un element (**en uma**) és **numèricament igual** a la massa (en **grams**) d'**1 mol** d'àtoms d'aquest element. El mateix ocorre per a altres classes de substàncies (molècules, ions, unitats formulars...).

Unitat de massa atòmica (u o uma) = $1,66054 \times 10^{-24}$ g

(1 g = $6,02214 \times 10^{23}$ uma)

Mesura de la matèria

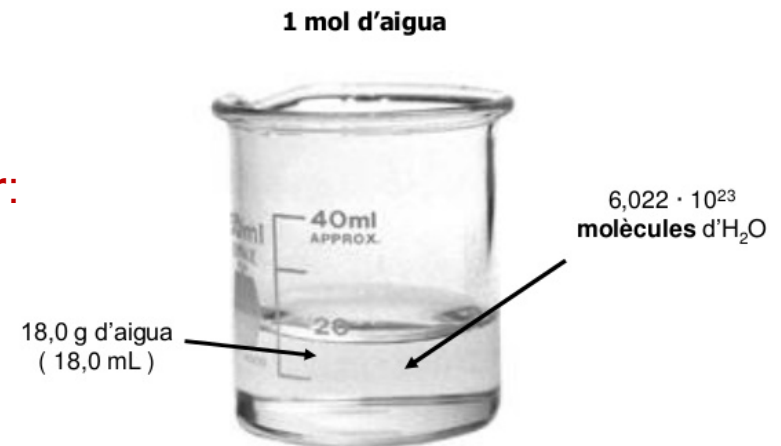
Concepte de mol

- Per a un àtom coincidirà amb la **massa atòmica**:

1 **mol** de carboni son **12,0 g** de C
(1 àtom de C = 12,0 uma)

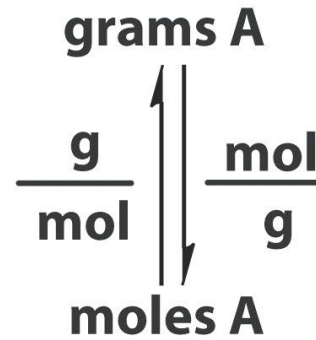
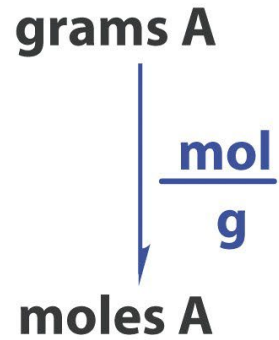
- Per a una molècula parlarem de **massa molar**:

1 **mol** d'aigua son **18,0 g** de H₂O
(1 molècula de H₂O = 18,0 uma)

Mesura de la matèria

Concepte de mol

Mesura de la matèria

Concepte de mol

- Calculeu el nombre de mols de glucosa ($C_6H_{12}O_6$) que hi ha en 5,380 g de $C_6H_{12}O_6$
- Quantes molècules de glucosa hi ha en 5,23 g de $C_6H_{12}O_6$?
Quants àtoms d'oxigen hi ha en aquesta mostra?
- Determineu la fórmula d'un compost que té la següent composició percentual en pes: 24,75% K, 34,77% Mn, 40,51% O.

Mesura de la matèria

Concepte de mol

- Calculeu el nombre de mols de glucosa ($C_6H_{12}O_6$) que hi ha en 5,380 g de $C_6H_{12}O_6$

$$M(C_6H_{12}O_6) = 6M(C) + 12M(H) + 6M(O) = 6(12,01 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}) + 12(1,01 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}) + 6(16,00 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}) = \mathbf{180,18 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}}$$

$$1 \text{ mol de } C_6H_{12}O_6 = 180,18 \text{ g de } C_6H_{12}O_6$$

$$\begin{aligned} \text{Mols de } C_6H_{12}O_6 &= (5,380 \text{ g } \cancel{C_6H_{12}O_6}) \left(\frac{1 \text{ mol } C_6H_{12}O_6}{180,18 \text{ g } \cancel{C_6H_{12}O_6}} \right) \\ &= \mathbf{0,0299 \text{ mol } C_6H_{12}O_6} \end{aligned}$$

Mesura de la matèria

Concepte de mol

- Quantes molècules de glucosa hi ha en 5,23 g de $C_6H_{12}O_6$?
Quants àtoms d'oxigen hi ha en aquesta mostra?

Molècules de $C_6H_{12}O_6$

$$= (5,23 \text{ g } \cancel{C_6H_{12}O_6}) \left(\frac{1 \text{ mol } \cancel{C_6H_{12}O_6}}{180,2 \text{ g } \cancel{C_6H_{12}O_6}} \right) \left(\frac{6,02 \times 10^{23} \text{ molècules de } C_6H_{12}O_6}{1 \text{ mol } \cancel{C_6H_{12}O_6}} \right)$$
$$= 1,75 \times 10^{22} \text{ molècules de } C_6H_{12}O_6$$

Àtoms de O = $(1,75 \times 10^{22} \text{ molècules de } \cancel{C_6H_{12}O_6}) \left(\frac{6 \text{ àtoms O}}{1 \text{ molècula de } \cancel{C_6H_{12}O_6}} \right)$

$$= 1,05 \times 10^{23} \text{ àtoms de O}$$

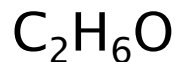
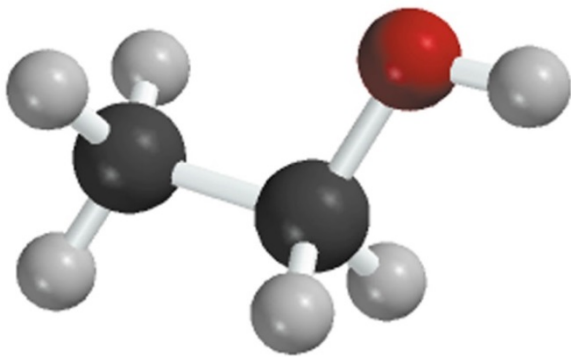
Mesura de la matèria

Composició percentual

Percentatge en massa amb què contribueix cada element a la substància.

$$\% \text{ de l'element} = \frac{n \times \text{massa molar de l'element}}{\text{massa molar del compost}} \times 100\%$$

n és el nombre de mols de l'element en **1 mol** del compost

$$\% \text{ C} = \frac{2 \times (12,01 \text{ g})}{46,07 \text{ g}} \times 100\% = 52,14\%$$

$$\% \text{ H} = \frac{6 \times (1,008 \text{ g})}{46,07 \text{ g}} \times 100\% = 13,13\%$$

$$\% \text{ O} = \frac{1 \times (16,00 \text{ g})}{46,07 \text{ g}} \times 100\% = 34,73\%$$

$$52,14\% + 13,13\% + 34,73\% = 100,0\%$$

Mesura de la matèria

Composició percentual

- Determineu la fórmula d'un compost que té aquesta composició percentual en pes: 24,75% K, 34,77% Mn, 40,51% O.

$$n_{\text{K}} = 24,75 \text{ g K} \times \frac{1 \text{ mol K}}{39,10 \text{ g K}} = 0,6330 \text{ mol K}$$

$$n_{\text{Mn}} = 34,77 \text{ g Mn} \times \frac{1 \text{ mol Mn}}{54,94 \text{ g Mn}} = 0,6329 \text{ mol Mn}$$

$$n_{\text{O}} = 40,51 \text{ g O} \times \frac{1 \text{ mol O}}{16,00 \text{ g O}} = 2,532 \text{ mol O}$$

K $\approx$ 1 àtom

Mn = 1 àtom

O $\approx$ 4 àtoms

Fórmula empírica

Reaccions químiques

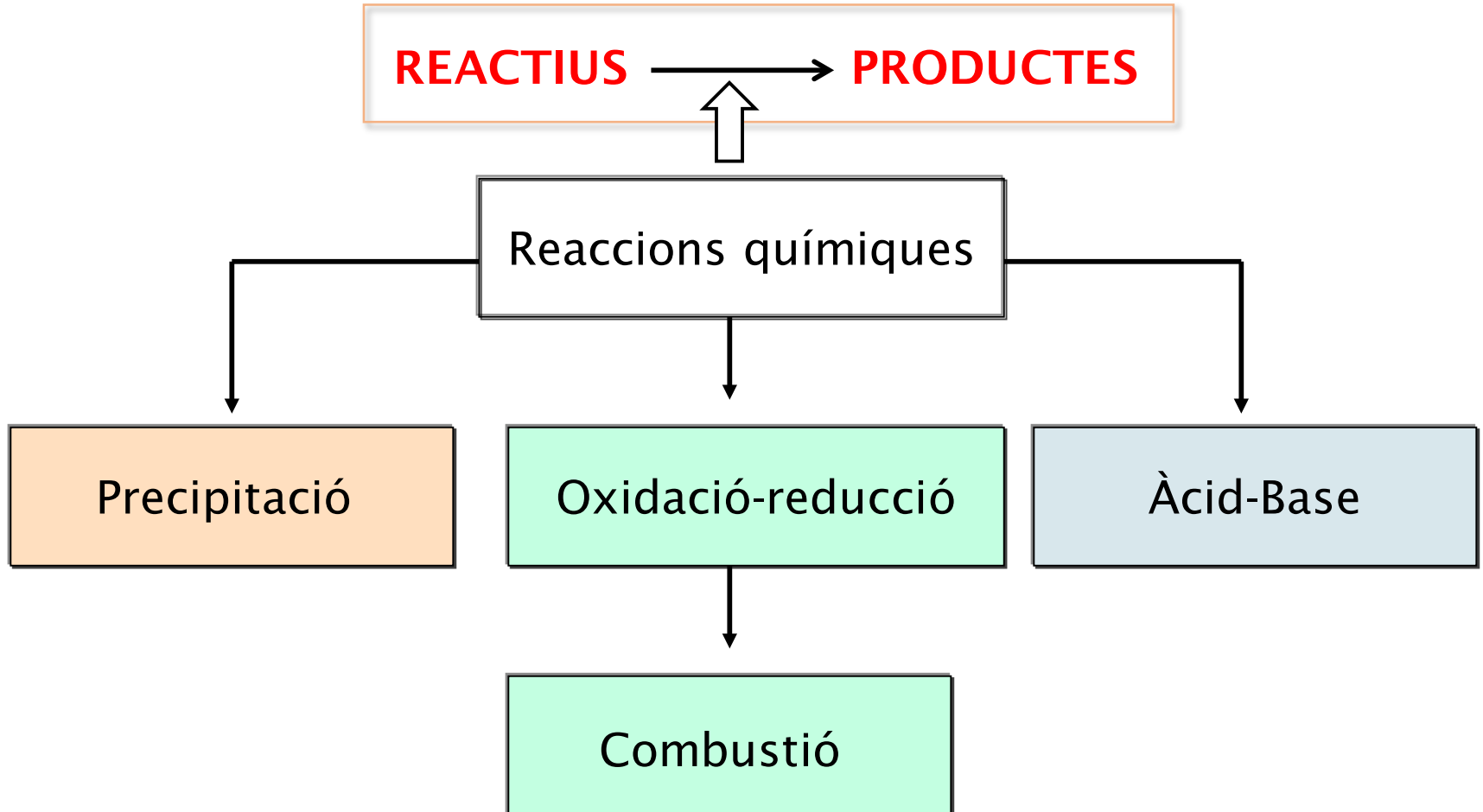

- Estequiometria
- Dissolucions i gasos

Reaccions químiques

Estequiometria

Processos pels quals la **matèria es transforma**.

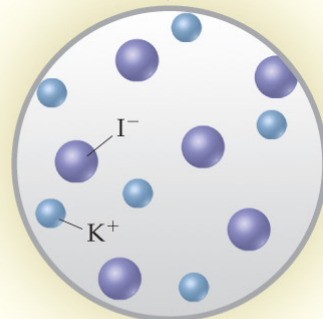

Reaccions químiques

Precipitació

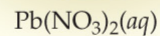
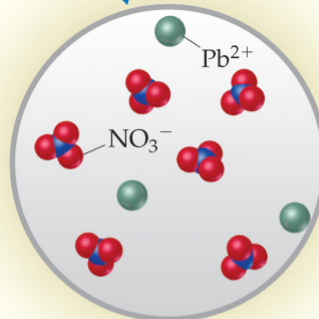
PRECIPITATION REACTION

Reactions that result in the formation of an insoluble product are known as precipitation reactions.

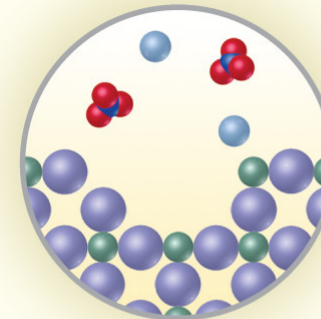
The addition of a colorless solution of potassium iodide (KI)

+

to a colorless solution of lead nitrate

→

$PbI_2(s) + 2 \text{KNO}_3(aq)$
produces a yellow precipitate of lead iodide (PbI_2) that slowly settles to the bottom of the beaker.

Reacciones químicas

Àcid-base

(a)

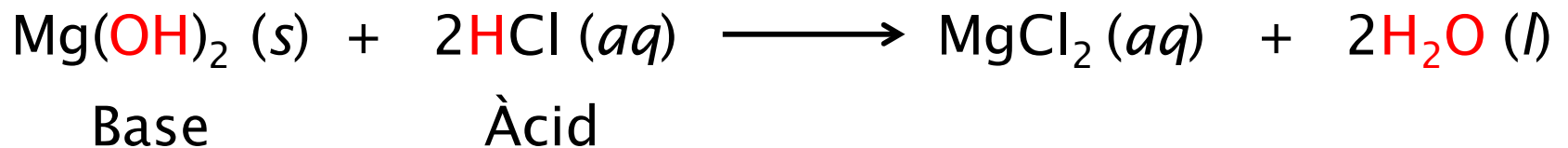

(b)

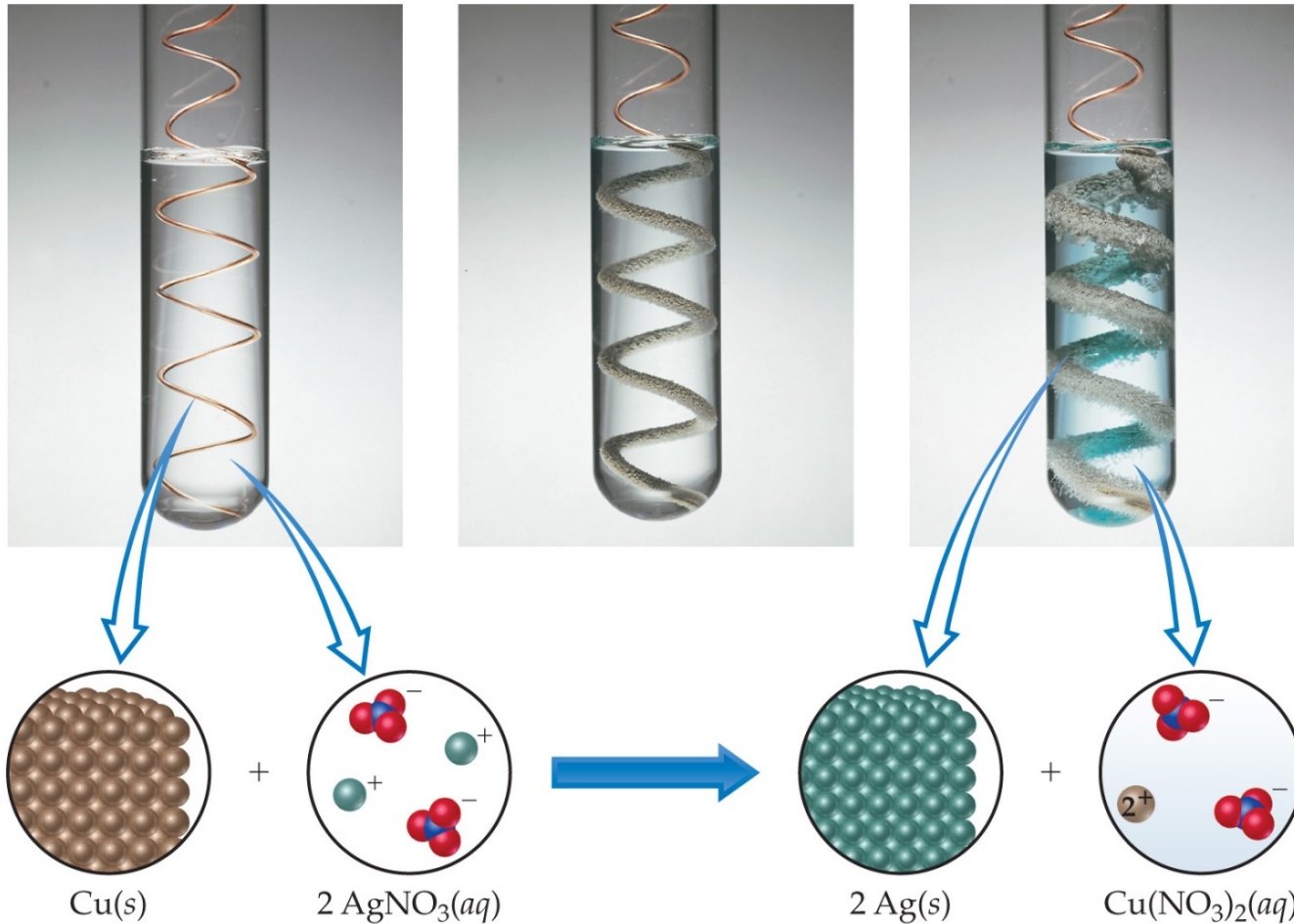
(c)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Reaccions químiques

Oxidació-reducció

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

$\text{Cu}(0)$

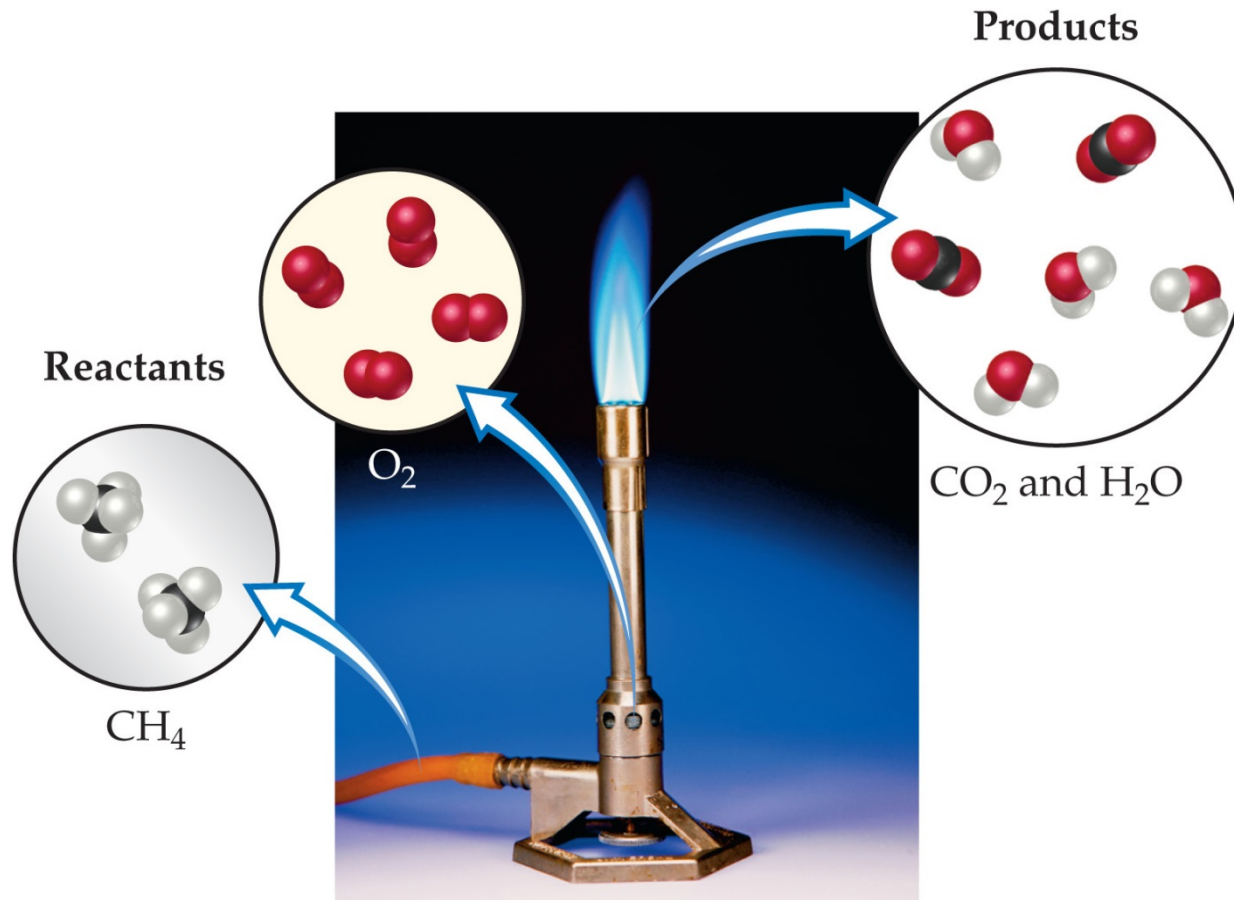
Ag^+

$\text{Ag}(0)$

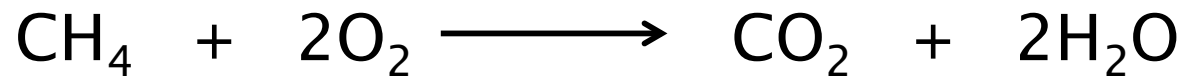
Cu^{2+}

Reaccions químiques

Combustió

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

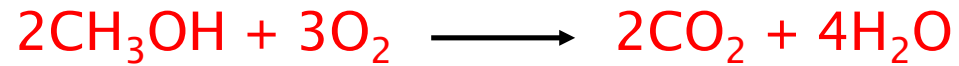
Reaccions químiques

Igualació

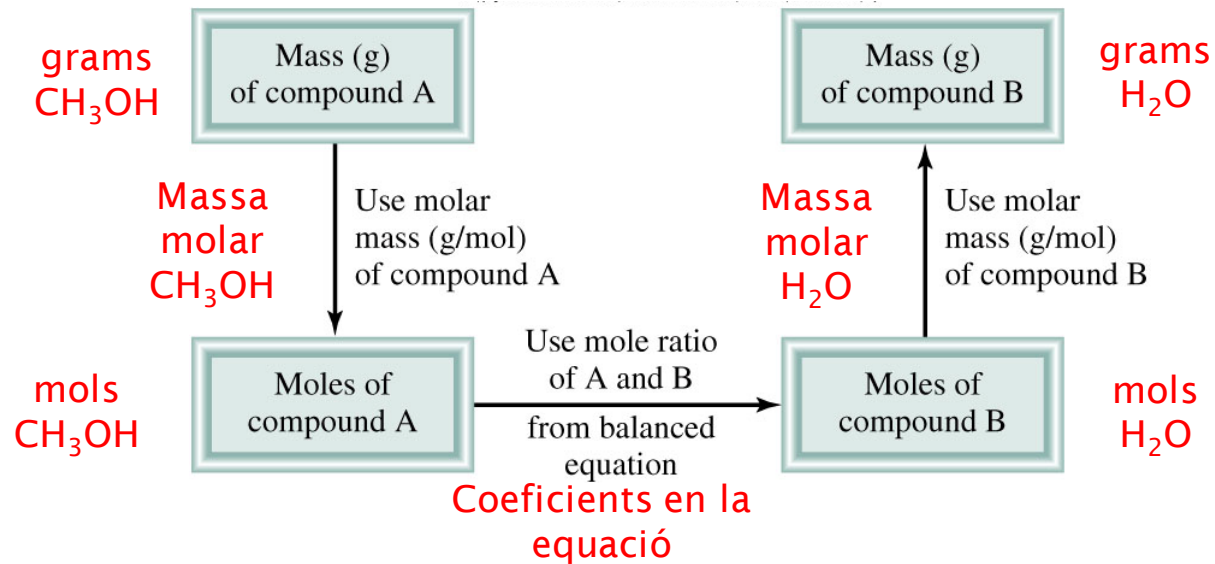
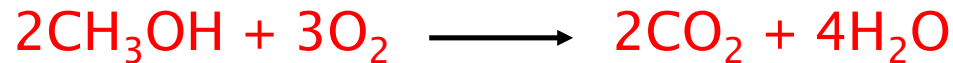
Coefficients estequiomètrics

El metanol fa combustió en l'aire segons aquesta equació. Si 209 g de metanol es consumeixen en la combustió, quina massa d'aigua s'hi produeix?

El metanol fa combustió en l'aire segons aquesta equació. Si 209 g de metanol es consumeixen en la combustió, quina massa d'aigua s'hi produeix?

$$209 \text{ g } \cancel{\text{CH}_3\text{OH}} \times \frac{1 \text{ mol } \cancel{\text{CH}_3\text{OH}}}{32,0 \text{ g } \cancel{\text{CH}_3\text{OH}}} \times \frac{4 \text{ mol } \text{H}_2\text{O}}{2 \text{ mol } \cancel{\text{CH}_3\text{OH}}} \times \frac{18,0 \text{ g } \text{H}_2\text{O}}{1 \text{ mol } \cancel{\text{H}_2\text{O}}} =$$

235 g H_2O

Reaccions químiques

Reactiu limitant

Exemple:

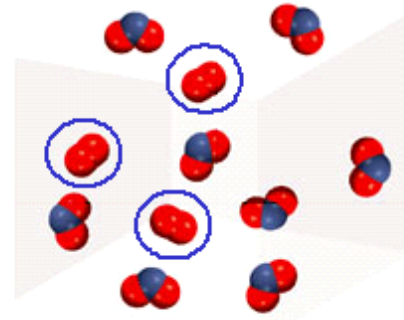
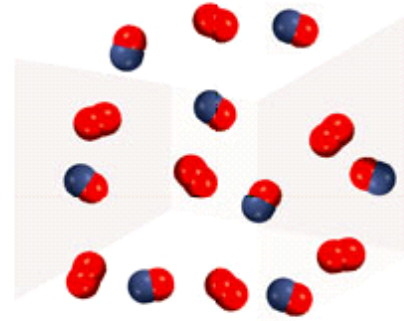

NO és el **reactiu limitant**

↓
Reactiu que es consumeix totalment en una reacció.

O_2 és el **reactiu en excés**

Antes de comenzar la reacción

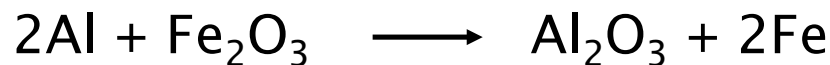
Después que la reacción se completa

A una reacció, 124 g de Al reaccionen amb 601 g de Fe_2O_3 . Calculeu la massa de Al_2O_3 que es forma.

A una reacció, 124 g de Al reaccionen amb 601 g de Fe_2O_3 . Calcule la massa de Al_2O_3 que es forma.

$$124 \text{ g Al} \times \frac{1 \text{ mol Al}}{27,0 \text{ g Al}} \times \frac{1 \text{ mol Fe}_2\text{O}_3}{2 \text{ mol Al}} \times \frac{160 \text{ g Fe}_2\text{O}_3}{1 \text{ mol Fe}_2\text{O}_3} = 367 \text{ g Fe}_2\text{O}_3$$

Per a 124 g de Al calen 367 g de Fe_2O_3

Com que hi ha més Fe_2O_3 (601 g), **Al és el reactiu limitant**

S'utilitza el reactiu limitant per a calcular la quantitat de producte que es pot formar:

$$124 \text{ g Al} \times \frac{1 \text{ mol Al}}{27,0 \text{ g Al}} \times \frac{1 \text{ mol Al}_2\text{O}_3}{2 \text{ mol Al}} \times \frac{102 \text{ g Al}_2\text{O}_3}{1 \text{ mol Al}_2\text{O}_3} = 234 \text{ g Al}_2\text{O}_3$$

Reaccions químiques

Rendiment d'una reacció

El **rendiment teòric** és la quantitat de producte que resultaria si **tot** el reactiu limitant reaccionara.

El **rendiment real** és la quantitat de producte que realment s'obté de la reacció. (**No és mai major que el rendiment teòric.**)

$$\text{Rendiment percentual [\%]} = \frac{\text{rendiment real}}{\text{rendiment teòric}} \times 100$$

Reaccions químiques

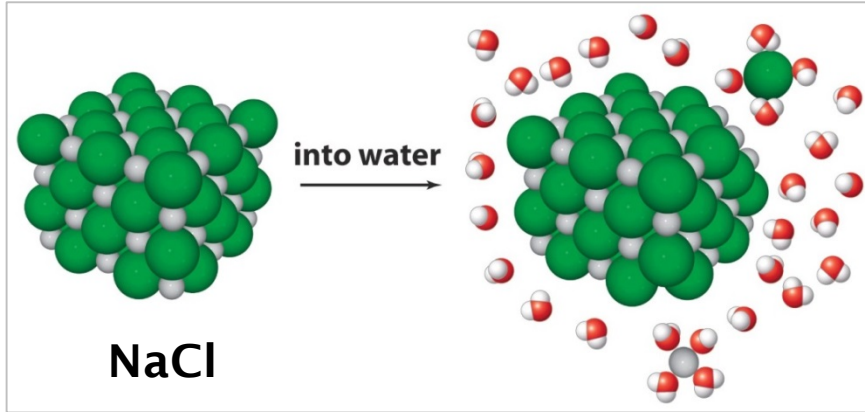
Rendiment d'una reacció

En una reacció, 177g d'un mineral de Al de riquesa en alumini del 70 % reaccionen amb 601 g de Fe_2O_3 . Calculeu la massa d' Al_2O_3 que es forma si el rendiment de la reacció és del 65 %.

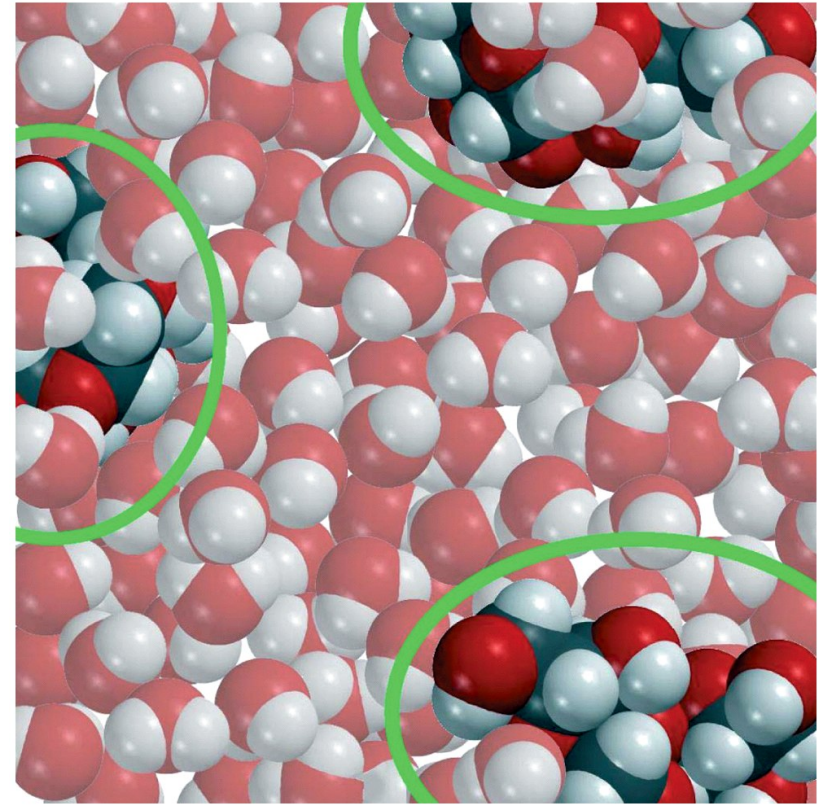
Reaccions químiques

Dissolucions

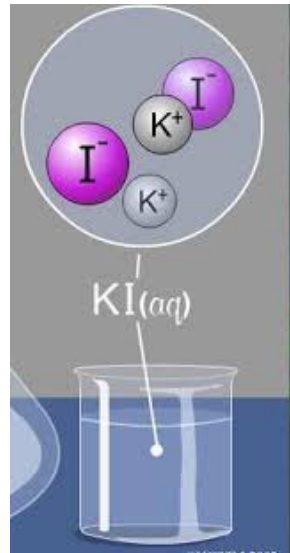
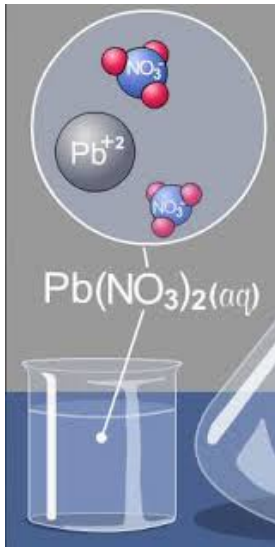
Electròlits

No electròlits

Molècules de sacarosa
(sucre) dissoltes en aigua.

Reaccions químiques

Dissolucions

Percentatge

- **Massa:** $\text{g solut/g dissolució} \times 100$
- **Volum:** $\text{ml solut/mL dissolució} \times 100$

Fracció

- **Molar:** $\text{mols solut A}/(\text{mols de solut} + \text{mols de dissolvent})$
- **Parts per milió (ppm):** $\text{mg solut/Kg dissolució}$

Concentració

- **Molaritat:** $\text{mols solut/L dissolució}$
- **Molalitat:** $\text{mols solut/kg dissolvent}$
- **Massa/volum:** $\text{g solut/L dissolució}$

Reaccions químiques

Gasos

L'atmosfera

L'atmosfera

Component*	Content (mole fraction)	Molar Mass
Nitrogen	0.78084	28.013
Oxygen	0.20948	31.998
Argon	0.00934	39.948
Carbon dioxide	0.000382	44.0099
Neon	0.00001818	20.183
Helium	0.00000524	4.003
Methane	0.000002	16.043
Krypton	0.00000114	83.80
Hydrogen	0.0000005	2.0159
Nitrous oxide	0.0000005	44.0128
Xenon	0.000000087	131.30

*Ozone, sulfur dioxide, nitrogen dioxide, ammonia, and carbon monoxide are present as trace gases in variable amounts.

Reacciones químicas

Gasos

TABLE 18.3 ■ Sources and Typical Concentrations of Some Minor Atmospheric Constituents

Minor Constituent	Sources	Typical Concentrations
Carbon dioxide, CO ₂	Decomposition of organic matter; release from the oceans; fossil-fuel combustion	375 ppm throughout the troposphere
Carbon monoxide, CO	Decomposition of organic matter; industrial processes; fossil-fuel combustion	0.05 ppm in unpolluted air; 1–50 ppm in urban traffic areas
Methane, CH ₄	Decomposition of organic matter; natural-gas seepage	1.77 ppm throughout the troposphere
Nitric oxide, NO	Electrical discharges; internal combustion engines; combustion of organic matter	0.01 ppm in unpolluted air; 0.2 ppm in smog
Ozone, O ₃	Electrical discharges; diffusion from the stratosphere; photochemical smog	0 to 0.01 ppm in unpolluted air; 0.5 ppm in photochemical smog
Sulfur dioxide, SO ₂	Volcanic gases; forest fires; bacterial action; fossil-fuel combustion; industrial processes	0 to 0.01 ppm in unpolluted air; 0.1–2 ppm in polluted urban environment

Reacciones químicas

Gasos

TABLE 10.1 ■ Some Common Compounds That Are Gases at Room Temperature

Formula	Name	Characteristics
HCN	Hydrogen cyanide	Very toxic, slight odor of bitter almonds
H ₂ S	Hydrogen sulfide	Very toxic, odor of rotten eggs
CO	Carbon monoxide	Toxic, colorless, odorless
CO ₂	Carbon dioxide	Colorless, odorless
CH ₄	Methane	Colorless, odorless, flammable
C ₂ H ₄	Ethylene	Colorless, ripens fruit
C ₃ H ₈	Propane	Colorless, odorless, bottled gas
N ₂ O	Nitrous oxide	Colorless, sweet odor, laughing gas
NO ₂	Nitrogen dioxide	Toxic, red-brown, irritating odor
NH ₃	Ammonia	Colorless, pungent odor
SO ₂	Sulfur dioxide	Colorless, irritating odor

Reaccions químiques

Gasos

Menys densos
que líquids i
sòlids.

Ocupen tot el
volum del
recipient que
els contenen.

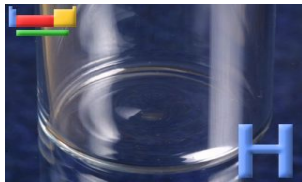
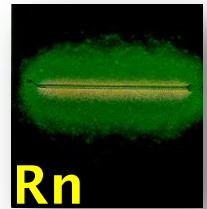
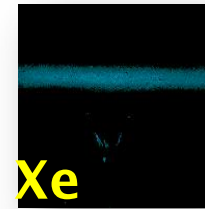
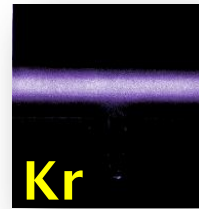
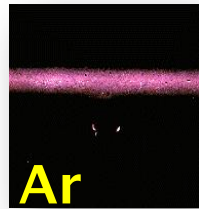
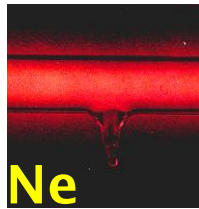
Poden expandir-
se i comprimir-
se fàcilment.

Formen mescles
homogènies els
uns amb els
altres.

Reaccions químiques

Gasos

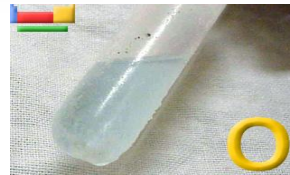
Elements que
existeixen com a
gasos en
condicions normals
(T i P)

H₂

N₂

O₂

F₂

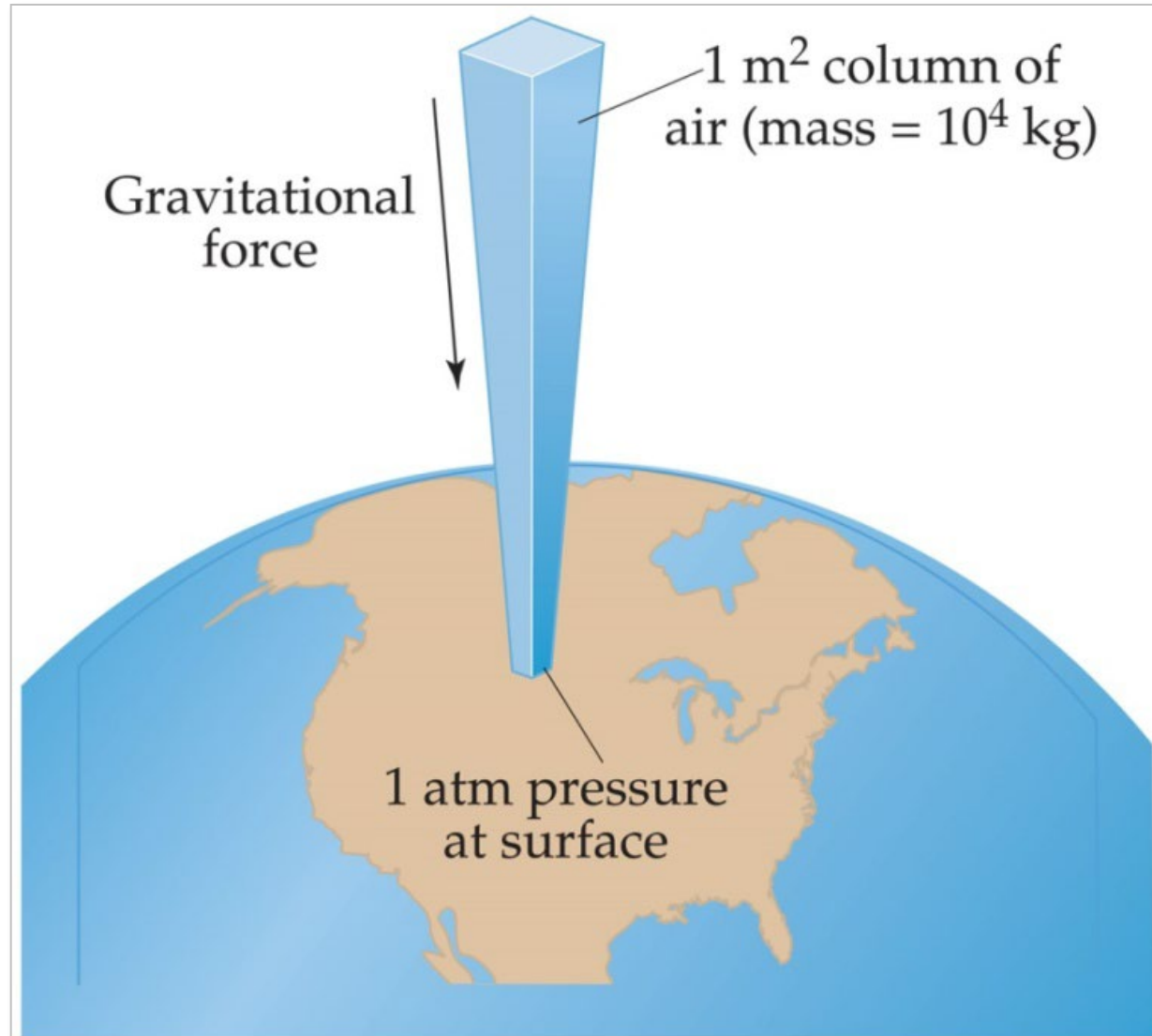

Cl₂

Reaccions químiques

Gasos

L'atmosfera. Pressió atmosfèrica

Reaccions químiques

Gasos

$$P = \frac{F}{A}$$

$$F = m \cdot a = 10,000 \text{ kg} \times 9.8 \text{ m/s}^2 \approx 1 \times 10^5 \text{ N}$$

$$P = \frac{1 \times 10^5 \text{ N}}{1 \text{ m}^2} = 1 \times 10^5 \text{ N/m}^2$$
$$= 1 \times 10^5 \text{ Pa} = 1 \times 10^2 \text{ kPa} \quad (\text{N/m}^2 = \text{Pa} = \text{kg} \cdot \text{m}^{-1} \cdot \text{s}^{-2})$$

La **pressió atmosfèrica** al nivell del mar és d'aproximadament **100 kPa** o **1 bar**.

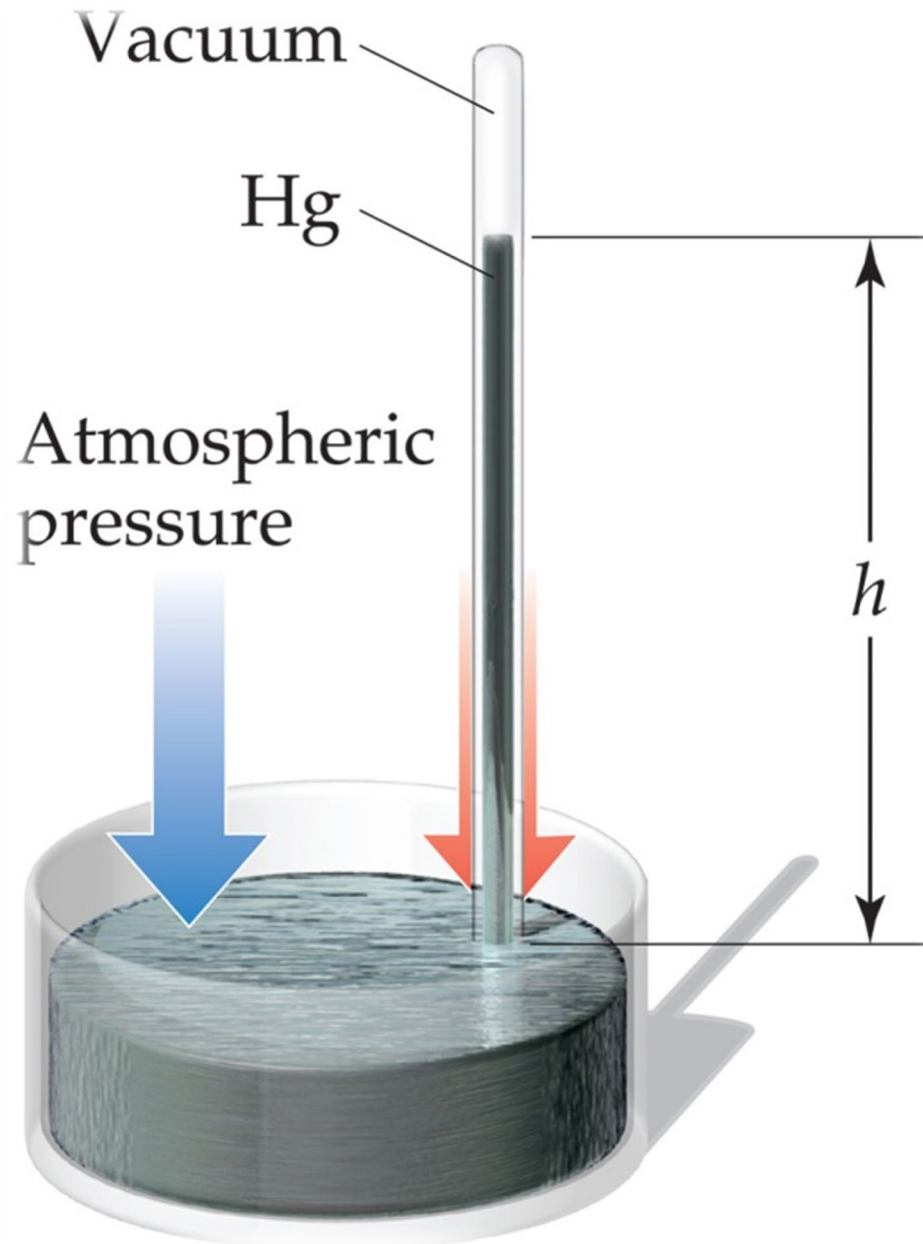

Reaccions químiques

Gasos

Baròmetre de mercuri

(Torricelli; 1608-1647)

Reaccions químiques

Gasos

La **pressió atmosfèrica estàndard**, que correspon a la pressió típica a nivell del mar, és la pressió suficient per a sostindre una **columna de mercuri** de **760 mm d'altura** (h)

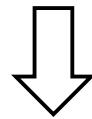
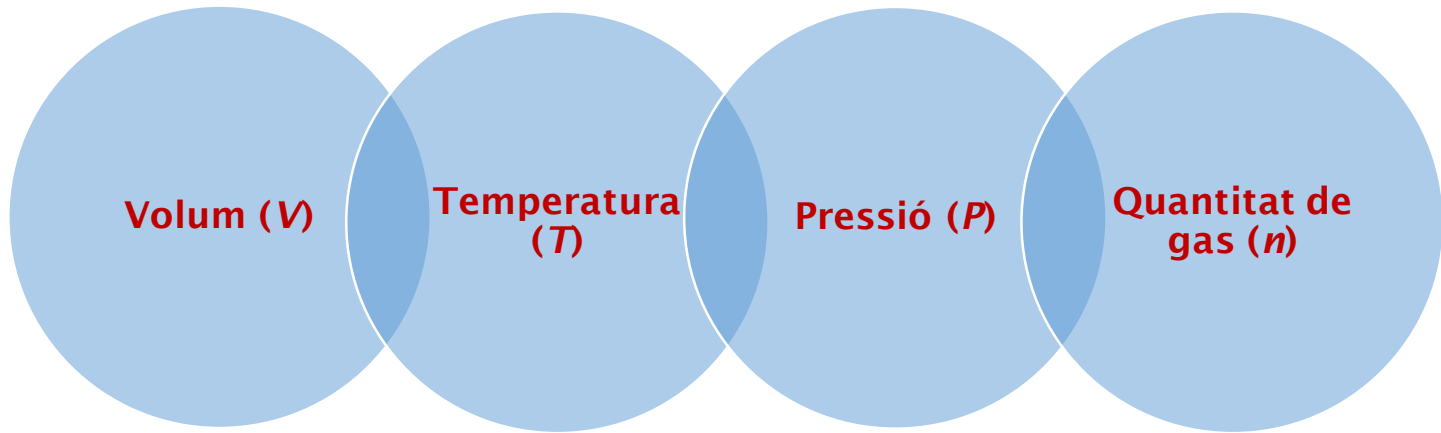
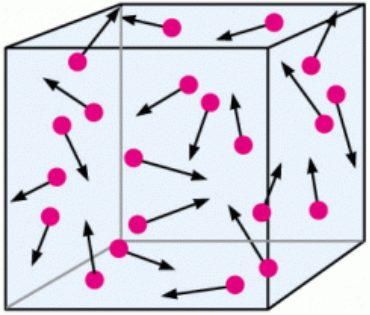
Unitats de pressió

$$1 \text{ atm} = 760 \text{ mmHg} = 760 \text{ torr} = 1,01325 \cdot 10^5 \text{ Pa} = 1,013 \text{ bar}$$

$$1 \text{ Pa} = 1 \text{ N} / \text{m}^2 \text{ (S.I.)}$$

Reaccions químiques

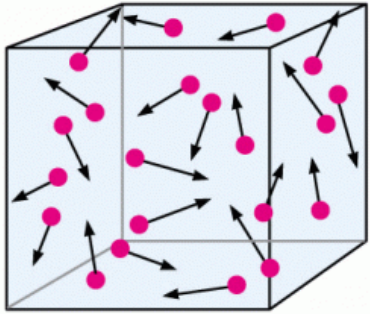
Lleis dels gasos ideals

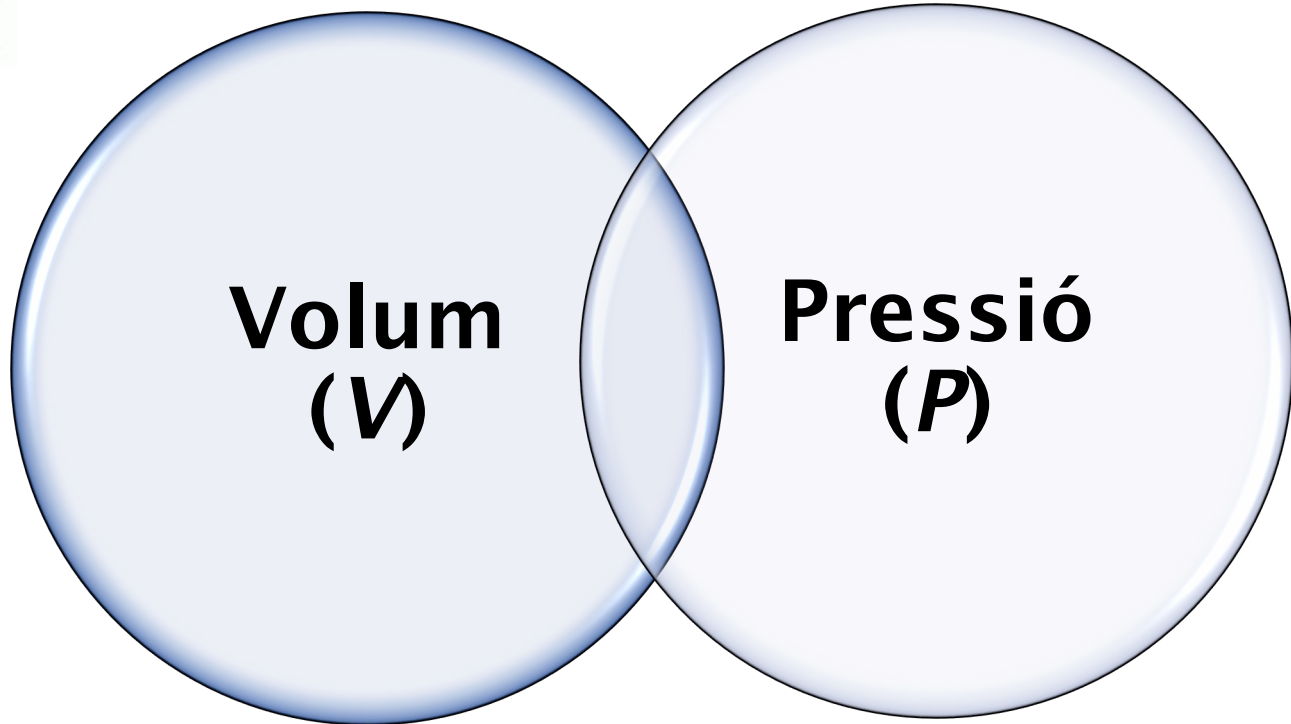
Equació dels gasos ideals

Reaccions químiques

Lleis dels gasos ideals

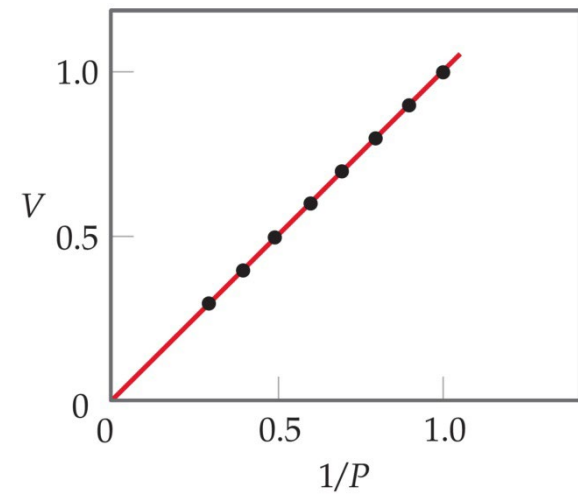
Llei de Boyle

El **volum** d'una
quantitat fixa de gas
mantinguda a una
**temperatura
constant** és
inversament
proporcional a la
pressió.

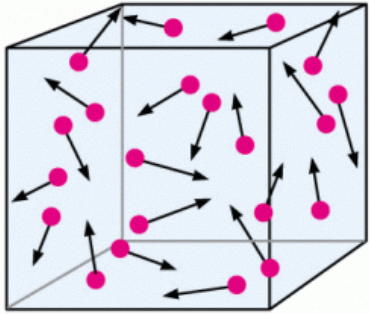
$$P \cdot V = k$$

$$P_1 \cdot V_1 = P_2 \cdot V_2$$

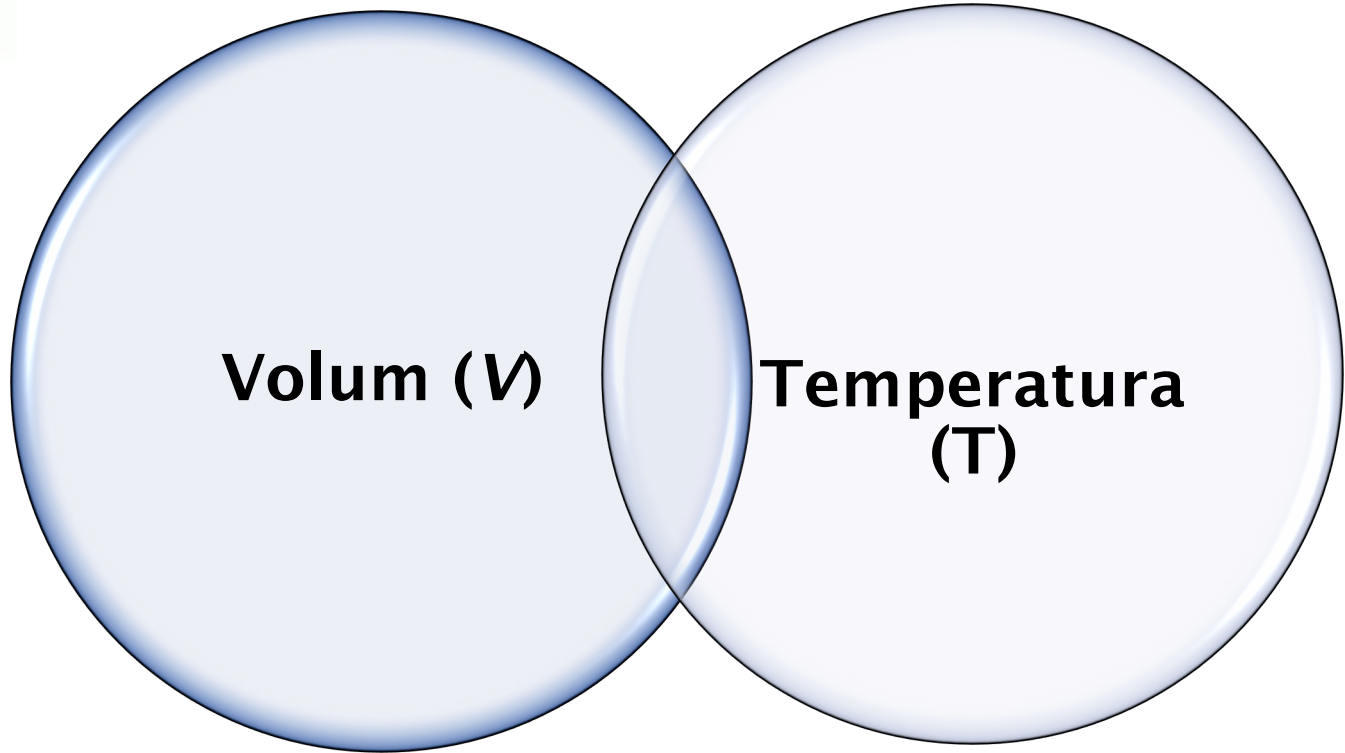

Reaccions químiques

Lleis dels gasos ideals

Llei de Charles

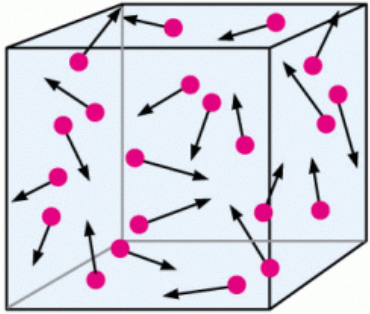

El **volum** d'una
quantitat fixa de gas
mantinguda a **pressió
constant** és
directament
proporcional a la seua
temperatura absoluta
(0 K = -273,15 °C).

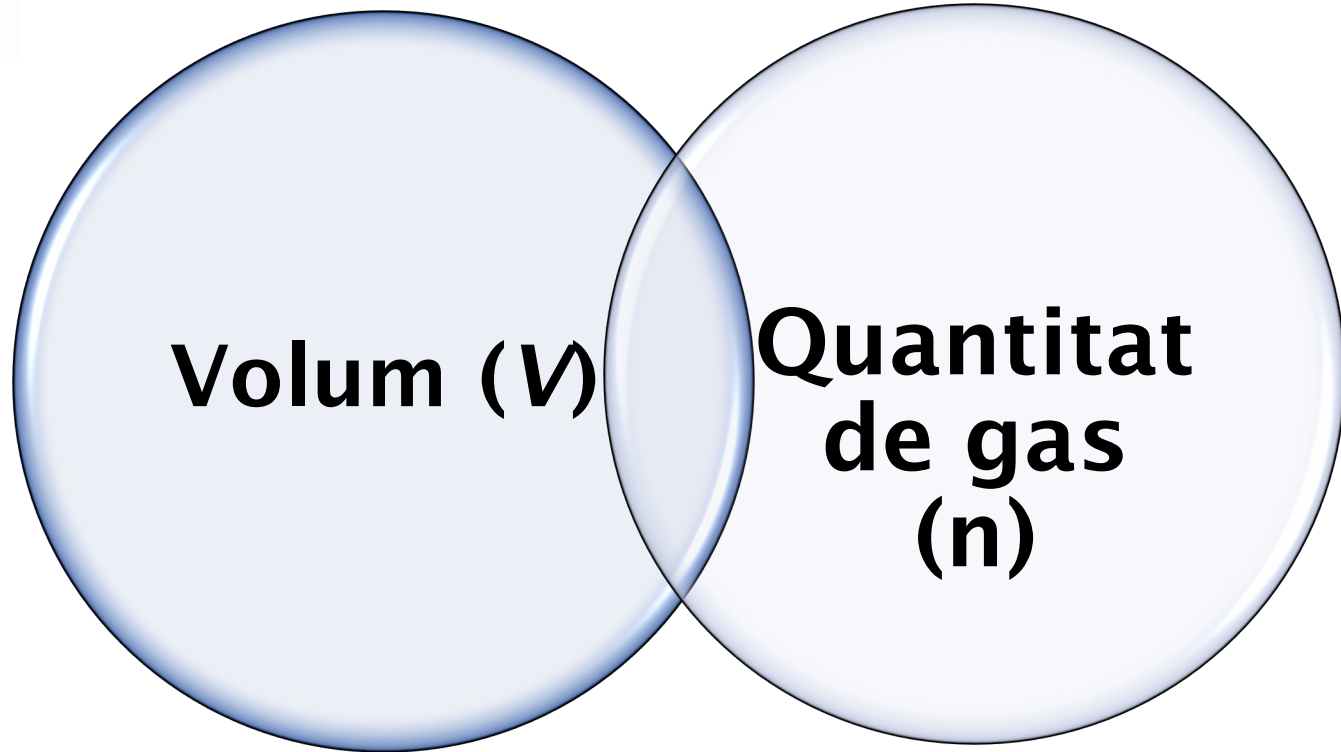
$$V = k \cdot T$$

$$\frac{V_1}{T_1} = \frac{V_2}{T_2}$$

Llei d'Avogadro

A unes
determinades
P i T, **els volums**
de gasos que
reaccionen entre
si es troben **en**
relacions de
nombres sencers
senzilles.

**Llei dels volums de
combinació (Gay-Lussac)**

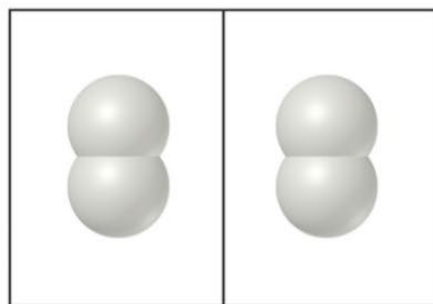
Observation

Two volumes
hydrogen

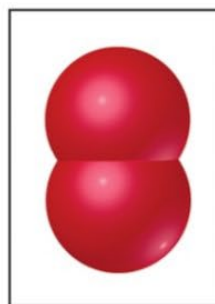
One volume
oxygen

Two volumes
water vapor

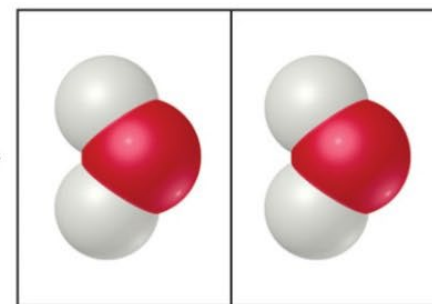
Explanation

+

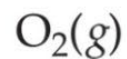
→

Equation

+

→

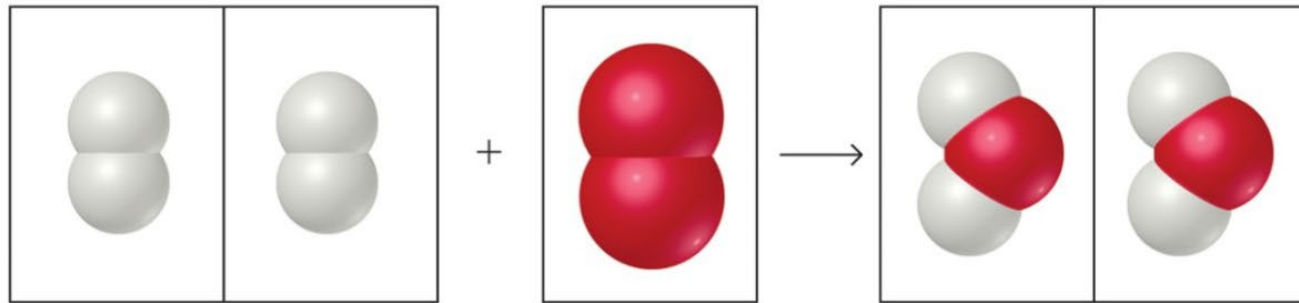
Observation

Two volumes
hydrogen

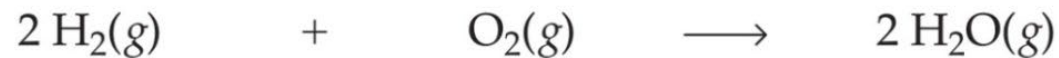
One volume
oxygen

Two volumes
water vapor

Explanation

Equation

Hipòtesi d'Avogadro

Volums iguals de gasos
diferents en les mateixes
condicions de **P i T** contenen
el mateix **nombre de**
molècules.

Reaccions químiques

Lleis dels gasos ideals

Cada gas té els mateixos **V, T i P** i, per tant, conté **el mateix nombre de molècules.**

Volume	22.4 L	22.4 L	22.4 L
Pressure	1 atm	1 atm	1 atm
Temperature	0 °C	0 °C	0 °C
Mass of gas	4.00 g	28.0 g	16.0 g
Number of gas molecules	6.02×10^{23}	6.02×10^{23}	6.02×10^{23}

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

1 mol

I Massa?

Llei d'Avogadro

El volum d'un gas mantingut a **temperatura i pressió constants** és directament proporcional al **nombre de mols** del gas.

$$V = k \cdot n$$

Reaccions químiques

Lleis dels gasos ideals

- *Llei de Boyle* $V \propto 1/P$ (n, T constants)
- *Llei de Charles* $V \propto T$ (n, P constants)
- *Llei d'Avogadro* $V \propto n$ (P, T constants)

$$V \propto \frac{nT}{P}$$
$$V = R \frac{nT}{P}$$

constant de proporcionalitat

$$P V = n R T$$

R = constant dels gasos →

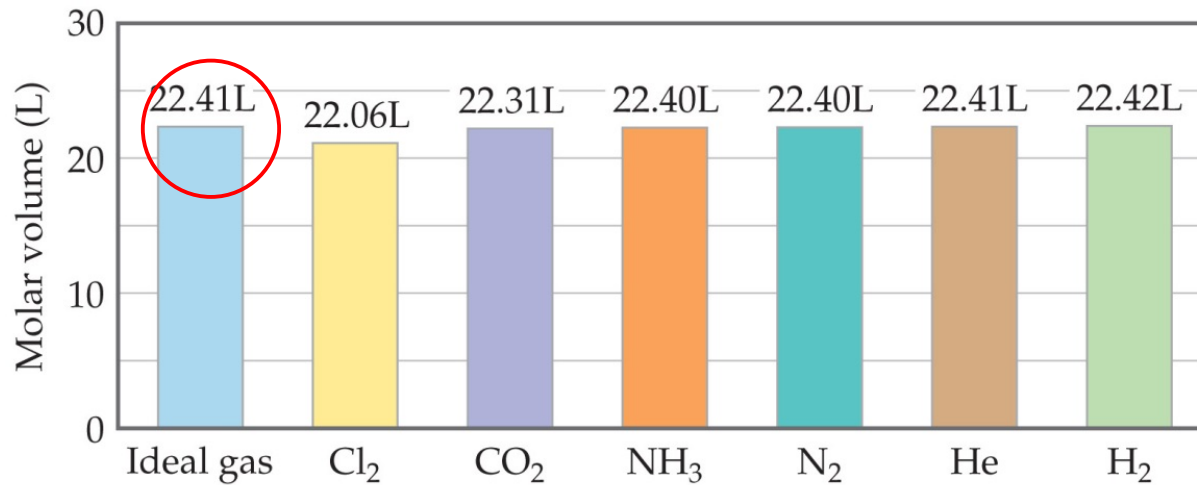
Units	Numerical Value
L-atm/mol-K	0.08206
J/mol-K*	8.314
cal/mol-K	1.987
m ³ -Pa/mol-K*	8.314
L-torr/mol-K	62.36

*SI unit

Reaccions químiques

Idealitat

- Volum ocupat per 1 mol de gas ideal mesurat en *condicions normals* de P (*1 atm*) i T (*0°C*) = *volum molar* del gas.

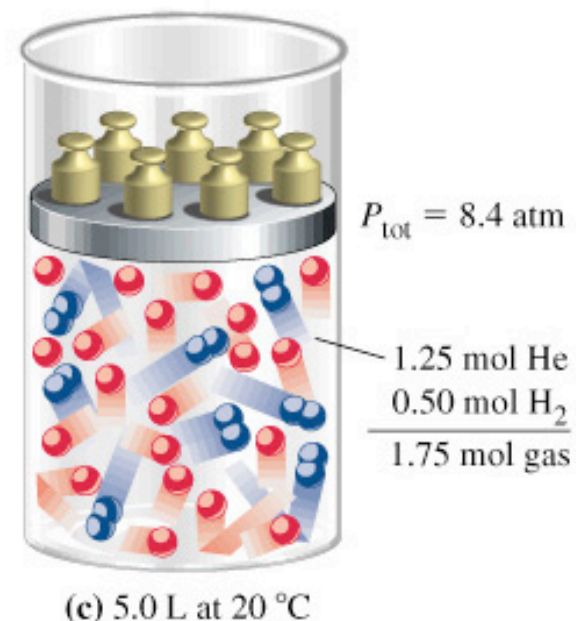
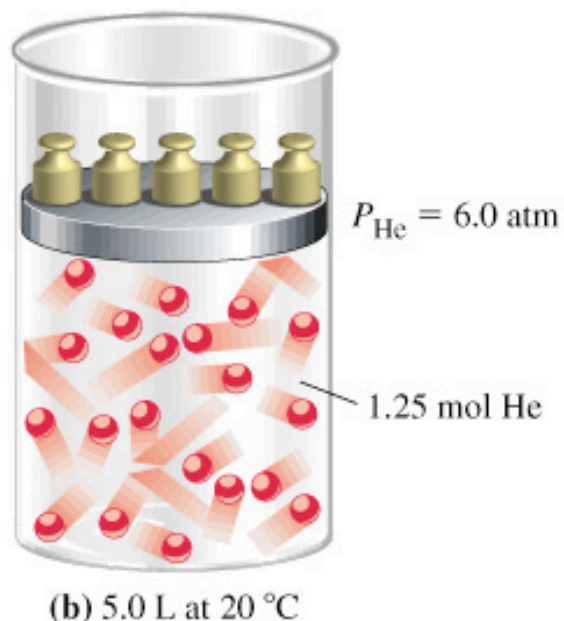
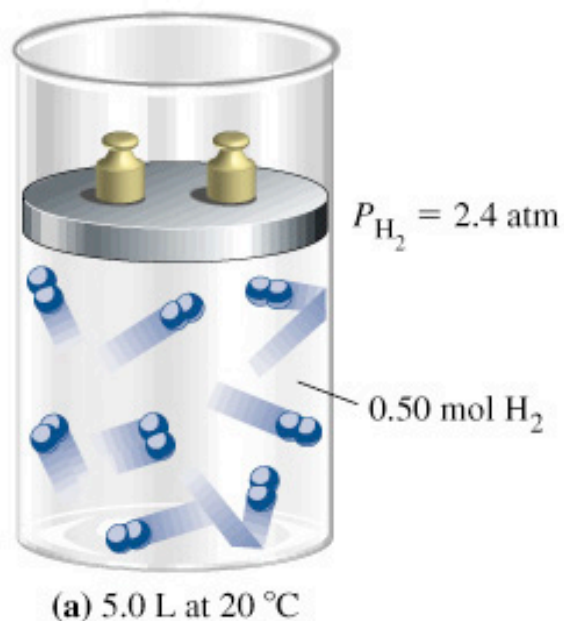

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

$$V = \frac{nRT}{P} = \frac{(1,0 \text{ mol}) (0,08206 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{mol}\cdot\text{K}) (273,15 \text{ K})}{1,0 \text{ atm}} = 22,41 \text{ L}$$

Reaccions químiques

Mescles: Llei de Dalton

Reaccions químiques

Mescles: Llei de Dalton

La **pressió total** d'una mescla de gasos és igual a la **suma de les pressions parcials** que cada gas exerciria si estigueren presents a soles.

$$P_{\text{total}} = P_1 + P_2 + P_3 + \dots$$

$P_1, P_2, \text{ etc.}$ = **pressió parcial** de cada gas

Reaccions químiques

Mescles: Llei de Dalton

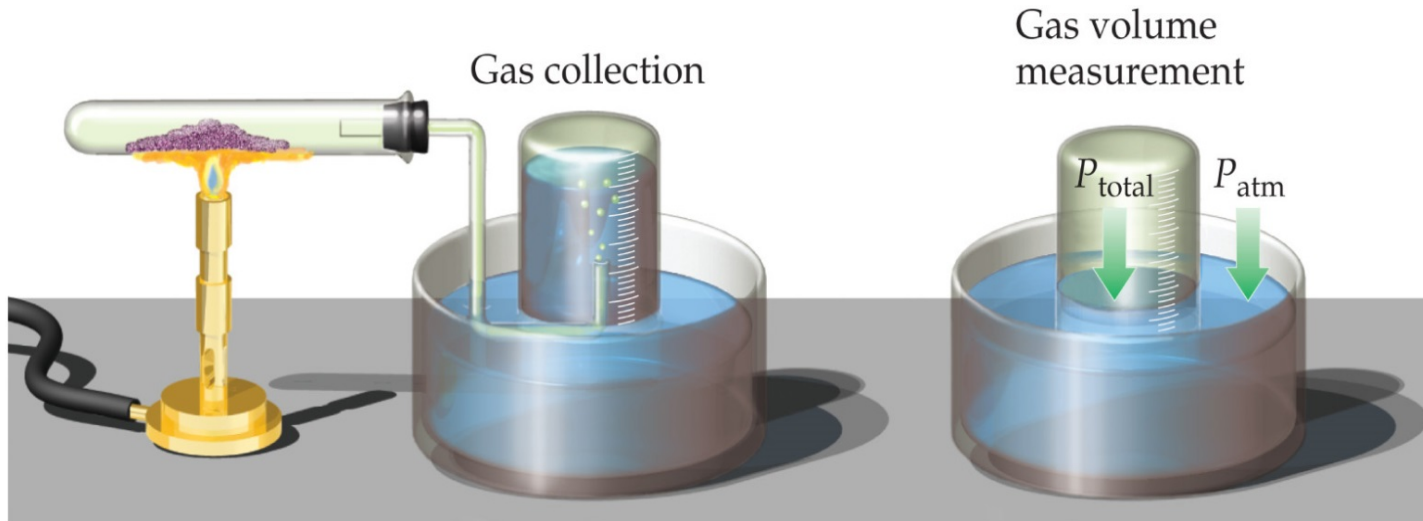
La **pressió parcial** d'un gas (P_A) en una mescla és igual a la pressió que tindria el gas si ocupara, tot sol, el volum total de la mescla a la temperatura d'aquesta.

$$\frac{P_A}{P_t} = \frac{n_A RT/V}{n_t RT/V} = \frac{n_A}{n_t} \rightarrow \text{Fracció molar del gas A } (X_A)$$

$$P_A = \frac{n_A}{n_t} P_t = X_A \cdot P_t$$

Reaccions químiques

Recol·lecció de gasos sobre aigua

(a)

(b)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

$$P_{\text{total}} = P_{\text{gas}} + P_{\text{H}_2\text{O}}$$

Informació general

Unitats de mesura

1-4 The Measurement of Matter

TABLE 1.1 SI Base Quantities

Physical Quantity	Unit	Symbol
Length	meter ^a	m
Mass	kilogram	kg
Time	second	s
Temperature	kelvin	K
Amount of substance ^b	mole	mol
Electric current ^c	ampere	A
Luminous intensity ^d	candela	cd

^aThe official spelling of this unit is “metre,” but we will use the American spelling.

^bThe mole is introduced in Section 2-7.

^cElectric current is described in Appendix B and in Chapter 20.

^dLuminous intensity is not discussed in this text.

TABLE 1.2 SI Prefixes

Multiple	Prefix
10^{18}	exa (E)
10^{15}	peta (P)
10^{12}	tera (T)
10^9	giga (G)
10^6	mega (M)
10^3	kilo (k)
10^2	hecto (h)
10^1	deka (da)
10^{-1}	deci (d)
10^{-2}	centi (c)
10^{-3}	milli (m)
10^{-6}	micro (μ) ^a
10^{-9}	nano (n)
10^{-12}	pico (p)
10^{-15}	femto (f)
10^{-18}	atto (a)
10^{-21}	zepto (z)
10^{-24}	yocto (y)

^aThe Greek letter μ
(pronounced “mew”).

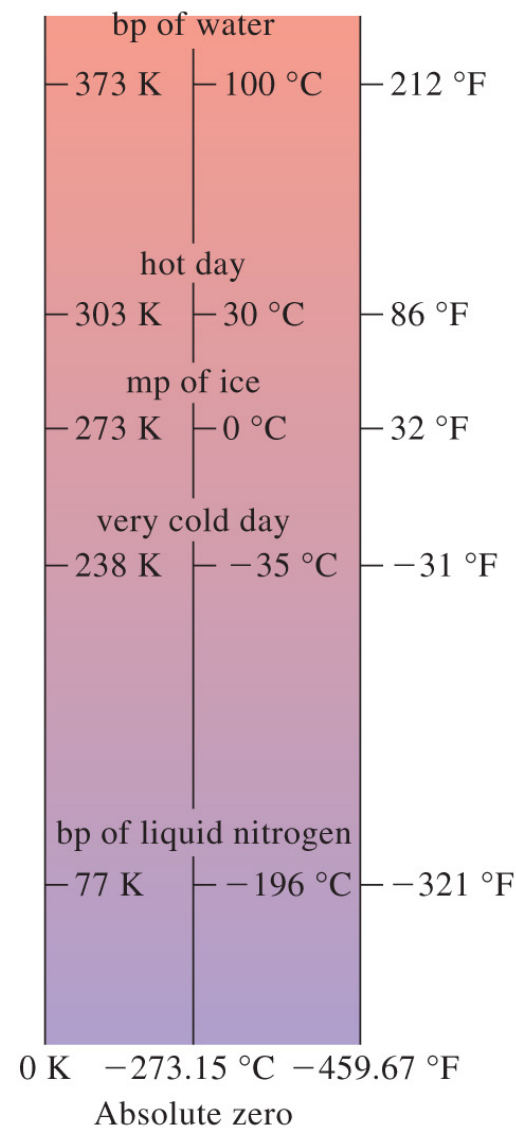
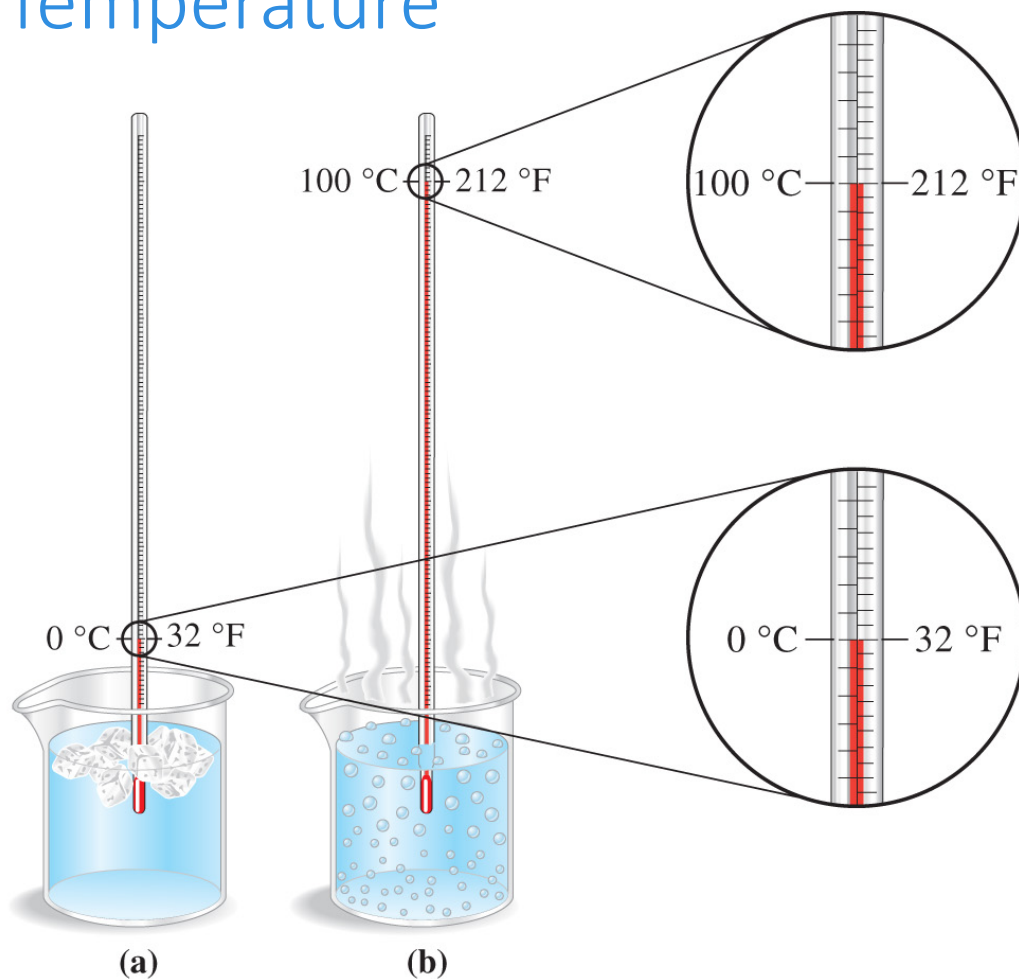
Mass

- Mass is the **quantity** of matter in an object.
- Weight is the force of gravity on an object.

- $W \propto m$ $W = g \times m$

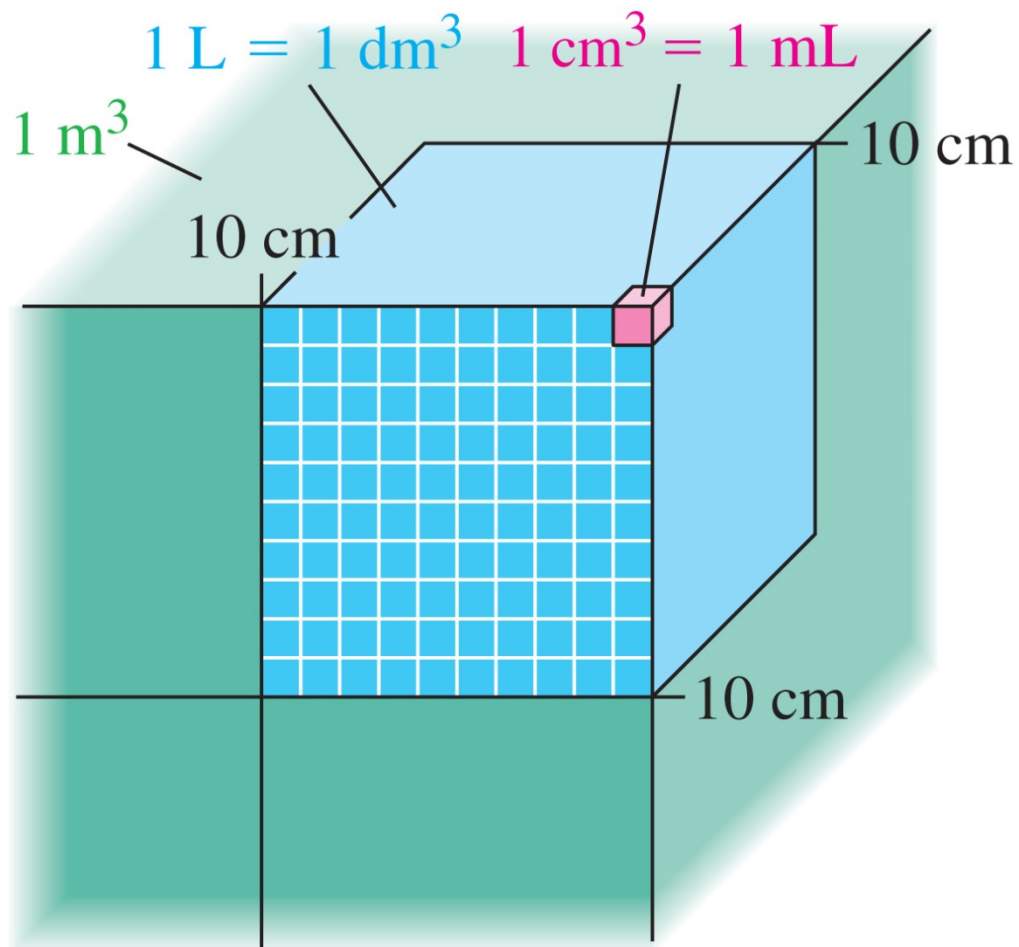

Temperature

Volume

SI Units

Length	meter, m
Mass	Kilogram, kg
Time	second, s
Temperature	Kelvin, K
Quantity	Mole, $6.022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$

1

Non-SI Units

Length	Angstrom, Å, 10^{-8} cm
Volume	Liter, L, 10^{-3} m^3
Energy	Calorie, cal, 4.184 J

Pressure

$$1 \text{ Atm} = 1.064 \times 10^2 \text{ kPa}$$

$$1 \text{ Atm} = 760 \text{ mm Hg}$$

Derived Units

Force	Newton, kg m s^{-2}
Pressure	Pascal, $\text{kg m}^{-1} \text{ s}^{-2}$
Energy	Joule, $\text{kg m}^2 \text{ s}^{-2}$

1-5 Density and Percent Composition

$$\delta = m/V$$

$$m = V\delta$$

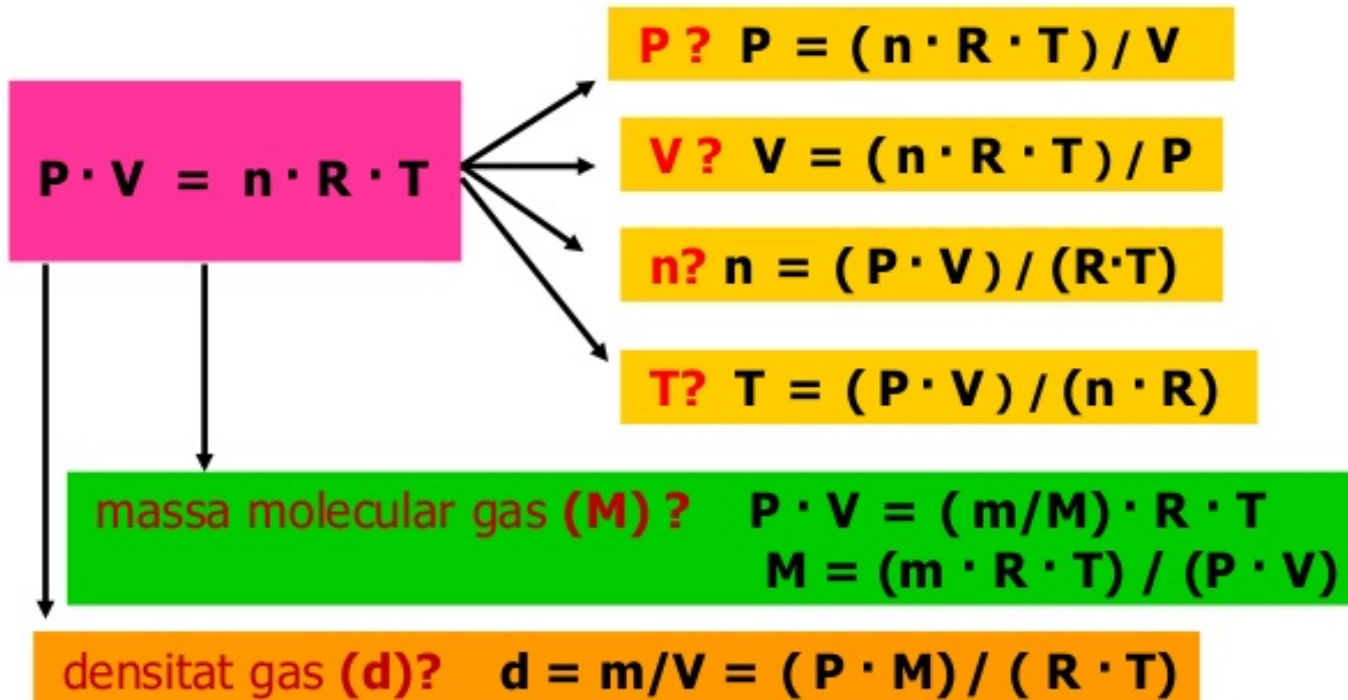
$$V = m/\delta$$

$$\text{g/mL}$$

Mass and volume are **extensive** properties.

Density is an **intensive** property.

Equació dels gasos ideals

Bibliografia recomanada

Llibre de text de *Química* de 2n de Batxillerat (com a punt de partida).

Petrucci: Capítols 1, 3, 4, 5, 6 (fins a l'apartat 6.7)

Brown: Capítols 1, 2, 3, 4, 10 (fins a l'apartat 10.7)

Chang: Capítols 1, 2, 3, 4, 5 (fins a l'apartat 5.7)

TEMA 2. Estructura electrònica

Descobriments

Models atòmics

Espectres atòmics. Efecte fotoelèctric

Mecànica quàntica

Model atòmic de Bohr

Comportament ondulatori de la matèria. Principi d'incertesa

Orbitals atòmics

Equació de Schrödinger i funcions d'ona. Nombres quàntics

Orbitals atòmics hidrogenoides. Representació d'orbitals atòmics

TEMA 2. Estructura atòmica

Bibliografia recomanada

Petrucci: capítols 2, 9

Chang: capítols 2, 7

Brown: capítols 2, 6

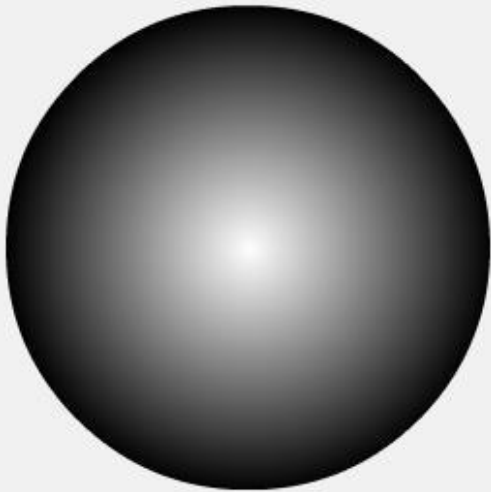
Bibliografia complementària

Química. Un proyecto de la ACS. Ed. Reverte. 2004.

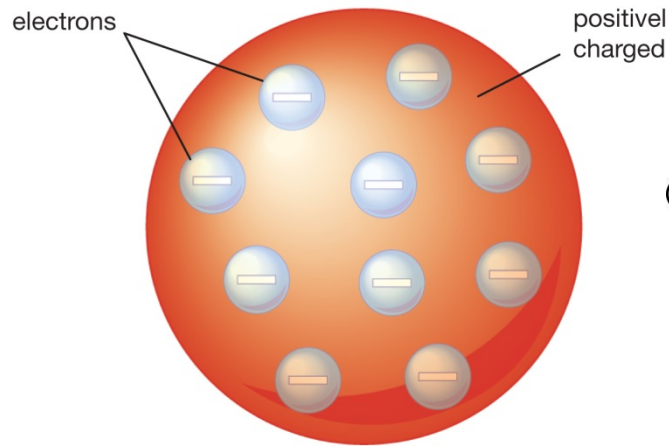
S.F. Mason. *Chemical Evolution*. Oxford University Press. 1992.

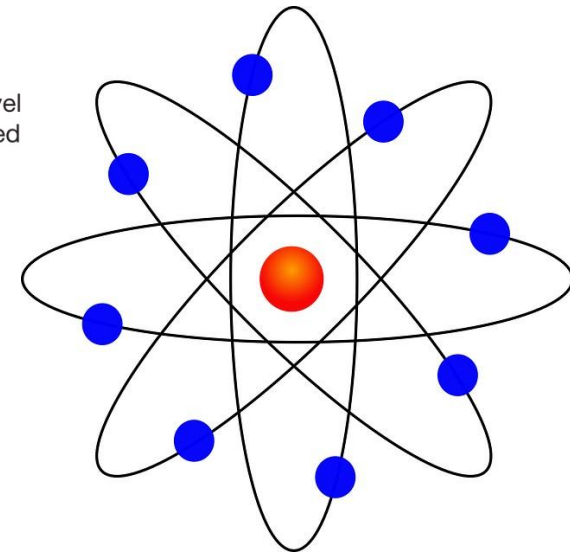
Què hi ha dins d'un àtom?

Jonh Dalton
(1766-1844)

J. J. Thomson
(1897)

E. Rutherford
(1910)

© 2012 Encyclopædia Britannica, Inc.

Com estan organitzats els electrons?

Per què és tan important aquesta pregunta per a la química?

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Heisenberg i Bohr.

La llum com a ona

La llum com a ona

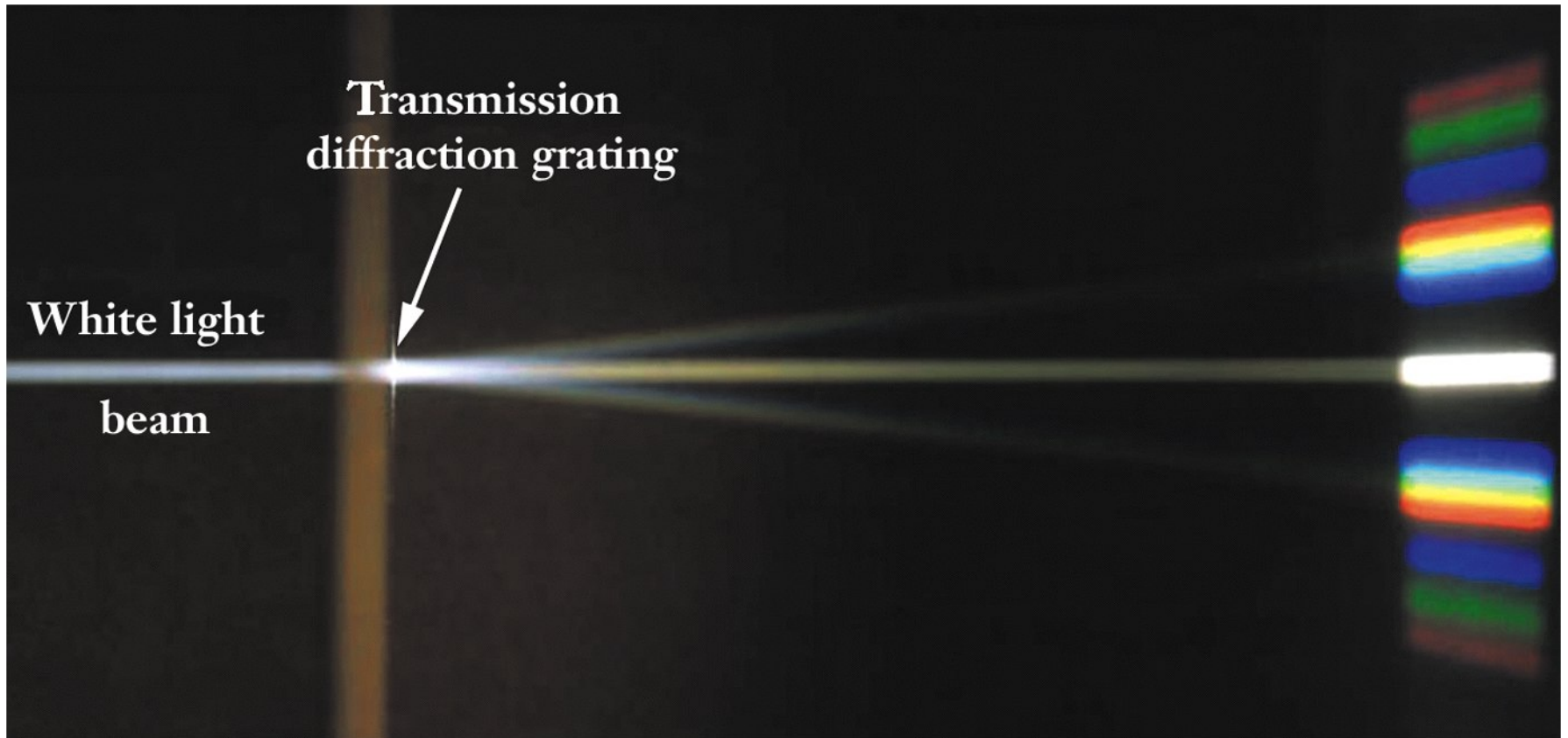
Isaac Newton (1642-1727)

Dispersió i refracció de la llum del sol.

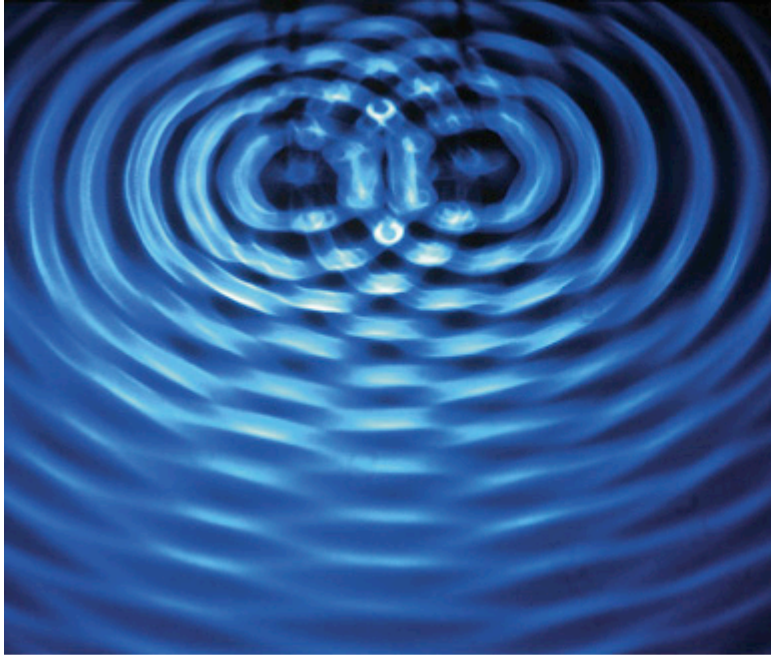
Naturalesa ondulatòria de la llum

Difracció de la llum solar

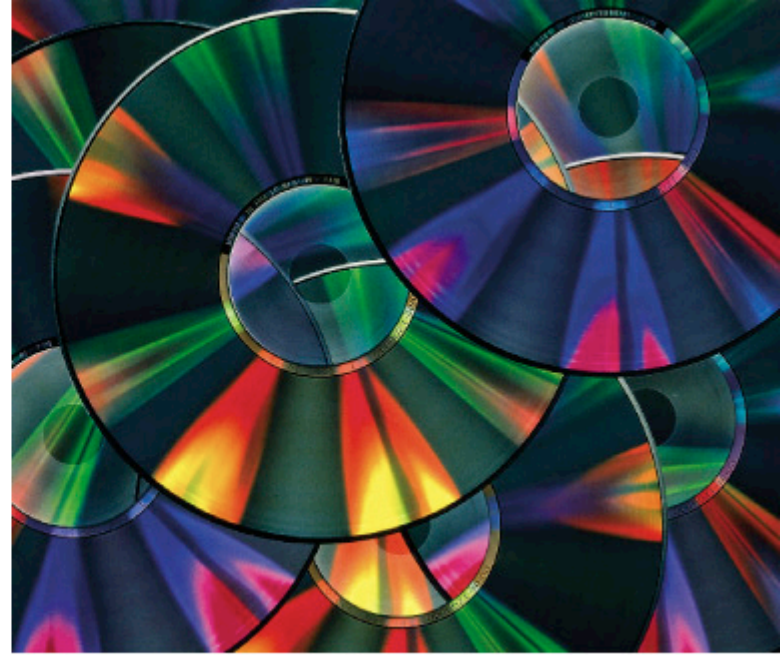
Xarxa de difracció

ALTRES FENÒMENS RELACIONATS

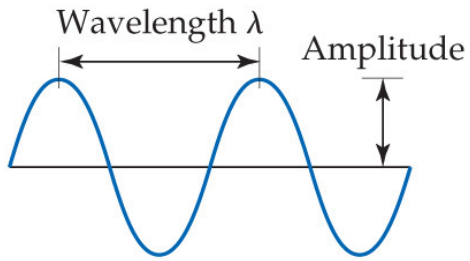

(a)

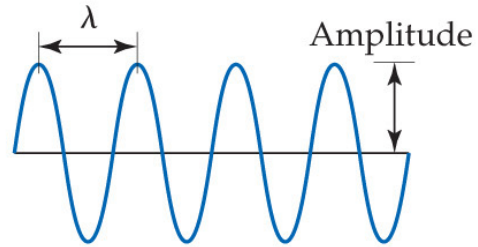

(b)

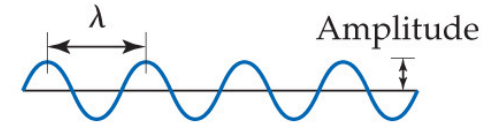
Les ones

(a) Two complete cycles of wavelength λ

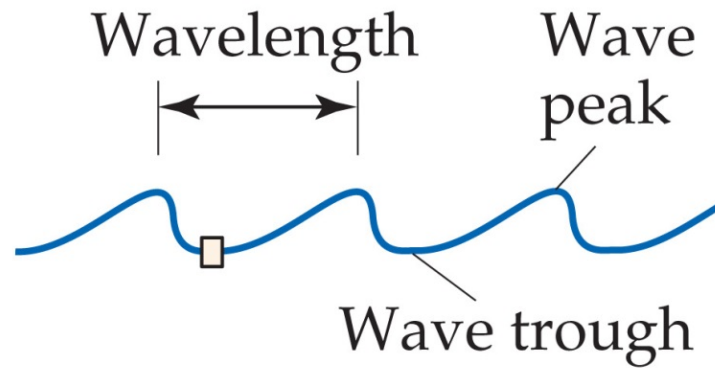

(b) Wavelength half of that in (a); frequency twice as great as in (a)

(c) Same frequency as (b), smaller amplitude

Les ones

(a)

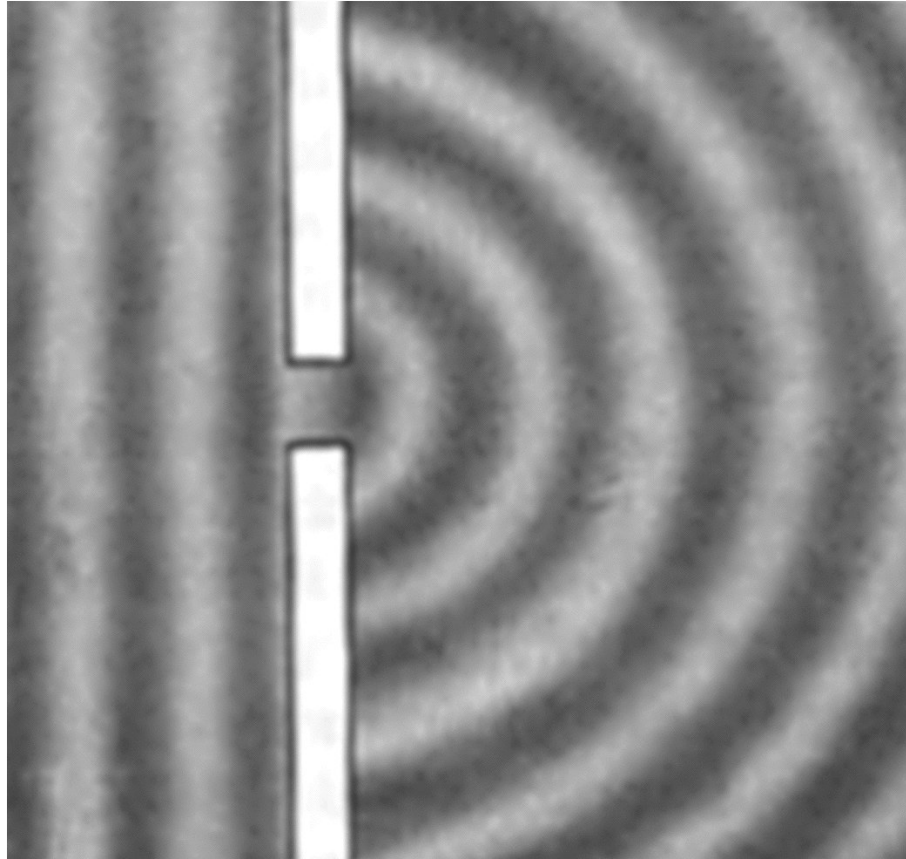
(b)

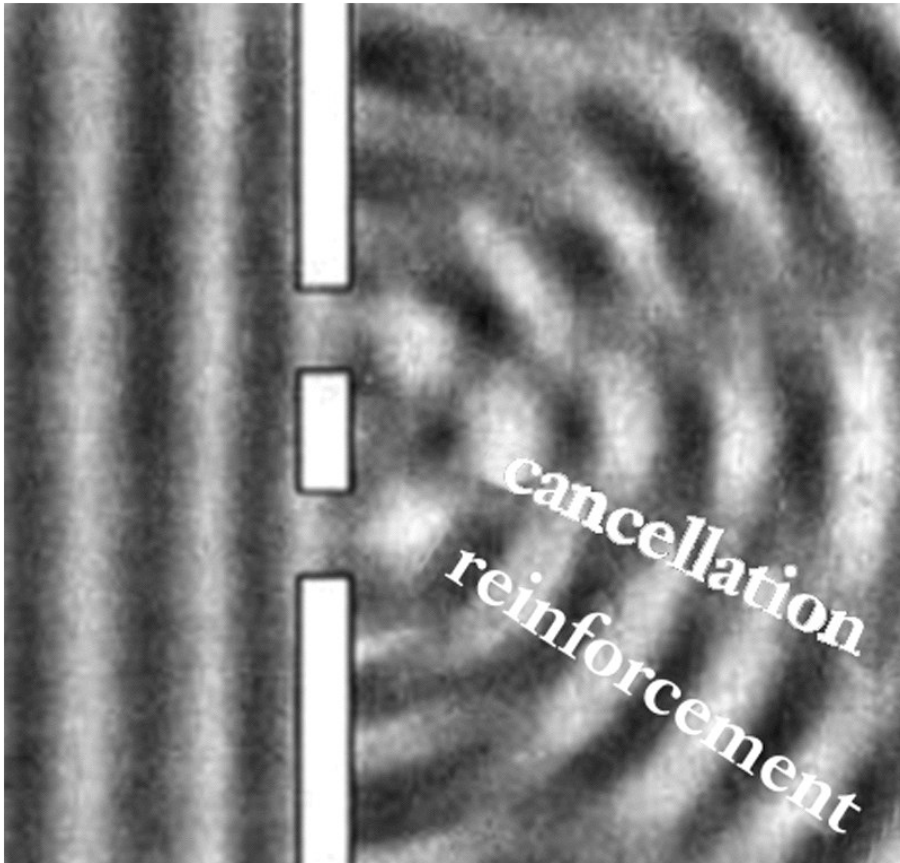
Les ones

I si això passara amb la llum?

I si això passara amb la llum?

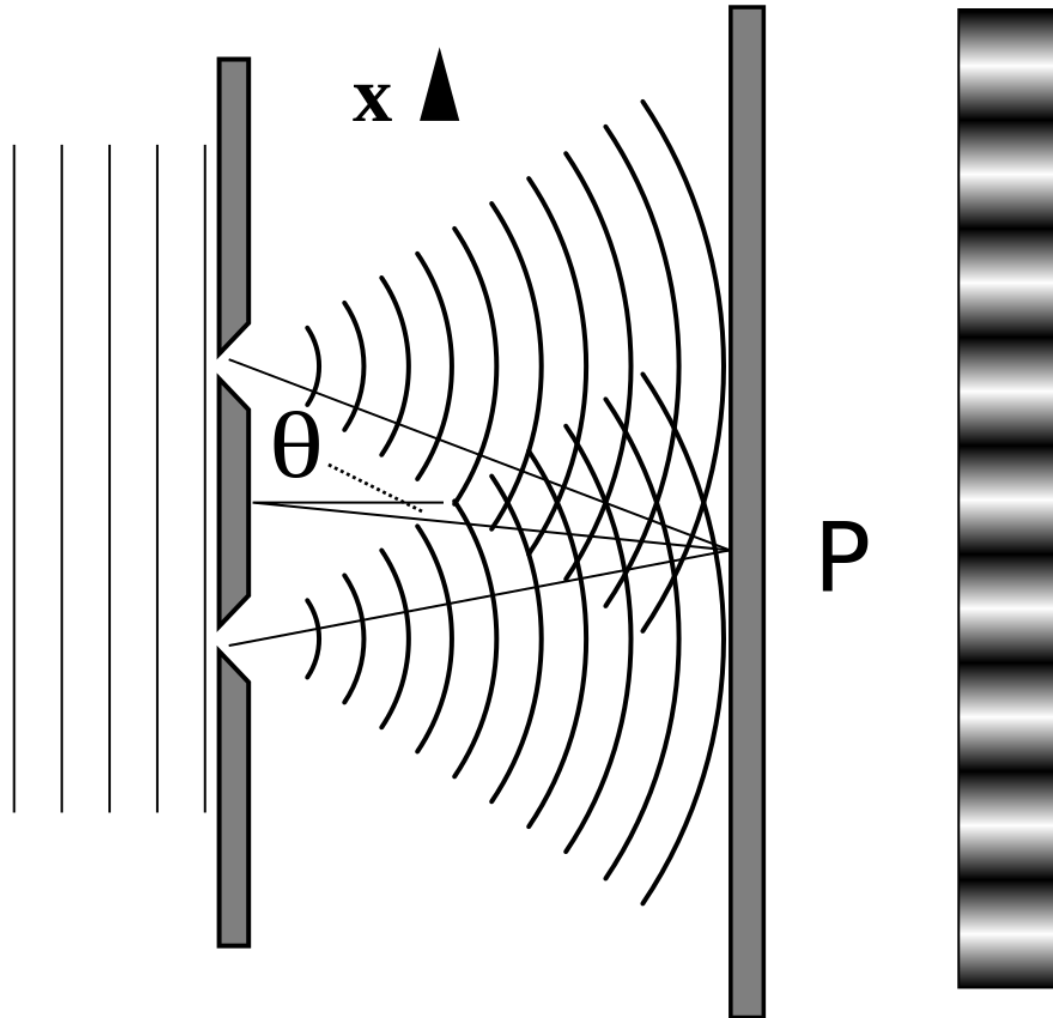

observer 1

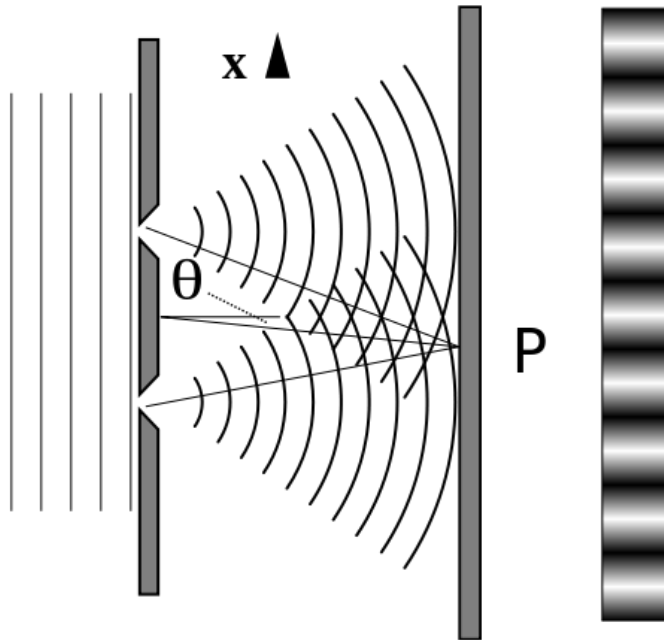

observer 2

Difracció de la llum. Experiment de Thomas Young. 1801

Difracció de la llum. Experiment de Thomas Young. 1801

Les escletxes s'han de situar a 1000 vegades la λ utilitzada.

- Condició 1

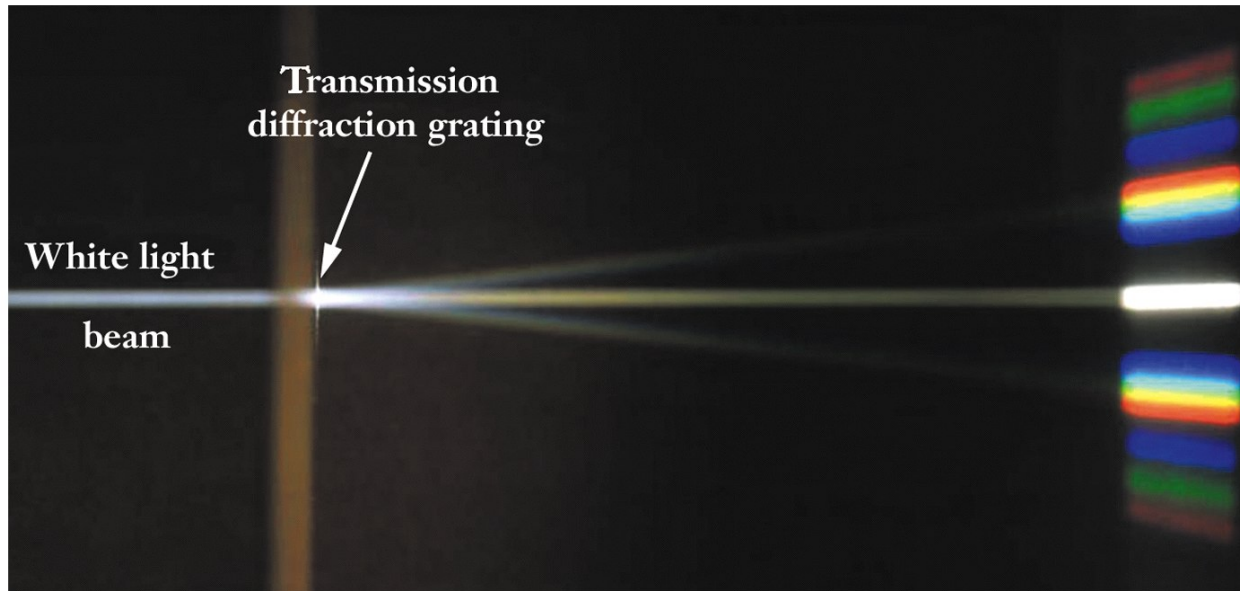
L'obertura de les escletxes ha de ser un poc menor de la λ .

- Condició 2

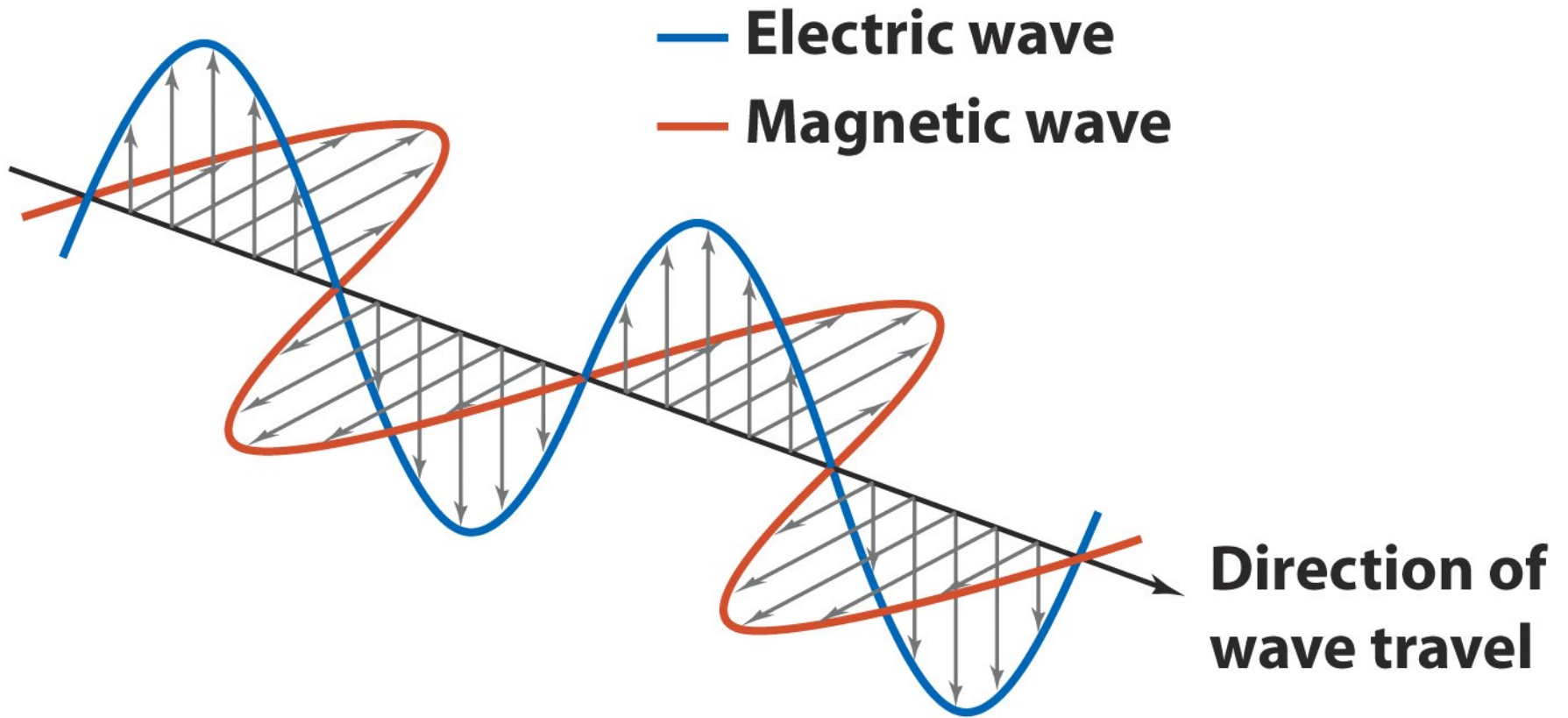
Diagrama de l'experiment de la doble escletxa.

[Ebohr1.svg](#): [en>User:Lacatosias](#). Wikipedia.

La llum pareix una ona

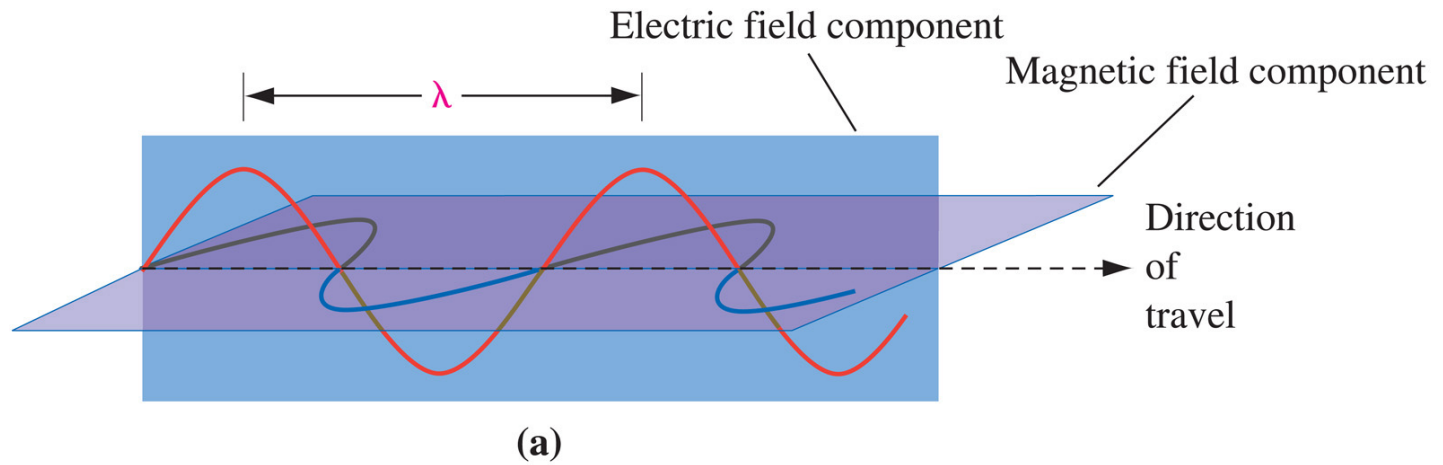

La llum com a radiació electromagnètica

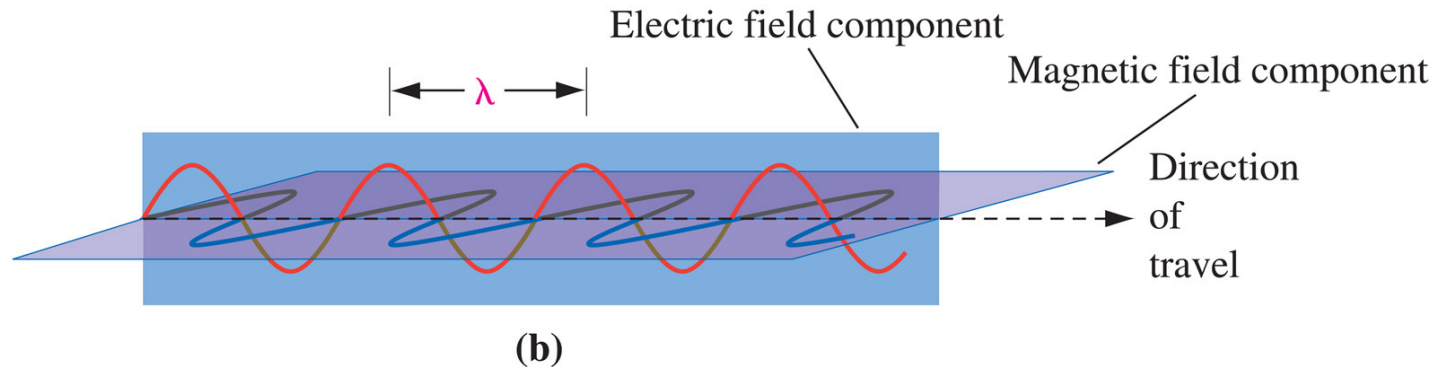

La llum com a radiació electromagnètica

Baixa ν

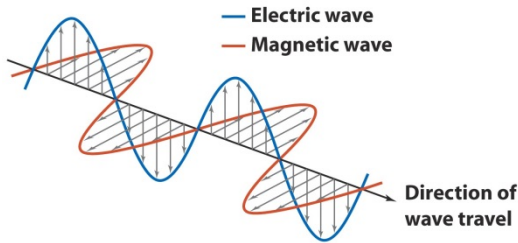

Alta ν

La llum com a radiació electromagnètica

$$c = \lambda \cdot \nu$$

c = “rapidesa” de la llum:

$$3 \times 10^8 \text{ m/s}$$

En el buit.

Magnitud escalar (celeritat).

λ = longitud d'ona (m)

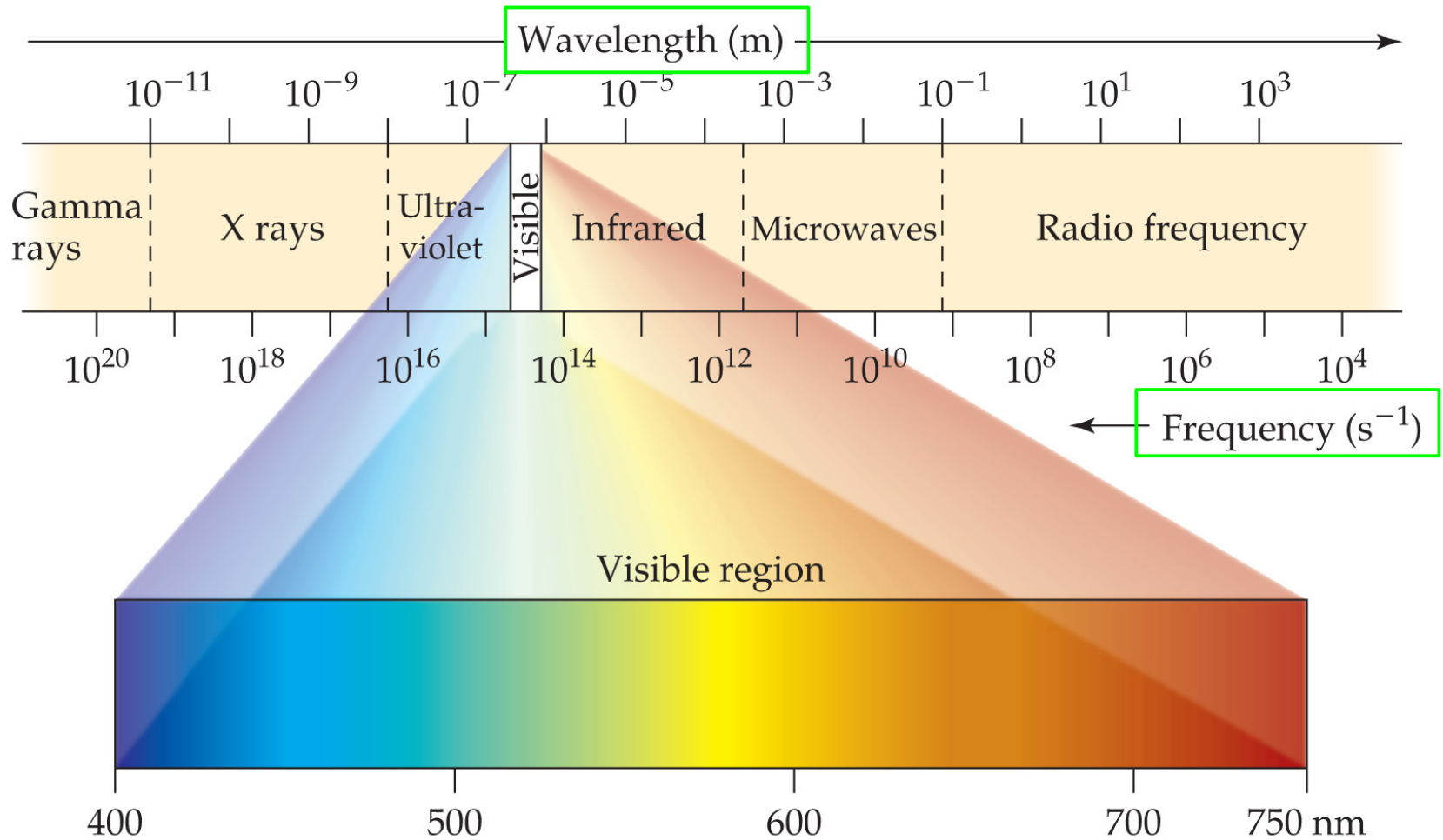
ν = freqüència (Hz = s⁻¹)

La llum com a radiació electromagnètica

Dispersió de la llum del sol
(l'índex de refracció depén de la longitud d'ona).

Espectre de radiacions electromagnètiques

Espectre de radiacions electromagnètiques

Es poden explicar
tots els efectes
mitjançant **la**
naturalesa
ondulatòria de
la llum?

TEMA 2. Estructura atòmica

Mecànica quàntica

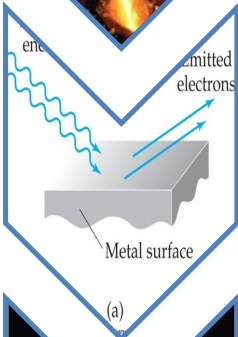
- Model atòmic de Bohr
- Comportament ondulatori de la matèria. Principi d'incertesa

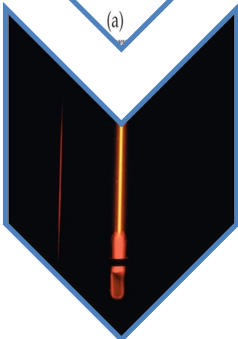
Fenòmens que **no podia explicar** la física clàssica ni la naturalesa ondulatoria de la llum

- **Radiació del cos negre** (emissió de llum que prové d'objectes calents).

- **Efecte fotoelèctric** (emissió d'electrons de superfícies metàl·liques).

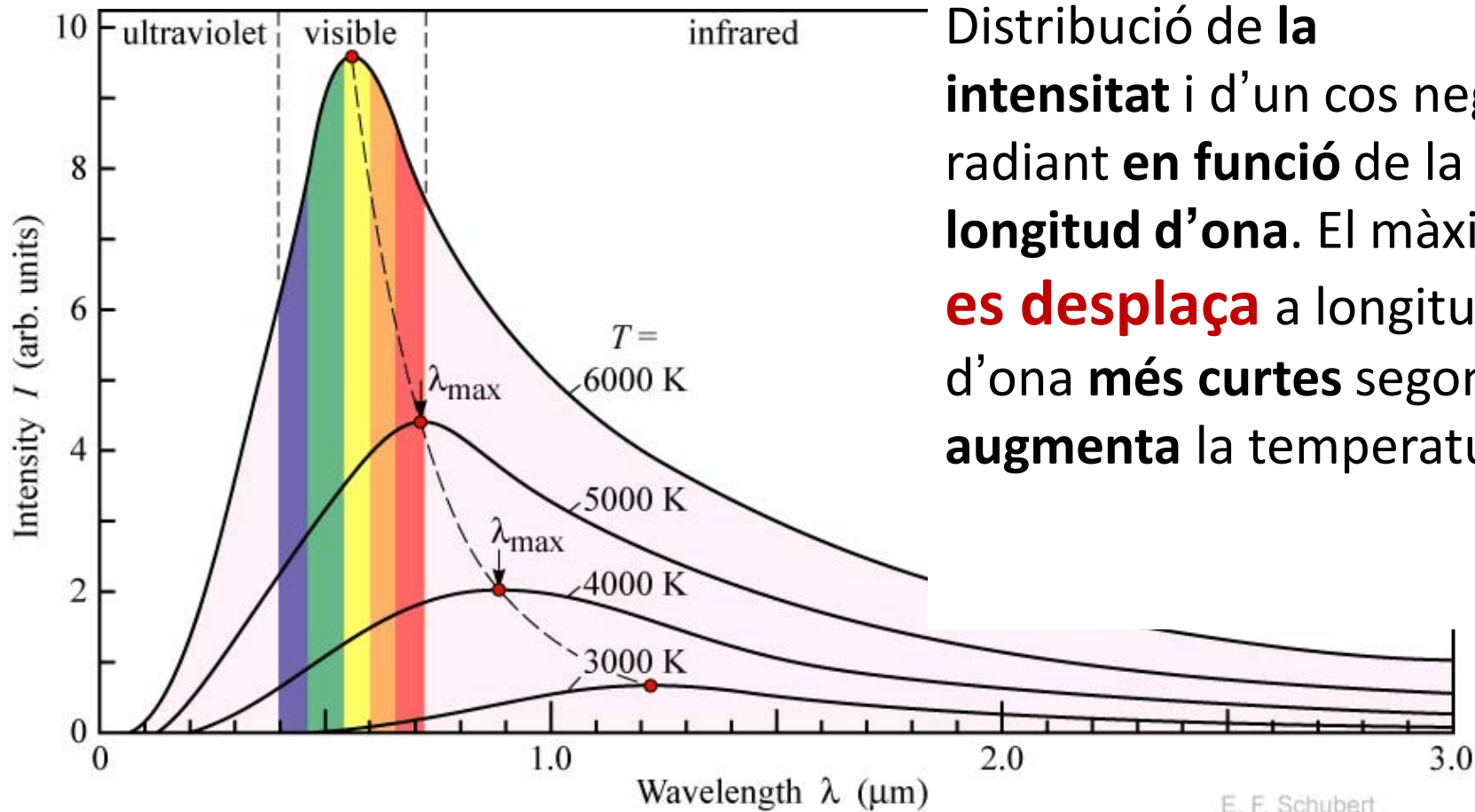

- **Espectres d'emissió** (emissió de llum per àtoms de gas excitats).

Mecànica quàntica. Radiació del cos negre

(Emissió de llum que prové d'objectes calents.)

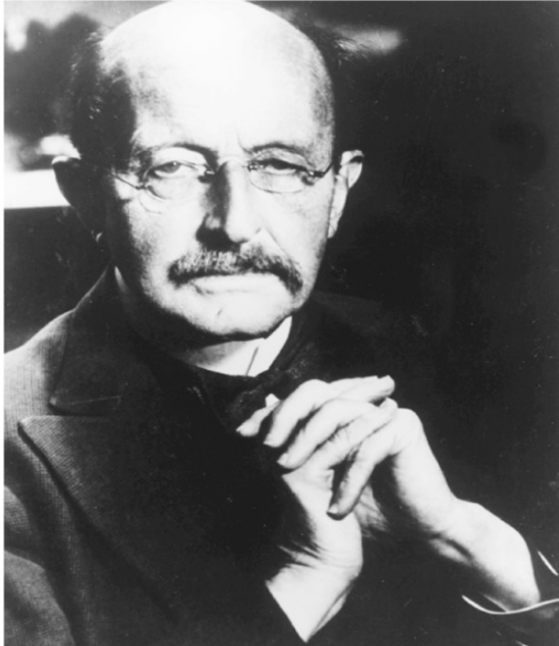

Distribució de la **intensitat** i d'un cos negre radiant **en funció** de la **longitud d'ona**. El màxim **es desplaça** a longituds d'ona **més curtes** segons **augmenta** la temperatura.

Hipòtesi de Planck: quantificació de l'energia (1900)

Copyright © 2011 Pearson Canada Inc.

(1918)

Els àtoms només poden **emetre o absorbir** energia (radiació electromagnètica) en “**paquets**” d'energia discrets de **certa grandària mínima** anomenats **quàntums**.

Hipòtesi de Planck: quantificació de l'energia (1900)

*Energy, like matter,
is discontinuous.*

$$E = h \cdot \nu$$

$h = \text{constant de Planck} = 6.626 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$

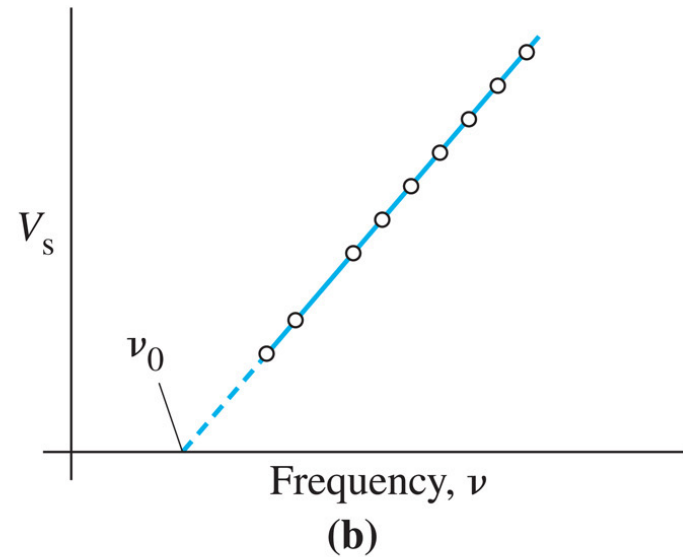
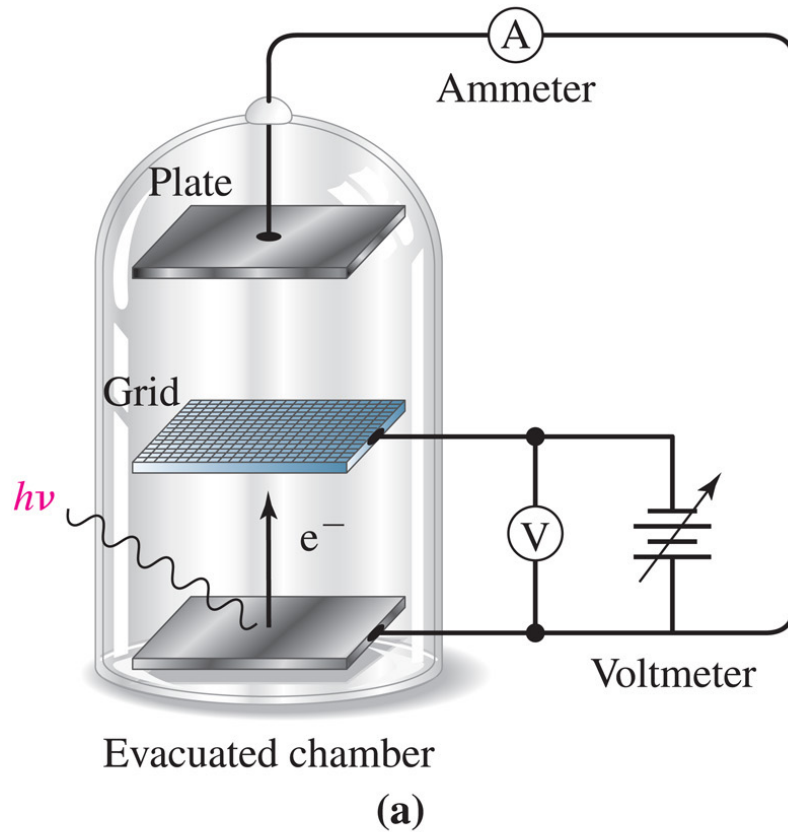

L'energia d'un **quàntum** de radiació electromagnètica és proporcional a la freqüència de la radiació.

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

(Emissió d'electrons de superfícies metàl·liques-)

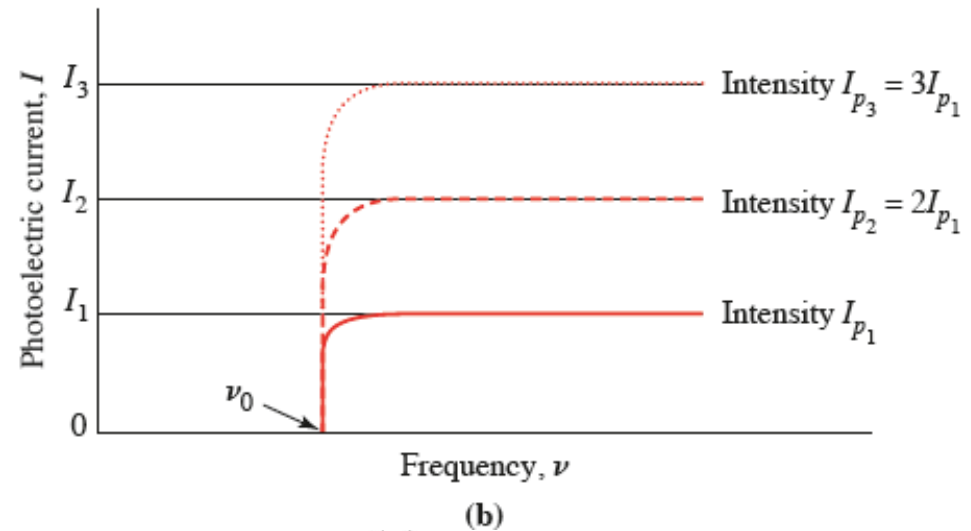
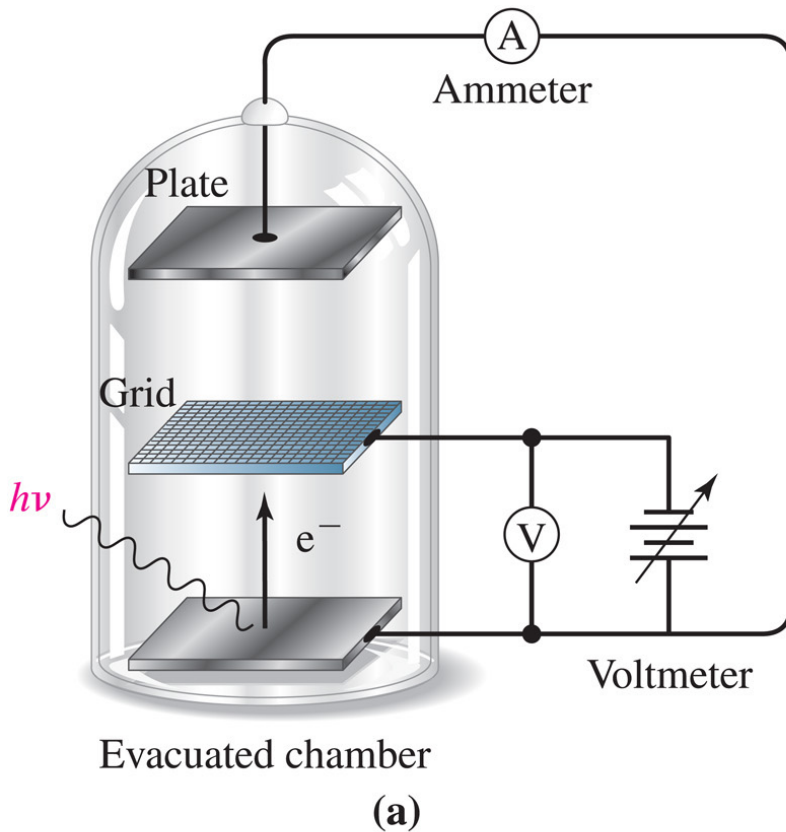
Efecte fotoelèctric. H. Hertz (1887)

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

(Emissió d'electrons de superfícies metàl·liques.)

Efecte fotoelèctric. H. Hertz (1887)

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

(Emissió d'electrons de superfícies metàl·liques.)

1

Emissió d'electrons quan la **freqüència** de la llum incident en la superfície metàl·lica excedeix un **valor llindar determinat** (ν_0) propi de cada metall.

2

Electrons expulsats immediatament, independentment de la **intensitat** de la radiació (d'aquesta depén **el nombre** d'electrons emesos).

3

Energia cinètica dels electrons expulsats augmenta amb la **freqüència** de la radiació incident.

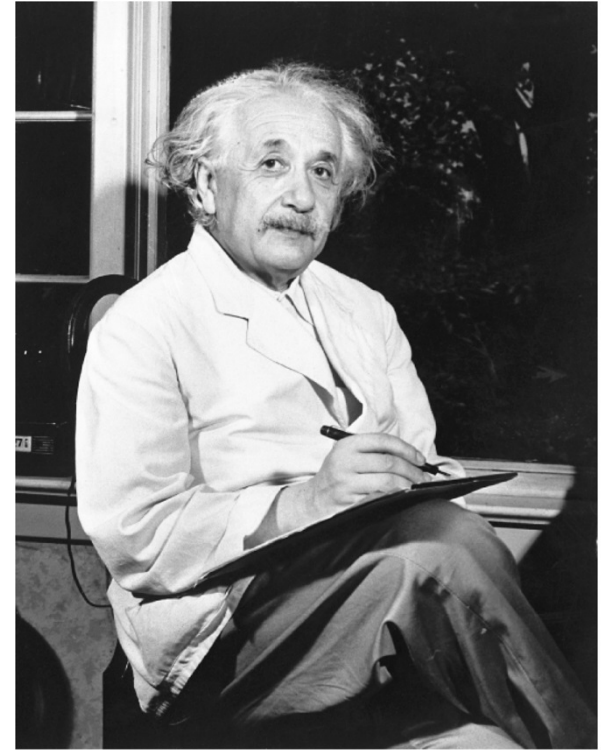
Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

(Emissió d'electrons de superfícies metàl·liques.)

Explica l'efecte fotoelèctric aplicant **la hipòtesi de Planck**:

l'*energia* de la radiació electromagnètica es propaga en forma de **quàntums de llum o fotons**, d'energia.

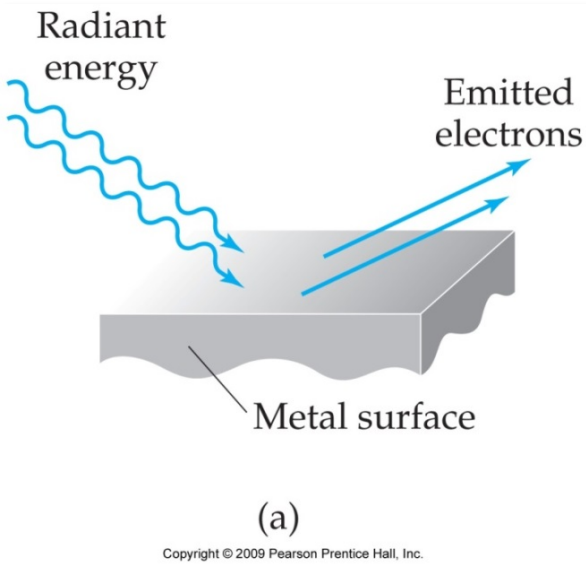
$$E = h \cdot \nu$$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

E. cin. electró
expulsat

$$\frac{1}{2} m \cdot v^2 = h \cdot \nu - \phi$$

E aportada pel
fotó incident

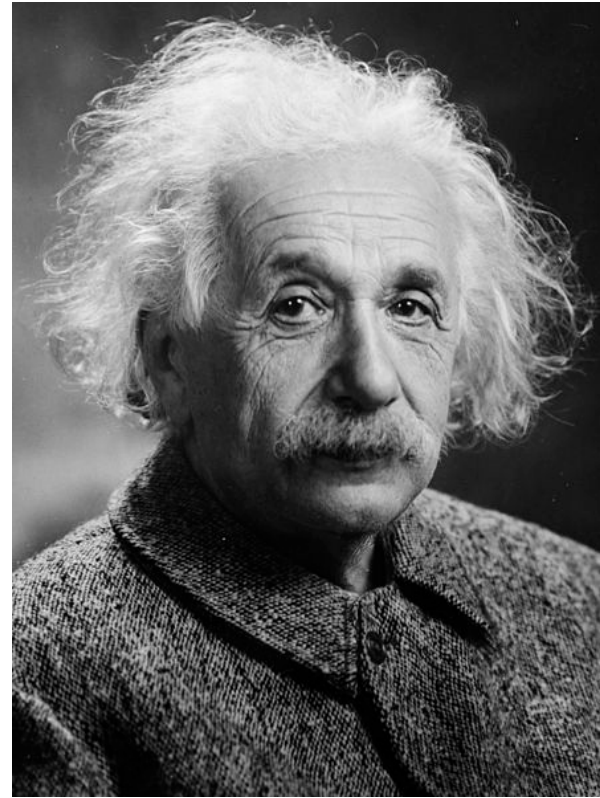
Energia mínima per a
arrancar un electró =
FUNCIÓ TREBALL del
metall = $h \cdot \nu_0$

$$E_{\text{cin.}} = h \cdot \nu - h \cdot \nu_0 = h \cdot (\nu - \nu_0)$$

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

La llum també es
pot interpretar
com un conjunt
de partícules.

A. Einstein (1905)

This image is available from the United States [Library of Congress's Prints and Photographs division](#) under the digital ID [cph.3b46036](#). Domini public.

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

Calculeu l'energia d'un fotó de llum groga amb una longitud d'ona de 589 nm.

$$h = 6.626 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$$

$$c = 3 \times 10^8 \text{ m/s}$$

$$c = \lambda \cdot \nu$$

$$E = h \cdot \nu$$

Mecànica quàntica. Efecte fotoelèctric

Sabent la longitud d'ona de la llum podem calcular l'energia d'un fotó d'aquesta llum.

$$\nu = c/\lambda$$

$$E = h\nu$$

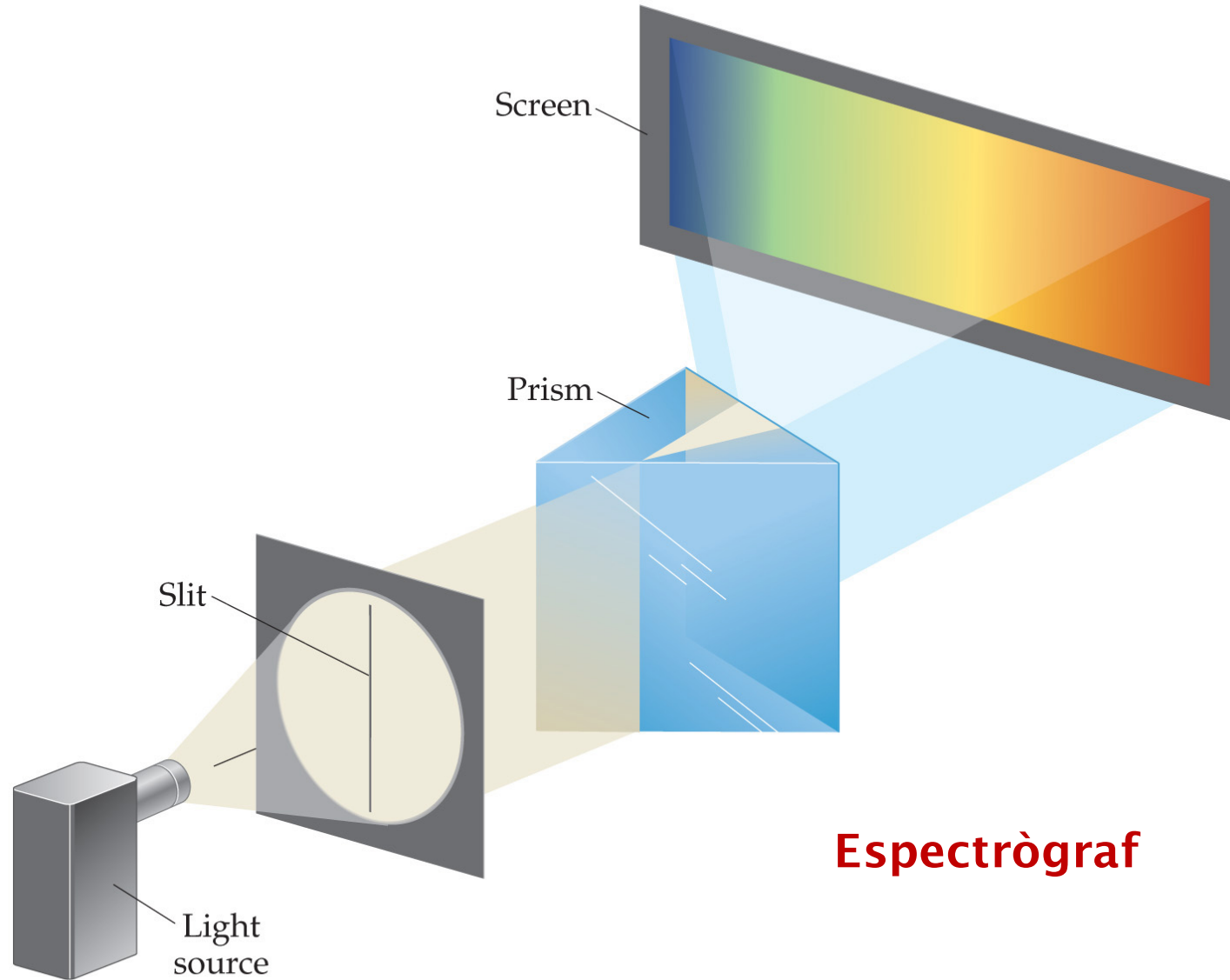
$$\nu = c/\lambda = 5.09 \times 10^{14} \text{ s}^{-1}$$

$$E = (6.626 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s})(5.09 \times 10^{14} \text{ s}^{-1}) = 3.37 \times 10^{-19} \text{ J}$$

$$(6.02 \times 10^{23} \text{ photons/mol})(3.37 \times 10^{-19} \text{ J/photon}) = 2.03 \times 10^5 \text{ J/mol}$$

$$(6.02 \times 10^{23} \text{ photons/mol})(3.37 \times 10^{-19} \text{ J/photon}) = 2.03 \times 10^5 \text{ J/mol}$$

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectrògraf

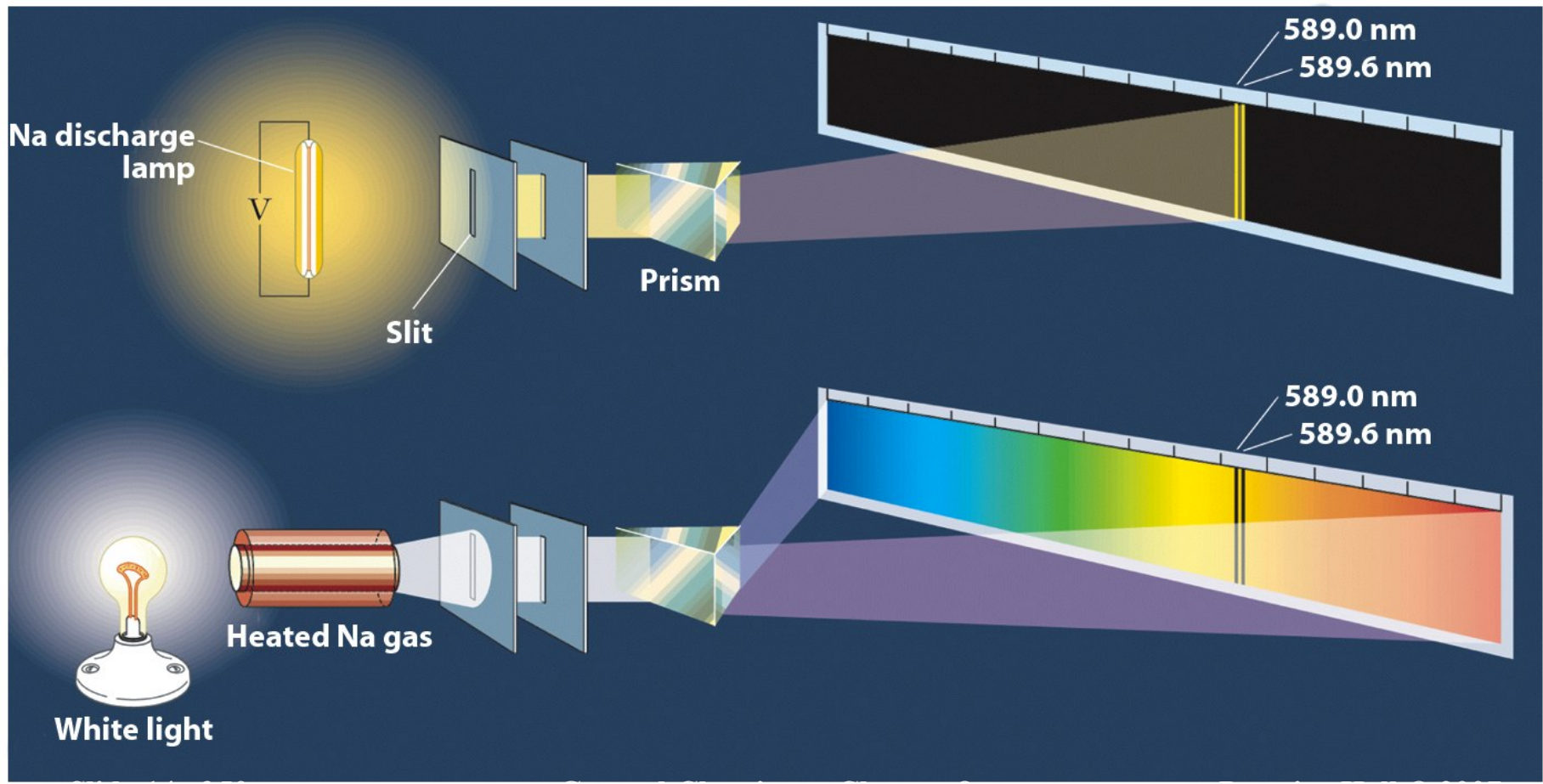
Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Què passa quan registrem l'espectre **d'un element pur** radiant en un espectrògraf ?

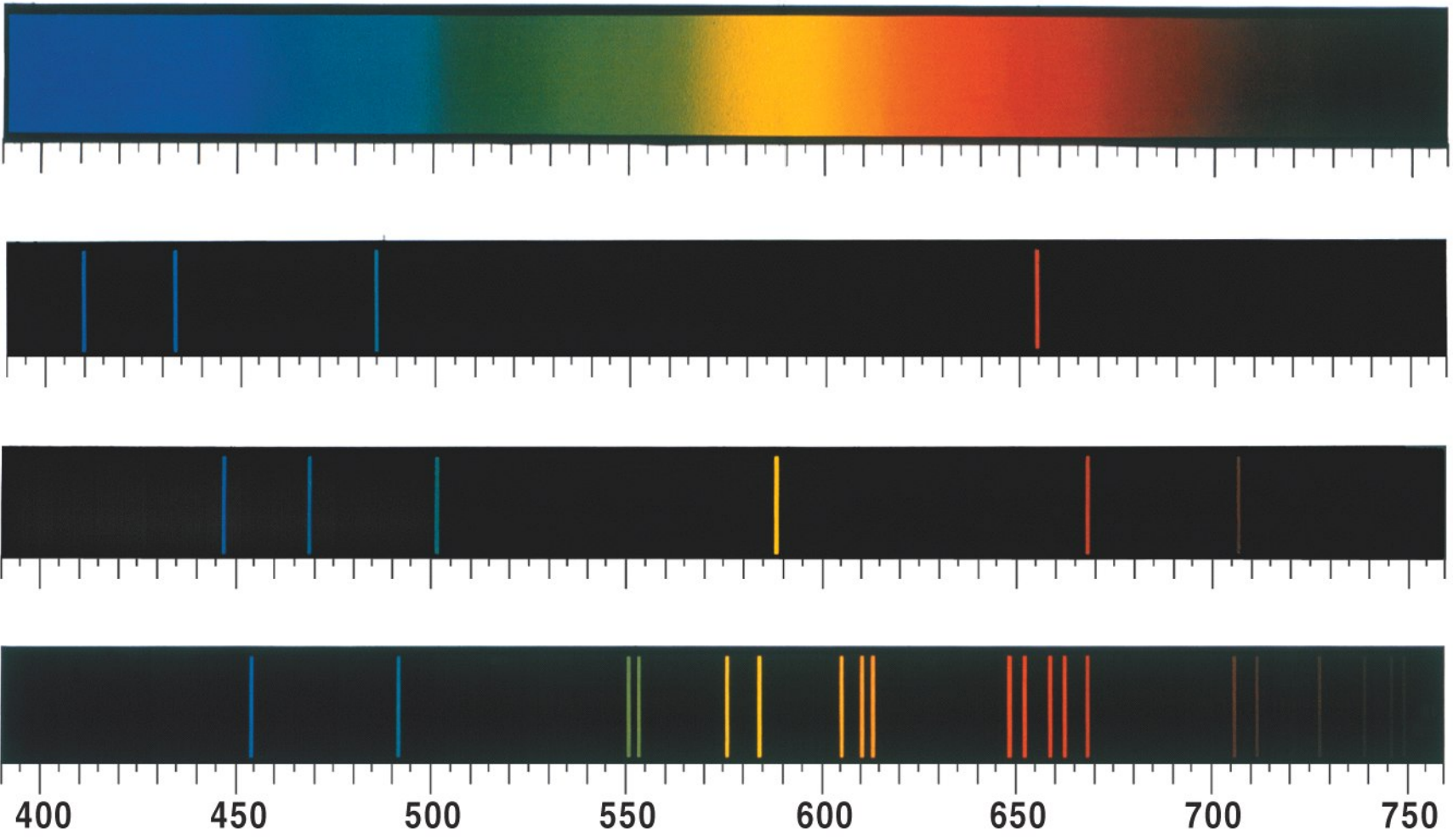
Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emisió vs espectre d'absorció dels àtoms

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emissió de la llum blanca vs espectre d'emissió d'H, He i Ba.

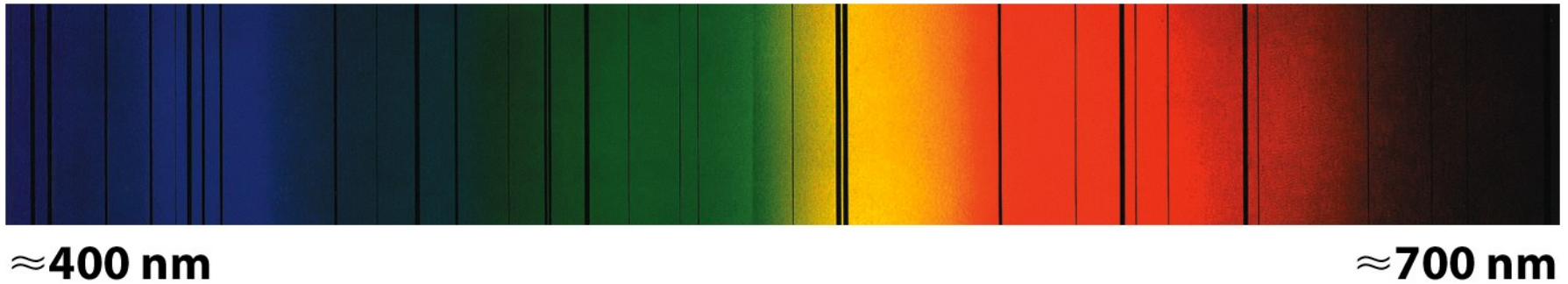

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

La naturalesa
ondulatòria de
la llum **no**
explica aquest
fenomen.

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

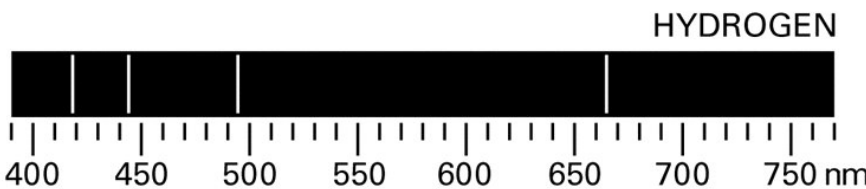
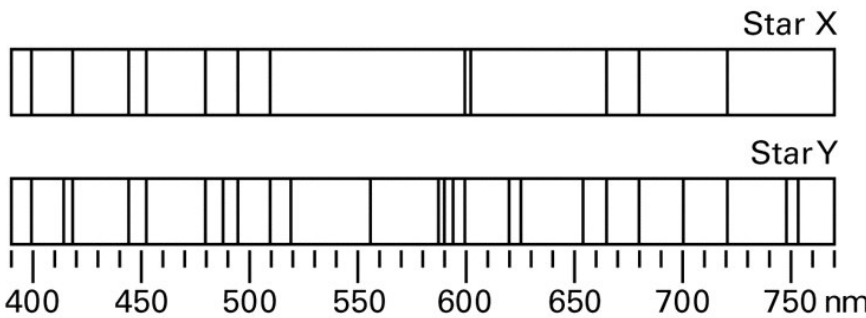
Espectre d'emissió de la llum solar

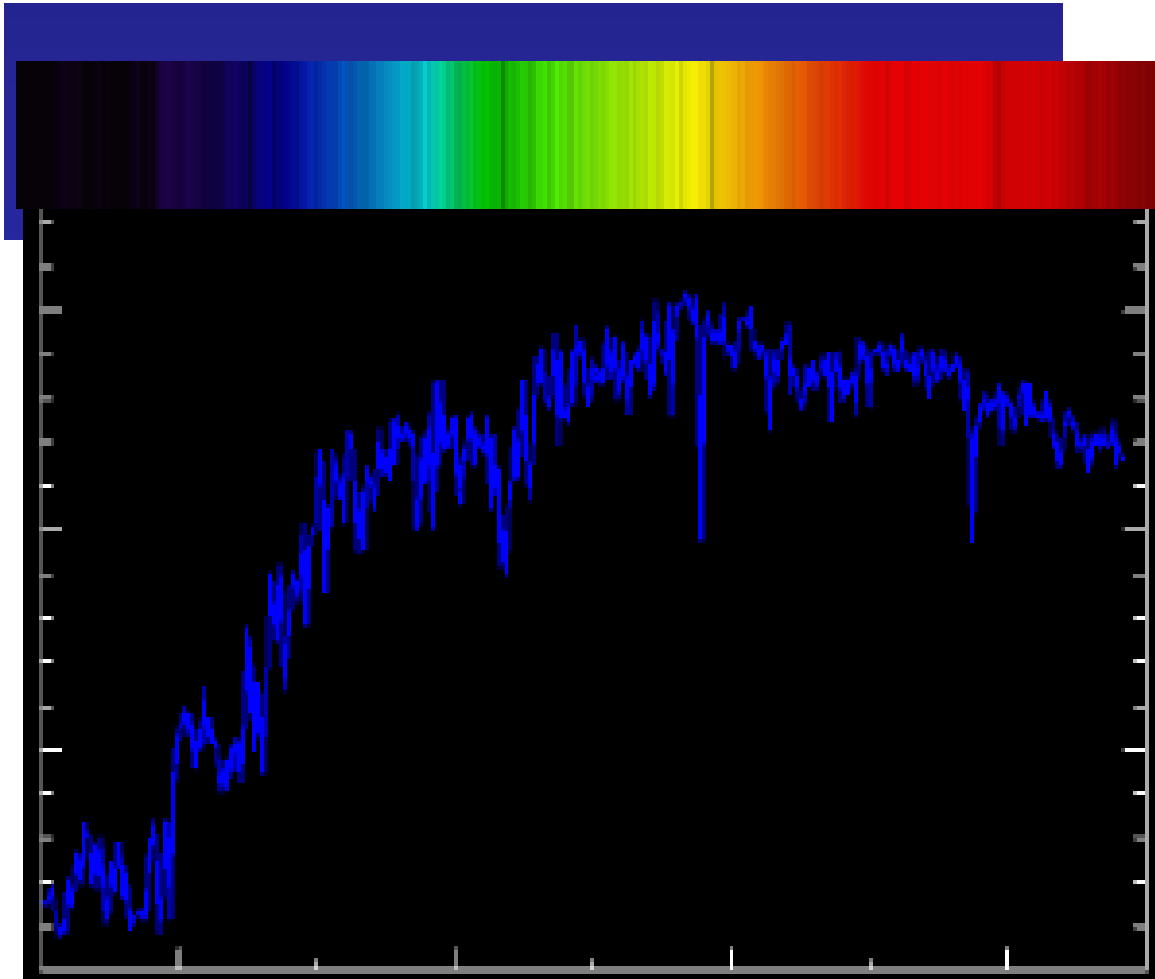
Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emissió de les estrelles

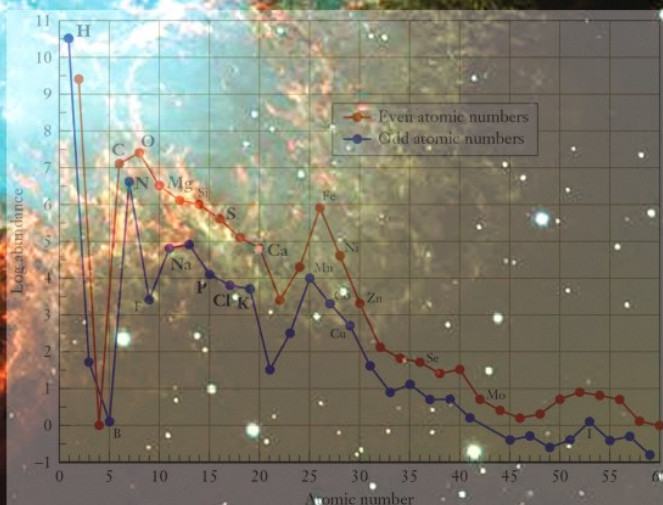
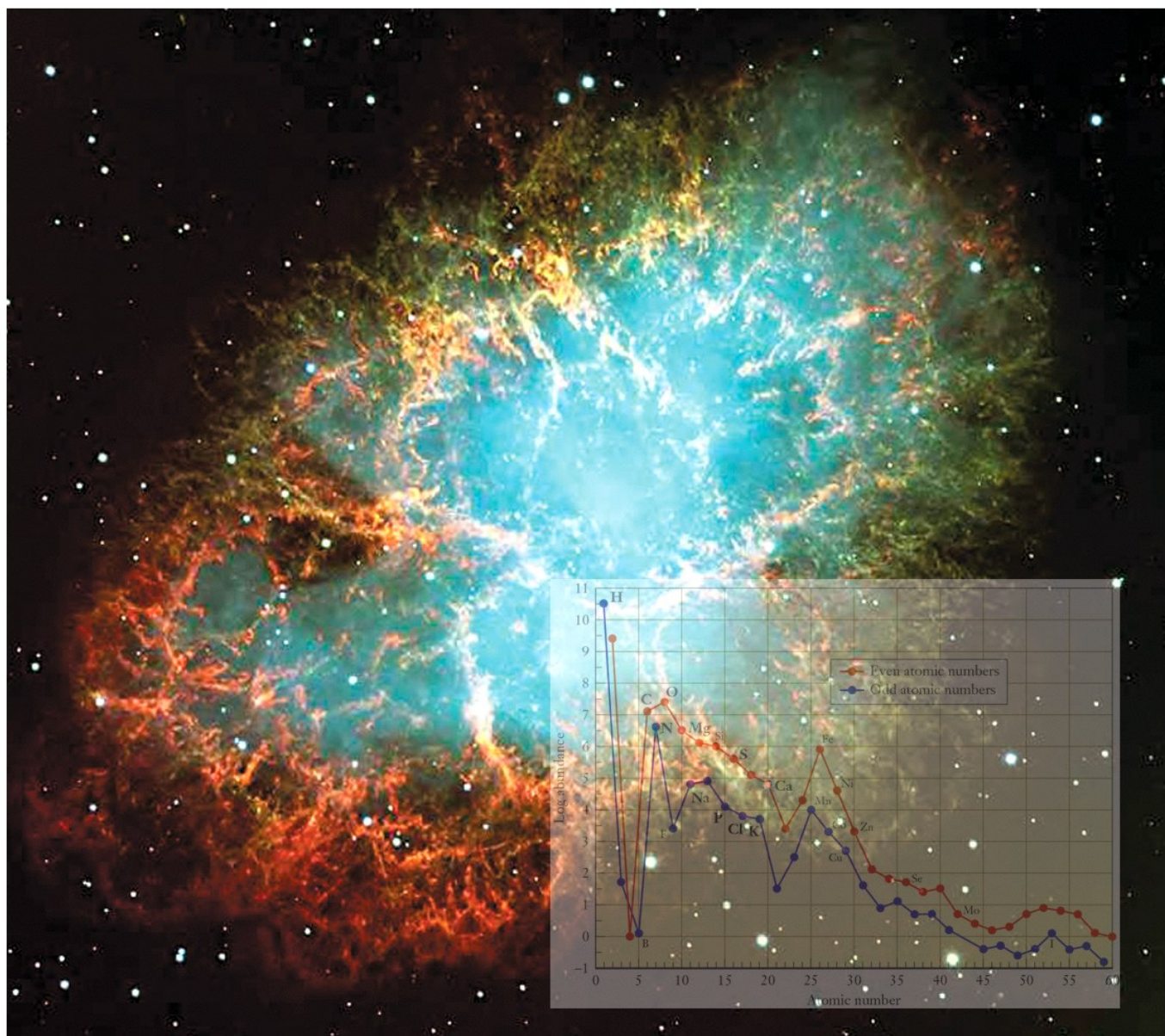
Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emissió de les estrelles

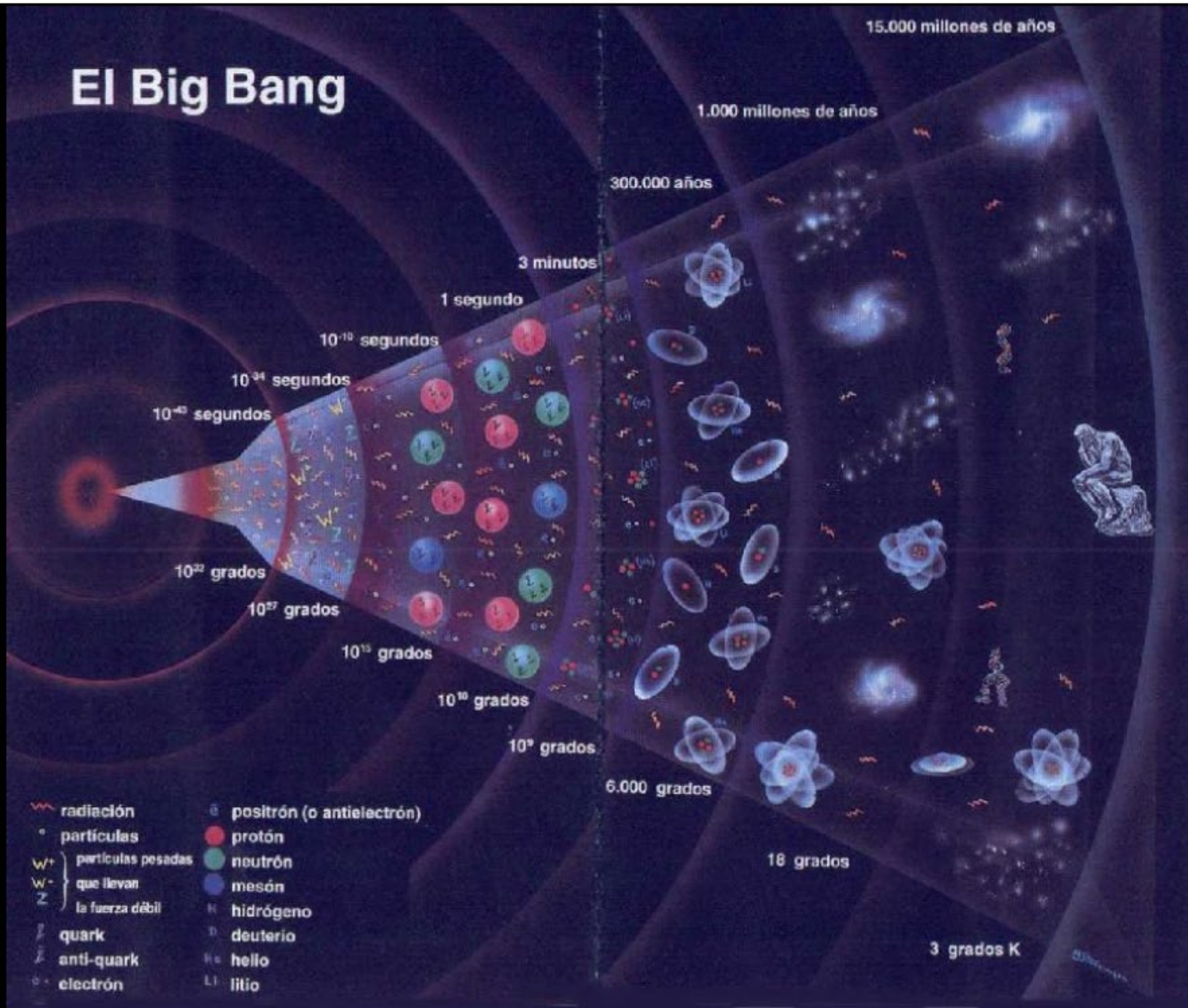

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Una supernova en explosió

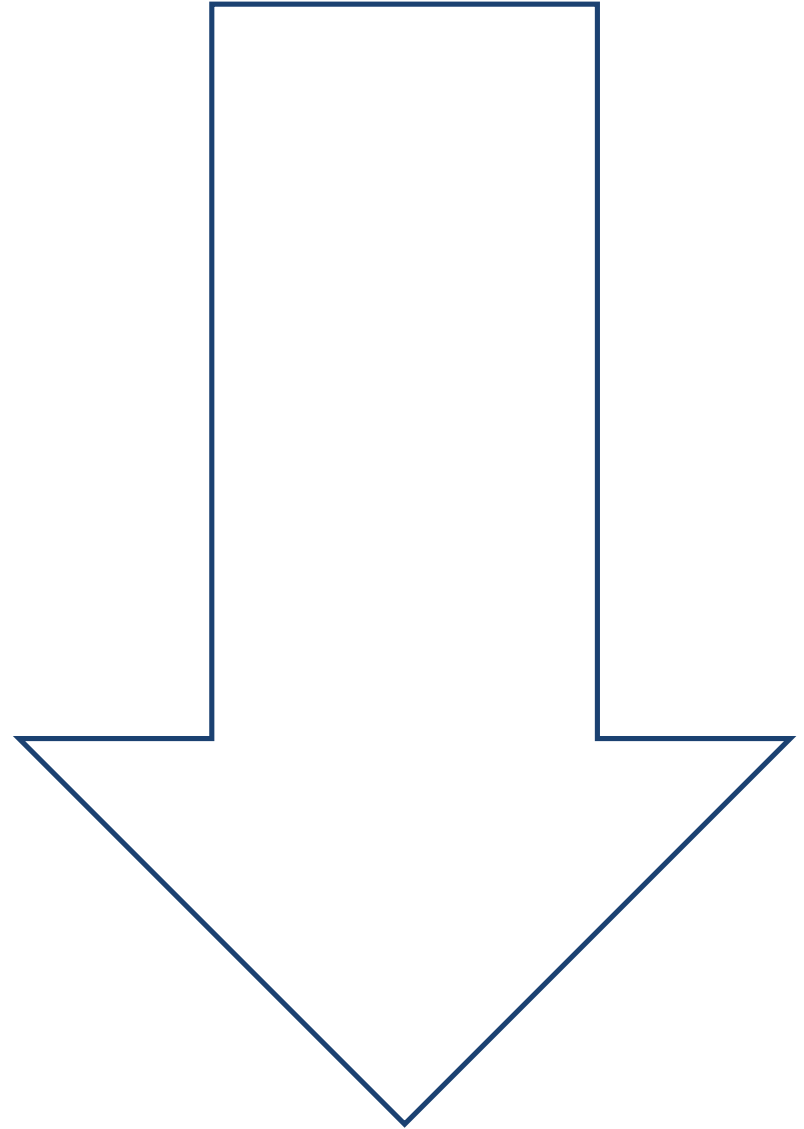
El Big Bang

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

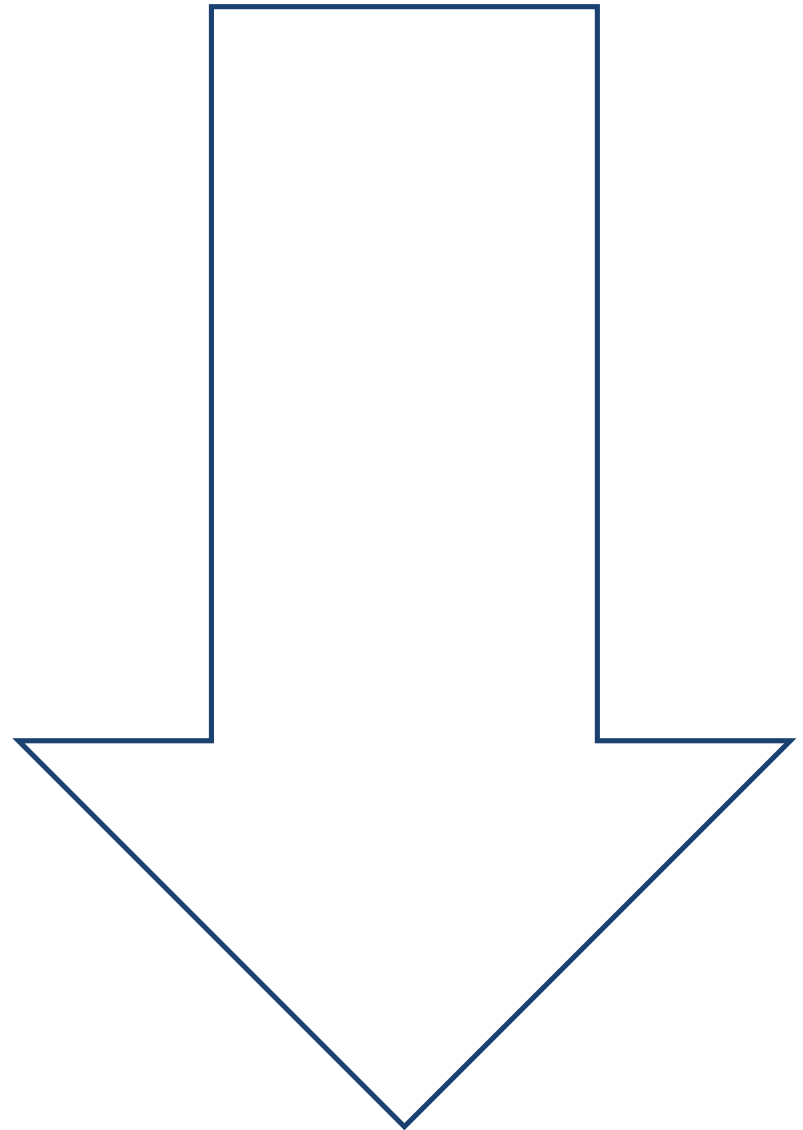
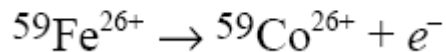
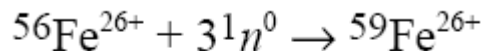
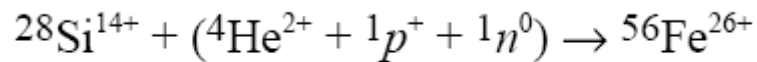
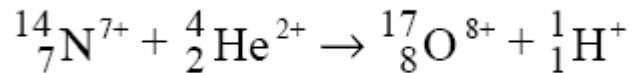
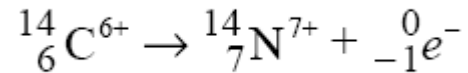
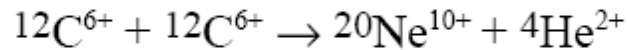
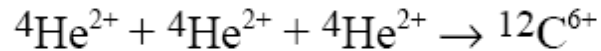
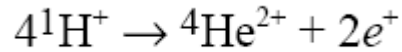
Formació d'elements nous

Recordeu **l'alquímia?**

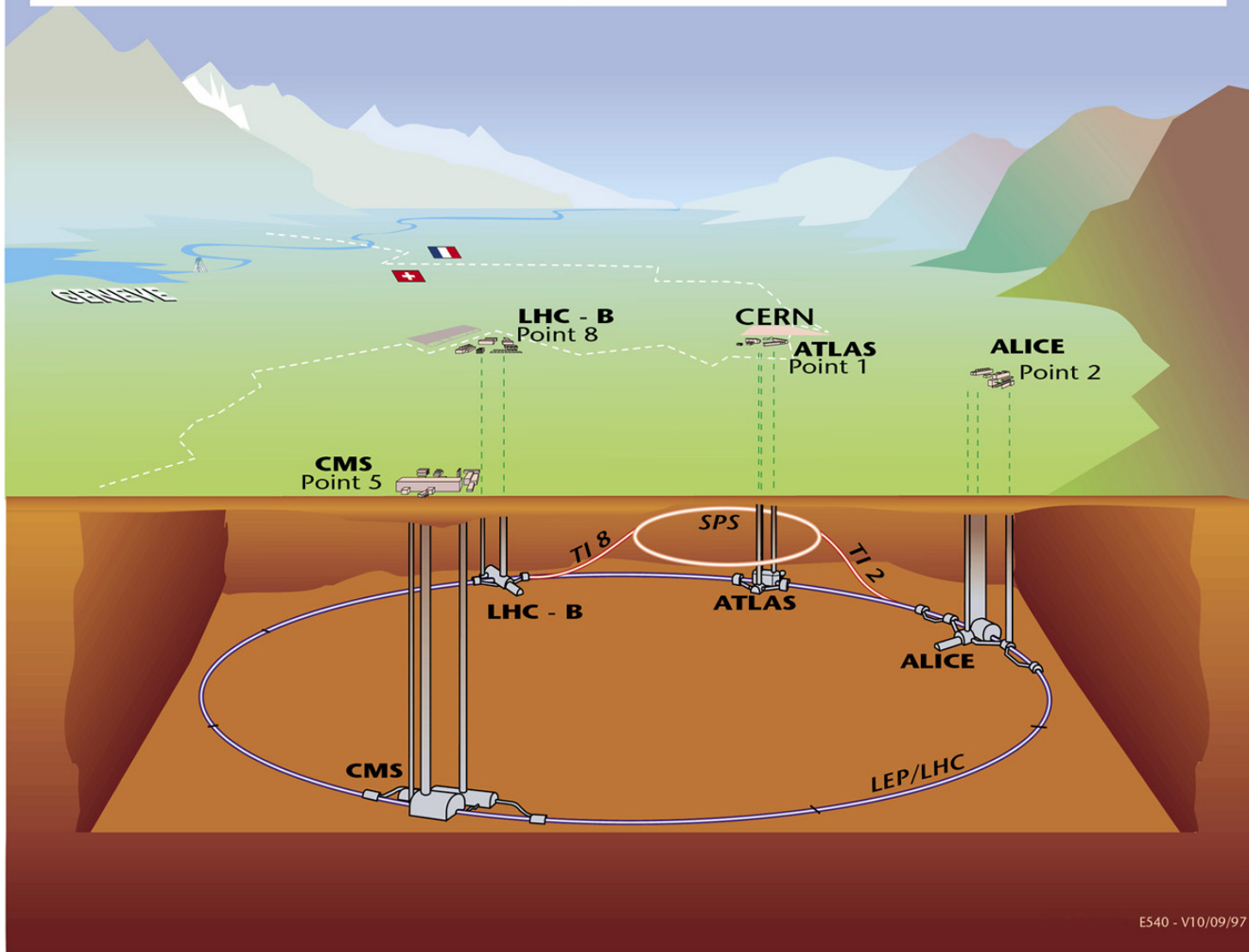

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Formació d'elements nous

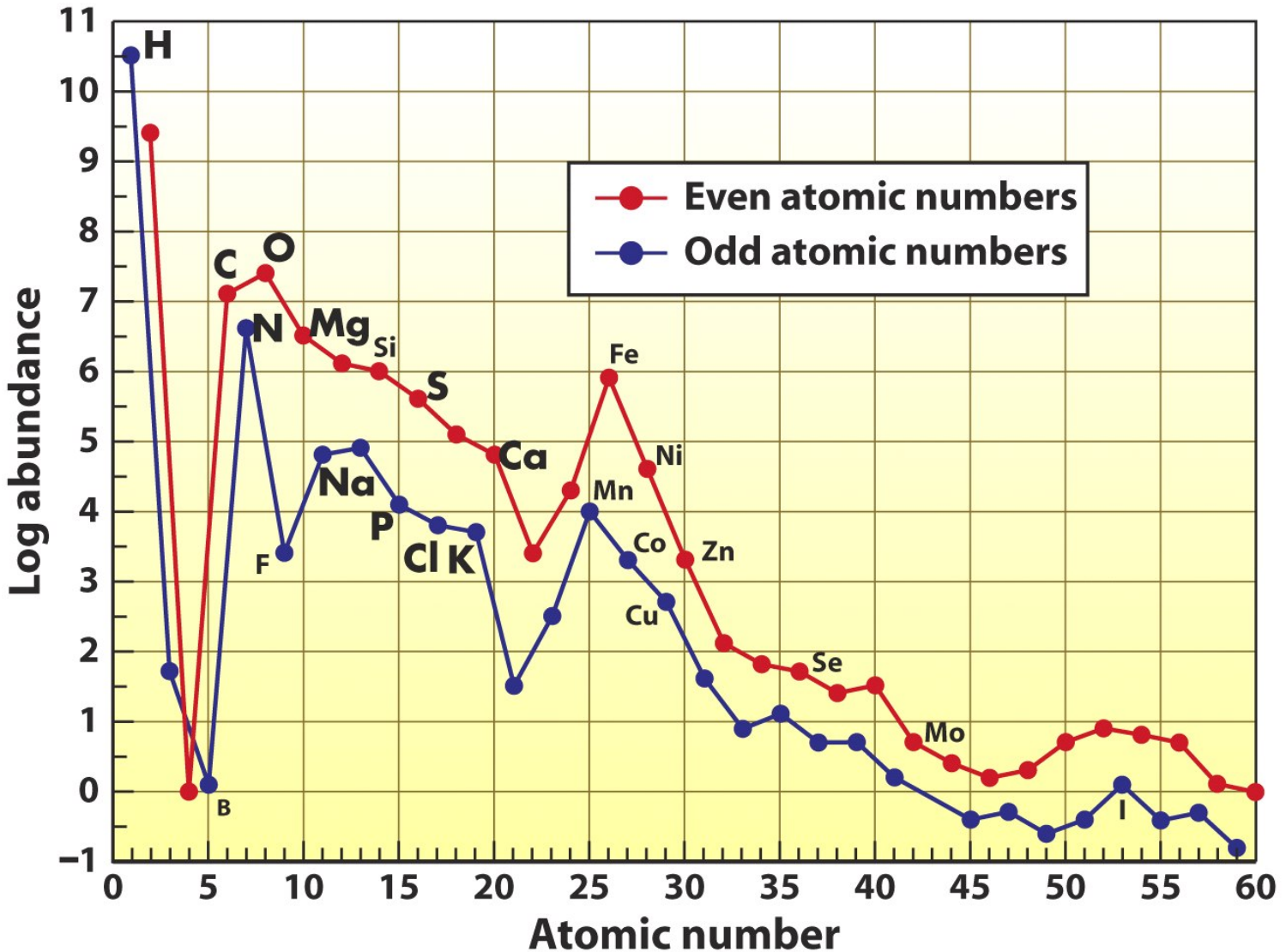

Overall view of the LHC experiments.

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

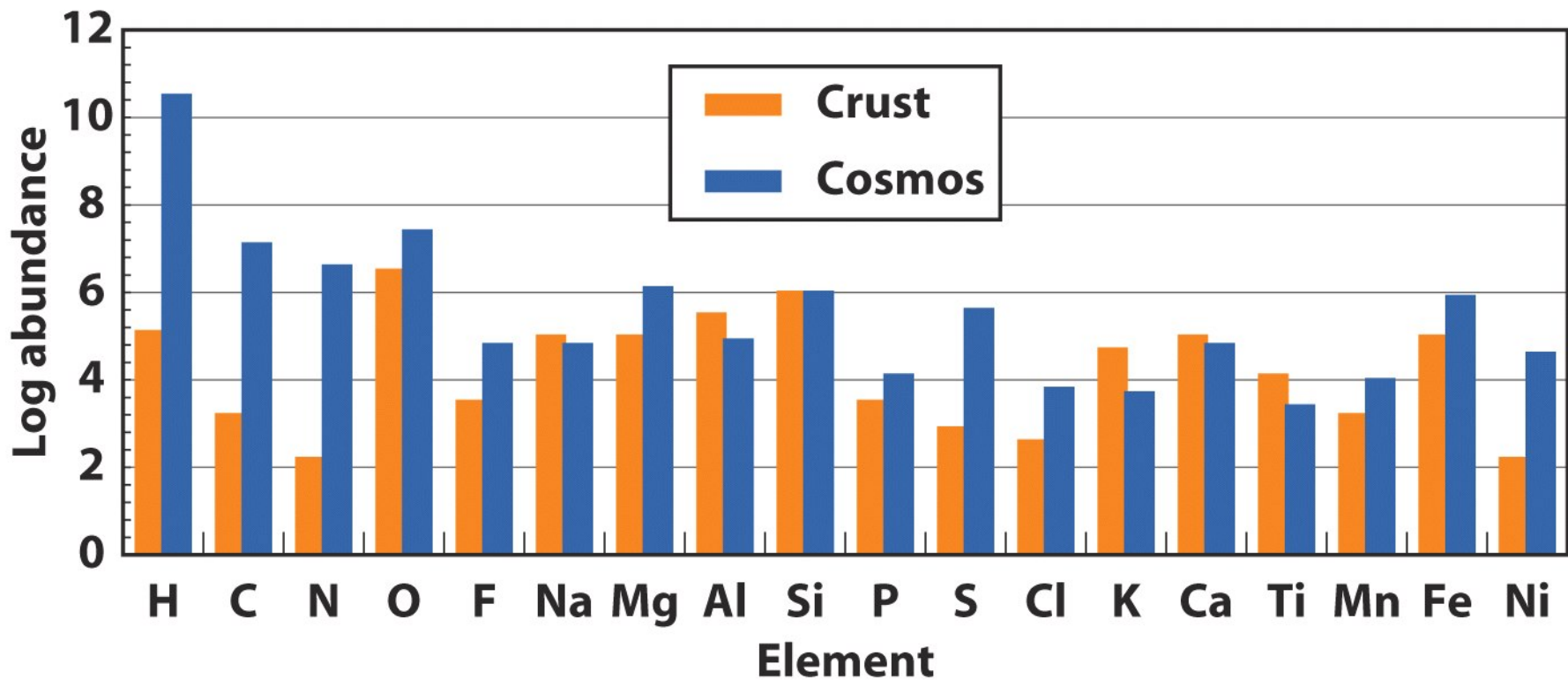
Abundància dels elements

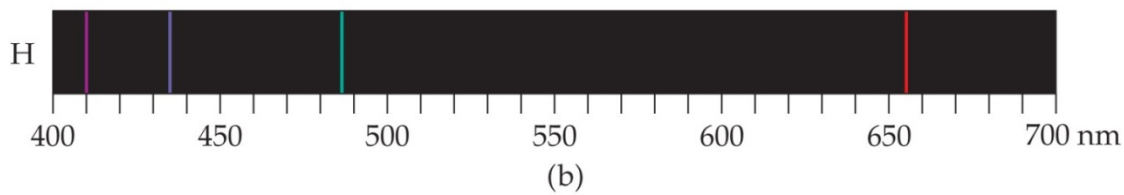
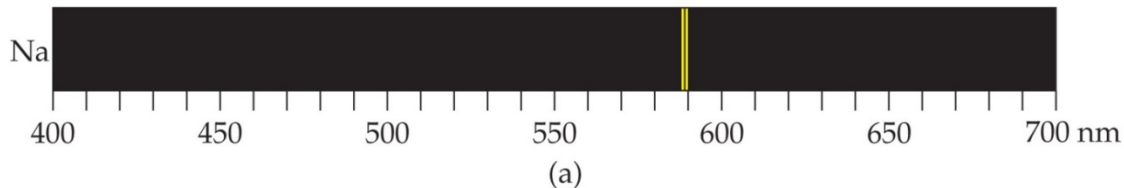
Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Abundància dels elements

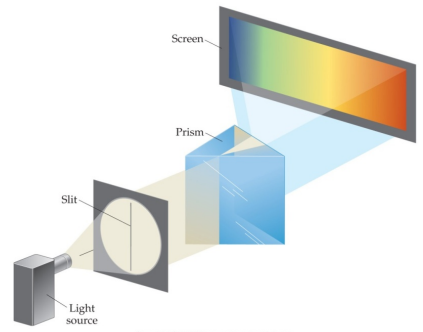

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emissió de la llum blanca vs espectre d'emissió d'H, He i Ba

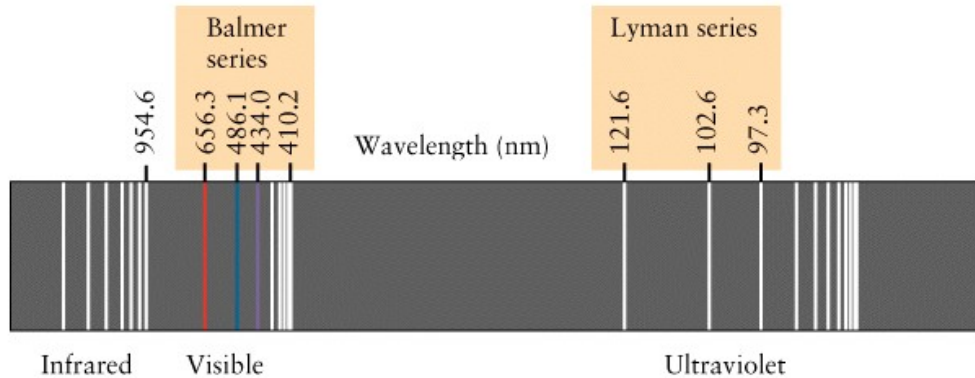
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

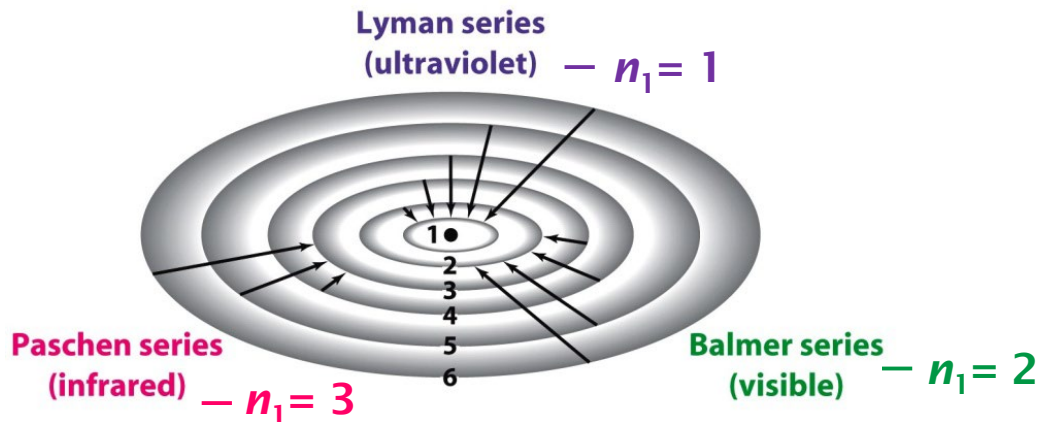
Espectre d'emissió de l'H. Equació de Rydberg

Equació de Rydberg

$$\frac{1}{\lambda} = R_H \left(\frac{1}{n_1^2} - \frac{1}{n_2^2} \right)$$

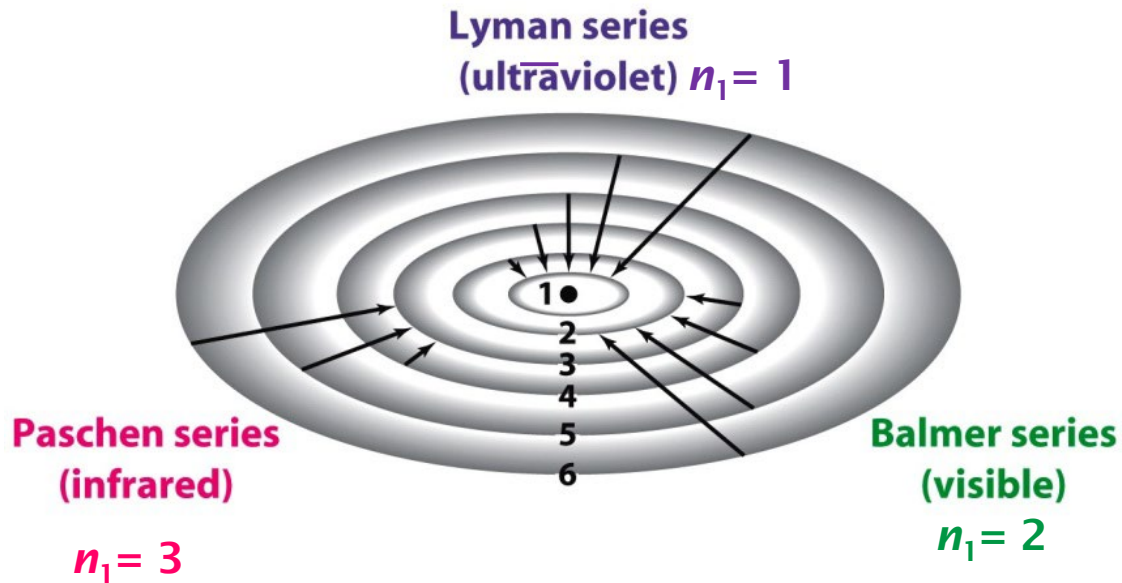
R_H = constant de Rydberg
(109678 cm^{-1})
($3,29 \cdot 10^{15} \text{ s}^{-1}$)

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

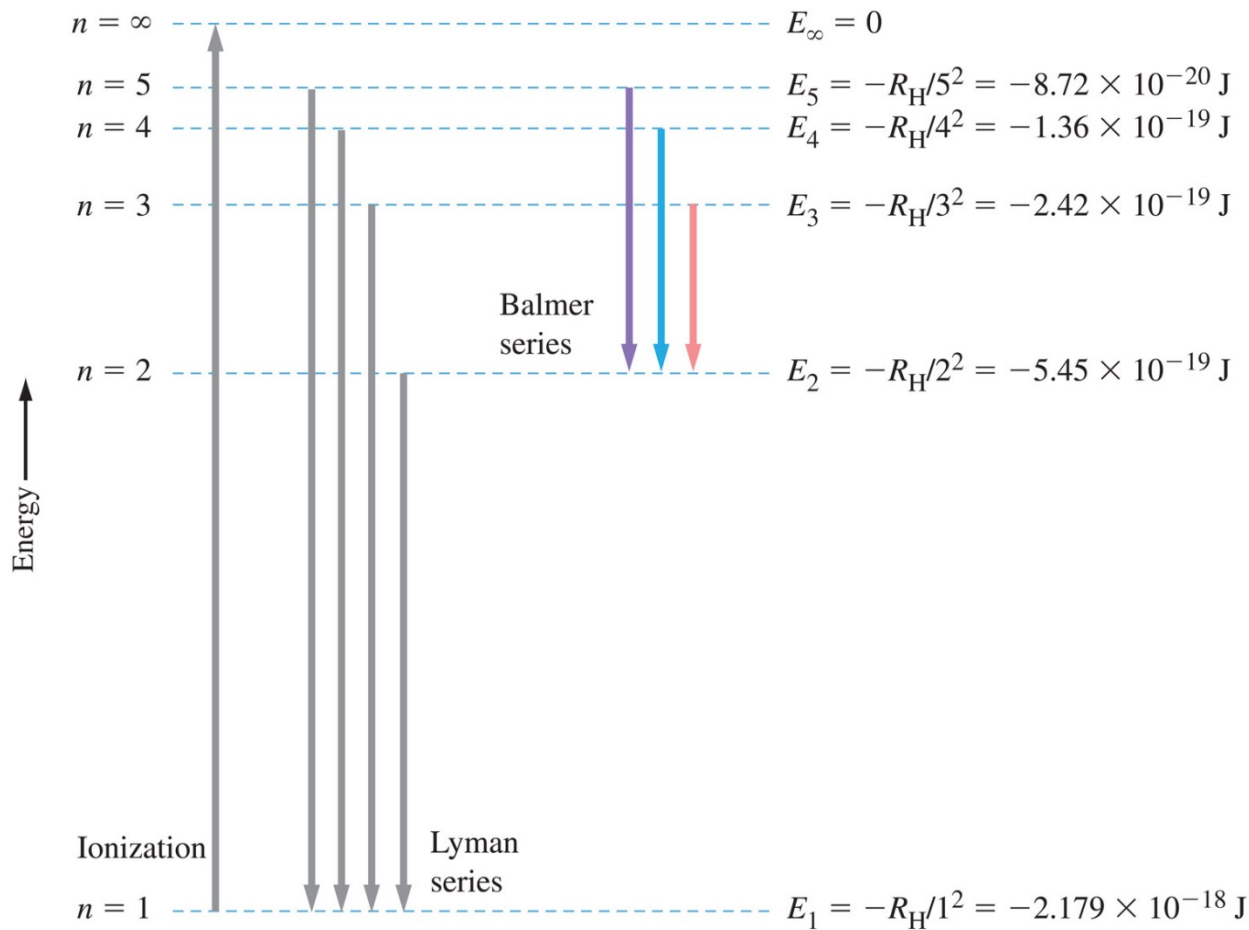
Espectre d'emissió de l'H. Equació de Rydberg

$$\frac{1}{\lambda} = R_H \left(\frac{1}{n_1^2} - \frac{1}{n_2^2} \right)$$

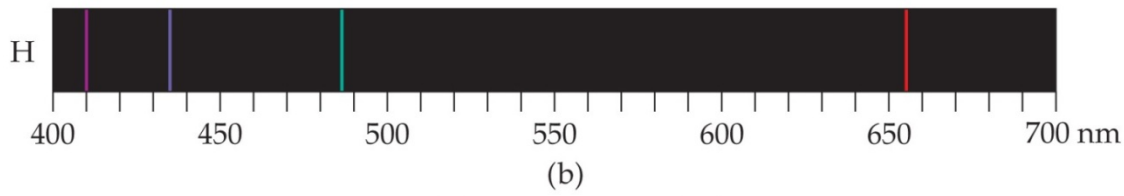
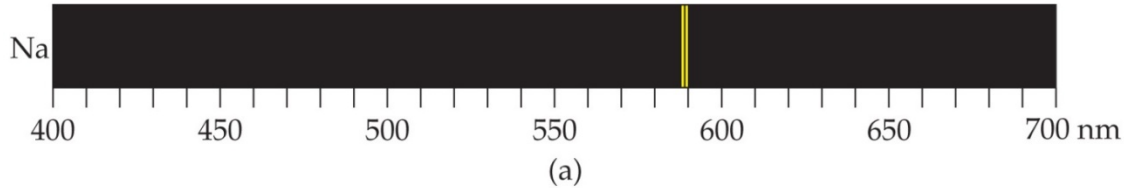

Mecànica quàntica. Espectres atòmics

Espectre d'emissió de la llum blanca vs espectre d'emissió d'H, He i Ba

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

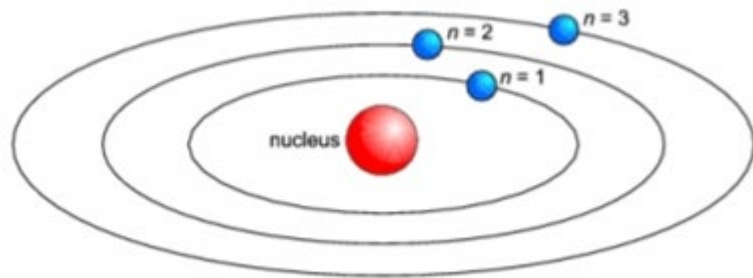
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

El físic Niels Borh, **cap al 1913**, va desenvolupar una teoria atòmica suposant que **els electrons** es **disposaven en capes** al voltant del nucli atòmics.

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

The American Institute of Physics credits the photo [\[1\]](#) to [AB Lagrelius & Westphal](#), Niels Bohr's [Nobel Prize biography](#), 1922

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

L'electró es mou fent **òrbites circulars** amb **radis** determinats, corresponents a valors determinats d'**energia**.

$$E_n = -\frac{R_H}{n^2}$$

n = nombre quàntic ($n = 1, 2, 3\dots$)
 R_H = constant de *Rydberg* ($2,179 \cdot 10^{-18}$ J)

Com més baixa siga l'energia de l'electró (més negativa),

l'àtom serà més estable. **$n=1$** (estat fonamental)

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

Un electró en un estat d'energia
permés **no irradia energia**
i **no cau cap al nucli** (estat
estacionari).

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

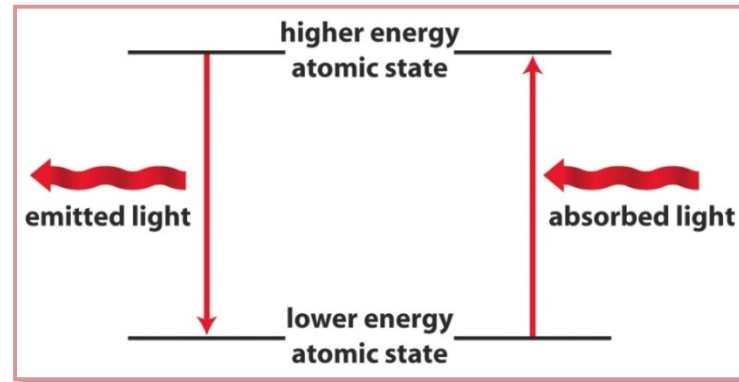
Quan l'electró passa d'un estat permés d'energia a un altre **emet o absorbeix energia** en forma **d'un fotó**, l'energia del qual correspon **a la diferència d'energia** entre els dos estats.

$$\epsilon = h\nu?$$

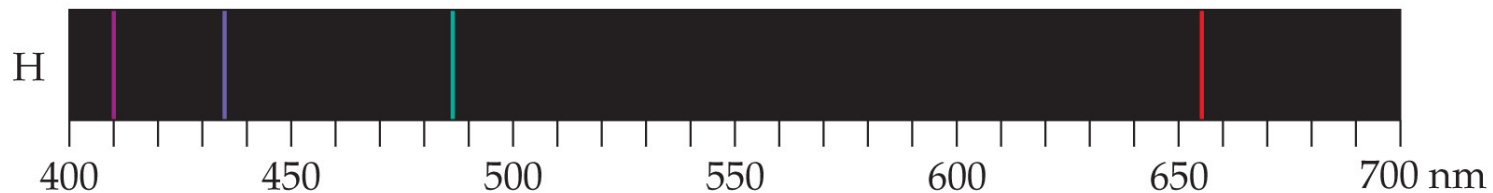

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

$$\Delta E = E_{\text{fotó}} = h \cdot \nu$$

Aquestes **transicions electròniques** originen les línies en els **espectres atòmics**.

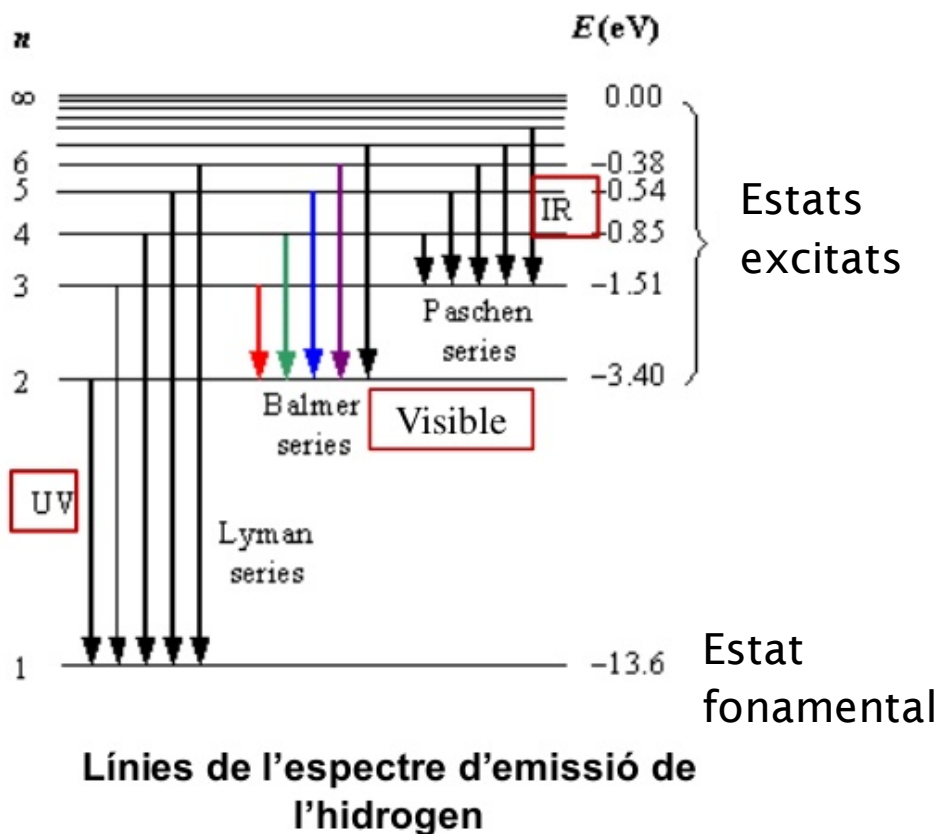

Mecànica quàntica. El model de Bohr (1913)

$$\Delta E = E_{\text{fotó}} = h \cdot \nu$$

$$\Delta E = E_f - E_i = \frac{-R_H}{n_f^2} - \frac{-R_H}{n_i^2} = R_H \left(\frac{1}{n_i^2} - \frac{1}{n_f^2} \right) = h\nu = hc/\lambda$$

Mecànica quàntica. Transicions electròniques en l'àtom d'hidrogen

Model vàlid per a **sistemes amb un electró:**

H, He⁺, Li⁺²

Mecànica quàntica. Transicions electròniques en l'àtom d'hidrogen

Exercici. És probable que existisca, per a l'àtom d'hidrogen, un nivell d'energia $E_n = -1,00 \times 10^{-20} \text{ J}$?

$$E = -\frac{R_H}{n^2}$$

Mecànica quàntica. Transicions electròniques en l'àtom d'hidrogen

Exercici. Calcula la transició des de $n=5$ a $n=2$ de la línia de la sèrie de Balmer de l'hidrogen. En quina regió de l'espectre electromagnètic apareixerà?

$$\Delta E = R_H \left(\frac{1}{n_i^2} - \frac{1}{n_f^2} \right) = h\nu = h \frac{c}{\lambda}$$

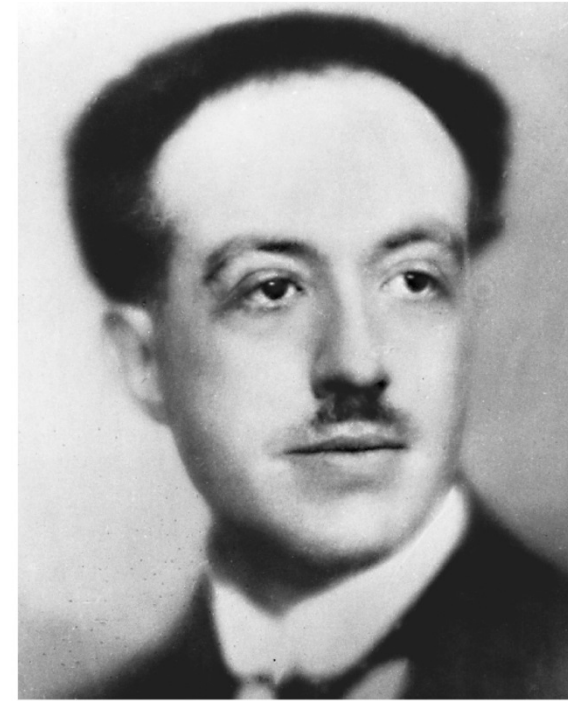
Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

La llum (ona) pot
tindre una
naturalesa **de**
tipus
corpuscular.

I si totes les
partícules
tingueren un
comportament
d'ona?

Mecànica quàntica. Dualitat ona-partícula (De Broglie, 1924)

Va proposar que **totes les partícules** haurien de considerar-se com **proveïdes de propietats ondulatòries**.

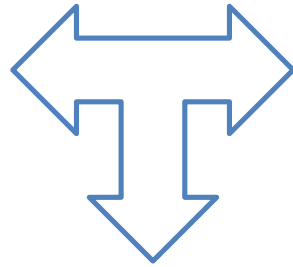
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

L. De Broglie
(1892-1987)

Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

$$E = mc^2$$

$$E = h\nu$$

$$h\nu = mc^2$$

$$h\nu/c = mc = p$$

$$p = h/\lambda$$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

L. De Broglie
(1892-1987)

Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

$$\lambda = \frac{h}{p} = \frac{h}{m \cdot v}$$

Longitud d'ona
associada a una
partícula **de**
massa m.

h = constant de Planck (J·s).

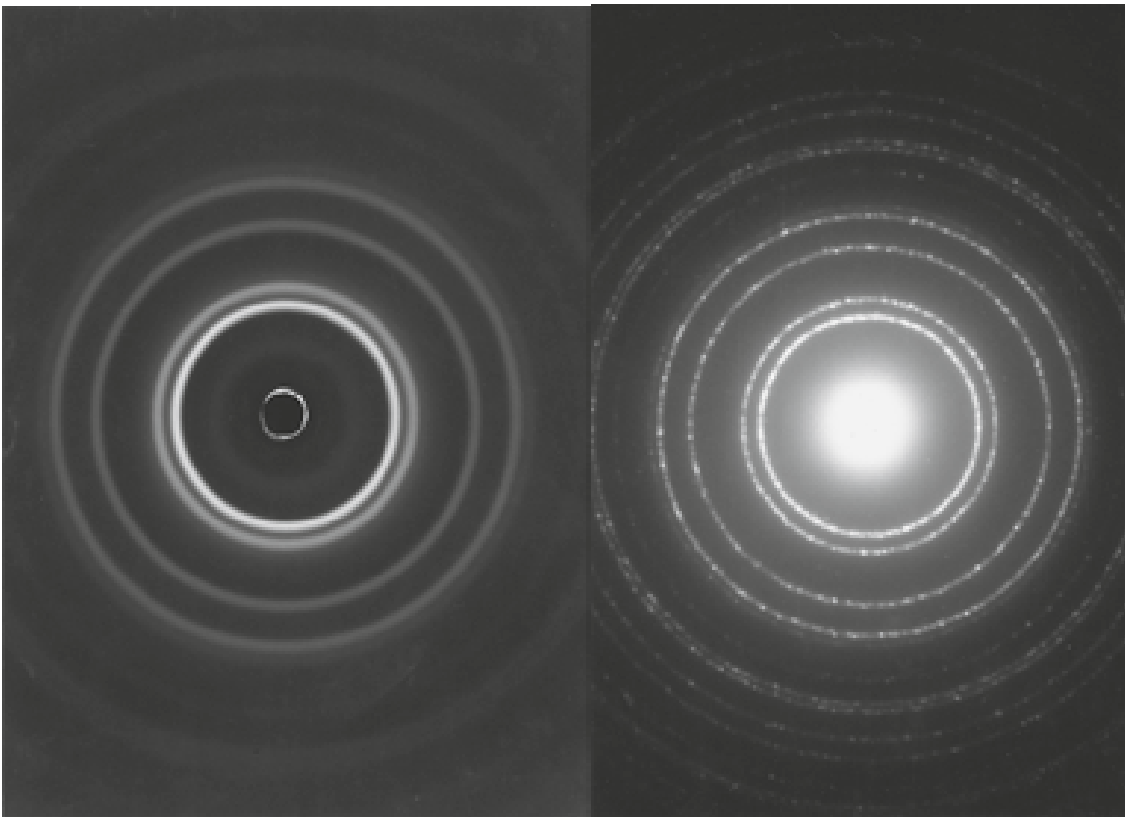
p = *moment lineal* d'una partícula.

λ = longitud d'ona (m).

m = massa de la partícula (Kg).

v = velocitat de la partícula (m/s).

Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

Wave properties of electrons demonstrated.

Un ***electró*** que es mou al voltant del nucli es comporta com una ***ona estacionària***, és a dir, té una ***longitud d'ona*** particular.

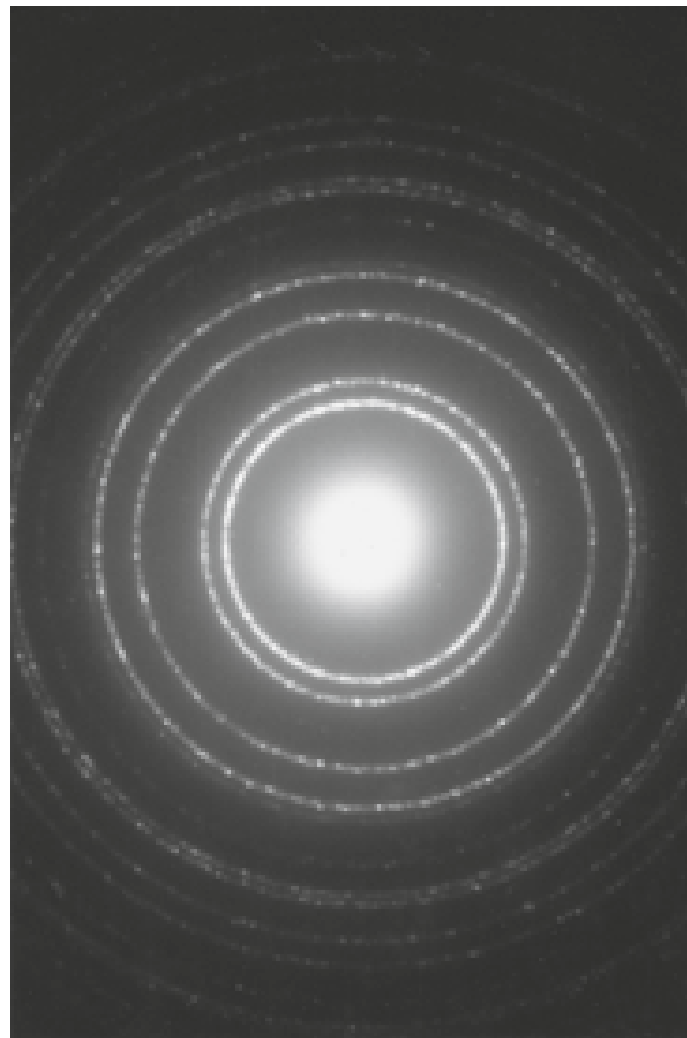
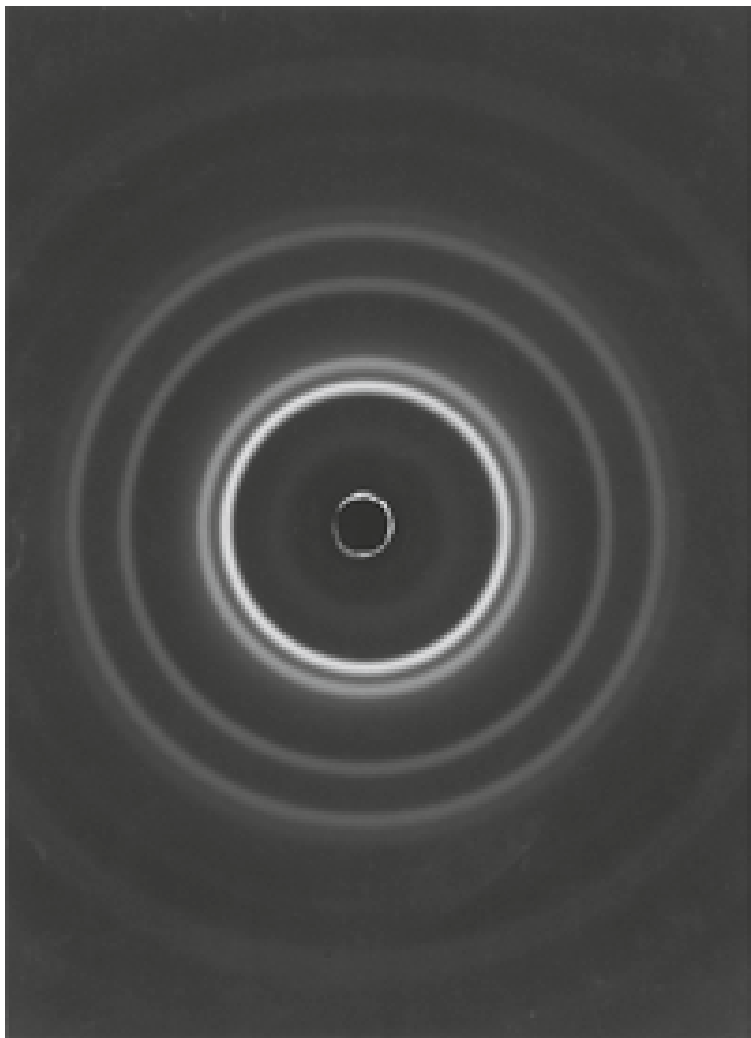
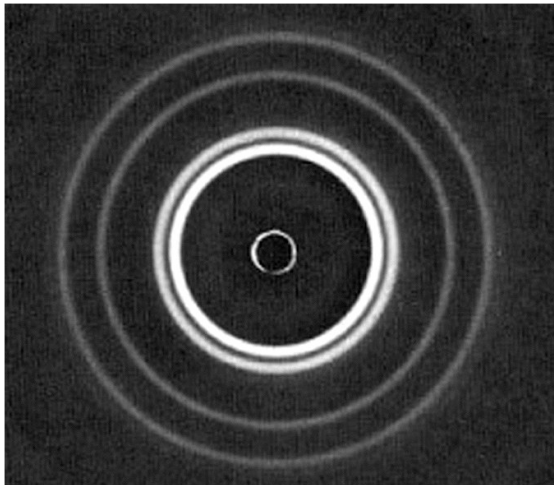

FIGURE 8-16

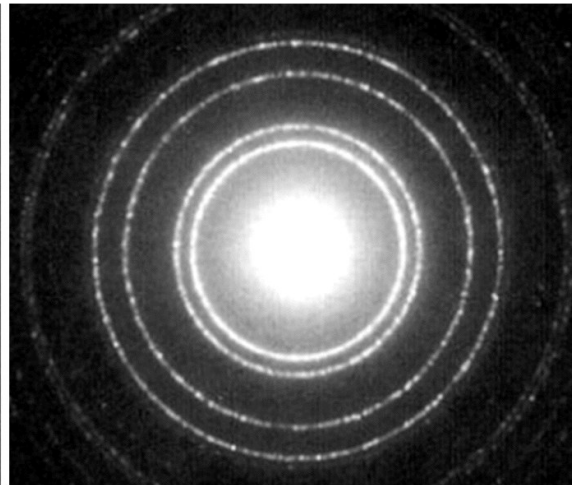
Wave properties of electrons demonstrated.

Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

Difracció de rajos X produïda per un full metàl·lic d'alumini.

Difracció d'electrons per un full metàl·lic, cosa que confirma la naturalesa ondulatoria dels electrons.

G.P. Thomson (1927)

λ associada als Rajos X= 1 Angstrom

λ associada als electrons= 1,22 Angstrom

Separació àtoms d'alumini: 2 Angstroms

Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

Exercici. Calcula la λ associada a un electró amb $v = 5.97 \times 10^6$ m/s.

$$h = 6.626 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}; m_e = 9.11 \times 10^{-31} \text{ kg}$$

$$\lambda = \frac{h}{m \cdot v} = \frac{6.626 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}}{(9.11 \times 10^{-31} \text{ kg}) (5.97 \times 10^6 \text{ m/s})} \left(\frac{1 \text{ kg}\cdot\text{m}^2/\text{s}^2}{1 \text{ J}} \right)$$

$$= 1.22 \times 10^{-10} \text{ m} = 1.22 \text{ \AA}$$

$$\text{J} = \text{N}\cdot\text{m} = \text{kg}\cdot\frac{\text{m}}{\text{s}^2}\cdot\text{m} = \text{kg}\frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}$$

- El radi de la primera òrbita de l'atom d'hidrogen de Borh és 0,44 Å.

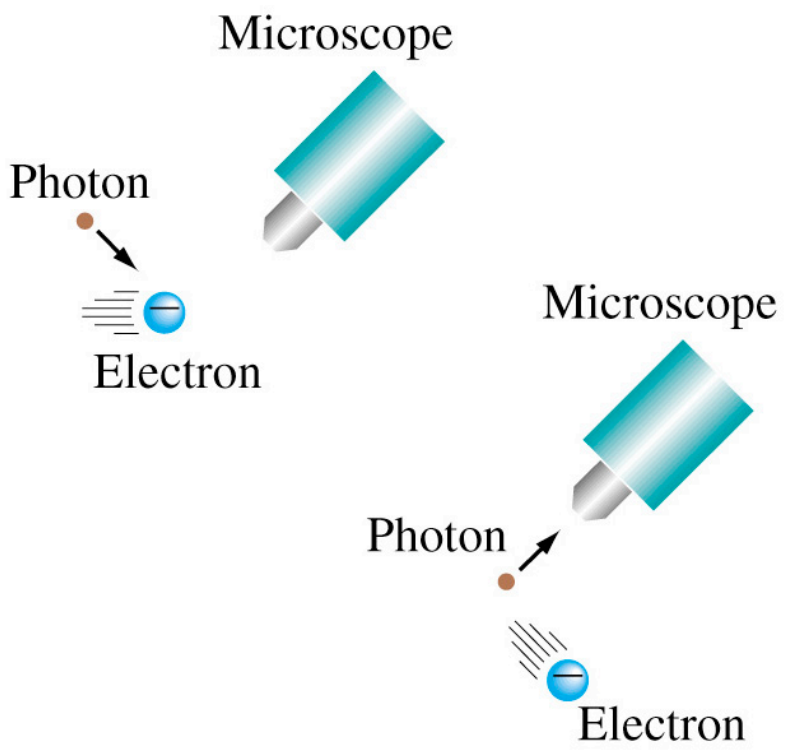
Mecànica quàntica. Comportament ondulatori de la matèria

Exercici. Calcula la λ associada a un cotxe de massa 1000 kg i velocitat 120 km/h.

$$\lambda = 1.99 \times 10^{-28} \text{ A}$$

Només és possible detectar propietats ondulatòries per a partícules de massa molt xicoteta, **com un electró.**

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

$$\Delta x \cdot \Delta v \geq \frac{h}{4\pi m}$$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Heisenberg and Bohr.

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

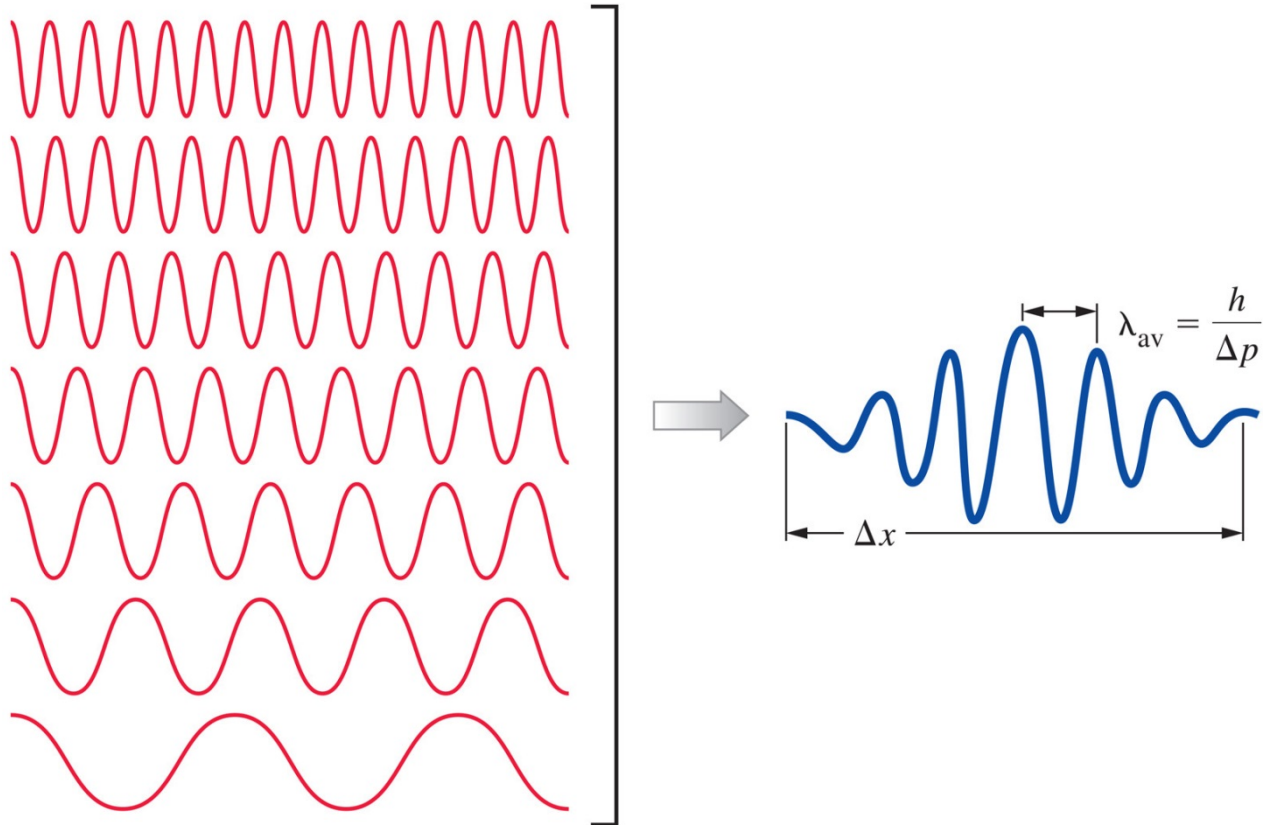
És inherentment impossible conèixer de manera simultània tant **el moment** ($p = m \cdot v$) exacte de l'electró com **la seua posició** exacta en l'espai (x).

$$\Delta x \cdot \Delta(m \cdot v) \geq \frac{h}{4\pi}$$

Δx = error en la posició (m)

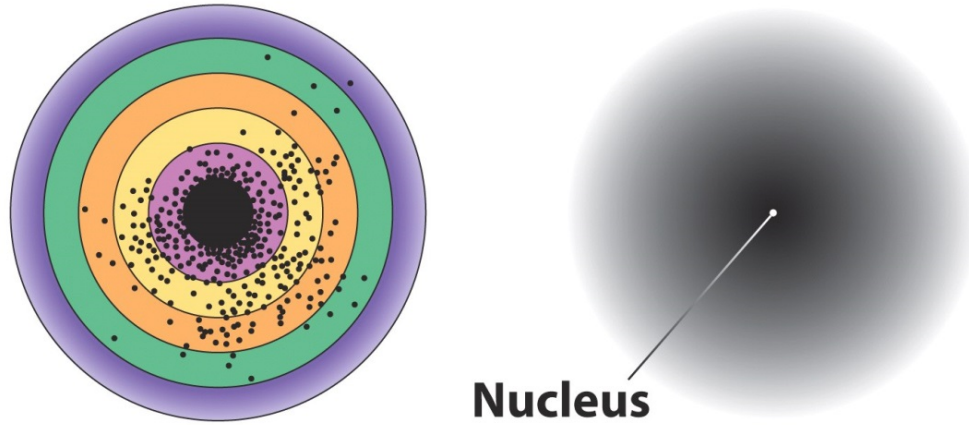
$\Delta(m \cdot v) = \Delta p$ = error en la quantitat de moviment (Kg·m/s)

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

Conseqüència: no es pot especificar la trajectòria d'una partícula

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

Exercici. Calcula la indeterminació, en la mesura simultània de la velocitat d'un electró ($m_e = 0,910961 \times 10^{-30}$ kg), la posició del qual queda determinada amb una precisió de $0,01 \text{ \AA}$.

$$\Delta p \cdot \Delta x \geq \frac{h}{4\pi} \Rightarrow \Delta v \cdot \Delta x \geq \frac{h}{4\pi m} \Rightarrow$$

$$\Delta v \geq \frac{h}{4\pi m \cdot \Delta x} = \frac{6,6262 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}}{4 \cdot \pi \cdot 0,910961 \cdot 10^{-30} \text{ kg} \cdot 0,01 \cdot 10^{-10} \text{ m}} \frac{\text{N}\cdot\text{m}}{\text{J}} \frac{\text{kg}\cdot\text{m}/\text{s}^2}{\text{N}} = 5,78 \cdot 10^7 \text{ ms}^{-1}$$

$$\text{J} = \text{N}\cdot\text{m} = \text{kg}\cdot\frac{\text{m}}{\text{s}^2}\cdot\text{m} = \text{kg}\frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}$$

Si es vol conèixer amb bona precisió la posició de l'electró, serà pràcticament impossible conèixer-ne la velocitat, independentment de l'instrument de mesura usat.

Mecànica quàntica. Principi d'incertesa. Heisenberg, 1927

Exercici. Un camió de massa 1000 kg es mou en línia recta. Mitjançant fotografies successives se'n pot mesurar la posició amb una precisió de l'ordre de la longitud d'ona de la llum utilitzada ($\lambda=5000 \text{ \AA}$). Quina és la indeterminació de la mesura simultània de la seua velocitat?

$$\Delta p \cdot \Delta x \geq \frac{h}{4\pi} \Rightarrow \Delta v \cdot \Delta x \geq \frac{h}{4\pi m} \Rightarrow$$

$$\Delta v \geq \frac{h}{4\pi m \cdot \Delta x} = \frac{6,6262 \times 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}}{4 \cdot \pi \cdot 10^3 \text{ kg} \cdot 5000 \cdot 10^{-10} \text{ m}} \frac{\text{N}\cdot\text{m}}{\text{J}} \frac{\text{kg}\cdot\text{m}}{\text{s}^2} = 1,05 \cdot 10^{-31} \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$$

$$\text{J} = \text{N}\cdot\text{m} = \text{kg} \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot \text{m} = \text{kg} \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}$$

Restricció mecànic-quàntica menyspreable respecte als errors associats al instrument de mesura.

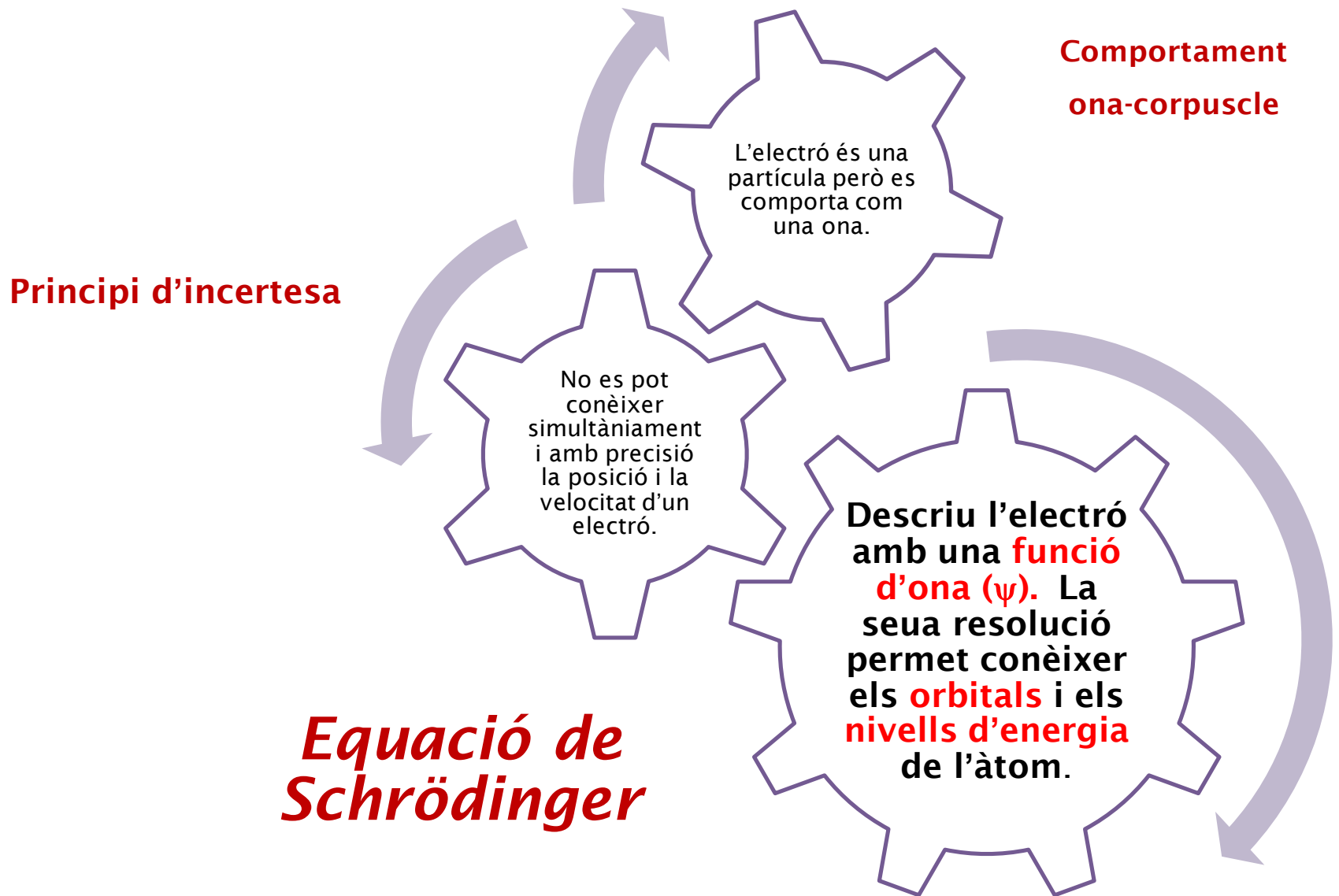
Orbitals atòmics

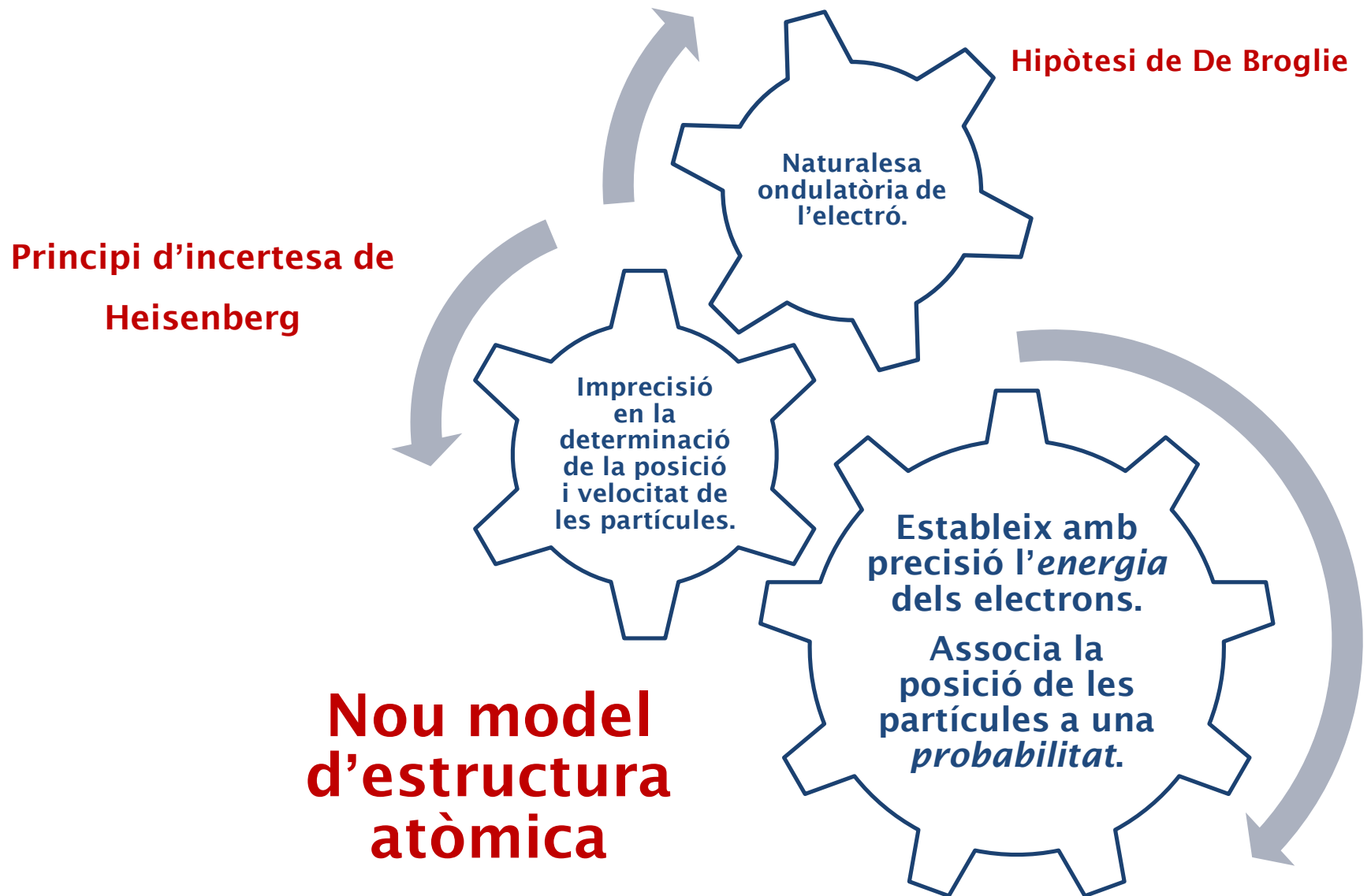
- Equació de Schrödinger i funcions d'ona. Nombres quàntics
- Orbitals atòmics hidrogenoides. Representació d'orbitals atòmics

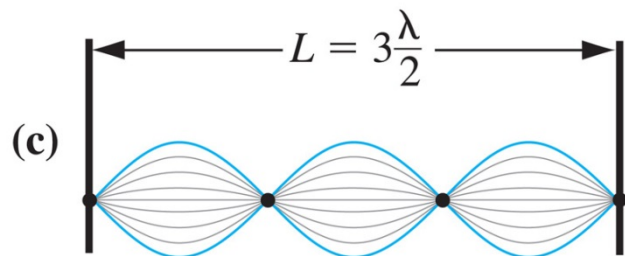
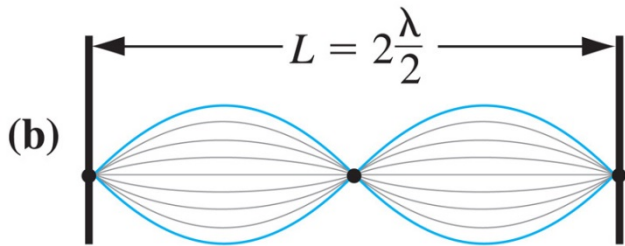
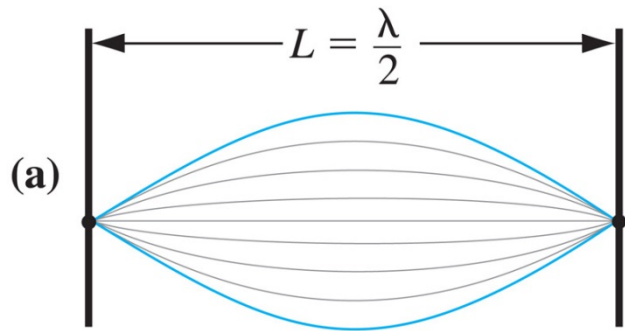
Model atòmic d'orbitals. Fonaments

Model atòmic d'orbitals. Fonaments

Model atòmic d'orbitals. Fonaments

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

**Ona estacionària
(Ex.: vibració cordes guitarra)**

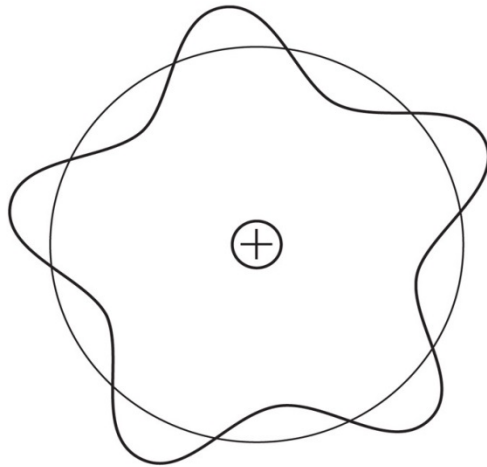
$$\lambda = \frac{2L}{n}, \quad n=1, 2, 3, \dots$$

L= longitud corda
n= nombre de nodes

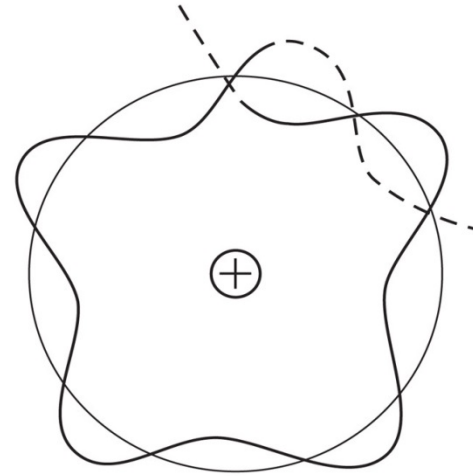
Les longituds d'ona estan quantitzades perquè no només poden ser un nombre enter.

Model atòmic d'orbitals. Fonaments

Electró com una ona de matèria.

(a)

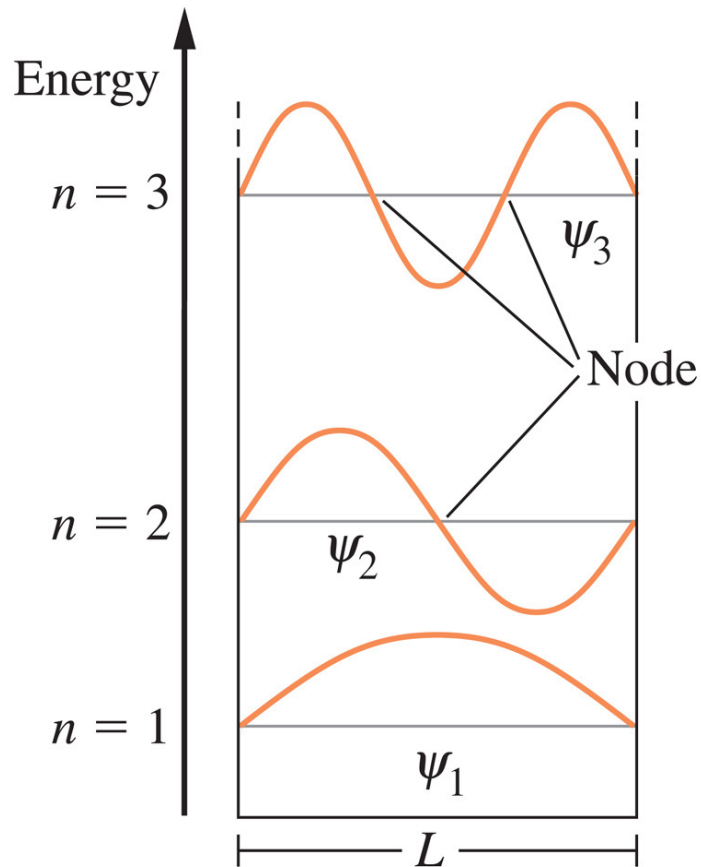

(b)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

$$\varphi_n(x) = \sqrt{\frac{2}{L}} \text{sen} \left(\frac{n\pi x}{L} \right)$$

Model atòmic d'orbitals. Fonaments

Electró com una ona de matèria.
Partícula en una caixa.

$$\psi_n(x) = \sqrt{\frac{2}{L}} \sin \frac{n\pi}{L} x$$

The wave functions

Model atòmic d'orbitals.

Relació de l'energia cinètica amb el nombre quàntic

$$E_k = \frac{1}{2} m v^2 = \frac{m^2 v^2}{2m} = \frac{p^2}{2m}$$

$$\lambda = \frac{h}{p}$$

Relació partícula-ona de Louis De Broglie.

$$E_k = \frac{1}{2} m v^2 = \frac{m^2 v^2}{2m} = \frac{h^2}{2m\lambda^2}$$

$$\lambda = \frac{2L}{n}$$

Relació longitud d'ona amb longitud caixa.

$$E_k = \frac{h^2}{2m\lambda^2} = \frac{n^2 h^2}{8mL^2}$$

$$E_{n_x n_y n_z} = \frac{h^2}{8m} \left[\frac{n_x^2}{L_x^2} + \frac{n_y^2}{L_y^2} + \frac{n_z^2}{L_z^2} \right]$$

Model atòmic d'orbitals.

Relació de l'energia cinètica amb el nombre quàntic

$$!!!! E_K = \frac{h^2}{2m\lambda^2} = \frac{n^2 h^2}{8mL^2} !!!!!$$

$$E_{n_x n_y n_z} = \frac{h^2}{8m} \left[\frac{n_x^2}{L_x^2} + \frac{n_y^2}{L_y^2} + \frac{n_z^2}{L_z^2} \right]$$

Model atòmic d'orbitals.

Equació d'Erwin Schrödinger (1927) i funcions d'ona

Un electró o qualsevol altra partícula amb propietats ondulatòries es pot descriure amb una **funció d'ona** (ψ), funció matemàtica els valors de la qual varien amb la posició.

Nobel foundation - Wikipedia. Domini públic.

http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1933/schrodinger-bio.html

Model atòmic d'orbitals.

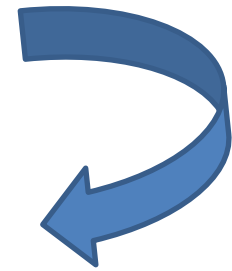
Equació d'Erwin Schrödinger (1927) i funcions d'ona

$$-\frac{h}{4\pi m} \nabla^2 \psi + V\psi = E\psi$$

energía cinética + energia potencial = energia total

$$-\frac{h^2}{8m} \left[\frac{n_x^2}{L_x^2} + \frac{n_y^2}{L_y^2} + \frac{n_z^2}{L_z^2} \right]$$

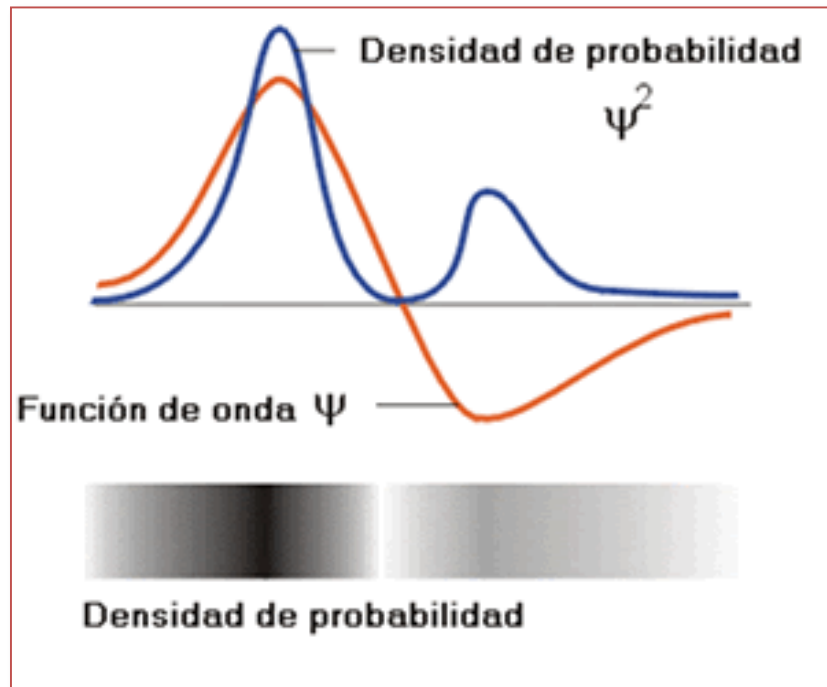
$$-\frac{Ze^2}{r}$$

$$\frac{\partial^2 \Psi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial z^2} + \frac{8\pi^2 m}{h^2} (E - V) \Psi = 0$$

Model atòmic d'orbitals. Interpretació física

Funció d'ona (ψ), funció matemàtica els valors de la qual varien amb la posició.

D'acord amb la **interpretació física de la funció d'ona**, la **probabilitat** de trobar una partícula (un electró) en una regió és **proporcional al valor de ψ^2** .

$$\psi^2 = \text{densitat de probabilitat} = \frac{\text{probabilitat}}{\text{volum d'una regió}} \quad \text{és igual a 0 en un node}$$

Model atòmic d'orbitals. Equació d'Schrödinger

$$\frac{\partial^2 \Psi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial z^2} + \frac{8\pi^2 m}{h^2} (E - V) \Psi = 0$$

→ Nivells d'energia

→ Funcions d'ona

h = constant de Planck m = massa de l'electró E = energia total de l'electró V = energia potencial de l'electró

$$- \frac{h^2}{8m} \left[\frac{n_x^2}{L_x^2} + \frac{n_y^2}{L_y^2} + \frac{n_z^2}{L_z^2} \right]$$

ψ Les solucions de la funció d'ona descriuen **ORBITALS ATÒMICS.**

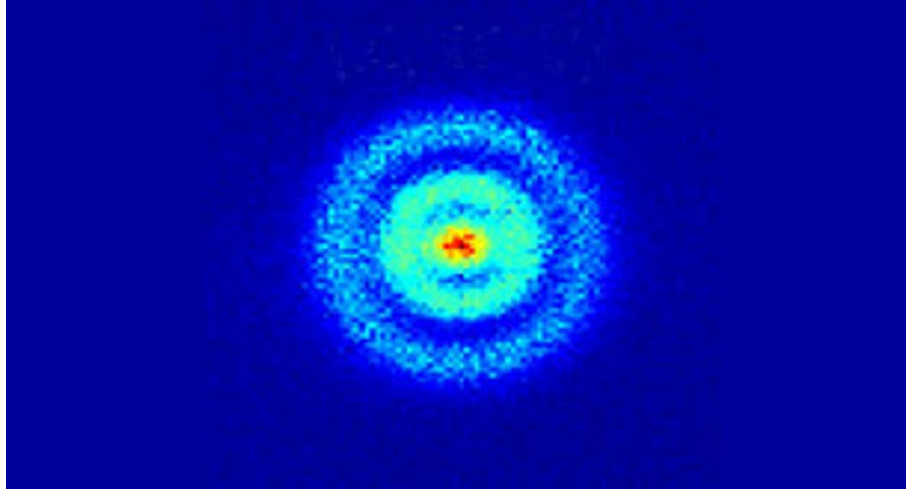
Regió de l'espai en què la probabilitat de trobar l'electró és elevada (90 %)

Model atòmic d'orbitals. Equació d'Schrödinger

ψ Les solucions de la funció d'ona descriuen **ORBITALS ATÒMICS.**

Cada **orbital** descriu una distribució específica de densitat electrònica en l'espai, per tant, té una **energia** i una **forma** característiques.

Model atòmic d'orbitals. Equació d'Schrödinger

Orbitals d'un àtom d'hidrògen.

Model atòmic d'orbitals. Equació d'Schrödinger

$$\frac{\partial^2 \Psi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \Psi}{\partial z^2} + \frac{8\pi^2 m}{h^2} (E - V) \Psi = 0$$

COORDENADES CARTESIANES (X, Y, Z)

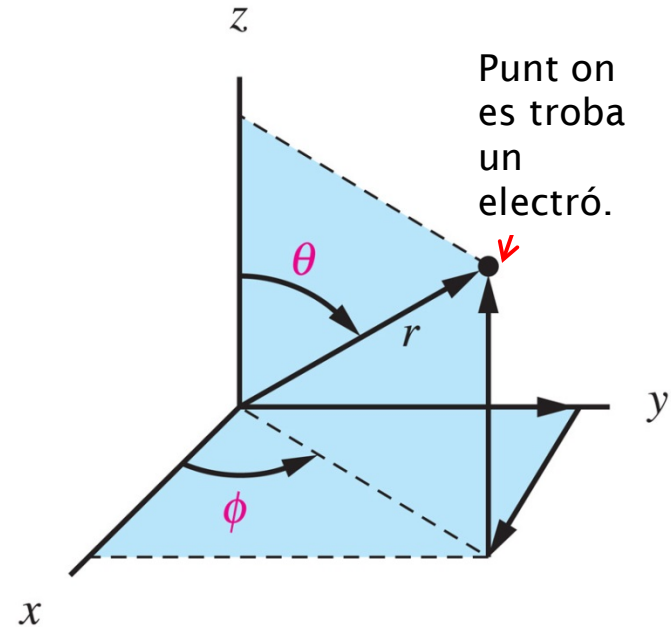
$$\Psi(x, y, z) \Rightarrow \Psi(r, \theta, \phi)$$

COORDENADES POLARS ESFÈRIQUES

$$\Psi(r, \theta, \phi) = R(r) \cdot Y(\theta, \phi)$$

FUNCIÓ D'ONA
RADIAL

FUNCIÓ D'ONA
ANGULAR

Spherical polar coordinates

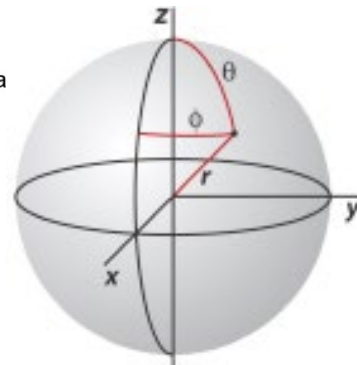
$$x^2 + y^2 + z^2 = r^2$$

$$x = r \sin \theta \cos \phi$$

$$y = r \sin \theta \sin \phi$$

$$z = r \cos \theta$$

Copyright © 2007 Pea

Model atòmic d'orbitals. Solucions de l'equació d'ones

Un orbital ve caracteritzat per
3 nombres quàntics:

**Nombre quàntic principal
n**

- Descriu la grandària i l'energia de l'orbital.
- (n = 1, 2, 3...)

**Nombre quàntic secundari,
azimutal o de moment
angular
(l = 0 fins n-1)**

- Determina la forma de l'orbital atòmic.
- l = 0 orbital s
- l = 1 orbital p
- l = 2 orbital d
- l = 3 orbital f

**Nombre quàntic magnètic
(ml = de -l a +l)**

- Descriu l'orientació espacial de l'orbital.

Model atòmic d'orbitals. Solucions de l'equació d'ones

Nombres quàntics

n	l	m	nº de orbitales
1	0	0	1
2	0	0	4
	1	-1	
	1	0	
	1	+1	
3	0	0	9
	1	-1	
	1	0	
	1	+1	
	2	-2	
	2	-1	
	2	0	
	2	+1	
	2	+2	

Model atòmic d'orbitals. Solucions de l'equació d'ones

Nombres quàntics

NIVELL principal o CAPA electrònica principal.

- Conjunt d'orbitals amb el mateix valor de n .

SUBNIVELL o subcapa

- Conjunt d'orbitals amb els mateixos valors de n i l . Cada subcapa es designa amb un nombre (el valor de n) i una lletra (s, p, d, f).

Model atòmic d'orbitals. Solucions de l'equació d'ones

Nombres quàntics

orbitals <i>s</i>	orbitals <i>p</i>	orbitals <i>d</i>	orbitals <i>f</i>
$l = 0$	$l = 1$	$l = 2$	$l = 3$
$m_l = 0$	$m_l = -1, 0, +1$	$m_l = -2, -1, 0, +1, +2$	$m_l = -3, -2, -1, 0, +1, +2, +3$
1 orbital <i>s</i> en una subcapa <i>s</i> .	3 orbitals <i>p</i> en una subcapa <i>p</i> .	5 orbitals <i>d</i> en una subcapa <i>d</i> .	7 orbitals <i>d</i> en una subcapa <i>d</i> .

Model atòmic d'orbitals. Solucions de l'equació d'ones

Nombres quàntics

TABLE 3.1 Allowed Combinations of Quantum Numbers n , l , and m_l for the First Four Shells

Capa	n	l	m_l	Orbital Notation	Number of Orbitals in Subshell	Number of Orbitals in Shell
K	1	0	0	1s	1	1
L	2	0	0	2s	1	4
		1	-1, 0, +1	2p	3	
M	3	0	0	3s	1	9
		1	-1, 0, +1	3p	3	
		2	-2, -1, 0, +1, +2	3d	5	
N	4	0	0	4s	1	16
		1	-1, 0, +1	4p	3	
		2	-2, -1, 0, +1, +2	4d	5	
		3	-3, -2, -1, 0, +1, +2, +3	4f	7	

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

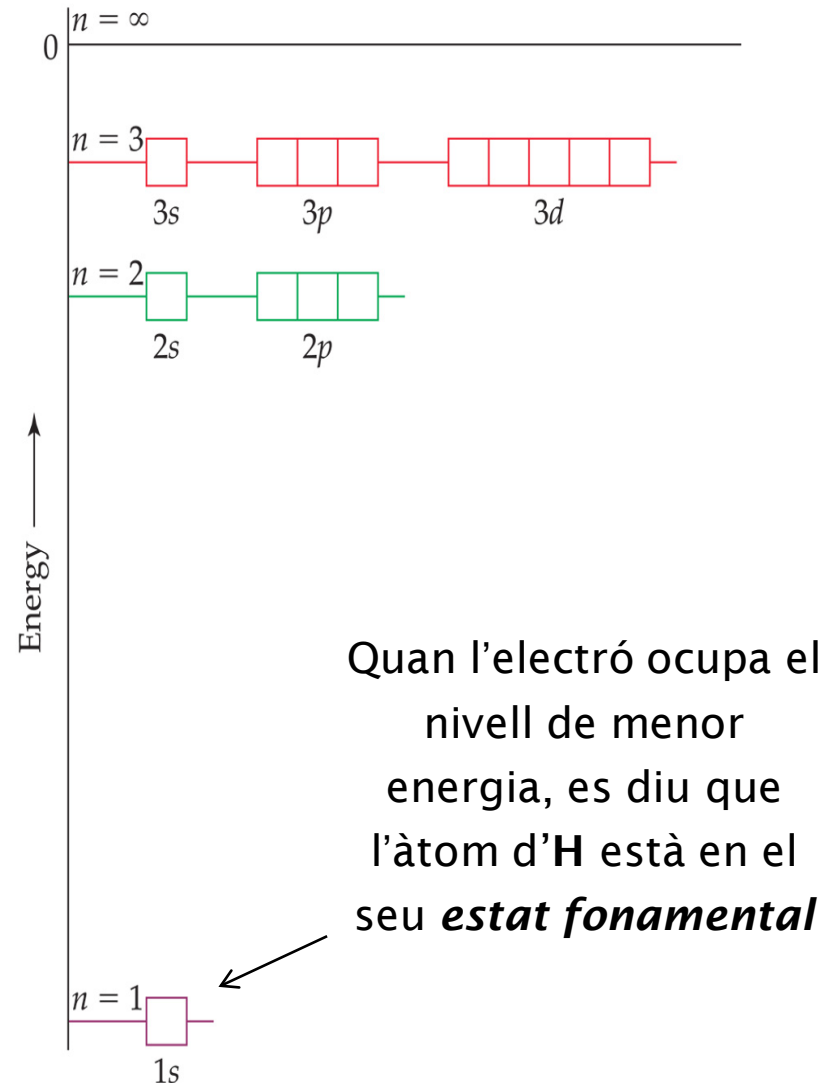
n^2 orbitals en una capa.
 $(2l + 1)$ orbitals en una subcapa.

Model atòmic d'orbitals. Energies permeses de l'electró en l'H

Nivells d'energia dels orbitals en l'àtom d'hidrogen.

Tots els orbitals amb el mateix valor de n tenen la mateixa energia i es diu que són **orbitals degenerats**.

$$E_n = -2.178 \cdot 10^{-18} \left(\frac{1}{n^2} \right) \text{ J}$$

Quan l'electró ocupa el nivell de menor energia, es diu que l'àtom d'H està en el seu **estat fonamental**

Model atòmic d'orbitals. En resum... idees fonamentals

$$\Psi(r, \theta, \phi) = R(r) \cdot Y(\theta, \phi)$$

Els orbitals atòmics són funcions d'ona, és a dir, solucions matemàtiques de l'equació d'ones de Schrödinger.

La funció d'ona per si mateixa no té significat físic. Tanmateix, el quadrat Ψ^2 representa la densitat de probabilitat de trobar l'electró en una regió al voltant del nucli.

Cada orbital ve definit per 3 nombres quàntics. Aquest conjunt particular de nombres quàntics proporciona una forma particular a les funcions R i Y .

Quan parlem de la forma d'un orbital, ens referim a la distribució espacial de la densitat de probabilitat electrònica, és a dir, a regions tridimensionals que contenen la major part de la probabilitat de trobar l'electró.

TABLE 8.1 The Angular and Radial Wave Functions of a Hydrogen-Like Atom

Angular Part $Y(\theta, \phi)$

Radial Part $R_{n, \ell}(r)$

$$Y(s) = \left(\frac{1}{4\pi}\right)^{1/2}$$

$$R(1s) = 2 \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} e^{-\sigma/2}$$

$$R(2s) = \frac{1}{2\sqrt{2}} \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} (2 - \sigma)e^{-\sigma/2}$$

$$R(3s) = \frac{1}{9\sqrt{3}} \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} (6 - 6\sigma + \sigma^2)e^{-\sigma/2}$$

$$Y(p_x) = \left(\frac{3}{4\pi}\right)^{1/2} \sin \theta \cos \phi$$

$$R(2p) = \frac{1}{2\sqrt{6}} \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} \sigma e^{-\sigma/2}$$

$$Y(p_y) = \left(\frac{3}{4\pi}\right)^{1/2} \sin \theta \sin \phi$$

$$R(3p) = \frac{1}{9\sqrt{6}} \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} (4 - \sigma)\sigma e^{-\sigma/2}$$

$$Y(p_z) = \left(\frac{3}{4\pi}\right)^{1/2} \cos \theta$$

$$Y(d_{z^2}) = \left(\frac{5}{16\pi}\right)^{1/2} (3 \cos^2 \theta - 1)$$

$$R(3d) = \frac{1}{9\sqrt{30}} \left(\frac{Z}{a_0}\right)^{3/2} \sigma^2 e^{-\sigma/2}$$

$$Y(d_{x^2-y^2}) = \left(\frac{15}{16\pi}\right)^{1/2} \sin^2 \theta \cos 2\phi$$

$$Y(d_{xy}) = \left(\frac{15}{16\pi}\right)^{1/2} \sin^2 \theta \sin 2\phi$$

$$\sigma = \frac{2Zr}{na_0}$$

$$Y(d_{xz}) = \left(\frac{15}{4\pi}\right)^{1/2} \sin \theta \cos \theta \cos \phi$$

$$Y(d_{yz}) = \left(\frac{15}{4\pi}\right)^{1/2} \sin \theta \cos \theta \sin \phi$$

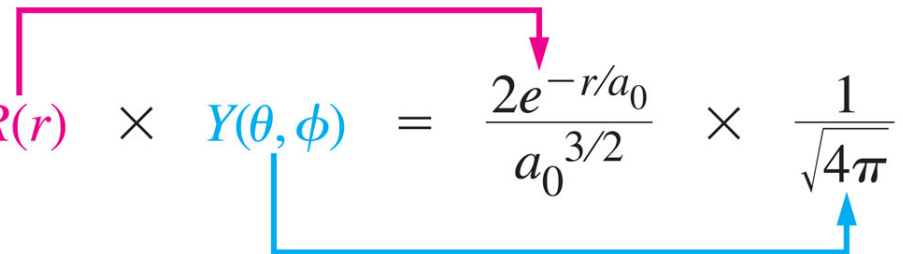
$$\Psi_{n,l,m_l}(r, \theta, \phi) = R_{n,l}(r) \cdot Y_{l,m_l}(\theta, \phi)$$

$a_0 = 0.529 \text{ \AA}$ ("radi de Bohr")

Part angular i part radial de la funció d'ona d'un àtom hidrogenoide.

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics

Orbitals 1s

$$\psi(1s) = R(r) \times Y(\theta, \phi) = \frac{2e^{-r/a_0}}{a_0^{3/2}} \times \frac{1}{\sqrt{4\pi}} = \frac{e^{-r/a_0}}{\sqrt{(\pi a_0^3)}}$$

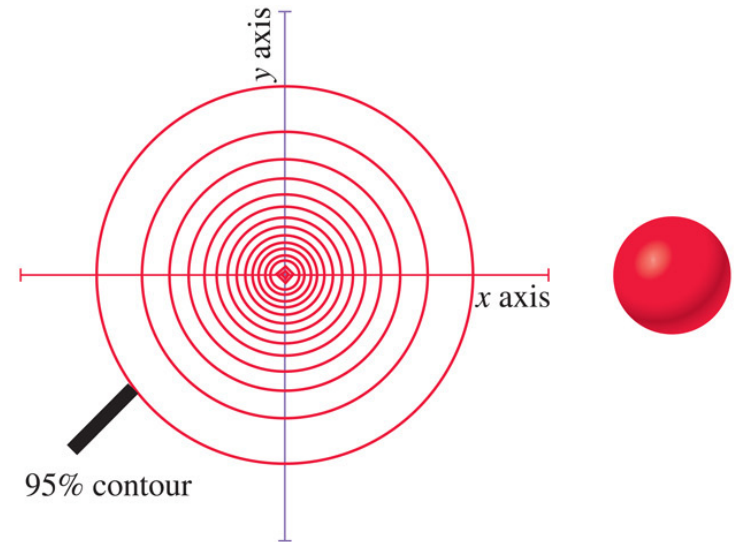
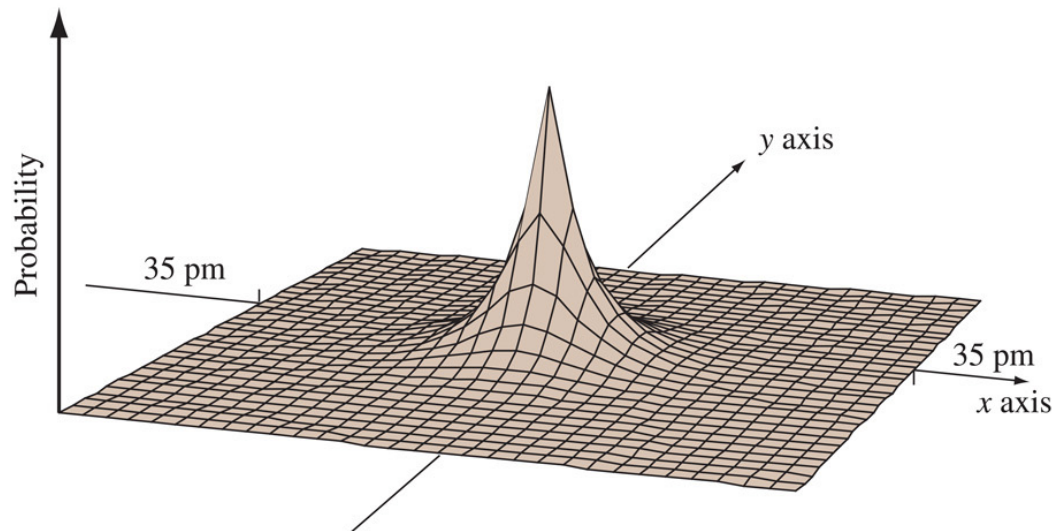
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics

Orbitals 1s

$$\psi(1s) = R(r) \times Y(\theta, \phi) = \frac{2e^{-r/a_0}}{a_0^{3/2}} \times \frac{1}{\sqrt{4\pi}} = \frac{e^{-r/a_0}}{\sqrt{\pi a_0^3}}$$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics

Orbitals 2s

$$\psi(2s) = R(r) \times Y(\theta, \phi) = \frac{1}{2\sqrt{2}} \frac{1}{a_0^{3/2}} \left(2 - \frac{r}{a_0}\right) e^{-r/2a_0} \times \frac{1}{\sqrt{4\pi}} = \frac{1}{4} \left(\frac{1}{2\pi a_0^3}\right)^{1/2} \left(2 - \frac{r}{a_0}\right) e^{-r/2a_0}$$

1s

2s

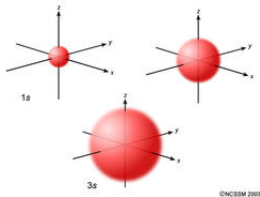
3s

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics

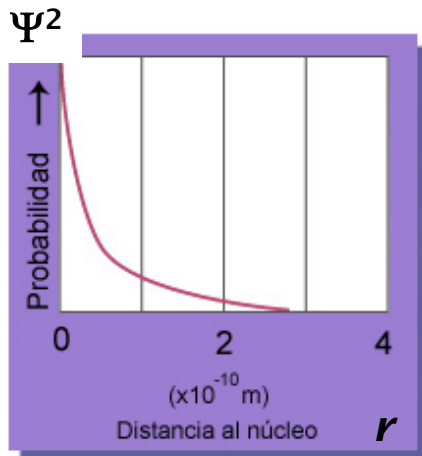
Tenen **simetria esfèrica**. El valor de la funció d'ona (i la probabilitat de trobar l'electró) només depèn de la distància al nucli (r) però no dels angles θ i ϕ . [Part angular de la funció d'ona = constant]

Per a determinats valors de r la funció Ψ s'anula (**nodes** = punts en què una funció d'ona canvia de signe). Els orbitals ns presenten **$n-1$ nodes radials**.

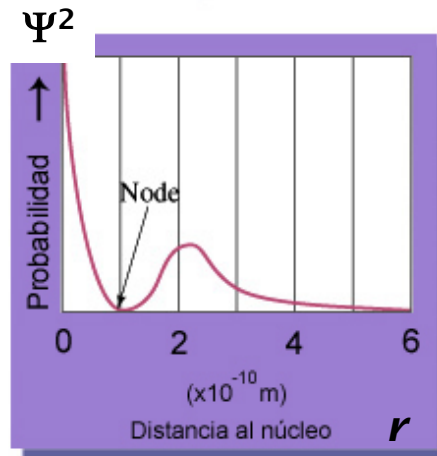
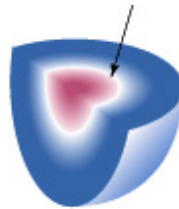
La seua extensió (grandària) augmenta amb el valor de **n** .

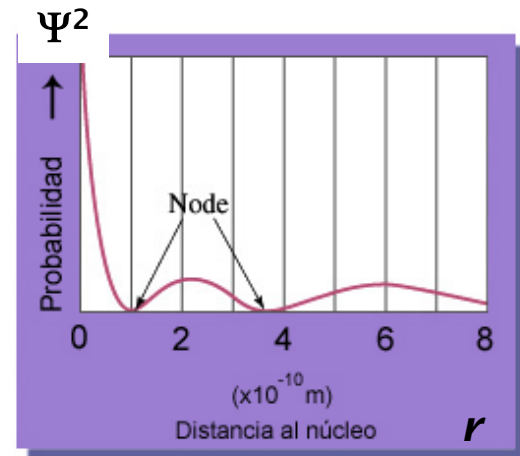
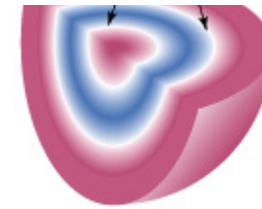
$$\psi(2s) = R(r) \times Y(\theta, \phi) = \frac{1}{2\sqrt{2}} \frac{1}{a_0^{3/2}} \left(2 - \frac{r}{a_0}\right) e^{-r/2a_0} \times \frac{1}{\sqrt{4\pi}} = \frac{1}{4} \left(\frac{1}{2\pi a_0^3}\right)^{1/2} \left(2 - \frac{r}{a_0}\right) e^{-r/2a_0}$$

1s

2s

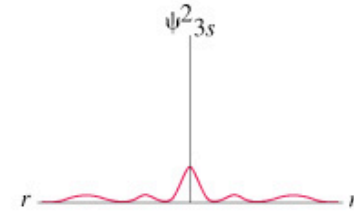
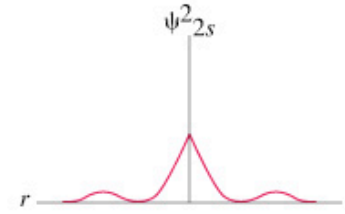
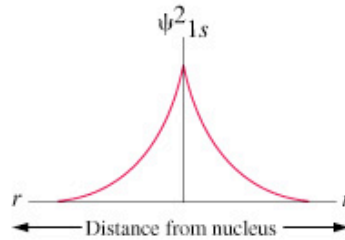
3s

Les gràfiques representen **la probabilitat** de trobar els electrons **a distàncies variables** del nucli.

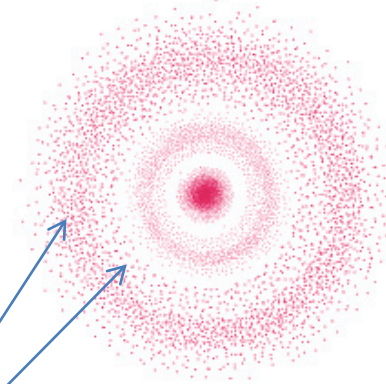
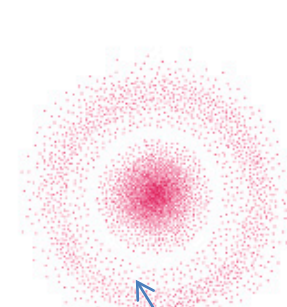
Model atòmic d'orbitals. Orbitals S. Formes de representació

Funció densitat de probabilitat.

Densitat de probabilitat electrònica (Ψ^2) o densitat de càrrega en funció de r .

Distribució de les densitats de probabilitat electrònica en un pla.

Com més menut és l'espaiat entre punts, major és la probabilitat de trobar un electró i major és la densitat de càrrega.

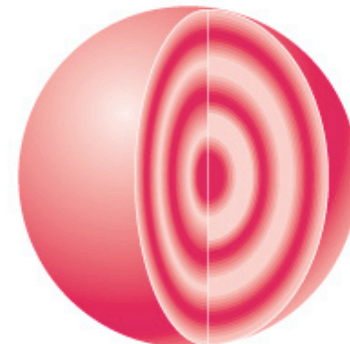
Envolent esfèrica que conté el 90 % de la densitat de càrrega electrònica.

(a) 1s

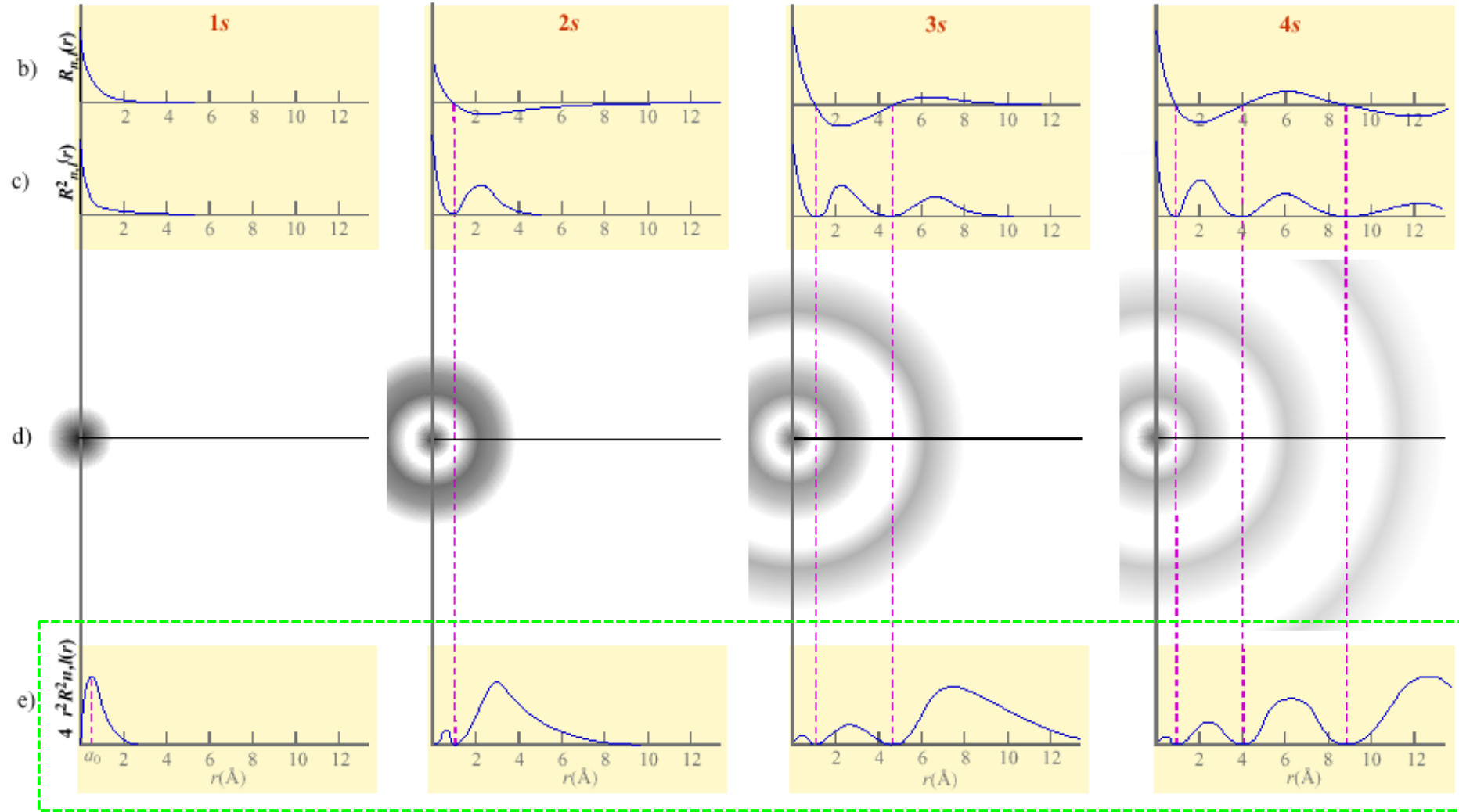
(b) 2s

(c) 3s

Probabilitat del 90 % de trobar un electró.

Parte Radial

- b) Grafica de la parte radial de la función de onda. (Ψ)
- c) Cuadrado de la parte radial de la función de onda. (Ψ^2)
- d) Representación de un corte ecuatorial de la nube de probabilidad electrónica.
- e) Función de distribución radial (nos da la probabilidad de encontrar al electrón en una corona esférica de radio r y espesor δr).

Model atòmic d'orbitals. Distribució de probabilitat radial

Poder penetrant

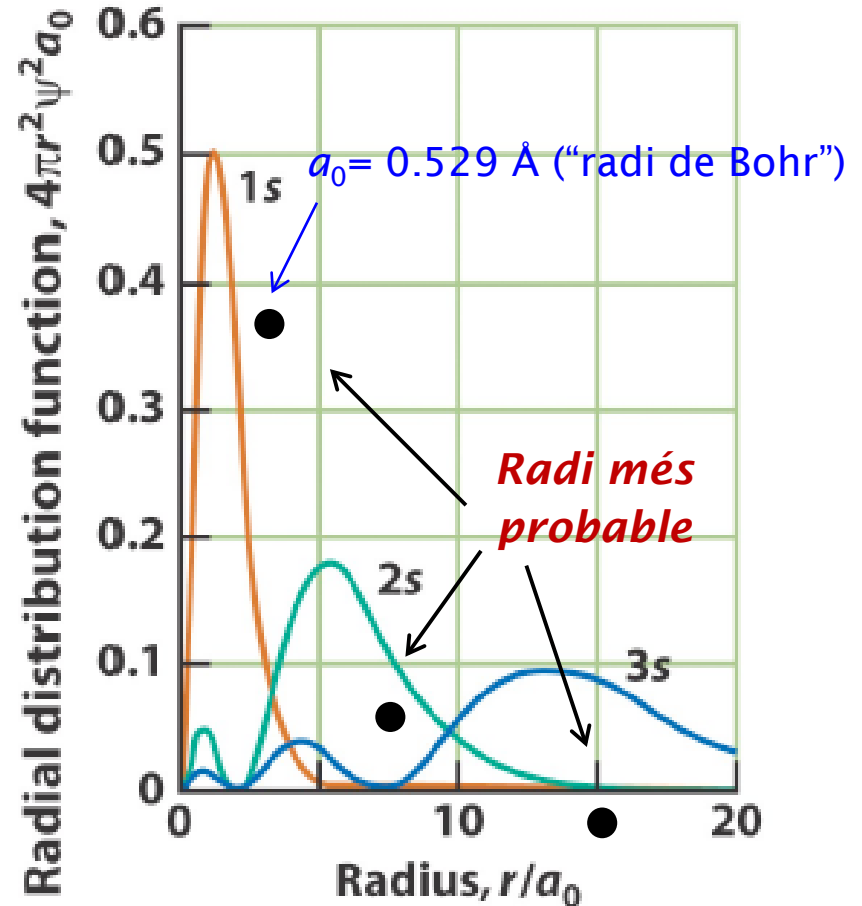
Funció de distribució radial

$$P(r) = r^2 R^2(r)$$

Per a orbitals s s'expressa com:

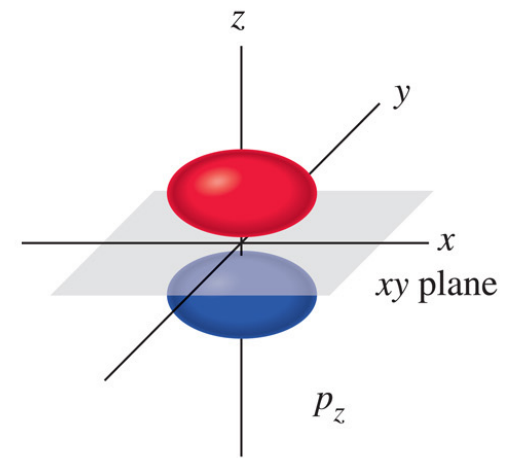
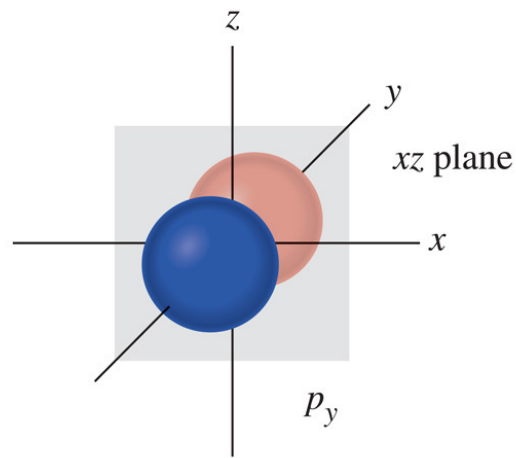
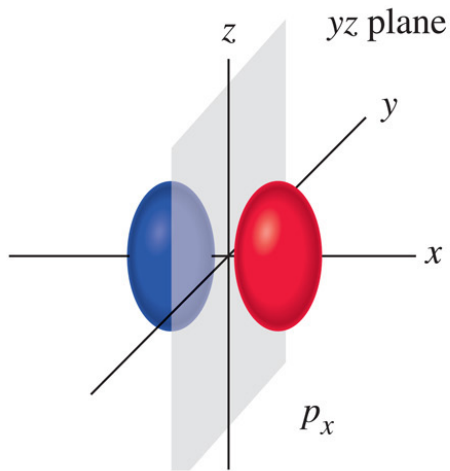
$$P(r) = 4\pi r^2 \Psi^2(r)$$

- Indica la probabilitat de trobar l'electró a una certa distància del nucli independentment de la direcció (en una corona esfèrica de radi r i grossària dr).
- Relacionades amb el *poder penetrant* i la *difusió* dels orbitals atòmics.

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics P

Orbitals p

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics P

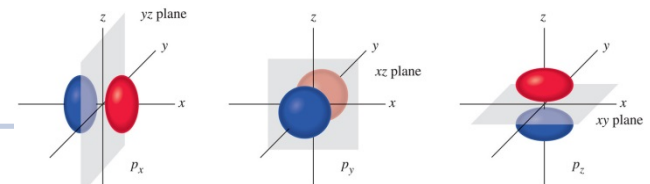
Orbitals p

Les funcions d'ona depenen de les coordenades angulars (θ y ϕ)

Tenen dos lòbuls que es marquen com a + i - per a indicar que la funció d'ona (part angular) té un signe diferent en les dues regions.

Els dos lòbuls estan separats per un pla nodal que travessa el nucli i on $\Psi = 0$.

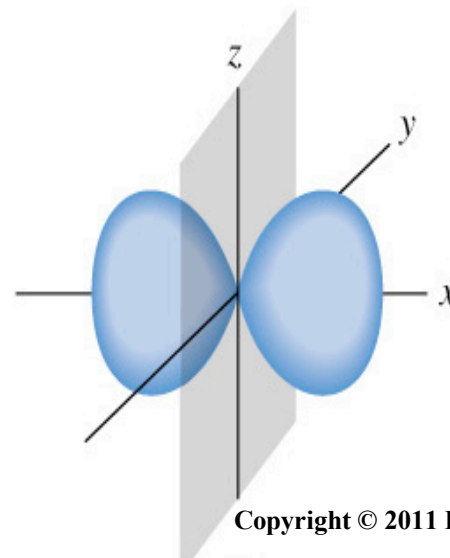
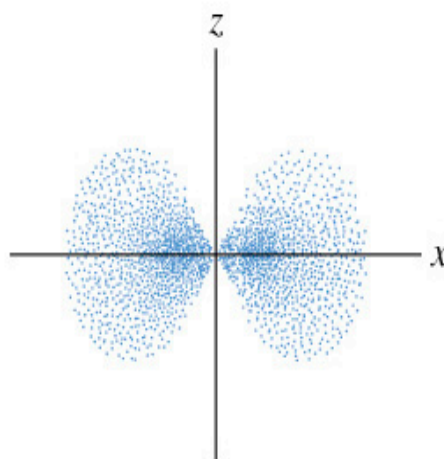
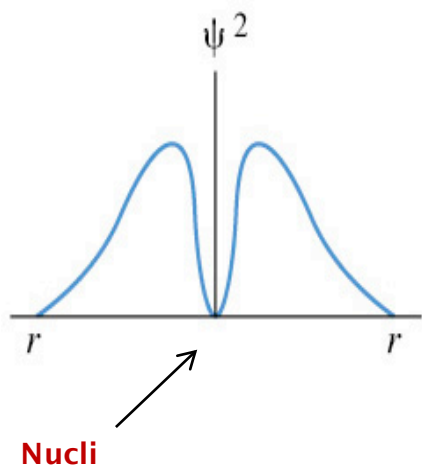
Hi ha tres orbitals p: p_x , p_y i p_z i la seua grandària augmenta amb n. **També presenten nodes radials.**

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics P_x

Densitat de probabilitat

Copyright © 2011 Pearson Canada Inc.

El valor de Ψ^2 és zero en el nucli, augmenta fins a un màxim per cada un dels costats i després cau amb la distància (r) sobre una línia que passa a través del nucli (és a dir, al llarg de l'eix x , y , o z).

Els punts representen la probabilitat i la densitat de càrrega de l'electró en un pla que passa a través del nucli.

Superfície límit que tanca el 90 % de probabilitat de trobar a l'electró $2p_x$. La probabilitat disminueix fins a zero en el pla nodal yz .

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics P_x

Orbitals $2p$

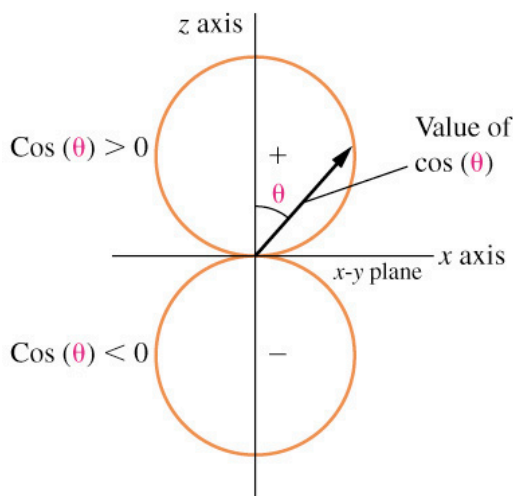
Part radial

$$R(2p) = \frac{1}{2\sqrt{6}} \left(\frac{Z}{a_0} \right)^{3/2} \sigma e^{-\sigma/2}$$

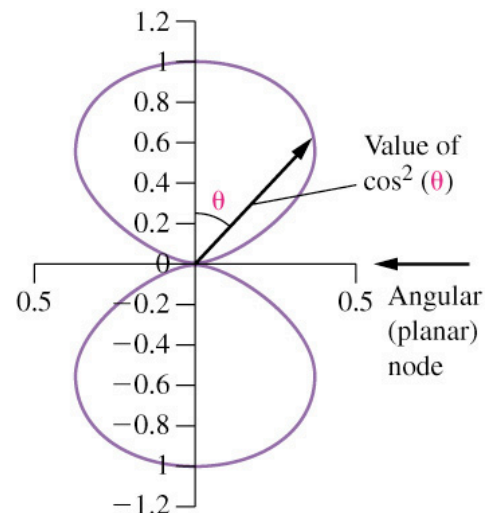
Els tres tenen la mateixa part *radial*, sempre positiva. **No hi ha nodes radials.**

Part angular

$$Y(pz) = \left(\frac{3}{4\pi} \right)^{1/2} \cos \theta$$

$Y(\theta)_{2pz}$
 $r = \text{constant}$

$Y^2(\theta)_{2pz}$
 $r = \text{constant}$

Model atòmic d'orbitals. Representació d'orbitals atòmics P_x

Orbitals $3p$

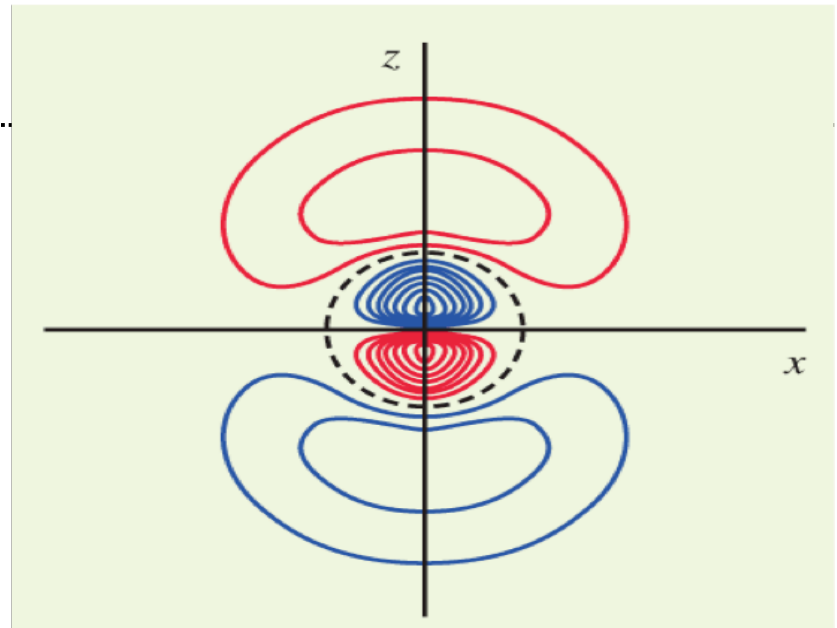
Part radial

$$R(3p) = \frac{1}{9\sqrt{6}} \left(\frac{Z}{a_0} \right)^{3/2} (4-\sigma) \sigma e^{-\sigma/2}$$

Els tres (P_x , P_y , P_z) tenen **un node radial**.

Part angular

$$Y(p_z) = \left(\frac{3}{4\pi} \right)^{1/2} \cos \theta$$

orbital $3p_z$

Model atòmic d'orbitals. **Nodes orbitals**

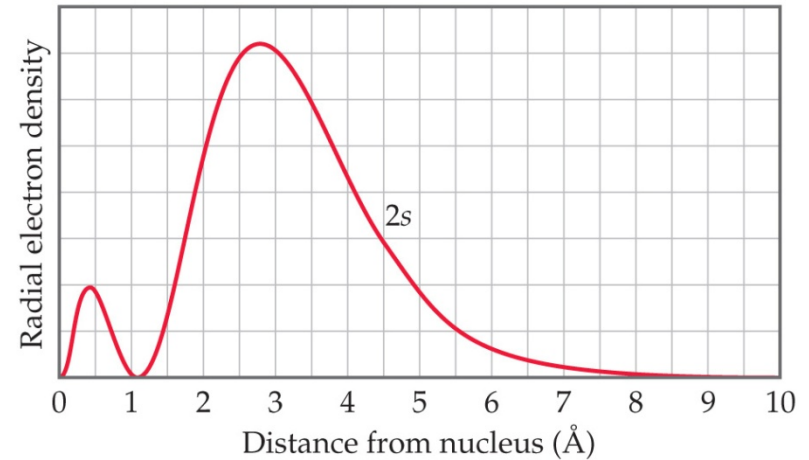
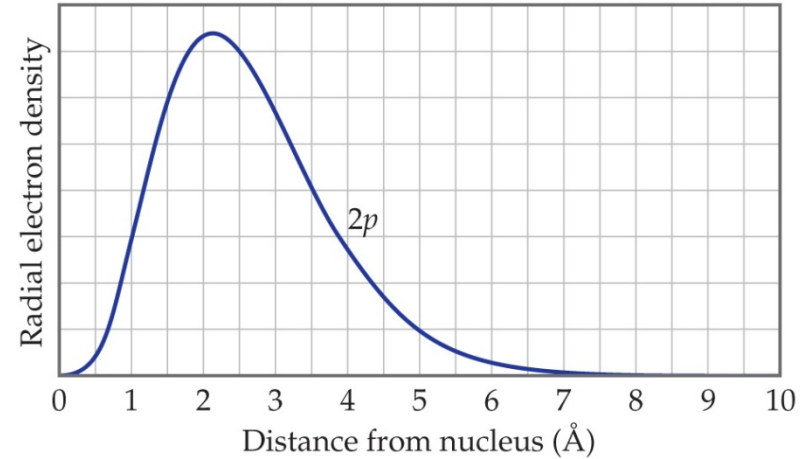
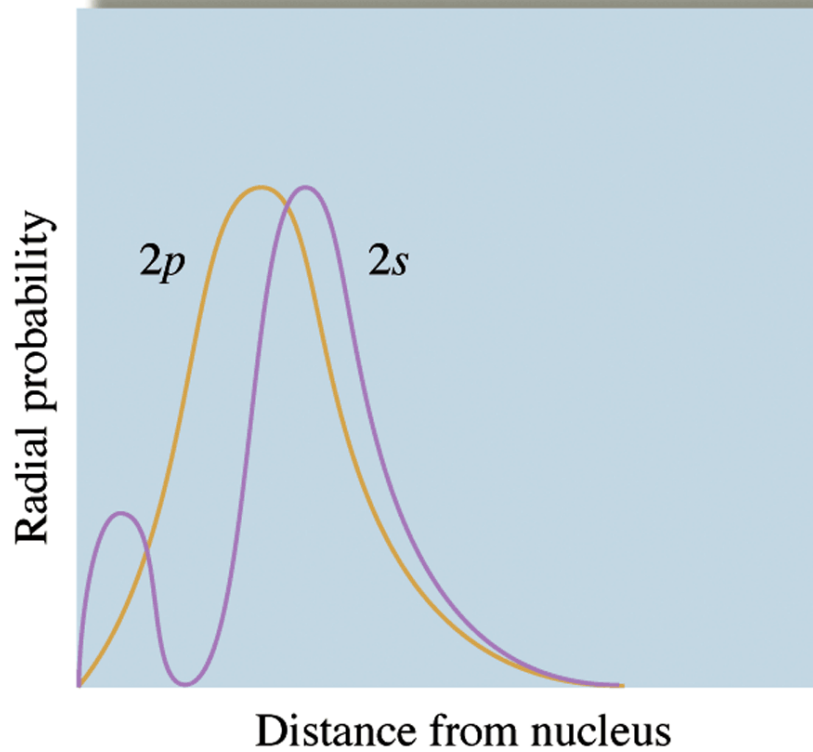
Orbital	Nodes radials = $n-l-1$	Nodes angulars = l
ns	$n-1$	0
np	$n-2$	1
nd	$n-3$	2

Nodes totals= $n - 1$

Model atòmic d'orbitals. Probabilitat radial i poder penetrant

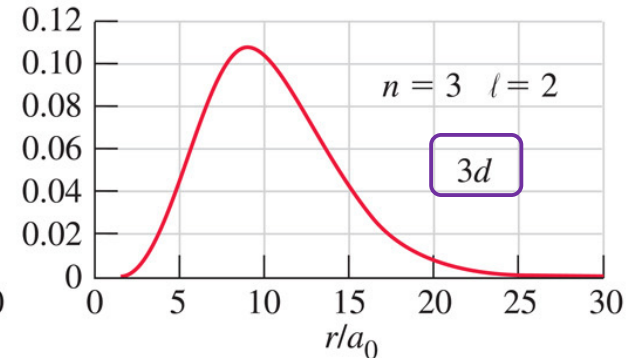
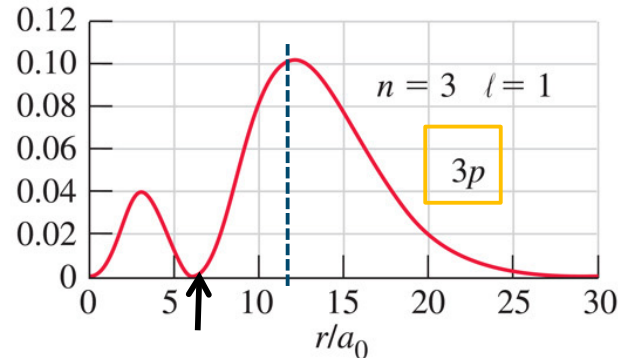
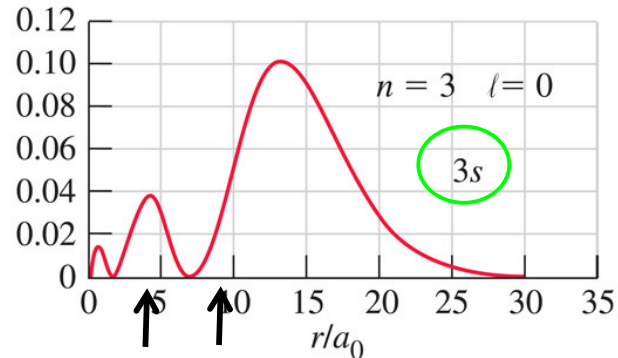
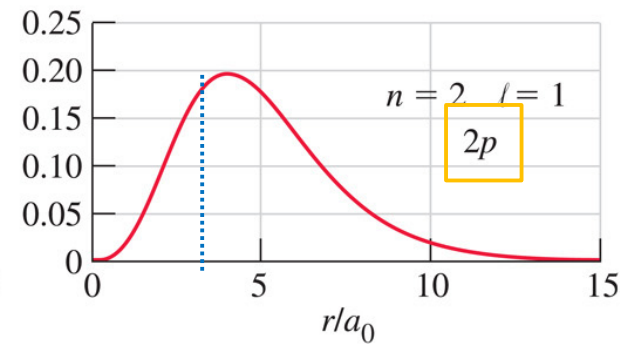
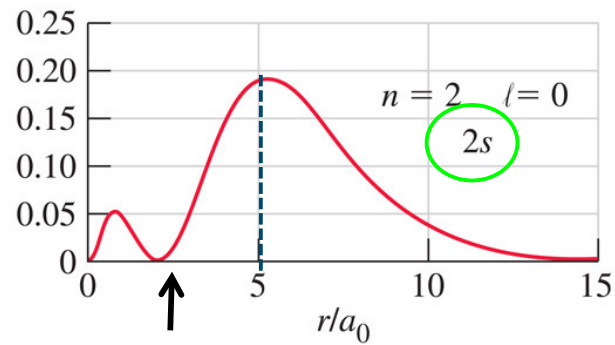
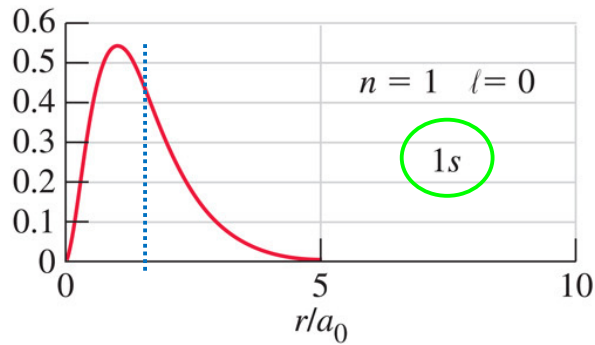
Poder penetrant i difusió dels orbitals atòmics.

$$P(r) = 4\pi r^2 R^2(r)$$

Model atòmic d'orbitals. Representació orbitals atòmics

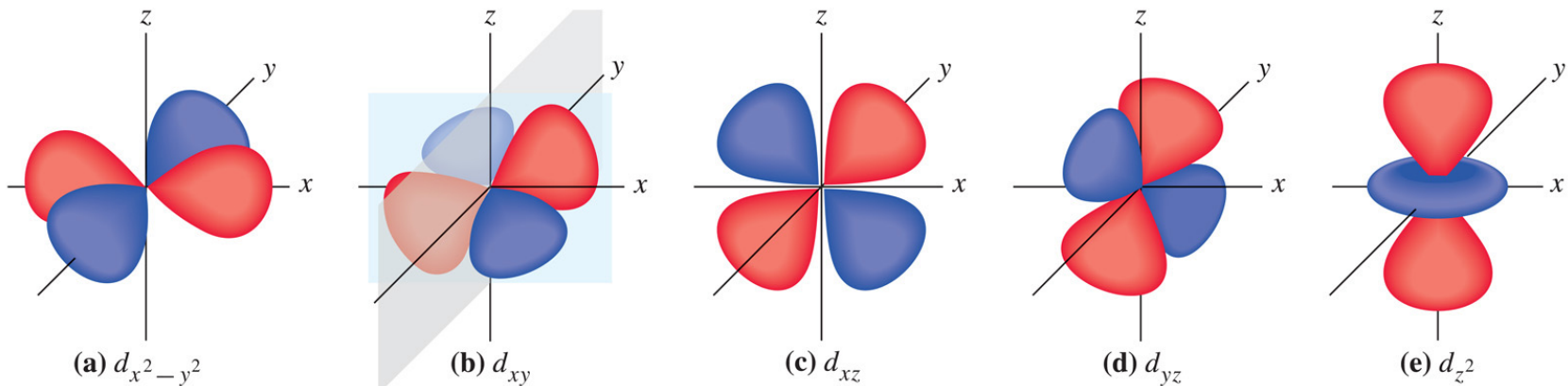
Distribució de probabilitat radial

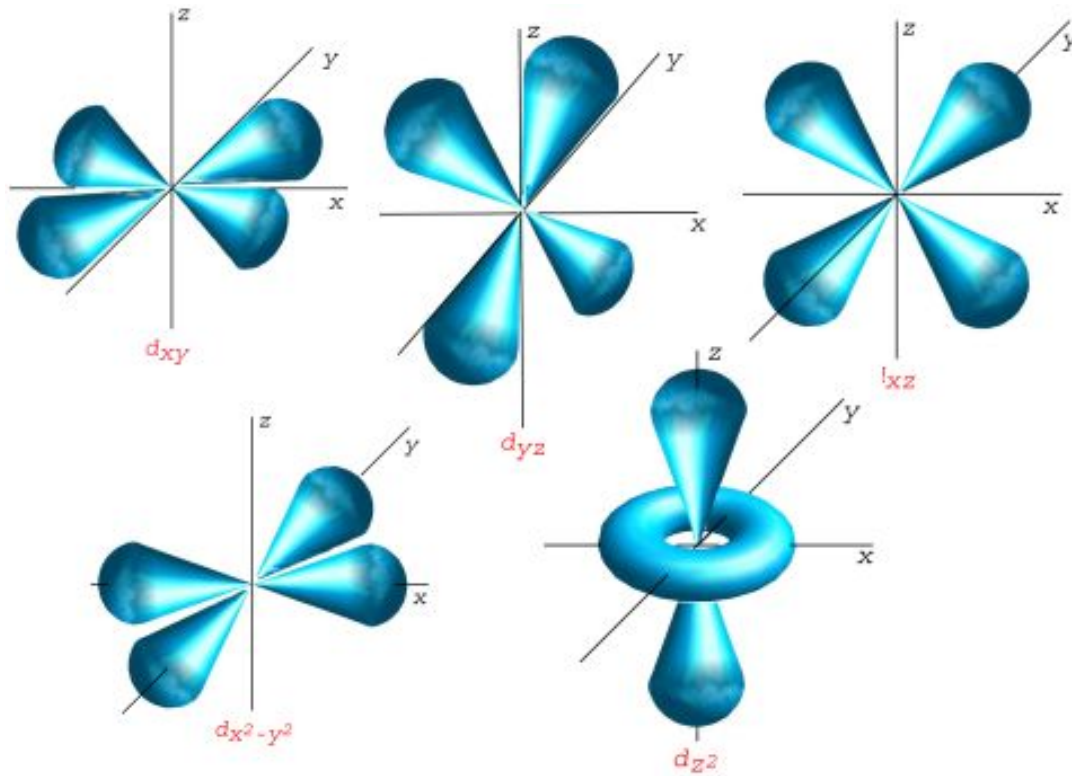
Nodes RADIALS

Model atòmic d'orbitals. Representació orbitals atòmics

Orbitals d

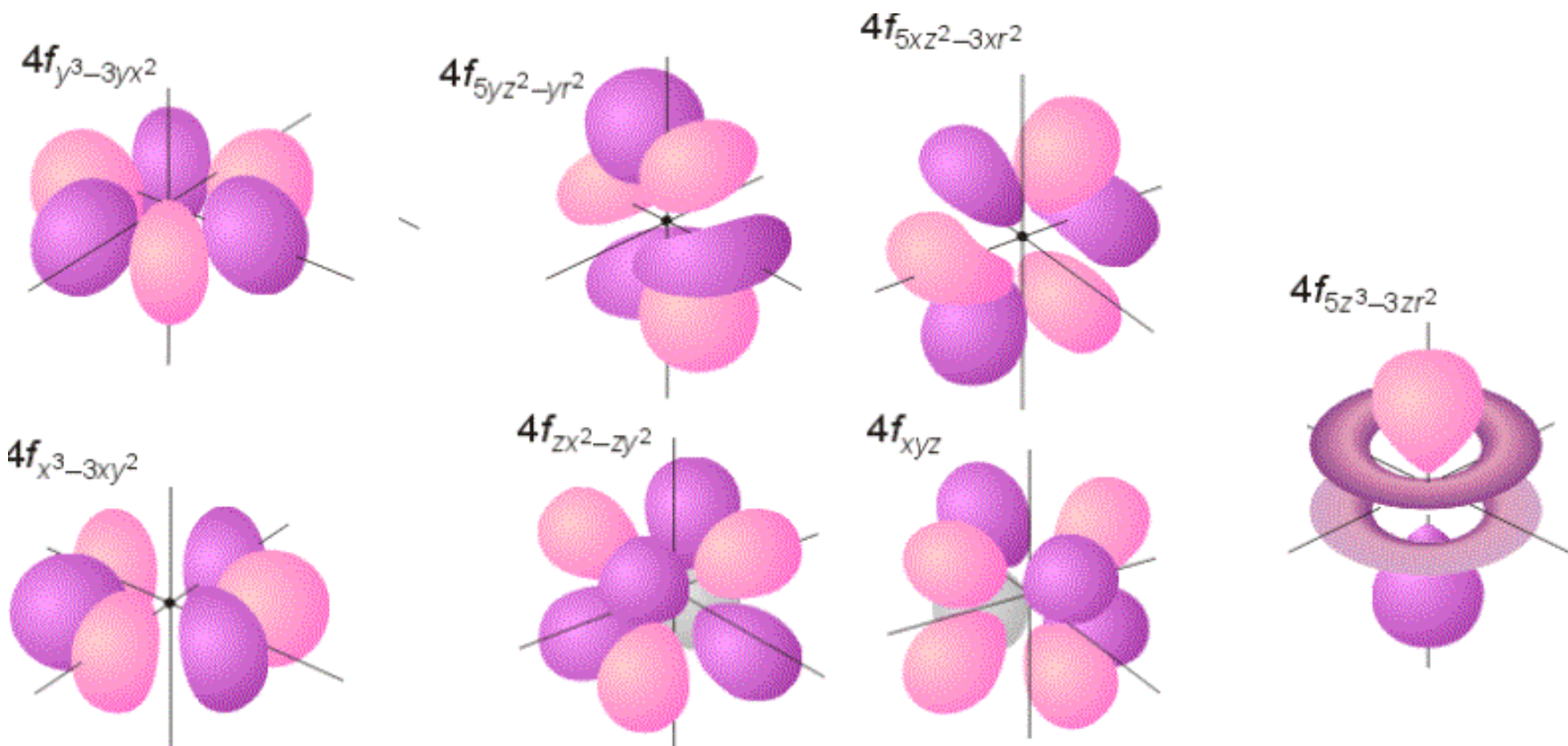
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

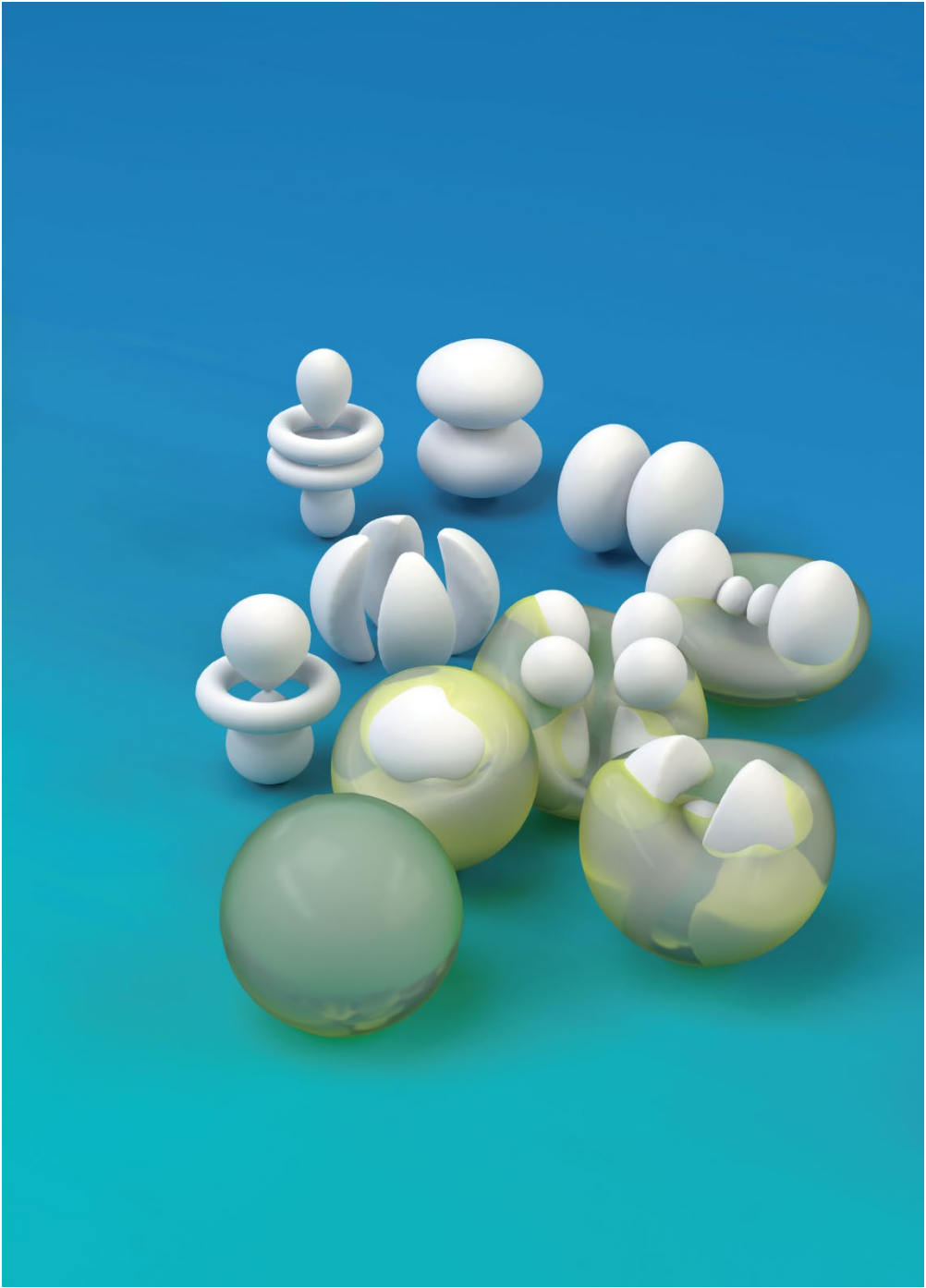

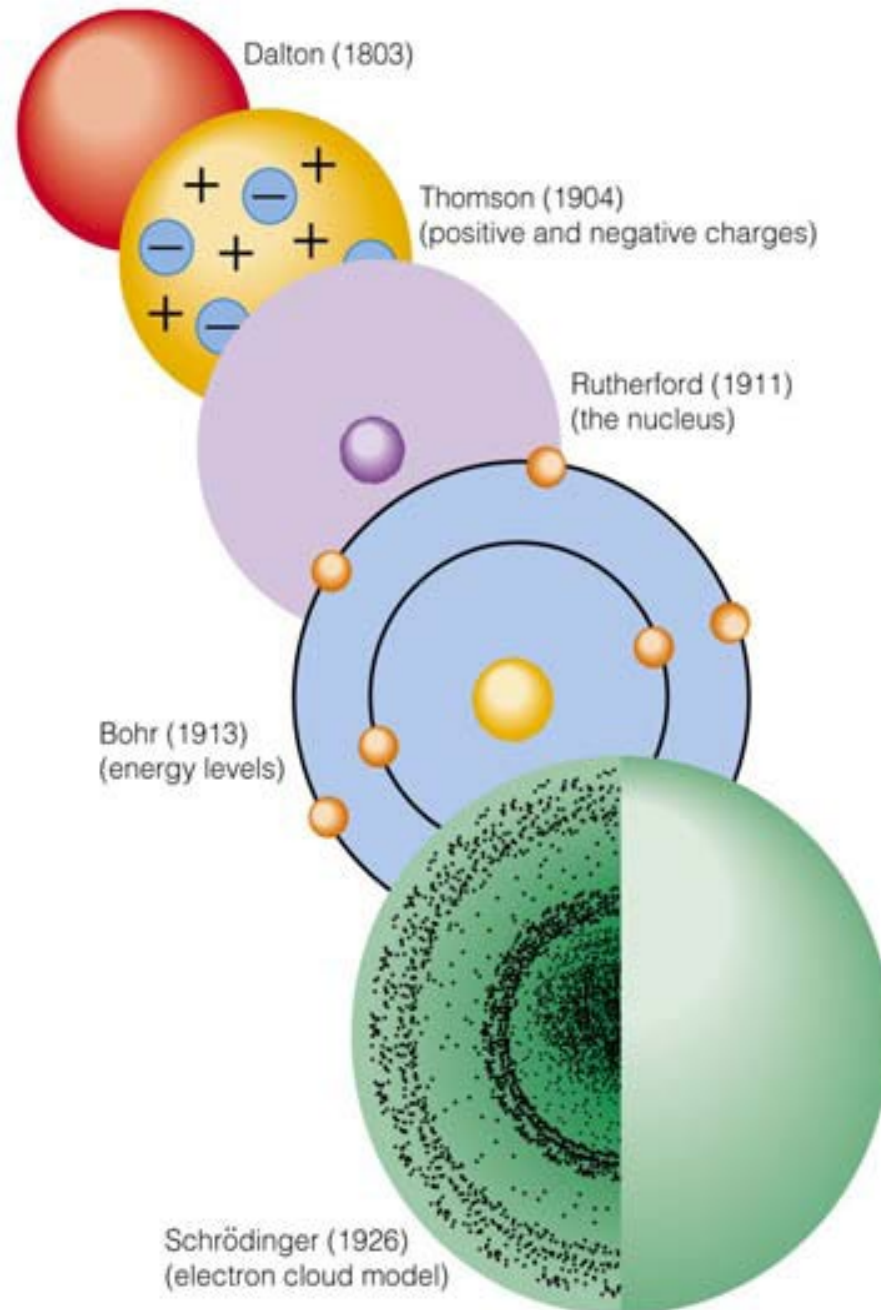

Model atòmic d'orbitals. Representació orbitals atòmics

Orbitals f

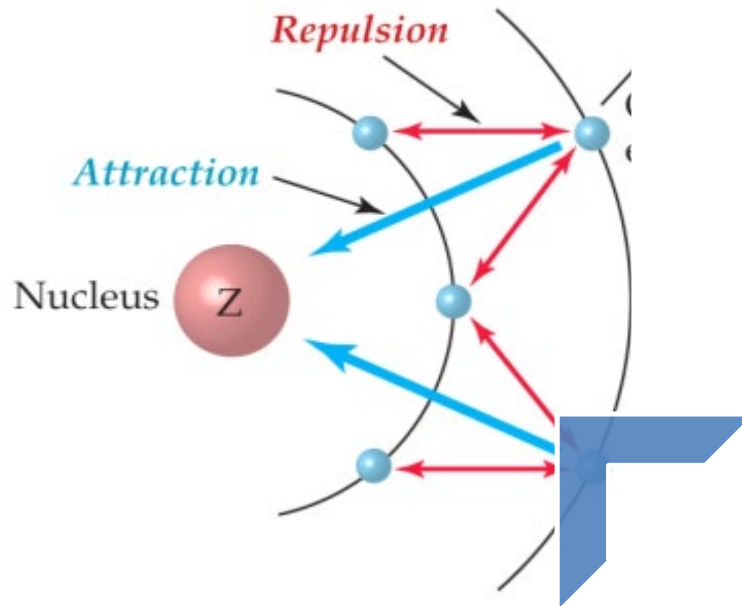

Algunes idees clau.....

- **1. Radiació electromagnètica:** la radiació electromagnètica és una forma de transmissió d'energia mitjançant una ona. Les ones de la radiació electromagnètica es caracteritzen per una amplitud, la longitud d'ona, λ ; la distància entre les crestes; i ν , que indica la freqüència de les fluctuacions. La freqüència es mesura en hertz, Hz, (cicles per segon). La longitud d'ona i la freqüència estan relacionades per l'equació $C = \lambda * \nu$, on c és la rapidesa de la llum. El caràcter d'ona de la radiació electromagnètica implica que les ones es poden descompondre en components individuals de diferents longituds d'ona, que genera un patró de difracció, en xocar amb una superfície amb solcs molt pròxims.
- **2. Espectres atòmics dels elements:** la dispersió de la llum visible pot dur a terme en totes les seues longituds d'ona mitjançant un prisma o, per exemple, amb les gotes de pluja; la llum blanca és un exemple d'espectre continu. Contràriament, els espectres produïts per la llum emesa per àtoms i ions excitats es denominen *espectres atòmics* o espectres de línies, perquè només emeten radiació a freqüències concretes.
- **3. Quantització de l'energia:** l'estudi de la radiació electromagnètica emesa pels objectes calents va conduir a la teoria de Planck, que postula que l'energia només pot tindre valors discrets, sent el "**quàntum**" la unitat més xicoteta d'energia. L'energia d'un quàntum ve donada per $E = h * \nu$ on h és la constant de Planck. La interpretació d'Einstein de l'efecte fotoelèctric (la capacitat de la llum per a emetre electrons quan colpeja certes superfícies) va conduir a una nova interpretació de la radiació electromagnètica on la llum té la naturalesa de partícula a més de les seues propietats d'ona. Les "**partícules**" de llum s'anomenen *fotoons*. L'energia d'un fotó està relacionada amb la freqüència de la radiació per $E_{\text{fotó}} = h * \nu$, enganxant amb la hipòtesi de Plank.
- **4. El model atòmic de Bohr:** el primer intent d'explicar els espectres atòmics (de línies) el va fer Niels Bohr, qui va postular que un electró en un àtom d'hidrogen existeix en una òrbita circular, definida per un nombre quàntic n , que descriu l'energia de l'electró en l'òrbita. L'estat de l'electró amb un nombre quàntic més baix, $n = 1$, es denomina *estat fonamental*. Un estat excitat d'un àtom d'hidrogen correspon a aquells estats amb $n > 1$. La teoria de Bohr també proporciona un mitjà per a construir un diagrama de nivells d'energia d'àtoms hidrogenoides per a comprendre els espectres d'emissió.

Orbitals atòmics. Idees clau.

- **5. La mecànica quàntica. Antecedents.** D'una banda, les idees de Louis de Broglie al voltant de la dualitat ona-partícula segons la qual, les partícules de matèria com els protons i els electrons podrien mostrar, a vegades, propietats d'ona, estengueren el concepte de la llum com a ona-partícula. D'altra banda, el principi d'incertesa de Heisenberg, que va postular que no podem conèixer simultàniament el moment precís d'una partícula subatòmica i la seua posició, (la incertesa inherent en la posició i el moment d'una partícula com a ona) va anticipar la proposta de tractar l'electró com una partícula amb comportament d'ona, d'energia definida però de posició altament indeterminada.
- **6. Mecànica ondulatòria.** L'aplicació del concepte de dualitat ona-partícula requereix que considerem l'electró en un sistema mitjançant una funció d'ona que correspon a una ona estacionària dins d'un sistema limitat. L'aplicació d'aquestes idees a una partícula en una caixa mono dimensional mostra que, en el nivell més baix d'energia, l'energia de la partícula no és zero, és a dir, el sistema té una energia en el punt zero. La solució de l'equació de Schrödinger per a l'àtom d'hidrogen proporciona funcions d'ona denominades *orbitals*, que són el producte d'una funció d'ona angular, $\psi(\theta, \phi)$, i una funció d'ona radial, $R(r)$.
- **7. Nombres quàntics i orbitals dels electrons.** Els tres nombres quàntics que sorgeixen de l'equació de Schrödinger són el nombre quàntic principal, n ; el nombre quàntic del moment angular orbital, l ; i el nombre quàntic magnètic, m . Tots els orbitals amb el mateix valor de n estan en la mateixa capa principal electrònica (nivell principal), i tots els orbitals amb els mateixos valors de n i l , estan en la mateixa subcapa (subnivell). Els orbitals amb diferent valor de l (0, 1, 2, 3, etc.) es designen per les lletres s, p, d, f. Els electrons en la mateixa subcapa d'un àtom hidrogenoide tenen la mateixa energia i es diu que són degenerats.
- **8. Representació dels orbitals de l'àtom d'hidrogen.** La interpretació de les solucions de l'equació de Schrödinger per a l'àtom d'hidrogen condueix a una descripció de les formes de la distribució de la **probabilitat electrònica** per als electrons en els orbitals s, p, d. La representació tanca el 90 % de trobar l'electró en una regió de l'espai. El nombre de nodes en un orbital ($n - 1$) augmenta amb n . Els nodes apareixen on la funció canvia de signe. La representació de la densitat de la probabilitat ens dona una visió millor del poder penetrant dels orbitals.

TEMA 3

ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

TEMA 3. ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

Nivells energètics

Penetració orbital i apantallament

Càrrega nuclear efectiva

Configuracions electròniques

Principi de construcció (*aufbau*)

Principi d'exclusió de Pauli. Regla de Hund

La Taula Periòdica. Propietats

Grandària atòmica. Energia d'ionització

Afinitat electrònica. Caràcter metàl·lic i no metàl·lic

TEMA 3. ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

Bibliografia recomanada

Petrucci: capítols 2, 9, 10

Chang: capítols 2, 7 i 8

Brown: capítols 2, 6 i 7

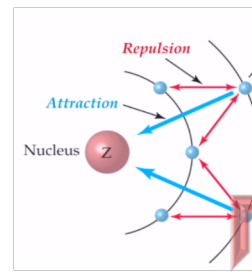
Bibliografia complementària

Química. Un proyecto de la ACS. Ed Reverte. 2004.

S.F. Mason. *Chemical Evolution*. Oxford University Press. 1992.

TEMA 3

ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

Nivells energètics

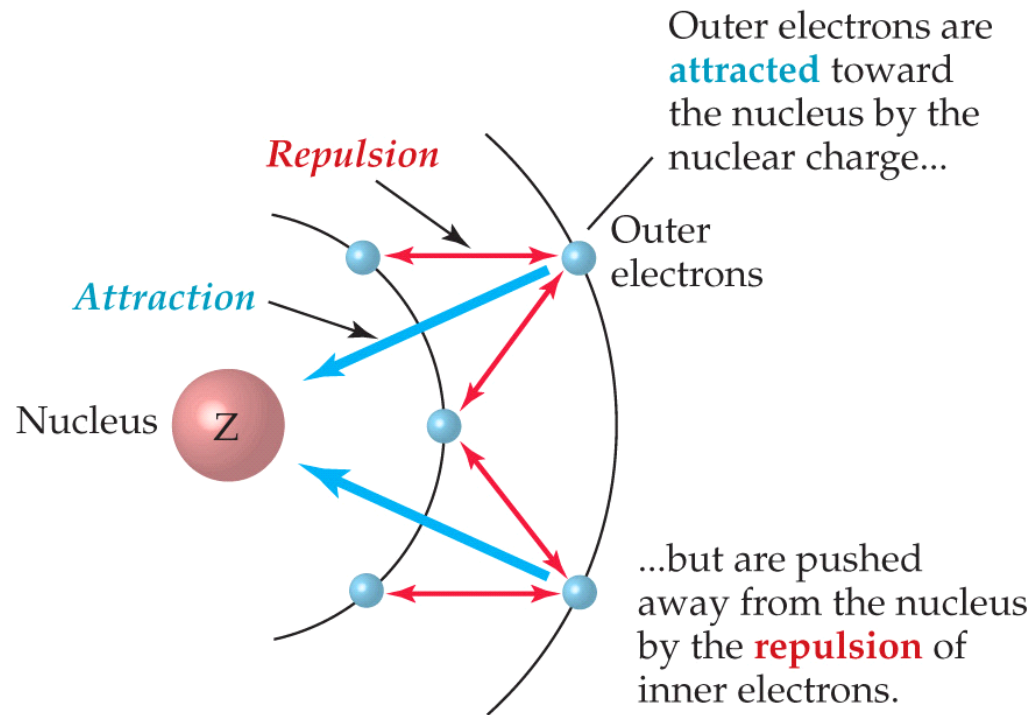

Penetració orbital i apantallament

Càrrega nuclear efectiva

Com interactuen els electrons?

Àtoms polieletrònics

El tractament dels àtoms amb més d'un electró requereix tindre en compte els efectes de:

Les repulsions intereletròniques.

La penetració orbital cap al nucli.

L'apantallament nuclear.

El nombre quàntic d'espín, que especifica l'energia intrínseca d'un electró en qualsevol orbital.

Àtoms polieletrònics

La restricció pel que fa
al nombre
d'electrons que
pot contenir ens
porta a:

Principi d'exclusió de Pauli.

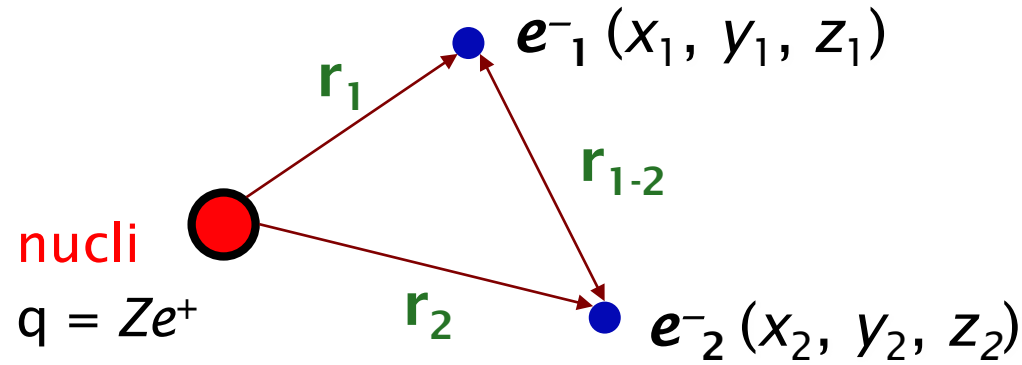
La regla de Hund.

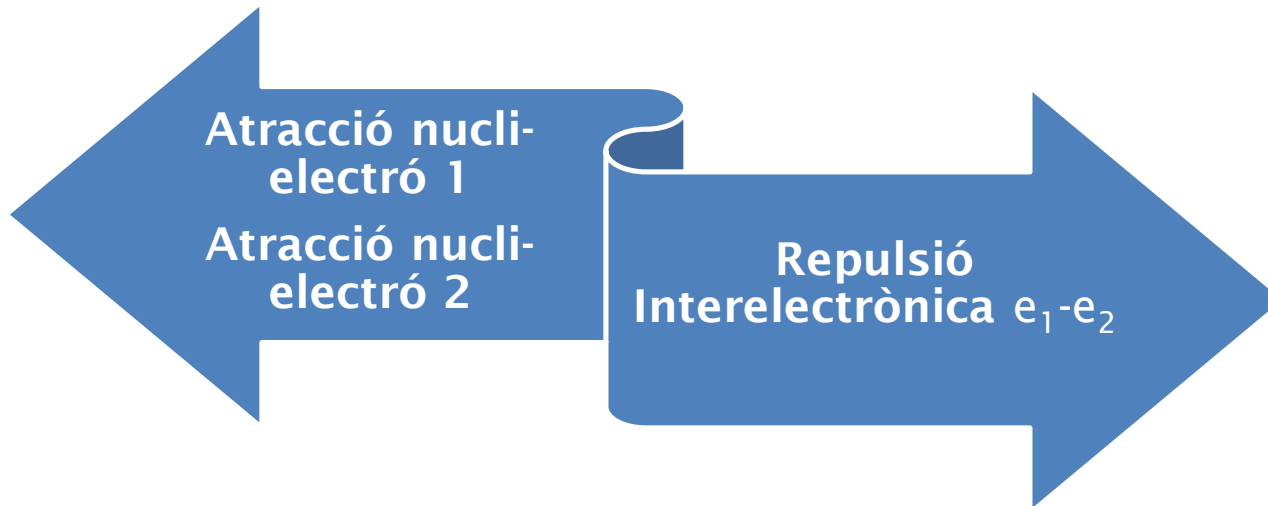
Principi *aufbau* per a
establir les **configuracions**
electròniques dels elements.

Àtoms polieletrònics

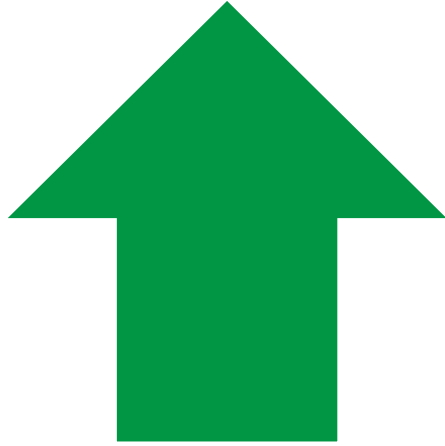

En els àtoms multieletrònics cal considerar...

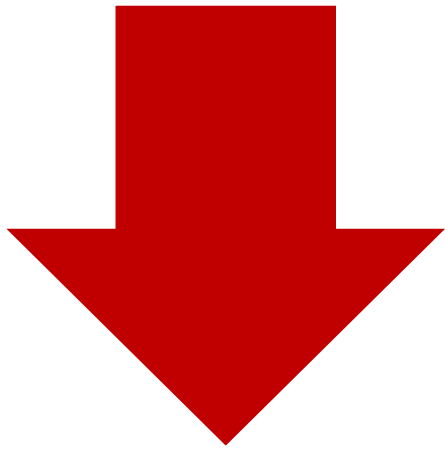
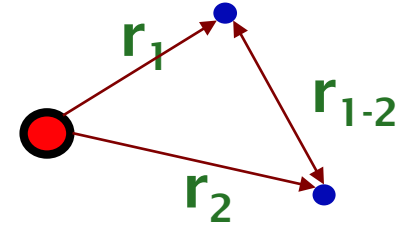

...tot contribueix a l'energia potencial (V) del sistema.

Àtoms polieletrònics

L'equació de Schrödinger **només té solucions exactes** per a sistemes monoelctrònics.

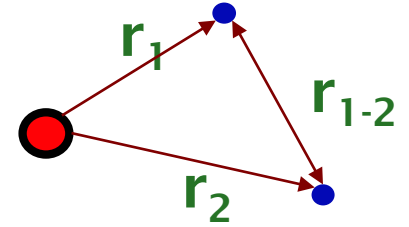

L'equació de Schrödinger **no té solucions analítiques** per a àtoms polieletrònics.

Àtoms polieletrònics

En els àtoms
multieletrònics
cal utilitzar
mètodes
computacionals
en els quals
**sempre s'adopten
aproximacions
per a simplificar
el problema.**

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant

Aproximació orbital

S'hi desprecien **les repulsions intereletròniques** i es tracten els electrons **com si foren independents**

Un sistema amb n electrons (irresoluble) es convertix en n problemes amb només un electró, les solucions dels quals són orbitals atòmics hidrogenoides.

La seua forma (distribució espacial) és aproximadament la mateixa que per als orbitals de l'hidrogen.

L'energia dels orbitals es modifica notablement. *Es perd la degeneració dels orbitals amb el mateix valor de n però diferent l .*

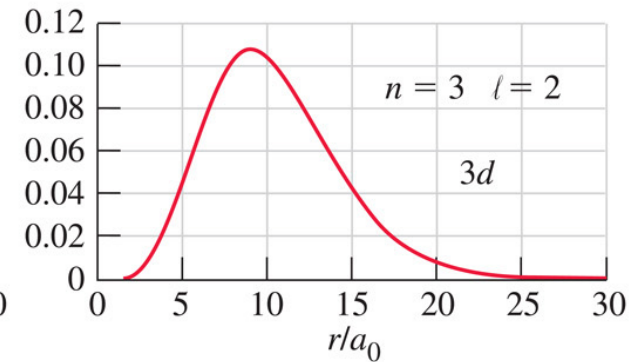
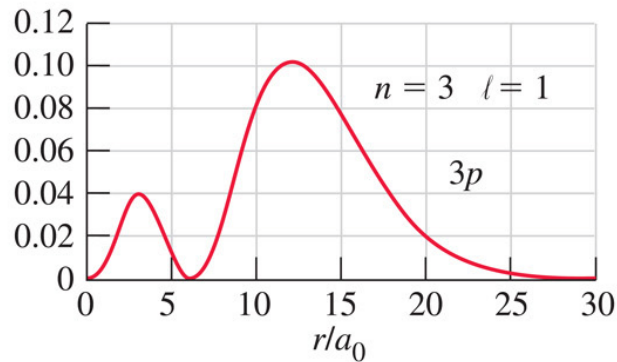
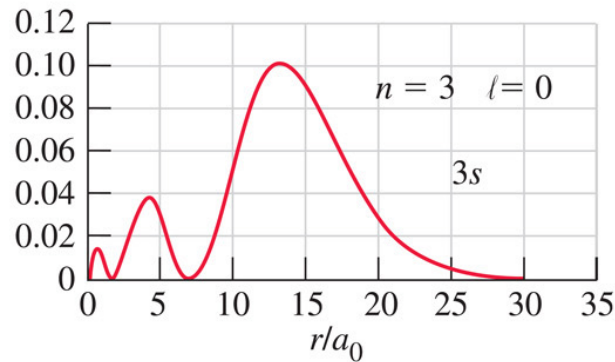
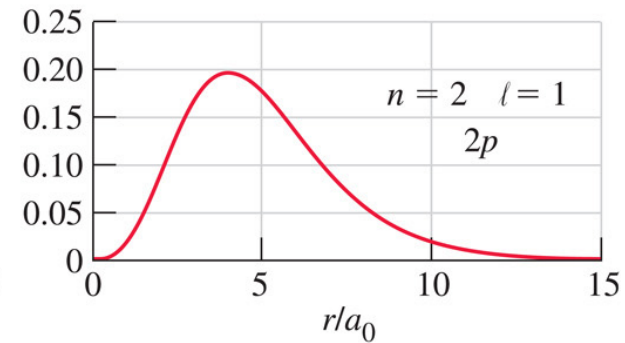
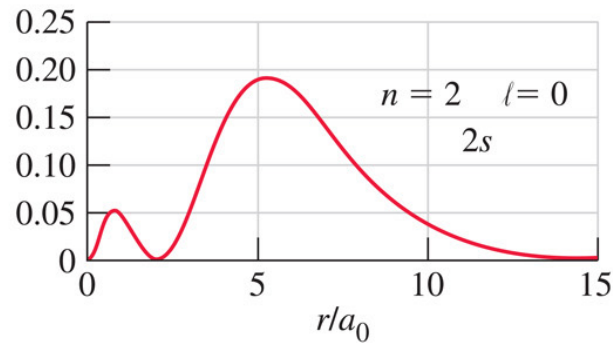
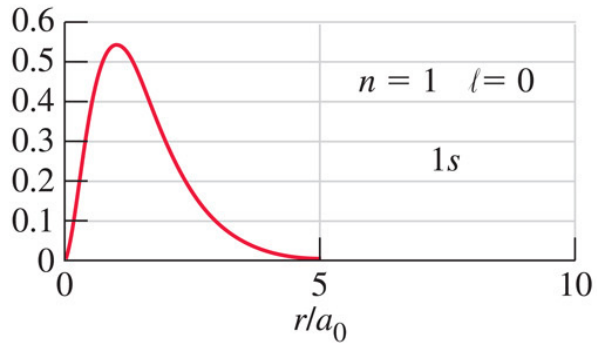

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant

Funció de distribució de probabilitat radial.

$$P(r) = 4\pi r^2 R^2(r)$$

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant

Funció de distribució de probabilitat radial.

$$P(r) = 4\pi r^2 R^2(r)$$

Poder penetrant

- Probabilitat de trobar un electró prop del nucli.

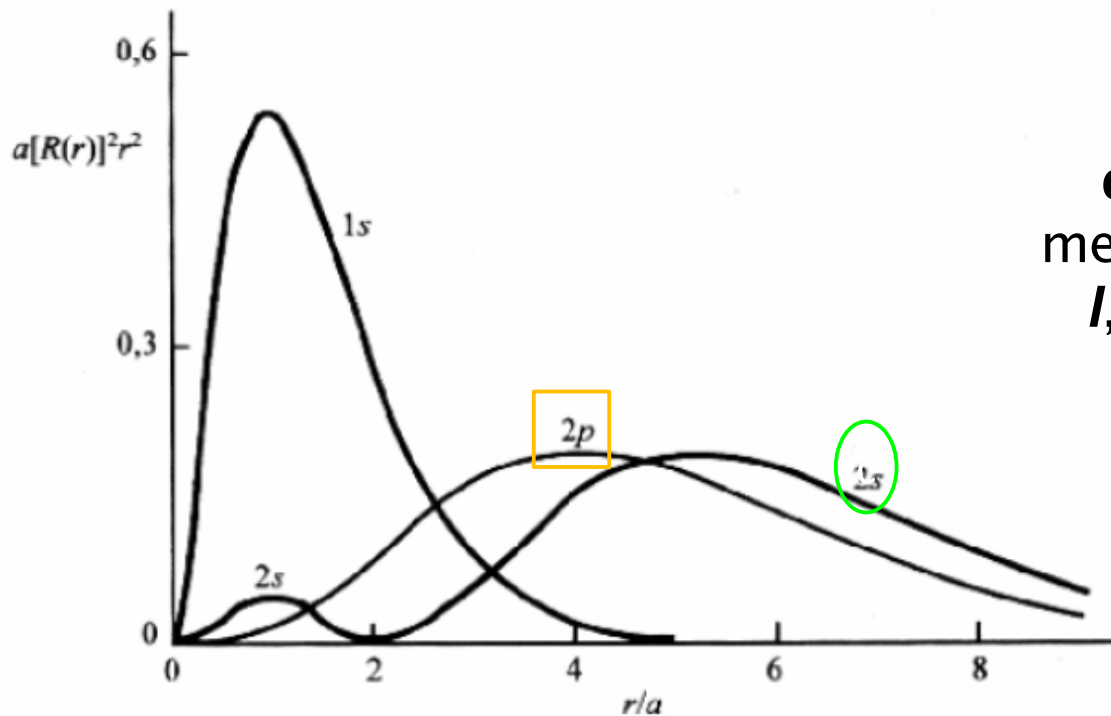
Apantallament

- Disminució de l'eficàcia de l'atracció per part del nucli que experimenta un electró com a conseqüència de les repulsions intereletròniques que generen els electrons més pròxims al nucli.

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant

Funció de distribució de probabilitat radial.

$$P(r) = 4\pi r^2 R^2(r)$$

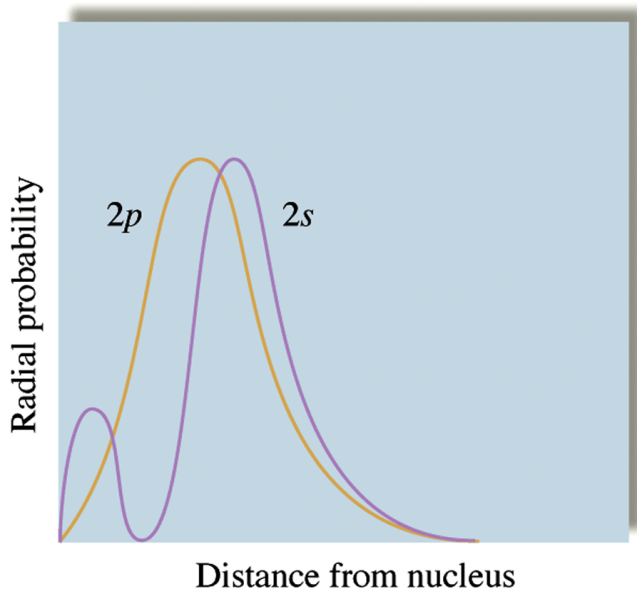
Per a un mateix nombre quàntic principal n , com menor siga el nombre quàntic l , **major serà** el seu **poder penetrant**.

Poder penetrant: $s > p > d > f$

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant i apantallament

Funció de distribució de probabilitat radial.

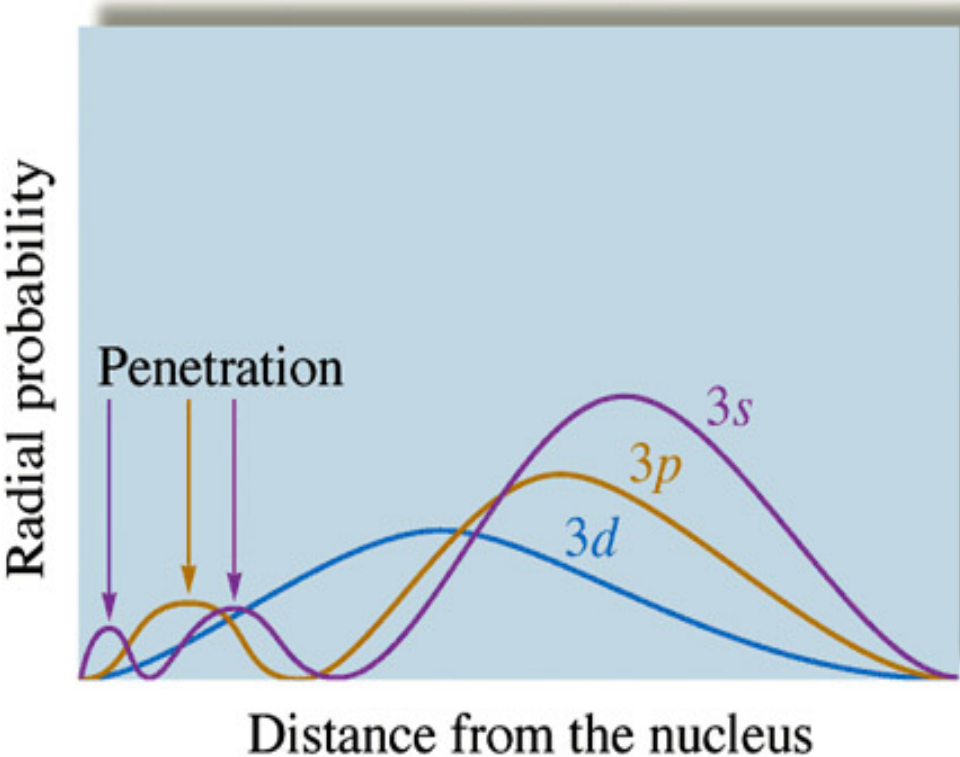
$$P(r) = 4\pi r^2 R^2(r)$$

Els electrons $2s$ tenen una **probabilitat major d'estar a prop** del nucli que un electró $2p$. L'orbital $2s$ és **més penetrant** que el $2p$.

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant i apantallament

Com es troben més a prop del nucli, els electrons 3s es veuen més atrets pel nucli (perceben una **càrrega nuclear efectiva major**) que els 3p i, per tant, tenen menor energia.

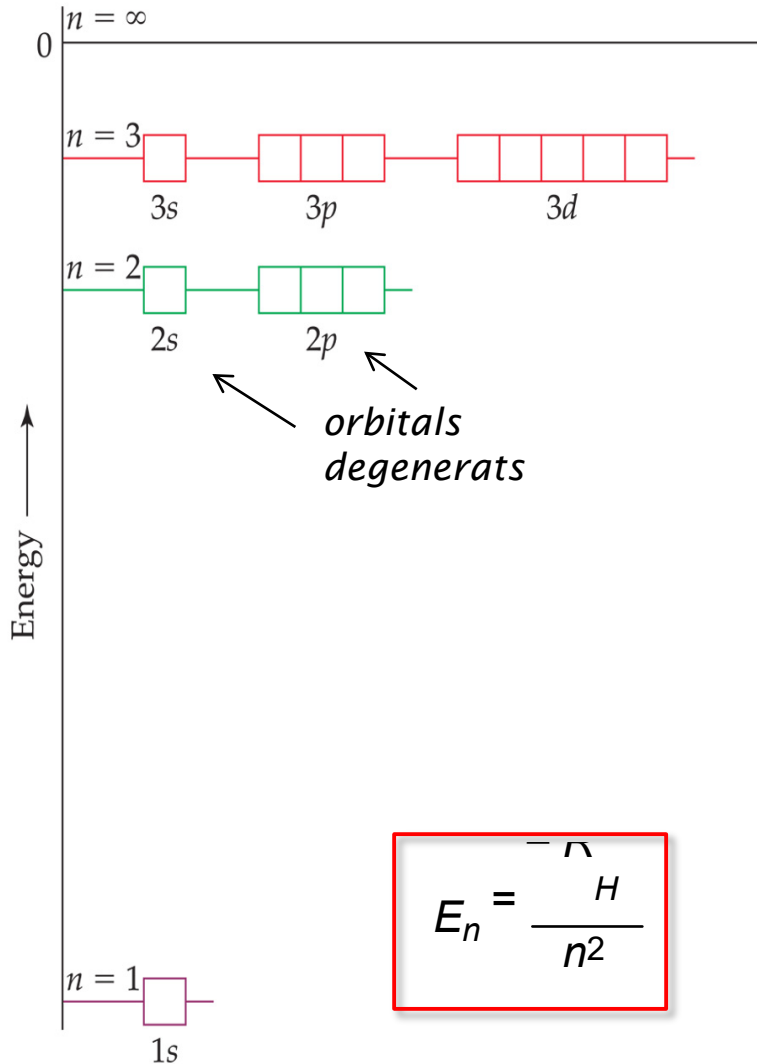
Els electrons 3s **apantallen** del nucli als 3p.

Àtoms polieletrònics. Poder penetrant i apantallament

La conseqüència del diferent poder penetrant és que **es perd la degeneració** entre els orbitals **del mateix n però diferent l .**

Àtoms polieletrònics. Energia dels orbitals

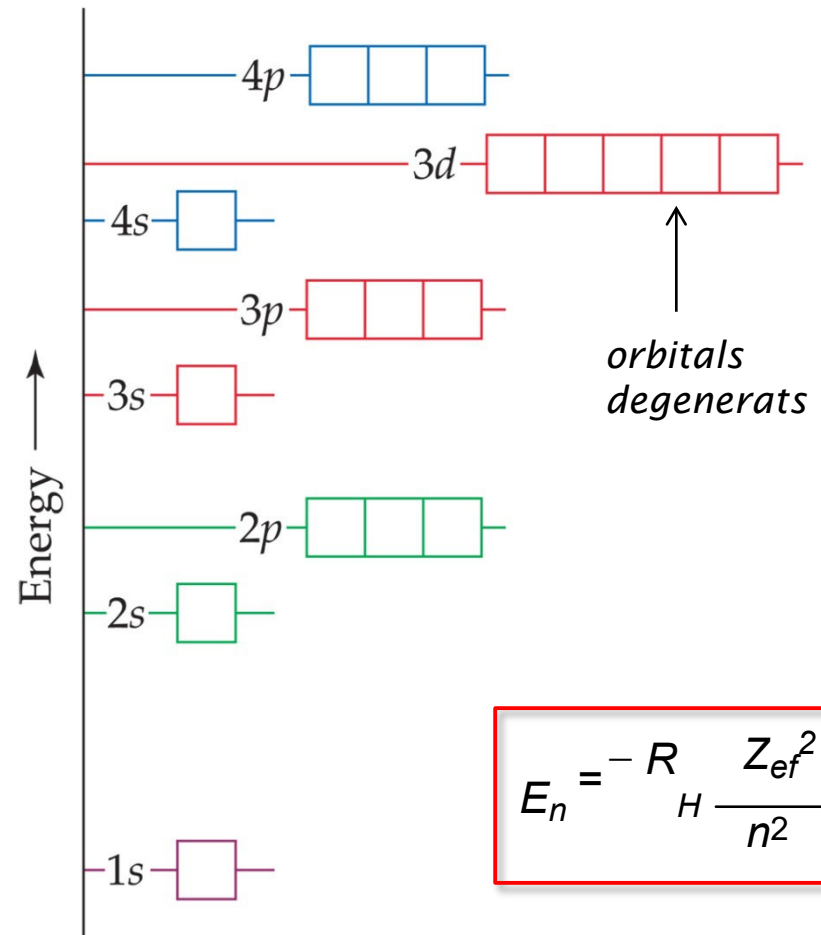
Nivells d'energia dels orbitals en
l'àtom d'hidrogen.

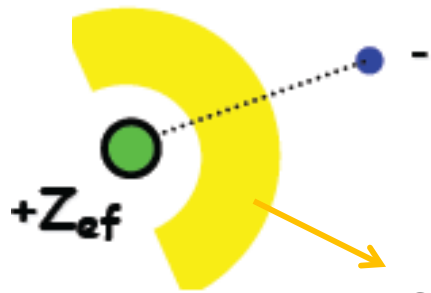
Nivells d'energia dels orbitals d'àtoms polieletrònics.

$ns < np < nd < nf$

Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

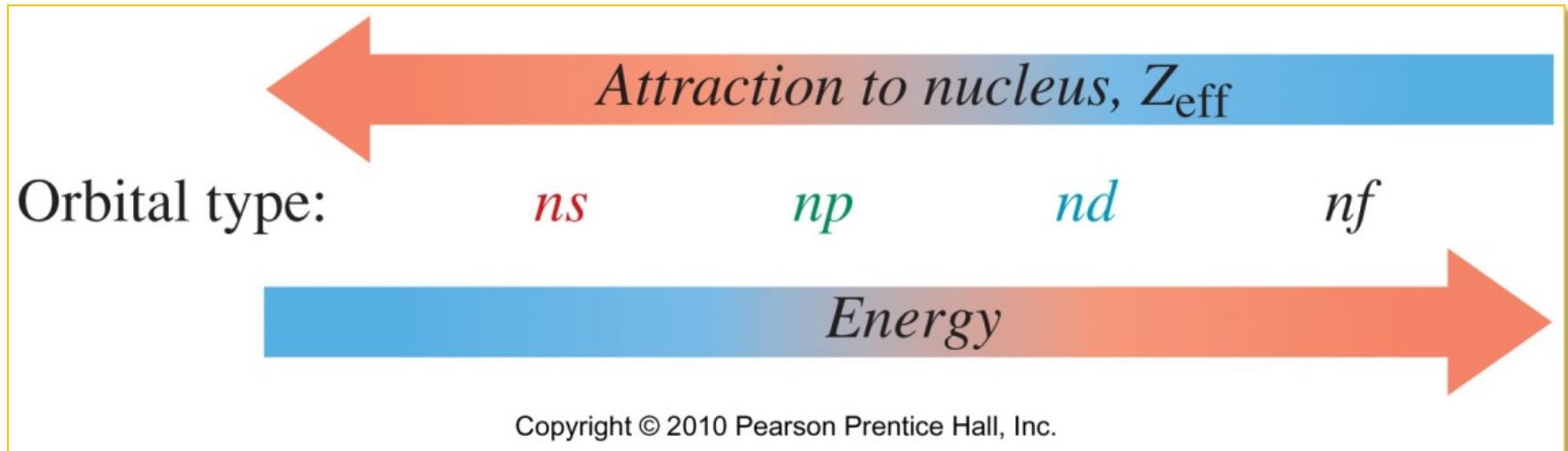
S = efecte apantallant dels electrons més interns.

$$Z^* = Z - S$$

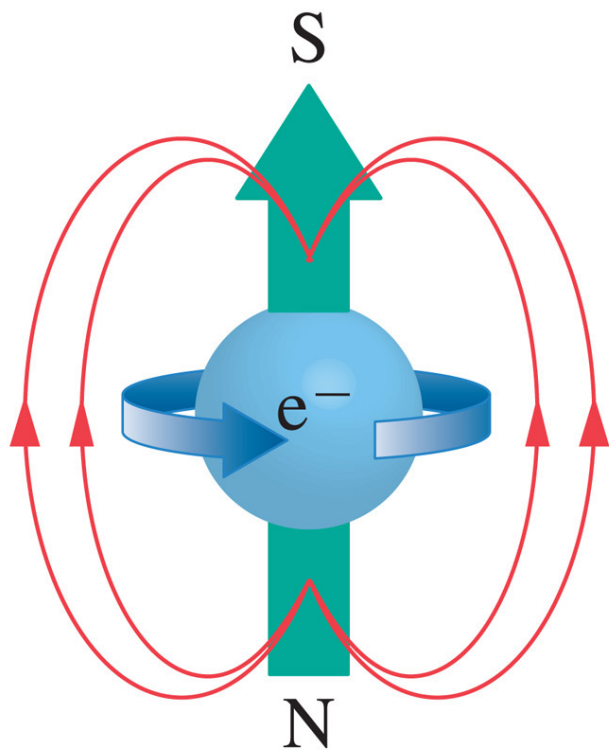
La càrrega nuclear que percep un electró com a conseqüència de la presència d'altres electrons es denomina **càrrega nuclear efectiva (Z^* o Z_{ef})**.

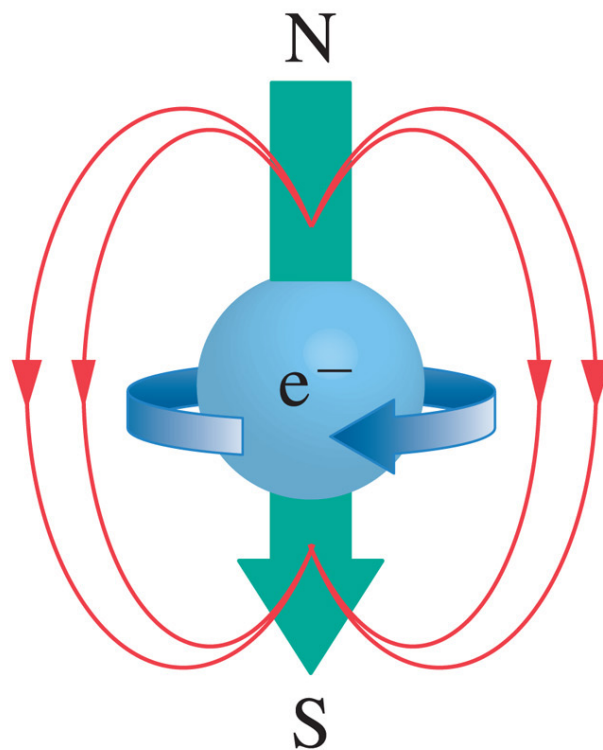
Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

Àtoms polieletrònics. Número quàntic d'espí

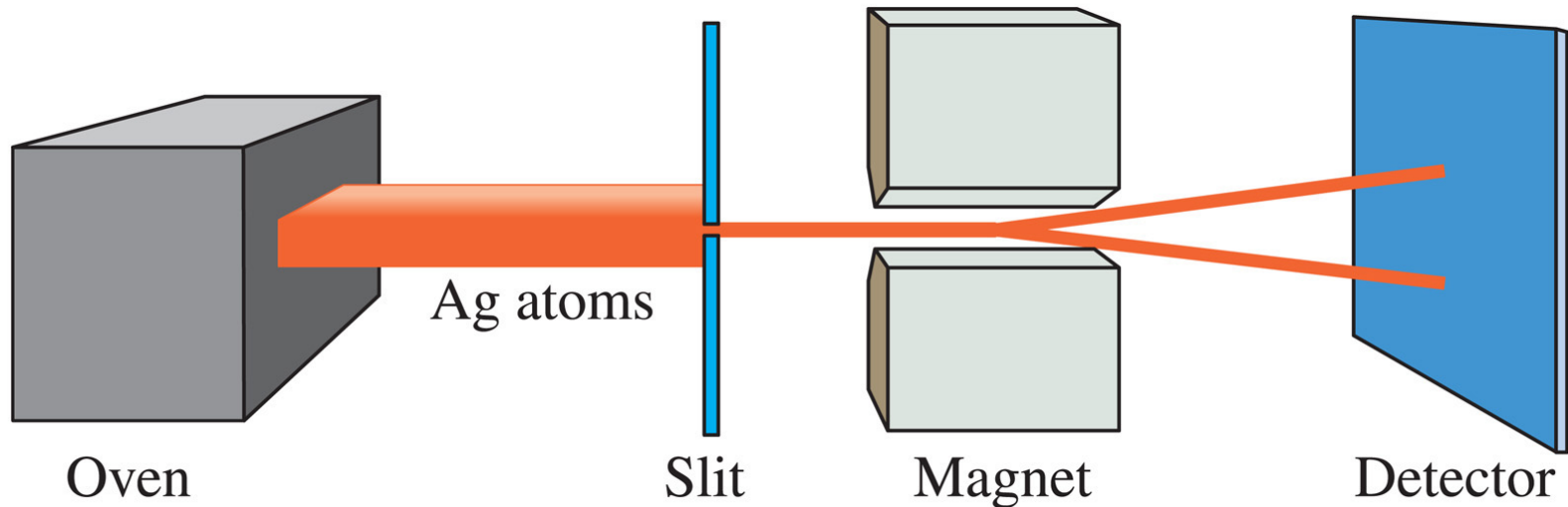

$$m_s = +\frac{1}{2}$$

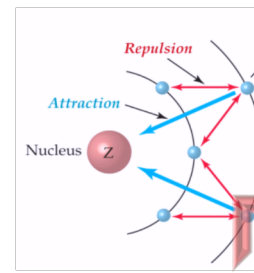

$$m_s = -\frac{1}{2}$$

Àtoms polieletrònics. L'experiment de Stern-Gerlach

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

TEMA 3 ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

Configuracions electròniques

Principi de construcció (*aufbau*)

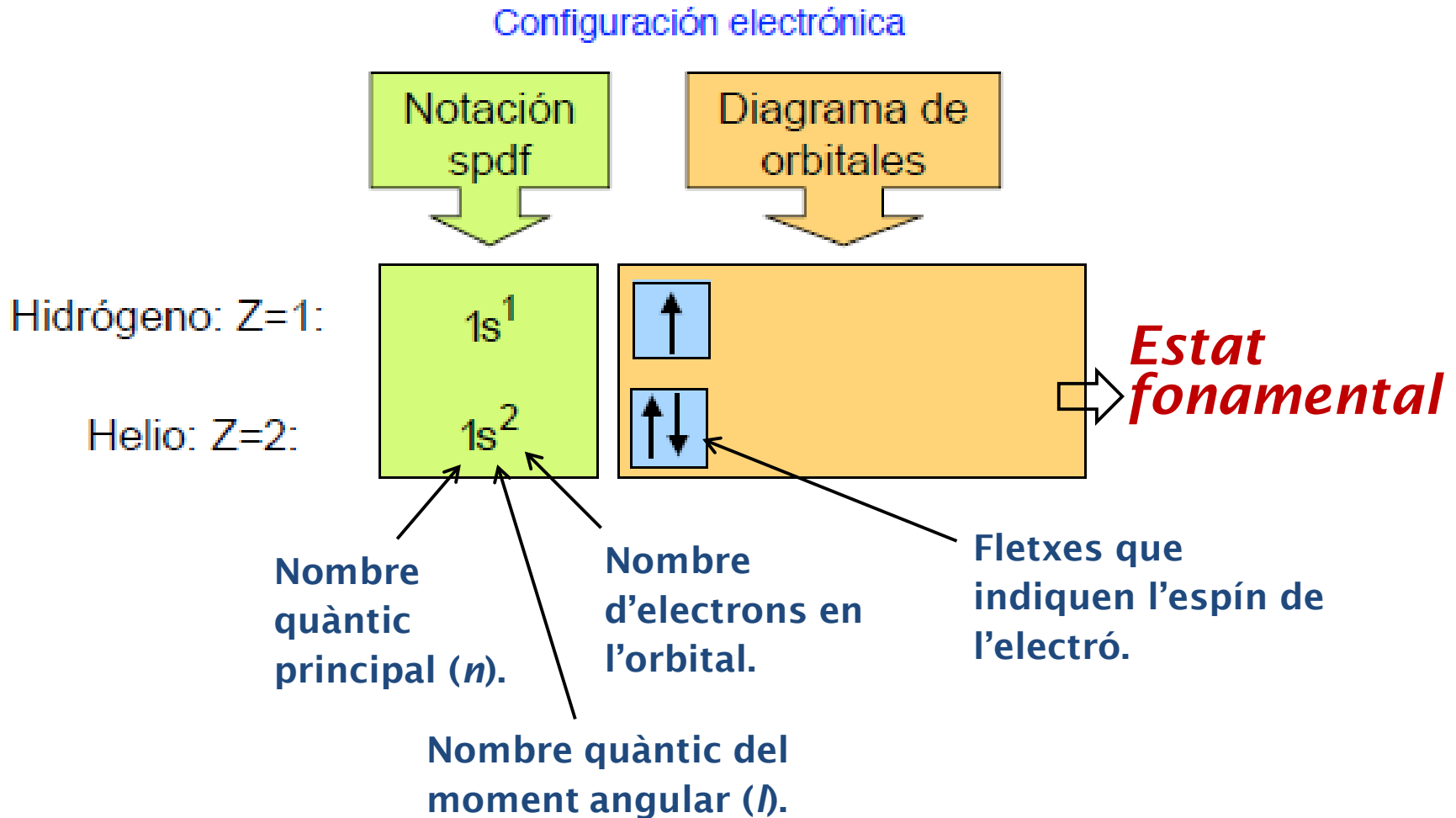

Principi d'exclusió de Pauli. Regla de Hund

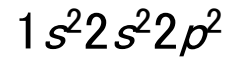
Àtoms polieletrònics. Configuracions electròniques

Distribució dels electrons en els orbitals d'un àtom.

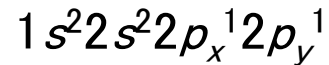

Àtoms polieletrònics. Configuracions electròniques

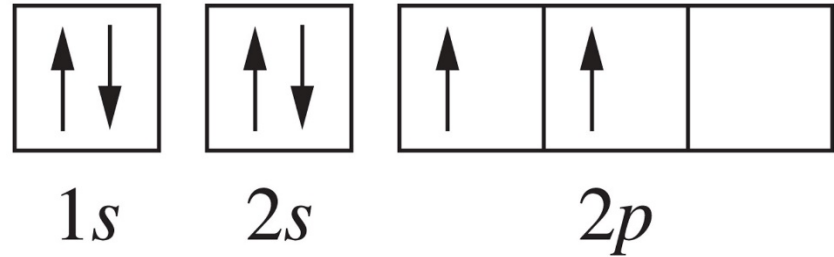
spdf notation (condensed)

spdf notation (expanded)

spdf notation

Àtoms polieletrònics. Configuracions electròniques

Regles per a la distribució dels electrons

Els electrons ocupen els orbitals de manera que es minimitze l'energia total de l'àtom. Els orbitals s'omplin d'acord amb l'ordre creixent de les seues energies.

Dos electrons d'un àtom no poden tindre els quatre nombres quàntics iguals (**principi d'exclusió de Pauli**).

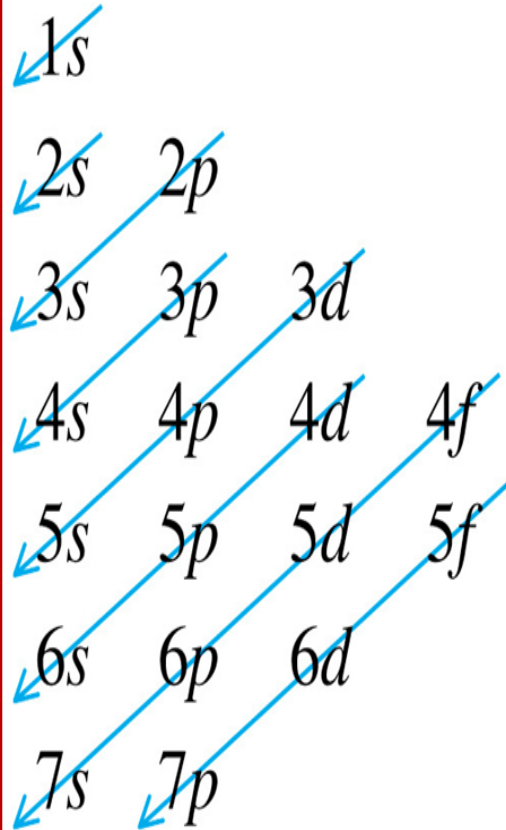

Quan hi ha orbitals d'energia idèntica (degenerats), els electrons ocupen inicialment aquests orbitals de manera que s'aconsegueisca la màxima multiplicitat d'espín, és a dir, **el nombre màxim d'electrons desaparellats** (**regla de Hund**).

Àtoms polieletrònics. Minimització de l'energia

Principi d'*Aufbau* (construcció progressiva)

La configuració electrònica *fonamental* s'obté omplint els orbitals **per ordre creixent d'energia**.

L'ordre d'ompliment exacte s'estableix **experimentalment** mitjançant estudis espectroscòpics i magnètics.

Els orbitals semiplens i totalment plens són **més estables** que els orbitals parcialment plens.

Per als lantànids i els actínids **NO s'observa** regularitat pel fet que les diferències d'energia entre els orbitals *d* i *f* són molt xicotetes.

Àtoms polieletrònics. Regla d'exclusió de Pauli

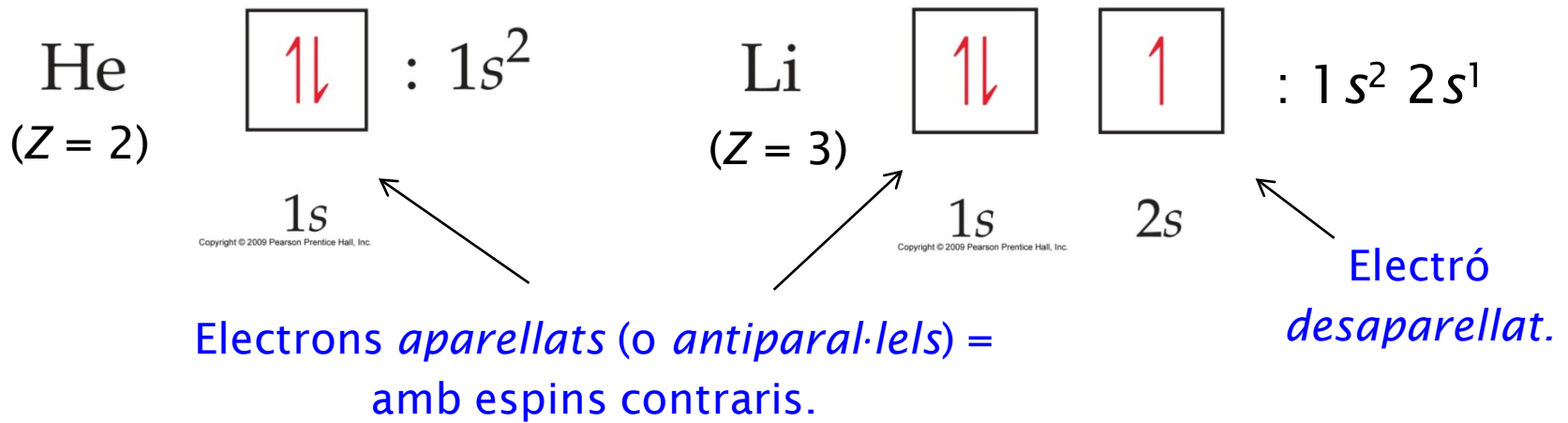
Un orbital pot tenir **un màxim de 2 electrons** i han de tenir espins contraris ($m_s = +1/2$ i $m_s = -1/2$).

- 1

Dos electrons d'un àtom **NO poden** tindre els quatre nombres quàntics (n, l, m_l i m_s) iguals.

- 2.

Àtoms polieletrònics. Regla d'exclusió de Pauli

Àtoms polieletrònics. Regla de Hund

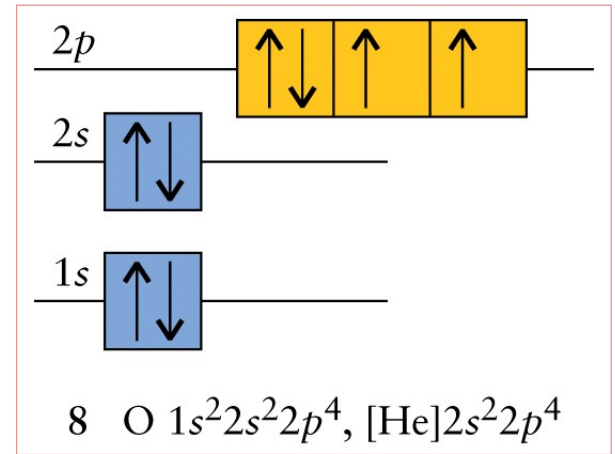
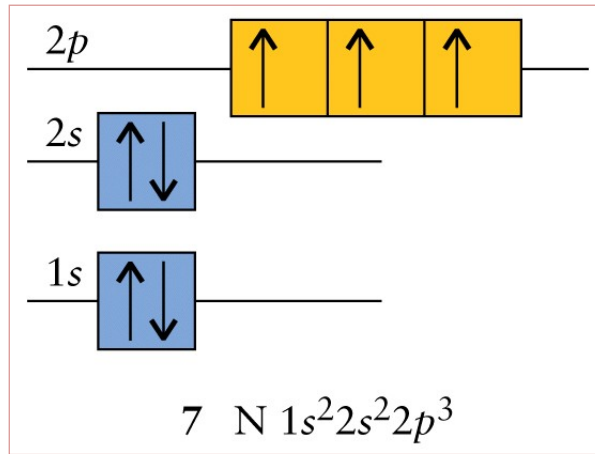
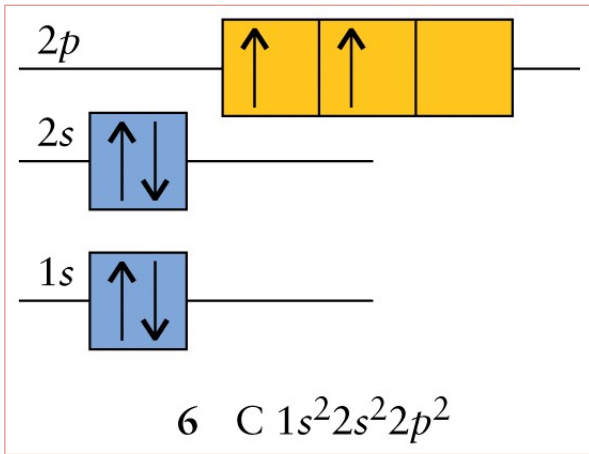
La distribució electrònica **més estable** en els subnivells és aquella que té un nombre majors **d'espins paral·lels** (desaparellats).

- 1

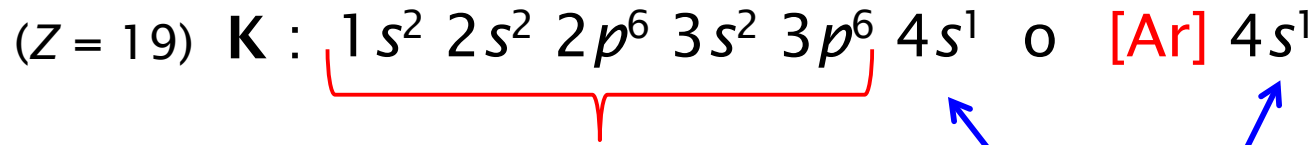
Dos electrons d'un àtom **no poden** tenir els quatre nombres quàntics (**n , l , m_l i m_s**) **iguals**.

- 2

Àtoms polieletrònics. Regla de Hund

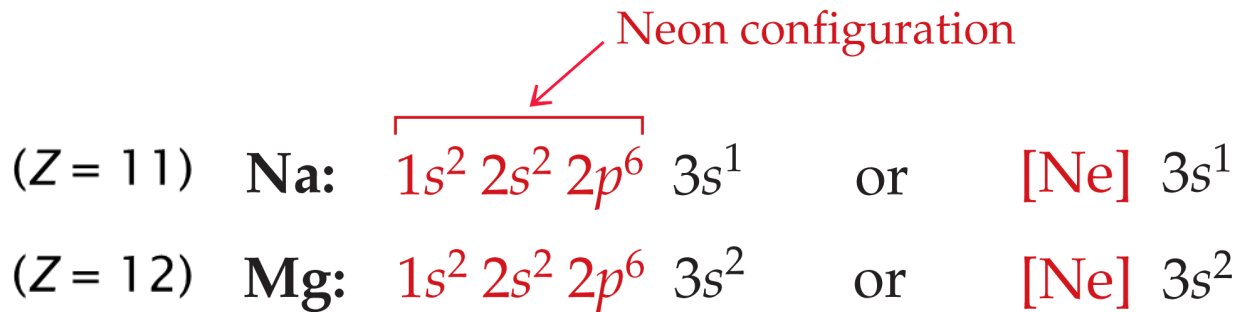

Àtoms polieletrònics. Regla de Hund

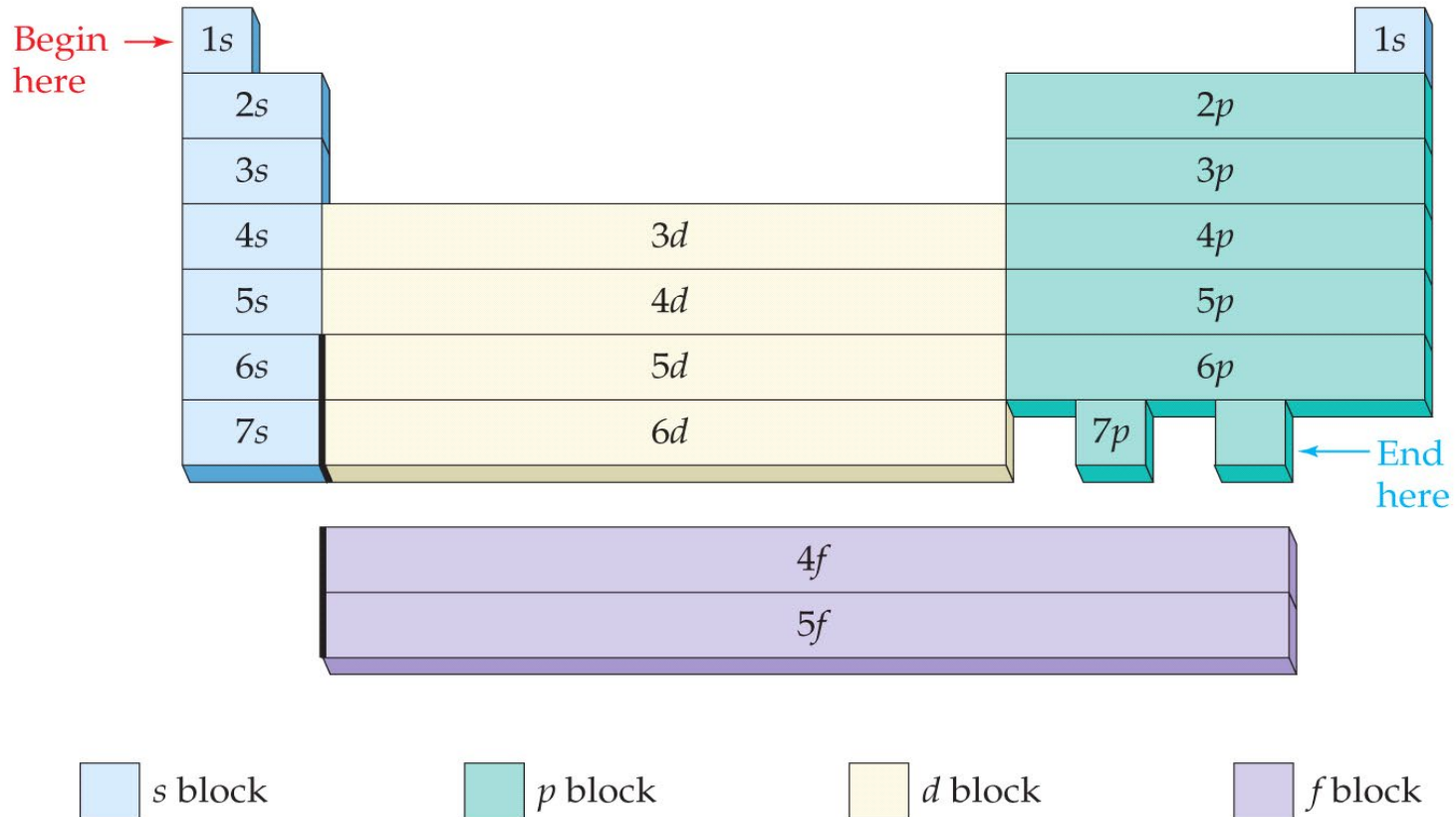
Electrons interns =
nucli o capa interna
del Ar (Z = 18).

Electrons de valència =
electrons *s/p* en capa externa.

Àtoms polieletrònics. Configuració electrònica

Beginning at the top left and going across successive rows of the periodic table provides a method for remembering the order of orbital filling: $1s \rightarrow 2s \rightarrow 2p \rightarrow 3s \rightarrow 3p \rightarrow 4s \rightarrow 3d \rightarrow 4p$ and so on.

Àtoms polieletrònics. Configuració electrònica

Grupo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Período																		
1	H 1s ¹																	He 1s ²
2	Li 2s ¹	Be 2s ²											B 2p ¹	C 2p ²	N 2p ³	O 2p ⁴	F 2p ⁵	Ne 2p ⁶
3	Na 3s ¹	Mg 3s ²											Al 3p ¹	Si 3p ²	P 3p ³	S 3p ⁴	Cl 3p ⁵	Ar 3p ⁶
4	K 4s ¹	Ca 4s ²	Sc 3d ¹	Ti 3d ²	V 3d ³	Cr 3d ⁴	Mn 3d ⁵	Fe 3d ⁶	Co 3d ⁷	Ni 3d ⁸	Cu 3d ⁹	Zn 3d ¹⁰	Ga 4p ¹	Ge 4p ²	As 4p ³	Se 4p ⁴	Br 4p ⁵	Kr 4p ⁶
5	Rb 5s ¹	Sr 5s ²	Y 4d ¹	Zr 4d ²	Nb 4d ³	Mo 4d ⁴	Tc 4d ⁵	Ru 4d ⁶	Rh 4d ⁷	Pd 4d ⁸	Ag 4d ⁹	Cd 4d ¹⁰	In 5p ¹	Sn 5p ²	Sb 5p ³	Te 5p ⁴	I 5p ⁵	Xe 5p ⁶
6	Cs 6s ¹	Ba 6s ²	*	Hf 5d ²	Ta 5d ³	W 5d ⁴	Re 5d ⁵	Os 5d ⁶	Ir 5d ⁷	Pt 5d ⁸	Au 5d ⁹	Hg 5d ¹⁰	Tl 6p ¹	Pb 6p ²	Bi 6p ³	Po 6p ⁴	At 6p ⁵	Rn 6p ⁶
7	Fr 7s ¹	Ra 7s ²	**	Rf 6d ²	Db 6d ³	Sg 6d ⁴	Bh 6d ⁵	Hs 6d ⁶	Mt 6d ⁷	Ds 6d ⁸	Rg 6d ⁹	Cn 6d ¹⁰	Uut	Uuq	Uup	Uuh	Uus	Uuo
Lantánidos	*	La 5d ¹	Ce 4f ¹	Pr 4f ²	Nd 4f ³	Pm 4f ⁴	Sm 4f ⁵	Eu 4f ⁶	Gd 4f ⁷	Tb 4f ⁸	Dy 4f ⁹	Ho 4f ¹⁰	Er 4f ¹¹	Tm 4f ¹²	Yb 4f ¹³	Lu 4f ¹⁴		
Actínidos	**	Ac 6d ¹	Th 5f ¹	Pa 5f ²	U 5f ³	Np 5f ⁴	Pu 5f ⁵	Am 5f ⁶	Cm 5f ⁷	Bk 5f ⁸	Cf 5f ⁹	Es 5f ¹⁰	Fm 5f ¹¹	Md 5f ¹²	No 5f ¹³	Lr 5f ¹⁴		
	subnivel ns		subnivel np				subnivel (n-1)d						subnivel (n-2)f					

Àtoms polieletrònics. Configuració electrònica

TABLE 3.2 Valence-Shell Electron Configurations of Main-Group Elements

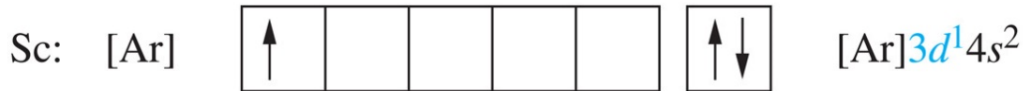
Group	Valence-Shell Electron Configuration
1A	ns^1 (1 total)
2A	ns^2 (2 total)
3A	$ns^2 np^1$ (3 total)
4A	$ns^2 np^2$ (4 total)
5A	$ns^2 np^3$ (5 total)
6A	$ns^2 np^4$ (6 total)
7A	$ns^2 np^5$ (7 total)
8A	$ns^2 np^6$ (8 total)

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

Electrons de valència en els grups de la Taula Periòdica.

Àtoms polieletrònics. Quart període

Irregularitat

Irregularitat

3d

4s

Estabilitat lleugerament major amb subnivells semiplens (3d⁵) i completament plens (3d¹⁰).

Àtoms polielelectrònics. Cinquè període

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
H																	He
																	Ne
																	Ar
																	Kr
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe

S'omplin els
5s, 4d, 5p

a) **Z=37 i 38**

Rb: [Kr] 5s¹

Sr: [Kr] 5s²

b) **Z=39-48: 2ª sèrie de transició (Y-Cd)**

Energia dels orbitals 4d ≥ 5s: "4dⁿ 5s²"

(irregularitats en diversos elements)

c) **Z=49-54: (In-Xe) orbitals 5p**

2a sèrie transició

Y [Kr] 4d¹5s²

Zr [Kr] 4d²5s²

Nb [Kr] 4d³5s²

Mo [Kr] 4d⁵5s¹

Tc [Kr] 4d⁵5s²

Ru [Kr] 4d⁷5s¹

Rh [Kr] 4d⁸5s¹

Pd [Kr] 4d¹⁰5s⁰

Ag [Kr] 4d¹⁰5s¹

Cd [Kr] 4d¹⁰5s²

In: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ¹	Sn: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ²	Sb: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ³	Te: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ⁴	I: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ⁵	Xe: [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ⁶
--	--	--	--	---	--

Àtoms polieletrònics. Sisè període

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
6	Cs	Ba	La(*)	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn

Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

a) **Z=55 i 56** (orbitals **6s**)

Cs: [Xe] 6s¹

Ba: [Xe] 6s²

S'omplin els
6s, 4f, 5d, 6p.

b) **5d o 4f? (Z=58-71)**

(*) La: [Xe] **5d¹ 6s²** “vs” [Xe] 4f¹ 5d⁰ 6s²

Subnivell **4f**: lantànids (Z=58-71)

Com que és molt semblant l'energia dels orbitals (n-2)f- (n-1)d-ns és **difícil conèixer-ne l'estructura electrònica vertadera.**

Àtoms polieletrònics. **Sisè període**

Ce: [Xe] 4f ¹ 5d ¹ 6s ²	Pr: [Xe] 4f ³ 5d ⁰ 6s ²	Nd: [Xe] 4f ⁴ 5d ⁰ 6s ²	Pm: [Xe] 4f ⁵ 5d ⁰ 6s ²	Sm: [Xe] 4f ⁶ 5d ⁰ 6s ²	Eu: [Xe] 4f ⁷ 5d ⁰ 6s ²	Gd: [Xe] 4f ⁷ 5d ¹ 6s ²
Tb: [Xe] 4f ⁹ 5d ⁰ 6s ²	Dy: [Xe] 4f ¹⁰ 5d ⁰ 6s ²	Ho: [Xe] 4f ¹¹ 5d ⁰ 6s ²	Er: [Xe] 4f ¹² 5d ⁰ 6s ²	Tm: [Xe] 4f ¹³ 5d ⁰ 6s ²	Yb: [Xe] 4f ¹⁴ 5d ⁰ 6s ²	Lu: [Xe] 4f ¹⁴ 5d ¹ 6s ²

Àtoms polieletrònics. *Sisè període*

c) Subnivell 5d: 3a sèrie de transició (Z=72-80)

Hf: [Xe] $4f^{14} 5d^2 6s^2$	Ta: [Xe] $4f^{14} 5d^3 6s^2$	W: [Xe] $4f^{14} 5d^4 6s^2$	Re: [Xe] $4f^{14} 5d^5 6s^2$
---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

Os: [Xe] $4f^{14} 5d^6 6s^2$	Ir: [Xe] $4f^{14} 5d^7 6s^2$	Pt: [Xe] $4f^{14} 5d^9 6s^1$	Au: [Xe] $4f^{14} 5d^{10} 6s^1$	Hg: [Xe] $4f^{14} 5d^{10} 6s^2$
---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	---	------------------------------------

d) Subnivell 6p: Z=81-86 (Tl-Rn)

Tl: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^1$	Pb: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^2$	Bi: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^3$	Po: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^4$	At: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^5$	Rn: [Xe] $4f^{14}$ $5d^{10} 6s^2 6p^6$
---	--	--	--	--	--

Àtoms polieletrònics. Setè període

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
7	Fr	Ra	Ac(*)	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Da	Rg	Uub	¿?	Uuq	¿?	Uuh	¿?	Uuo

Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr
----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

a) $Z=87$ i 88 (orbitals $7s$)

Fr: $[Rn] 7s^1$

Ra: $[Rn] 7s^2$

b) Quin és més estable, $6d$ o $5f$?

(*) Ac: $[Rn] 6d^1 7s^2$ “vs” $[Xe] 5f^1 6d^0 7s^2$

Després de l'Ac, s'omplin els orbitals $5f$.

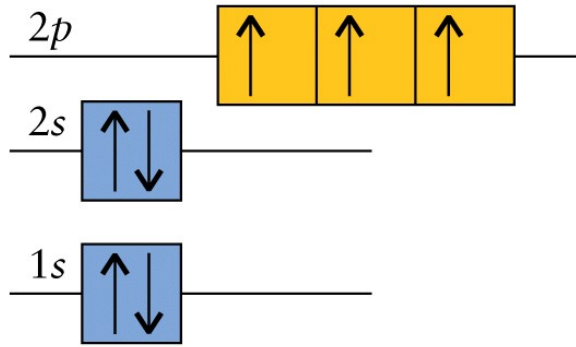
Subnivell $5f$: actínids ($Z=90-103$)

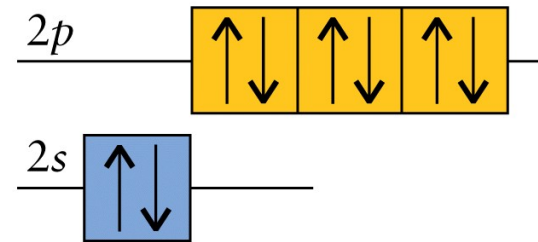
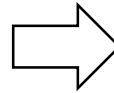
Th: $[Rn] 5f^0$ $6d^2 7s^2$	Pa: $[Rn] 5f^2$ $6d^1 7s^2$	U: $[Rn] 5f^3$ $6d^1 7s^2$	Np: $[Rn] 5f^4$ $6d^1 7s^2$	Pu: $[Rn] 5f^6$ $6d^0 7s^2$	Am: $[Rn] 5f^7$ $6d^0 7s^2$	Cm: $[Rn] 5f^7$ $6d^1 7s^2$
Bk: $[Rn] 5f^9$ $6d^0 7s^2$	Cf: $[Rn] 5f^{10} 6d^0 7s^2$	Es: $[Rn] 5f^{11}$ $6d^0 7s^2$	Fm: $[Rn] 5f^{12} 6d^0 7s^2$	Md: $[Rn] 5f^{13} 6d^0 7s^2$	No: $[Rn] 5f^{14} 6d^0 7s^2$	Lr: $[Rn] 5f^{14} 6d^1 7s^2$

Àtoms polieletrònics. Anions i cations

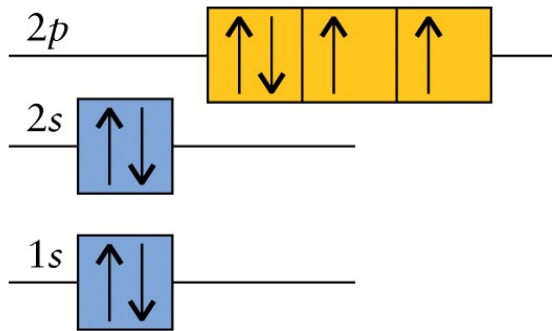
Anions $\Rightarrow$ Aufbau

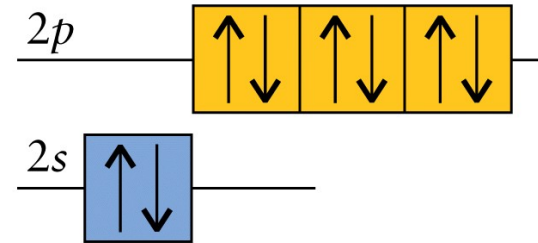
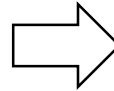
7 N $1s^2 2s^2 2p^3$

N^{3-} [He] $2s^2 2p^6$

8 O $1s^2 2s^2 2p^4$, [He] $2s^2 2p^4$

O^{2-} [He] $2s^2 2p^6$

Àtoms polieletrònics. **Cations**

Regles per a la configuració electrònica dels cations.

Eliminar els electrons de l'*orbital de major n* ; si n'hi ha diversos, es comença pel de *valor major de l* .

Una vegada buidats els orbitals de major valor de n , s'elimina els electrons dels nivells d parcialment plens; i si en fera falta més, es continua amb els f parcialment plens.

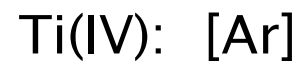
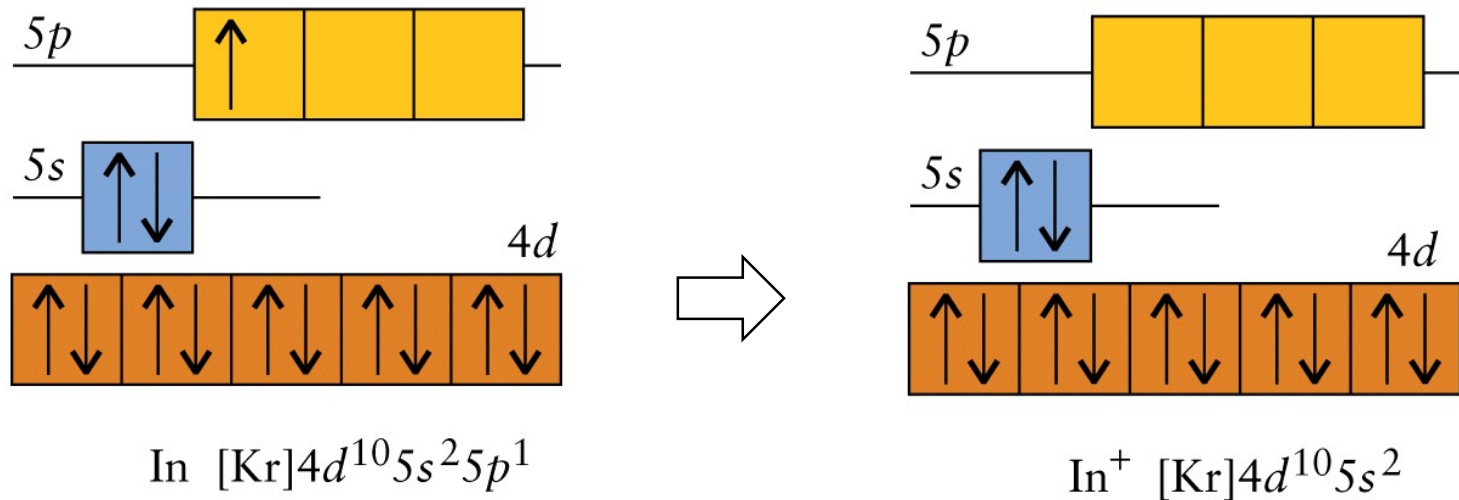

Si encara fora necessari eliminar **més electrons**,
torneu a la regla 1.

Àtoms polieletrònics. **Cations**

Àtoms polieletrònics. **Cations**

☐ Ions d'elements representatius:

☐ Ions de transició (blocs *d* i *f*):

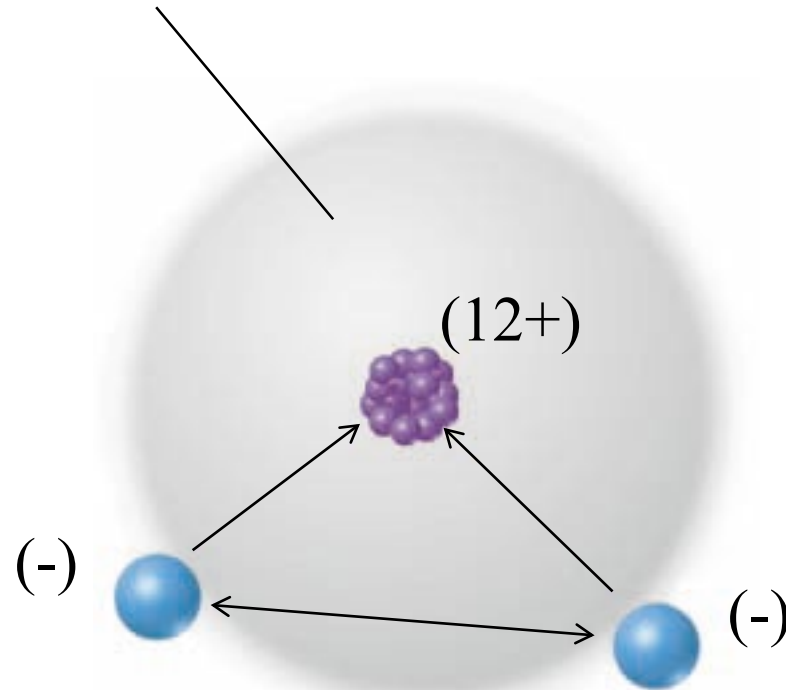
Els electrons ns es perden abans que els $(n-1)d$, i aquests, abans que els $(n-2)f$.

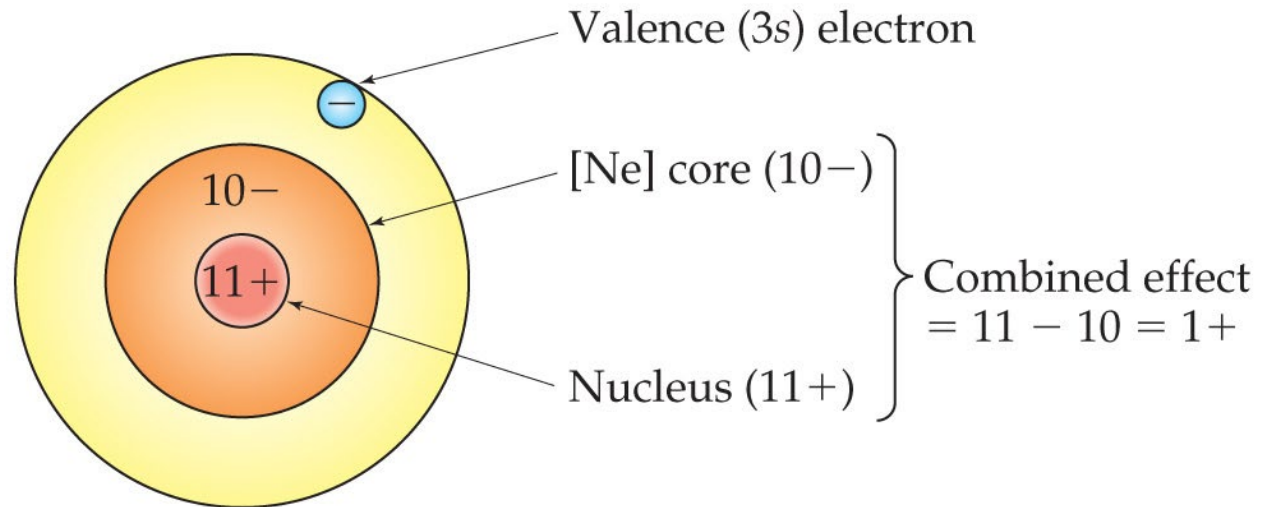
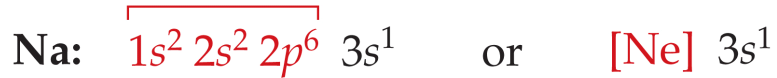
66	Dy: $[\text{Xe}] 4f^{10} 6s^2$	$\text{Dy}^{3+}: [\text{Xe}] 4f^9 6s^0$
71	Lu: $[\text{Xe}] \mathbf{4f^{14}} 5d^1 6s^2$	$\text{Lu}^{3+}: [\text{Xe}] \mathbf{4f^{14}} 5d^0 6s^0$
91	Pa: $[\text{Rn}] \mathbf{5f^2} 6d^1 7s^2$	$\text{Pa}^{3+}: [\text{Rn}] \mathbf{5f^2} 6d^0 7s^0$
94	Pu: $[\text{Rn}] \mathbf{5f^6} 6d^1 7s^2$	$\text{Pu}^{3+}: [\text{Rn}] \mathbf{5f^6} 6d^0 7s^0$
103	Lr: $[\text{Rn}] \mathbf{5f^{14}} 6d^1 7s^2$	$\text{Lr}^{3+}: [\text{Rn}] \mathbf{5f^{14}} 6d^0 7s^0$

Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

Screen of electron charge
from 10 core electrons

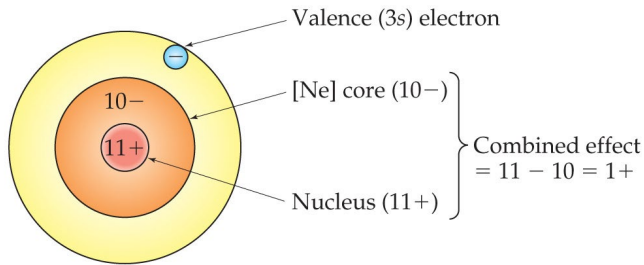
Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

(a)

L'electró més extern experimenta una atracció nuclear menor?

Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

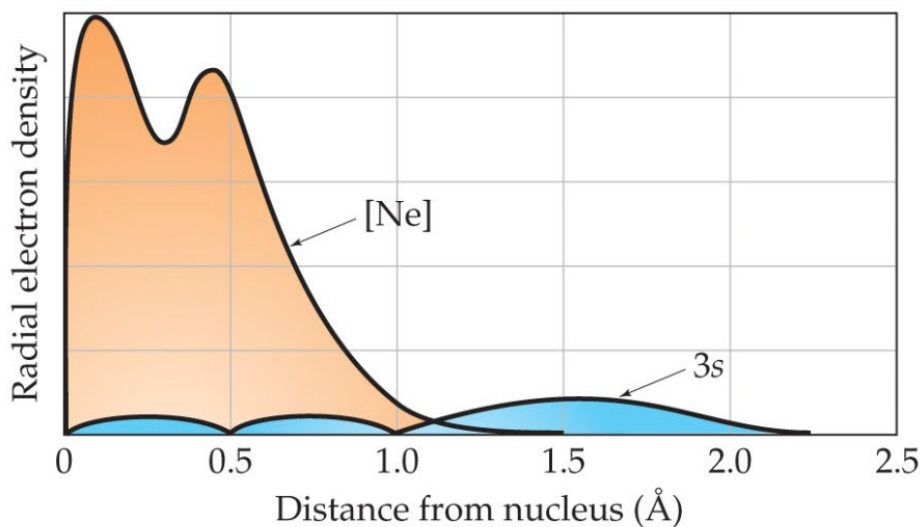
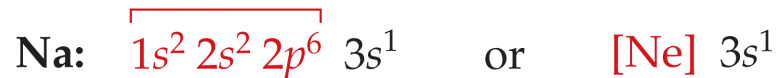

(a)

Copyright © 2011 Pearson Canada Inc.

L'electró més extern
experimenta una atracció
nuclear **menor, major**
o exactament igual a +1?

Àtoms polieletrònics. Càrrega nuclear efectiva

(b)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

A causa del **poder penetrant** de l'orbital 3s, el nucli del Ne no és completament efectiu i **apantalla** l'electró 3s, cosa que fa que la **càrrega nuclear efectiva** que experimenta l'electró 3s siga un **poc major de +1**.

Àtoms polieletrònics. Regles de Slater

Regles de Slater per a la determinació de S :

$$Z^* = Z - S$$

$S = \text{constant de pantalla.}$

Àtoms polieletrònics. Regles de Slater

1) Escriu la configuració electrònica completa, agrupa els orbitals ns i np i disposa-ho separatament de la resta:

[1s] [2s 2p] [3s 3p] [3d] [4s 4p] [4d] [4f] [5s 5p] [5d] [5f]...

2) Tots els electrons d'orbitals amb n major (els situats a la dreta) no contribueixen a l'apantallament.

3) Per a electrons s o p :

- Els electrons en el mateix [ns np] apantallen 0,35 unitats de càrrega nuclear.
- Els electrons en els nivells $n-1$ apantallen 0,85 unitats.
- Els electrons en nivells $n-2$ o inferiors apantallen completament (1,0 unitats).

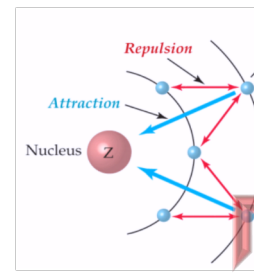
4) Per a electrons d o f :

- Els electrons en el mateix [nd] [nf] apantallen 0,35 unitats de càrrega nuclear.
- Els electrons en els grups situats a l'esquerra apantallen completament (1,0 unitats).

5) Per a obtenir la càrrega nuclear efectiva experimentada per l'electró: restarem a la càrrega nuclear Z , la suma de les constants d'apantallament obtingudes del resultat d'aplicar les regles 2-4.

Nota: encara que aquestes regles serveixen fins al nivell $3d$, podem fer-ne una extensió cap a orbitals més externs.

TEMA 3 ÀTOMS POLIELECTRÒNICS

La Taula Periòdica. Propietats

- Grandària atòmica. Energia d'ionització
- Afinitat electrònica. Caràcter metàl·lic i no metàl·lic

The Periodic table

Alkali Metals

Noble Gases

Alkaline Earths

Halogens

Main Group

Transition Metals

1 1A 1 H 1.00794	2 2A 4 Be 9.01218																	18 8A 2 He 4.00260
3 Li 6.941	12 Mg 24.3050																	10 Ne 20.1797
11 Na 22.9898	20 Ca 40.078	3 3B 21 Sc 44.9559	4 4B 22 Ti 47.88	5 5B 23 V 50.9415	6 6B 24 Cr 51.9961	7 7B 25 Mn 54.9381	8 8B 26 Fe 55.847	9 8B 27 Co 58.9332	10 8B 28 Ni 58.693	11 1B 29 Cu 63.546	12 2B 30 Zn 65.39	13 3A 13 Al 26.9815	14 4A 14 Si 28.0855	15 5A 15 P 30.9738	16 6A 16 S 32.06	17 7A 17 Cl 35.4527	18 Ar 39.948	
19 K 39.0983	38 Sr 87.62	39 Y 88.9059	40 Zr 91.224	41 Nb 92.9064	42 Mo 95.94	43 Tc (98)	44 Ru 101.07	45 Rh 102.906	46 Pd 106.42	47 Ag 107.868	48 Cd 112.411	31 Ga 69.723	32 Ge 72.61	33 As 74.9216	34 Se 78.96	35 Br 79.904	36 Kr 83.80	
37 Rb 85.4678	56 Ba 137.327	*La 57 *La 138.906	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.84	75 Re 186.207	76 Os 190.23	77 Ir 192.22	78 Pt 195.08	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	49 In 114.818	50 Sn 118.710	51 Sb 121.757	52 Te 127.60	53 I 126.904	54 Xe 131.29	
55 Cs 132.905	88 Ra 226.025	†Ac 89 †Ac 227.028	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (263)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 (269)	111 (272)	112 (272)	81 Tl 204.383	82 Pb 207.2	83 Bi 208.980	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)	
87 Fr (223)																	87 Xe 118	

*Lanthanide series	58 Ce 140.115	59 Pr 140.908	60 Nd 144.24	61 Pm (145)	62 Sm 150.36	63 Eu 151.965	64 Gd 157.25	65 Tb 158.925	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.967
†Actinide series	90 Th 232.038	91 Pa 231.036	92 U 238.029	93 Np 237.048	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (252)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (260)

Main Group

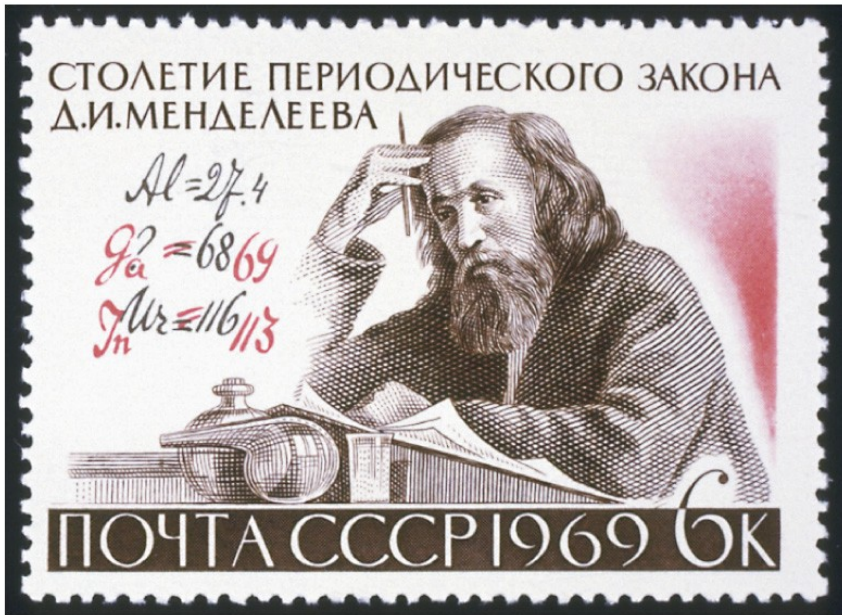
Lanthanides and Actinides

La taula periòdica

H																He															
Li		Be												B	C	N	O	F	Ne												
Na		Mg												Al	Si	P	S	Cl	Ar												
K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr														
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe														
Cs	Ba	Lu	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn														
Fr	Ra	Lr	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg																					
																La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb		
																Ac	Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No		

	<u>Ancient Times</u>		1735–1843		1894–1918		
	Middle Ages–1700		1843–1886		1923–1961		1965–

La taula periòdica

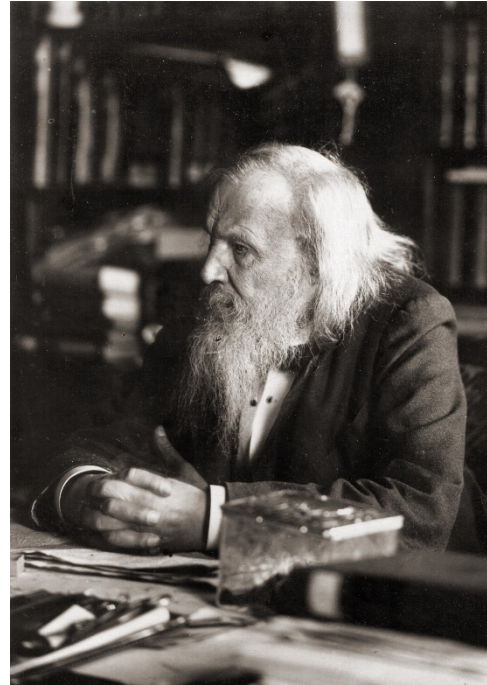
Quan els elements estan disposats per **ordre creixent de massa atòmica**, certs **conjunts de propietats** es repeteixen **periòdicament**.

La Taula Periòdica

Julius Lothar Meyer

<http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Lmeyer.jpg>. Domini públic.

Dmitri Mendeléeiev en 1897

Wikipedia. Domini públic.

“Es pot apreciar el geni de Mendeléiev quan recordem que **només es coneixien 62 elements** quan va formular la taula periòdica. Per a reunir elements similars a la taula, **va ignorar les masses atòmiques d’uns quants elements**, suggerint que eren incorrectes, i es va veure obligat a deixar alguns buits, que va predir que estarien ocupats per alguns elements que aleshores no s’havien descobert. **A més, va atrevir-se a predir les propietats físiques i químiques d’aquests.** No va ser fins que es va descobrir que alguns d’aquests elements tenien propietats que concordaven bé amb les prediccions de Mendeléiev que molts químics van superar el seu escepticisme inicial sobre el valor de la taula periòdica. A més, la posterior determinació d’algunes masses atòmiques, **el descobriment d’isòtops** i la constatació que **l’ordre dels elements es basa en nombres atòmics** més que en masses atòmiques, van proporcionar una justificació per als casos en què Mendeléiev **va ignorar l’ordre de les masses atòmiques**. S’han suggerit moltes modificacions de la taula original, però la Taula Periòdica que s’usa àmpliament avui dia no és massa diferent de la que va proposar inicialment Mendeléiev; s’hi han incorporat molts elements addicionals, però sense canviar-ne l’estructura general. La Taula Periòdica no només proporcionava als químics una classificació molt útil dels elements, sinó que va tenir un paper vital en l’elucidació de l’estructura d’àtoms i la comprensió de la valència. **Avui continua sent una eina de treball més útil per al químic.**”

Extracte del llibre *Chemical Bonding and Molecular Geometry. From Lewis to Electron densities*. R. J. Gillespie i P. L. A. Popelier.

La Taula Periòdica

Reihen	Gruppe I. — R ² O	Gruppe II. — RO	Gruppe III. — R ² O ³	Gruppe IV. RH ⁴ RO ²	Gruppe V. RH ³ R ² O ⁵	Gruppe VI. RH ² RO ³	Gruppe VII. RH R ² O ⁷	Gruppe VIII. — RO ⁴
1	H = 1							
2	Li = 7	Be = 9,4	B = 11	C = 12	N = 14	O = 16	F = 19	
3	Na = 23	Mg = 24	Al = 27,3	Si = 28	P = 31	S = 32	Cl = 35,5	
4	K = 39	Ca = 40	— = 44	Ti = 48	V = 51	Cr = 52	Mn = 55	Fe = 56, Co = 59, Ni = 59, Cu = 63.
5	(Cu = 63)	Zn = 65	— = 68	— = 72	As = 75	Se = 78	Br = 80	
6	Rb = 85	Sr = 87	?Yt = 88	Zr = 90	Nb = 94	Mo = 96	— = 100	Ru = 104, Rh = 104, Pd = 106, Ag = 108
7	(Ag = 108)	Cd = 112	In = 113	Sn = 118	Sb = 122	Te = 125	J = 127	
8	Cs = 133	Ba = 137	?Di = 138	?Ce = 140	—	—	—	— — — —
9	(—)	—	—	—	—	—	—	
10	—	—	?Er = 178	?La = 180	Ta = 182	W = 184	—	Os = 195, Ir = 197, Pt = 198, Au = 199
11	(Au = 199)	Hg = 200	Tl = 204	Pb = 207	Bi = 208	—	—	
12	—	—	—	Th = 231	—	U = 240	—	

La Taula Periòdica. Mendeléeiev, 1869

H = 1										
Li = 7	Be = 9.4					B = 11	C = 12	N = 14	O = 16	F = 19
Na = 23	Mg = 24					Al = 27.3	Si = 28	P = 31	S = 32	Cl = 35.5
K = 39	Ca = 40	?, Ti, V, Cr, Mn, Fe, Co, Ni, Cu, Zn				? = 68	? = 72	As = 75	Se = 78	Br = 80

There is an unknown element, which turns out to be gallium (Ga), beneath aluminum (Al)...

...and another unknown element, which turns out to be germanium (Ge), beneath silicon (Si).

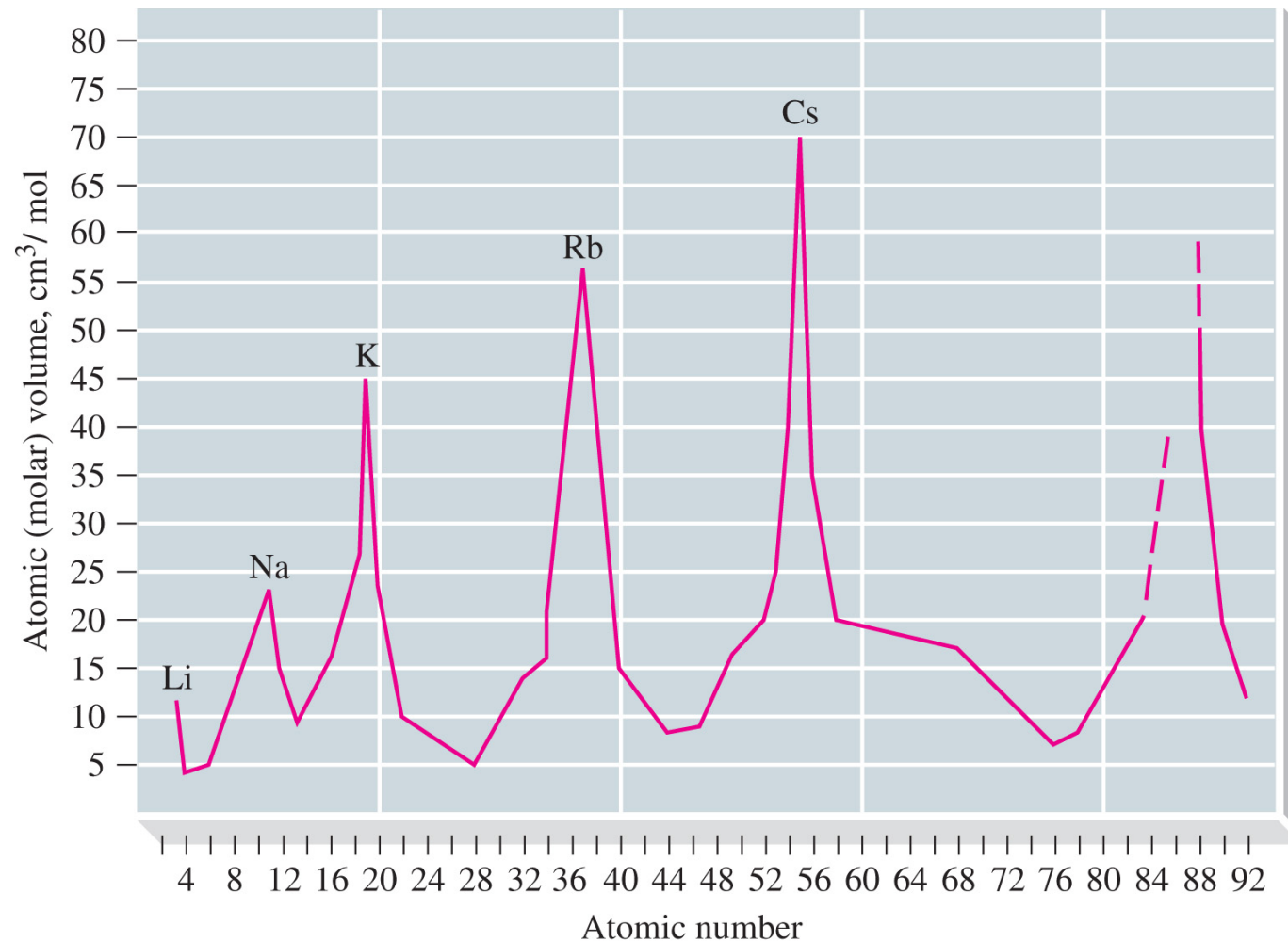

La Taula Periòdica. Mendeléeiev 1869

TABLE 5.1 A Comparison of Predicted and Observed Properties for Gallium (*eka*-Aluminum) and Germanium (*eka*-Silicon)

Element	Property	Mendeleev's Prediction	Observed Property
Gallium (<i>eka</i> -Aluminum)	Atomic mass	68 amu	69.72 amu
	Density	5.9 g/cm ³	5.91 g/cm ³
	Melting point	Low	29.8 °C
	Formula of oxide	X ₂ O ₃	Ga ₂ O ₃
	Formula of chloride	XCl ₃	GaCl ₃
Germanium (<i>eka</i> -Silicon)	Atomic mass	72 amu	72.61 amu
	Density	5.5 g/cm ³	5.35 g/cm ³
	Color	Dark gray	Light gray
	Formula of oxide	XO ₂	GeO ₂
	Formula of chloride	XCl ₄	GeCl ₄

La Taula Periòdica

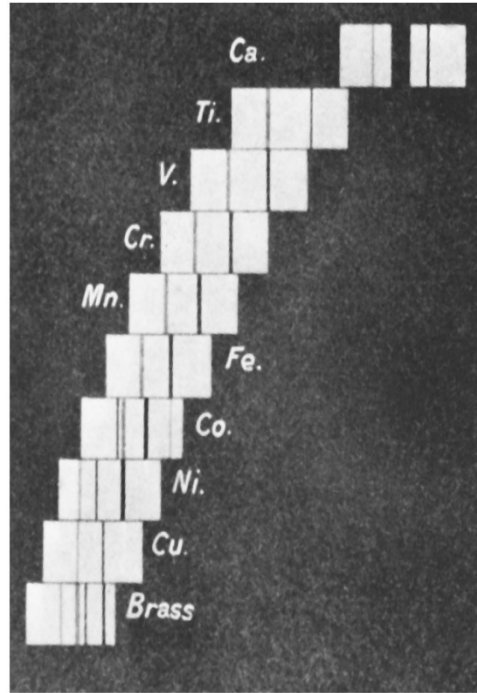
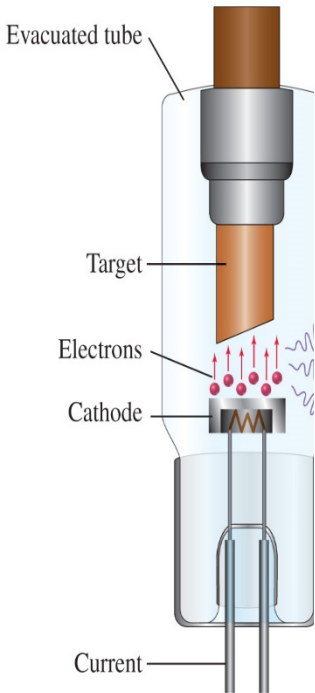

La Taula Periòdica. Moseley, 1913

La *Llei Periòdica de Moseley* estableix que **les propietats físiques i químiques** dels elements són funcions periòdiques dels seus **nombres atòmics (Z)**.

La Taula Periòdica. Moseley 1913

L'emissió de raigs X s'explica en termes de transicions d'electrons que cauen en **òrbites properes al nucli** atòmic. Les **frequències** estan relacionades amb les **càrregues nuclears** per:

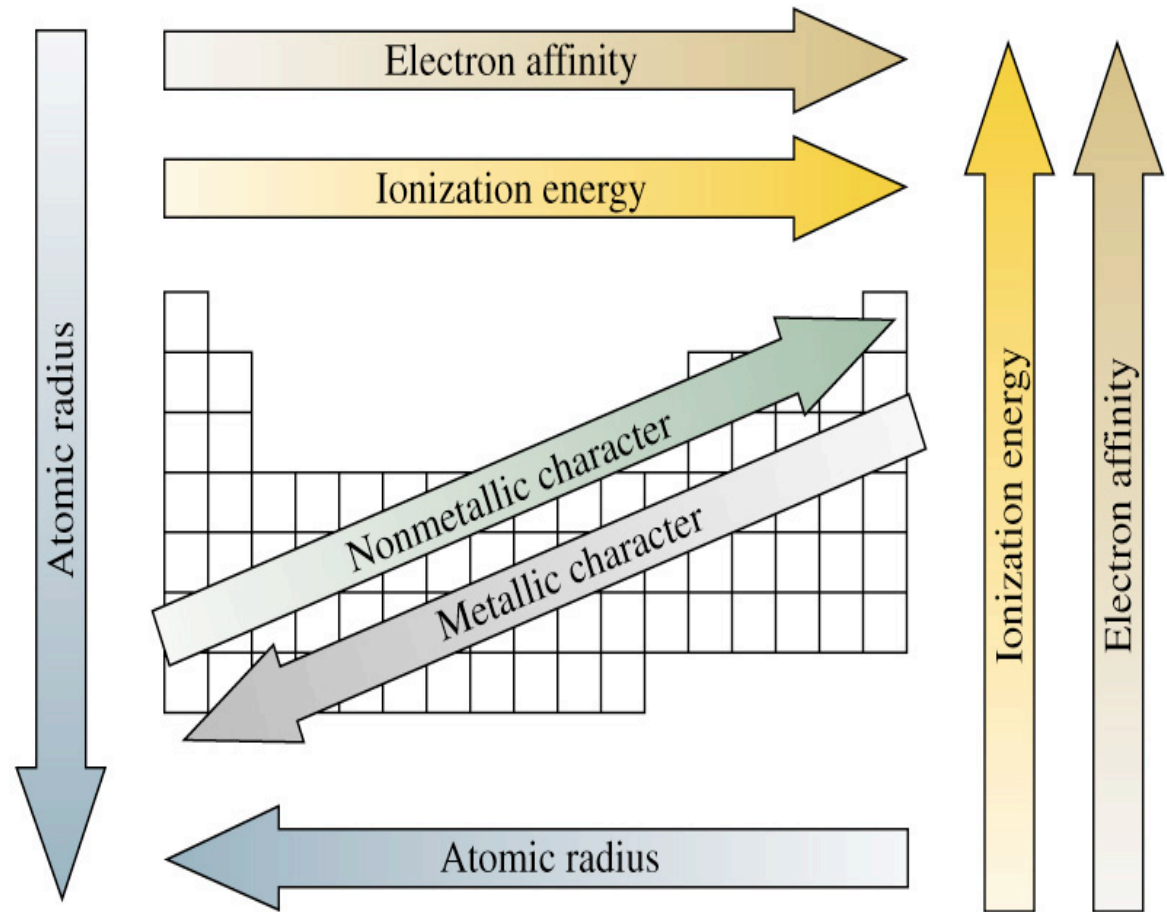
$$\nu = A (Z - b)^2$$

Va permetre **predir nous elements (43, 61, 75)** més tard descoberts.

La Taula Periòdica. Propietats periòdiques

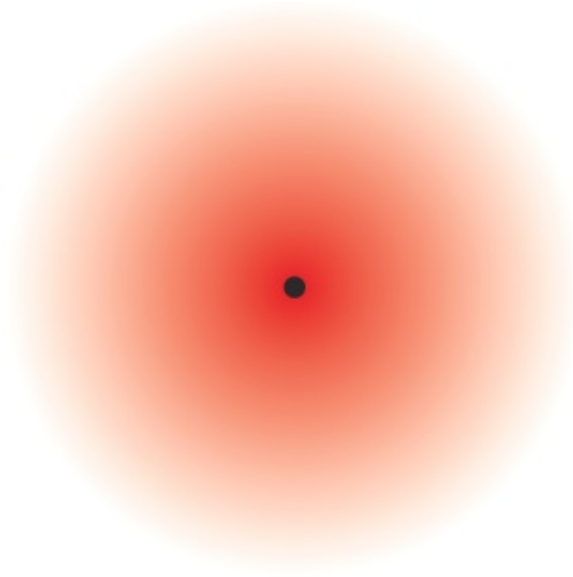
- Rèdi atòmic.
- Energia d'ionització.
- Afinitat electrònica.
- Caràcter metàl·lic.
- Electronegativitat.

(Tema 4: enllaç covalent.)

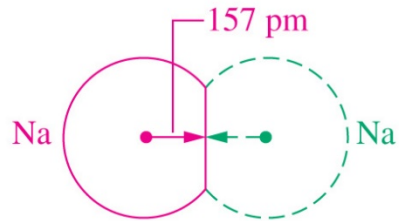
La Taula Periòdica. Radi atòmic. Grandària d'àtoms i ions

Diferents maneres
d'assignar **la**
grandària a un
àtom en funció de si
està **aïllat o**
formant enllaços
amb altres àtoms.

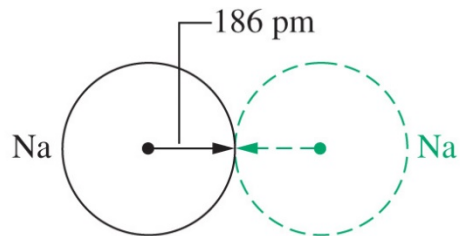
La Taula Periòdica. Radi atòmic. Grandària d'àtoms i ions

Covalent radius:

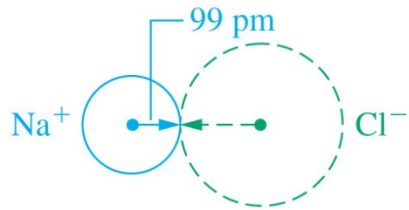
- Radi covalent
  - Radi de Van der Waals

Metallic radius:

- Radi metàl·lic

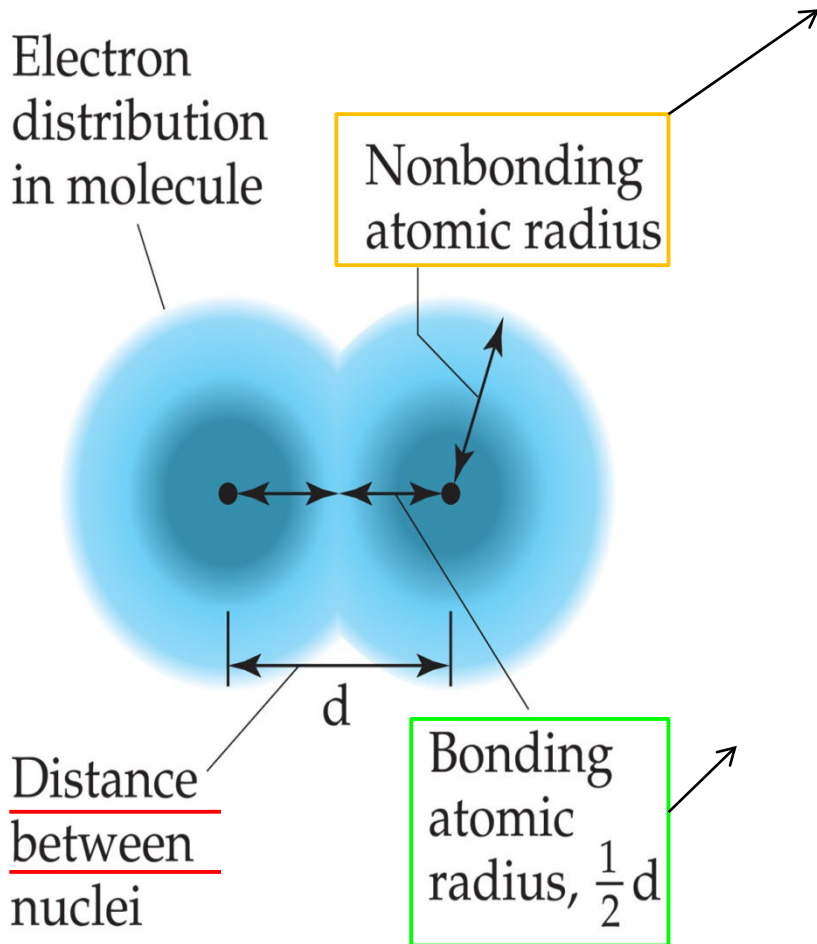
Ionic radius:

- Radi iònic

La Taula Periòdica. **Ràdio atòmic. Grandària d'àtoms i ions**

Distància internuclear

Radi de *Van der Waals*

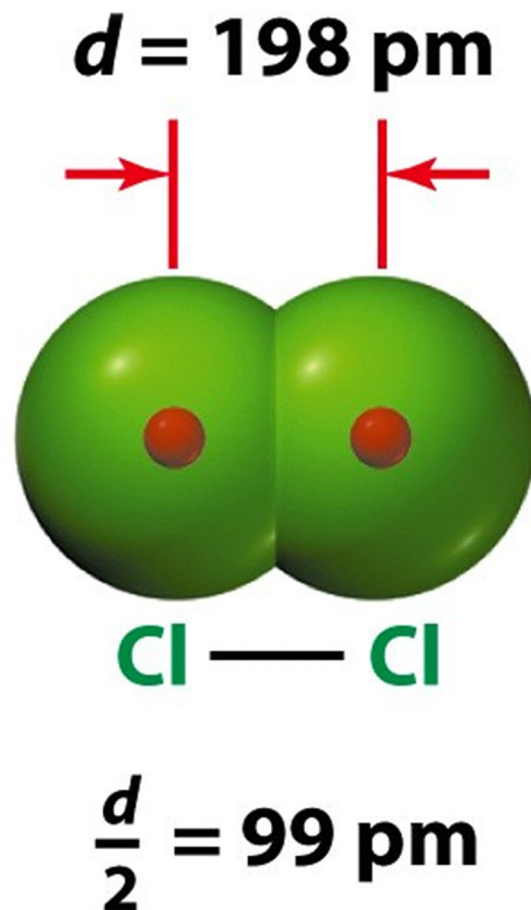
Ràdio efectiu d'un àtom quan **no està involucrat** en la unió amb un altre àtom. És la mitat de la distància entre dos àtoms d'un element sense estar enllaçats més que per forces de Van der Waals.

Radi *covalent*.

S'obté a partir de mesures de **distàncies internuclears** dels compostos químics.

La Taula Periòdica. Radiatòmic. Grandària d'àtoms i ions

Radi covalent.

Radi atòmic

Radius increases ↓   Radius decreases →   Radius increases ↓

H 1																	He 2
Li 3	Be 4											B 5	C 6	N 7	O 8	F 9	Ne 10
Na 11	Mg 12											Al 13	Si 14	P 15	S 16	Cl 17	Ar 18
K 19	Ca 20	Sc 21	Ti 22	V 23	Cr 24	Mn 25	Fe 26	Co 27	Ni 28	Cu 29	Zn 30	Ga 31	Ge 32	As 33	Se 34	Br 35	Kr 36
Rb 37	Sr 38	Y 39	Zr 40	Nb 41	Mo 42	Tc 43	Ru 44	Rh 45	Pd 46	Ag 47	Cd 48	In 49	Sn 50	Sb 51	Te 52	I 53	Xe 54
Cs 55	Ba 56	Lu 71	Hf 72	Ta 73	W 74	Re 75	Os 76	Ir 77	Pt 78	Au 79	Hg 80	Tl 81	Pb 82	Bi 83	Po 84	At 85	Rn 86

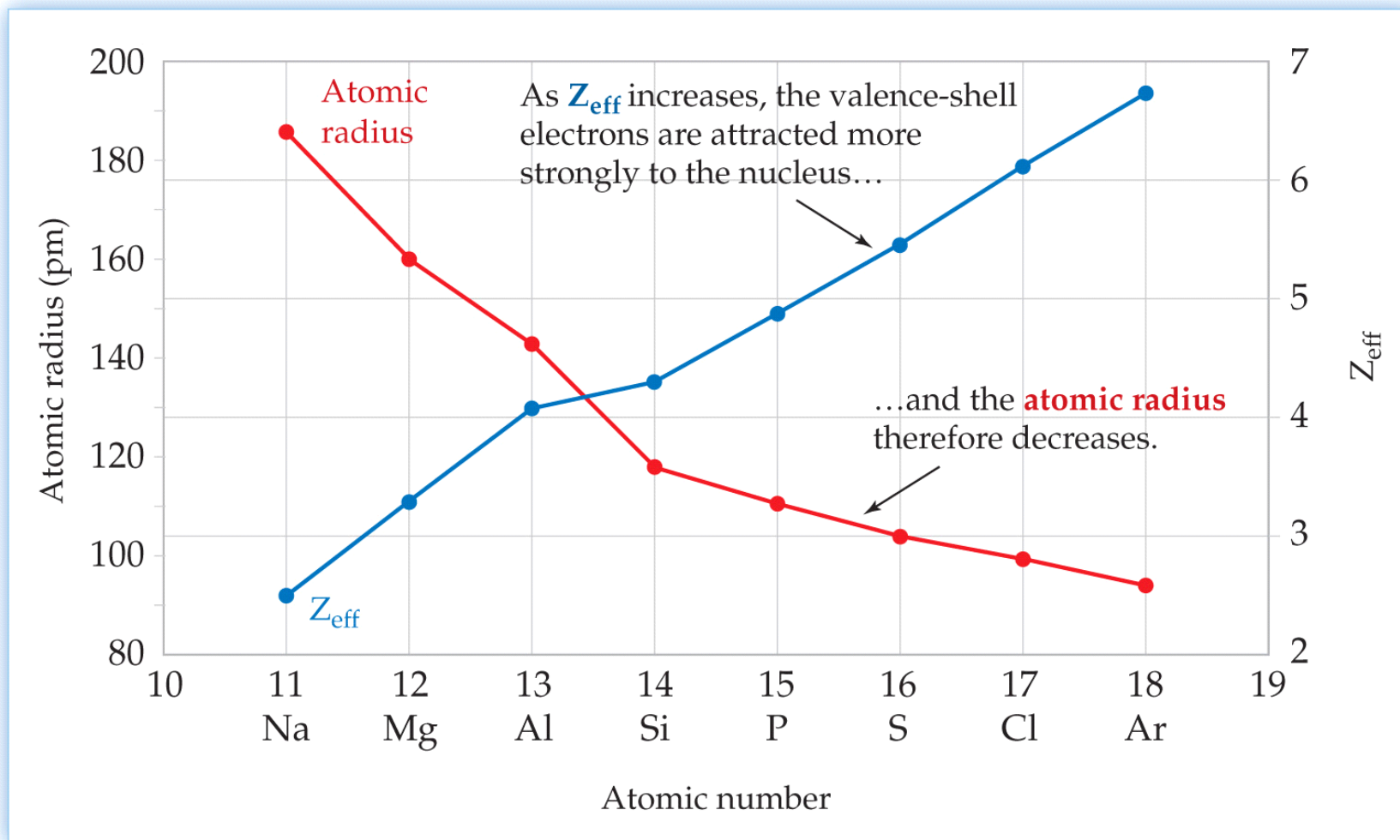
La Taula Periòdica. Radi atòmic. Grandària d'àtoms i ions

Els electrons de valència es troben en orbitals de **nombre quàntic principal creixent**. Per tant, estan cada vegada **millor apantallats**, perceben menys la càrrega nuclear i, per això, **la grandària de l'àtom augmenta**.

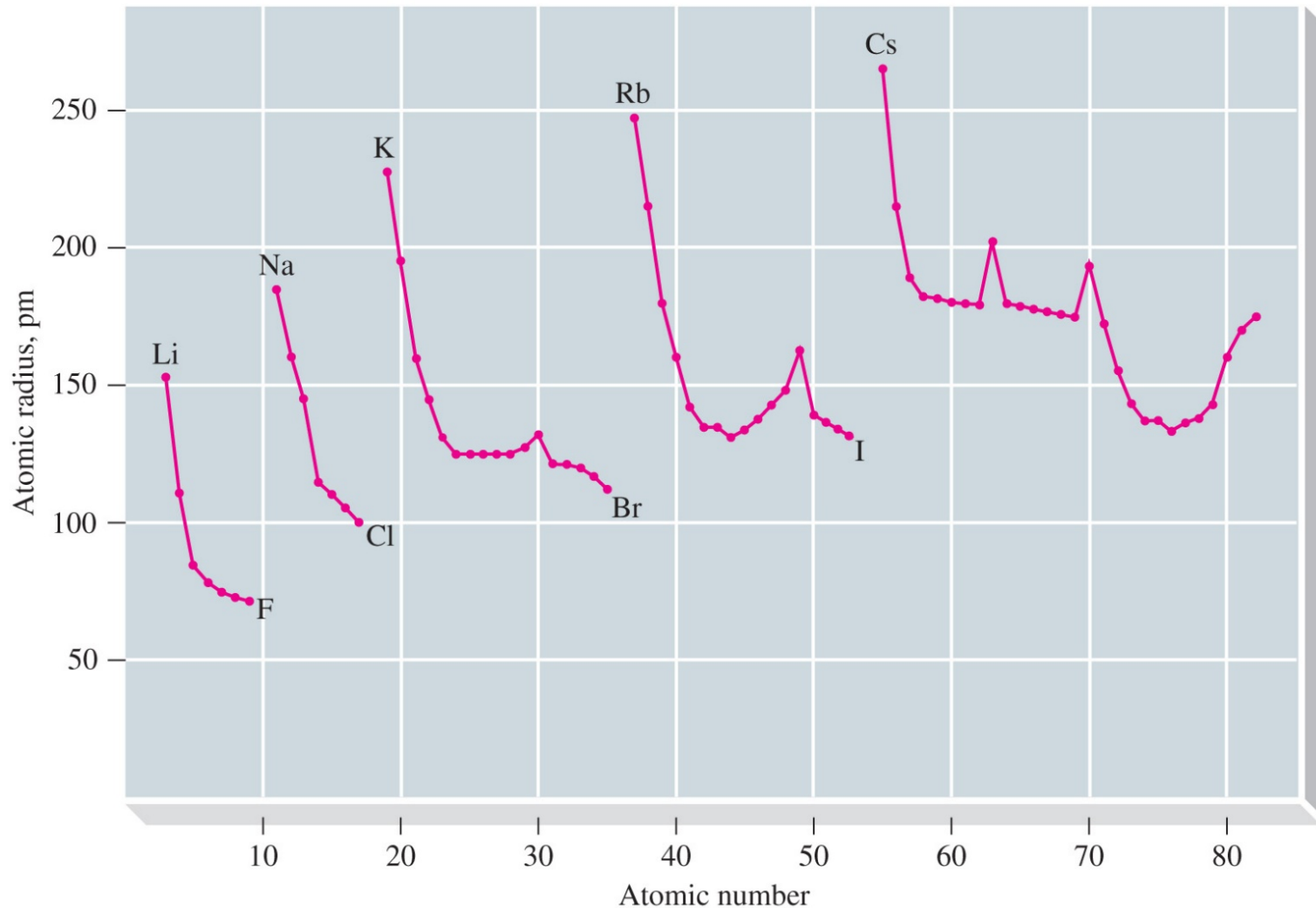
L'augment de la càrrega nuclear efectiva atrau de manera constant **els electrons** de valència cap al nucli, cosa que fa que **disminuïska el radi atòmic**.

La Taula Periòdica. Rèdio atòmic. Grandària d'àtoms i ions

Període 3

La taula periòdica. **Ràdio atòmic. Grandària d'àtoms i ions**

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Nota: Els valors representats corresponen al radi metàl·lic i covalent.

No estan inclosos els gasos nobles per la dificultat de mesurar el radi covalent d'aquestes elements (només es coneixen per al Kr i Xe). Les excepcions que poden observar-se estan fora de l'abast de l'assignatura.

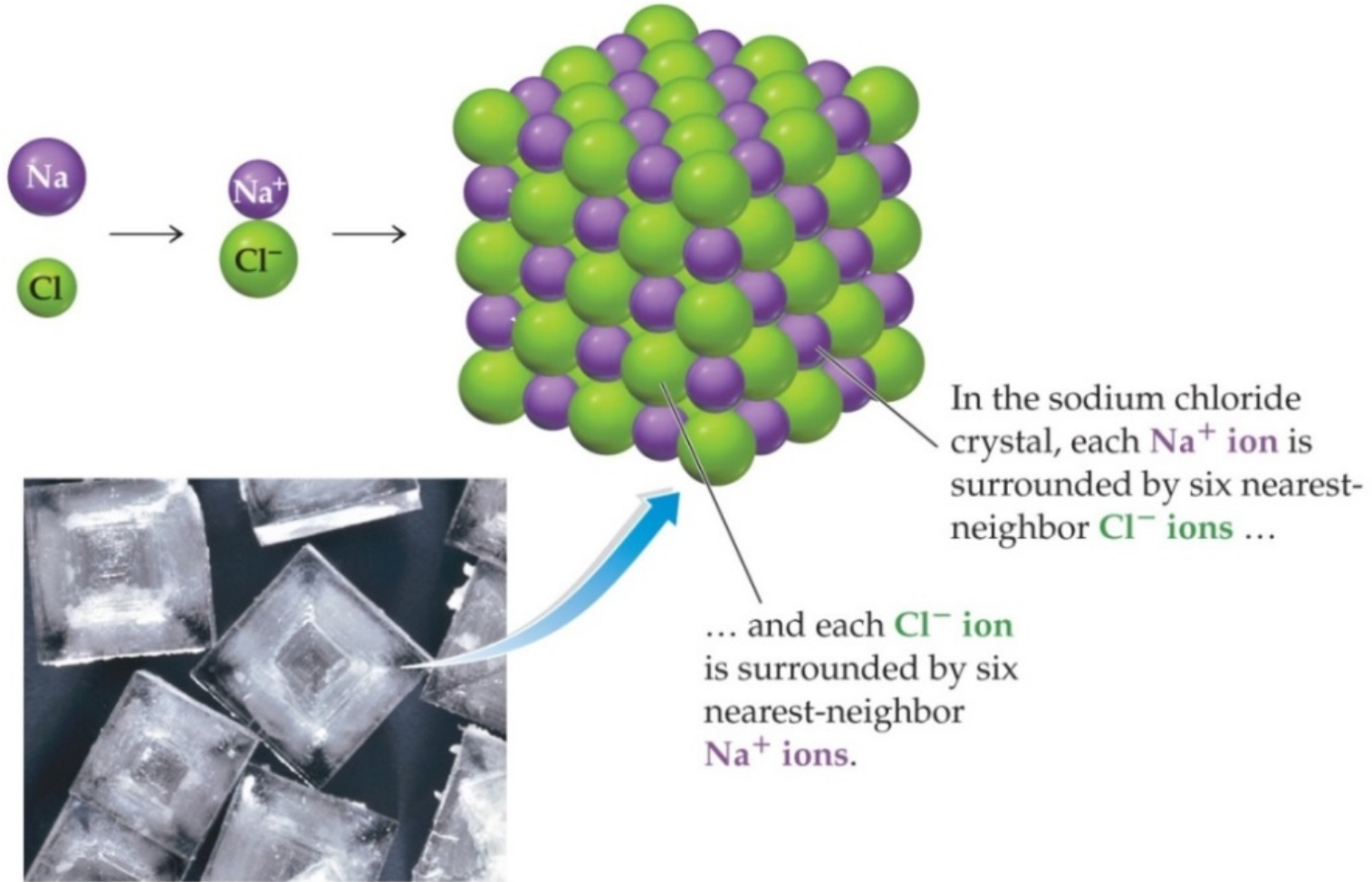
La Taula Periòdica. El grandària té conseqüències

No més liti per favor...

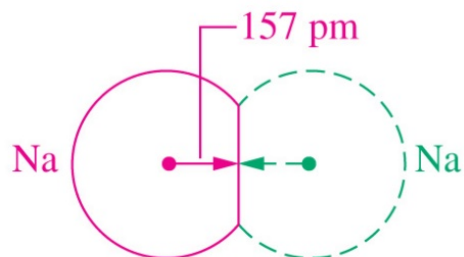
La famosa beguda Seven-Up contenia al principi **citrat de liti**. S'assegurava una abundància d'energia, d'entusiasme, una pell més clara, un cabell sa i els ulls brillants! El liti es va llevar de la beguda al principi de 1950 quan se'n va descobrir l'acció **antipsicòtica**.

La taula periòdica. **Ràdio iònic**

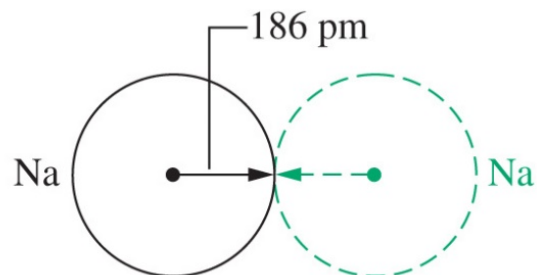

La Taula Periòdica. Radi iònic

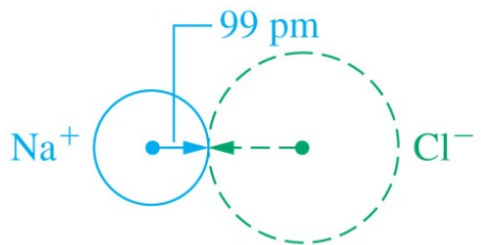
Covalent radius:

Metallic radius:

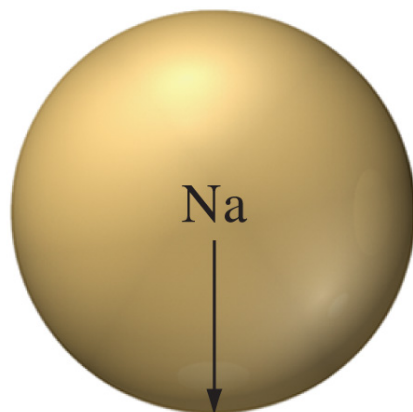

Ionic radius:

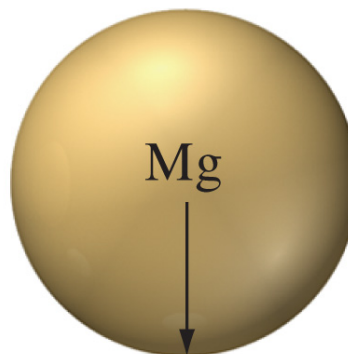

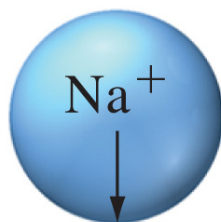
La Taula Periòdica. Radi iònic. Cations

186 pm

160 pm

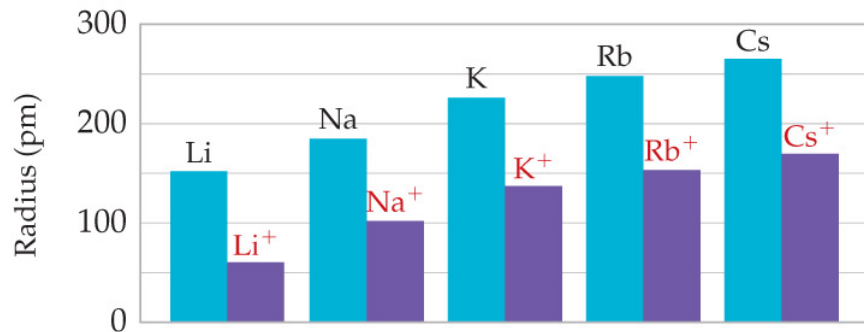

99 pm

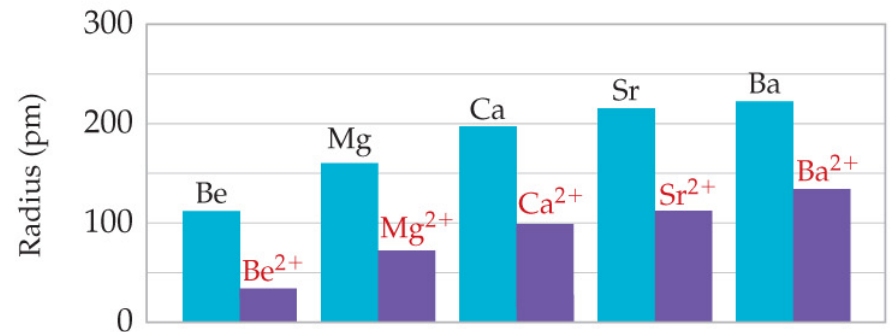

72 pm

La Taula Periòdica. Radi iònic. Cations

(a)

(b)

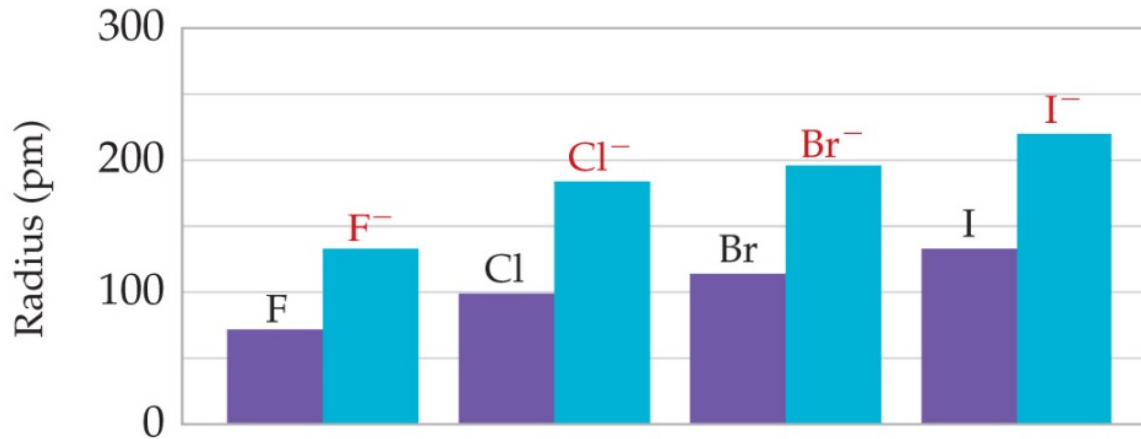
Cations are smaller than their neutral atoms, both because the principal quantum number of the valence-shell electrons is smaller for the cations and because Z_{eff} is larger.

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

Els radis iònics de **cations isoelectrònics** són **menors** com **major** en siga la **càrrega positiva**.

Ex. Mg^{2+} és més xicotet que Na^+ .

La Taula Periòdica. Radi iònic. Anions

Anions are larger than their neutral atoms because of additional electron–electron repulsions and a decrease in Z_{eff} .

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

Els radis iònics d'**anions isoelectrònics** son **majors** com **més negativa** en siga la càrrega.

La Taula Periòdica. Radi iònic. Anions

<p>Li 152</p> <p>Li⁺ 59</p>	<p>Be 111</p> <p>Be²⁺ 27</p>																<p>B 88</p> <p>N³⁻ 171</p>	<p>C 77</p> <p>O²⁻ 140</p>	<p>N 75</p> <p>F⁻ 133</p>	<p>O 73</p>	<p>F 71</p>					
<p>Na 186</p> <p>Na⁺ 99</p>	<p>Mg 160</p> <p>Mg²⁺ 72</p>																<p>Al 143</p> <p>Al³⁺ 53</p>	<p>Si 117</p> <p>P³⁻ 212</p>	<p>P 110</p> <p>S²⁻ 184</p>	<p>S 104</p>	<p>Cl 99</p> <p>Cl⁻ 181</p>					
<p>K 227</p> <p>K⁺ 138</p>	<p>Ca 197</p> <p>Ca²⁺ 100</p>	<p>Sc 161</p> <p>Sc³⁺ 75</p>	<p>Ti 145</p> <p>Ti²⁺ 86</p>	<p>V 132</p> <p>V²⁺ 79</p> <p>V³⁺ 64</p>	<p>Cr 125</p> <p>Cr²⁺ 82</p> <p>Cr³⁺ 62</p>	<p>Mn 124</p> <p>Mn²⁺ 83</p>	<p>Fe 124</p> <p>Fe²⁺ 77</p> <p>Fe³⁺ 65</p>	<p>Co 125</p> <p>Co²⁺ 75</p> <p>Co³⁺ 61</p>	<p>Ni 125</p> <p>Ni²⁺ 70</p>	<p>Cu 128</p> <p>Cu⁺ 96</p> <p>Cu²⁺ 73</p>	<p>Zn 133</p> <p>Zn²⁺ 75</p>	<p>Ga 122</p> <p>Ga³⁺ 62</p>	<p>Ge 122</p>					<p>As 121</p> <p>Se²⁻ 198</p>	<p>Se 117</p>	<p>Br 114</p> <p>Br⁻ 196</p>						
<p>Rb 248</p> <p>Rb⁺ 149</p>	<p>Sr 215</p> <p>Sr²⁺ 113</p>																			<p>Ag 144</p> <p>Ag⁺ 115</p>	<p>Cd 149</p> <p>Cd²⁺ 95</p>	<p>In 163</p> <p>In³⁺ 79</p>	<p>Sn 141</p> <p>Sn²⁺ 93</p>	<p>Sb 140</p> <p>Sb³⁺ 76</p>	<p>Te 137</p> <p>Te²⁻ 221</p>	<p>I 133</p> <p>I⁻ 220</p>

La Taula Periòdica. Energia d'ionització

Energia mínima requerida per a **separar un electró** (el de més energia) **de l'estat fonamental** d'un àtom o ió aïllat **en estat gasós**.

$$I = R_H \frac{Z_{\text{eff}}^2}{n^2}$$

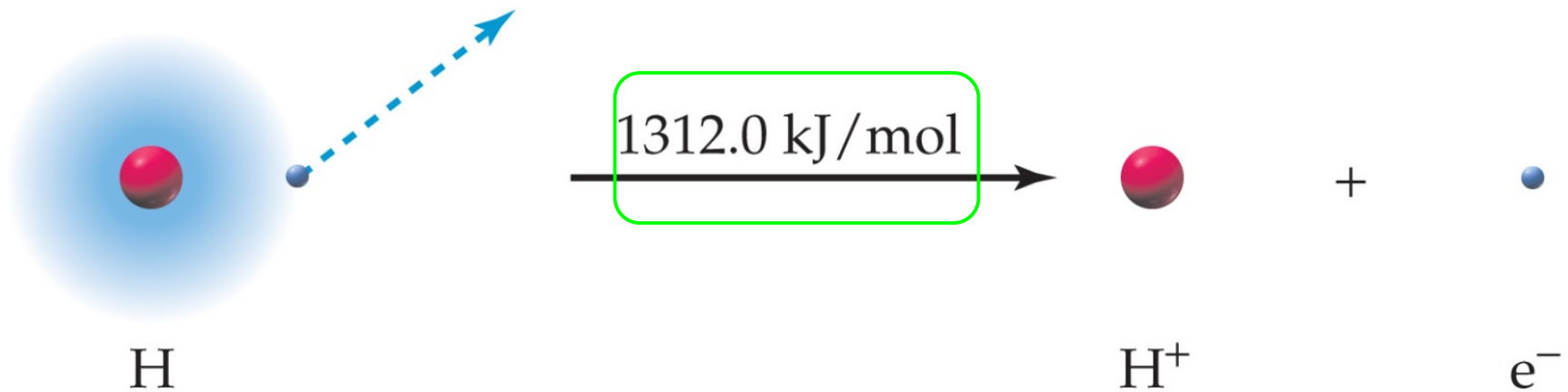
$$I_1 = 738 \text{ kJ}$$

$$I_2 = 1451 \text{ kJ}$$

Propietats periòdiques. Energia d'ionització

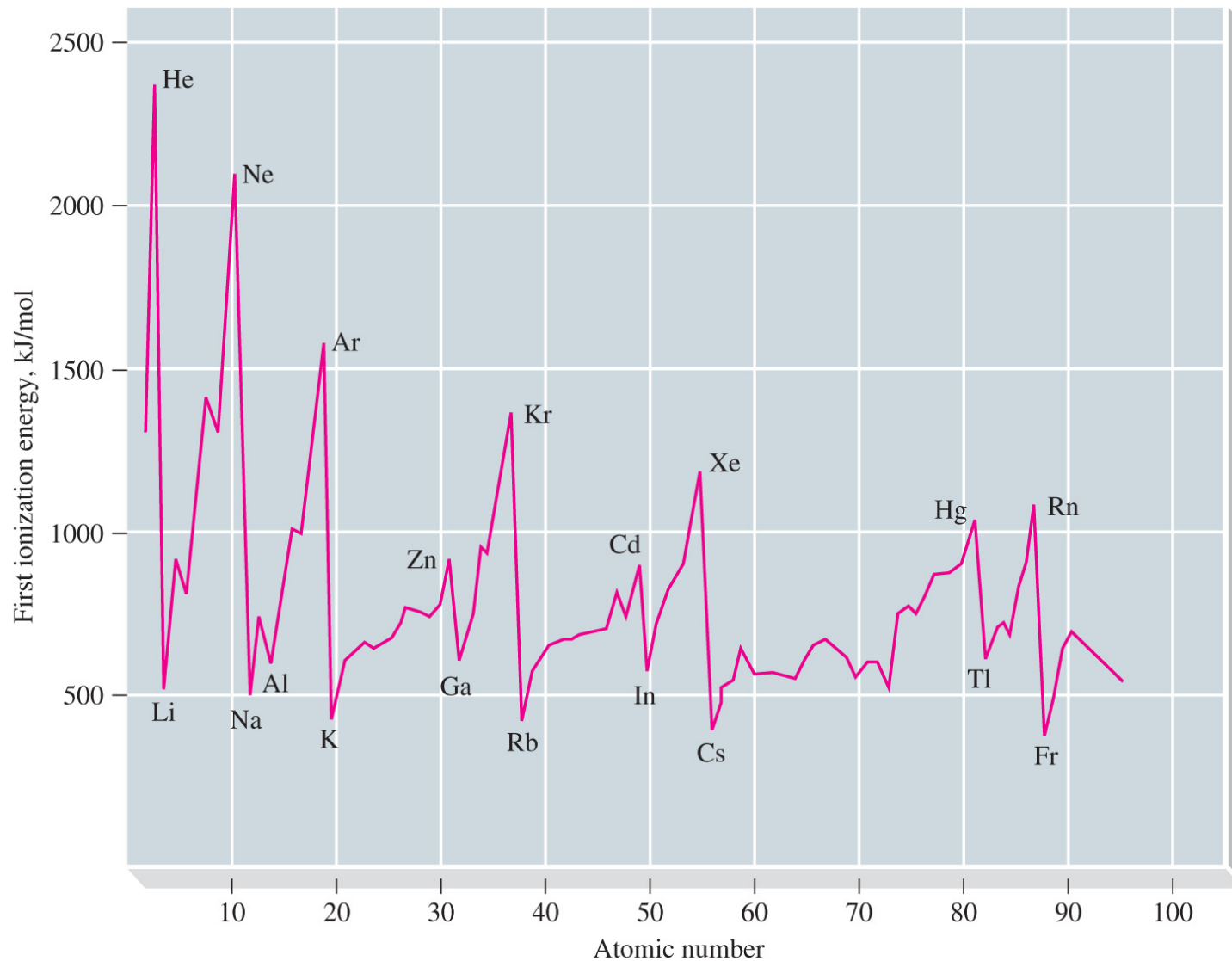
La ionització **és un procés endotèrmic** (l'àtom absorbeix energia).

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

A més energia d'ionització, **més dificultat** per a separar l'electró!

Propietats periòdiques. Energia d'ionització

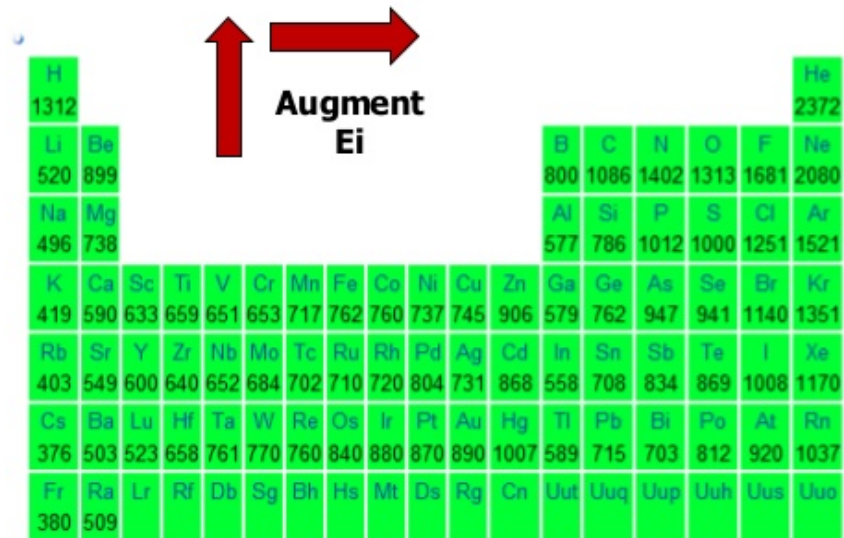
Propietats periòdiques. Energia d'ionització

En un període I_1 augmenta gradualment degut a l'augment progressiu de la càrrega nuclear efectiva.

En un grup I_1 disminueix cap a baix perquè augmenta la grandària (augmenta n) i augmenta l'apantallament.

Propietats periòdiques

Energia d'ionització Variació periòdica

Augment E_i

H																			He
1312																			2372
Li	Be																		Ne
520	899																		2080
Na	Mg																		Ar
496	738																		1521
K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br		Kr	
419	590	633	659	651	653	717	762	760	737	745	906	579	762	947	941	1140		1351	
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I		Xe	
403	549	600	640	652	684	702	710	720	804	731	868	558	708	834	869	1008		1170	
Cs	Ba	Lu	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At		Rn	
376	503	523	658	761	770	760	840	880	870	890	1007	589	715	703	812	920		1037	
Fr	Ra	Lr	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Cn	Uut	Uuq	Uup	Uuh	Uus		Uuo	
380	509																		

Valors de la primera energia d'ionització (kJ/mol)

Table 4.2 *Successive ionization energies, in $\text{kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$, for the first 20 elements.*

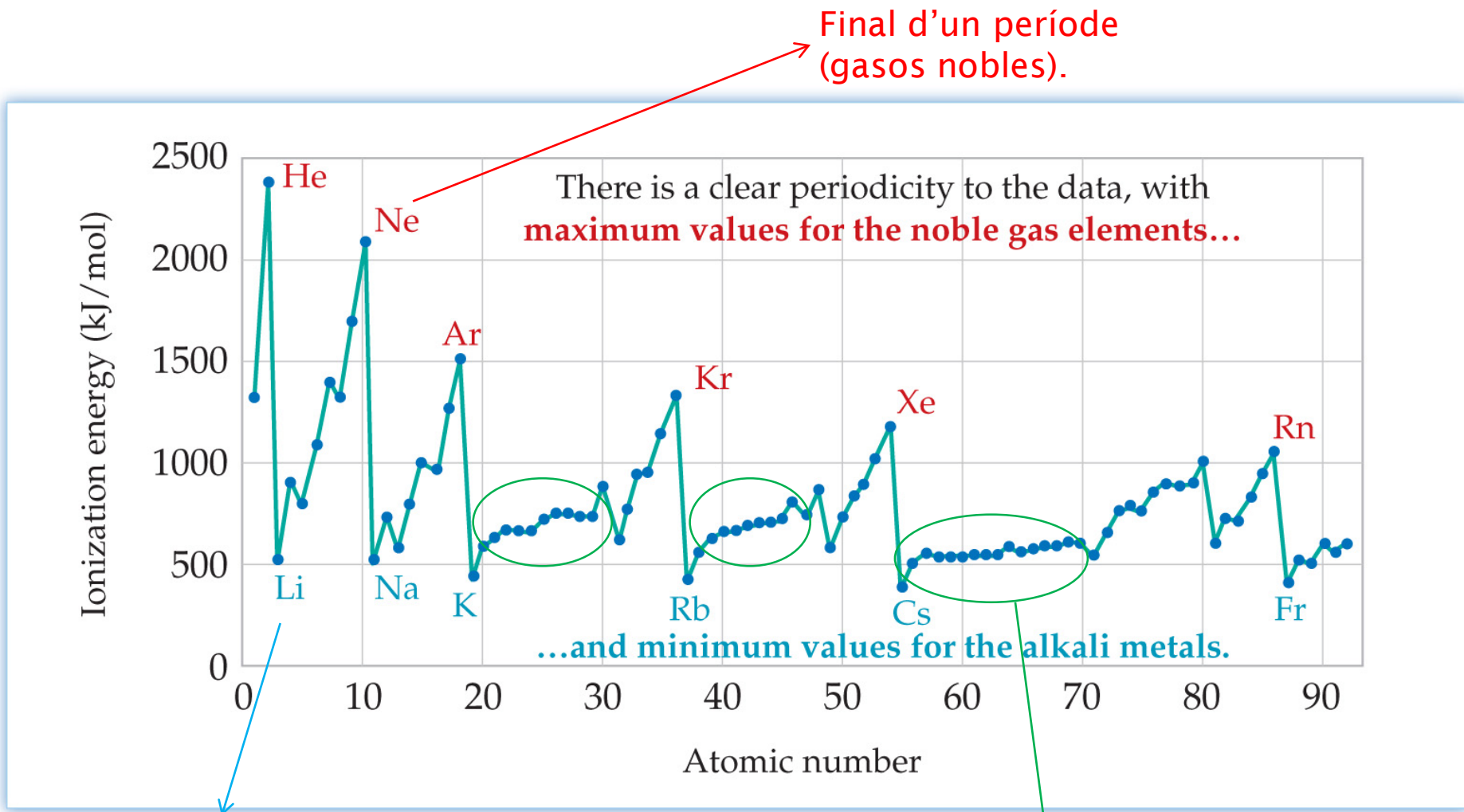
The column number is the number of the electron removed. Column 1, for example, is the first ionization energies that have been plotted in Figures 4.4 and 4.31. The shading calls attention to the ionization energies before a large jump (more than a factor of 3) for the next electron lost.

Atom	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$_1\text{H}$	1,312									
$_2\text{He}$	2,373	5,248								
$_3\text{Li}$	520	7,300	11,808							
$_4\text{Be}$	899	1,757	14,850	20,992						
$_5\text{B}$	801	2,430	3,660	25,000	32,800					
$_6\text{C}$	1,086	2,350	4,620	6,220	38,000	47,232				
$_7\text{N}$	1,400	2,860	4,580	7,500	9,400	53,000	64,400			
$_8\text{O}$	1,314	3,390	5,300	7,470	11,000	13,000	71,300	84,000		
$_9\text{F}$	1,680	3,370	6,050	8,400	11,000	15,200	17,900	92,000	106,000	
$_{10}\text{Ne}$	2,080	3,950	6,120	9,370	12,200	15,000	20,000	23,100	115,000	131,000
$_{11}\text{Na}$	496	4,560	6,900	9,540	13,400	16,600	20,100	25,500	28,900	141,000
$_{12}\text{Mg}$	738	1,450	7,730	10,500	13,600	18,000	21,700	25,700	31,600	35,500
$_{13}\text{Al}$	578	1,820	2,750	11,600	14,800	18,400	23,300	27,500	31,900	38,500
$_{14}\text{Si}$	786	1,580	3,230	4,360	16,000	20,000	23,800	29,200	33,900	38,700
$_{15}\text{P}$	1,012	1,904	2,910	4,960	6,240	21,000	25,400	29,900	35,900	40,960
$_{16}\text{S}$	1,000	2,250	3,360	4,660	6,990	8,500	27,100	31,700	36,600	48,100
$_{17}\text{Cl}$	1,251	2,297	3,820	5,160	6,540	9,300	11,000	33,600	38,600	43,960
$_{18}\text{Ar}$	1,521	2,666	3,900	5,770	7,240	8,800	12,000	13,800	40,800	46,200
$_{19}\text{K}$	419	3,052	4,410	5,900	8,000	9,600	11,300	14,900	17,000	48,600
$_{20}\text{Ca}$	590	1,145	4,900	6,500	8,100	11,000	12,300	14,200	18,200	20,380

Mg: $[\text{Ne}]3s^2$

Si: $[\text{Ne}]3s^23p^2$

Propietats periòdiques. Energia d'ionització

Començament d'un període (metals alcalins). Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

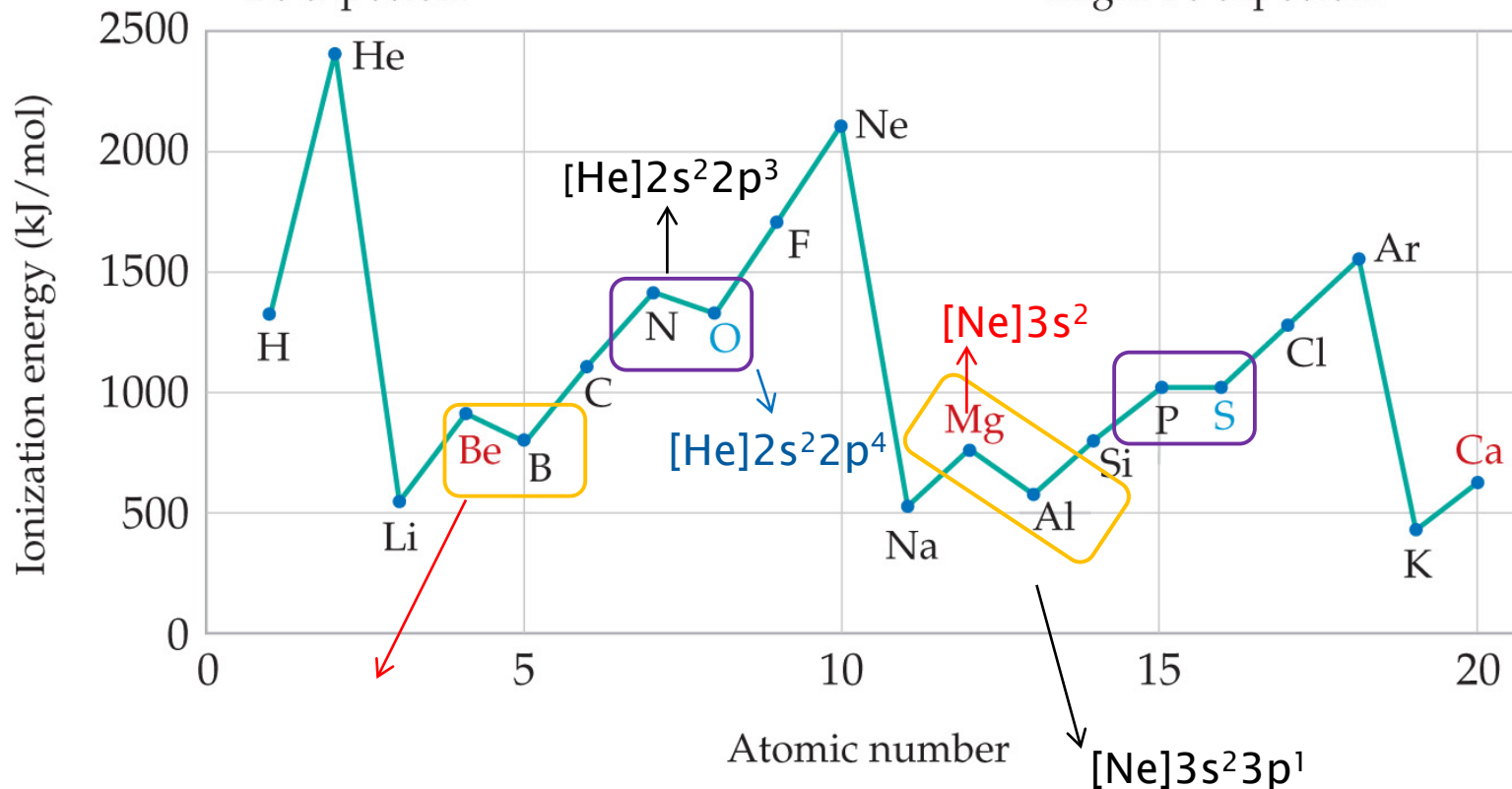
Metalls de transició.

Propietats periòdiques. Energia d'ionització

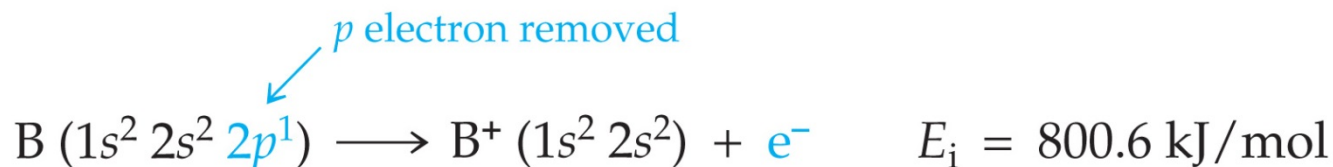
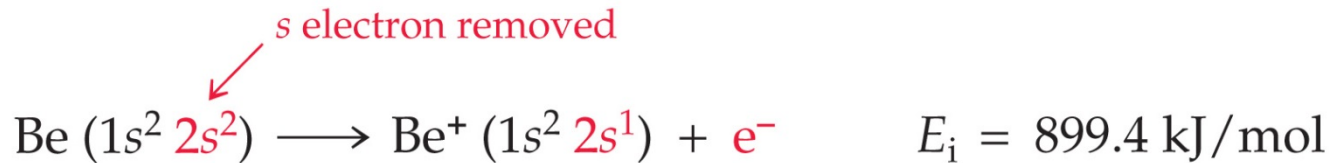
Irregularitats

The **group 2A elements** (**Be, Mg, Ca**) have slightly larger E_i values than might be expected.

The **group 6A elements** (**O, S**) have slightly smaller E_i values than might be expected.

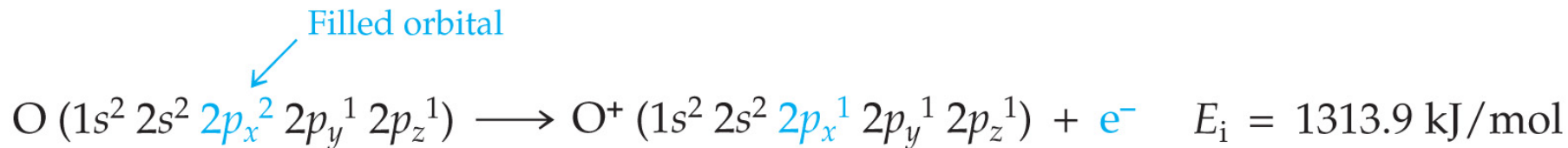
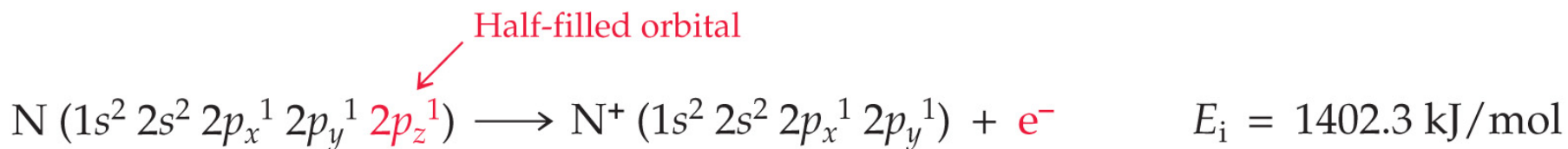

Propietats periòdiques. Energia d'ionització. Irregularitats

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

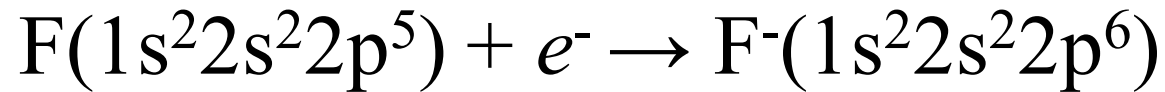

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

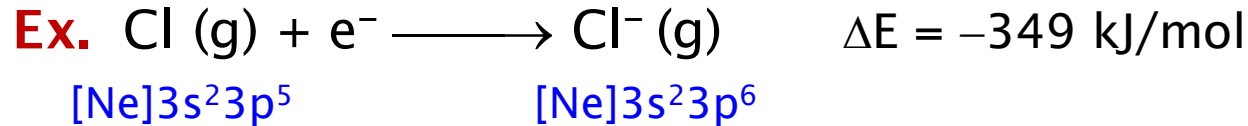
Propietats periòdiques. Afinitat electrònica

És l'energia
intercanviada
(normalment
alliberada) quan un
àtom neutre, en
estat gasós i en el
seu estat
fonamental, **capta**
un electró.

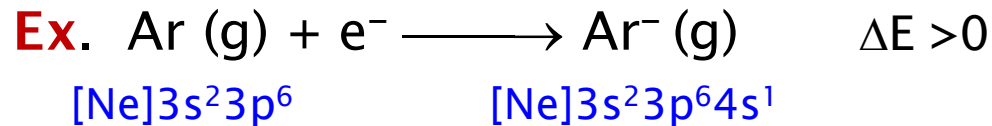
Propietats periòdiques. Afinitat electrònica

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica

Procés *exotèrmic*, ja que l'electró afegit resulta fortament atret pel nucli.

L'anió té una energia major que l'àtom i l'electró per separat.

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica

En general, l'afinitat electrònica es fa més negativa (exotèrmica) en anar cap a la dreta en un període (augmenta en valor absolut).

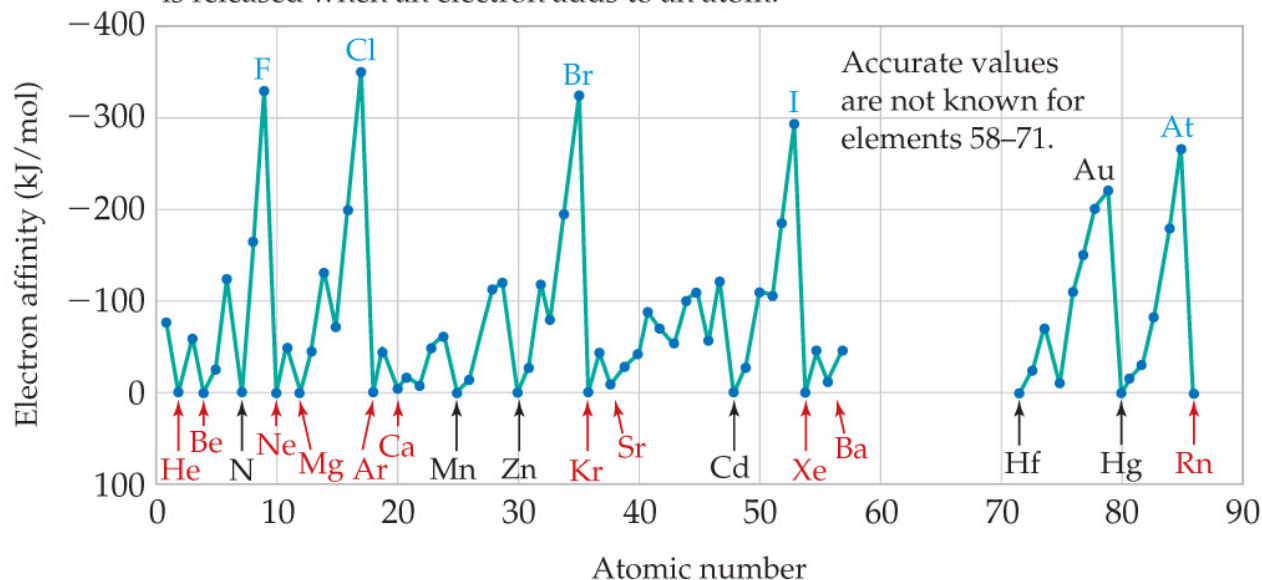
1	2	13	14	15	16	17	18
H -72.8							He >0
Li -59.6	Be >0	B -26.7	C -121.8	N +7	O -141.0	F -328.0	Ne >0
Na -52.9	Mg >0	Al -42.5	Si -133.6	P -72	S -200.4	Cl -349.0	Ar >0
K -48.4	Ca -2.37	Ga -28.9	Ge -119.0	As -78	Se -195.0	Br -324.6	Kr >0
Rb -46.9	Sr -5.03	In -28.9	Sn -107.3	Sb -103.2	Te -190.2	I -295.2	Xe >0
Cs -45.5	Ba -13.95	Tl -19.2	Pb -35.1	Bi -91.2	Po -186	At -270	Rn >0

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica

A negative value for E_{ea} , such as those for the **group 7A elements (halogens)**, means that energy is released when an electron adds to an atom.

A value of zero, such as those for the **group 2A elements (alkaline earths)** and **group 8A elements (noble gases)**, means that energy is absorbed but the exact amount can't be measured.

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica. Irregularitats

Entre els grups 1 i 2:

L'electró que s'hi afig ha de col·locar-se en un orbital p , queda més lluny del nucli i experimenta repulsió dels orbitals s .

H -73							He > 0
Li -60	Be > 0	B -27	C -122	N > 0	O -141	F -328	Ne > 0
Na -53	Mg > 0	Al -43	Si -134	P -72	S -200	Cl -349	Ar > 0
K -48	Ca -2	Ga -30	Ge -119	As -78	Se -195	Br -325	Kr > 0
Rb -47	Sr -5	In -30	Sn -107	Sb -103	Te -190	I -295	Xe > 0
1A	2A	3A	4A	5A	6A	7A	8A

Entre els grups 14 i 15:

El grup 15 (5A) no té orbitals buits (té subcapes p semiplenes), per la qual cosa l'electró extra ha de col·locar-se en un orbital ja ocupat i s'hi produeixen repulsions més fortes.

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica. Irregularitats

Per què és tan freqüent trobar **òxids metàl·lics** en la naturalesa si la segona **energia d'ionització és tan elevada?**

Propietats periòdiques. Afinitat electrònica. Irregularitats

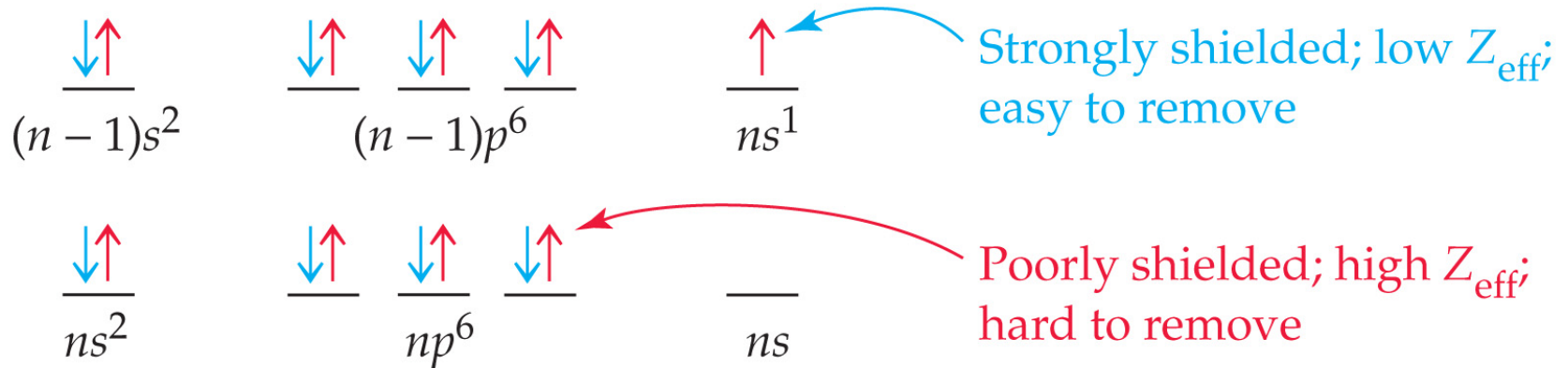

- ✓ Està clar que **l'adquisició d'un segon electró** per part de l'oxigen **no és un procés afavorit**, perquè en aquest cas l'electró ha d'aproximar-se a un carregat negativament en lloc de a un àtom neutre, experimenta **una forta repulsió**.
- ✓ Però encara que la formació de l'oxigen dianiònic sembla poc probable, aquest **pot existir en molt compostos iònics**, com per exemple el **MgO**.
- ✓ El motiu és global... energèticament parlant, ja que la formació d'aquests compostos s'acompanya d'altres processos **molt més favorables des del punt de vista energètic**.

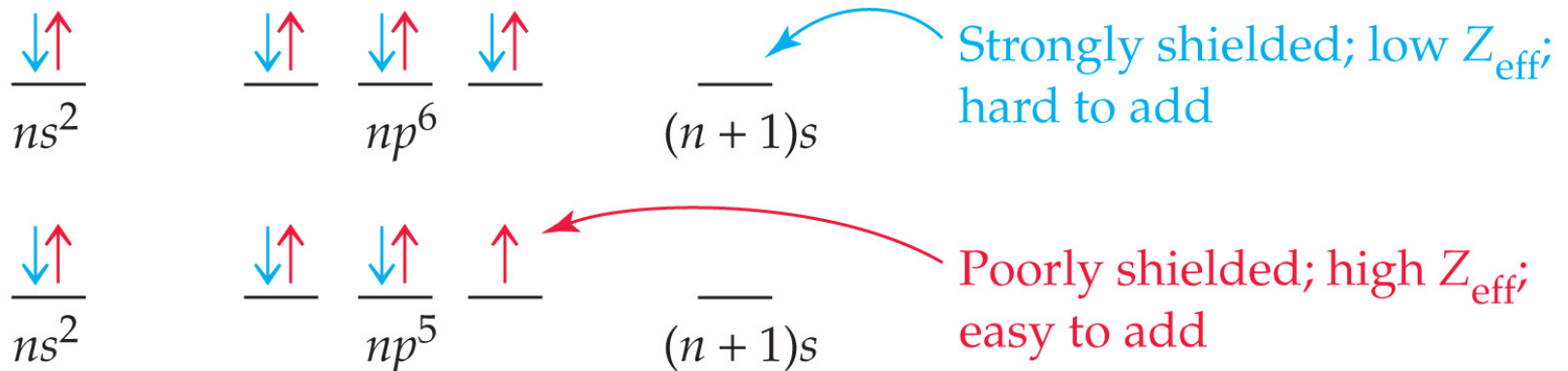
(Revisarem aquesta formació quan estudiem els compostos iònics al cicle de Born-Haber.)

Propietats periòdiques. Afinitat vs energia d'ionització

Energia d'ionització.

Afinitat electrònica.

Propietats periòdiques. **Caràcter metàl·lic**

- **Metalls**
  - Conductors de l'electricitat i del calor.
  - Mal·leable i dúctils.
  - Punts de fusió de moderats a elevats.
  - Tendència a formar cations.
- **No metalls**
  - No conductors de l'electricitat ni del calor.
  - Sòlids i trencadissos.
  - Alguns són gasos a temperatura i P ambient.
- **Metal·loides**
  - Propietats barrejades.

Propietats periòdiques. Caràcter metàl·lic

	1	2	13	14	15	16	17	18
H ⁺	H							He
He	Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
Ar	K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Kr	Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I	Xe

Propietats periòdiques. Caràcter metàl·lic

TABLE 9.2 Electron Configurations of Some Metal Ions^a

"Noble Gas"		"Pseudo-Noble Gas" ^b	"18 + 2" ^c	Other
Li ⁺	Be ²⁺	Ga ³⁺	In ⁺	Cr ²⁺ , Cr ³⁺
Na ⁺	Mg ²⁺	Tl ³⁺	Tl ⁺	Mn ²⁺ , Fe ²⁺
K ⁺	Ca ²⁺	Cu ⁺	Sn ²⁺	Fe ³⁺ , Co ²⁺
Rb ⁺	Sr ²⁺	Ag ⁺ , Au ⁺	Pb ²⁺	Ni ²⁺ , Cu ²⁺
Cs ⁺	Ba ²⁺	Zn ²⁺	Sb ³⁺	
Fr ⁺	Ra ²⁺		Bi ³⁺	
Al ³⁺				

^aMain-group metal ions are printed in black and transition metal ions in blue.

^bIn the configuration labeled "pseudo-noble gas," all electrons of the outermost shell have been lost. The next-to-outermost electron shell of the atom becomes the outermost shell of the ion and contains 18 electrons, for example, Ga³⁺: [Ne]3s²3p⁶3d¹⁰.

^cIn the configuration labeled "18 + 2" all outer-shell electrons except the two s electrons are lost, producing an ion with 18 electrons in the next-to-outermost shell and 2 electrons in the outermost, for example, Sn²⁺: [Ar]3d¹⁰4s²4p⁶4d¹⁰5s².

Propietats periòdiques. Caràcter metàl·lic

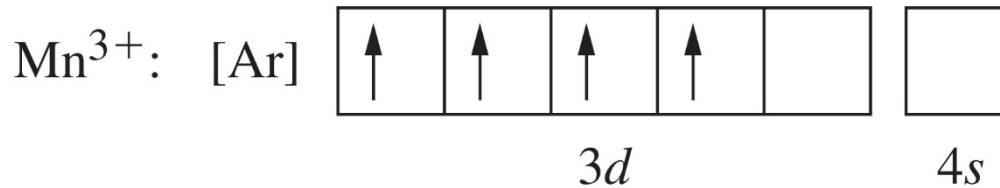
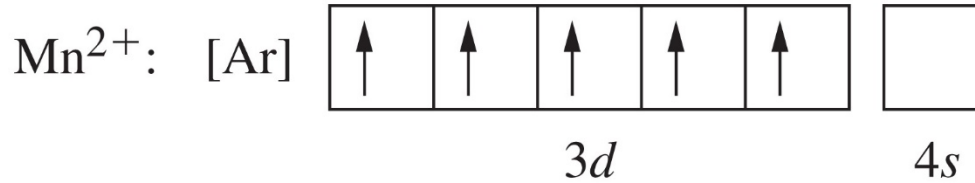
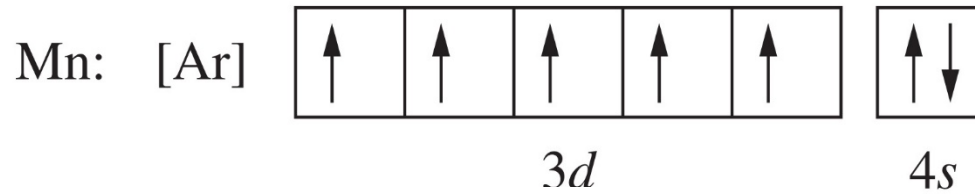
Estats d'oxidació representatius

1A	2A	Transition metals										3A	4A	5A	6A	7A	8A	
H ⁺																H ⁻	N O B L E G A S E S	
Li ⁺														N ³⁻	O ²⁻	F ⁻		
Na ⁺	Mg ²⁺											Al ³⁺		P ³⁻	S ²⁻	Cl ⁻		
K ⁺	Ca ²⁺	Sc ³⁺	Ti ⁴⁺	V ⁵⁺ V ⁴⁺	Cr ³⁺	Mn ²⁺ Mn ⁴⁺	Fe ²⁺ Fe ³⁺	Co ²⁺ Co ³⁺	Ni ²⁺	Cu ⁺ Cu ²⁺	Zn ²⁺				Se ²⁻	Br ⁻		
Rb ⁺	Sr ²⁺									Pd ²⁺	Ag ⁺	Cd ²⁺		Sn ²⁺ Sn ⁴⁺	Sb ³⁺ Sb ⁵⁺	Te ²⁻		I ⁻
Cs ⁺	Ba ²⁺									Pt ²⁺	Au ⁺ Au ³⁺	Hg ₂ ²⁺ Hg ²⁺		Pb ²⁺ Pb ⁴⁺	Bi ³⁺ Bi ⁵⁺			

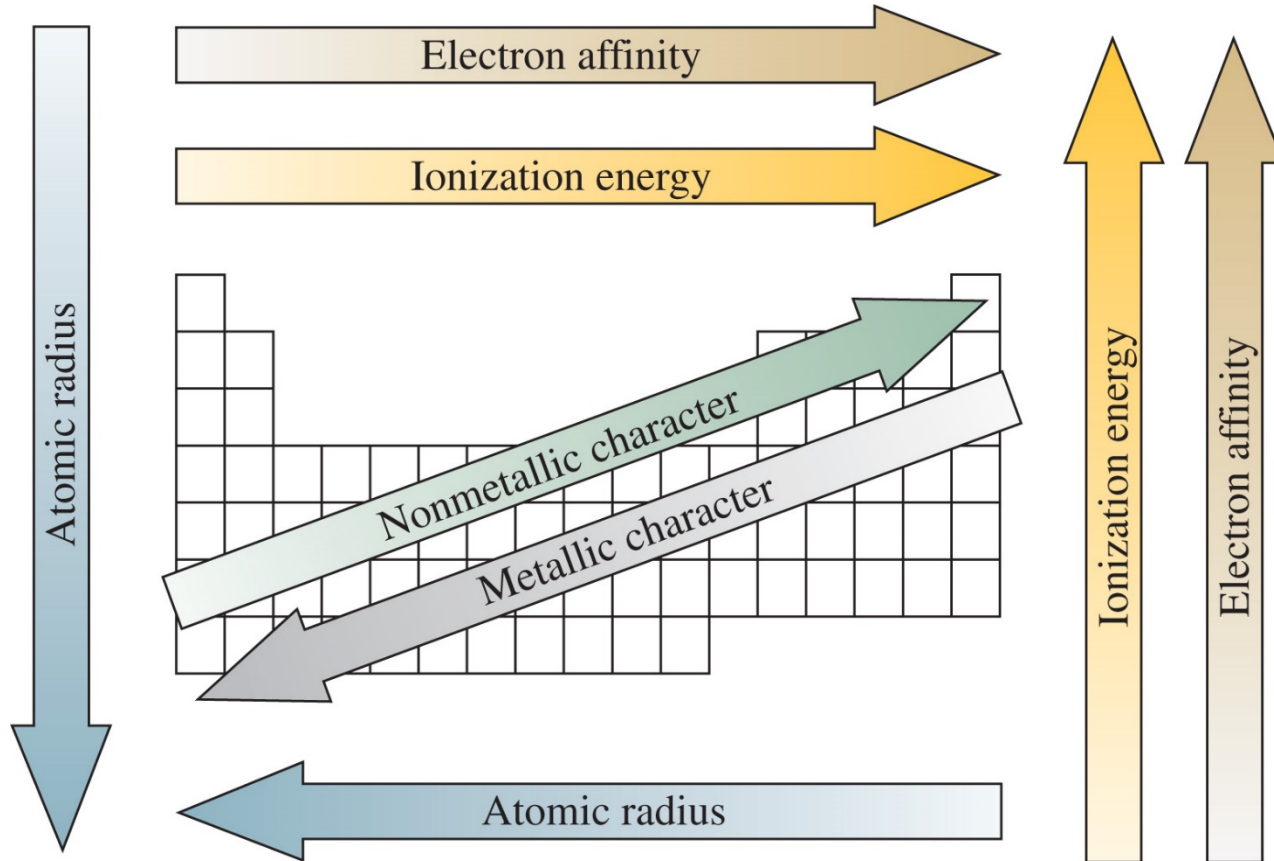
Propietats periòdiques. Caràcter metàl·lic. Magnetisme

- **Diamagnètiques (àtoms o ions):**
  - Tots els electrons estan aparellats.
  - Feblement repel·lits per un camp magnètic.
- **Paramagnètiques (àtoms o ions):**
  - e^- desaparellats.
  - Atrets per un camp magnètic extern.

Propietats periòdiques. Caràcter metàl·lic. Magnetisme

Propietats periòdiques. **Resum**

Propietats periòdiques.

Algunes idees clau...

1. Àtoms multieletrònics: en els àtoms multieletrònics, els orbitals amb diferent valor de l , no són degenerats. **La pèrdua de degeneració** en la capa principal és el resultat de la diferent **càrrega nuclear efectiva**, Z_{ef} , experimentada pels electrons en les diferents subcapes.

2. Espín de l'electró: el quart nombre quàntic va ser definit per Stern i Gerlach i van demostrar que els electrons posseeixen una qualitat denominada *espí electrònic*. El nombre quàntic de l'espín electrònic, m_s , té el valor de $+1/2$ o $-1/2$.

3. Configuracions electròniques: la configuració electrònica descriu com es distribueixen els electrons en els diferents orbitals en les capes principals i les subcapes d'un àtom. Els electrons omplir els orbitals des de l'energia més baixa a la més alta, assegurant que l'energia de l'àtom es troba en un mínim. **El principi d'exclusió de Pauli** estableix que hi ha un màxim de dos electrons que poden ocupar un orbital. **La regla de Hund** diu que quan hi ha orbitals degenerats disponibles, els electrons ocupen inicialment aquests orbitals individualment. Les configuracions electròniques es representen mitjançant la notació spdf expandida o condensada, o per un diagrama d'orbitals. **El procés aufbau** s'usa per assignar les configuracions als elements de la Taula Periòdica. Els electrons que s'afegen a la capa amb nombre quàntic principal **més alt** es denominen **electrons de valència**.

Propietats periòdiques.

Algunes idees clau...

4. Configuracions electròniques i la taula periòdica. Els elements del mateix grup de la taula periòdica tenen configuracions electròniques similars. **Els grups 1 i 2** corresponen al bloc *s*, amb els orbitals *s* de la capa de valència plens o parcialment plens. **Els grups 13 al 18** corresponen al bloc *p* amb els orbitals *p* de la capa de valència plens o parcialment plens. **El bloc d correspon als grups 3 al 12**, quan s'està omplint el nivell d'energia “*n-1*”, és a dir, que tenen els orbitals *d* plens o parcialment plens. En els elements del bloc *f*, denominats *lantànids* o *actínids*, s'ompli la capa “*n-2*” amb electrons, és a dir que tenen orbitals *f* plens o parcialment plens.

5. La llei periòdica i la Taula Periòdica. El fonament experimental de la taula periòdica dels elements és la llei periòdica: **algunes propietats es repeteixen periòdicament quan els elements es disposen en ordre creixent de nombre atòmic**. El fonament teòric és que les propietats d'un element estan relacionades amb la configuració electrònica dels seus àtoms i els elements d'un mateix grup de la taula periòdica tenen configuracions similars. Els elements es poden classificar **en metalls, no metalls i metal·loides**. **Els metal·loides comparteixen característiques dels metalls i dels no metalls**. **Els no metalls se subdivideixen**, al seu torn, en gasos nobles, i la resta de no metalls dels grups principals, mentre que els metalls inclouen metalls dels grups principals i elements de transició.

Propietats periòdiques.

Algunes idees clau...

6. La grandària dels àtoms i els ions. Els radis atòmics poden ser covalents, metàl·lics i de Van der Waals. En general, els radis atòmics decreixen al llarg dels períodes i augmenten en descendir en el grup de la taula periòdica, reflectint la variació de la càrrega nuclear efectiva, Z_{ef} al llarg de períodes i grups. **Els radis iònics dels ions positius són menors** que els de l'àtom neutre original, mentre que **els ions negatius són més grans** que l'àtom original. Els radis iònics segueixen les mateixes tendències periòdiques que els radis atòmics. Els àtoms o ions que tenen la mateixa configuració electrònica es diuen isoelectrònics. Quan es comparen els radis **d'espècies isoelectròniques, l'espècie de més càrrega negativa és la que té un radi atòmic o iònic major.**

7. Propietats periòdiques. L'estudi de la **primera energia d'ionització** mostra que la seua variació periòdica està governada **per la variació de Z_{ef}** és a dir, l'energia d'ionització disminueix cap avall en els grups i augmenta al llarg del període. D'altra banda, **l'afinitat electrònica (Ae)** és la variació d'energia quan un àtom en estat gasós gana un electró, però no segueix una variació periòdica consistent. **Les característiques metàl·liques, no metàl·liques i metal·loides dels àtoms** estan relacionades amb una sèrie de propietats atòmiques. En general, s'associen amb **els metalls els radis atòmics grans** i les energies de ionització baixes, mentre que els no metalls posseeixen radis atòmics xicotets, energies d'ionització altes i afinitats electròniques amb valors negatius grans. Les propietats magnètiques d'un àtom o ió es basen en l'existència d'electrons desaparellats. Els àtoms o ions paramagnètics tenen un o més electrons desaparellats. En els àtoms o ions diamagnètics, tots els electrons estan aparellats.

TEMA 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Tipus d'enllaços

Teoria de Lewis

Enllaç iònic

Enllaç covalent

Enllaç covalent

Polaritat d'enllaç i electronegativitat

Representació d'estructures de Lewis.
Ressonància

Forma de les molècules

Teoria RPECV

Molècules polars i apolars

Força dels enllaços covalents

Ordre i longitud d'enllaç

Energia d'enllaç

L'enllaç químic. Tipus generals

Iònic = forces electroestàtiques entre ions amb càrregues contràries. Sol donar-se entre metalls i no-metalls.

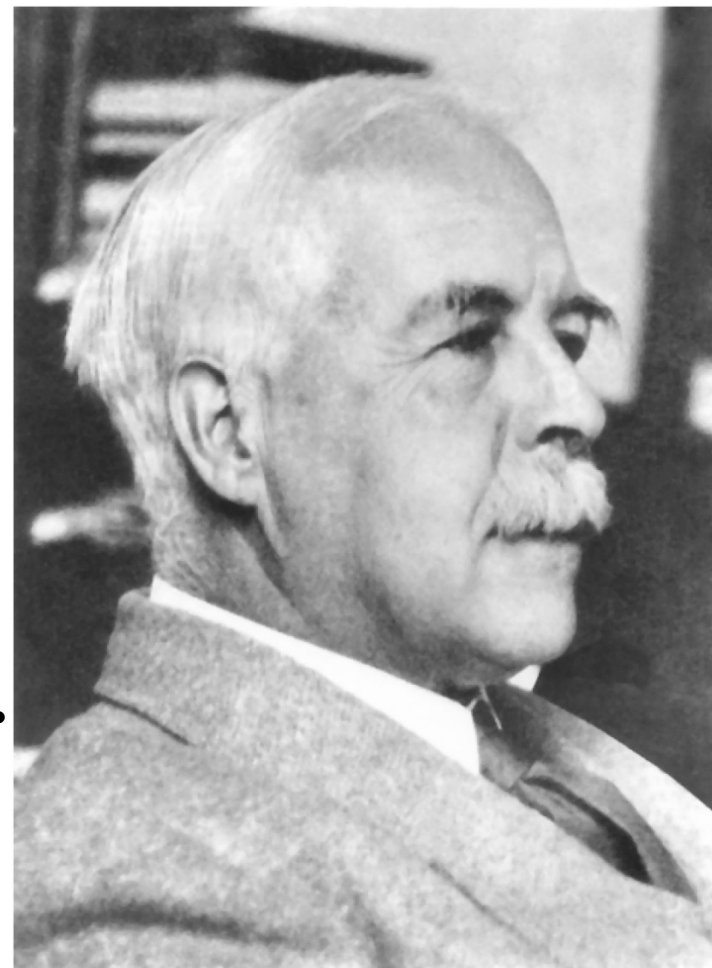
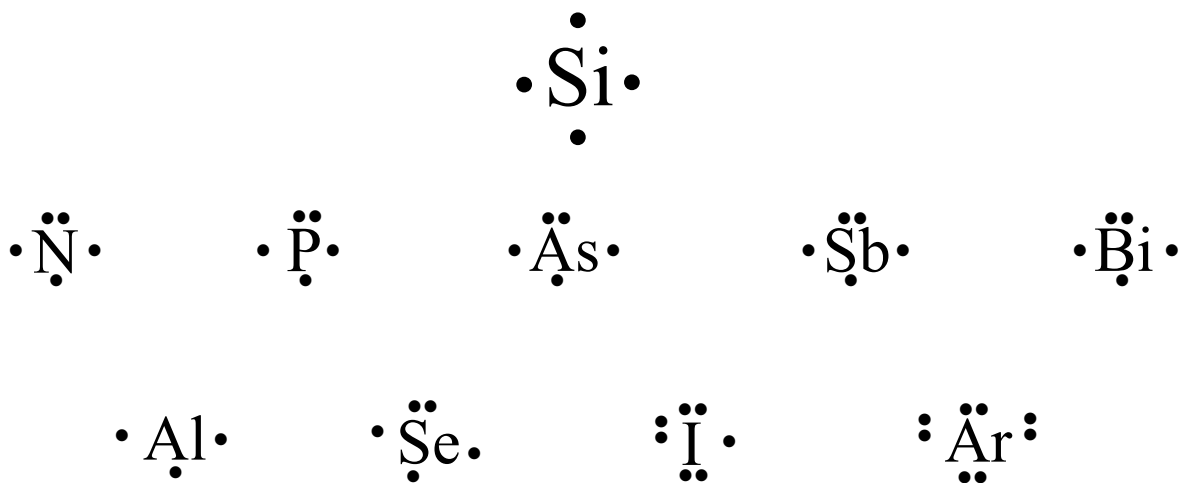

Metà·lic = cada àtom d'un metall s'uneix a diversos àtoms veïns.

Covalent = format quan dos àtoms comparteixen un o més parells d'electrons. Generalment es forma entre àtoms no metà·lics.

L'enllaç químic. L'enllaç de Lewis

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

G. N. Lewis
(1875-1946)

L'enllaç químic. La regla de l'octet

Símbol químic
d'un element
més un punt
per cada
**electró de
valència.**

	Configuració electrònica	Símbol de Lewis
C (Z = 6)	$[\text{He}]2s^2 2p^2$	$\cdot\overset{\cdot}{\text{C}}\cdot$
N (Z = 7)	$[\text{He}]2s^2 2p^3$	$\cdot\overset{\cdot}{\text{N}}\cdot$
O (Z = 8)	$[\text{He}]2s^2 2p^4$	$:\overset{\cdot}{\text{O}}\cdot$
F (Z = 9)	$[\text{He}]2s^2 2p^5$	$:\overset{\cdot}{\text{F}}\cdot$
Ar (Z = 18)	$[\text{Ne}]3s^2 3p^6$	$:\overset{\cdot}{\text{Ar}}\cdot$

El *nombre d'electrons de valència* de qualsevol element coincideix amb el **nombre de grup** de l'element (1A-8A) excepte per l'heli.

L'enllaç químic. **La regla de l'octet**

Quan els àtoms formen part d'un compost, es representen **els electrons per parells** afegint **una ratlla** per cada parell.

(Quan hi ha un punt només entenem que parlem d'un radical.)

L'enllaç químic. La regla de l'octet

Els electrons de valència són clau per a formar enllaços

Els àtoms tendeixen a **guanyar, perdre o compartir electrons** fins que **es troben envoltats per 8 electrons** de valència.

La **configuració electrònica** de la capa de valència **és la dels gasos nobles** (excepte He), els quals són molt estables.

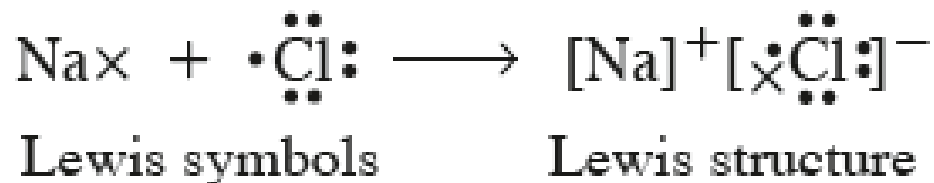
Un **octet d'electrons** consisteix en les subcapes **s** i **p** d'un àtom plenes.

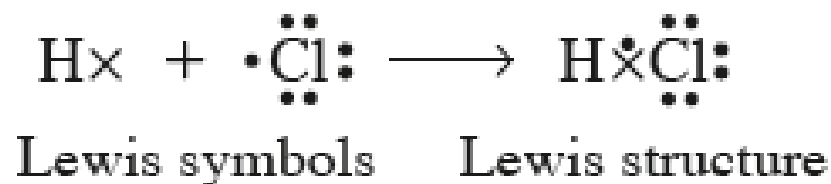
L'enllaç químic. La regla de l'octet

Com completen
la capa de
valència?

Ionic bonding
(transfer of
electrons):

Covalent bonding
(sharing of
electrons):

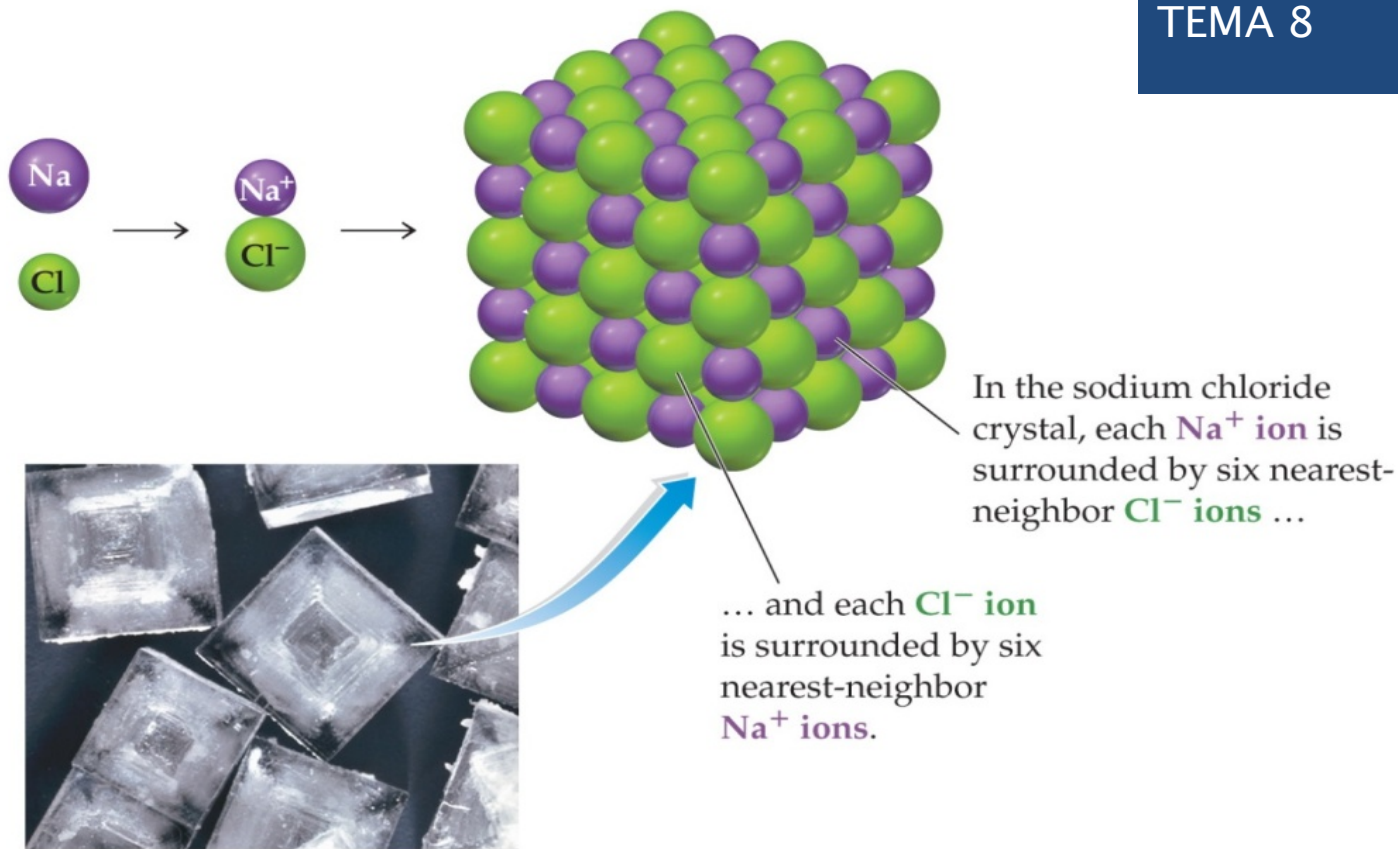
L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç iònic

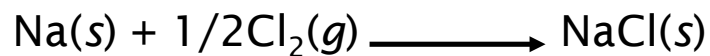
Unnumbered figure p195a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç iònic.

TEMA 8

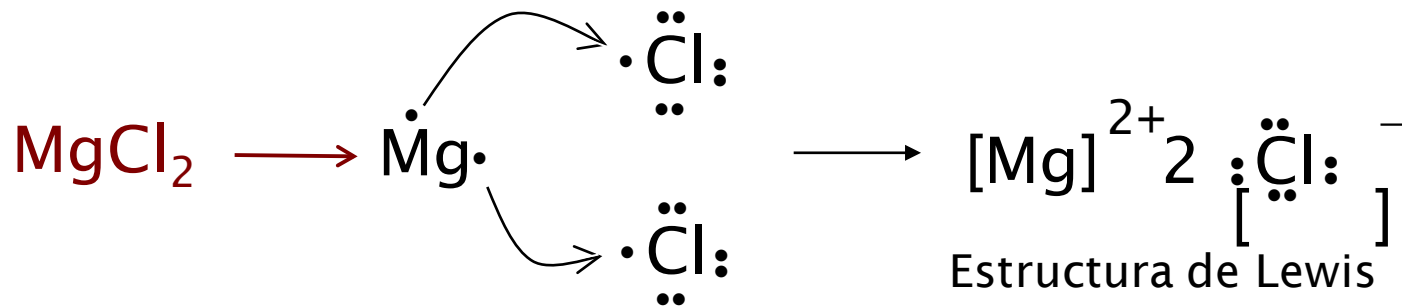
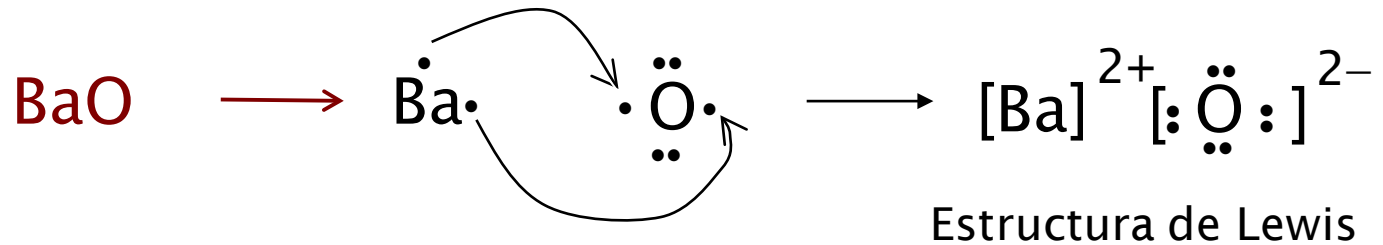
Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

$$\Delta G_f^\circ = -410.9 \text{ kJ}$$

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç iònic

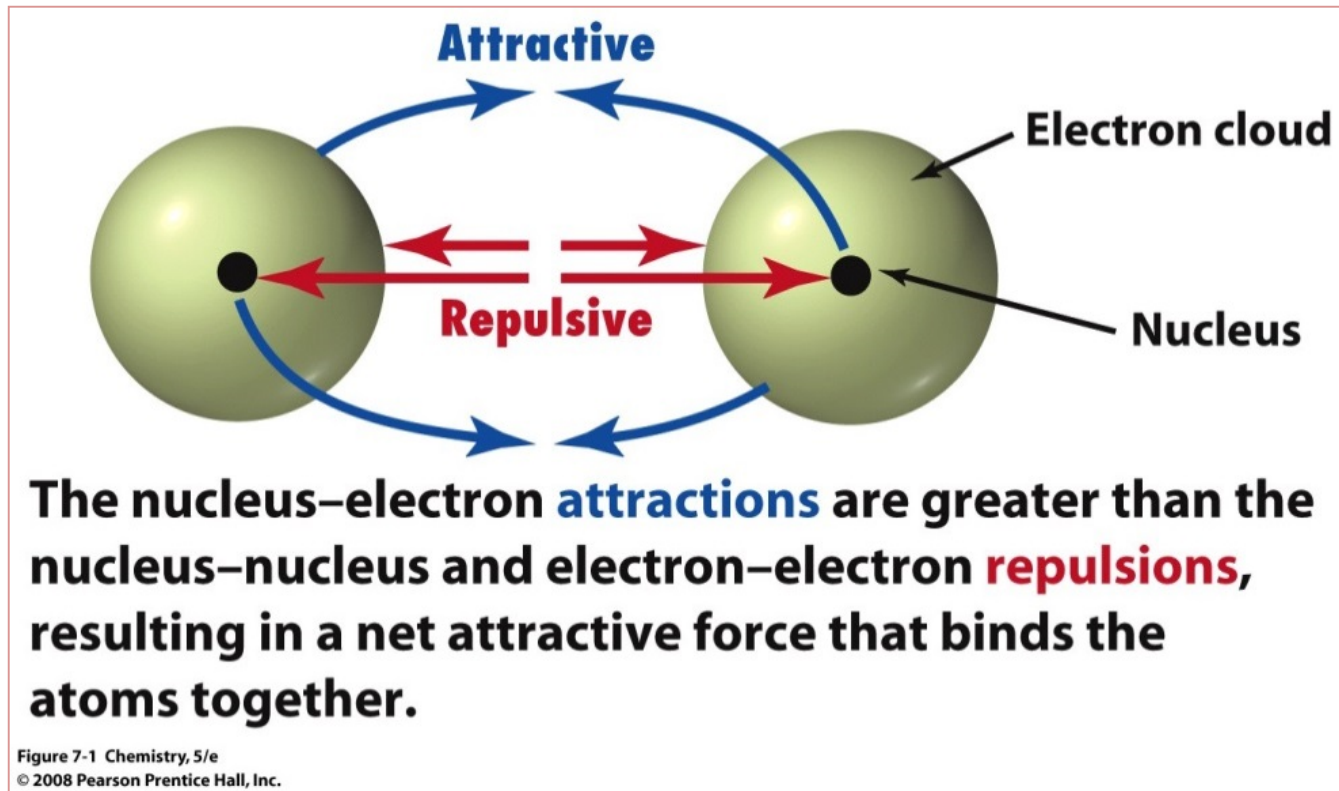

L'enllaç químic. **La regla de l'octet. Enllaç covalent**

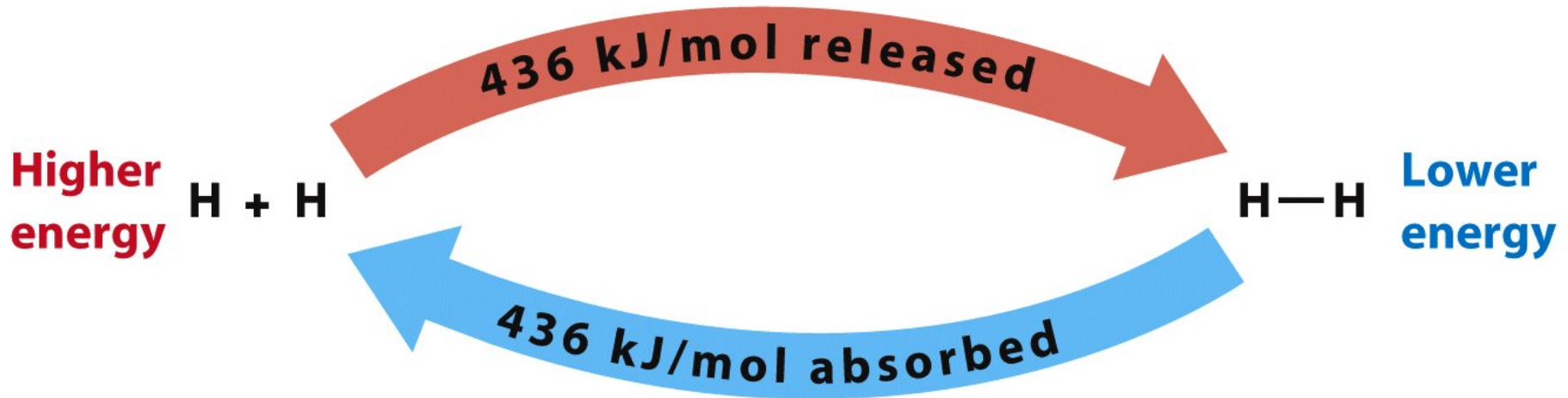
Per què **es**
forma un
enllaç
covalent?

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç covalent

Interaccions electrostàtiques (atraccions i repulsions entre electrons i nuclis).

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç covalent

Unnumbered 7 p225a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

La concentració de la densitat electrònica entre els nuclis dona lloc a una **força atractiva neta** que manté unida la molècula (**enllaç covalent**).

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç covalent

If the atoms are too close, strong repulsions occur.

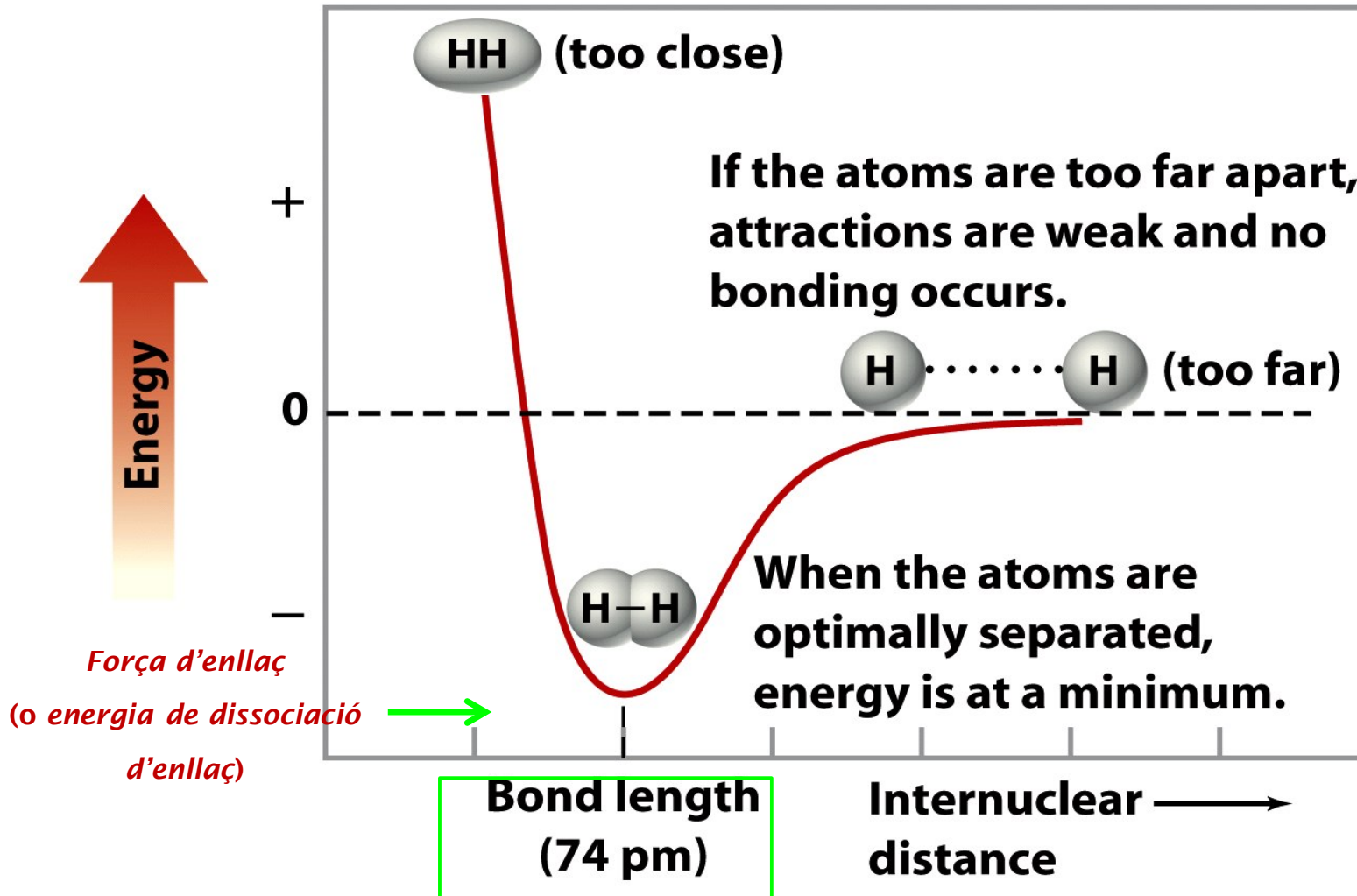

Figure 7-2 Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

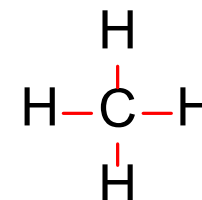
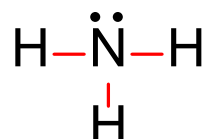
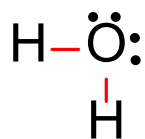
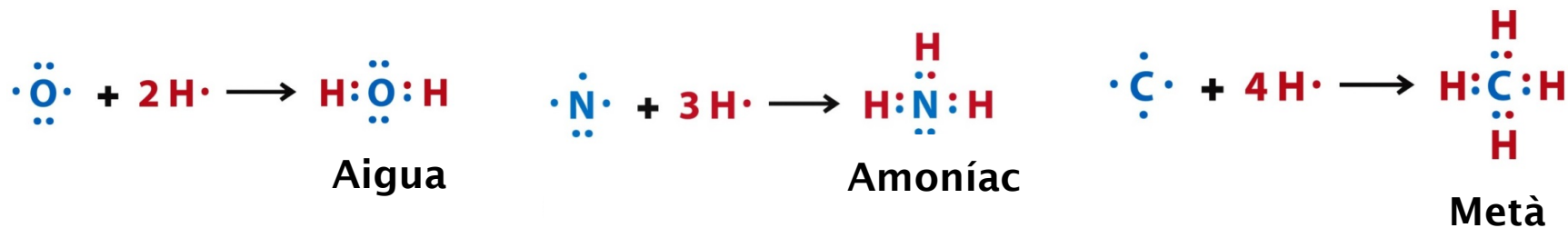
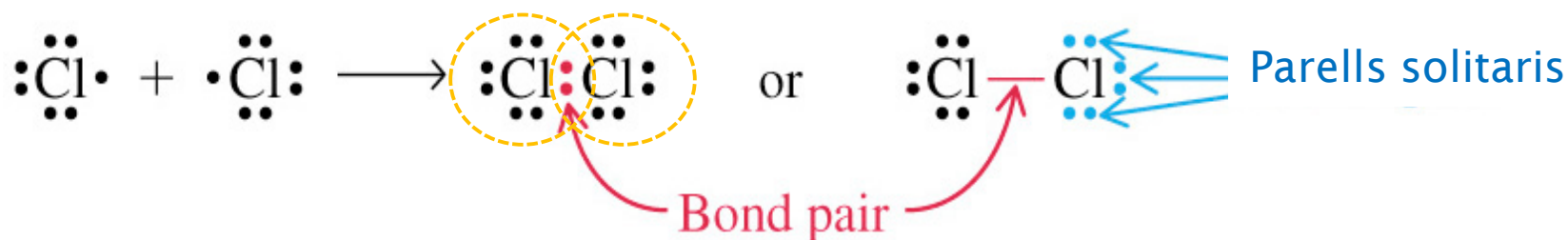
Longitud d'enllaç

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç covalent

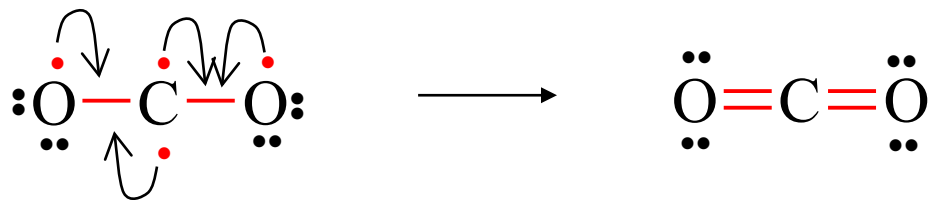
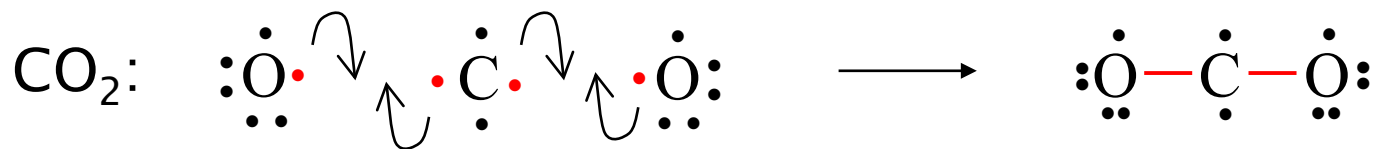
Enllaç simple

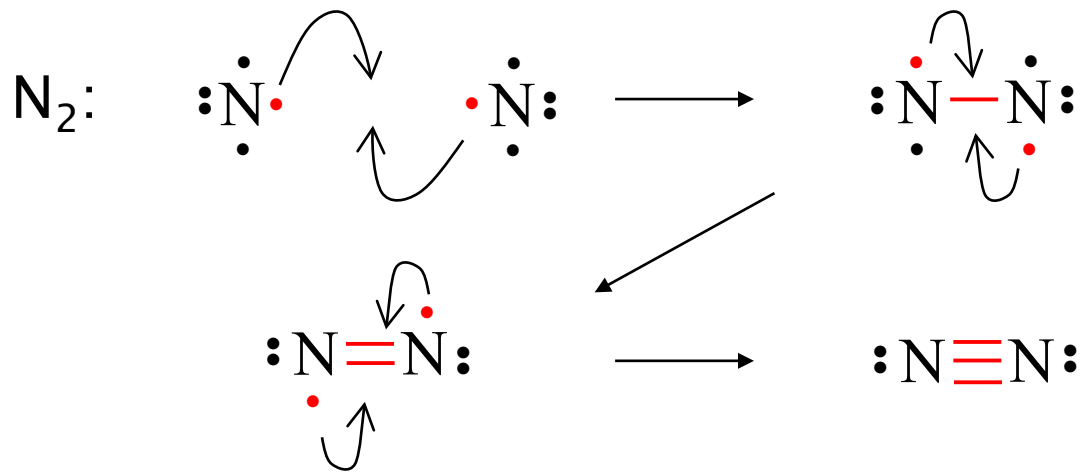
Parell enllaçant

L'enllaç químic. La regla de l'octet. Enllaç covalent

**Enllaços
dobles**

**Enllaços
triples**

TEMA 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Enllaç covalent

- Polaritat d'enllaç i electronegativitat
- Representació d'estructures de Lewis.
Ressonància

L'enllaç químic. Polaritat de l'enllaç

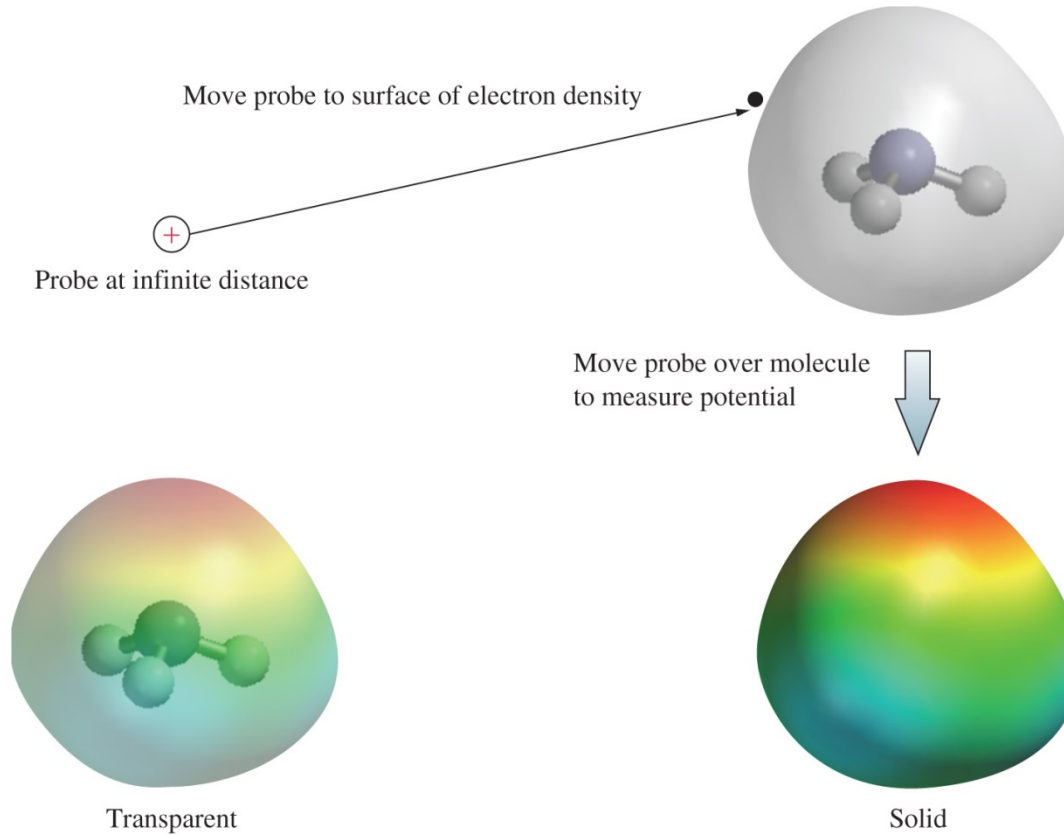
Sempre es
comparteixen
els electrons
“al 50 %”?

L'enllaç químic. **Polaritat de l'enllaç**

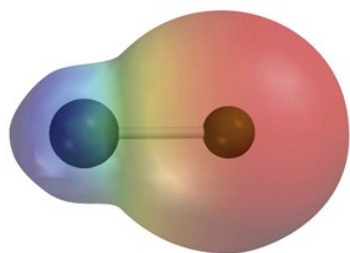
Polaritat

Concepte que descriu la forma en què es comparteixen electrons entre els àtoms.

L'enllaç químic. Polaritat de l'enllaç

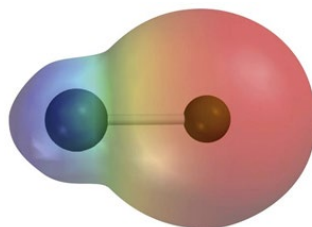

L'enllaç químic. Polaritat i electronegativitat

NaCl

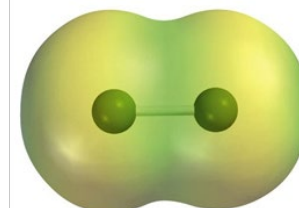
Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

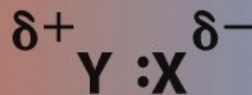
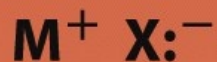
HCl

Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Cl₂

Unnumbered 7 p227c Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Ionic

(full charges)

Polar covalent
(partial charges)

Nonpolar covalent
(electronically symmetrical)

Figure 7-3 Chemistry, 5/e

© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic. Polaritat de l'enllaç

Electronegativitat

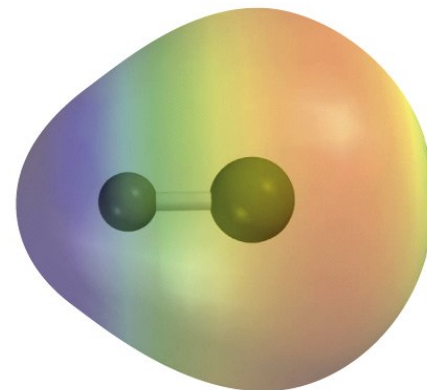
Capacitat d'un àtom en una molècula d'atraure els electrons d'un enllaç químic.

L'enllaç químic. Polaritat i electronegativitat

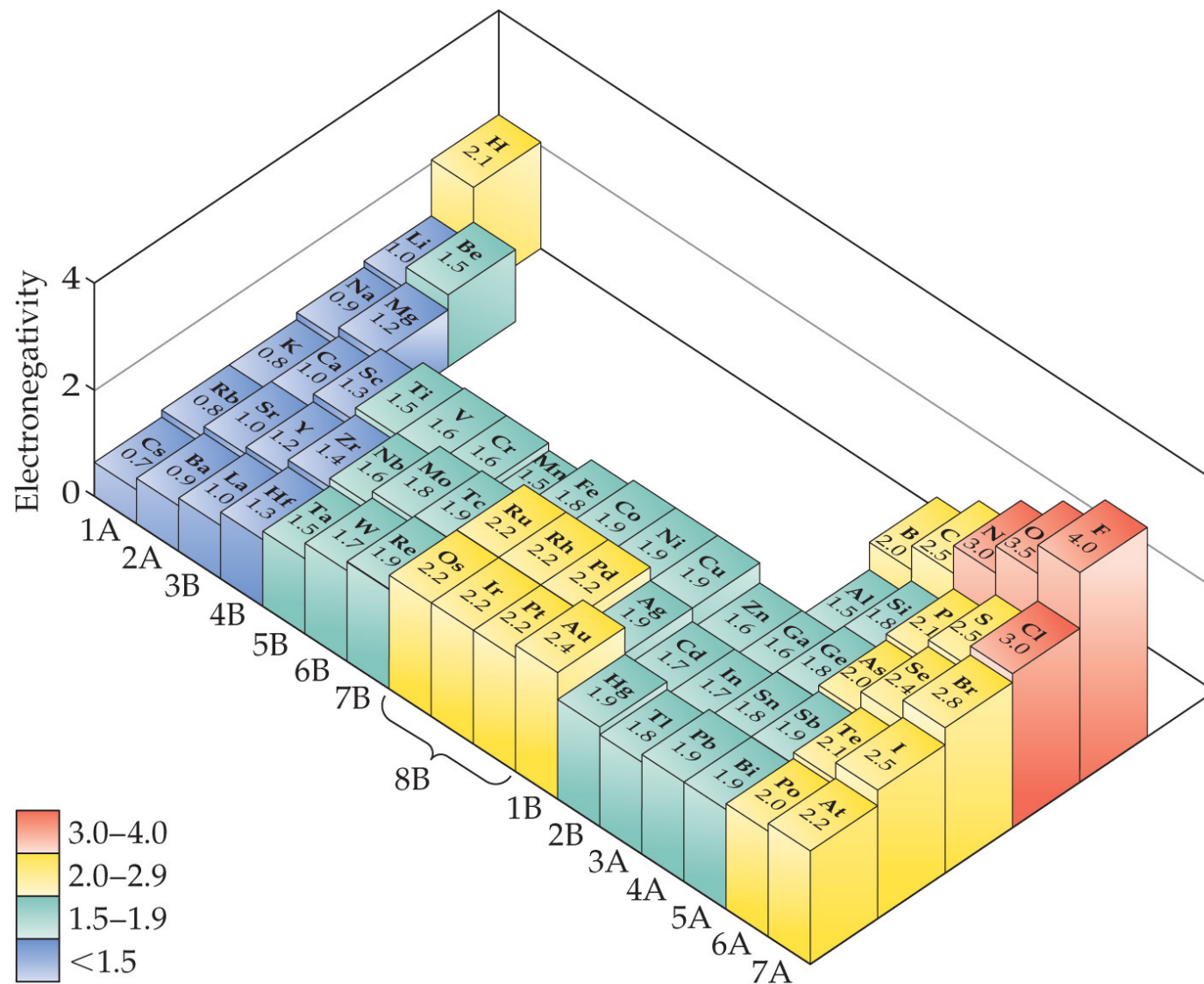
A polar covalent bond.

The bonding electrons are attracted more strongly by Cl than by H.

Cl es molt més *electronegatiu* que **H**.

L'enllaç químic. Electronegativitat. Escala de Pauling

L'enllaç químic. Electronegativitat. Escala de Pauling

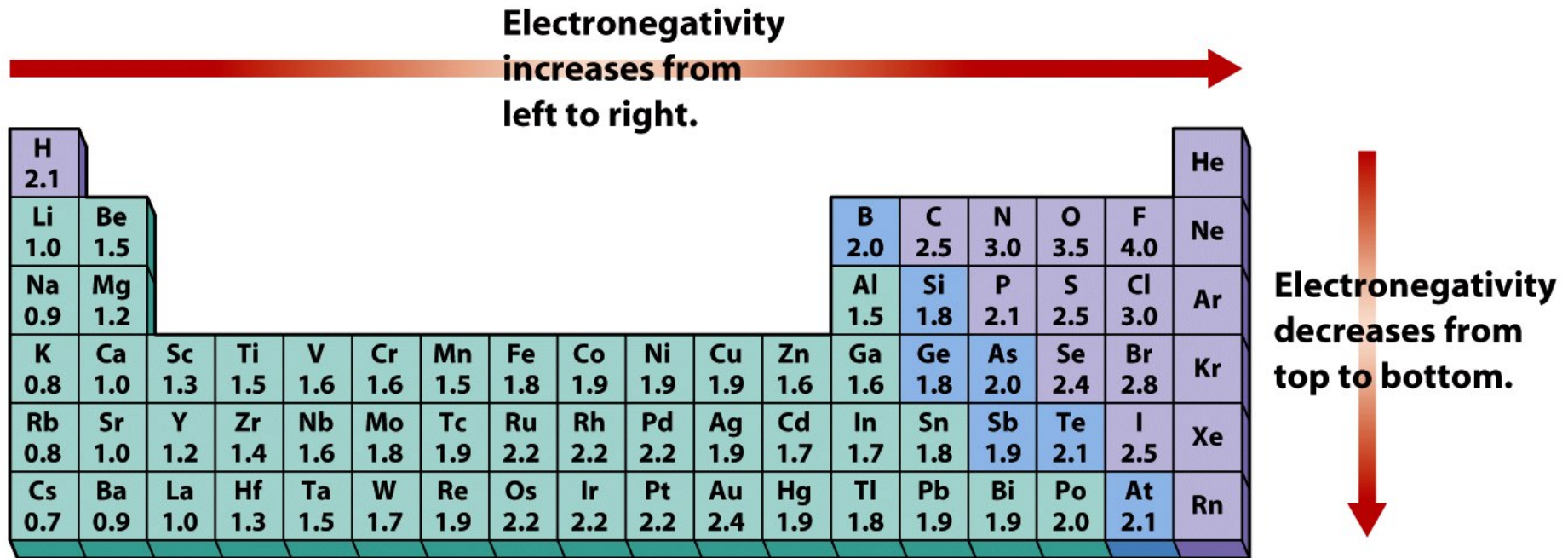
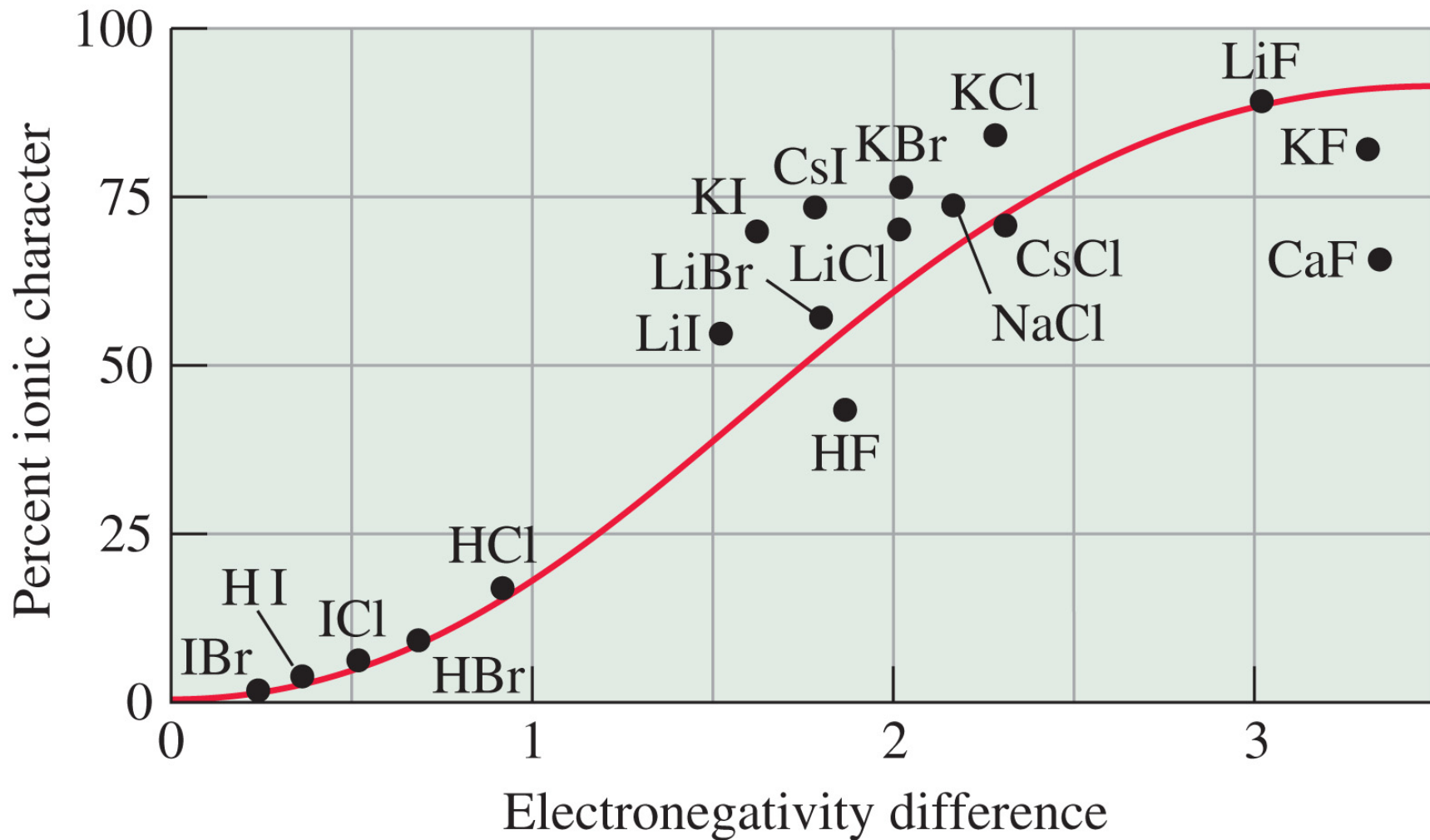

Figure 7-4 Chemistry, 5/e

© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

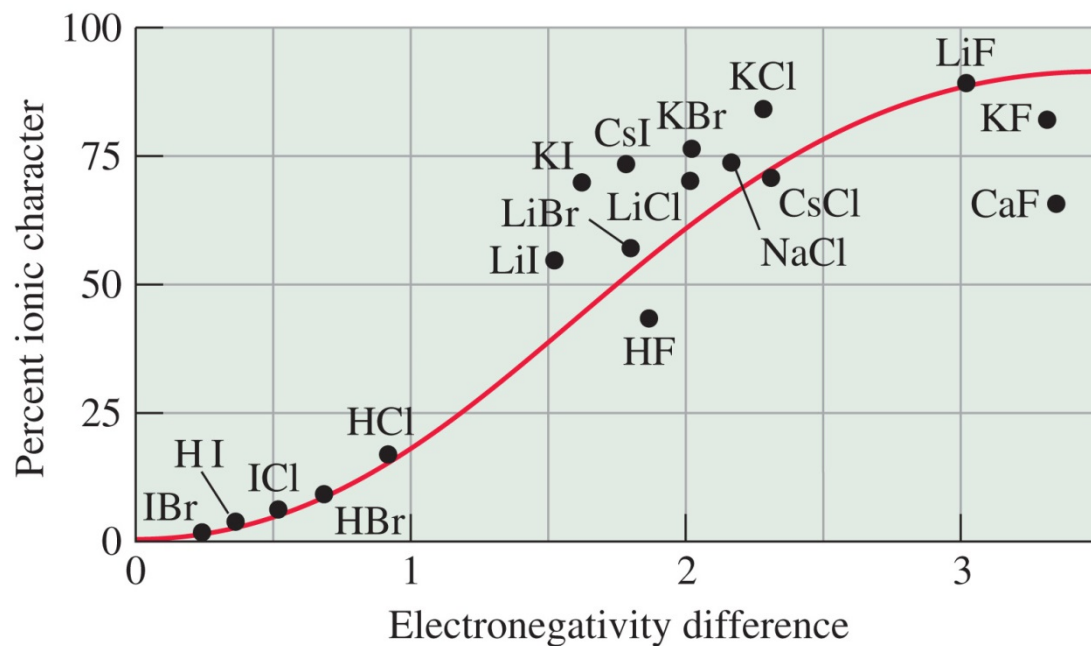

L'enllaç químic. Electronegativitat. Escala de Pauling

L'enllaç químic. Electronegativitat. Escala de Pauling

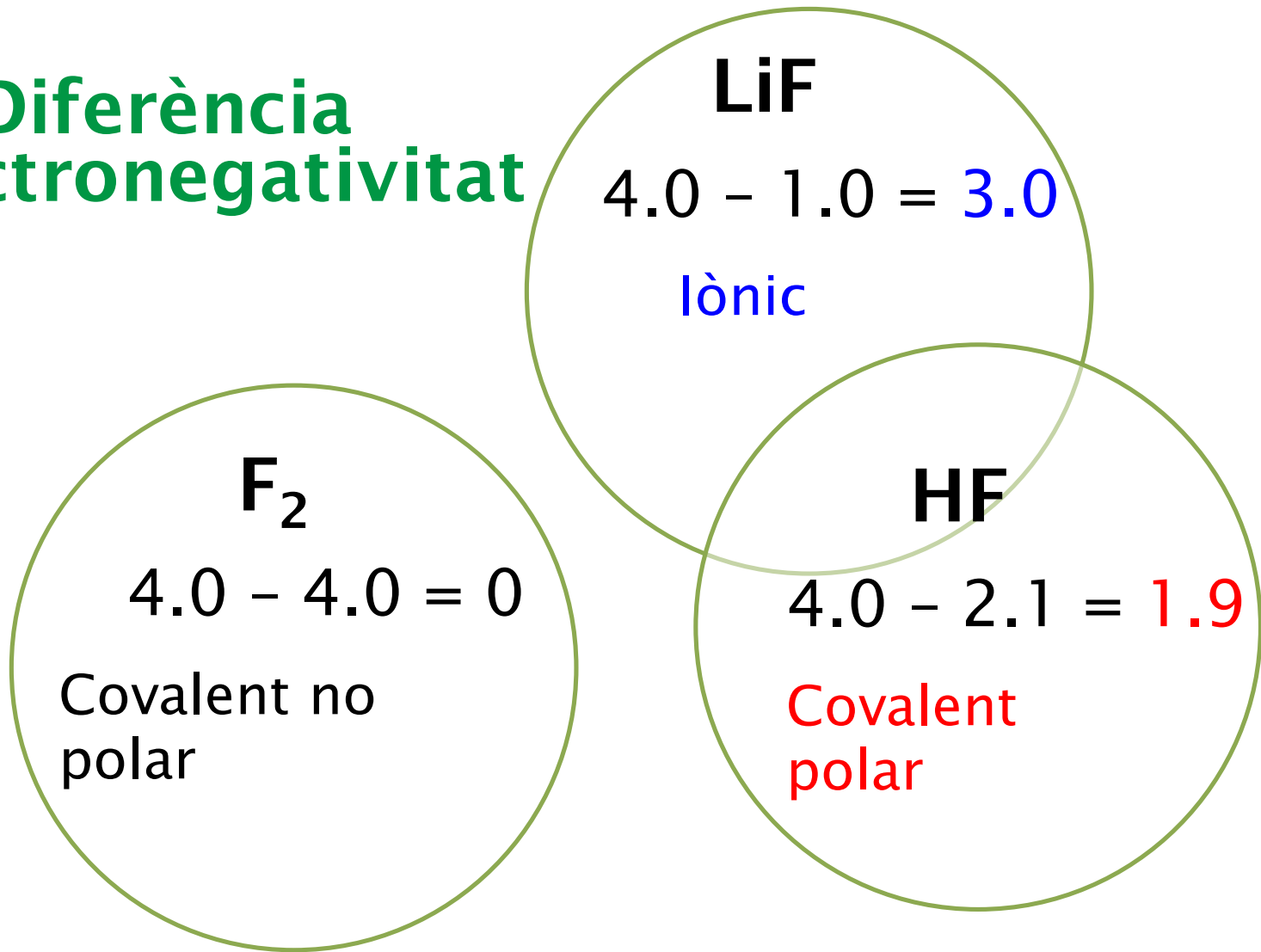
Com més gran siga la **diferència d'electronegativitat** entre dos àtoms, **més polar** en serà l'enllaç.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic. Electronegativitat. Escala de Pauling

Diferència d'electronegativitat

L'enllaç químic

Representació d'estructures de Lewis

L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

1. Es dibuixa l'esquelet molecular.

Normalment **l'àtom menys electronegatiu** va al centre.

IA	IIA	Transition Metals					VIIIA	
H•							•He•	
Li•	•Be•		•B•	•C•	•N•	•O•	•F•	•Ne•
Na•	•Mg•		•Al•	•Si•	•P•	•S•	•Cl•	•Ar•
K•	•Ca•							

Legend:

- Representative elements (Yellow box)
- Noble gases (Green box)

L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

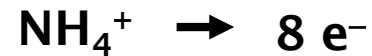
2. Es compta *el nombre total d'electrons de valència.*

L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

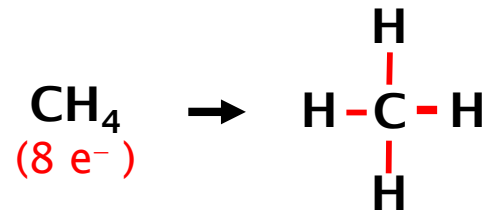
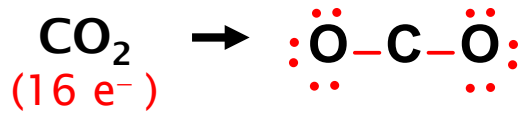
2. Es compta *el nombre total d'electrons de valència.*

Per a anions, se sumen les càrregues negatives, i per a cations, se'n resten les positives.

L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

3. Es dibuixa un enllaç simple entre l'àtom *central* (el menys *electronegatiu*) i cadascun dels àtoms que l'envolten.

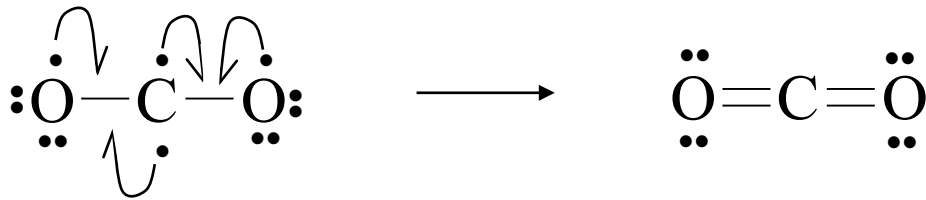
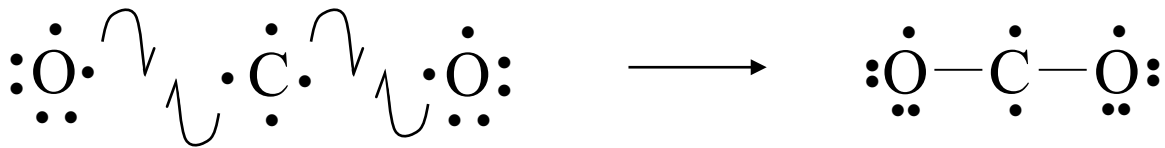

Els electrons que **no pertanyen** als enllaços poden quedar inicialment com parells solitaris.

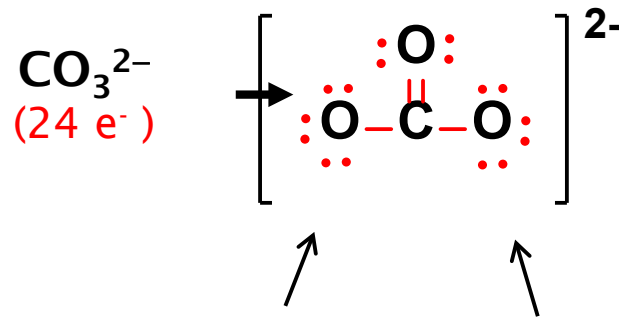
L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

4. Si no s'acomplix la *regla de l'octet* (doblets per a l'H) per a l'àtom central, **es poden escriure enllaços dobles o triples** utilitzant els parells solitaris dels àtoms que l'envolten.

L'enllaç químic. Representació d'estructures de lewis

5. Es determina la **càrrega formal**.

Càrrega formal = -1

Càrrega formal = -1

Diferència entre els electrons de valència **d'un àtom aïllat** i el nombre d'electrons **assignats a aquest àtom** en una estructura de Lewis.

L'enllaç químic. Càrregues formals

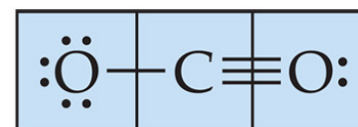
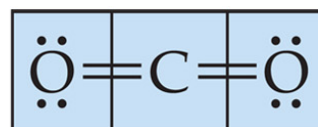
Càrrega formal

d'un àtom en una estructura de Lewis.

Nombre total d'electrons de valència en l'àtom lliure.

Nombre total d'electrons no enllaçants.

$-\frac{1}{2}$ (Nombre total d'electrons d'enllaç.)

Valence electrons:

6 4 6

6 4 6

-(Electrons assigned to atom):

6 4 6

7 4 5

Formal charge:

0 0 0

-1 0 +1

L'enllaç químic. Càrregues formals

No representen càrregues reals dels àtoms.

Només representen una convenció de comptabilitat.

Les càrregues formals no són càrregues reals, això es pot comprovar comparant el mapa de potencial electrostàtic de la molècula HCN que teniu en l'exposició i les càrregues formals deduïdes per a l'estructura de Lewis. El mètode usat per a assignar càrregues formals és només una forma de “comptabilitat electrònica”. **Juntament amb els estats d'oxidació**, són els dos conceptes que s'usen per a predir la distribució electrònica d'un compost. El concepte **d'estat d'oxidació** tendeix a exagerar el caràcter iònic de l'enllaç i s'usa per a predir i racionalitzar propietats de compostos.

L'enllaç químic. Càrregues formals

No representen càrregues reals dels àtoms.

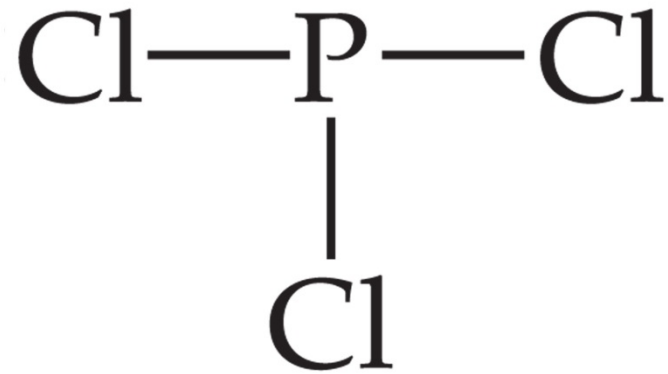
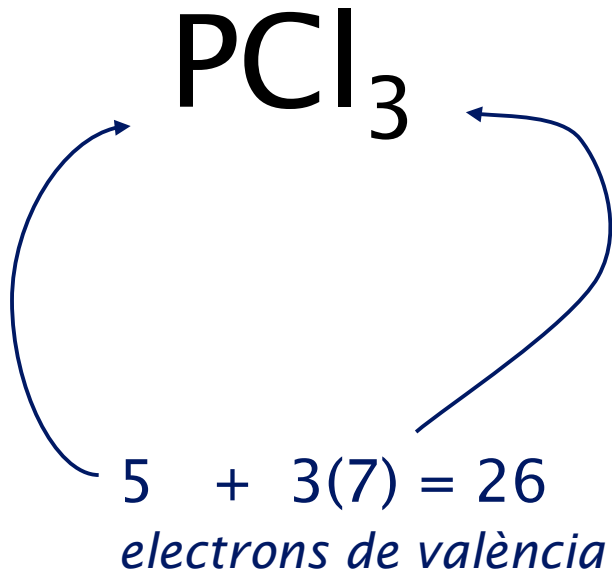
Només representen una convenció de comptabilitat.

D'altra banda, el concepte de *càrrega formal* tendeix a exagerar el **caràcter covalent** de l'enllaç i es fan servir per a establir quina estructura de Lewis és la més adequada.

Per a moltes molècules, l'enllaç s'acosta més al covalent pur que a l'iónic pur i, per això, **la càrrega formal** d'un àtom sol ser, però no sempre, **numèricament semblant a la càrrega real**. Aquesta és la raó per la qual es presta atenció a les càrregues formals a l'hora d'establir la importància de les diferents estructures de Lewis. Convé destacar que **els químics encara qüestionen i debaten si és cert** que la millor estructura és la que té menys càrregues formals i més reduïdes.

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Exemples:

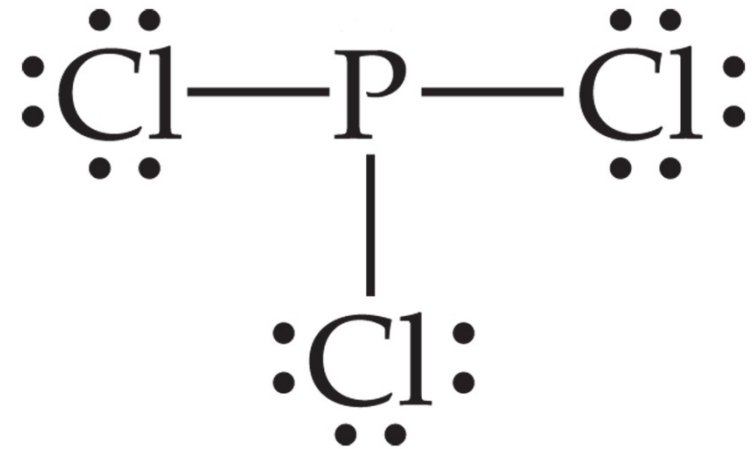

$$26 - 6 = 20$$

electrons que falten per col·locar

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Exemples:

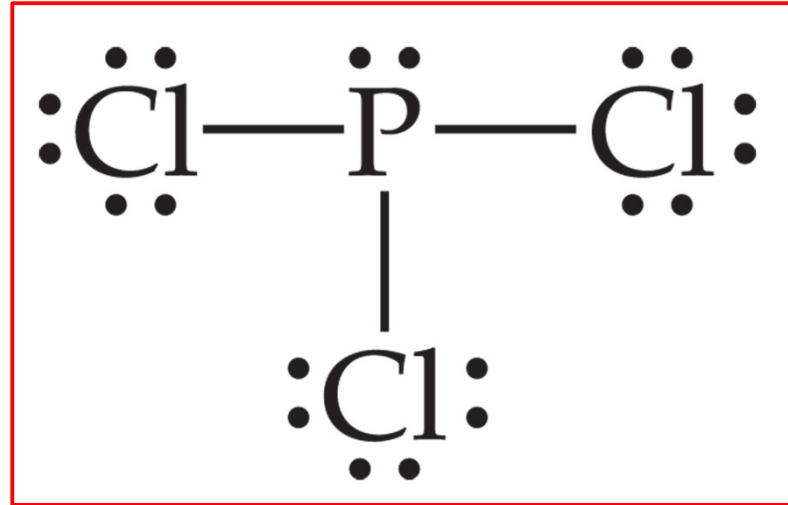
$$26 - 6 = 20$$

$$20 - 18 = 2$$

electrons que falten per col·locar

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Exemples:

$$26 - 6 = 20$$

$$20 - 18 = 2$$

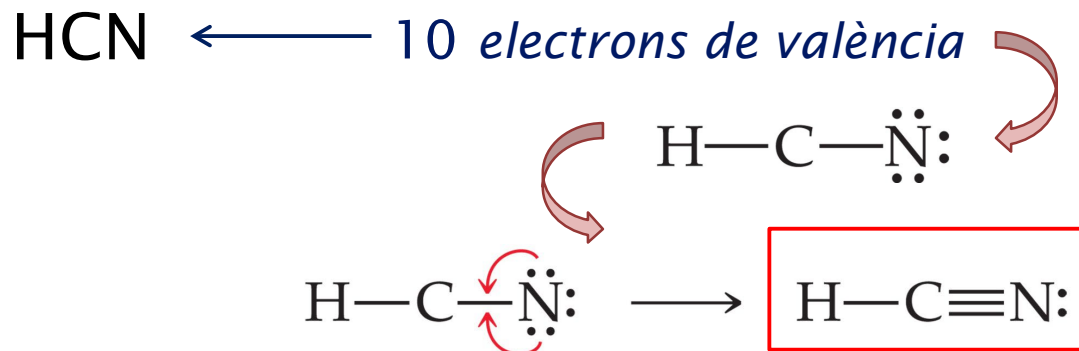
$$2 - 2 = 0$$

electrons que falten per col·locar

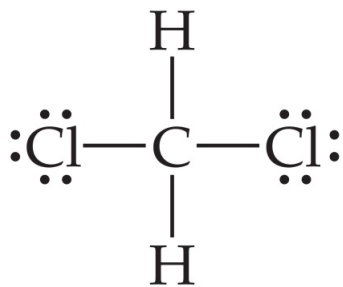

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Exemples:

CH_2Cl_2
Diclorometà

$\begin{array}{c} \text{:O:} \\ || \\ \text{H}-\text{C}-\text{H} \end{array}$

Formaldehid, CH_2O

$\begin{array}{c} \text{H} & & \text{H} \\ & \diagdown & / \\ & \text{C}=\text{C} & \\ & / & \diagdown \\ \text{H} & & \text{H} \end{array}$

Etilè, C_2H_4

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Writing a Lewis Structure for a Polyatomic Ion.

Write the Lewis structure for the nitronium ion, NO_2^+ .

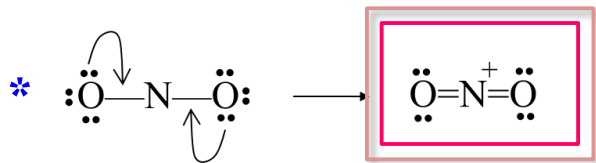
Step 1: Total valence $e^- = 5 + 6 + 6 - 1 = 16 e^-$

Step 2: Plausible structure: $\text{O}-\text{N}-\text{O}$

Step 3: Add e^- to terminal atoms: $:\ddot{\text{O}}-\text{N}-\ddot{\text{O}}:$

Step 4: Determine e^- left over: $16 - 4 - 12 = 0$

Step 5: Use multiple bonds to satisfy octets.

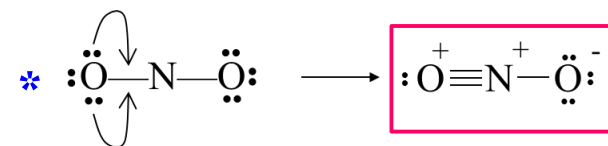

Step 6: Determine formal charges:

$$\text{FC}(\text{O}) = 6 - 4 - \frac{1}{2}(4) = 0$$

$$\text{FC}(\text{N}) = 5 - 0 - \frac{1}{2}(8) = +1$$

Estructura alternativa:

$$\text{FC}(\text{O}\equiv) = 6 - 2 - \frac{1}{2}(6) = +1$$

$$\text{FC}(\text{N}) = 5 - 0 - \frac{1}{2}(8) = +1$$

$$\text{FC}(\text{O}-) = 6 - 6 - \frac{1}{2}(2) = -1$$

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

A. Suma de càrregues formals = càrrega total del catió o anió.

B. Càrregues formals més xicotetes possibles.

C. Càrregues negatives sobre àtoms més electronegatius.

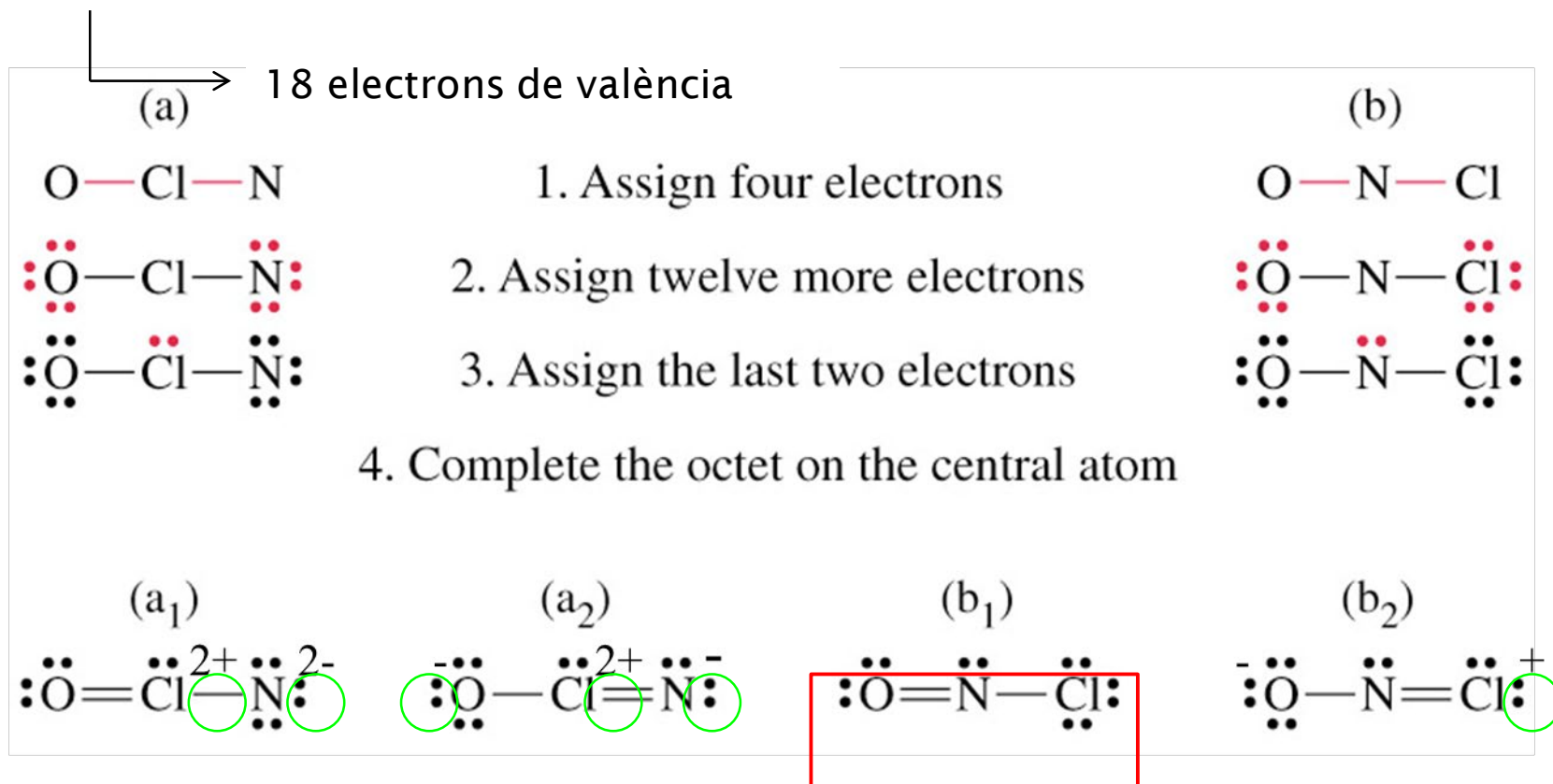
D. Estructures amb càrregues del mateix signe en àtoms adjacents són poc probables.

L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Exercici. Escriviu l'estructura de Lewis més plausible per a clorur de nitrosil (NOCl), un dels oxidants que es generen en aigua règia.

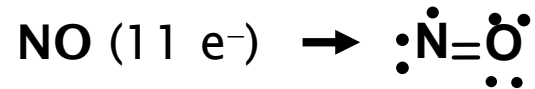
L'enllaç químic. Representació d'estructures de Lewis

Write the most plausible Lewis structure of nitrosyl chloride, NOCl, one of the oxidizing agents present in *aqua regia*.

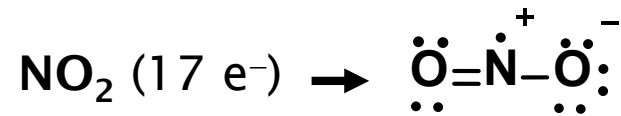

L'enllaç químic. Excepcions a la regla de l'octet

1. Espècies amb un *nombre imparell* d'electrons de valència.

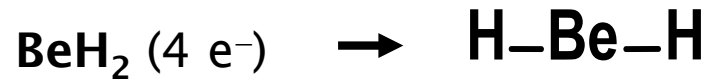
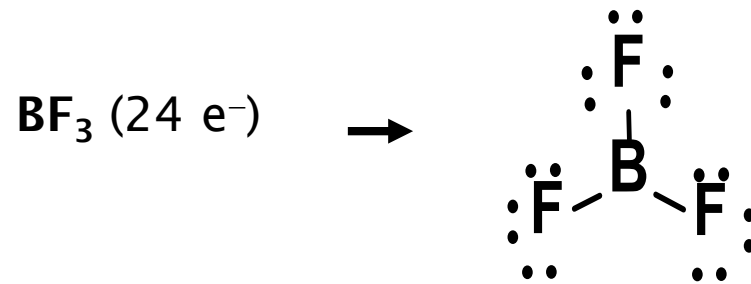
Electró com a radical.

Distribució de càrregues formals.

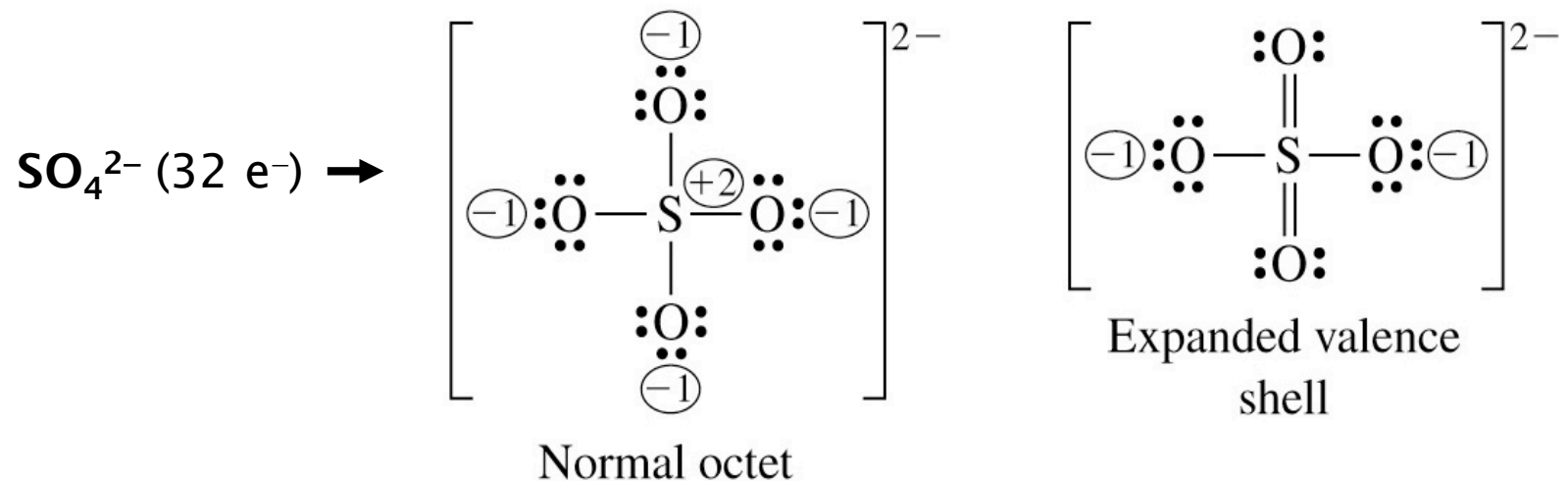
L'enllaç químic. Excepcions a la regla de l'octet

2. Octet incomplet:

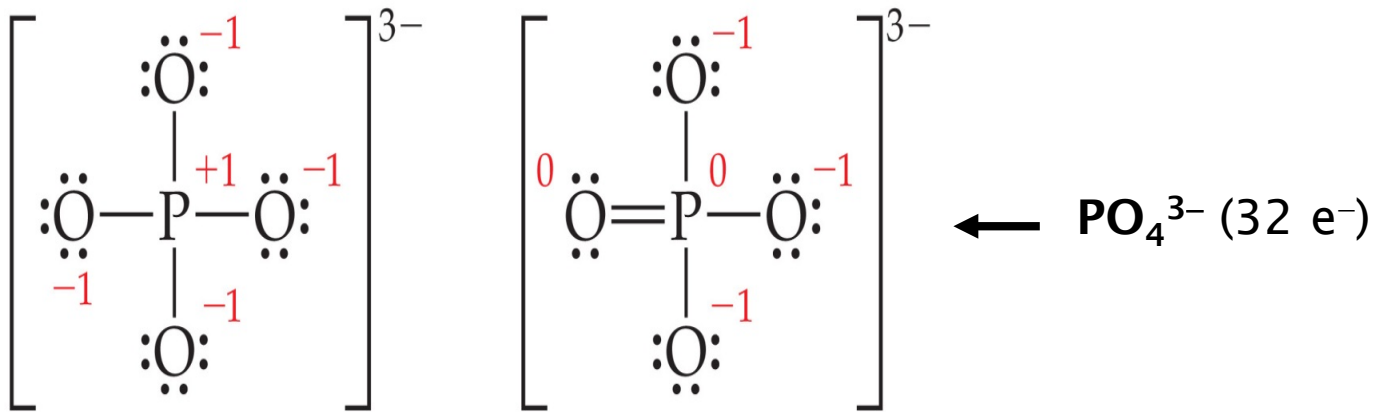
L'enllaç químic. Excepcions a la regla de l'octet

3. *Octet expandit*: elements a partir del tercer període, amb orbitals *d* de baixa energia disponibles per a allotjar electrons.

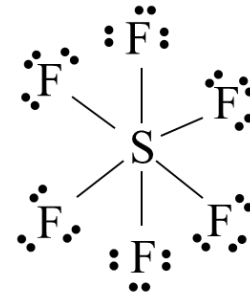
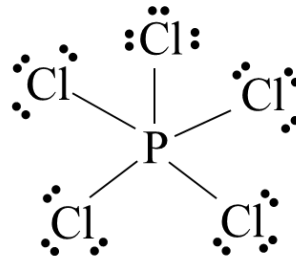
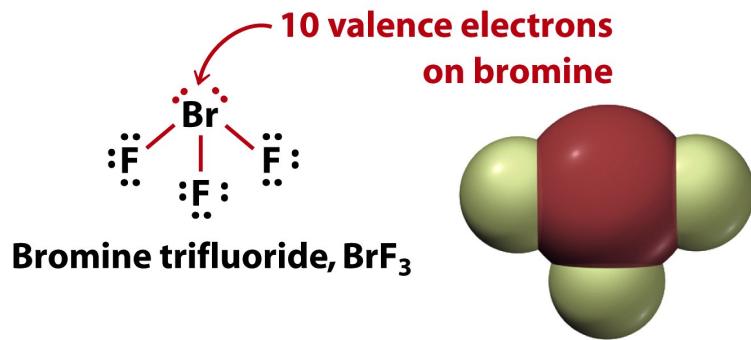

L'enllaç químic. Excepcions a la regla de l'octet

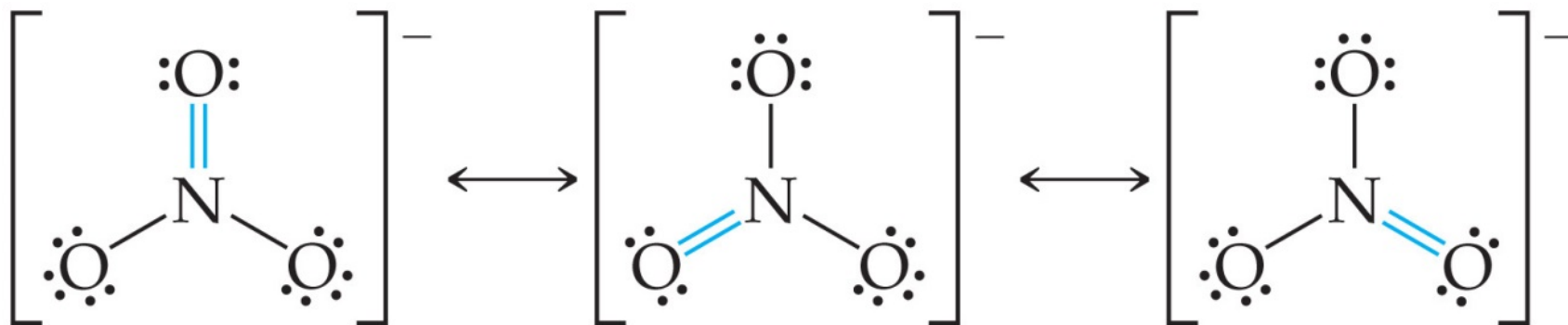
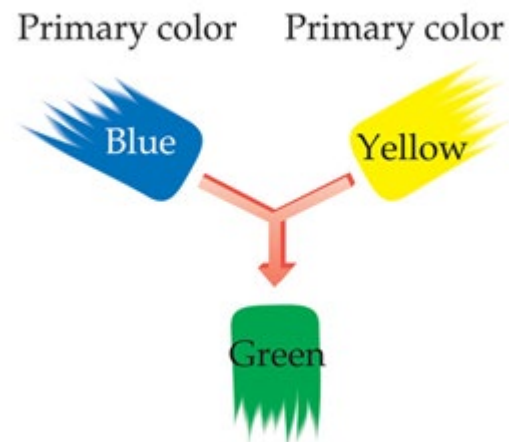
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic. Excepcions a la regla de l'octet

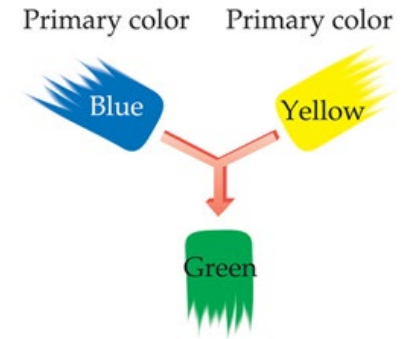
L'enllaç químic. Ressonància

Ió nitrat, NO_3^-

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

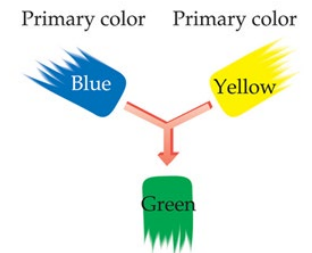
L'enllaç químic. Ressonància

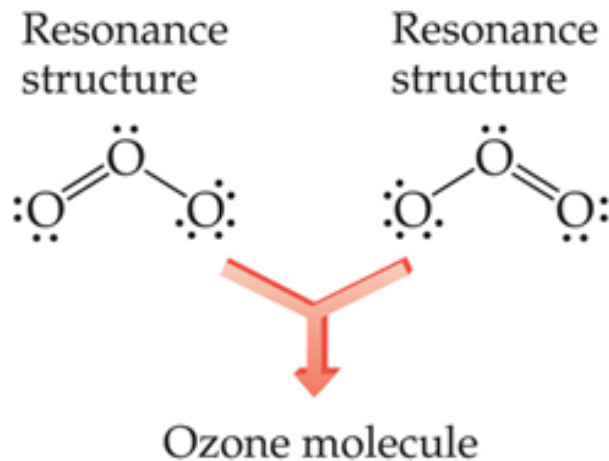
Quina és la molècula real?

La molècula real es descriu com la mitjana de les dues estructures de ressonància i es diu que és un **híbrid de ressonància**.

L'enllaç químic. Ressonància

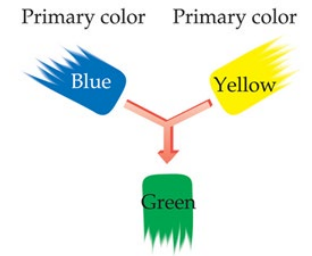

Quina és la molècula real?

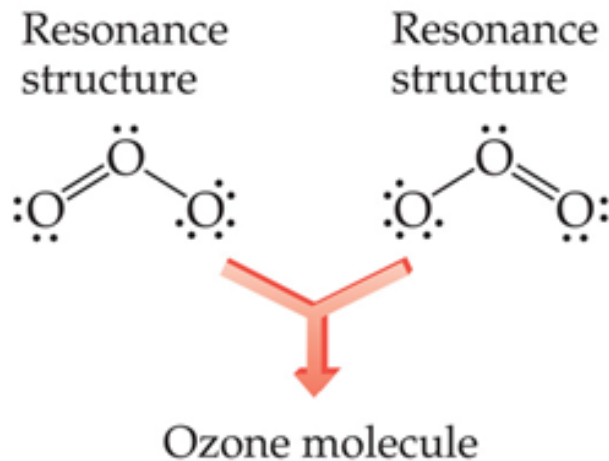

La disposició dels àtoms
(connectivitat) és la mateixa i
el que canvia és la
distribució dels electrons.

L'enllaç químic. Ressonància

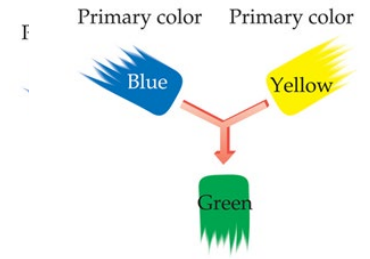

Estabilització per ressonància

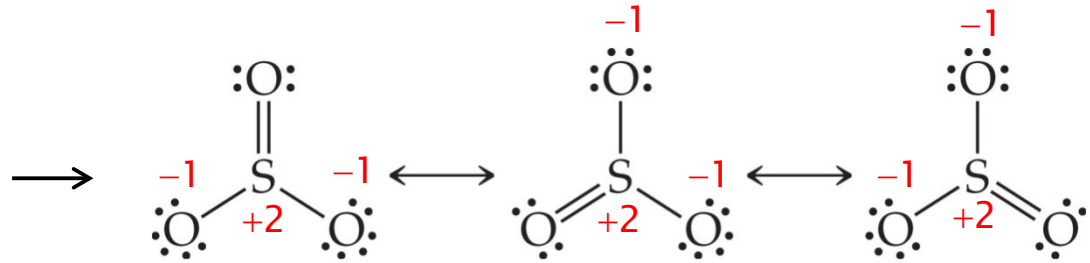

Com **més gran siga el nombre** d'estructures de ressonància *equivalents* **que es puguen dibuixar**, major serà **l'estabilitat** de la molècula.

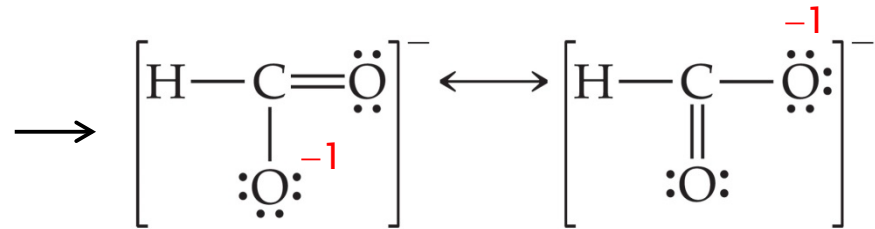
L'enllaç químic. Ressonància

Triòxid de sofre

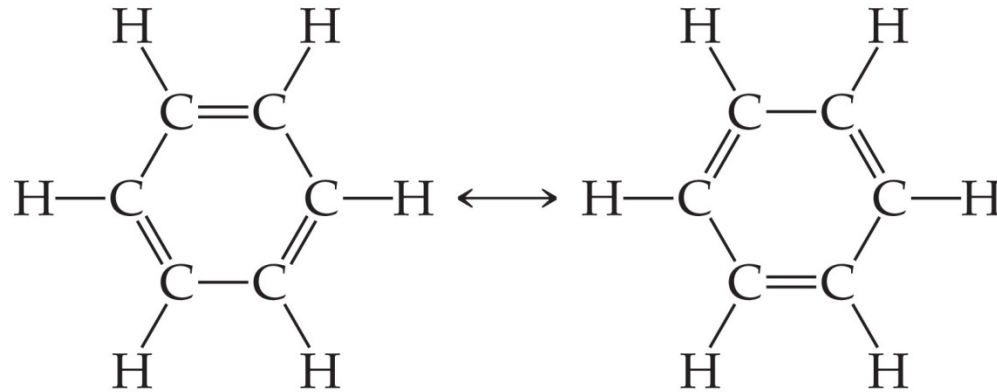
Anió format, HCO_2^-

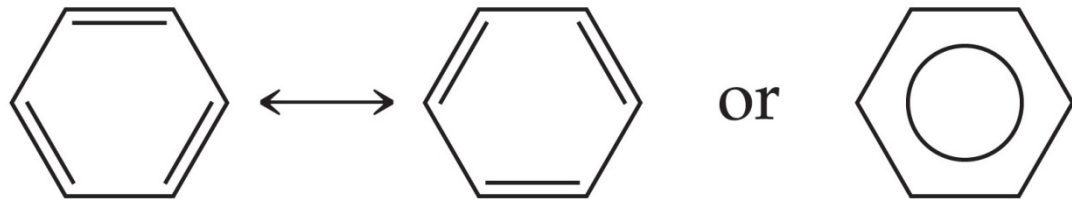
L'enllaç químic. Ressonància

El benzè

C_6H_6

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

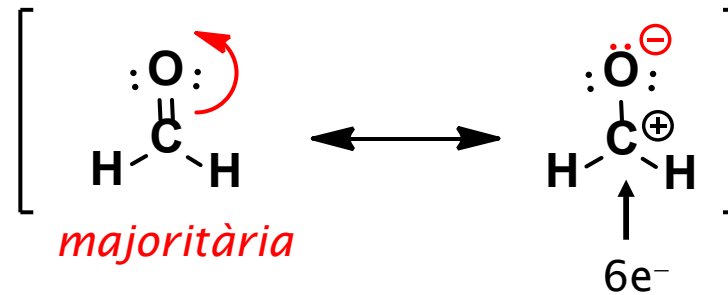
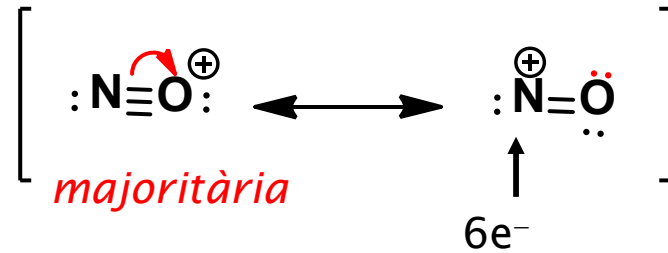
L'enllaç químic. Estructures ressonants NO equivalents

**I si totes les estructures
ressonants no són equivalents?**

**Contribució a l'híbrid de
ressonància.**

L'enllaç químic. Estructures Ressonants NO equivalents

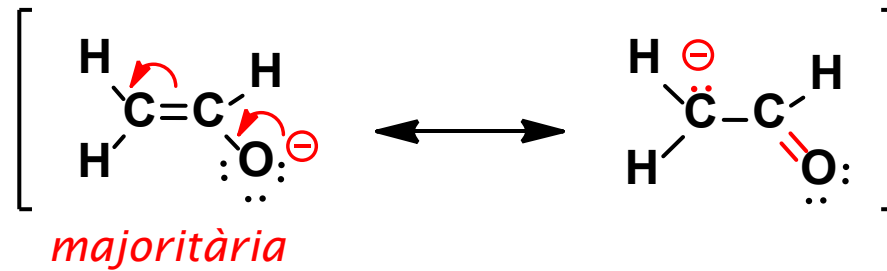
1r Nombre d'octets màxim.

L'enllaç químic. Estructures Ressonants NO equivalents

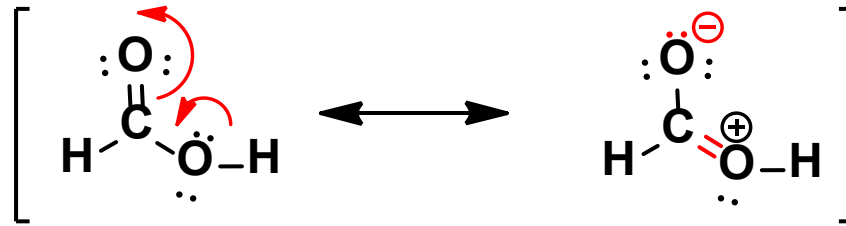
2n Electronegativitat

(càrregues negatives en àtoms més electronegatus).

L'enllaç químic. Estructures Ressonants NO equivalents

3r Separació mínima de càrregues.

majoritària

TEMA 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Forma de les molècules

- Teoria RPECV
- Molècules polars i apolars

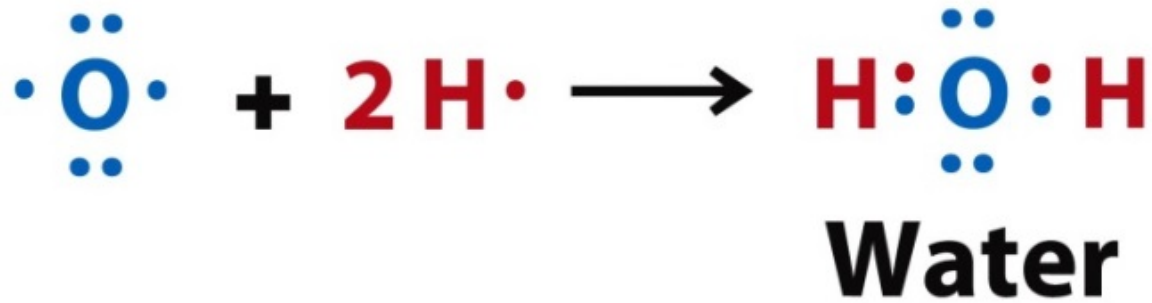

L'enllaç químic I. Forma de les molècules

Què és la forma molecular?

La figura geomètrica obtinguda quan **s'uneixen els nuclis dels àtoms enllaçats** mitjançant línies rectes.

L'enllaç químic I. Forma de les molècules

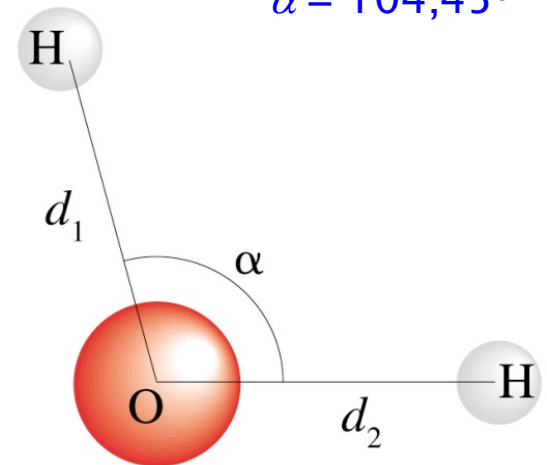

**Forma
angular**

Unnumbered 7 p230d Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

La forma i grandària d'una molècula determinant-ne els **angles d'enllaç** i les **longituds d'enllaç**.

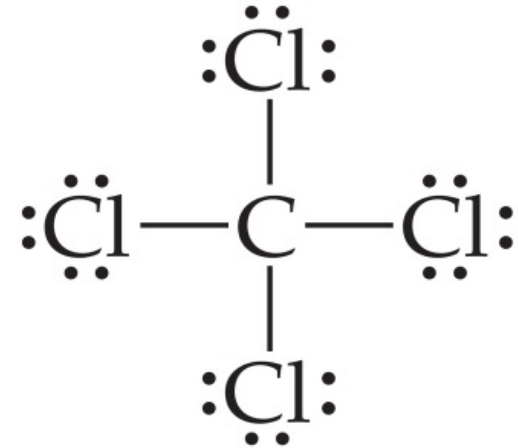
$$d_1 = d_2 = 95,8 \text{ pm}$$
$$\alpha = 104,45^\circ$$

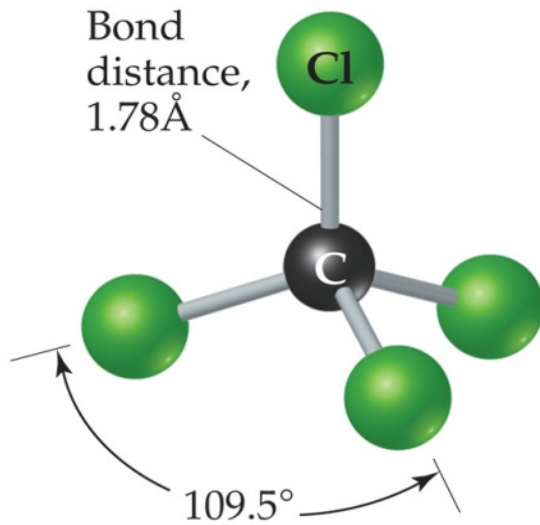
L'enllaç químic I. Forma de les molècules

(a)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

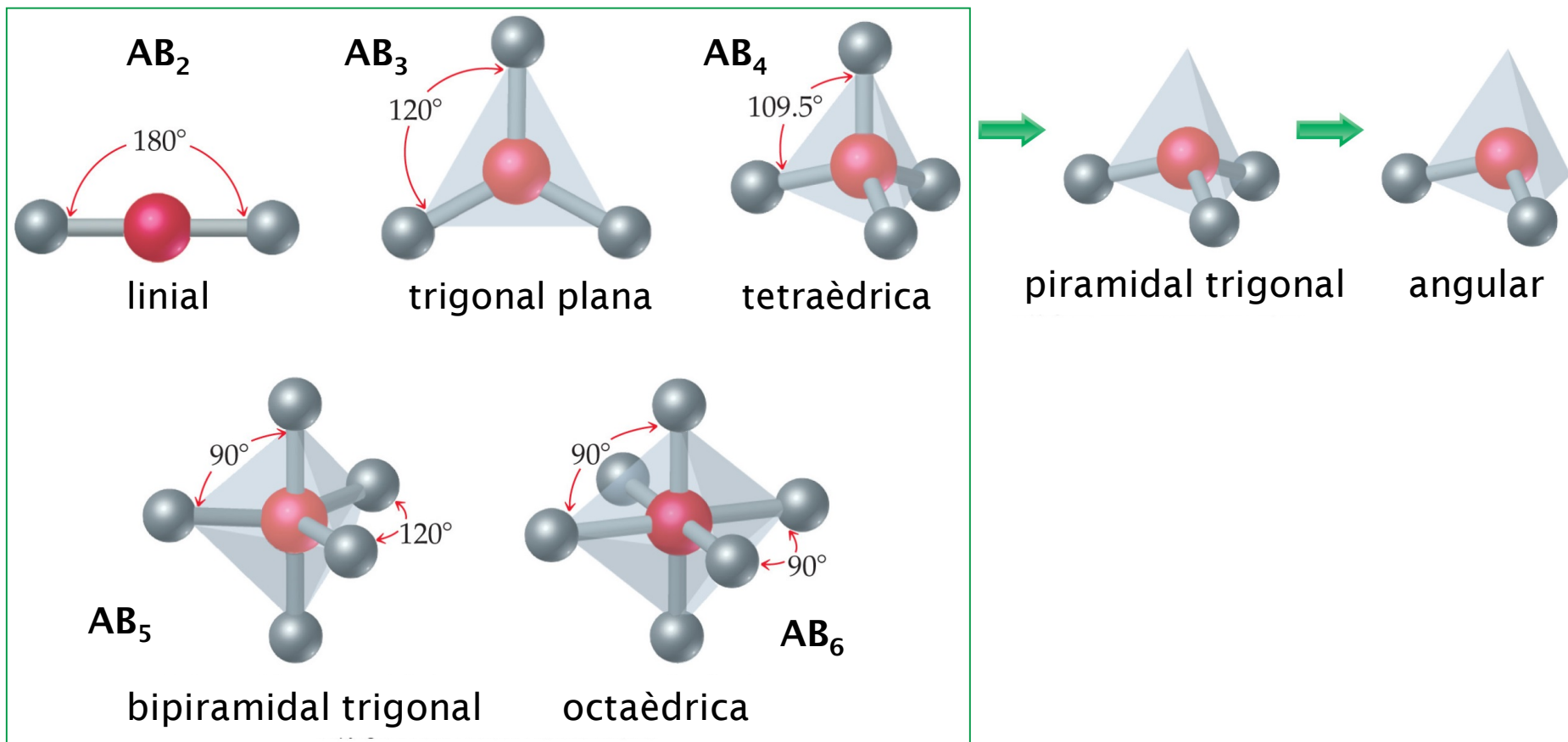
(b)

Geometria tetraèdrica

L'enllaç químic I. Forma fonamental de les molècules

Tipus AB_n

L'enllaç químic I. Forma fonamental de les molècules

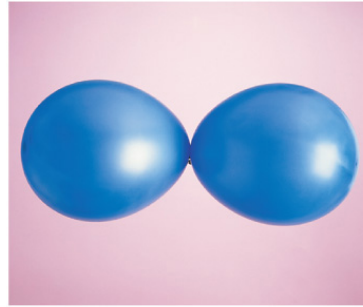
**Com poder predir la forma
molecular?**

**Teoria de la Repulsió entre Parells
d'Electrons de la Capa de València**

L'enllaç químic I. Forma fonamental de les molècules

TRPECV

Teoria de
Gillespie

(a) Two balloons adopt a linear arrangement.

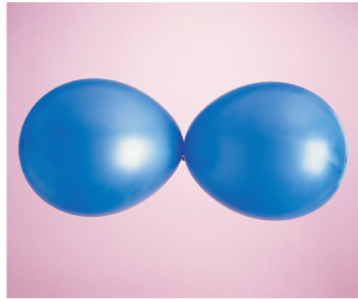

(b) Three balloons adopt a trigonal-planar arrangement.

(c) Four balloons adopt a tetrahedral arrangement.

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

(a) Two balloons adopt a linear arrangement.

(b) Three balloons adopt a trigonal-planar arrangement.

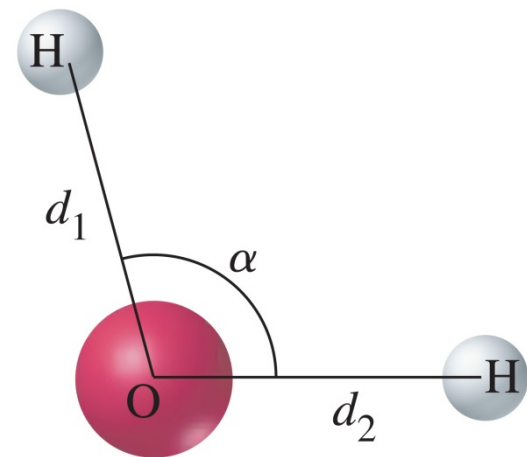
(c) Four balloons adopt a tetrahedral arrangement.

Els parells d'electrons **es repel·leixen** entre si, tant si es troben formant enllaços (*parells enllaçants*) com quan estan sense compartir (*parells solitaris*).

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

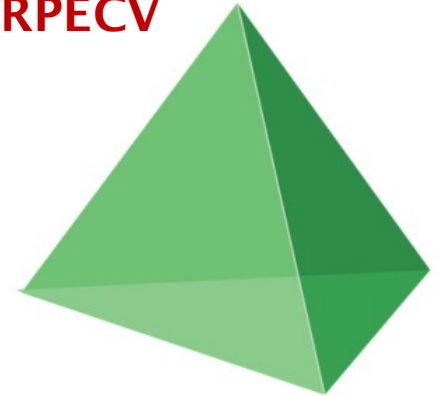
El model se centra en **dominis d'electrons** (grups) al voltant de l'àtom central, que poden ser:

- *un parell d'electrons (enllaçant o solitari);*
- *un electró desaparellat;*
- *un enllaç doble o triple.*

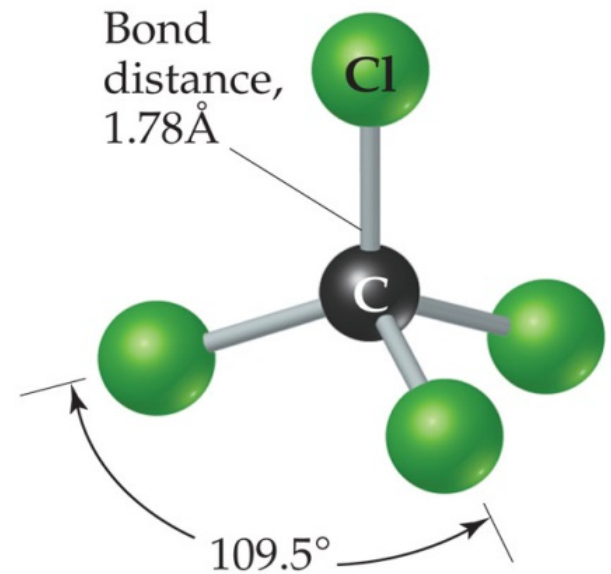

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

Els grups (dominis) d'electrons **es repel·leixen entre si** i es distribueixen al voltant de l'àtom central de manera que **se'n minimitzen les repulsions.**

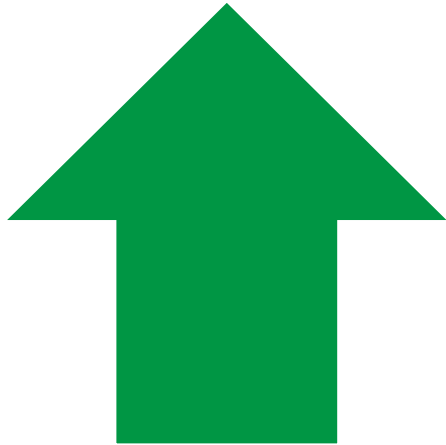

(a)

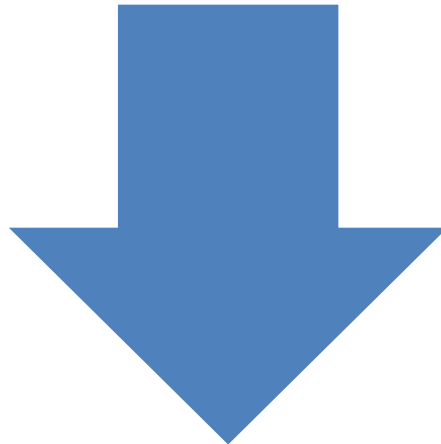

(b)

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

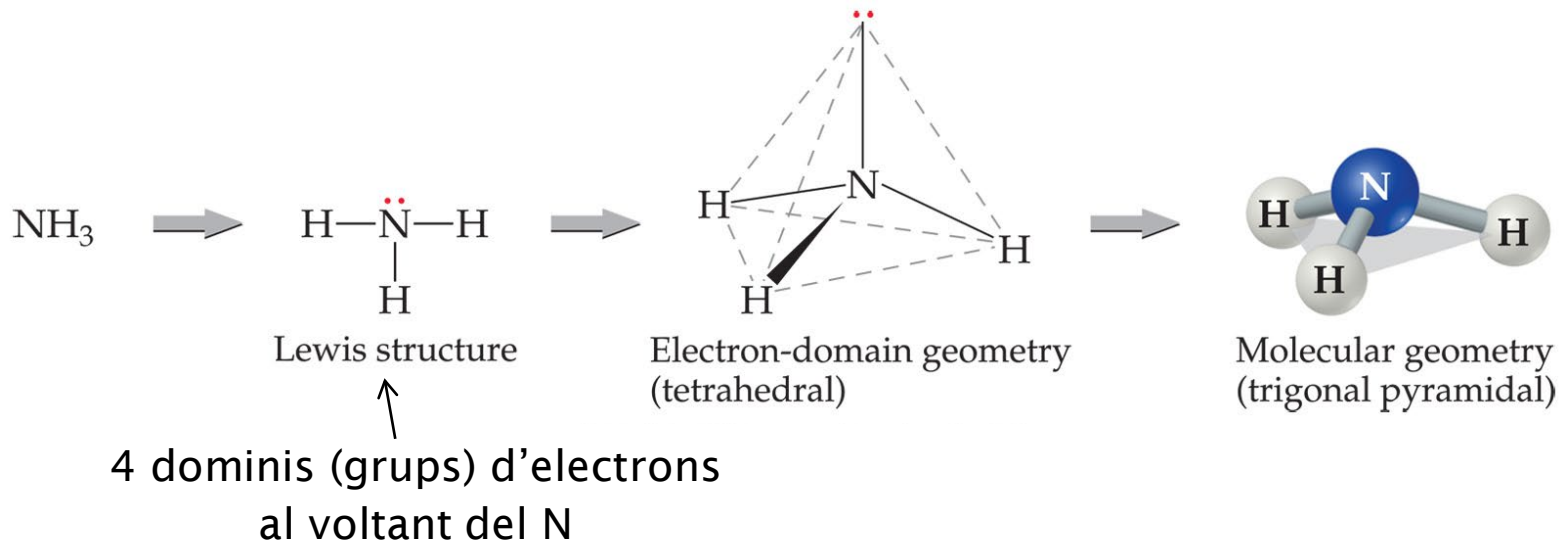
Geometria dels dominis (grups) d'electrons:
disposició dels dominis d'electrons al voltant de l'àtom central d'una molècula o ió.

Geometria molecular:
disposició dels àtoms en una molècula o ió; els parells no enllaçants no formen part de la descripció de la geometria molecular.

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

Les dues coincideixen quan tots els dominis d'electrons són parells enllaçants.

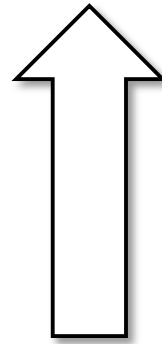

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

Força de les repulsions

Els parells d'electrons solitaris s'estenen més que els parells enllaçants. Per això, **la repulsió** entre dos **parells solitaris és major** que entre parells enllaçants.

parell solitari – parell solitari
parell solitari – parell enllaçant
parell enllaçant – parell enllaçant

L'enllaç químic I. Forma de les molècules, TRPECV

Com més es force l'acostament de dos dominis d'electrons, **major serà la repulsió** entre si.

La repulsió entre dos dominis d'electrons és major per a un angle de 90° que per a un de 120° o de 180° .

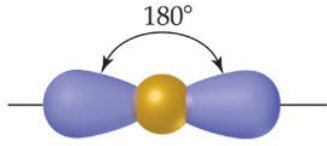
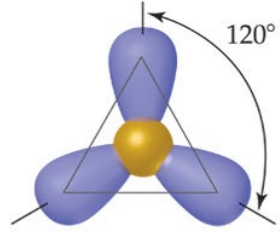
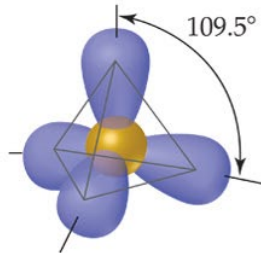
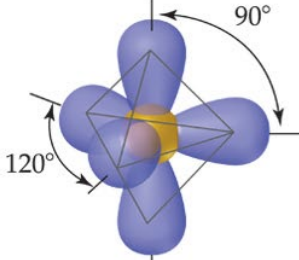
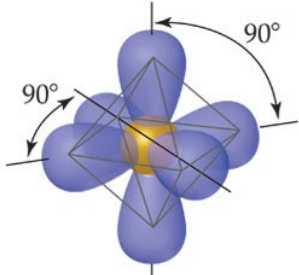
- **A**

Els enllaços múltiples concentren una densitat de càrrega major i, per tant, generen **repulsions major** que els senzills.

- **B**

L'enllaç químic I.

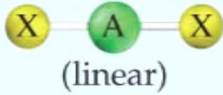

Geometria dels dominis d'electrons

Number of Electron Domains	Arrangement of Electron Domains	Electron-Domain Geometry	Predicted Bond Angles
2		Linear	180°
3		Trigonal planar	120°
4		Tetrahedral	109.5°
5		Trigonal bipyramidal	120° 90°
6		Octahedral	90°

L'enllaç químic I. TRPECV. Geometria lineal

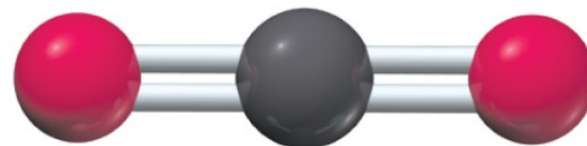
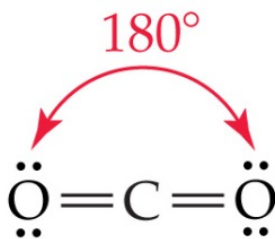
Només dona lloc a una **geometria molecular lineal**.

TABLE 10.1 Molecular Geometry as a Function of Electron-Group Geometry

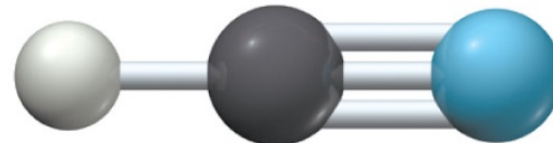
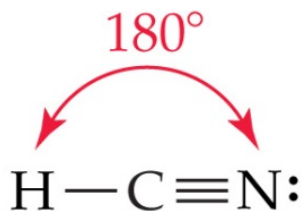
Number of Electron Groups	Electron-Group Geometry	Number of Lone Pairs	VSEPR Notation	Molecular Geometry	Ideal Bond Angles	Example
2	linear	0	AX ₂	 (linear)	180°	BeCl ₂

L'enllaç químic I. TRPECV. Geometria **linear**

A CO₂ molecule is linear, with a bond angle of 180°.

An HCN molecule is linear, with a bond angle of 180°.

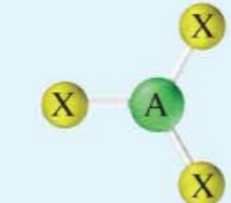

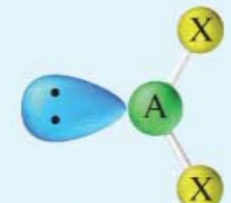

L'enllaç químic I. TRPECV. Geometria **trigonal plana**

2 possibles geometries moleculars

Trigonal plana, si tots els dominis d'electrons són enllaçants

Angular, si un dels dominis és un parell no enllaçant.

3	trigonal planar	0	AX_3	 (trigonal planar)	120°	BF_3	
	trigonal planar	1	AX_2E	 (bent)	120°	SO_2^a	

L'enllaç químic I. TRPECV. Geometria tetraèdrica

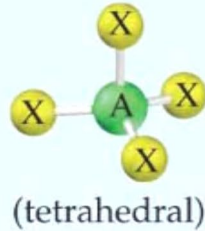
Hi ha 3 geometries possibles:
tetraèdrica, piramidal trigonal i angular.

4

tetrahedral

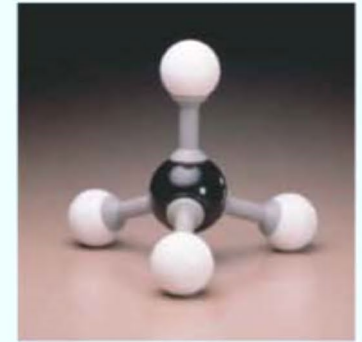
0

AX_4

109.5°

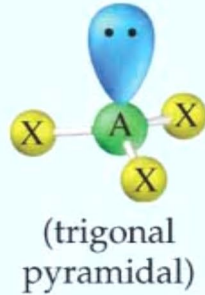
CH_4

tetrahedral

1

AX_3E

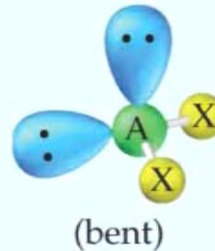
109.5°

NH_3

tetrahedral

2

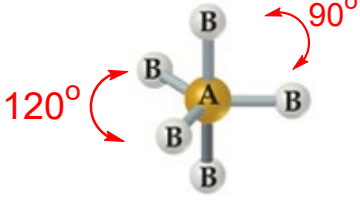

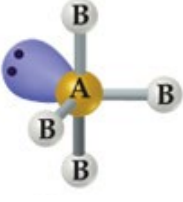

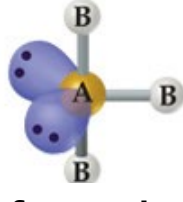

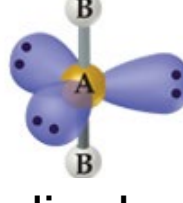
AX_2E_2

109.5°

OH_2

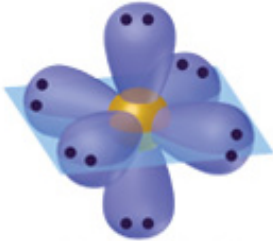
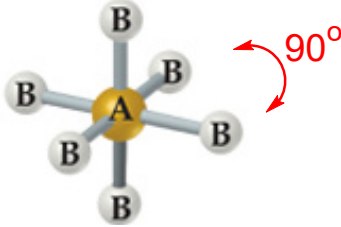
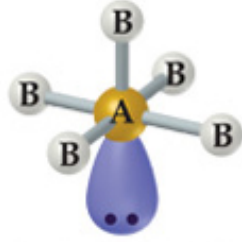
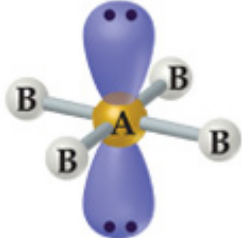
L'enllaç químic I. TRPECV. 5 dominis d'electrons

Total Electron Domains	Electron-Domain Geometry	Bonding Domains	Nonbonding Domains	Molecular Geometry	Example
5	 <i>bipiramidal trigonal</i>	5	0 AB_5	 bipiramidal trigonal	PCl_5
	 <i>balanci</i>	4	1 AB_4E	 balanci	SF_4
	 <i>forma de T</i>	3	2 AB_3E_2	 forma de T	ClF_3
	 <i>lineal</i>	2	3 AB_2E_3	 lineal	XeF_2

Axial position
 Equatorial positions
 Axial position
 2 tipus de posicions en aquesta geometria: axials i equatorials.

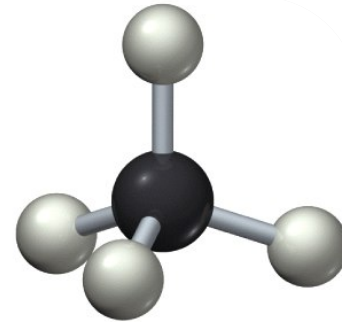
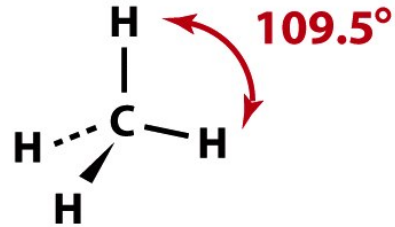

L'enllaç químic I. TRPECV. 6 dominis d'electrons

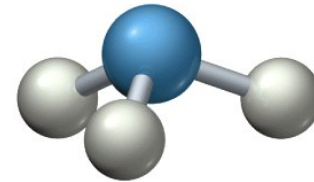
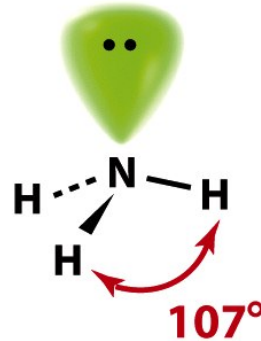
Total Electron Domains	Electron-Domain Geometry	Bonding Domains	Nonbonding Domains	Molecular Geometry	Example
6	 <i>octaèdrica</i>	6	0 AB_6	 <i>octaèdrica</i>	SF_6
		5	1 AB_5E	 <i>piramidal quadrada</i>	BrF_5
		4	2 AB_4E_2	 <i>pla quadrada</i>	XeF_4

L'enllaç químic I. Efectes dels electrons NO enllaçants sobre els angles d'enllaç

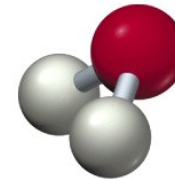
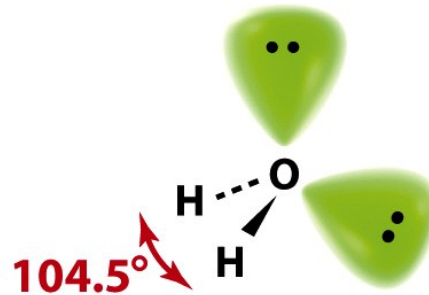
A methane molecule is tetrahedral, with bond angles of 109.5° .

An ammonia molecule is trigonal pyramidal, with bond angles of 107° .

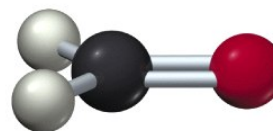
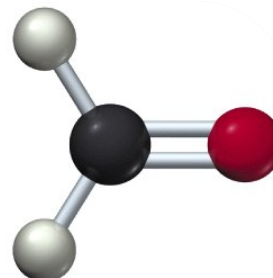
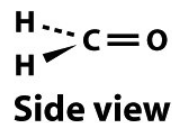
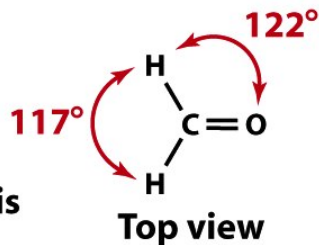

A water molecule is bent, with a bond angle of 104.5° .

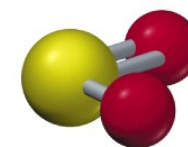
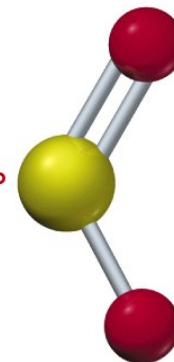
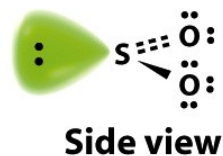
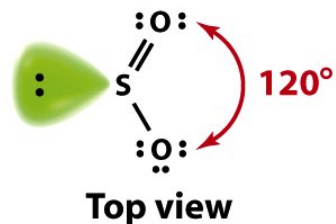

L'enllaç químic I. Efectes dels enllaços múltiples sobre els angles d'enllaç

A formaldehyde molecule is trigonal planar, with bond angles of roughly 120° .

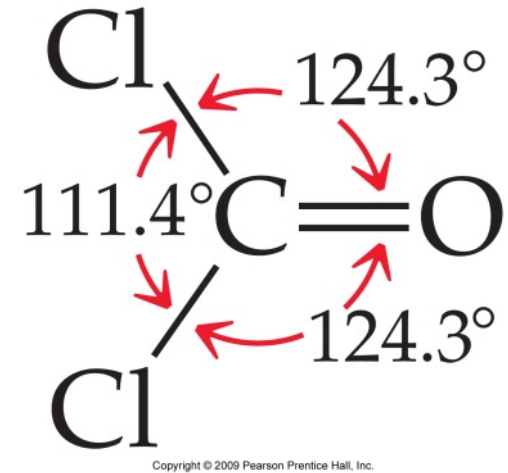
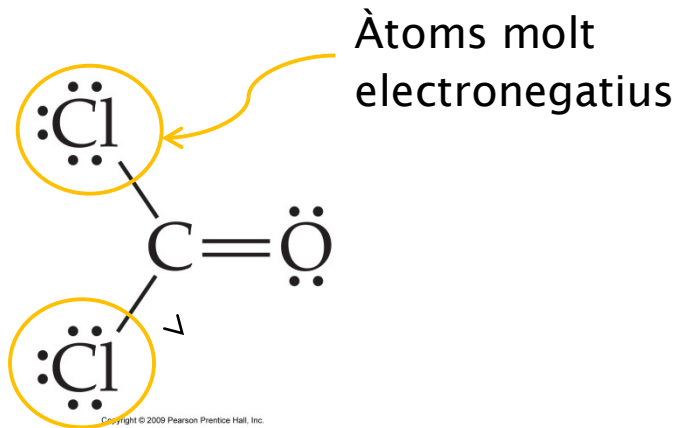

An SO_2 molecule is bent with a bond angle of approximately 120° .

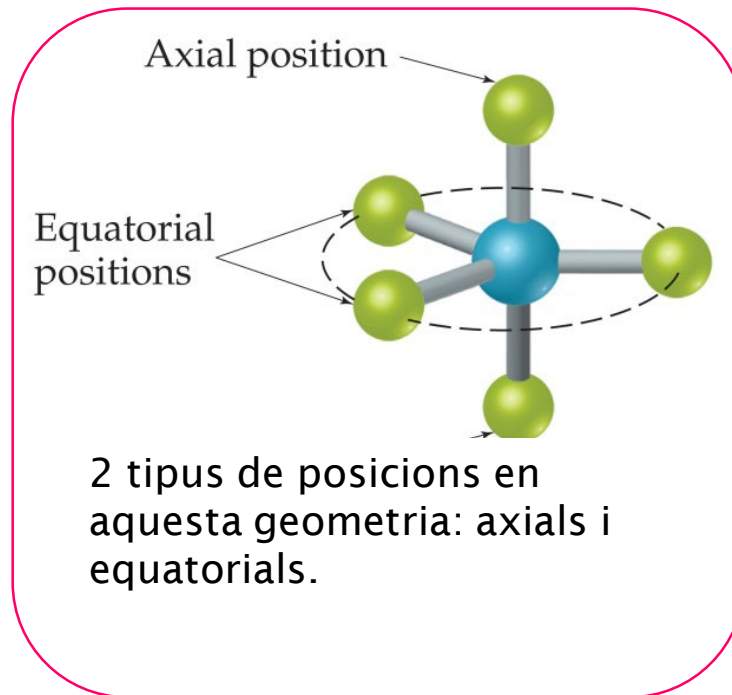
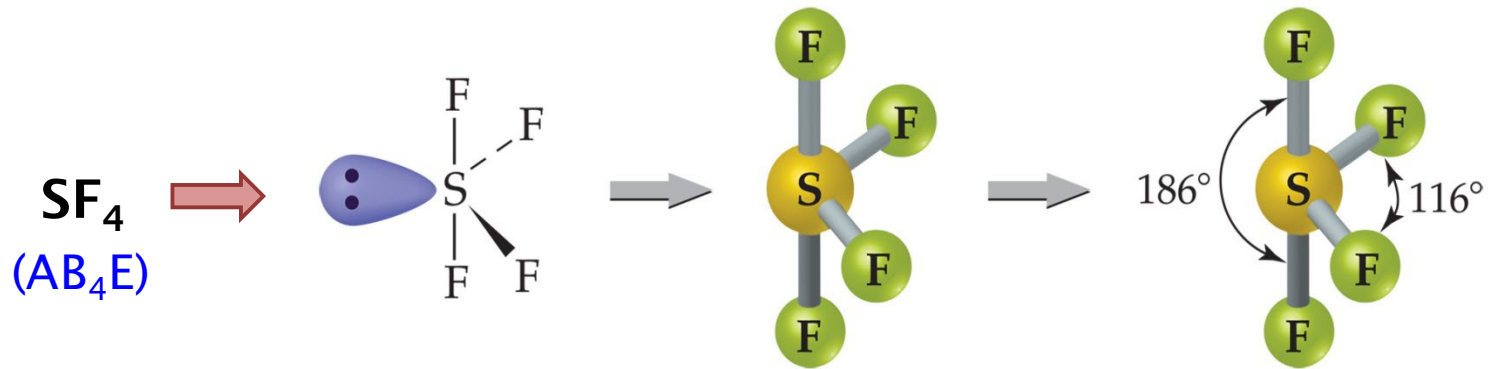
L'enllaç químic I. Efectes dels enllaços múltiples sobre els angles d'enllaç

Ex. fosgen (COCl_2)

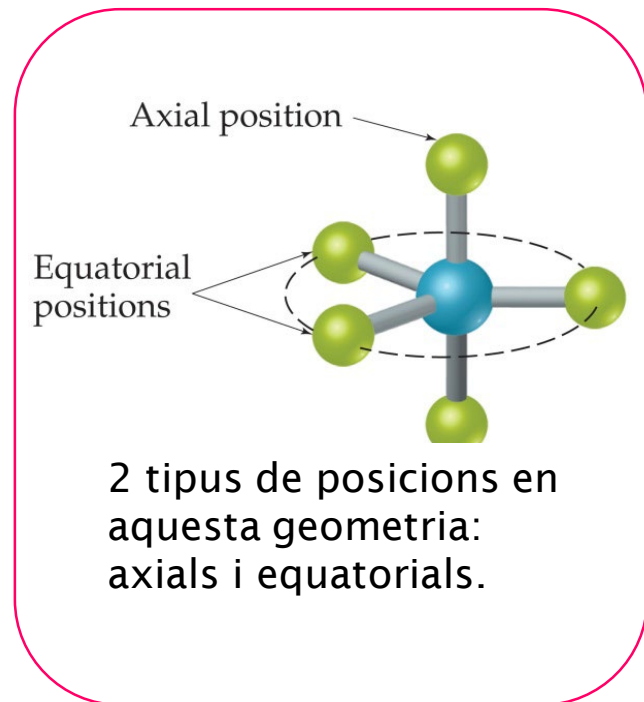
Hauria de ser 120° , segons la geometria **trigonal plana**; però el doble enllaç comprimeix l'angle fins a 111.4° .

L'enllaç químic I. TRPECV. Exemples

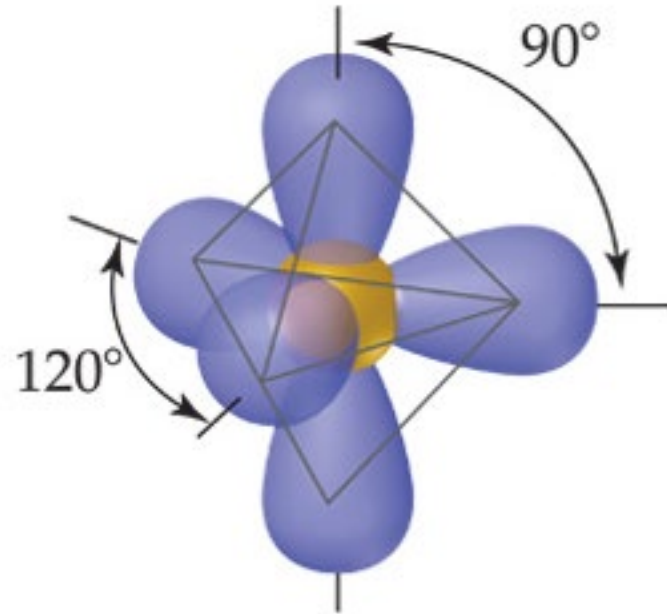
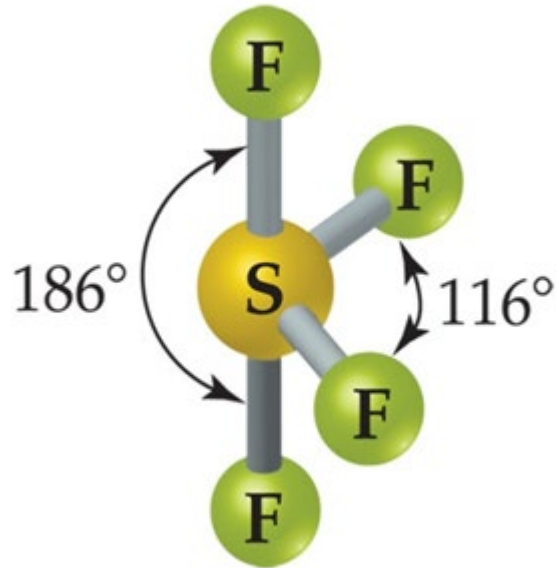

L'enllaç químic I. TRPECV. Exemples

En aquesta geometria,
**les conformacions
d'energia menor**
resulten quan es
col·loquen els parells
d'electrons **no**
enllaçants en
posicions equatorials,
on la separació és **de**
120°.

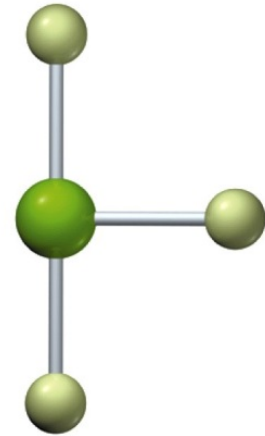
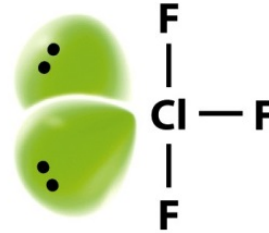
L'enllaç químic I. **TRPECV**. Exemples

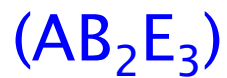
L'enllaç químic I. TRPECV. Exemples

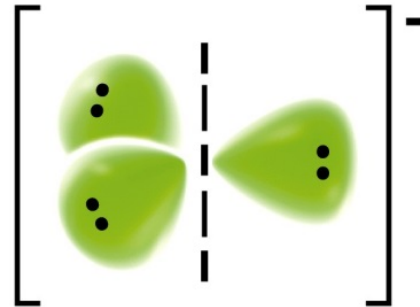
A ClF_3 molecule is T-shaped (turn 90° to see it).

Unnumbered 7 p246c Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

An I_3^- ion is linear.

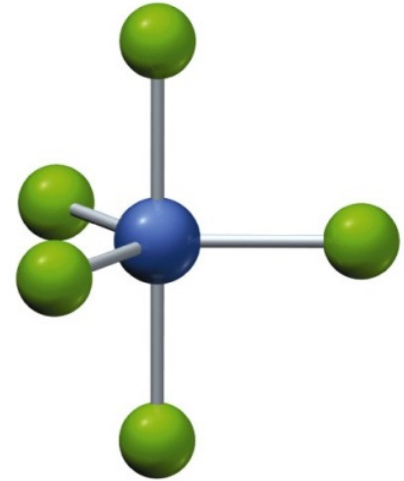
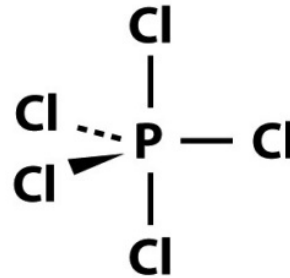
Unnumbered 7 p246d Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic I. TRPECV. Exemples

(AB₅)

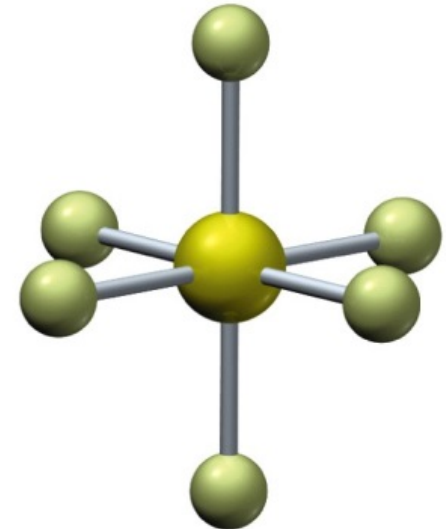
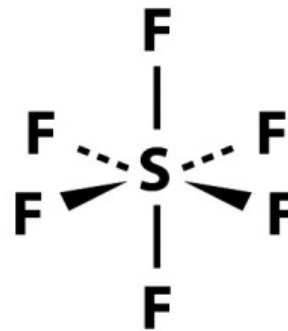
A PCl₅ molecule is trigonal bipyramidal.

Unnumbered 7 p246a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

(AB₆)

An SF₆ molecule is octahedral.

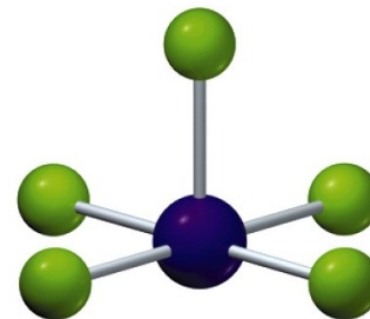
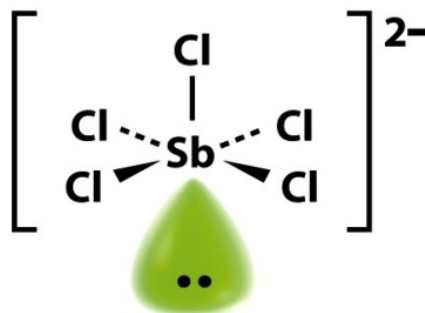

Unnumbered 7 p247b Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic I. TRPECV. Exemples

(AB₅E)

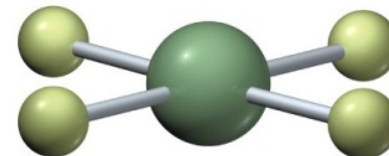
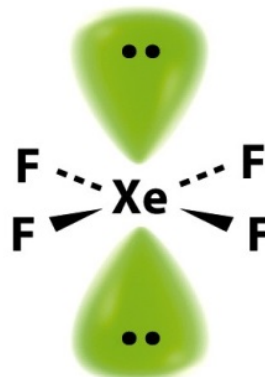
An SbCl₅²⁻ ion
has a square
pyramidal shape.

Unnumbered 7 p247c Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

(AB₄E₂)

An XeF₄ molecule
has a square planar
shape.

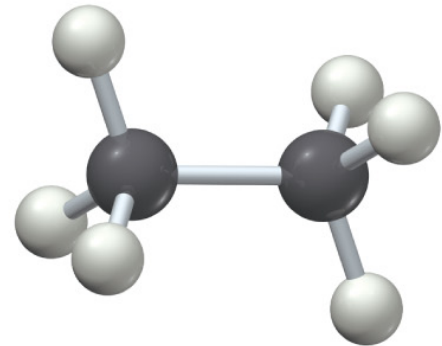
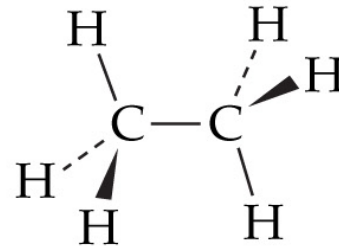
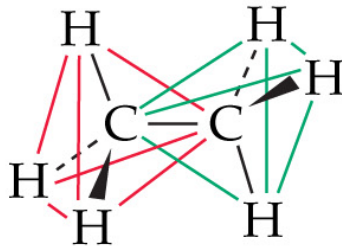

Unnumbered 7 p247d Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic I. TRPECV.

Forma de molècules amb més d'un àtom central

Each carbon atom in ethane has tetrahedral geometry, with bond angles of 109.5° .

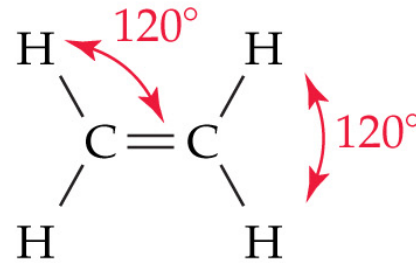
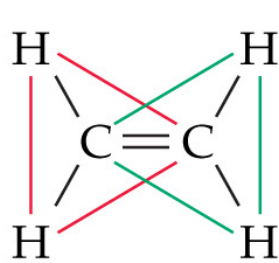

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

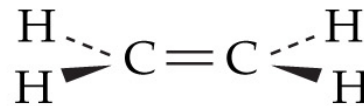
L'enllaç químic I. TRPECV.

Forma de molècules amb més d'un àtom central

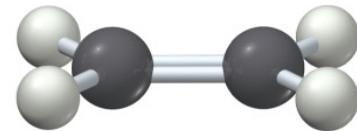
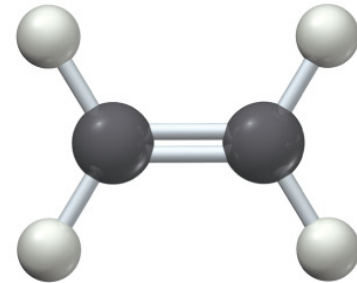
Each carbon atom in ethylene has trigonal planar geometry. As a result, the entire molecule is planar, with bond angles of 120° .

Top view

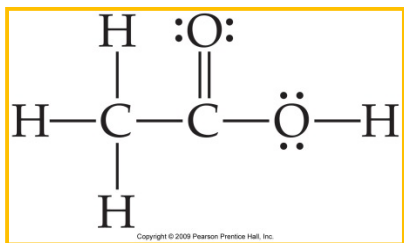

Side view

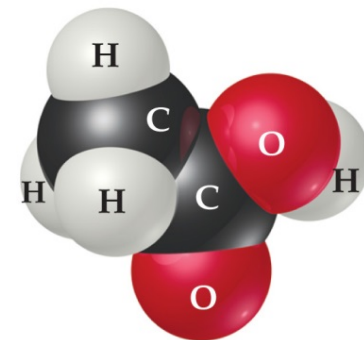
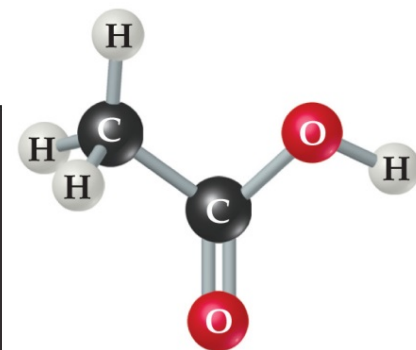
L'enllaç químic I. TRPECV.

Forma de molècules amb més d'un àtom central

Number of electron domains	4	3	4
Electron-domain geometry	Tetrahedral	Trigonal planar	Tetrahedral
Predicted bond angles	109.5°	120°	109.5°

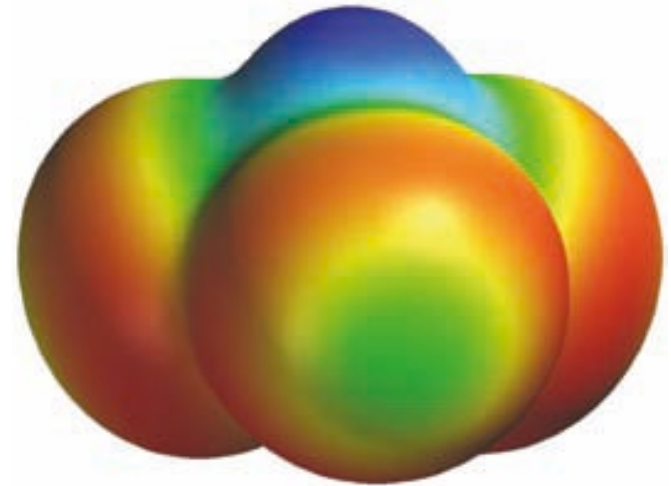
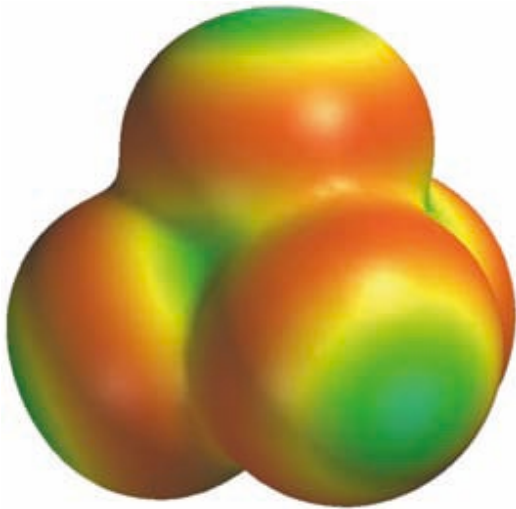
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

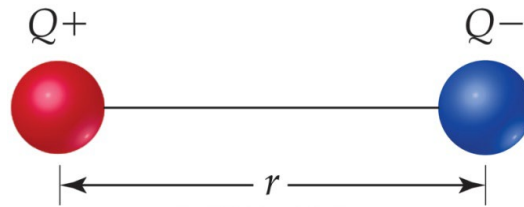
L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

Polaritat molecular

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

Moment dipolar (μ)

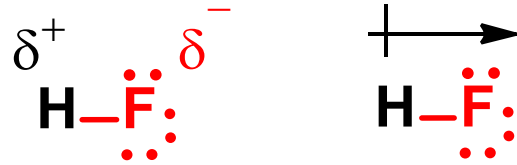

$$\mu = Q \cdot r$$

Es mesura en *debyes*

($1D = 3,34 \cdot 10^{-30} \text{ C} \cdot \text{m}$)

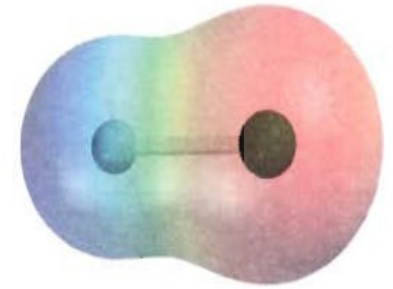
L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

Enllaç covalent polar

La magnitud del desplaçament de la càrrega en un enllaç **covalent polar** ve donada pel **moment dipolar** (μ), que serà diferent de 0.

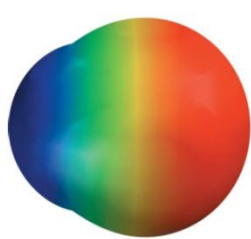

molècula polar

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

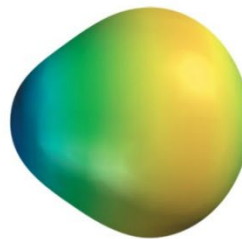
Compound	Bond Length (Å)	Electronegativity Difference	Dipole Moment (D)
HF	0.92	1.9	1.82
HCl	1.27	0.9	1.08
HBr	1.41	0.7	0.82
HI	1.61	0.4	0.44

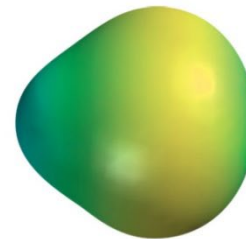
HF

HCl

HBr

HI

Com més gran siga *la diferència d'electronegativitat* entre dos àtoms, **més polar** en serà l'enllaç.

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

Una molècula amb enllaços polars, és sempre polar?

La **polaritat d'una molècula** ve condicionada per dos factors:

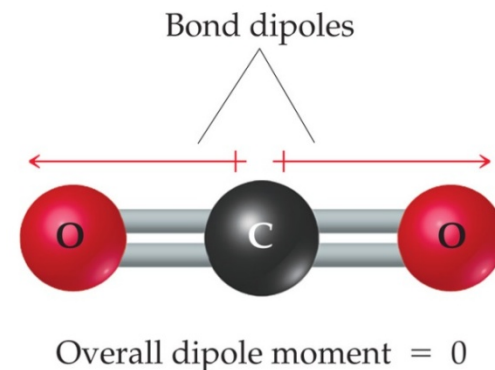
- 1) La presència d'enllaços polaritzats.
- 2) La geometria de la molècula.

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

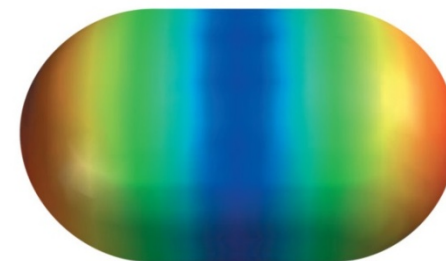
Table 9.1 Dipole moments of selected molecules

Molecule	Dipole moment, D	Molecule	Dipole moment, D
HF	1.91	PH ₃	0.58
HCl	1.08	AsH ₃	0.20
HBr	0.80	SbH ₃	0.12
HI	0.42	O ₃	0.53
CO	0.12	CO ₂	0
ClF	0.88	BF ₃	0
NaCl*	9.00	CH ₄	0
CsCl*	10.42	<i>cis</i> -CHCl=CHCl	1.90
H ₂ O	1.85	<i>trans</i> -CHCl=CHCl	0
NH ₃	1.47		

*These two species consist of pairs of ions in the gas phase.

(a)

(b)

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

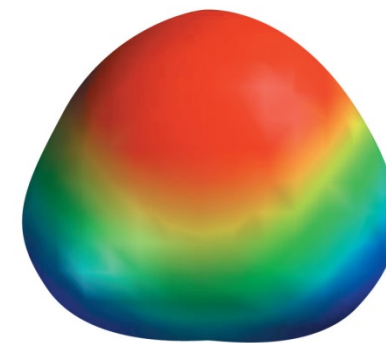
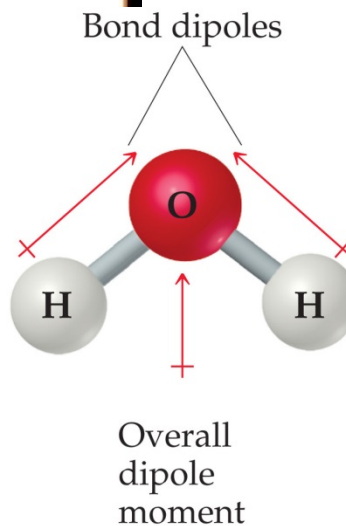
El moment dipolar general d'una molècula poliatòmica és la suma vectorial dels seus dipols d'enllaç.

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars

Table 9.1 Dipole moments of selected molecules

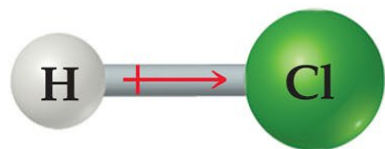
Molecule	Dipole moment, D	Molecule	Dipole moment, D
HF	1.91	PH ₃	0.58
HCl	1.08	AsH ₃	0.20
HBr	0.80	SbH ₃	0.12
HI	0.42	O ₃	0.53
CO	0.12	CO ₂	0
ClF	0.88	BF ₃	0
NaCl*	9.00	CH ₄	0
CsCl*	10.42	<i>cis</i> -CHCl=CHCl	1.90
H ₂ O	1.85	<i>trans</i> -CHCl=CHCl	0
NH ₃	1.47		

*These two species consist of pairs of ions in the gas phase.

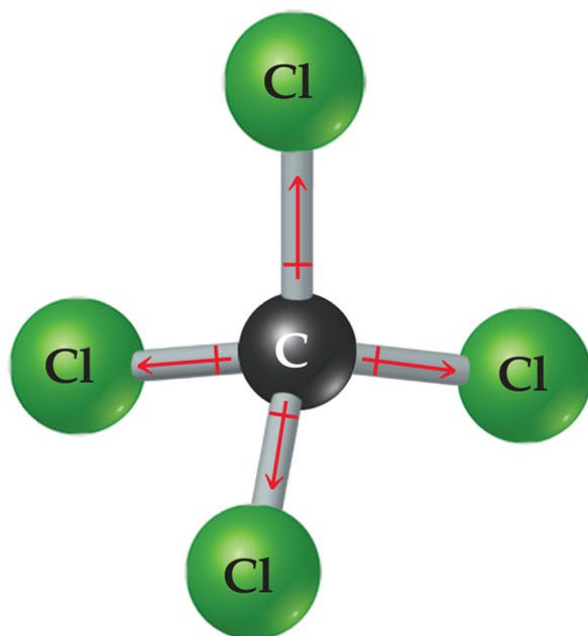

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars. Exemples

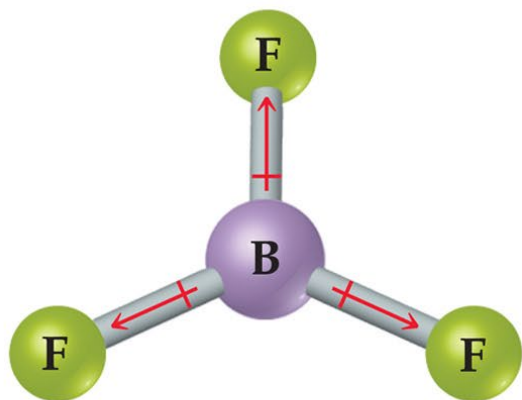
Exemples:

Polar

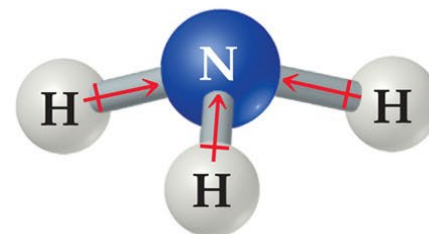

Nonpolar

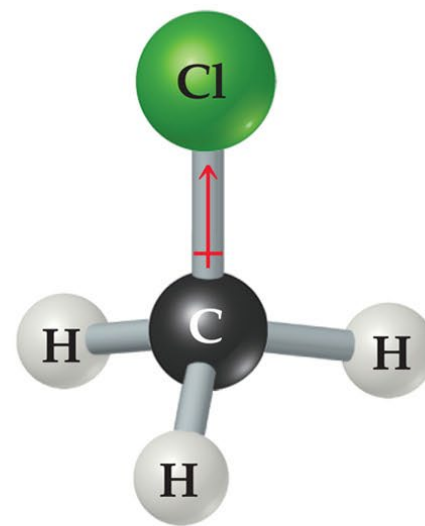

Nonpolar

→ Àtom central envoltat simètricament per àtoms idèntics.

Polar

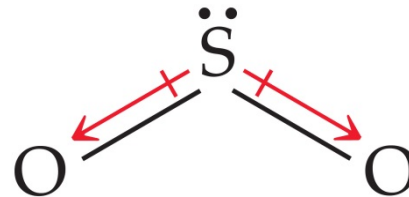
Polar

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars. Exemples.

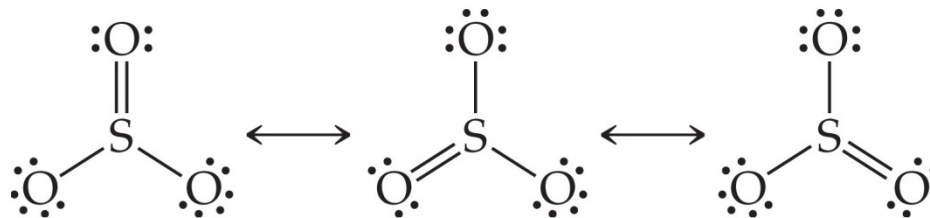
Exemples:

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

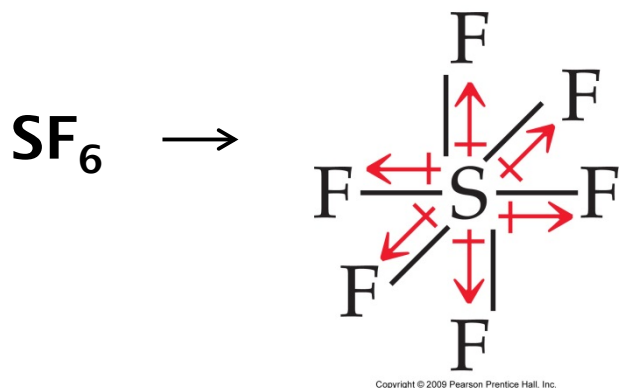
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

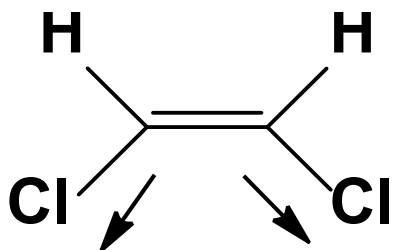
Molècula apolar, $\mu = 0$

L'enllaç químic I. Molècules polars i apolars. Exemples.

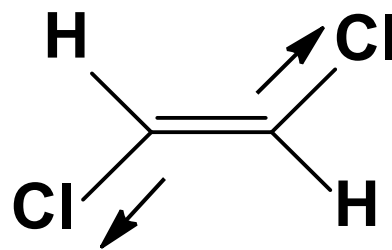

Molècula apolar, $\mu = 0$

(La geometria octaèdrica és simètrica.)

Molècula polar, $\mu = 1.90$

Molècula apolar, $\mu = 0$

TEMA 4. ENLLAÇ QUÍMIC I

Força dels enllaços covalents

Ordre i longitud d'enllaç

Energia d'enllaç

L'enllaç químic I. Força dels enllaços covalents

TABLE 11.2 Some Average Bond Lengths^a

Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm
H—H	74.14	C—C	154	N—N	145
H—C	110	C=C	134	N=N	123
H—N	100	C≡C	120	N≡N	109.8
H—O	97	C—N	147	N—O	136
H—S	132	C=N	128	N=O	120
H—F	91.7	C≡N	116	O—O	145
H—Cl	127.4	C—O	143	O=O	121
H—Br	141.4	C=O	120	F—F	143
H—I	160.9	C—Cl	178	Cl—Cl	199
				Br—Br	228
				I—I	266

Longitud d'enllaç:
distància entre els centres de dos àtoms units per un enllaç covalent.

^aMost values (C—H, N—H, C—H, ...) are averaged over a number of species containing the indicated bond and may vary by a few picometers. Where a diatomic molecule exists, the value given is the actual bond length in that molecule (H₂, N₂, HF, ...) and is known more precisely.

L'enllaç químic I. Força dels enllaços covalents

TABLE 11.2 Some Average Bond Lengths^a

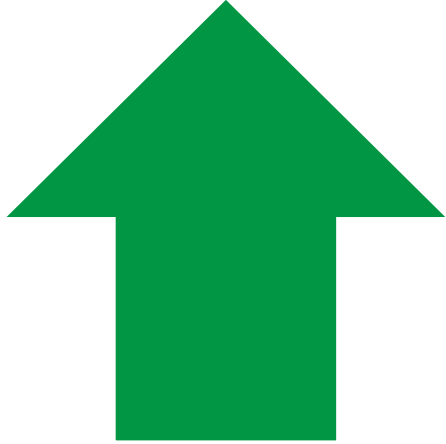
Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm
H—H	74.14	C—C	154	N—N	145
H—C	110	C=C	134	N=N	123
H—N	100	C≡C	120	N≡N	109.8
H—O	97	C—N	147	N—O	136
H—S	132	C=N	128	N=O	120
H—F	91.7	C≡N	116	O—O	145
H—Cl	127.4	C—O	143	O=O	121
H—Br	141.4	C=O	120	F—F	143
H—I	160.9	C—Cl	178	Cl—Cl	199
				Br—Br	228
				I—I	266

Ordre d'enllaç:
descriu si un enllaç
covalent és...

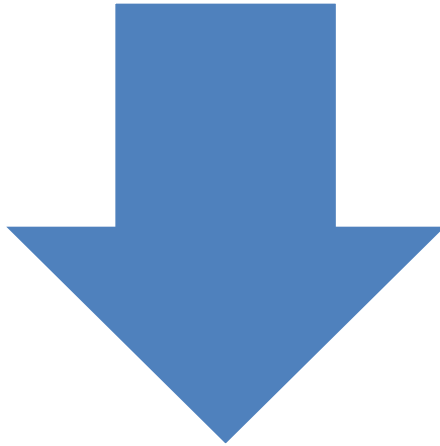
simple (ordre d'enllaç = 1),
doble (ordre d'enllaç = 2) o
triple (ordre d'enllaç = 3).

^aMost values (C—H, N—H, C—H, ...) are averaged over a number of species containing the indicated bond and may vary by a few picometers. Where a diatomic molecule exists, the value given is the actual bond length in that molecule (H₂, N₂, HF, ...) and is known more precisely.

L'enllaç químic I. **Força dels enllaços covalents**

**Com més
ordre d'enllaç,**

**menys
longitud i més
energia de
l'enllaç.**

L'enllaç químic I. Força dels enllaços covalents

Exercici: determineu la longitud d'enllaç en la molècula BrCl.

Resultat: 214 pm

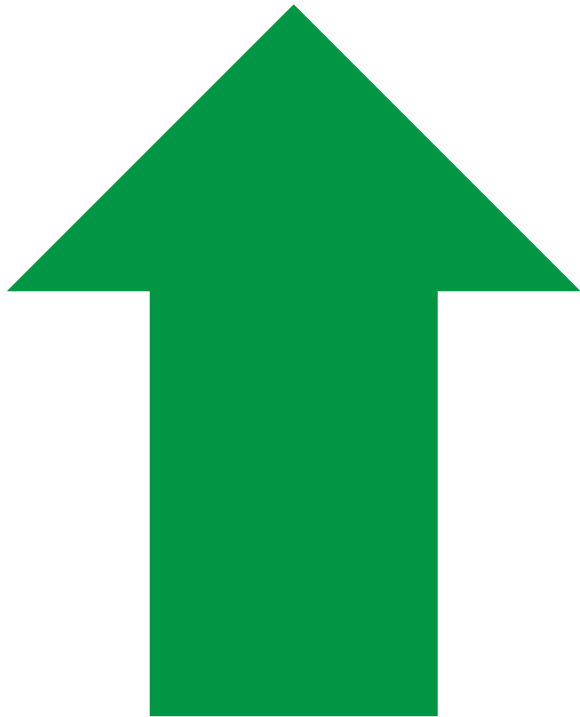
Observada: 213.4 pm

TABLE 11.2 Some Average Bond Lengths^a

Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm	Bond	Bond Length, pm
H—H	74.14	C—C	154	N—N	145
H—C	110	C=C	134	N=N	123
H—N	100	C≡C	120	N≡N	109.8
H—O	97	C—N	147	N—O	136
H—S	132	C=N	128	N=O	120
H—F	91.7	C≡N	116	O—O	145
H—Cl	127.4	C—O	143	O=O	121
H—Br	141.4	C=O	120	F—F	143
H—I	160.9	C—Cl	178	Cl—Cl	199
				Br—Br	228
				I—I	266

^aMost values (C—H, N—H, C—H, ...) are averaged over a number of species containing the indicated bond and may vary by a few picometers. Where a diatomic molecule exists, the value given is the actual bond length in that molecule (H₂, N₂, HF, ...) and is known more precisely.

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

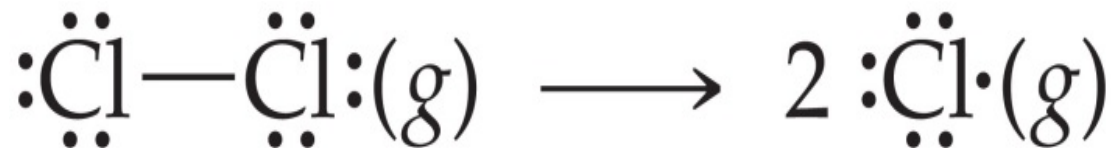

L'estabilitat d'una molècula es relaciona amb la força dels enllaços covalents que conté. La força d'un enllaç covalent entre dos àtoms es determina per l'energia necessària per a trencar l'enllaç.

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Energia de dissociació o entalpia d'enllaç

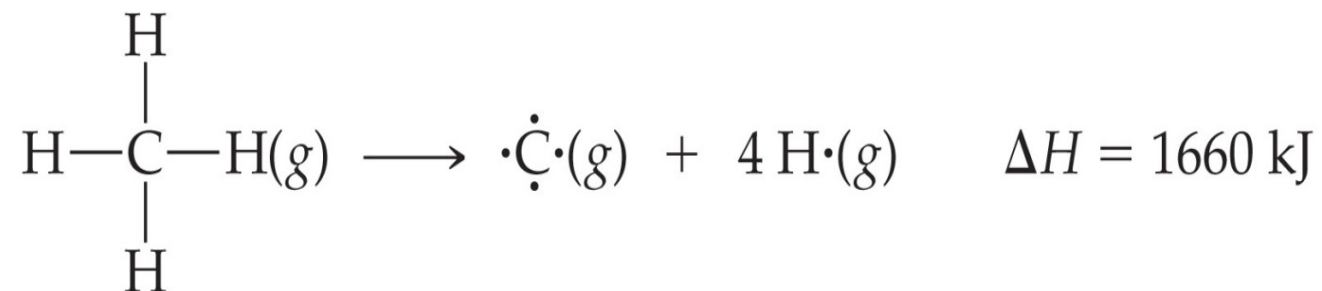
és la quantitat d'energia necessària per a trencar un *mol* d'enllaços covalents en una espècie *gasosa*.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

$$\Delta H = D (\text{Cl-Cl}) = 242 \text{ kJ/mol}$$

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

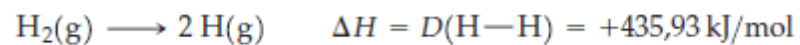
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Entalpia d'enllaç *mitjana* per a l'enllaç C-H, $D(\text{C-H}) = 415 \text{ kJ/mol}$

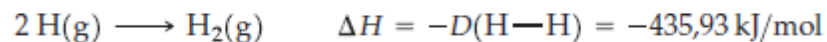
L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Per a molècules diatòmiques:

Ruptura d'enllaç

Formació d'enllaç

En altres casos:

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Com més gran siga l'entalpia d'enllaç, més fort serà l'enllaç.

TABLE 7.1 Average Bond Dissociation Energies, D (kJ/mol)

H-H	436 ^a	C-H	410	N-H	390	O-H	460	F-F	159 ^a
H-C	410	C-C	350	N-C	300	O-C	350	Cl-Cl	243 ^a
H-F	570 ^a	C-F	450	N-F	270	O-F	180	Br-Br	193 ^a
H-Cl	432 ^a	C-Cl	330	N-Cl	200	O-Cl	200	I-I	151 ^a
H-Br	366 ^a	C-Br	270	N-Br	240	O-Br	210	S-F	310
H-I	298 ^a	C-I	240	N-I	—	O-I	220	S-Cl	250
H-N	390	C-N	300	N-N	240	O-N	200	S-Br	210
H-O	460	C-O	350	N-O	200	O-O	180	S-S	225
H-S	340	C-S	260	N-S	—	O-S	—		
Multiple covalent bonds ^b									
C=C	611	C≡C	835	C=O	732	O=O	498 ^a	N≡N	945 ^a

^a Exact value

^b We'll discuss multiple covalent bonds in Section 7.5.

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Com més gran siga l'entalpia d'enllaç, més fort serà l'enllaç.

TABLA 10.3 Energías de enlace promedio^a

Enlace	Energía de enlace, kJ/mol	Enlace	Energía de enlace, kJ/mol	Enlace	Energía de enlace, kJ/mol
H—H	436	C—C	347	N—N	163
H—C	414	C=C	611	N=N	418
H—N	389	C≡C	837	N≡N	946
H—O	464	C—N	305	N—O	222
H—S	368	C=N	615	N=O	590
H—F	565	C≡N	891	O—O	142
H—Cl	431	C—O	360	O=O	498
H—Br	364	C=O	736 ^b	F—F	159
H—I	297	C—Cl	339	Cl—Cl	243
				Br—Br	193
				I—I	151

^aAunque todos los datos se dan aproximadamente con la misma precisión (tres cifras significativas), algunos valores se conocen con más precisión. Concretamente, los valores de las moléculas diatómicas: H₂, HF, HCl, HBr, HI, N₂ (N≡N), O₂ (O=O), F₂, Cl₂, Br₂ y I₂ no son realmente energías de enlace promedio sino energías de disociación del enlace.

^bEl valor para los enlaces C=O en el CO₂ es 799 kJ/mol.

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Com més gran siga l'entalpia d'enllaç, més fort serà l'enllaç.

Entalpías de enlace promedio (kJ/mol)							
Enlaces sencillos							
C—H	413	N—H	391	O—H	463	F—F	155
C—C	348	N—N	163	O—O	146		
C—N	293	N—O	201	O—F	190	Cl—F	253
C—O	358	N—F	272	O—Cl	203	Cl—Cl	242
C—F	485	N—Cl	200	O—I	234		
C—Cl	328	N—Br	243			Br—F	237
C—Br	276			S—H	339	Br—Cl	218
C—I	240	H—H	436	S—F	327	Br—Br	193
C—S	259	H—F	567	S—Cl	253		
		H—Cl	431	S—Br	218	I—Cl	208
Si—H	323	H—Br	366	S—S	266	I—Br	175
Si—Si	226	H—I	299			I—I	151
Si—C	301						
Si—O	368						
Si—Cl	464						
Enlaces múltiples							
C=C	614	N=N	418	O ₂	495		
C≡C	839	N≡N	941				
C=N	615	N=O	607	S=O	523		
C≡N	891			S=S	418		
C=O	799						
C≡O	1072						

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Si recordem la
termoquímica...

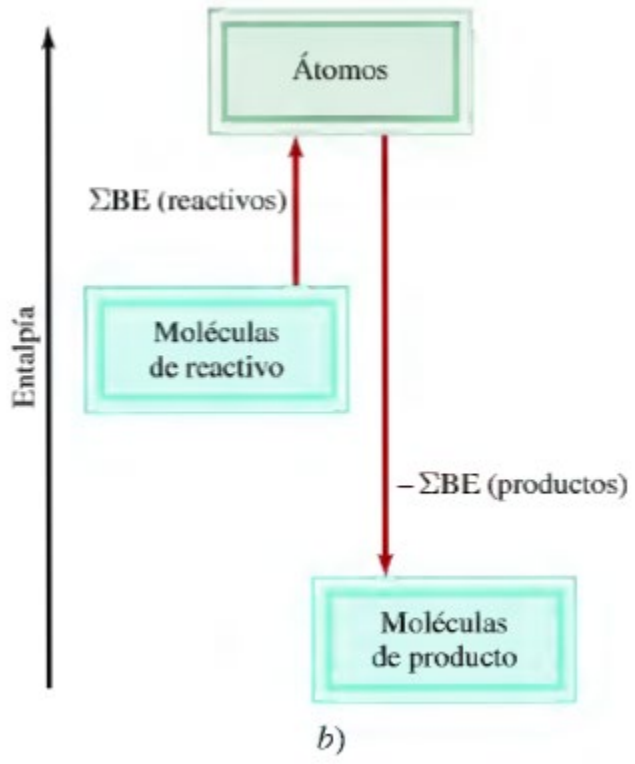
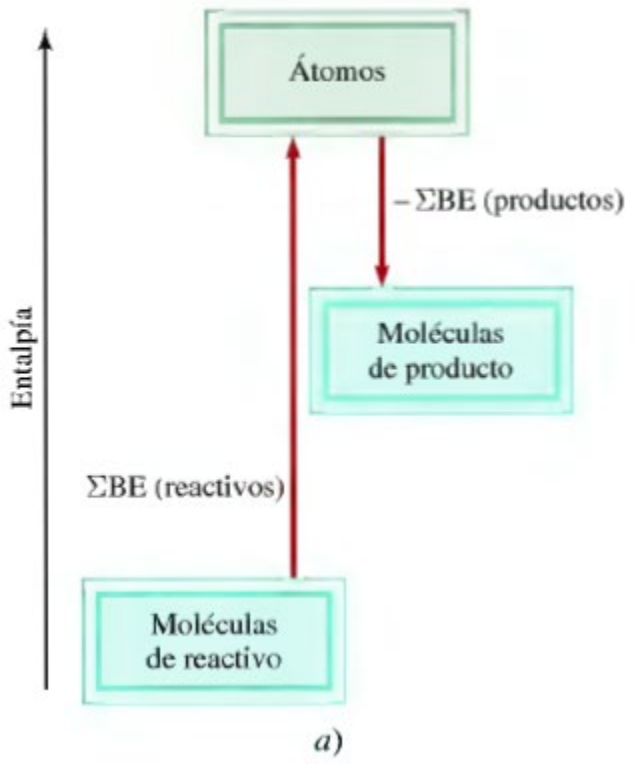
Reactius gasosos

Àtoms gasosos

Productes gasosos

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

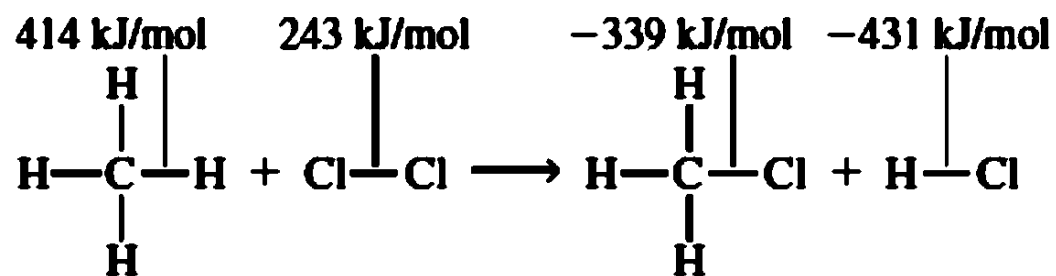

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

**... i això es pot
traduir en...**

$$\begin{aligned}\Delta H &= \Delta H (\text{ruptura del enllaç}) + \Delta H (\text{formación del enllaç}) \\ &\approx \sum EE (\text{reactivos}) - \sum EE (\text{productos})\end{aligned}$$

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

ΔH para la ruptura neta de enlaces:

1 mol C—H enlaces	+414 kJ
1 mol Cl—Cl enlaces	+243 kJ
<hr/>	
suma:	+657 kJ

ΔH para la formación neta de enlaces:

1 mol C—Cl enlaces	-339 kJ
1 mol H—Cl enlaces	-431 kJ
<hr/>	
suma:	-770 kJ

Entalpía de la reacción: $\Delta H = 657 - 770 = -113 \text{ kJ}$

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

$$\begin{aligned}\Delta H &= \Delta H (\text{ruptura del enlace}) + \Delta H (\text{formación del enlace}) \\ &\approx \sum EE (\text{reactivos}) - \sum EE (\text{productos})\end{aligned}$$

**Podem predir l'entalpia de formació
d'un producte
usant les energies d'enllaç en comptes
de les entalpies de formació.**

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

$$\Delta H = \Delta H (\text{ruptura del enllac}) + \Delta H (\text{formació del enllac}) \\ \approx \sum EE (\text{reactivos}) - \sum EE (\text{productos})$$

ATENCIÓ!!!!!!

**Les entalpies d'enllaç són promedis...
per tant es molt més acurat el càlcul amb
entalpies de formació.**

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

$$\begin{aligned}\Delta H &= \Delta H (\text{ruptura del enlace}) + \Delta H (\text{formación del enlace}) \\ &\approx \sum EE (\text{reactivos}) - \sum EE (\text{productos})\end{aligned}$$

+ ATENCIÓ!!!!!!

No vol dir que el procés es done o siga espontani...

L'enllaç químic I. Energia d'enllaç

Exercici 1:

Calculeu l'entalpia de la reacció de descomposició de la trinitroglicerina.

Exercici 2: El fosgè és una substància usada com gas verinós al llarg de la primera guerra mundial. Se'n va fer la síntesi per l'acció de la llum solar a una mescla de monòxid de carboni i clor (*phos + gene* = 'nascut de'). El compost té la composició percentual següent:

C (12,14 %) O (16,17 %) Cl (71,69 %).

La seua massa molar és 98,9 g / mol.

Determineu:

- a) La fórmula molecular del compost.
- b) Dibuixeu tres estructures de Lewis que acomplisca.
- c) Determineu quina és la més important d'aquestes estructures.
- d) Determineu l'entalpia de formació del fosgè gasós a partir de monòxid de carboni i clor gasós.

Algunes idees clau.....

1. Els símbols de Lewis representen **els electrons de valència** d'un àtom mitjançant punts situats al voltant del símbol químic. Una estructura de Lewis és una combinació de símbols de Lewis utilitzats per a representar enllaços químics. Normalment, **tots els electrons d'una estructura de Lewis estan aparellats** i cada àtom de l'estructura adquireix 8 electrons en la seua capa de valència (completar les capes com si foren gasos nobles, és el que es coneix com **regla de l'octet**). En la teoria de Lewis, els enllaços químics es classifiquen en enllaços iònics, quan hi ha transferència d'electrons entre els àtoms, o enllaços covalents, quan hi ha compartició d'electrons entre els àtoms. La majoria dels enllaços tenen un caràcter parcialment iònic i parcialment covalent.

2. Els parells d'electrons compartits per a formar enllaços entre dos àtoms s'anomenen **parells enllaçants**, mentre que els electrons no compartits en un enllaç químic es diuen **parells solitaris**. Un únic parell d'electrons compartit entre dos àtoms constitueix un enllaç covalent simple. Quan els dos electrons d'un enllaç covalent provenen d'un dels àtoms només, l'enllaç es diu enllaç **covalent coordinat**. En construir l'estructura de Lewis d'una molècula on tots els àtoms segueixen la regla de l'octet, és freqüent que hi calguen més d'un parell d'electrons i s'hi formen enllaços covalent múltiples. Dos parells d'electrons compartits constitueixen un enllaç covalent doble, i tres parells compartits constitueixen un enllaç triple.

3. Un enllaç covalent en què el parell d'electrons no es comparteix per igual, pels dos àtoms de l'enllaç, s'anomena enllaç **covalent polar**. La polaritat d'un enllaç es pot predir comparant l'electronegativitat dels àtoms involucrats. Com més diferència d'electronegativitats entre dos àtoms, més polaritat de l'enllaç i més caràcter iònic té l'enllaç. Els mapes de potencial electrostàtic són una eina molt eficaç per a representar la distribució de càrrega electrònica, tant en molècules polars com en les no polars.

4. Per a escriure l'estructura de Lewis d'una molècula covalent cal conèixer-ne l'esquelet estructural, és a dir, quin és l'àtom central i quins àtoms hi ha units. Els àtoms units a un únic àtom es diuen *àtoms terminals*. Normalment **l'àtom amb l'electronegativitat més baixa és l'àtom central**. El concepte de càrrega formal sol ajudar a seleccionar l'esquelet estructural i a establir la versemblança d'una estructura de Lewis. **Hi haurà ressonància** quan hi hagi més d'una estructura de Lewis acceptable. Quan hi ha ressonància, l'estructura vertadera és un híbrid de les dues o més estructures ressonants.

5. Les excepcions a la regla de l'octet apareixen en:

(a) **Les espècies amb nombre imparell d'electrons**, com el NO que té un electró desaparellat i és paramagnètic. Moltes d'aquestes espècies són fragments moleculars molt reactius, com l'OH, anomenats radicals lliures.

(b) **Algunes molècules amb octets incomplets** en l'estructura de Lewis, és a dir, sense electrons suficients per a completar un octet en cada àtom.

(c) **Espècies amb capa de valència expandida**, compostos d'alguns no metalls del tercer període i següents, en els quals la capa de valència de l'àtom central s'a d'expandir a 10 o 12 electrons per a poder escriure l'estructura de Lewis.

6. La teoria de la repulsió entre parells d'electrons de la capa de valència (RPECV) és útil per a predir **la geometria molecular o forma molecular**. La forma d'una molècula o ió poliatòmic depèn de la distribució geomètrica dels grups d'electrons de la capa de valència, anomenada *geometria de grups d'electrons*, i si aquests grups contenen parells d'electrons enllaçants o parells solitaris. Els angles entre grups de electrons permeten predir els angles d'enllaç en una molècula. Una aplicació important de la forma molecular és establir si els moments dipolars d'enllaç es combinen produint un moment dipolar resultant total. Les molècules amb moment dipolar resultant són molècules polars; i les que no tenen moment dipolar són no polars.

7. Els enllaços covalents senzills, dobles o triples, es diu que tenen un ordre d'enllaç 1, 2 o 3, respectivament. **La longitud d'enllaç** és la distància entre els centres dels dos àtoms units covalentment. Com més gran és l'ordre d'enllaç, més curta és la longitud d'enllaç. D'altra banda, l'energia de dissociació és l'energia necessària per a trencar 1 mol d'enllaços covalents en fase gasosa. Les energies d'enllaç mitjanes es poden utilitzar per a estimar les variacions d'entalpia en les reaccions entre gasos, i també fan bones aproximacions en altres estats.

TEMA 5. ENLLAÇ QUÍMIC II

Teoria de l'enllaç de valència

- Solapament d'orbitals. Orbitals híbrids
- Enllaços múltiples. Hibridació en l'àtom de carboni

Teoria d'orbitals moleculars

- Molècules diatòmiques del primer i del segon període. Magnetisme
- Molècules diatòmiques heteronuclears senzilles

Deslocalització electrònica

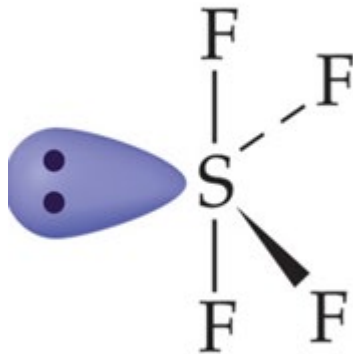
- Benzè
- Ozò i ions poliatòmics

L'enllaç químic II. L'enllaç covalent

Model de Lewis

Característiques principals

Descriu la connectivitat (forma d'enllaçar-se els àtoms).

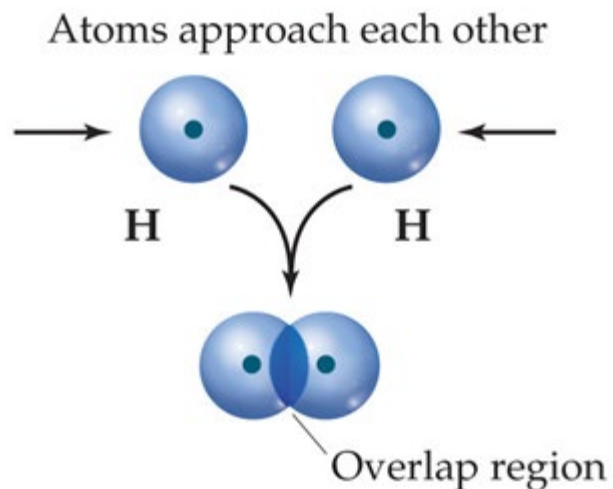
Permet deduir la polaritat dels enllaços, les càrregues formals, la forma o geometria de les molècules (RPECV).

NO permet explicar les diferències entre distints tipus d'enllaços covalents (senzills, dobles, forts, febles...) ni per què unes molècules són més estables que altres.

L'enllaç químic II. L'enllaç covalent

Teoria de l'enllaç de valència

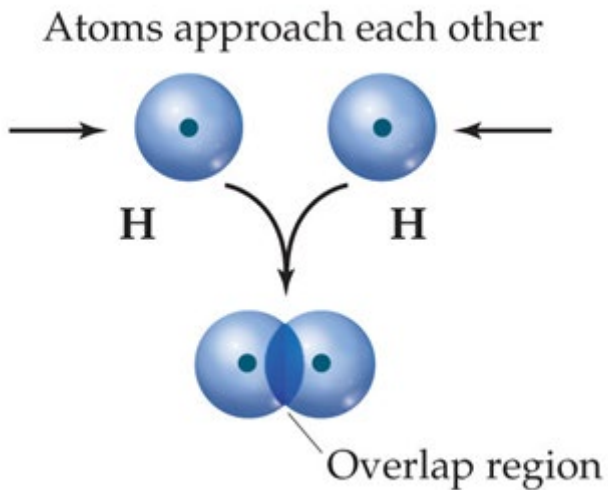
L'enllaç covalent es forma **per solapament d'orbitals atòmics** cadascun dels quals conté **un electró**.

Per tant, cada enllaç implica dos electrons que es troben en la regió entre els dos nuclis i són compartits pels dos àtoms enllaçats.

Només els electrons enllaçants es troben en la regió de solapament dels orbitals, de manera que estan **"localitzats"** entre els nuclis.

L'enllaç químic II. L'enllaç covalent

Teoria de l'enllaç de valència

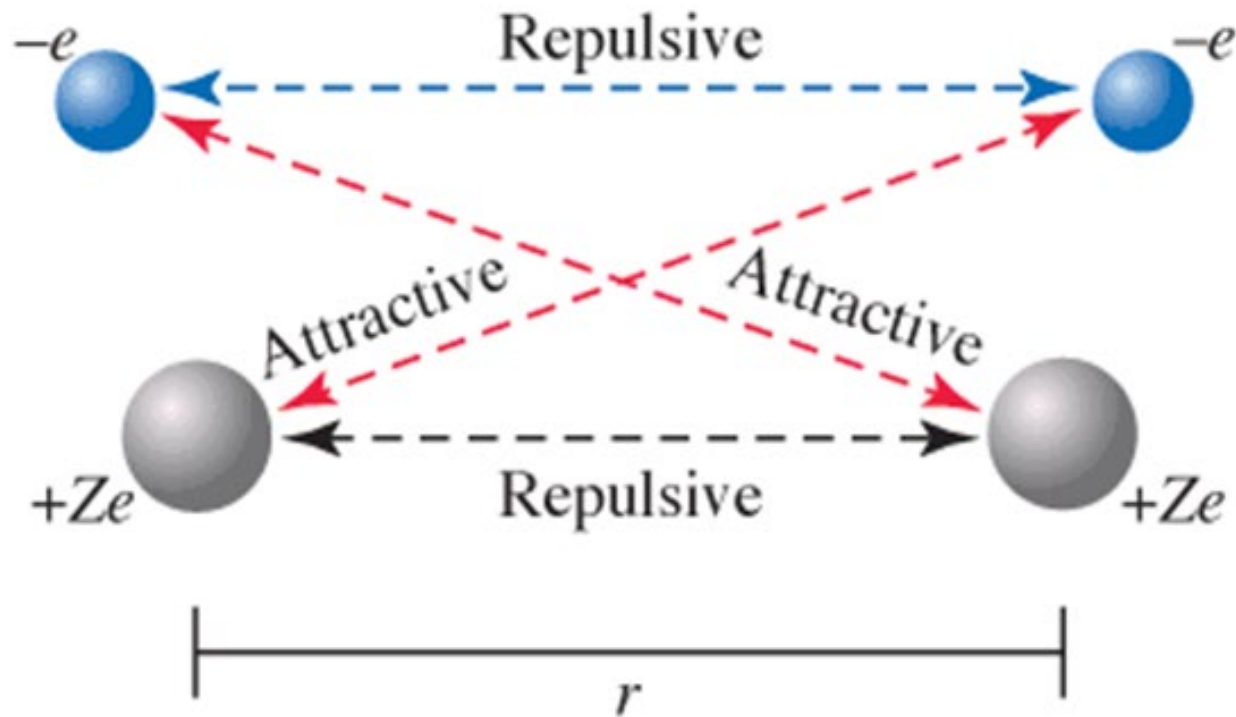

S'hi té en compte **la forma, la grandària i l'energia** de cada orbital atòmic on es troba l'electró que formarà l'enllaç.

Com més gran siga el solapament d'orbitals, més fort serà l'enllaç.

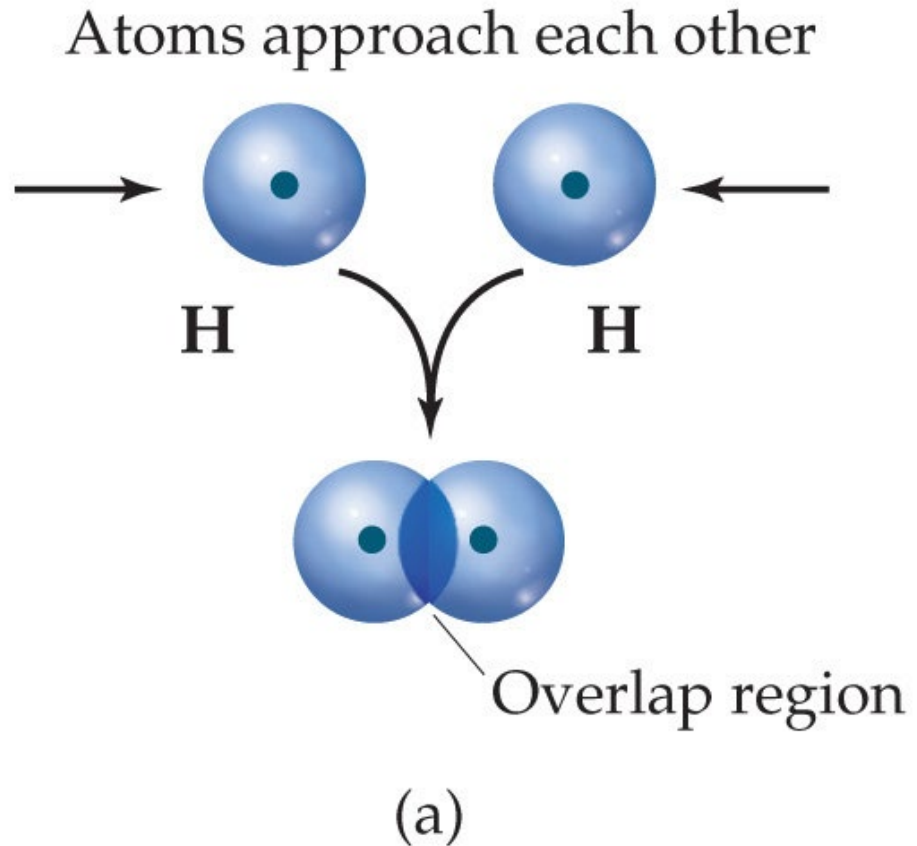
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Relació de forces que intervenen en la formació d'un enllaç químic.

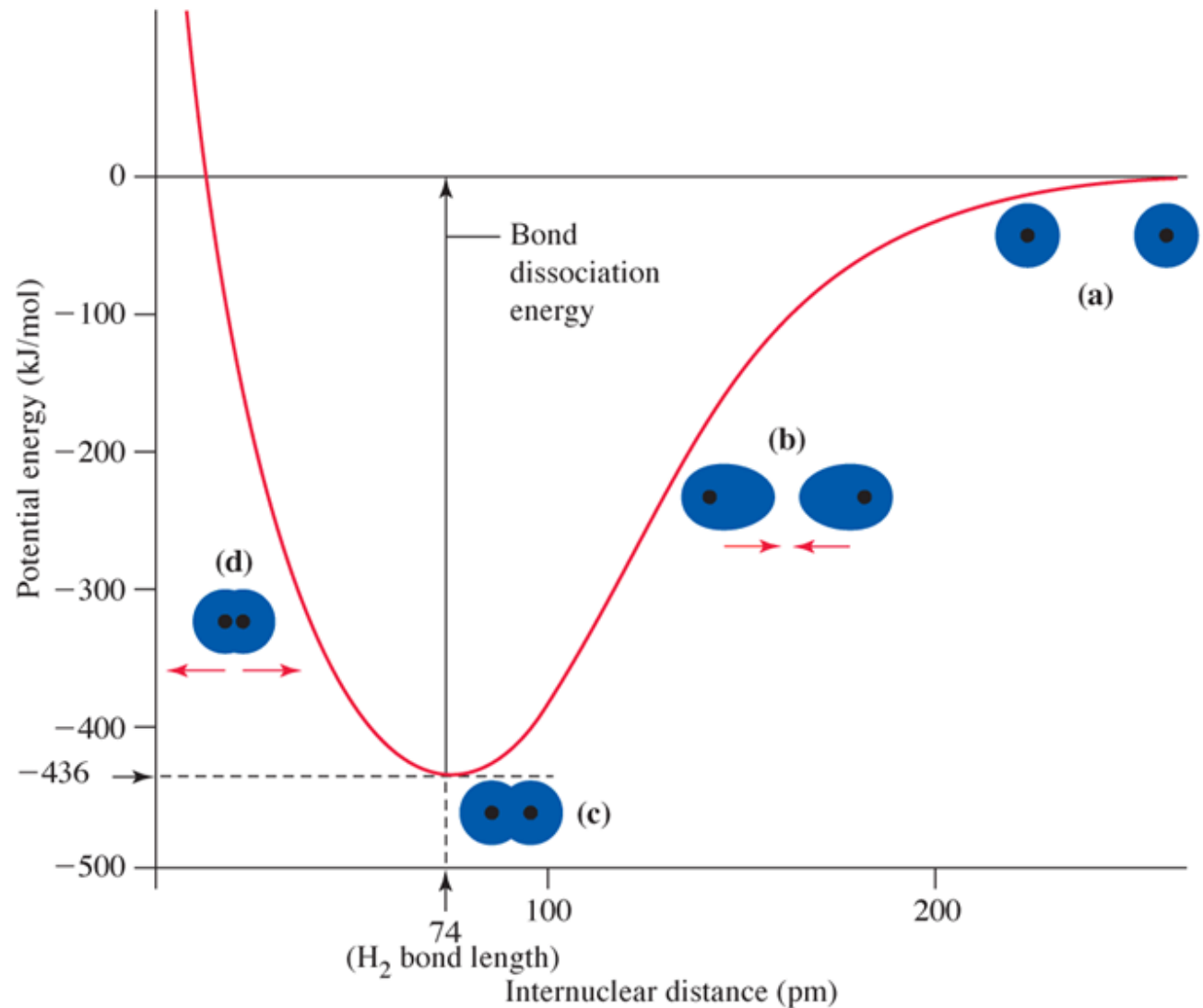
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Els electrons d'aquesta regió **són atrets simultàniament pels dos nuclis**, mantenen units els àtoms i formen l'enllaç covalent.

L'enllaç de l' H_2 resulta del **solapament de dos orbitals 1s** de dos àtoms d'hidrogen.

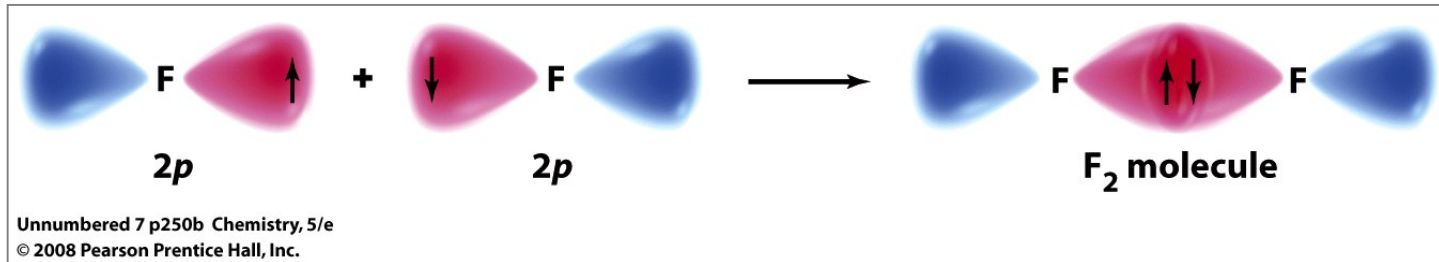
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Força de l'enllaç
(energia alliberada
en la formació de
l'enllaç H-H o
energia de
dissociació
d'enllaç).

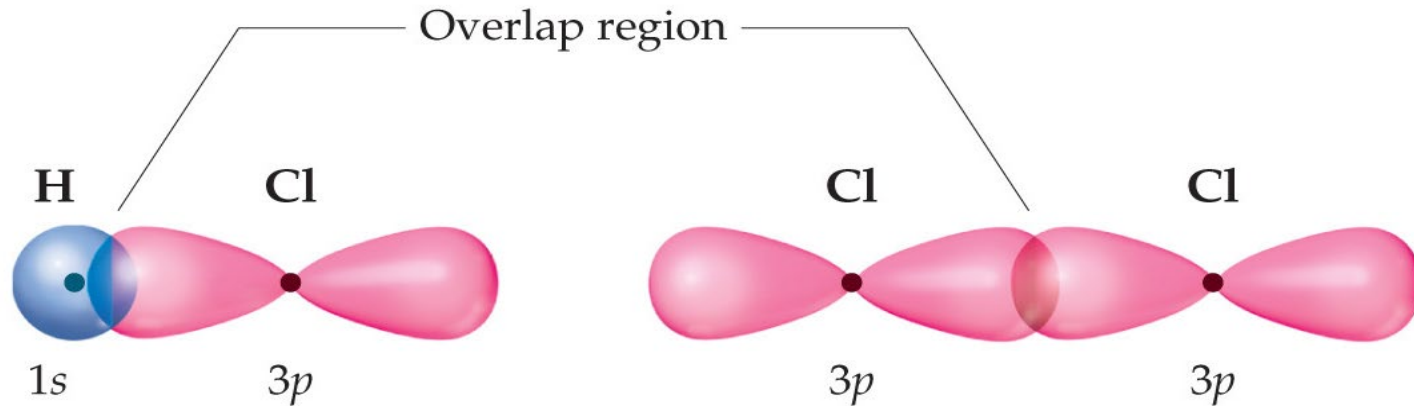
Longitud d'enllaç

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

L'enllaç HCl resulta del solapament d'un orbital $1s$ del H i d'un orbital $3p$ del Cl.

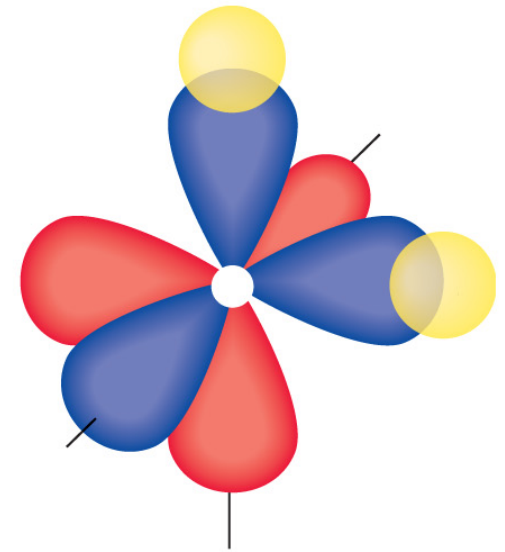
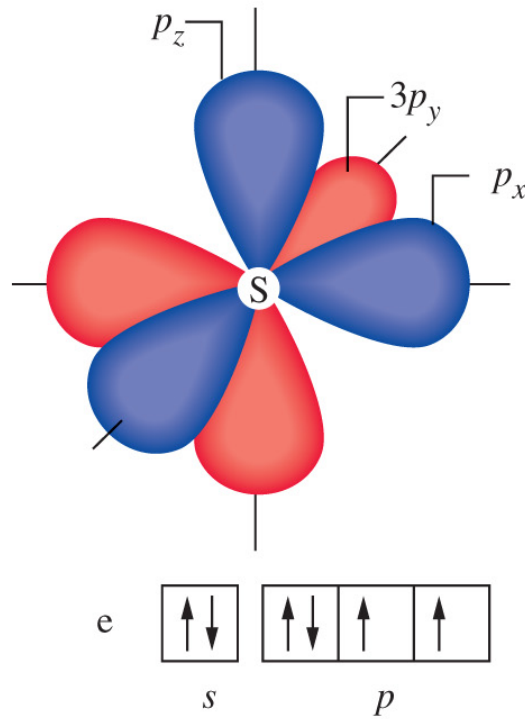
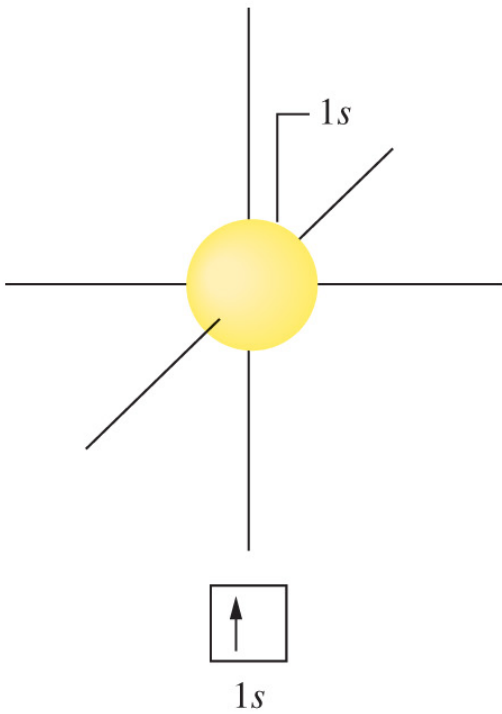

L'enllaç del Cl_2 resulta del solapament de dos orbitals $3p$ dels dos àtoms de clor.

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Isolated atoms

Covalent bonds

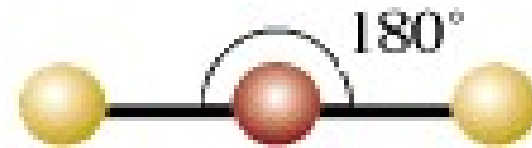

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Com fem el BeH₂?

Molècula lineal
(segons RPECV)

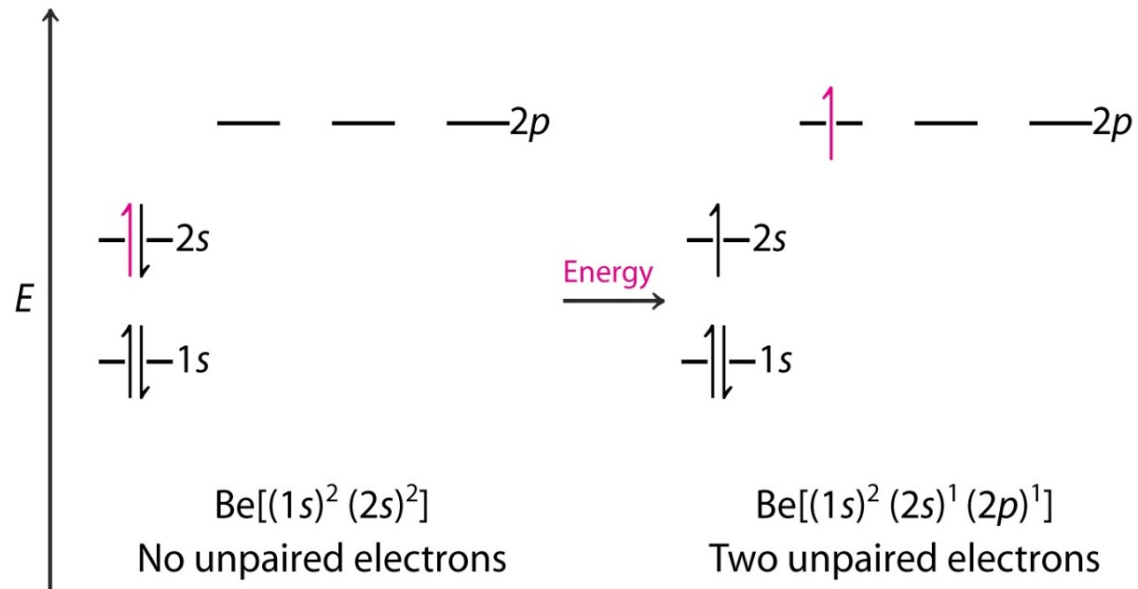
Be: $1s^2 2s^2$

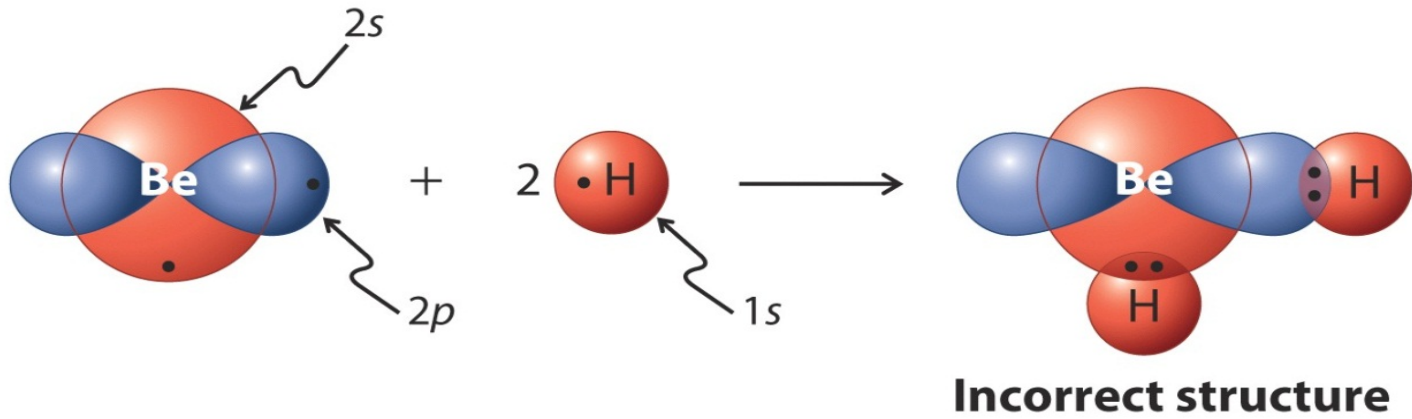
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Idea 1!

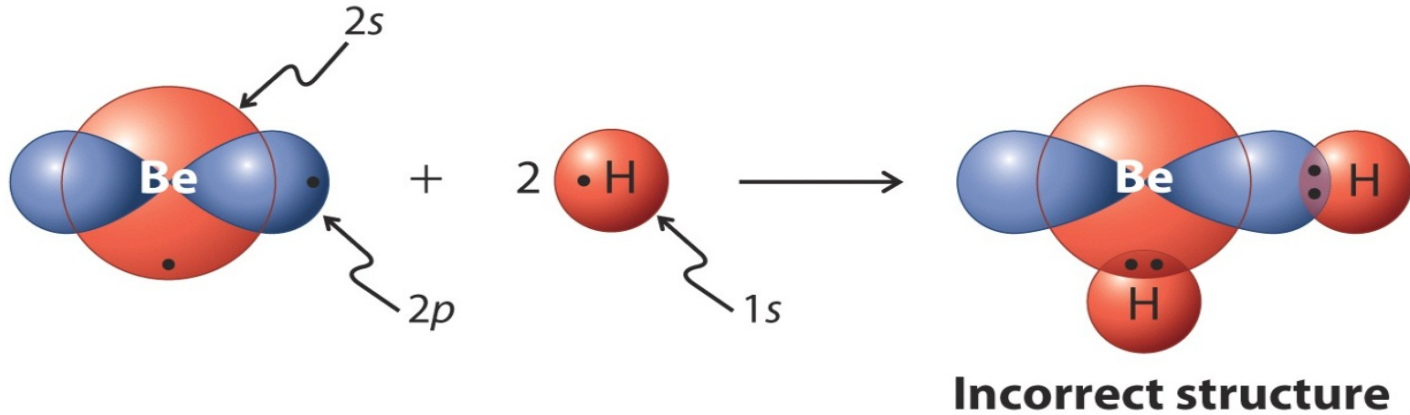
Segons el diagrama d'orbitals, el beril·li en el seu estat fonamental no pot formar enllaços amb els àtoms d'H. No obstant això, **pot formar dos enllaços “promovent” un dels electrons 2s cap a un orbital 2p.**

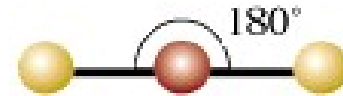
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Els dos enllaços que el Be pot formar amb els dos electrons desaparellats **no són idèntics** per què un el forma amb un orbital **2s** i l'altre, amb un orbital **2p**.

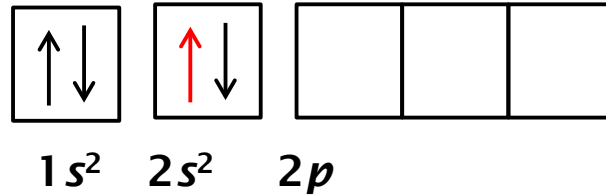
Idea 2!

Hibridació

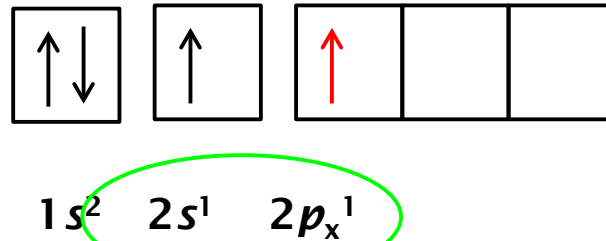
procés basat en combinar de manera matemàtica les funcions d'ona d'alguns orbitals d'un àtom per a obtenir altres funcions que descriuen els orbitals amb els quals es formen els enllaços, anomenats *orbitals híbrids*.

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

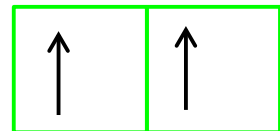
Be ($Z = 4$)

energia
↓

hibridació
↓

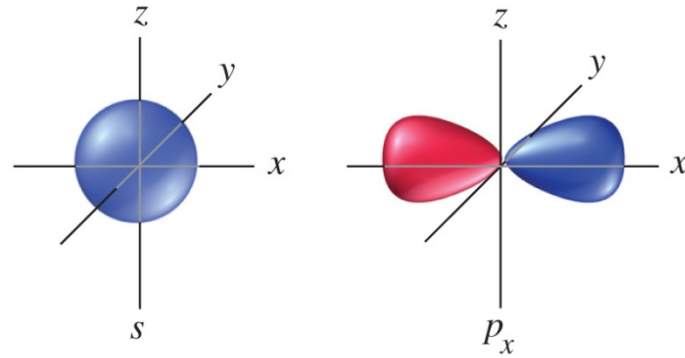

2 orbitals híbrids sp

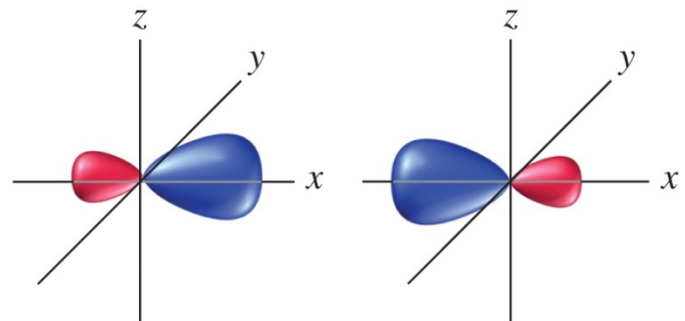
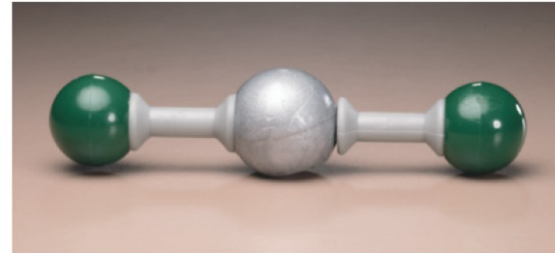
(50 % caràcter s – 50 % caràcter p)

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

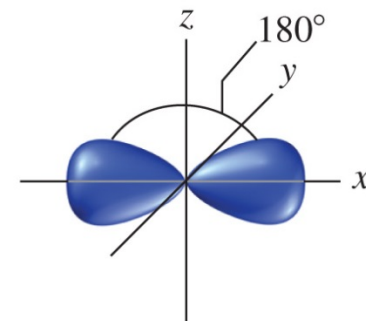
Hibridació sp : $s + p \longrightarrow 2 sp$ (forma *lineal*)

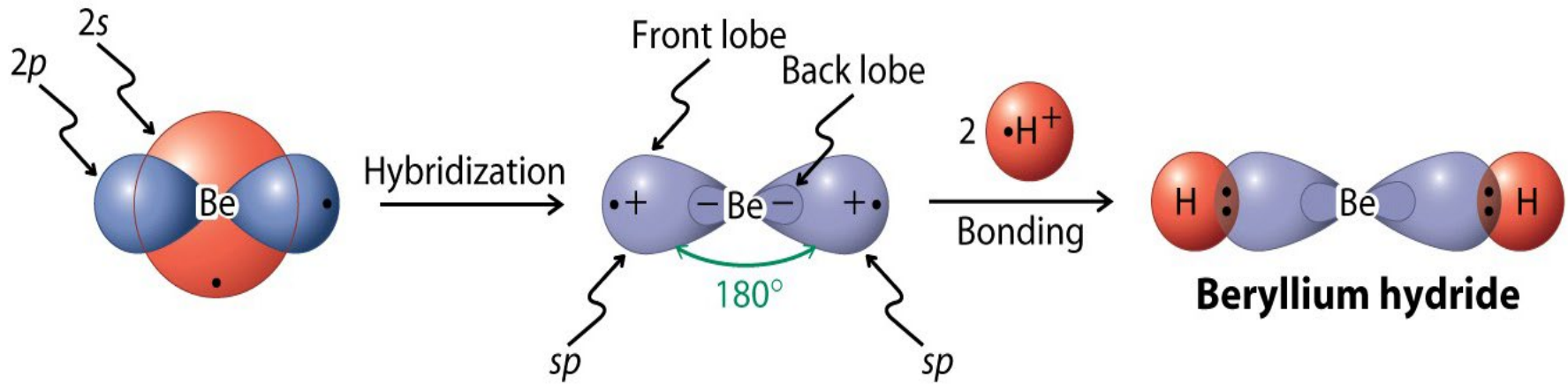
Combine to generate
two sp orbitals

Which are
represented
as the set

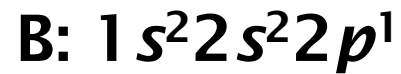
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

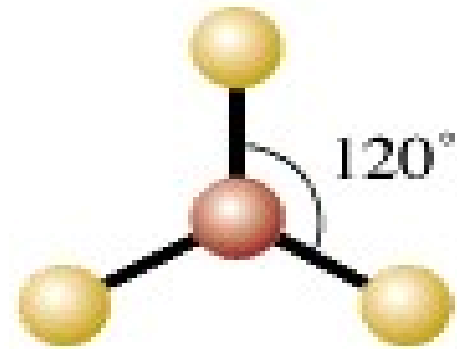
Formació de **2 enllaços equivalents** i amb geometria lineal per *solapament dels orbitals híbrids sp del Be i els orbitals atòmics $1s$ dels àtoms d'H.*

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

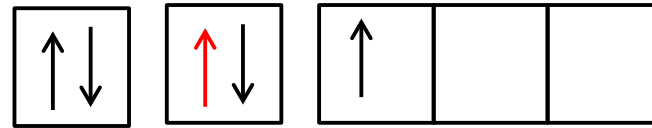

Molècula trigonal plana (segons RPECV).

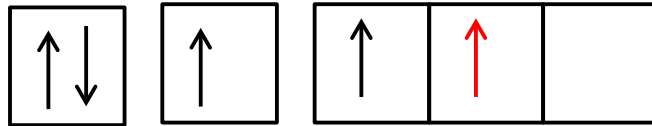
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

B ($Z = 5$)

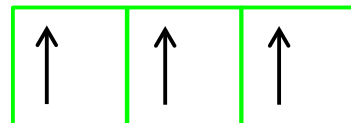
$1s^2$ $2s^2$ $2p^1$

energia

$1s^2$ $2s^1$ $2p_x^1$ $2p_y^1$

hibridació

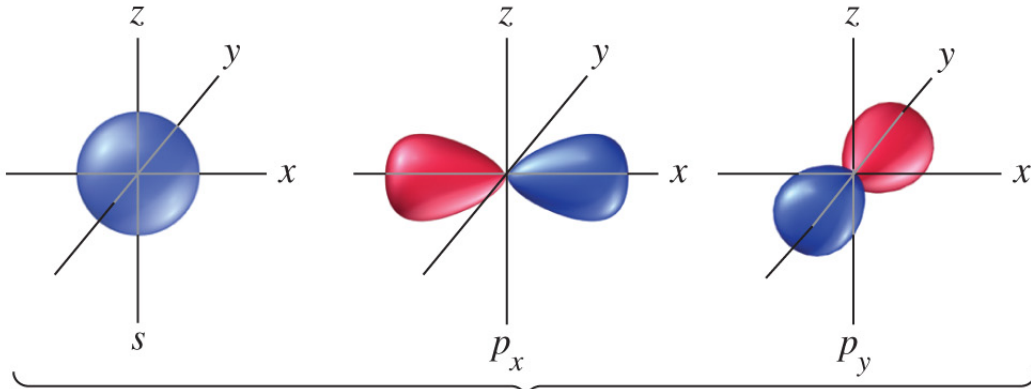

3 orbitals híbrids sp^2

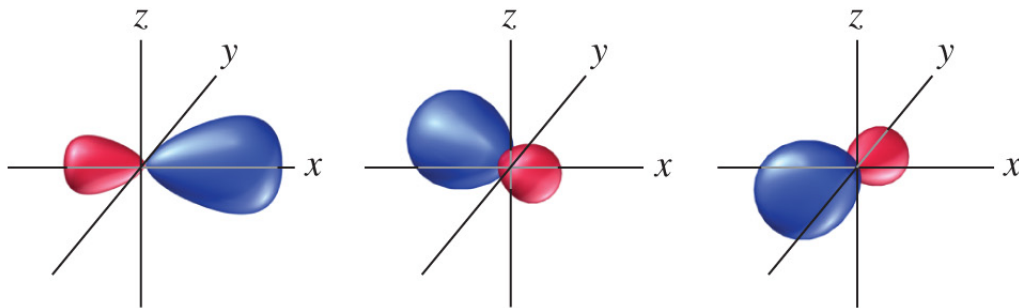
(33 % caràcter s – 66 % caràcter p)

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

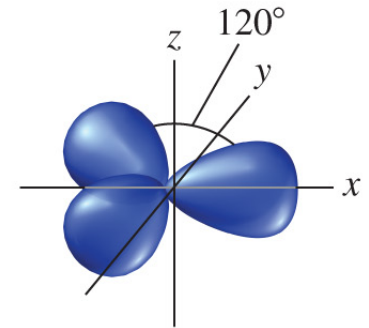
Hibridació sp^2 $s + p + p$ **3 sp^2 (forma trigonal)**

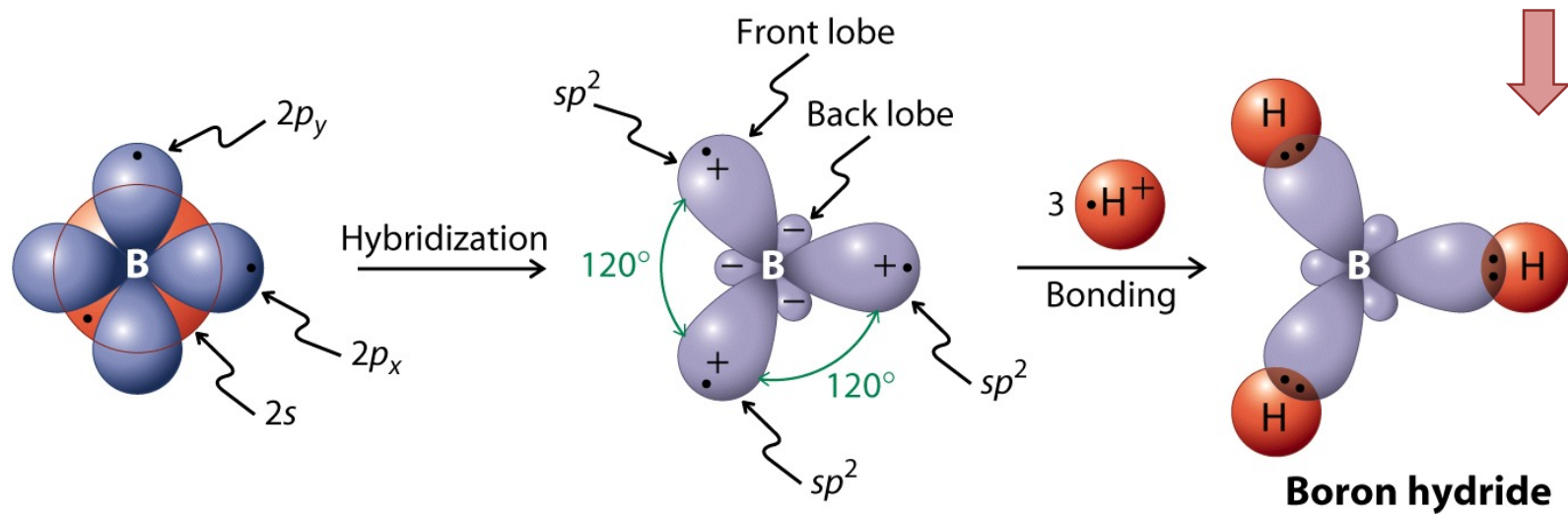
Combine to generate
three sp^2 orbitals

Which are
represented
as the set

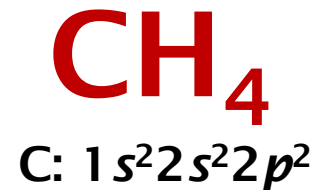

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

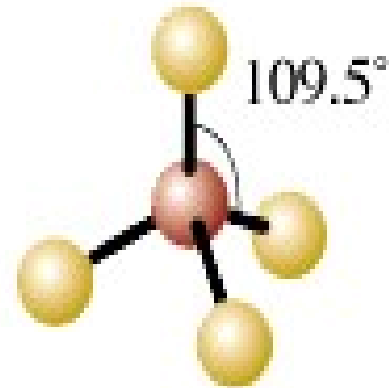

Formació de 3 enllaços
covalents per
solapament dels
orbitals híbrids sp^2
del B i dels orbitals $1s$
de l'H.

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

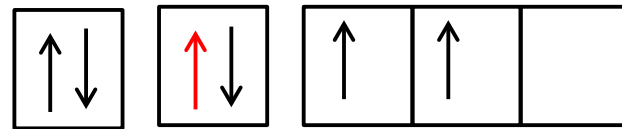

Tetraèdrica (RPECV)

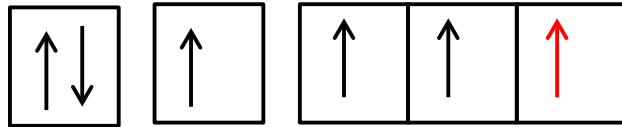
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

C ($Z = 6$)

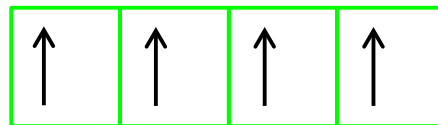
$1s^2$ $2s^2$ $2p_x^1$ $2p_y^1$

energia
↓

$1s^2$ $2s^1$ $2p_x^1$ $2p_y^1$ $2p_z^1$

hibridació
↓

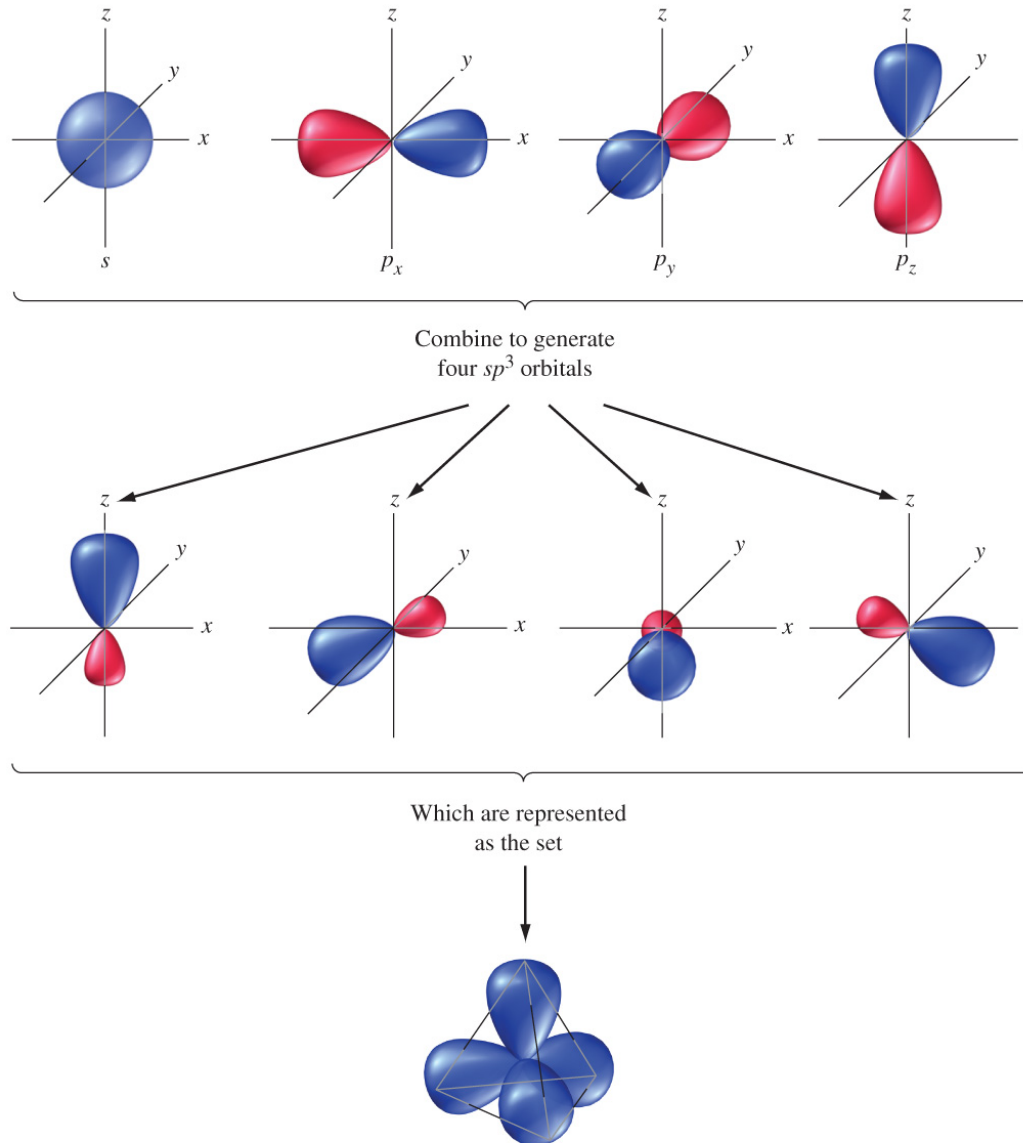

4 orbitals híbrids sp^3

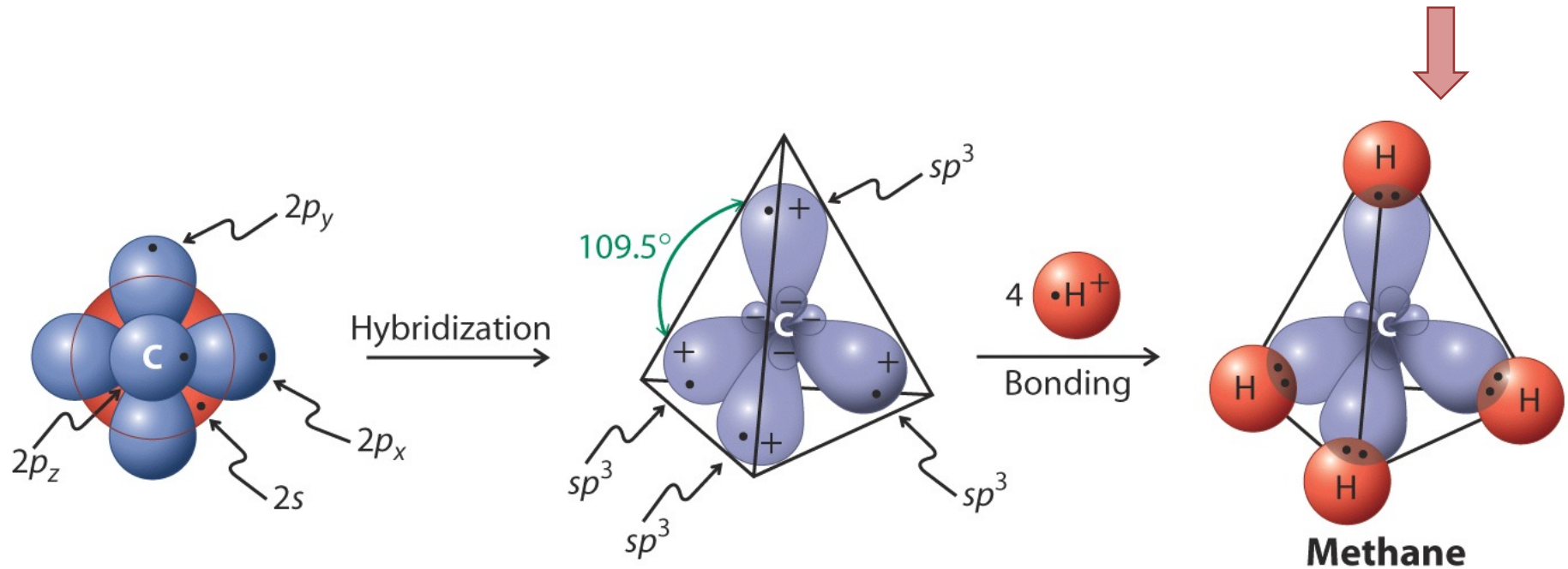
(25 % caràcter s – 75 % caràcter p)

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

Hibridació sp^3

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

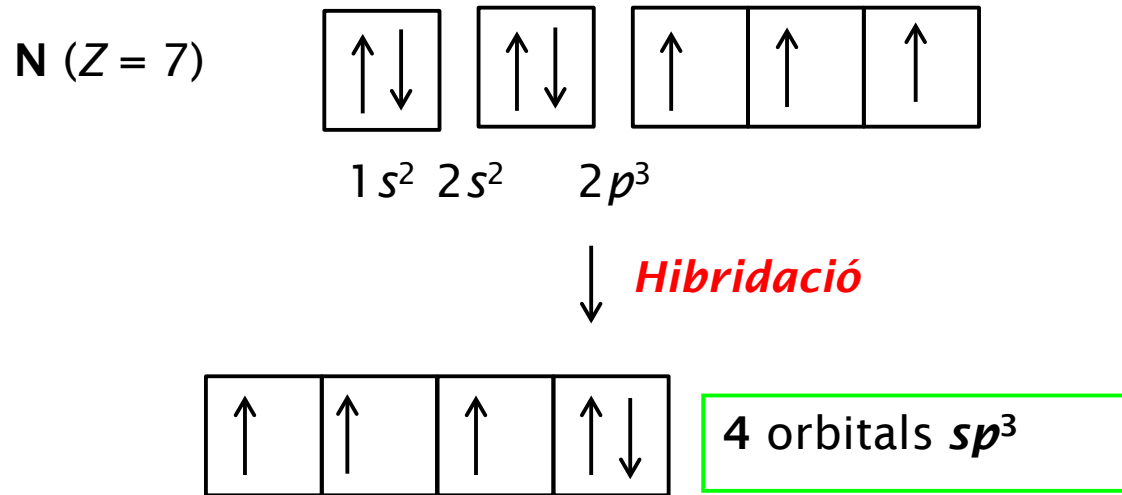
Formació de 4
enllaços covalents
per **solapament**
dels orbitals
híbrids sp^3 del C i
els orbitals $1s$ de l'H.

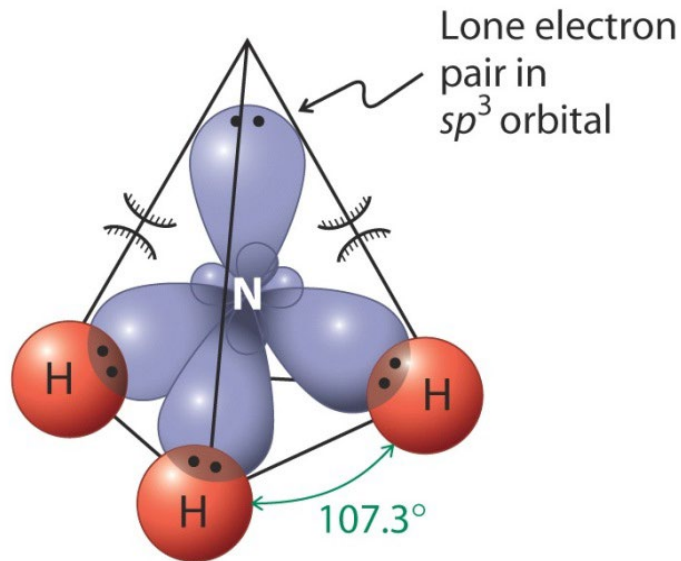
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

El concepte ***d'hibridació*** també s'usa per a descriure els enllaços de molècules que contenen **parells d'electrons no enllaçants** sobre l'àtom central.

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

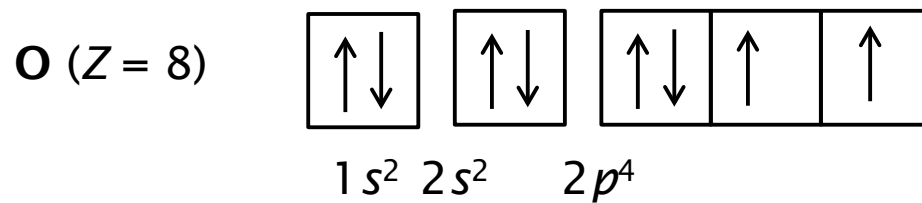

**Geometria de
piràmide trigonal**

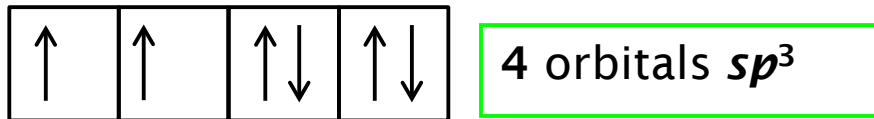

Ammonia

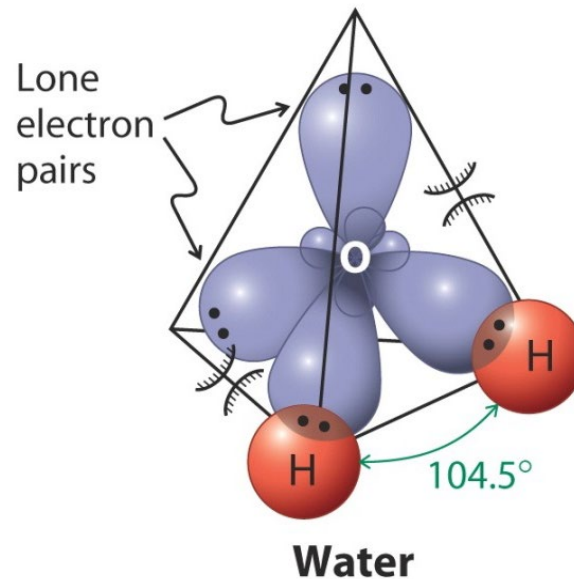
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

↓ *Hibridació*

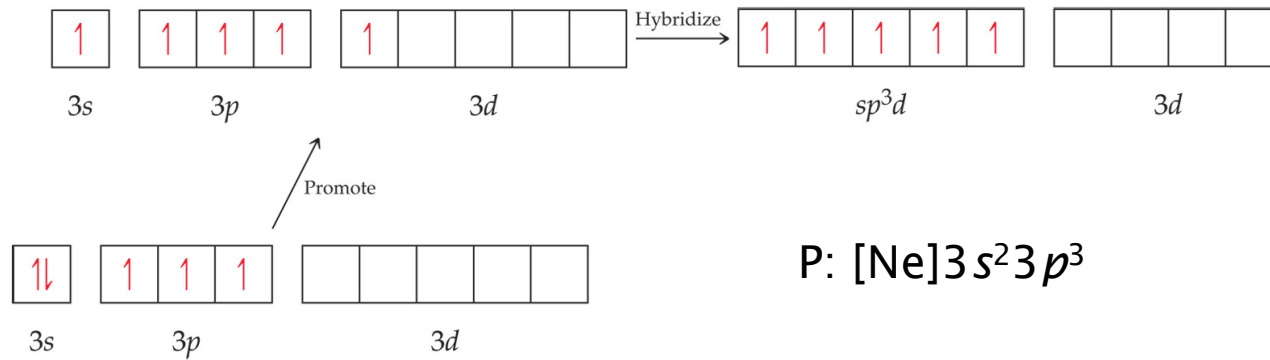

Geometria angular

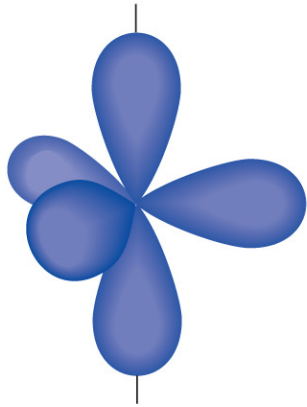

L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

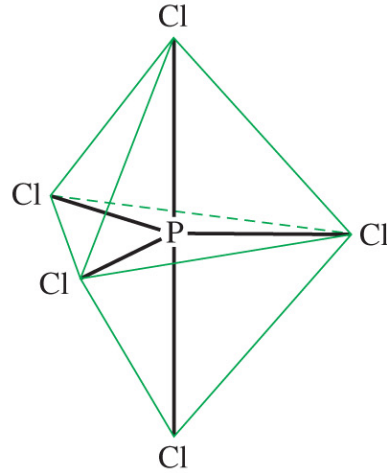
Hibridacions que involucren orbitals *d*

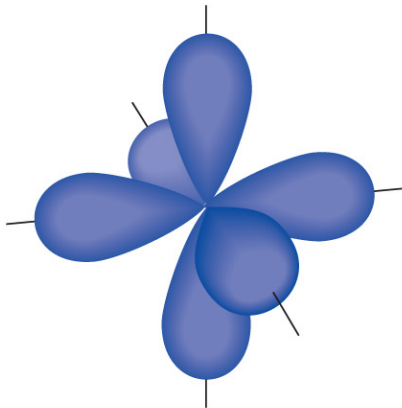
L'enllaç químic II. Teoria de l'enllaç de valència

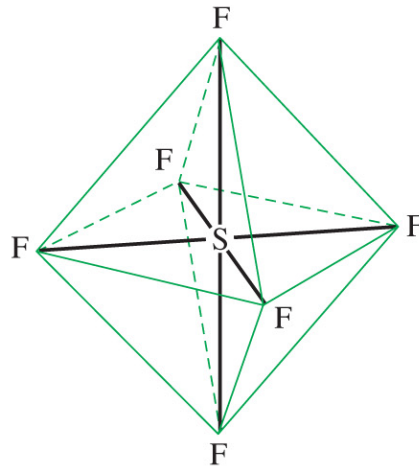
(a) sp^3d orbitals

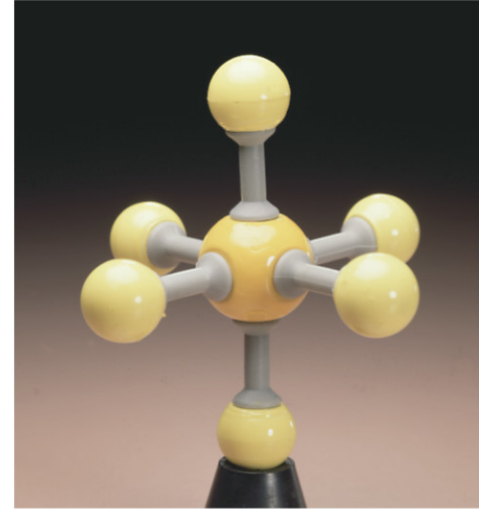
Trigonal-bipyramidal structure

(b) sp^3d^2 orbitals

Octahedral structure

L'enllaç químic II. **Hibridació. Resum i conceptes**

El concepte **d'hibridació**

permet explicar matemàticament la forma de les molècules i predir la major part de la reactivitat química dels grups funcionals.

El nombre total
d'orbitals híbrids
que es formen sempre és igual al nombre d'orbitals atòmics que es combinen.

L'enllaç químic II. **Hibridació**

Per a formar enllaços els orbitals híbrids poden solapar-se amb orbitals atòmics o amb altres orbitals híbrids.

Un orbital **s** i un **p** es combinen per a formar **2 orbitals híbrids sp** equivalents que apunten en sentits oposats (geometria lineal).

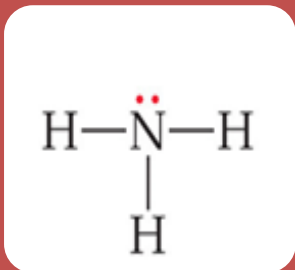
Quan es combina un orbital **s** i dos orbitals **p**, s'obtenen **3 orbitals híbrids sp²** que apunten cap als vèrtexs d'un triangle equilàter (geometria trigonal).

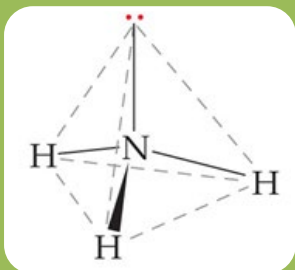
Un orbital **s** també pot combinar-se amb 3 orbitals **p** donant com a resultat **4 orbitals híbrids sp³** els lòbuls grans dels quals apunten cap als vèrtexs d'un tetraedre (geometria tetraèdrica).

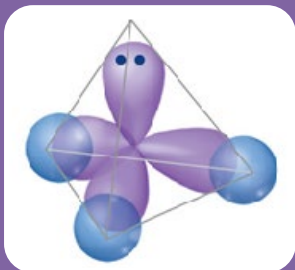
L'enllaç químic II. Hibridació. Predicció dels orbitals híbrids

Representa una **estructura de Lewis correcta.**

Determina la geometria dels grups d'electrons al voltant de l'àtom central utilitzant **el model RPECV.**

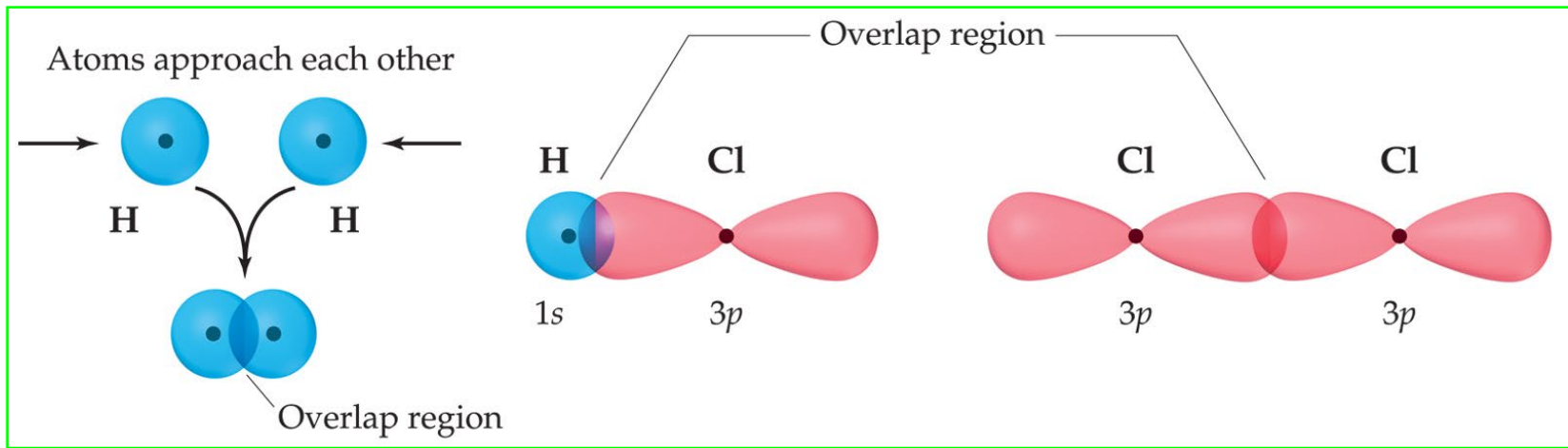

Selecciona l'esquema d'hibridació corresponent per a acomodar els parells d'electrons d'acord amb la disposició **geomètrica.**

L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

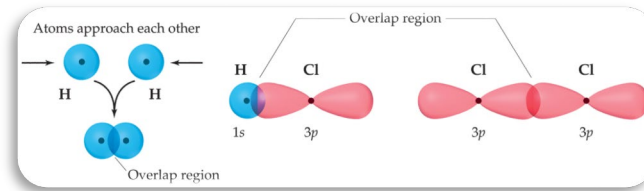
Enllaç σ

L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

Enllaç σ

Solapament frontal d'orbitals.

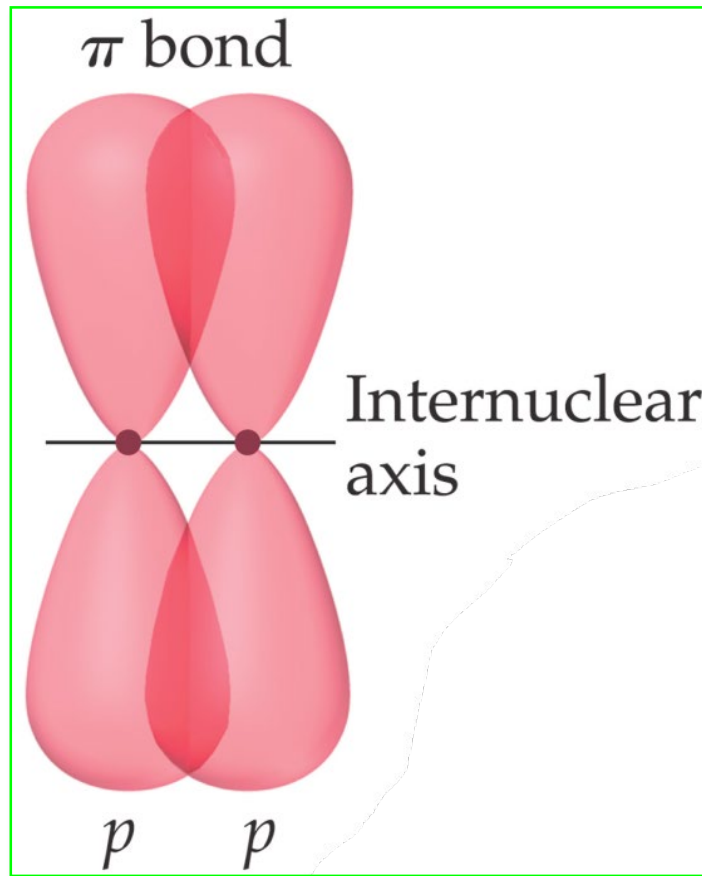

La densitat electrònica es concentra **al llarg de la línia** que connecta els àtoms (eix internuclear).

Tots els enllaços senzills
són enllaços σ .

L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

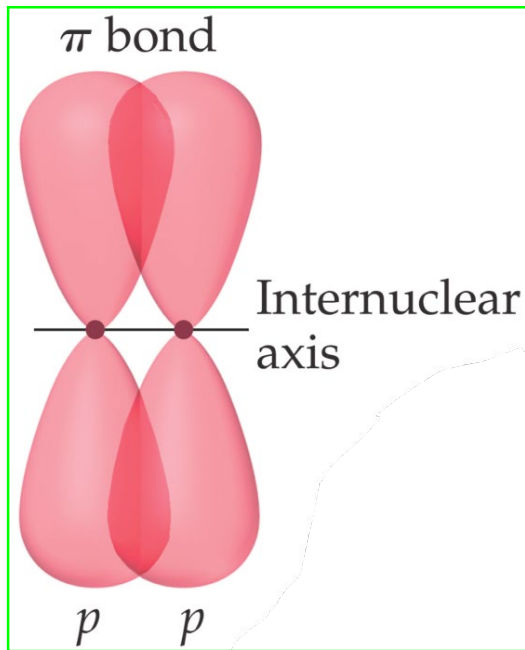
Enllaç π

L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

Enllaç σ

Solapament lateral d'orbitals.

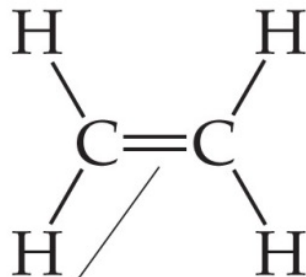
Els orbitals implicats en la formació de l'enllaç π són **orbitals p sense hibridar**.

Un **enllaç doble** consisteix en un enllaç σ i un π ; i un enllaç triple, un σ i dos π .

L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

One σ bond

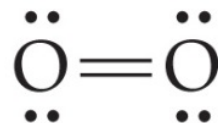
One σ bond plus
one π bond

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, I

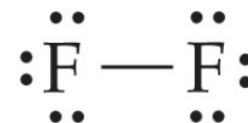
Valence bond
theory predicts:

1 σ bond
and 2 π bonds

1 σ bond
and 1 π bond

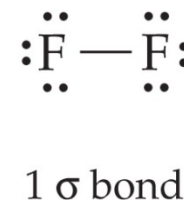
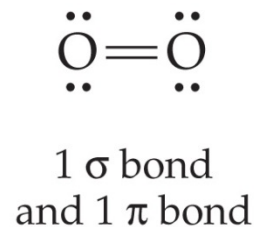
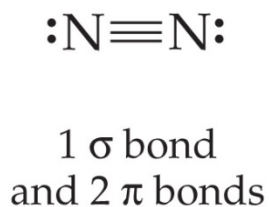
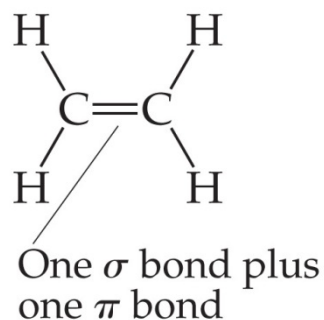
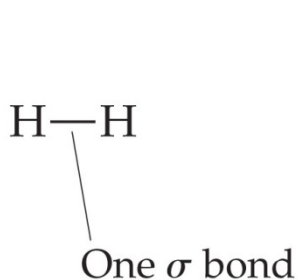
1 σ bond

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

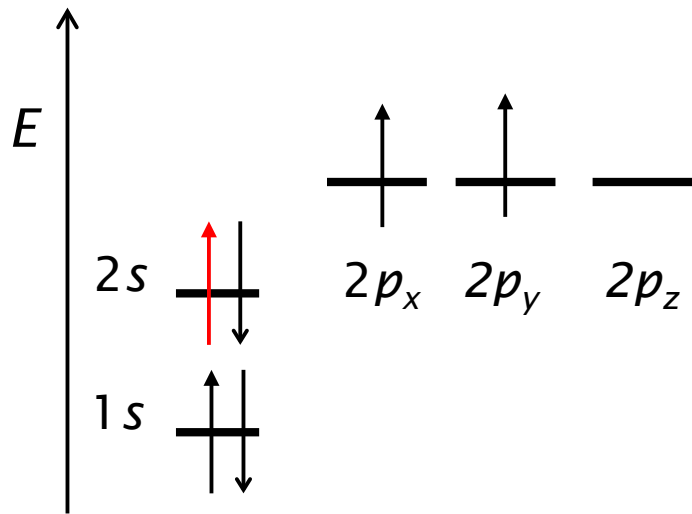
L'enllaç químic II. Enllaços múltiples

Comparativament...

El **solapament total** en un **enllaç π** tendeix a ser **menor** que en un **enllaç σ** , per la qual cosa els enllaços π són **generalment més dèbils**.

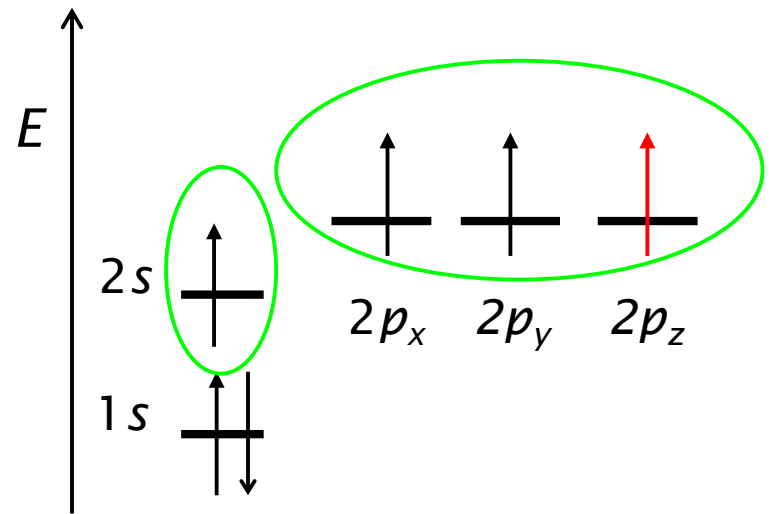
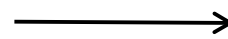

L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni

C (estat fonamental)

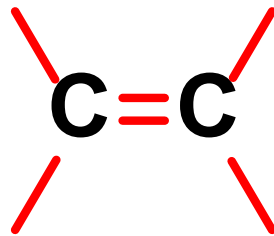
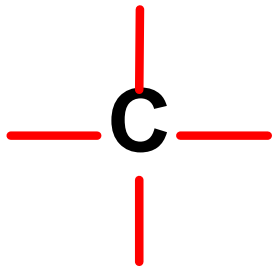
96 kcal/mol

C (estat excitat)

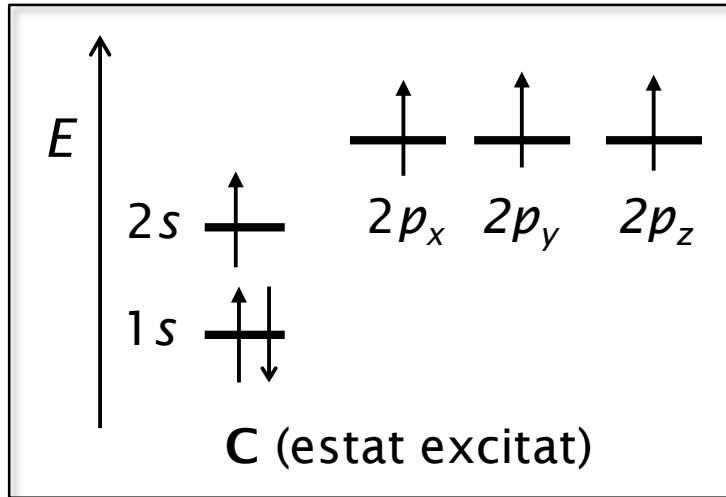
L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni

Si l'àtom de carboni forma sempre 4 enllaços...

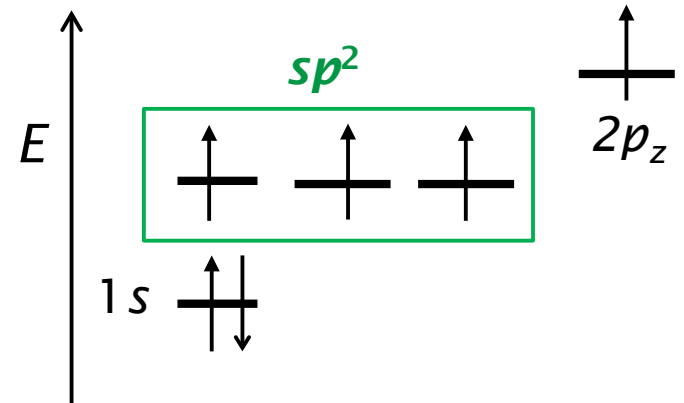
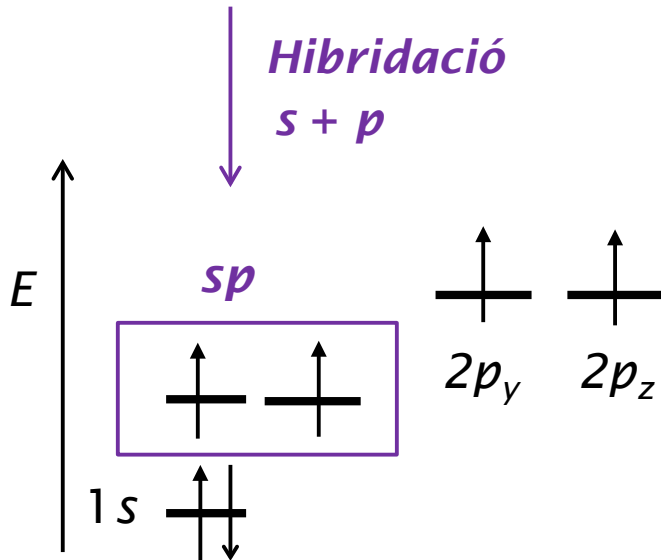
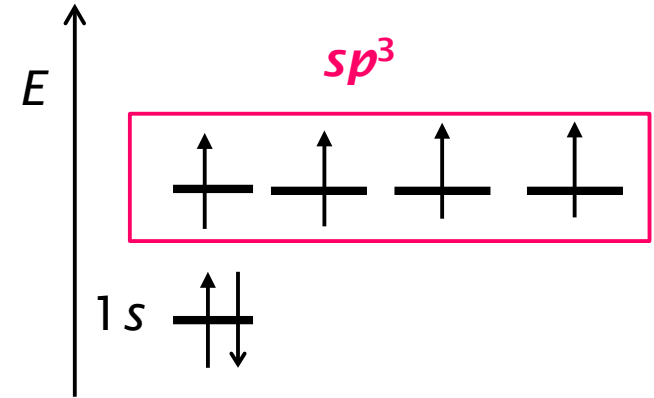

L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni

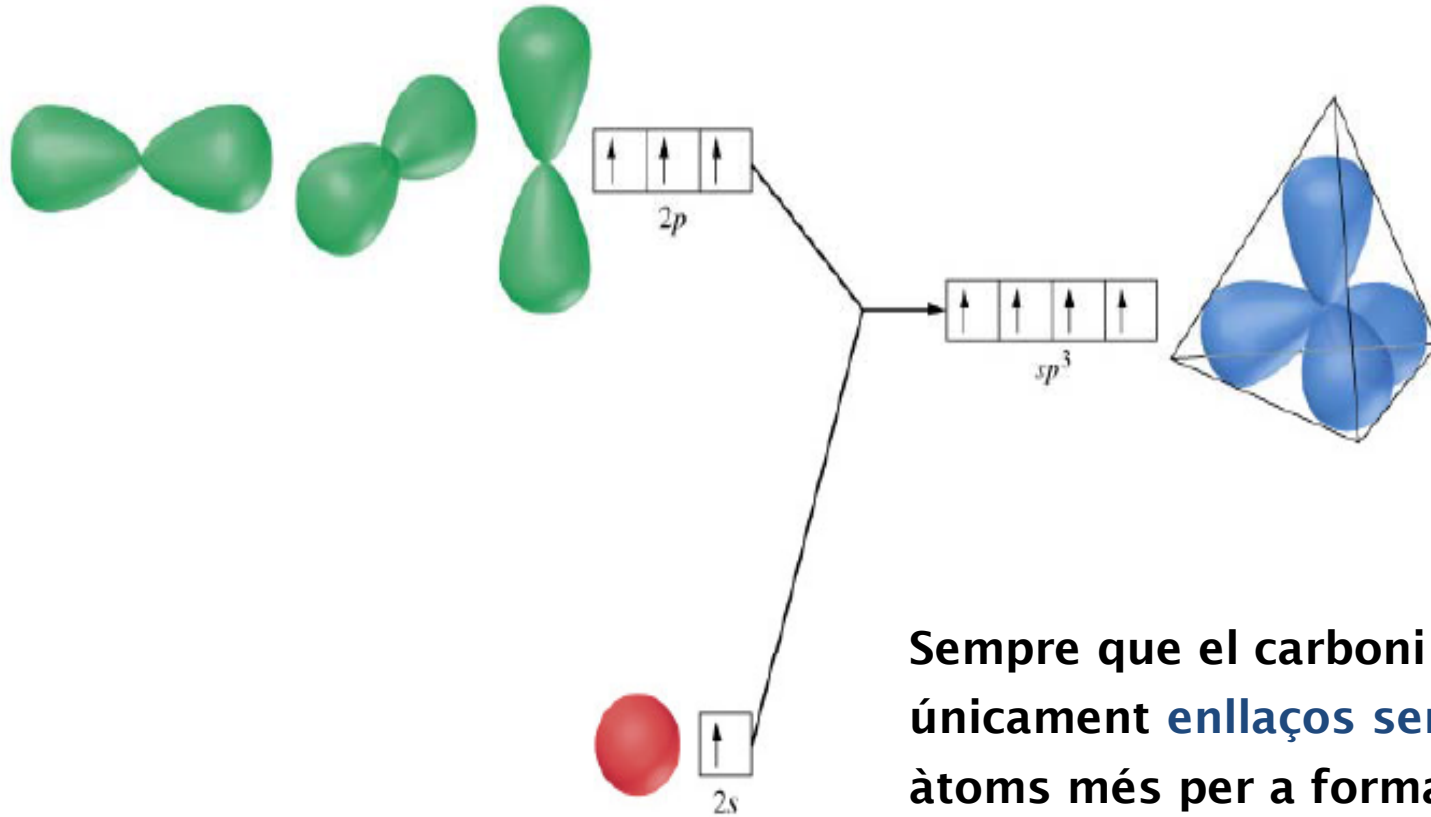

Hibridació
 $s + p + p + p$

Hibridació
 $s + p + p$

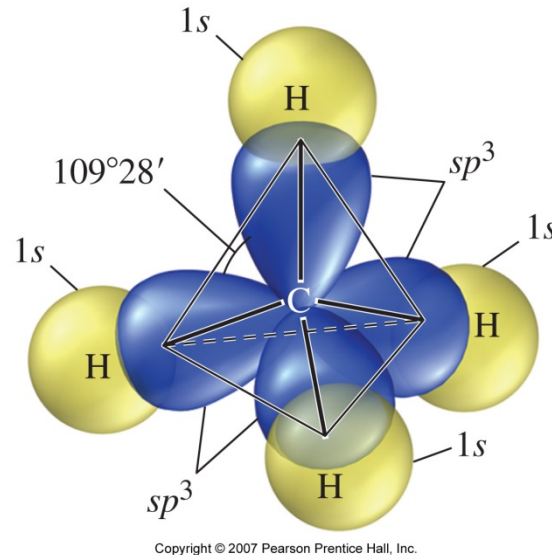

L'enllaç químic II. Enllaç C-C simple. Hibridació sp^3

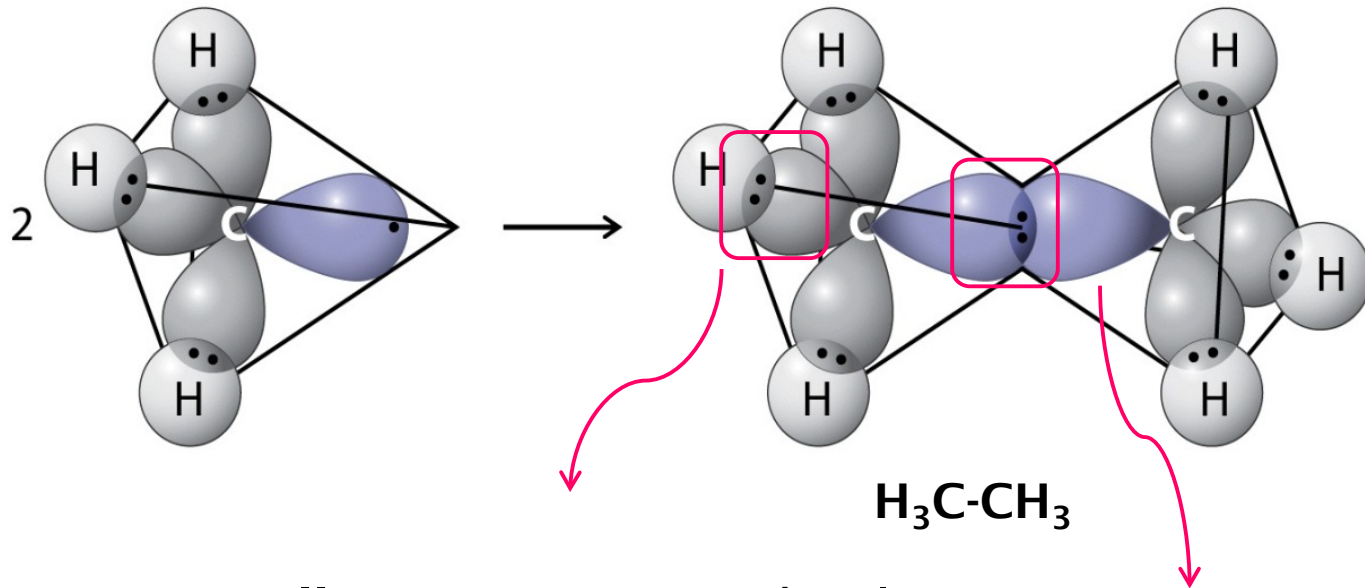
Sempre que el carboni forme únicament **enllaços senzills** amb quatre àtoms més per a formar una molècula, els orbitals implicats per a formar els enllaços són **orbitals híbrids sp^3** i els àtoms al voltant del carboni es disposen en forma tetraèdrica.

L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni. sp^3

Sempre que el carboni forme únicament **enllaços senzills** amb uns altres **quatre àtoms** per a formar una molècula, els orbitals implicats per a formar els enllaços son **orbitals híbrids sp^3** i els àtoms al voltant del carboni es disposen en forma tetraèdrica.

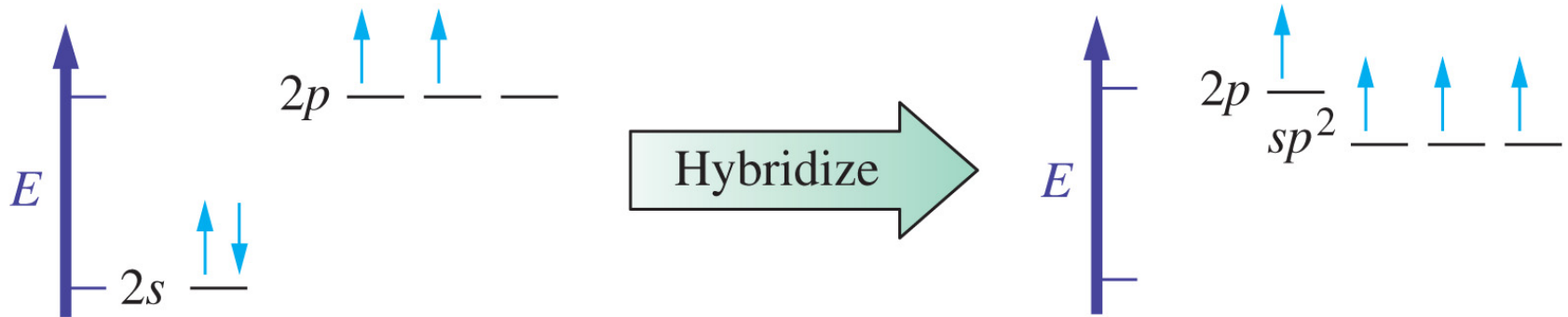
L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni. sp^3

Enllaç σ entre un orbital sp^3 del C i l' $1s$ de l'H.

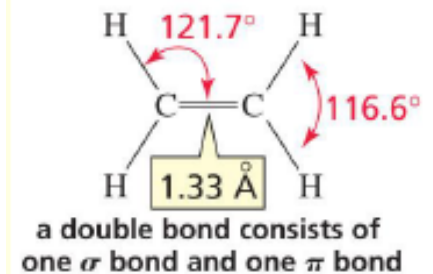
Enllaç σ entre un orbital sp^3 d'un àtom de C i altre sp^3 de l'altre C.

L'enllaç químic II. Enllaç C-C doble. Hibridació sp^2

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

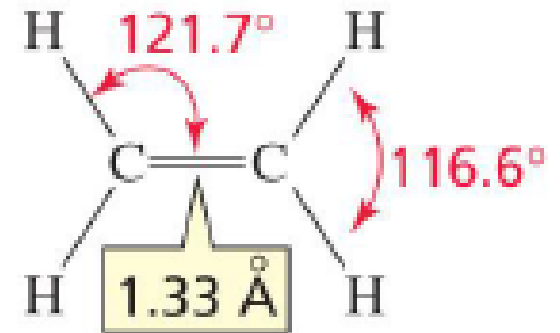
La **hibridació sp^2** permet explicar l'estructura de les molècules que presenten dobles enllaços C=C i, en general, enllaços dobles covalents del C (C=O, C=N).

L'enllaç químic II. Enllaç C-C doble. Hibridació sp^2

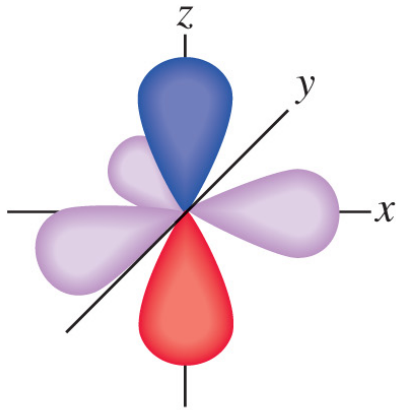

La hibridació sp^2 permet explicar l'estructura de les molècules que presenten **dobles enllaços C=C** i, en general **enllaços dobles covalents del C** (C=O, C=N).

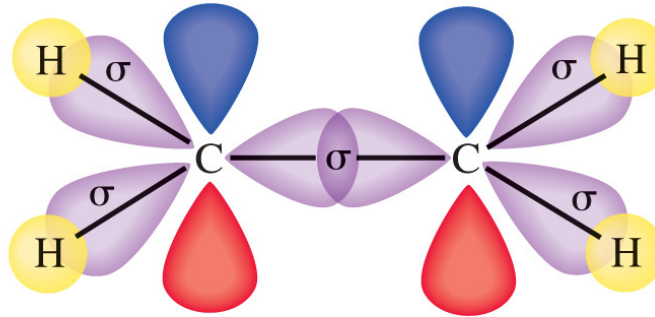
a double bond consists of one σ bond and one π bond

L'enllaç químic II. Enllaç C-C doble. Hibridació sp^2

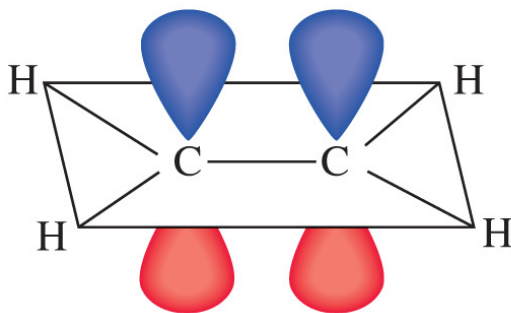

The set of orbitals $sp^2 + p$

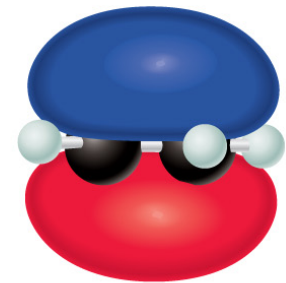
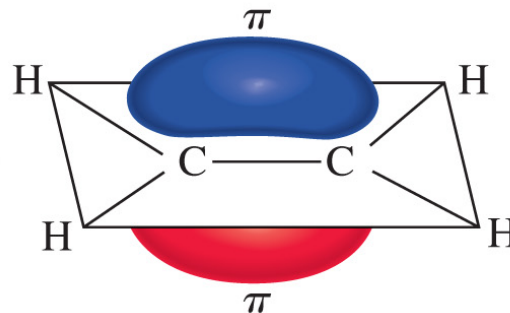
Orbital p no hibridat.

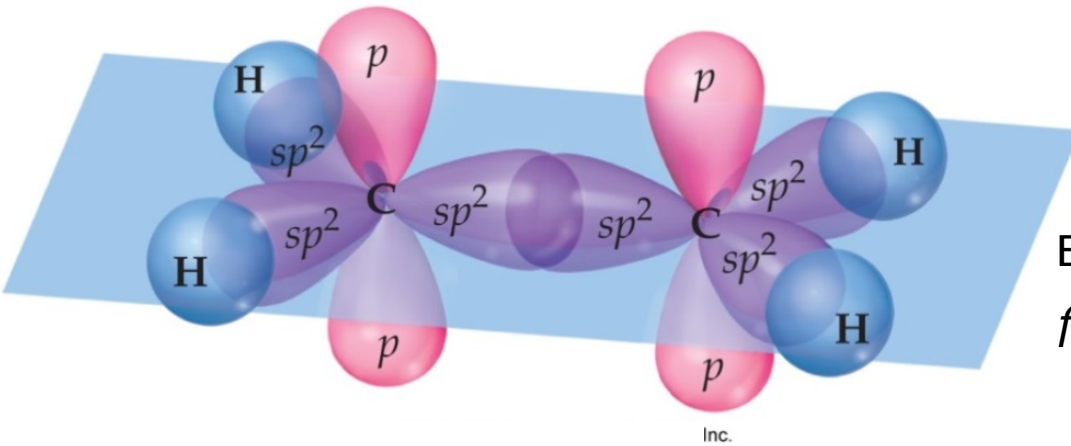
Sigma (σ) bonds

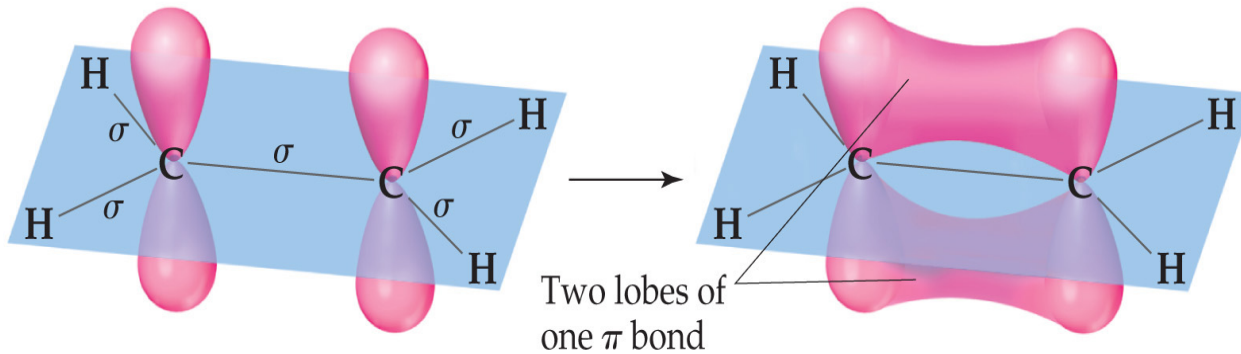
Overlap of p orbitals leading to pi (π) bond

L'enllaç químic II. Enllaç C-C doble. Hibridació sp^2

Esquelet d'enllaços σ : solapament *frontal* d'orbitals sp^2 dels C i $1s$ dels H.

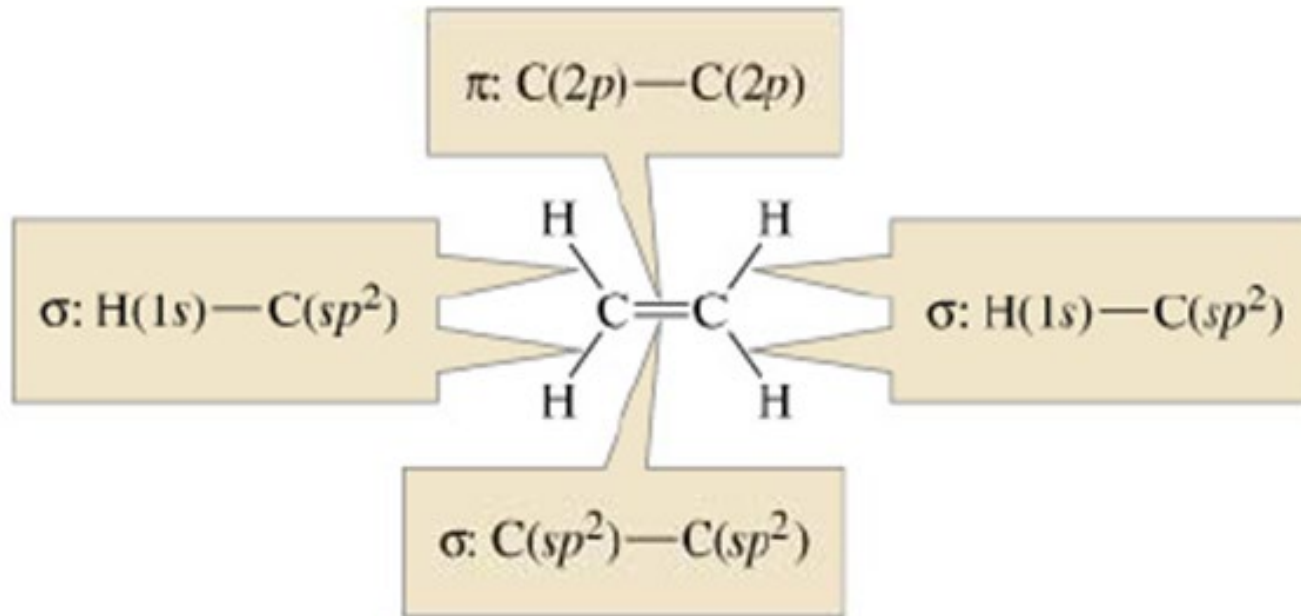
Enllaç π format per solapament *lateral* dels orbitals $2p$.

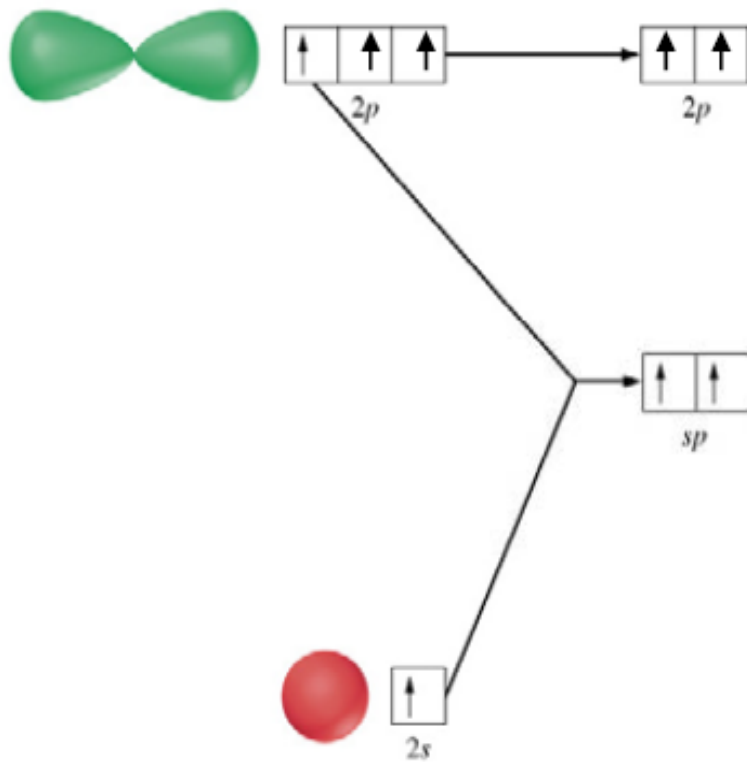
L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni. Sp^2

Esquema de les hibridacions i tipus d'enllaç en l'etè.

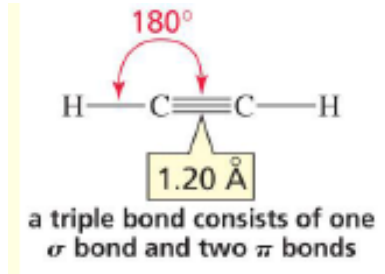

L'enllaç químic II. Enllaç triple. Hibridació Sp

Els dos orbitals $2p$ que no es combinen es situen perpendiculars als nous orbitals híbrids sp .

Els dos orbitals sp tenen un 50% de caràcter s i un 50% de caràcter p

La hibridació sp és útil per a explicar els **enllaços triples** del carboni.

L'enllaç químic II. Enllaç triple. Hibridació Sp

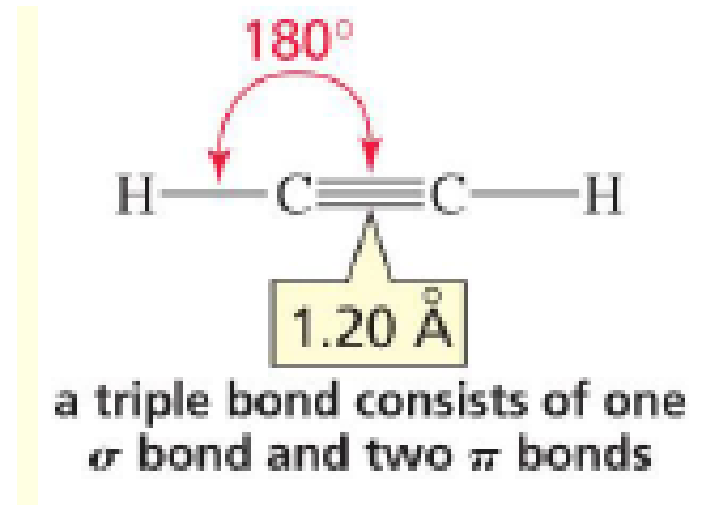
La hibridació *sp*

és útil per a

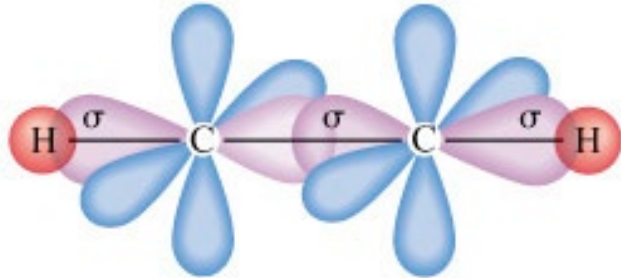
explicar els

enllaços triples

del carboni.

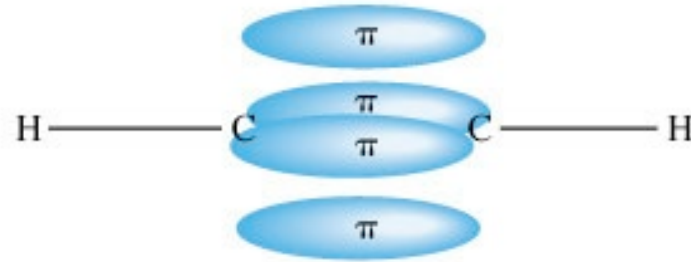
L'enllaç químic II. Enllaç triple. Hibridació sp

Formation of σ bonds

Esquelet d'enllaços σ :
solapament *frontal*
d'orbitals sp dels C i
 $1s$ dels H.

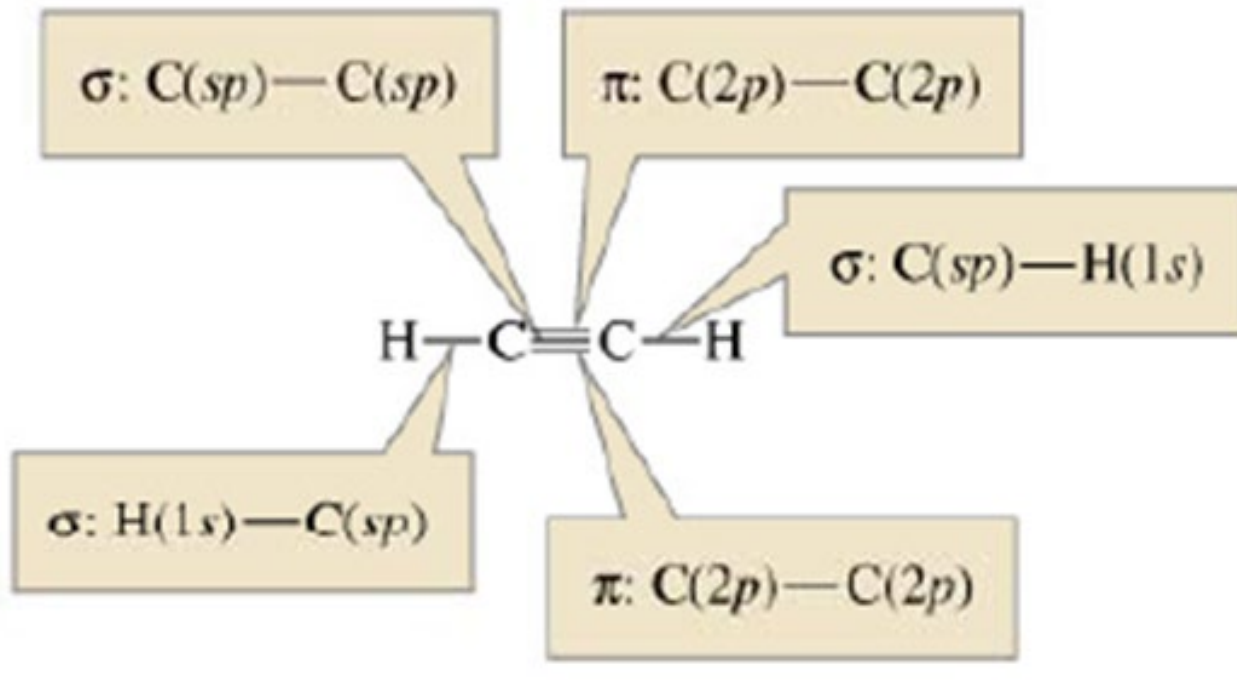
Formation of π bonds

Formació dels dos
enllaços π per
solapament *lateral*
dels orbitals $2p$ dels
C.

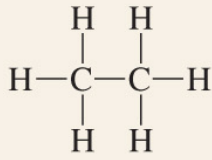
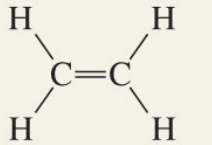
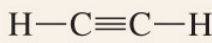
L'enllaç químic II. Enllaç triple. Hibridació Sp

Esquema de les hibridacions i tipus d'enllaç en l'etè.

L'enllaç químic II. Hibridació en l'àtom de carboni

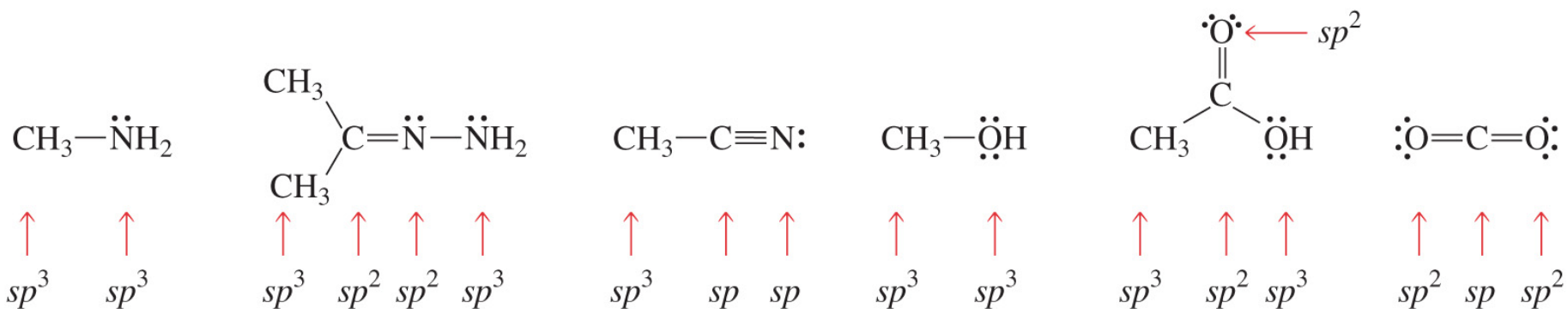
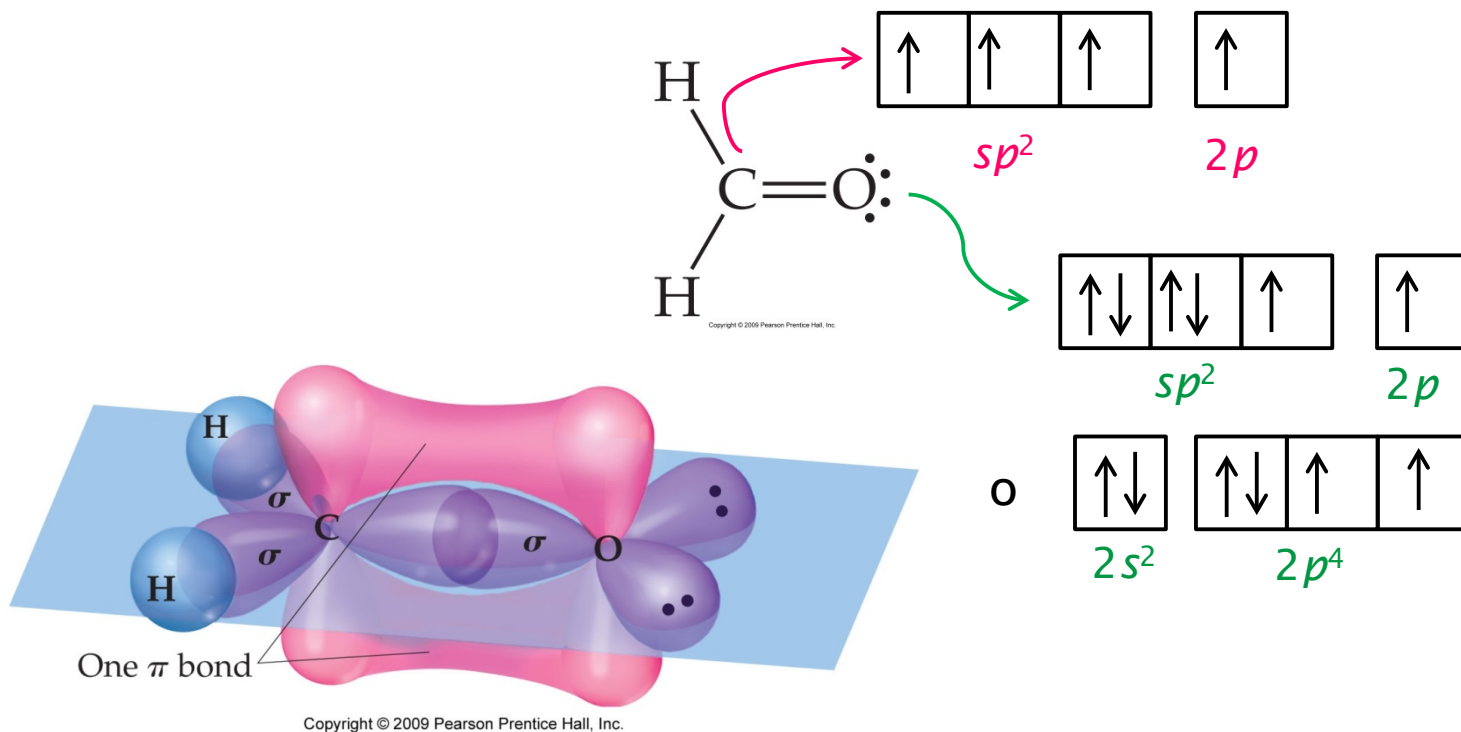
Table 1.7 Comparison of the Bond Angles and the Lengths and Strengths of the Carbon–Carbon and Carbon–Hydrogen Bonds in Ethane, Ethene, and Ethyne

Molecule	Hybridization of carbon	Bond angles	Length of C—C bond (Å)	Strength of C—C bond (kcal/mol) (kJ/mol)	Length of C—H bond (Å)	Strength of C—H bond (kcal/mol) (kJ/mol)		
 ethane	sp^3	109.5°	1.54	90	377	1.10	101	423
 ethene	sp^2	120°	1.33	174	728	1.08	111	466
 ethyne	sp	180°	1.20	231	967	1.06	131	548

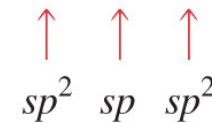
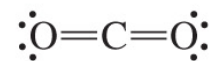
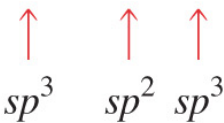
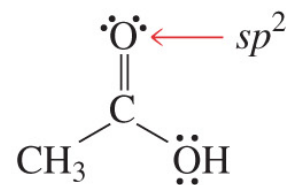
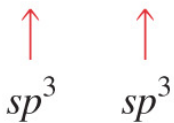
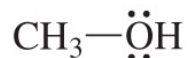
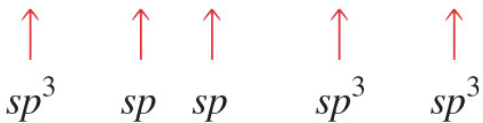
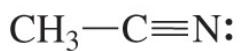
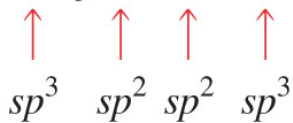
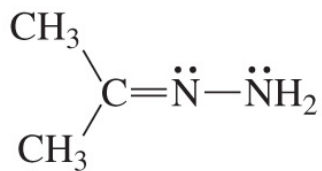
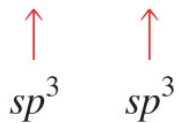
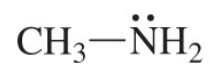
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Orbitals més curts
(menor % caràcter p)

L'enllaç químic II. Exemple: formaldehid

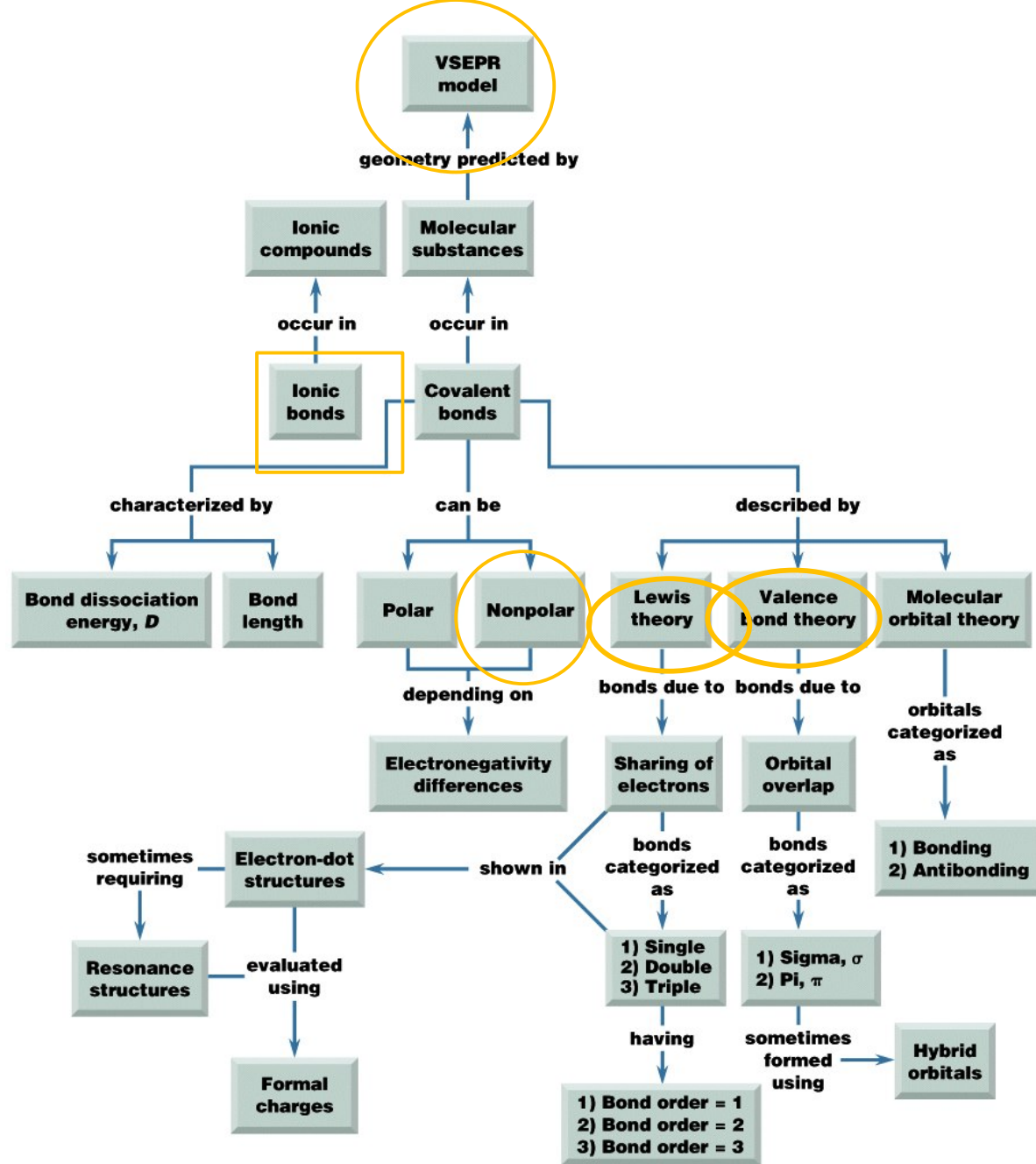
L'enllaç químic II. Més exemples

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Diagrama resum de l'enllaç químic

TEMA 5. ENLLAÇ QUÍMIC II

Teoria d'orbitals moleculars

Molècules diatòmiques del primer i del segon període.
Magnetisme

Molècules diatòmiques heteronuclears senzilles

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

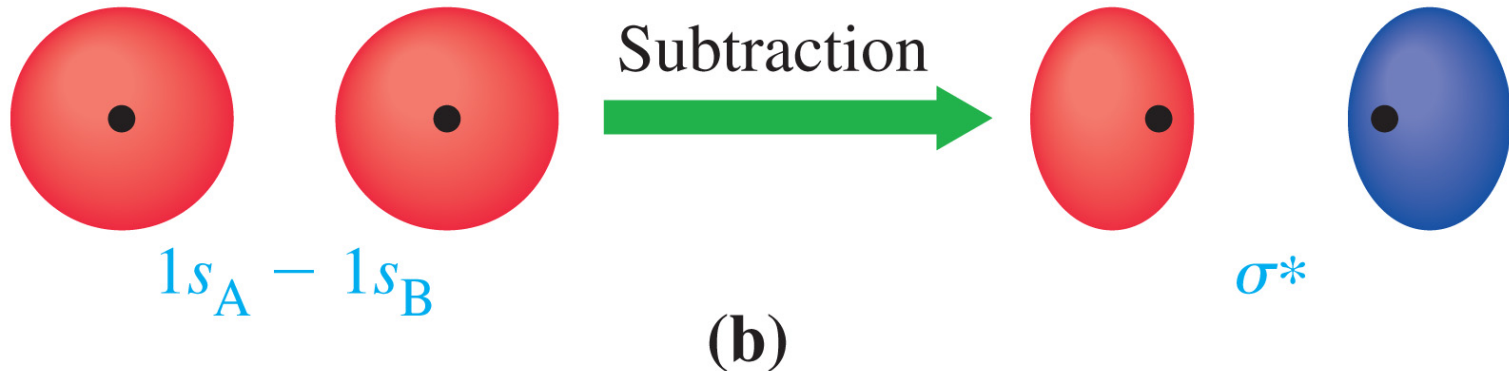
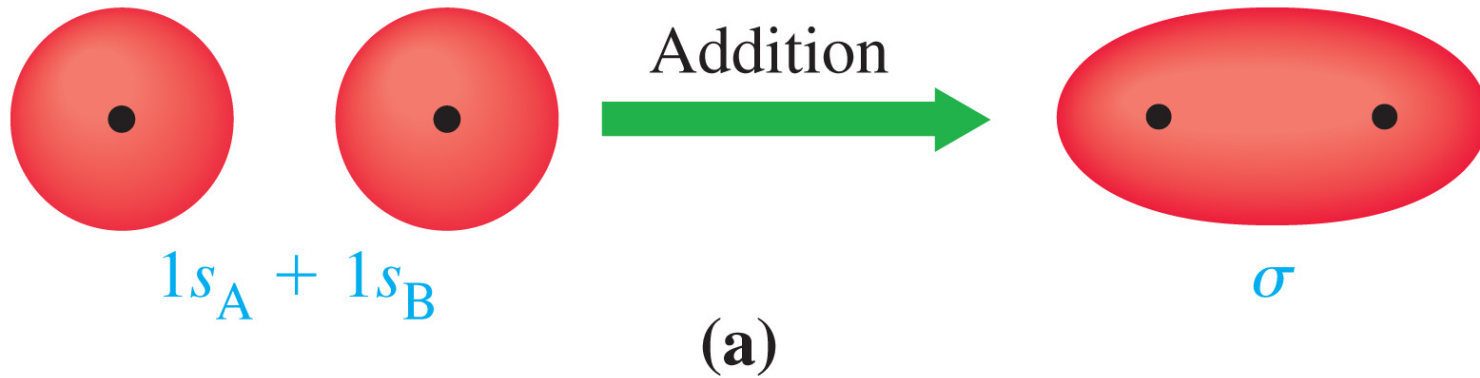
Orbital atòmic (OA):

funció d'ona amb un quadrat que descriu la probabilitat de trobar un electró dins d'una regió de l'espai al voltant del nucli *d'un àtom*.

Orbital molecular (OM):

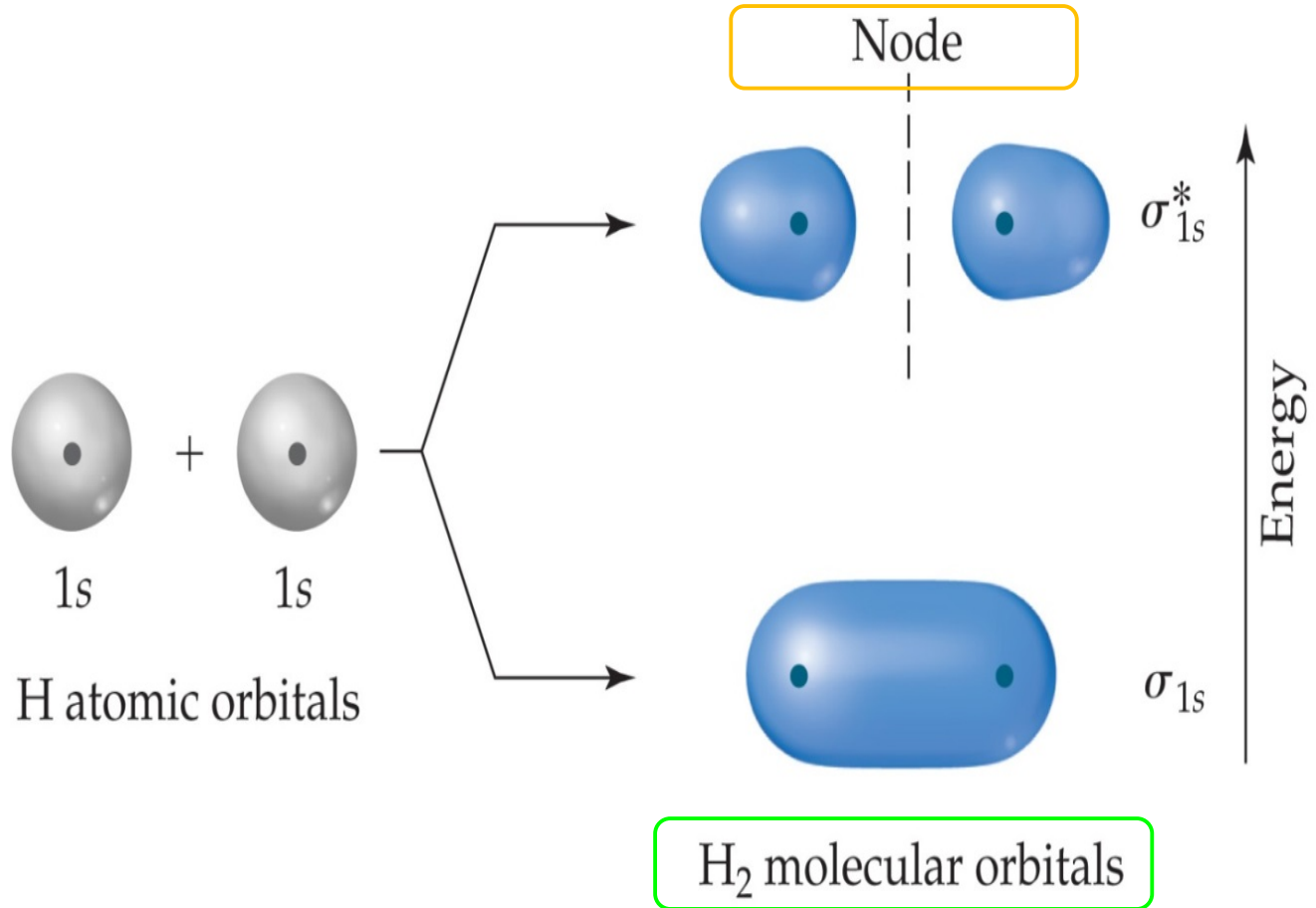
funció d'ona el quadrat de la qual descriu la probabilitat de trobar un electró dins d'una regió de l'espai al voltant *d'una molècula*.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

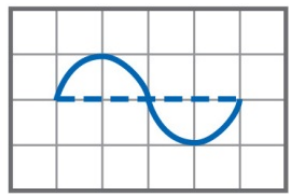

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

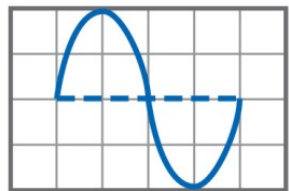
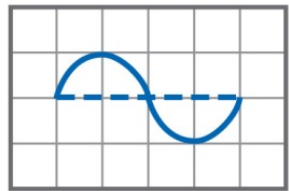
H₂

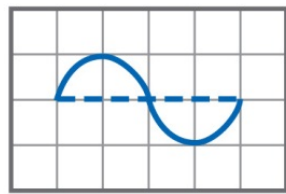
L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

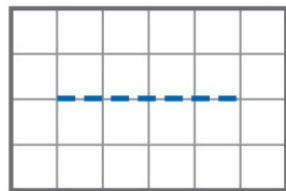
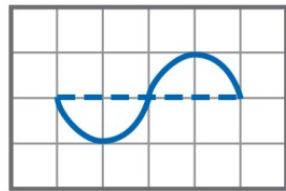
+

Constructive
combination

+

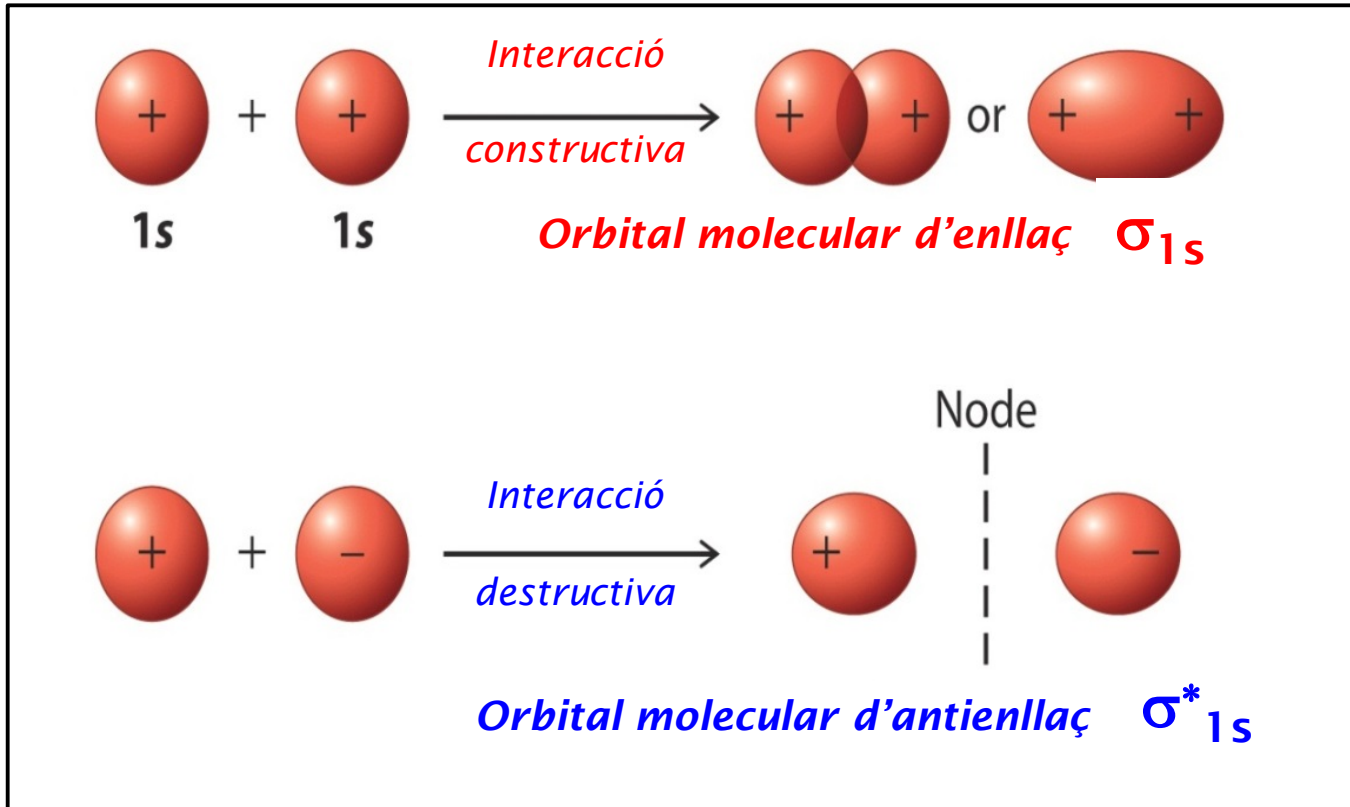

Destructive
combination

El **OM** es formen per **solapament** o **combinació d'orbitals atòmics (OA)**. Perquè els OA se solapen de forma neta, els signes o **fases** de les funcions d'ona que se solapen han de ser adequats.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

Combinar dos orbitals 1s que tenen la mateixa fase produïx un OM σ_{1s}

Combinar dos orbitals 1s que estan oposats en fase produïx un OM σ^*_{1s}

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

Quan **dos** orbitals atòmics es combinen es formen **dos** orbitals moleculars.

Un dels OM formats és l'orbital molecular **enllaçant** (o d'enllaç).

Concentra la densitat electrònica entre els dos nuclis (les funcions d'ona dels orbitals atòmics es combinen en aquesta regió).

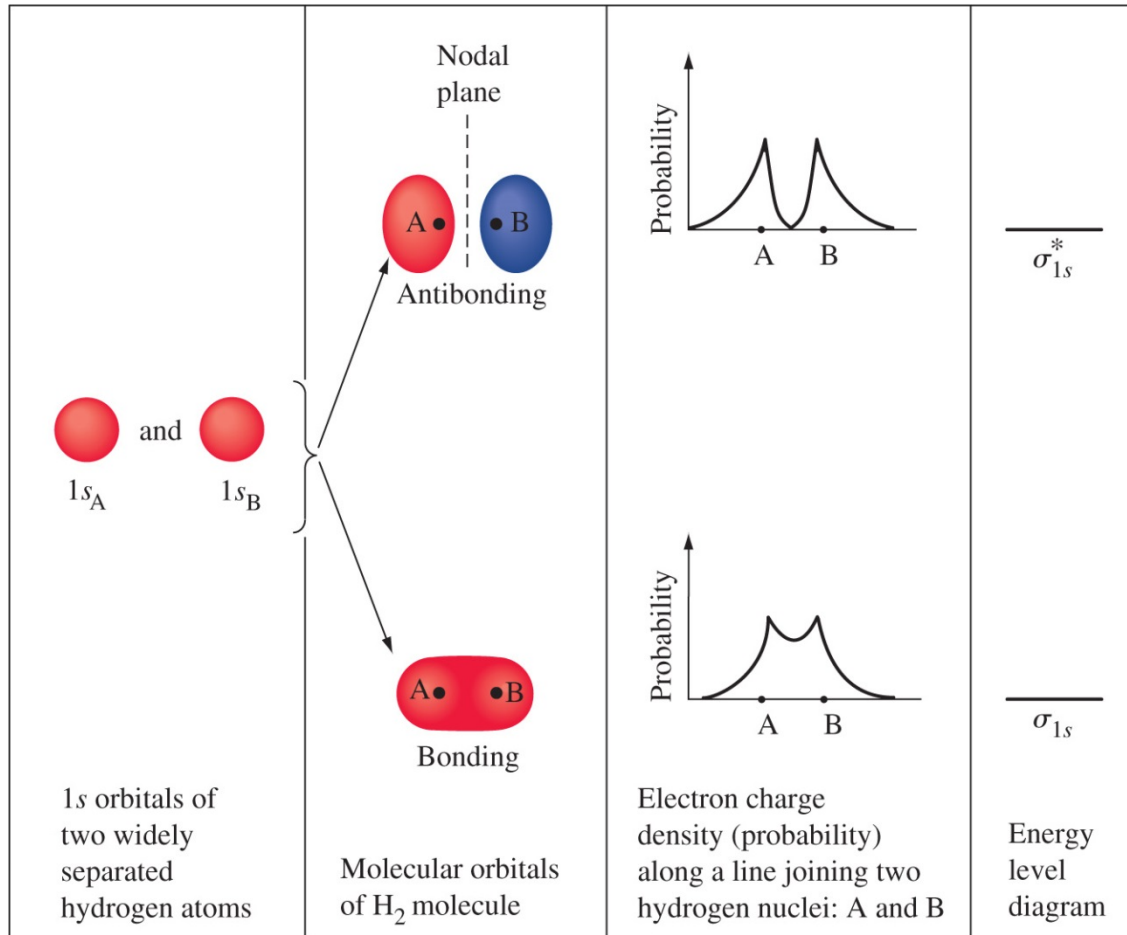

La seua energia és menor que la dels orbitals atòmics per separat.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Els electrons situats en un orbital enllaçant **augmenten** l'estabilitat de la molècula.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars

Idees bàsiques

(configuració electrònica,
energia, solapament...)

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars. Idees bàsiques

1

- El nombre **d'OM** que es formen **és igual** al nombre **d'OA** que es combinen.

2

- Com **més estable** és l'OM d'enllaç, menys estable serà el corresponent OM d'antienllaç

3

- **L'ompliment** dels OM es fa **de menys a més energia** (**principi Aufbau**). En una molècula estable, el nombre d'electrons en els OM d'enllaç és major que en els d'antienllaç.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars. Idees bàsiques

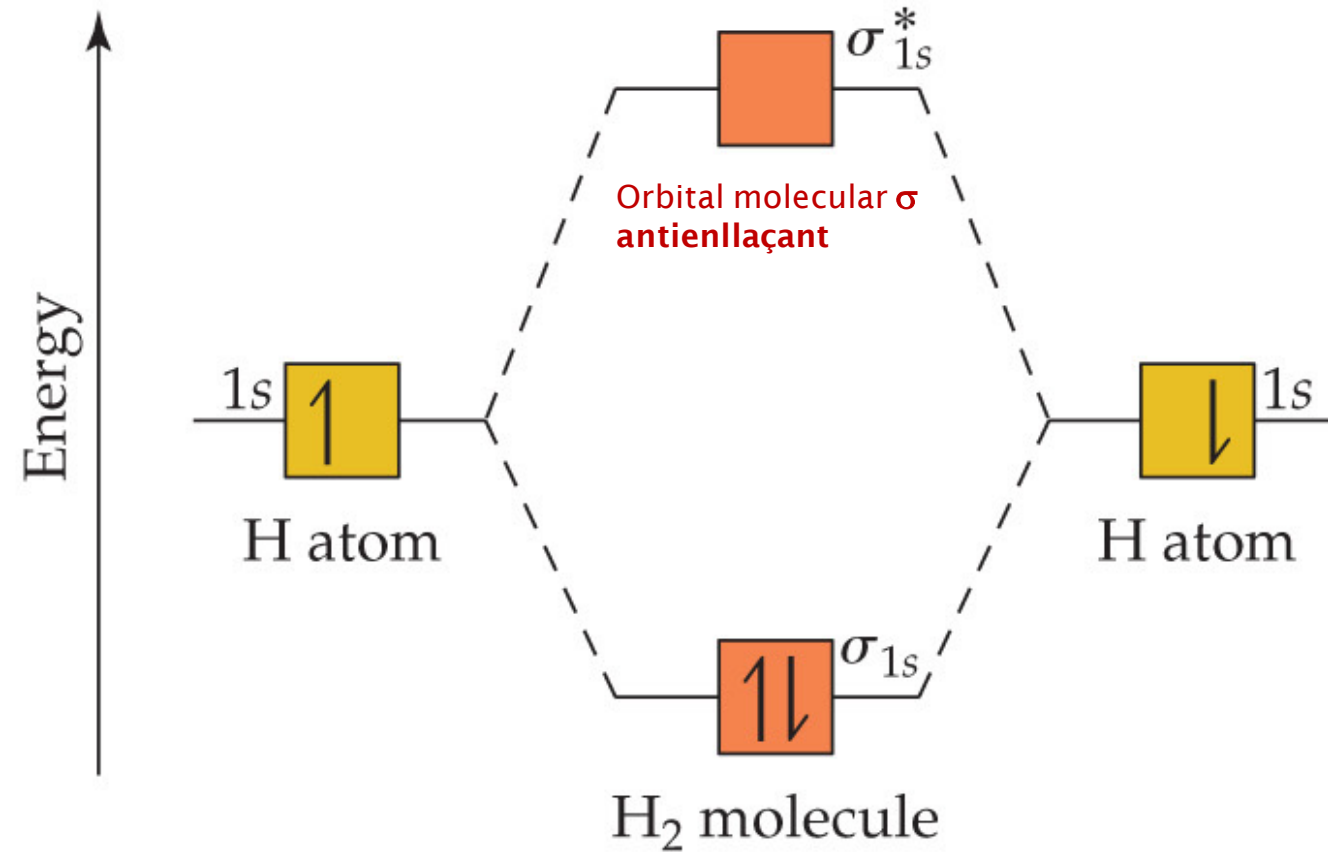
4

- Cada OM només pot acceptar dos electrons amb espins oposats (**principi d'exclusió de Pauli**).

5

- En OM de la mateixa energia, **la regla de Hund** prediu la configuració més estable: els electrons ocupen els OM amb **espins paral·lels**.

L'enllaç químic II. OM. Molècules homoatòmiques

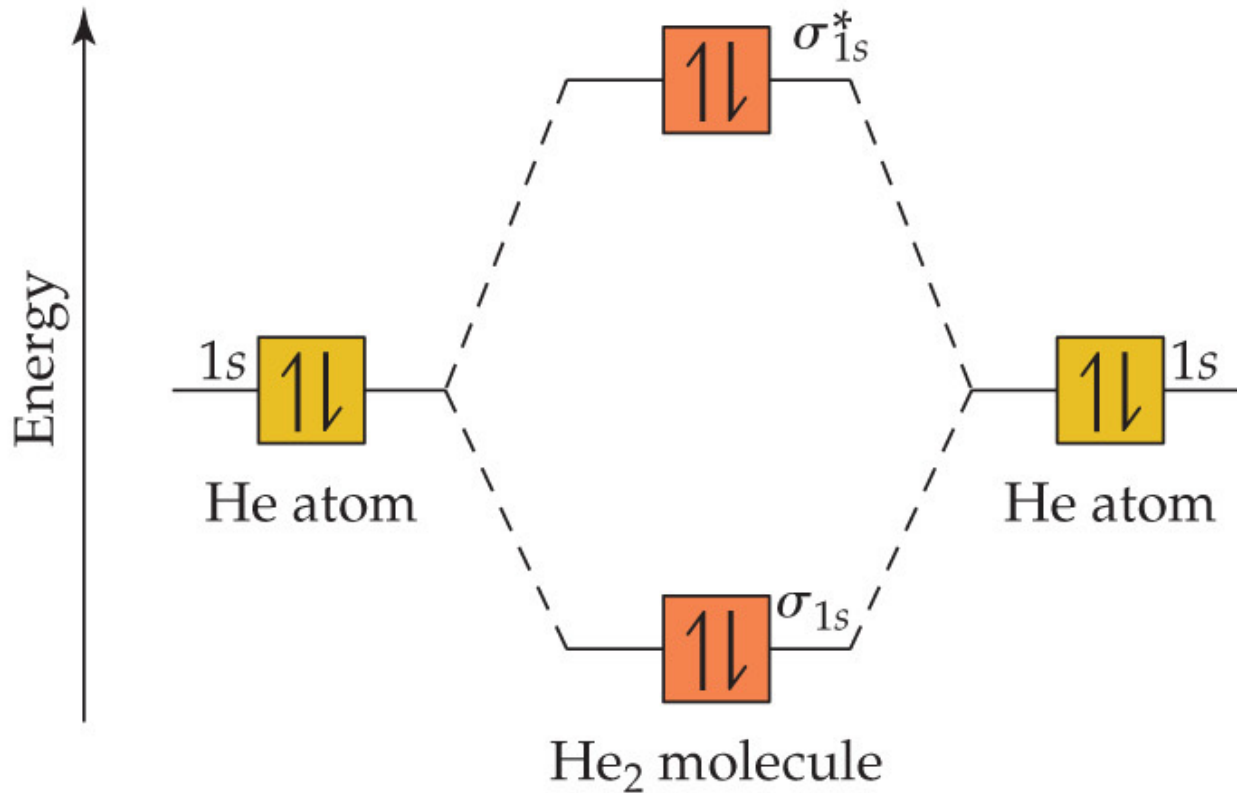

(a)

Com l'OM σ_{1s} té **menys energia** que els OA 1s aïllats, la molècula d'H₂ és **més estable** que els àtoms d'H separats.

L'enllaç químic II. OM. Molècules homoatòmiques

He₂

(b)

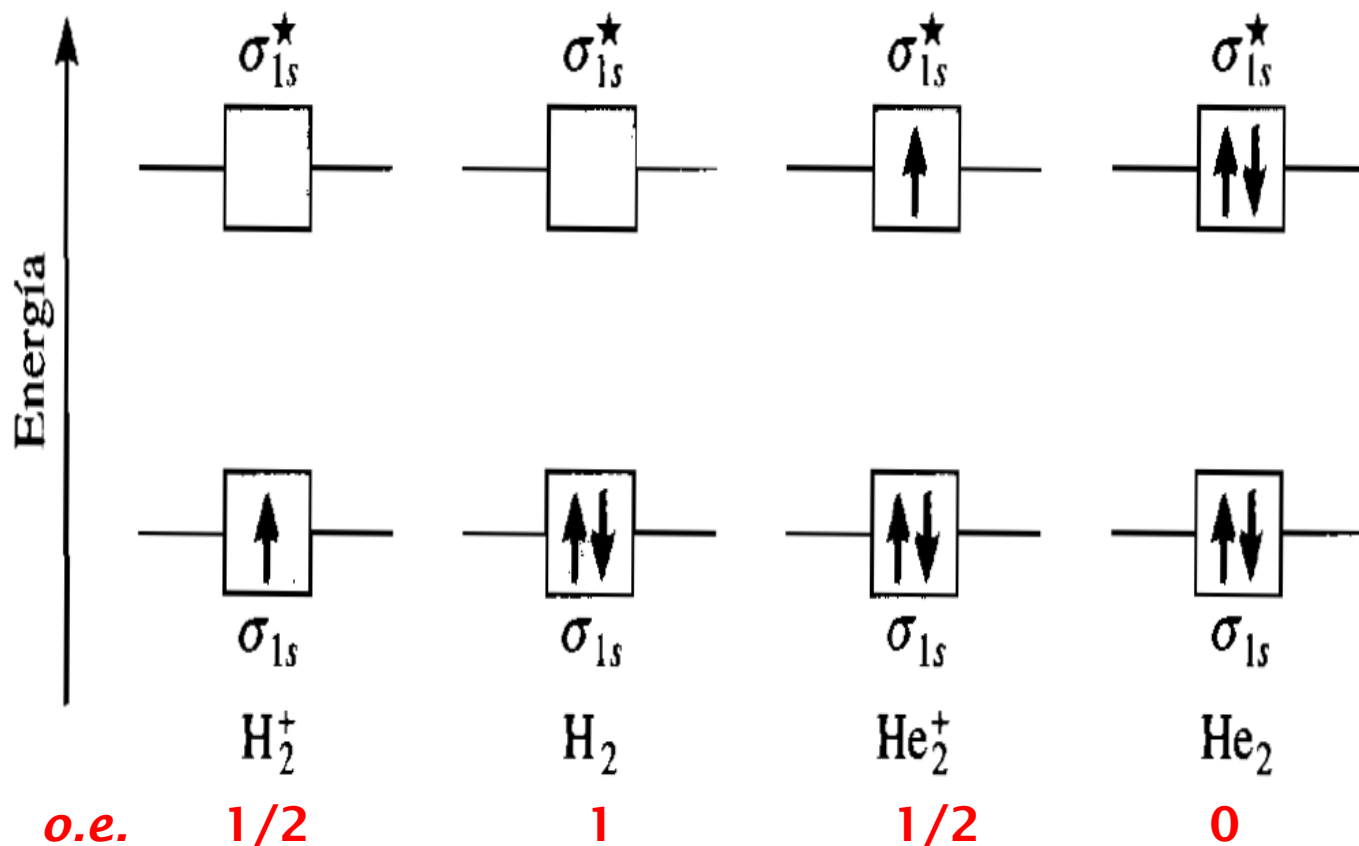
Per a
acomodar **els 4 electrons**,
dos han
d'estar en
un **OM**
antienllaçant.
La molècula
He₂ no és una
espècie
estable.

L'enllaç químic II. **Ordre d'enllaç**

$$\text{Ordre d'enllaç} = \frac{1}{2} \left\{ \begin{array}{l} \text{nombre d'electrons} \\ \text{en els OM d'enllaç} \end{array} - \begin{array}{l} \text{nombre d'electrons} \\ \text{en els OM d'antienllaç} \end{array} \right\}$$

Indica **l'estabilitat** d'una molècula segons la teoria d'OM.

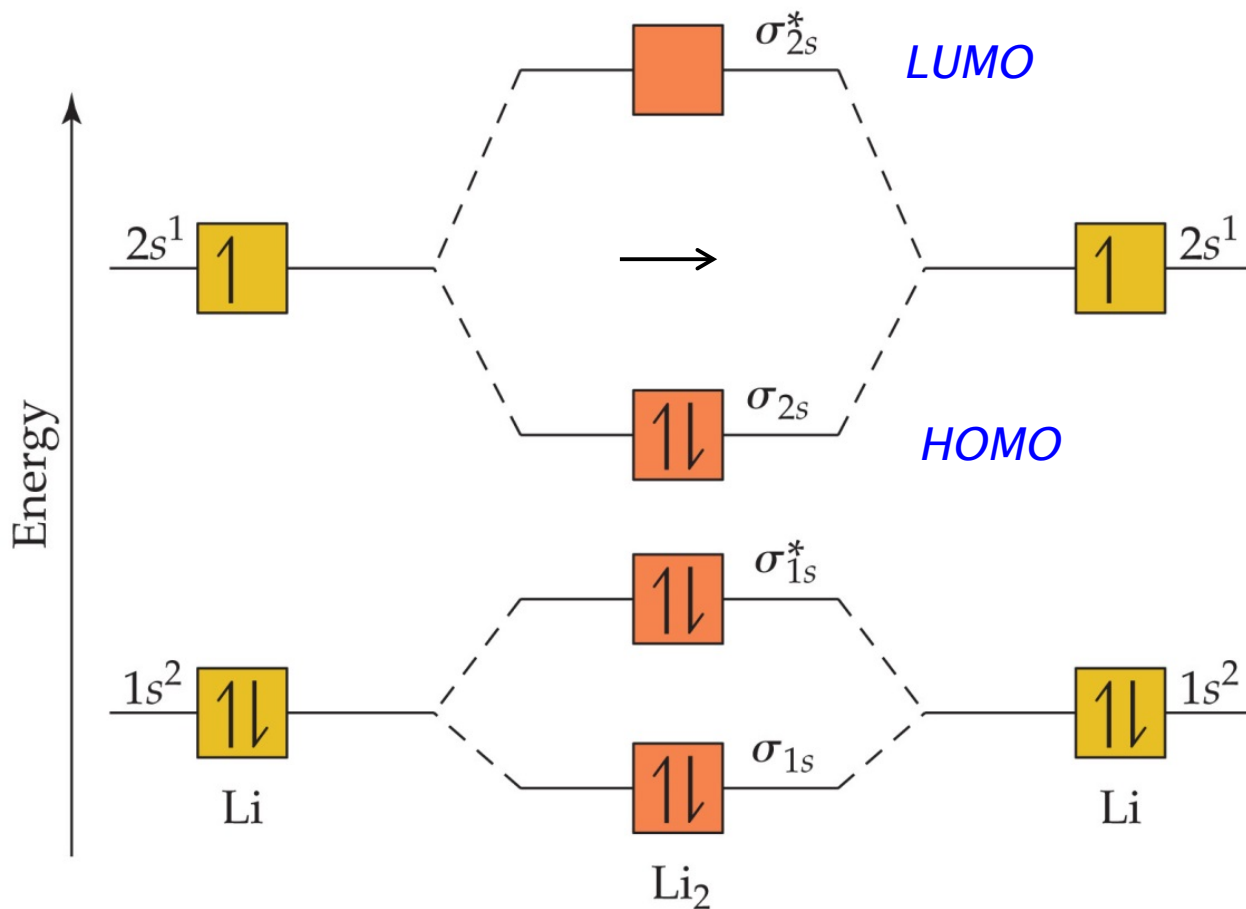
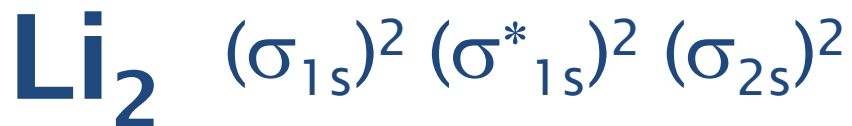
L'enllaç químic II. **Ordre d'enllaç**

Una molècula **serà estable** si hi ha un nombre major d'electrons **enllaçants** que **d'antienllaçants**, és a dir, si l'ordre d'enllaç és més gran que 0.

L'enllaç químic II. Exemple

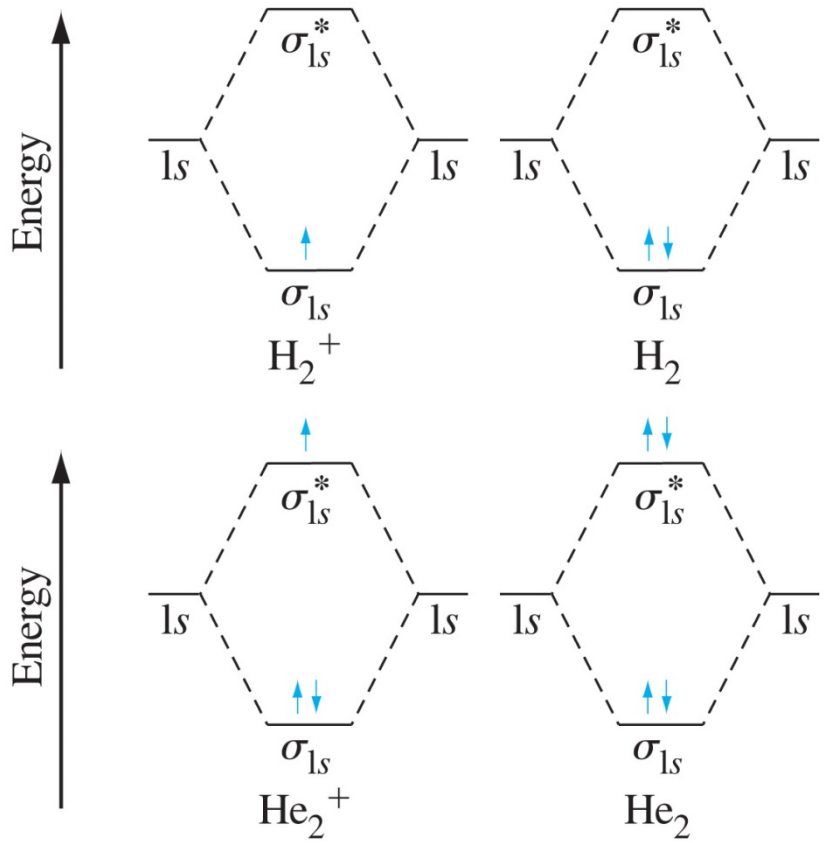
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Ordre d'enllaç = 1 = enllaç senzill

OA frontera = són els que es combinen per a formar l'enllaç.

Els orbitals 1s pràcticament no contribueixen a l'enllaç de la molècula de Li_2 .

L'enllaç químic II. Exemple

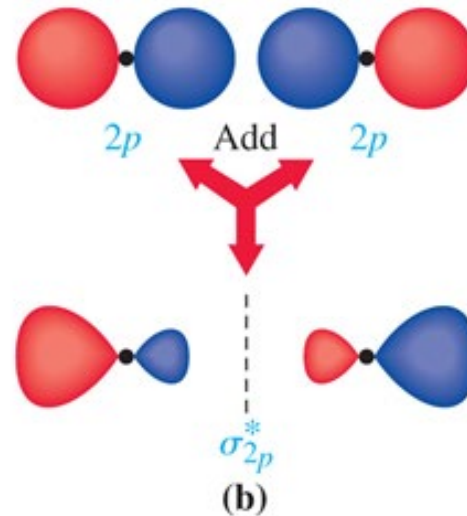
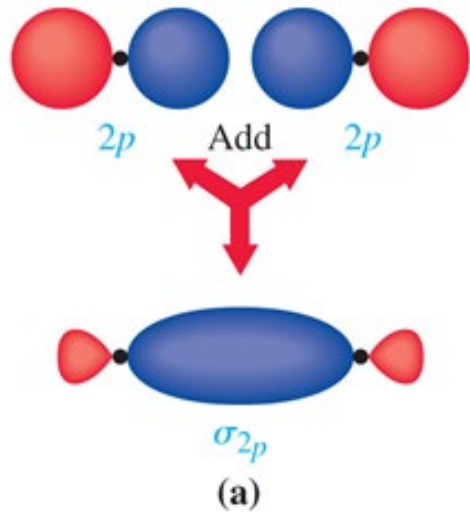

$$EO_{H_2} = (2-0)/2 = 1$$

$$EO_{He_2^+} = (2-1)/2 = 1/2$$

$$EO_{He_2} = (2-2)/2 = 0$$

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars d'orbitals atòmics 2p

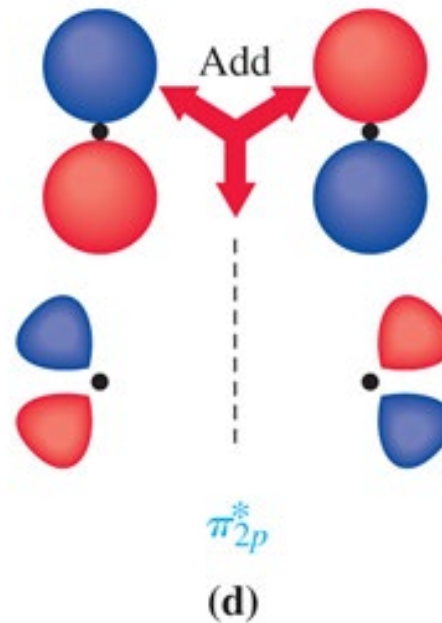
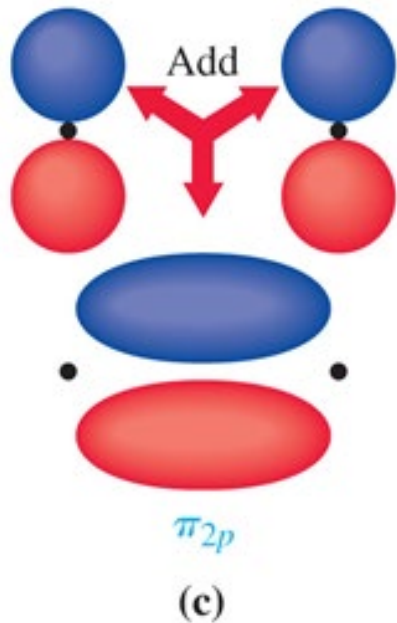
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Enllaç sigma

El solapament (combinació) frontal d'orbitals p forma orbitals moleculars σ i σ^* .

Aquest solapament situa la màxima densitat electrònica en l'eix que uneix els dos nuclis.

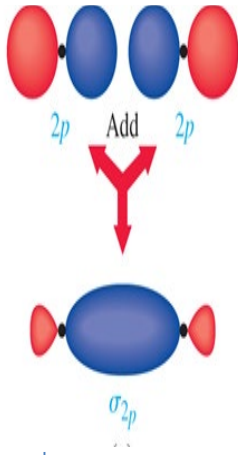
L'enllaç químic II. Orbitals moleculars d'orbitals atòmics 2p

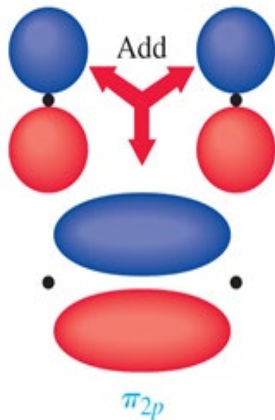
Enllaç pi

El solapament (combinació) lateral d'orbitals p forma **orbitals moleculars p i p***. Aquest solapament situa la màxima densitat electrònica **per damunt i per davall** del pla que conté els nuclis.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars d'orbitals atòmics 2p

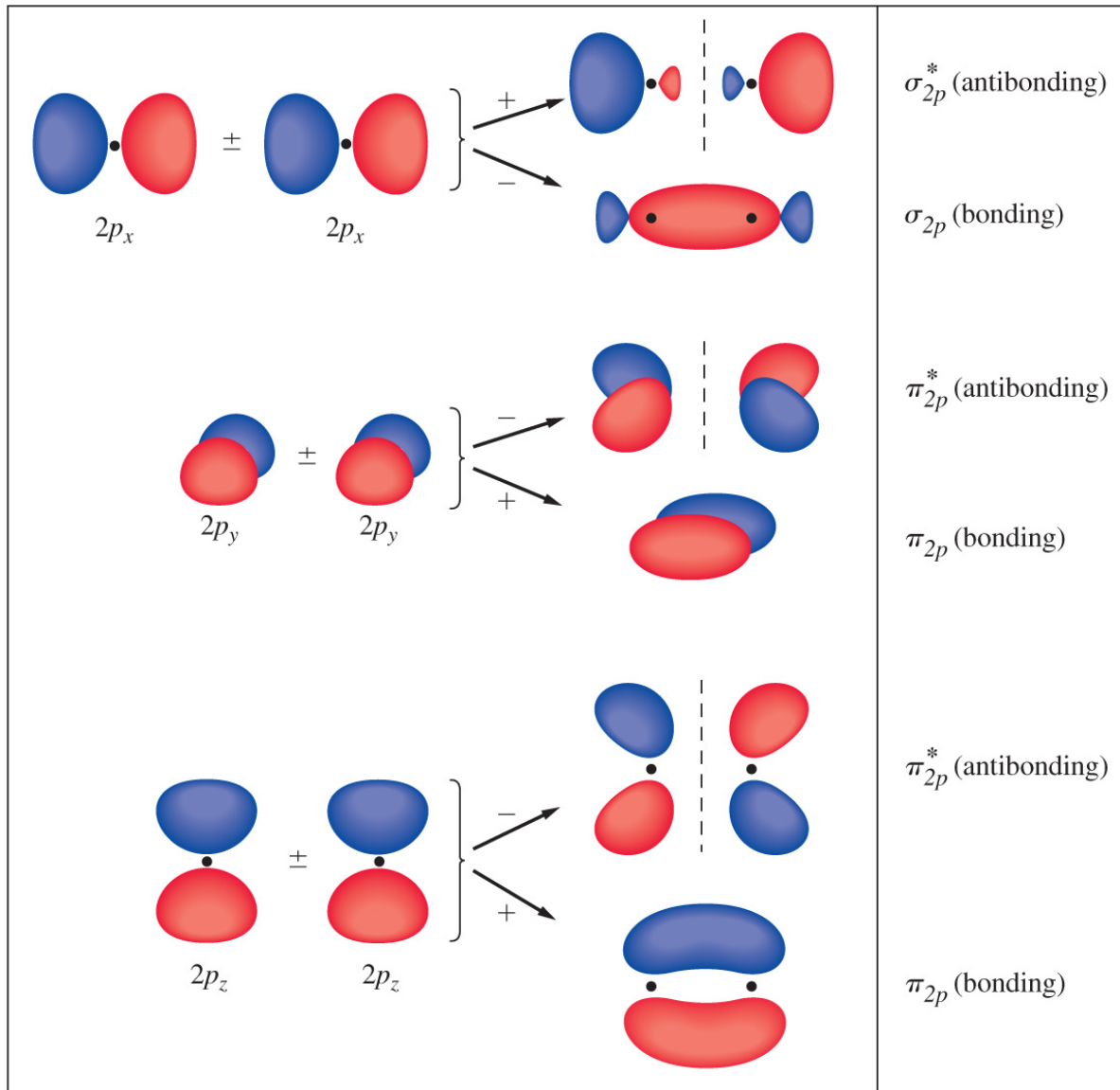

Només es poden combinar **un parell d'orbitals p de forma frontal**; els altres dos han de combinar-se **de forma lateral** per a formar els OM de tipus p.

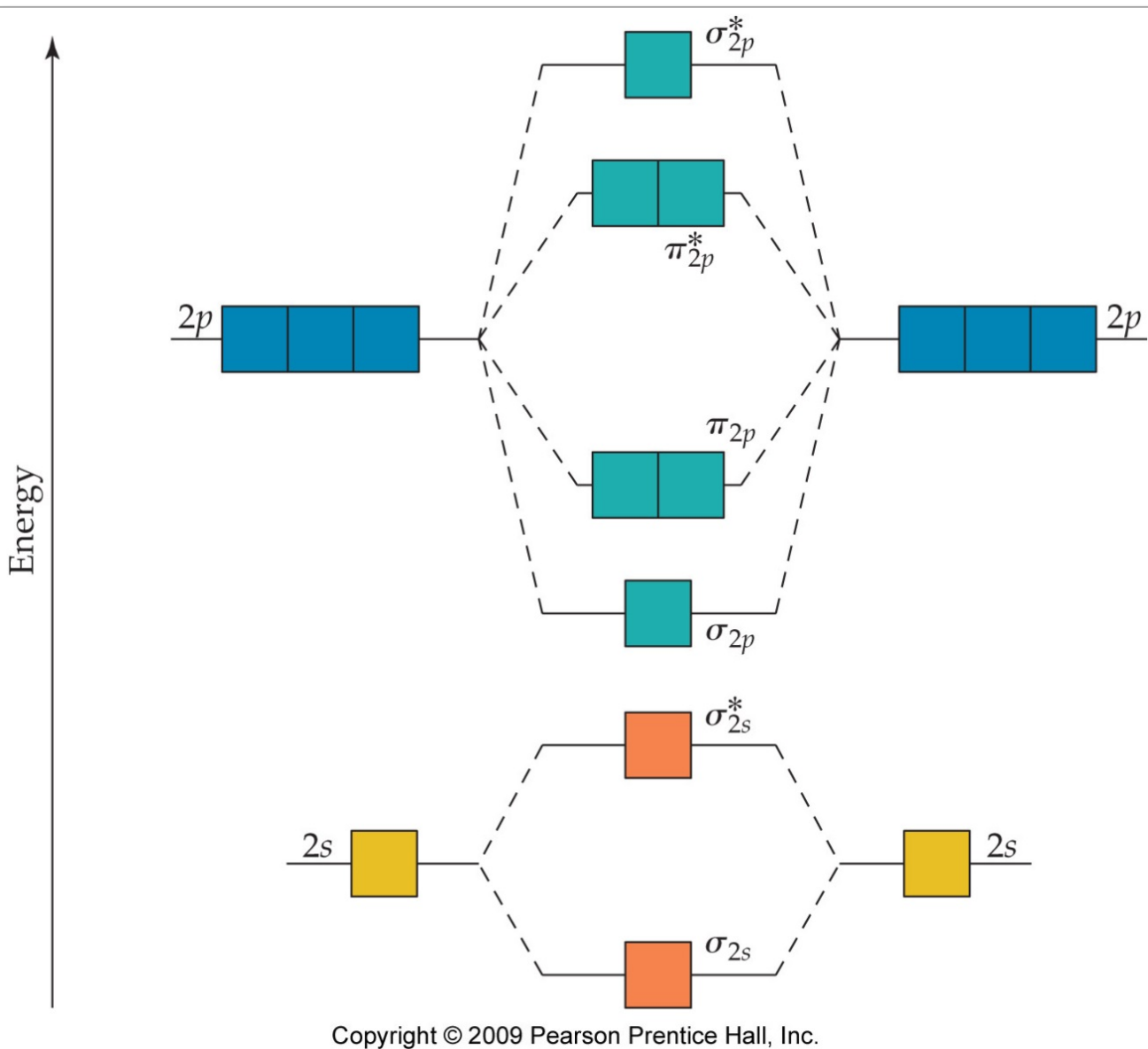

Com hi ha **2 parells d'orbitals atòmics p** perpendiculars a l'eix internuclear, es formen 4 OM de tipus p, **dos enllaçants i dos antienllaçants**.

L'enllaç químic II. Orbitals moleculars d'orbitals atòmics 2p

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(homo)atòmiques

B₂ al Ne₂

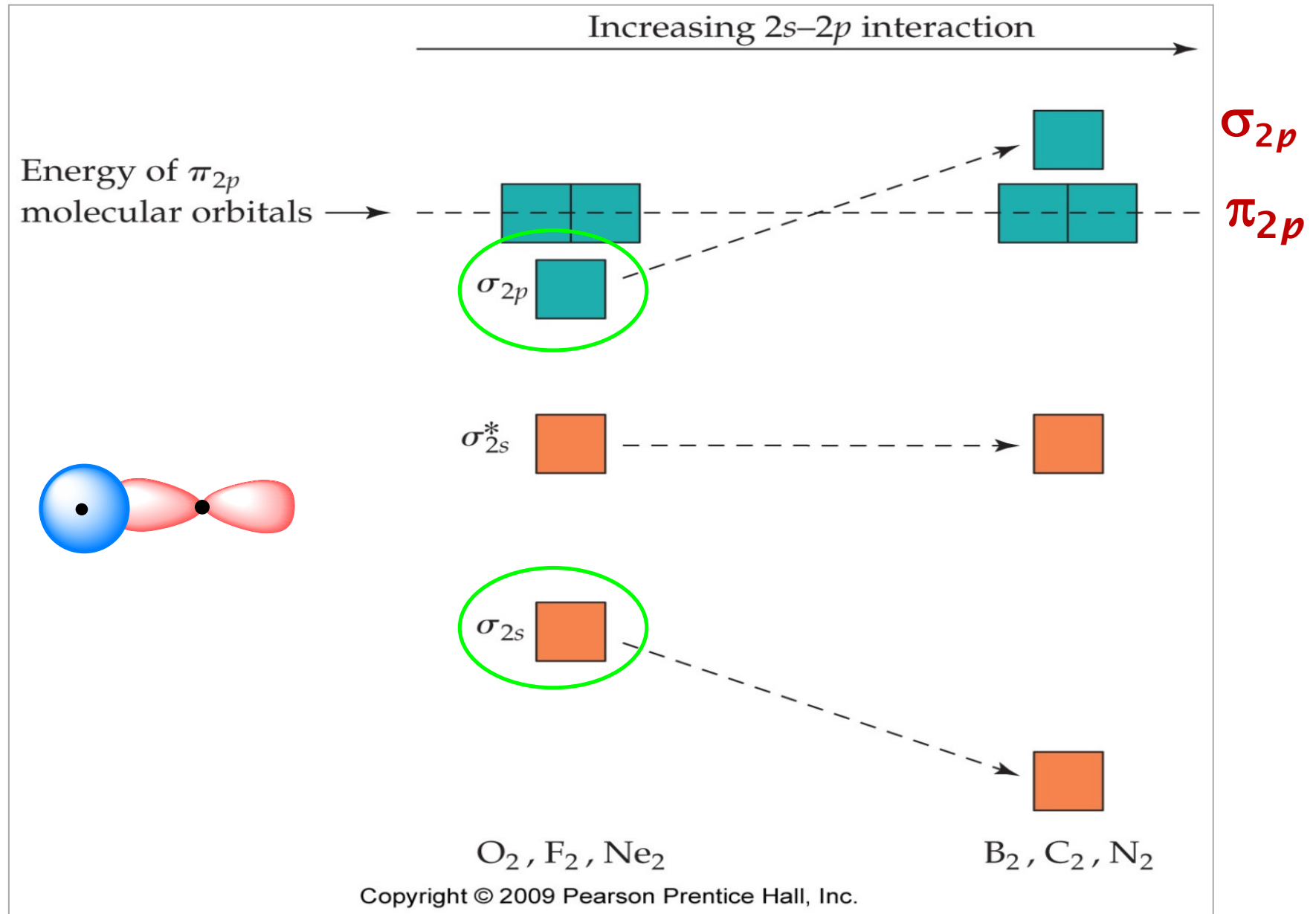
OA de valència 2s i 2p

El diagrama assumeix que **NO HI HA INTERACCIÓ** entre l'orbital atòmic 2s d'un àtom i els orbitals 2p d'un altre àtom, cosa que només és vàlida per a O₂, F₂ i Ne₂.

Esquema d'orbitals moleculars per a

$$Z \geq 8$$

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(homo)atòmiques

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(homo)atòmiques

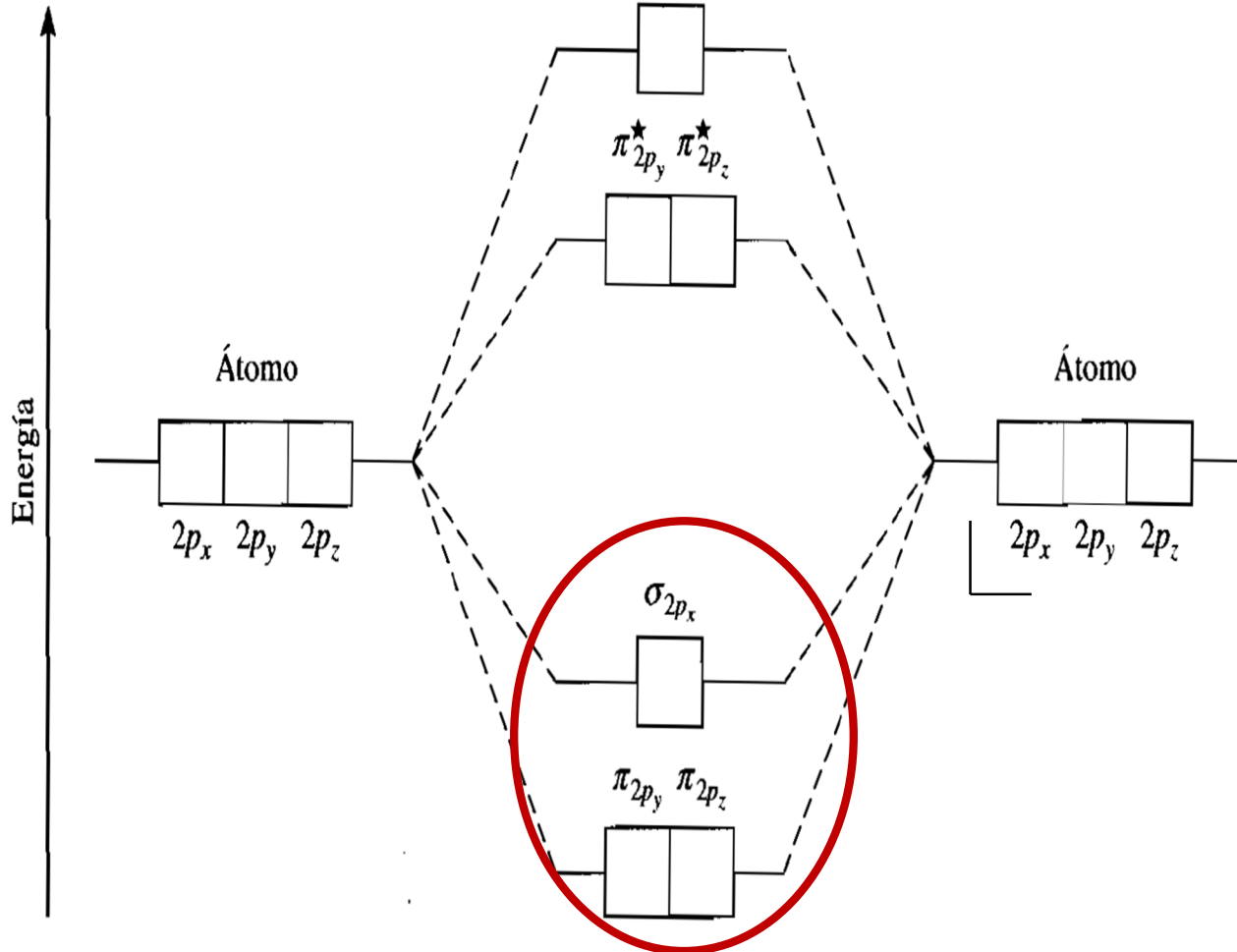
B₂ al Ne₂

Z ≤ 7

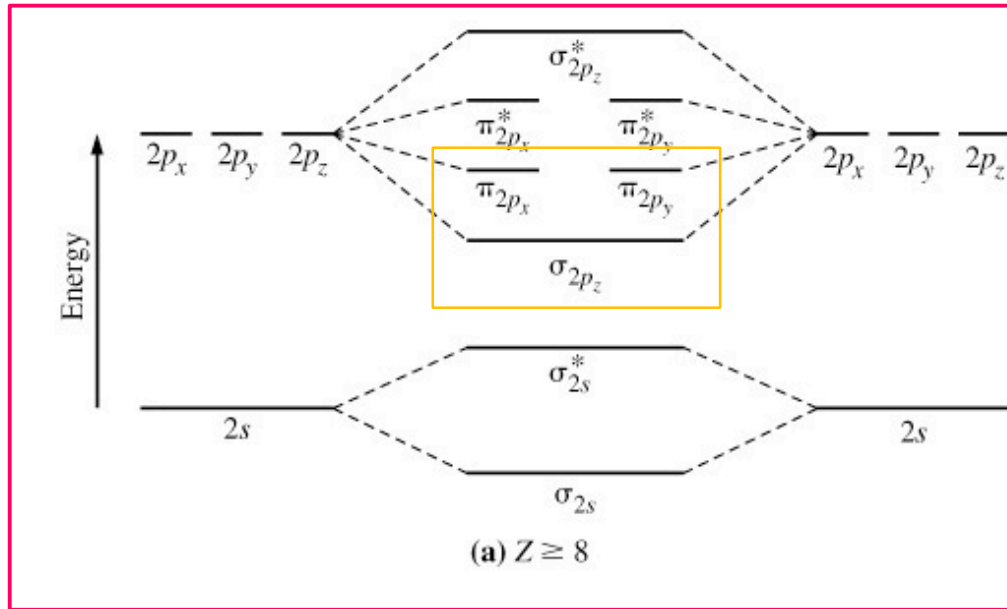
Diagrama general dels nivells d'energia orbitals moleculars per a les molècules diatòmiques homonuclears del segon període.

Per a simplificar, s'han llevat els orbitals corresponents al solapament dels OA s. Observeu que l'orbital sigma 2p enllaçant té una energia major que els 2 pi enllaçants.

Això vol dir que els electrons situats en els orbitals sigma 2s enllaçants són menys estables.

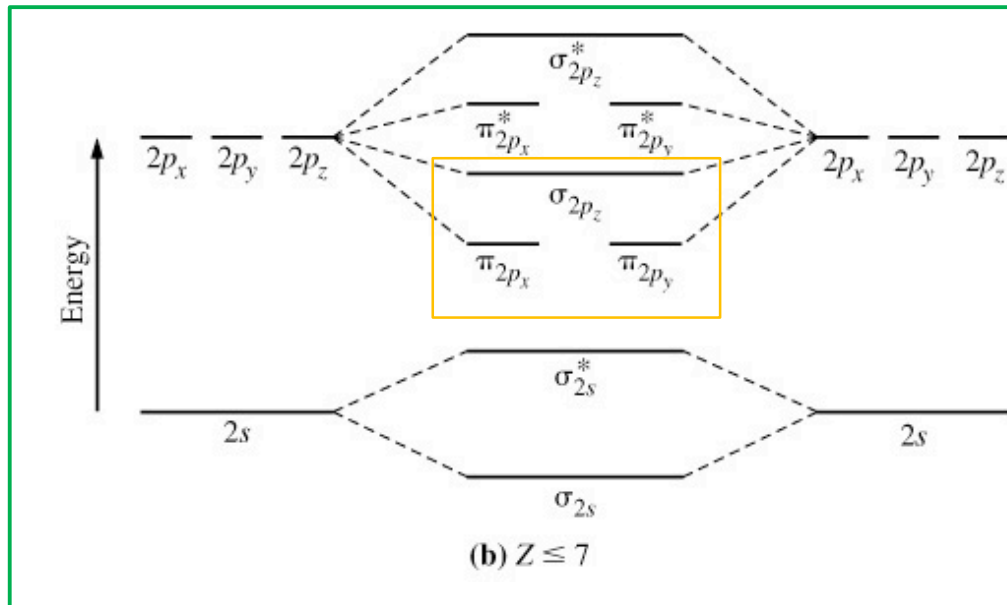

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(homo)atòmiques

No interacció $2s-2p$

O_2, F_2, Ne_2

Interacció $2s-2p$

$Li_2, Be_2, B_2, C_2, N_2$

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(homo)atòmiques

B₂ al Ne₂

σ_{2p}^*	☐	☐	☐	☐	☐
π_{2p}^*, π_{2p}^*	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
σ_{2p}	☐	☐	☐	☐	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓
π_{2p}, π_{2p}	☐ ☐	☐ ☐	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑ <input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓ <input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓ <input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓
σ_{2s}^*	☐	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓
σ_{2s}	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓	<input style="text-align: center;" type="checkbox"/> ↑↓
	Li ₂	Be ₂	B ₂	C ₂	N ₂
Bond order	1	0	1	2	3
Magnetism	Diamagnetic	–	Paramagnetic	Diamagnetic	Diamagnetic

L'enllaç químic II. OM. Propietats magnètiques

Paramagnetisme

Propietat d'una molècula amb un o més **electrons no aparellats** de ser **atreta** cap a un camp magnètic. Com més electrons no aparellats tinga la molècula, major en serà la força d'atracció.

Diamagnetisme

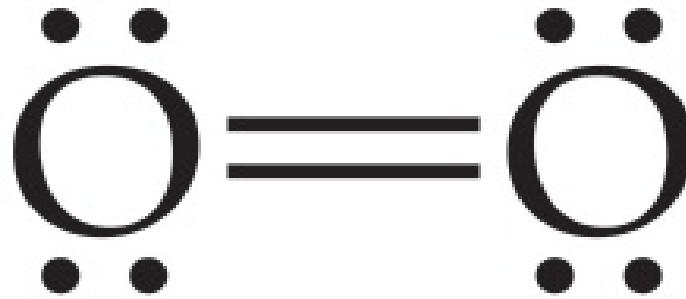
Propietat d'una molècula amb tots els **electrons aparellats** de ser **repel·lida** dèbilment per un camp magnètic. El diamagnetisme és un efecte molt més dèbil que el paramagnetisme.

L'enllaç químic II. OM. Propietats magnètiques

El comportament d'una substància en un *camp magnètic* proporciona **informació** sobre la distribució dels seus electrons.

L'enllaç químic II. OM. Propietats magnètiques

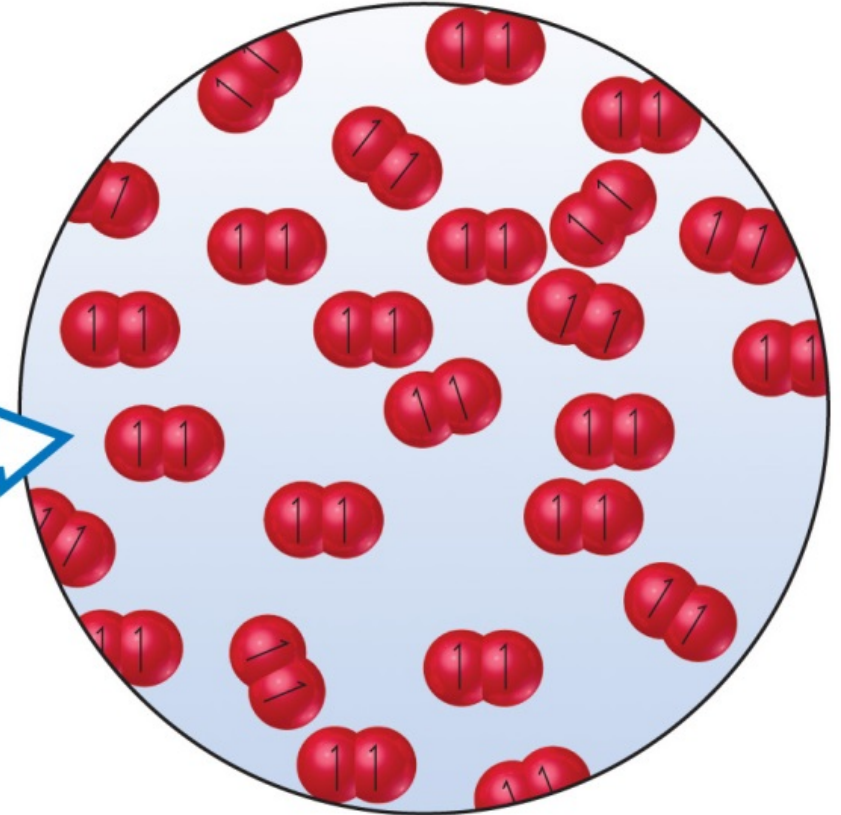
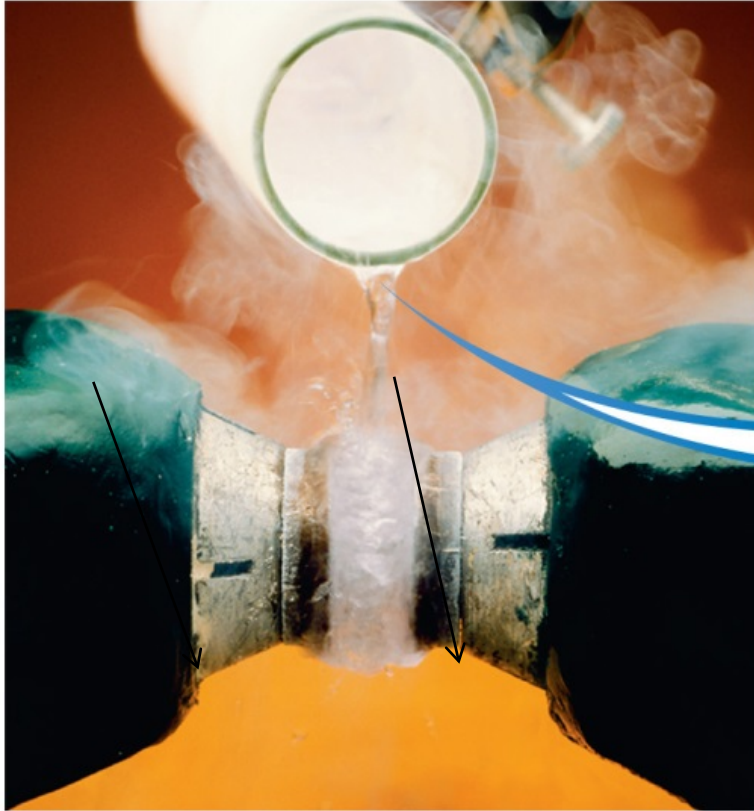
Segons la teoria de Lewis i la teoria de l'enllaç de valència, seria una molècula **diamagnètica**.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Se sap que és **paramagnètica**, i això ho explica la teoria d'OM.

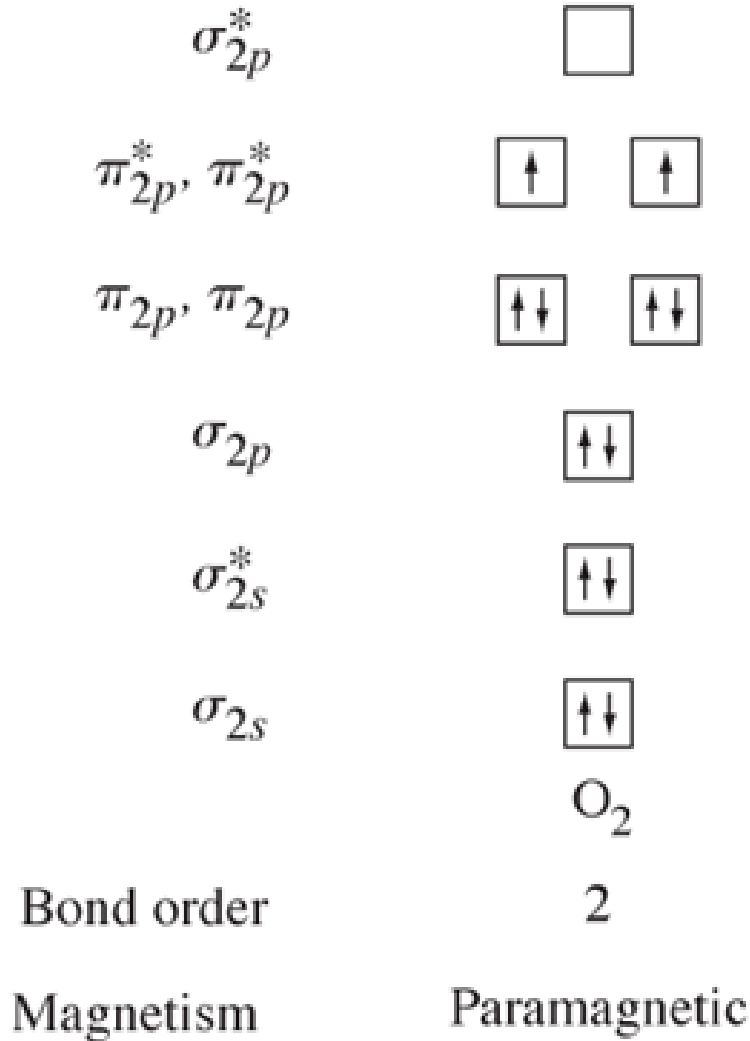
L'enllaç químic II. OM. Propietats magnètiques

IMANT

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic II. OM. Propietats magnètiques

**I si les molècules foren
heteronuclears?**

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(hetero)nuclears

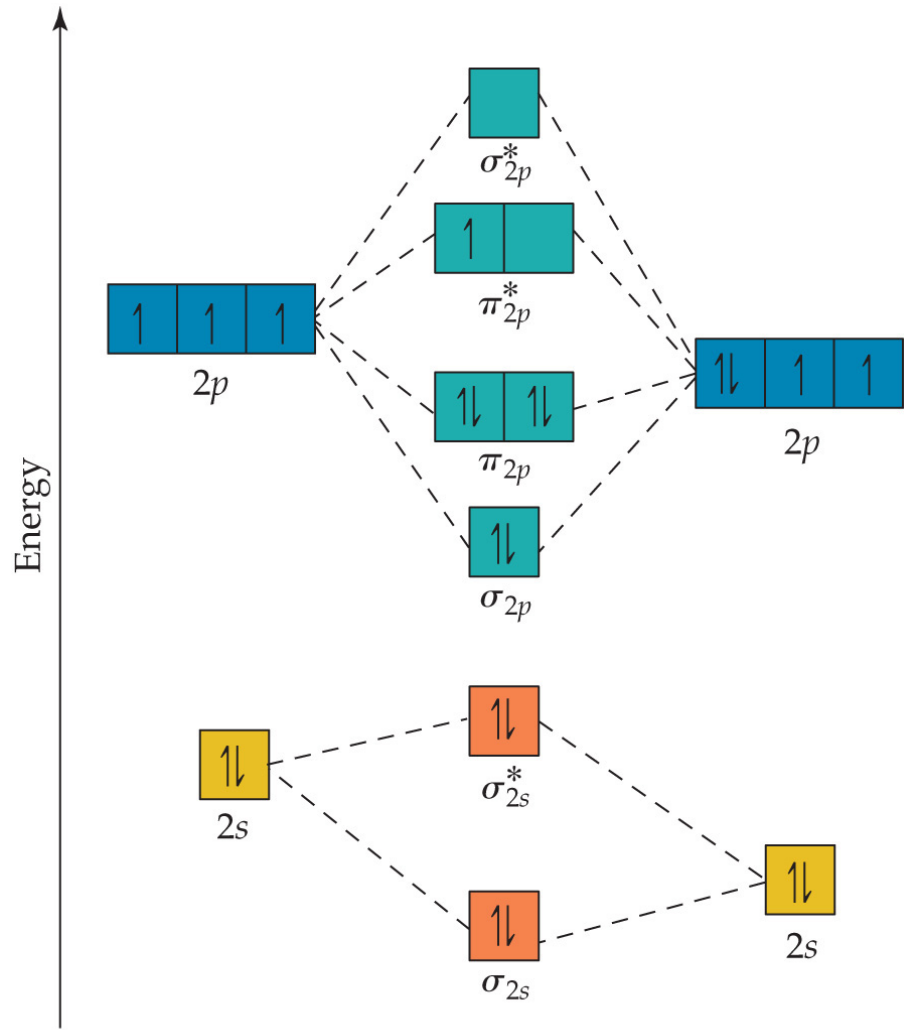
1

- Els OA es combinen de manera **més eficaç** amb altres OA amb una energia similar i una simetria adequada.

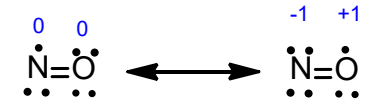
2

- L'eficàcia amb què es combinen dos OA és proporcional **al seu solapament**. A mesura que augmenta el solapament, l'energia de l'OM d'enllaç disminueix i l'energia de l'OM antienllaçant augmenta.

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(hetero)nuclears

NO

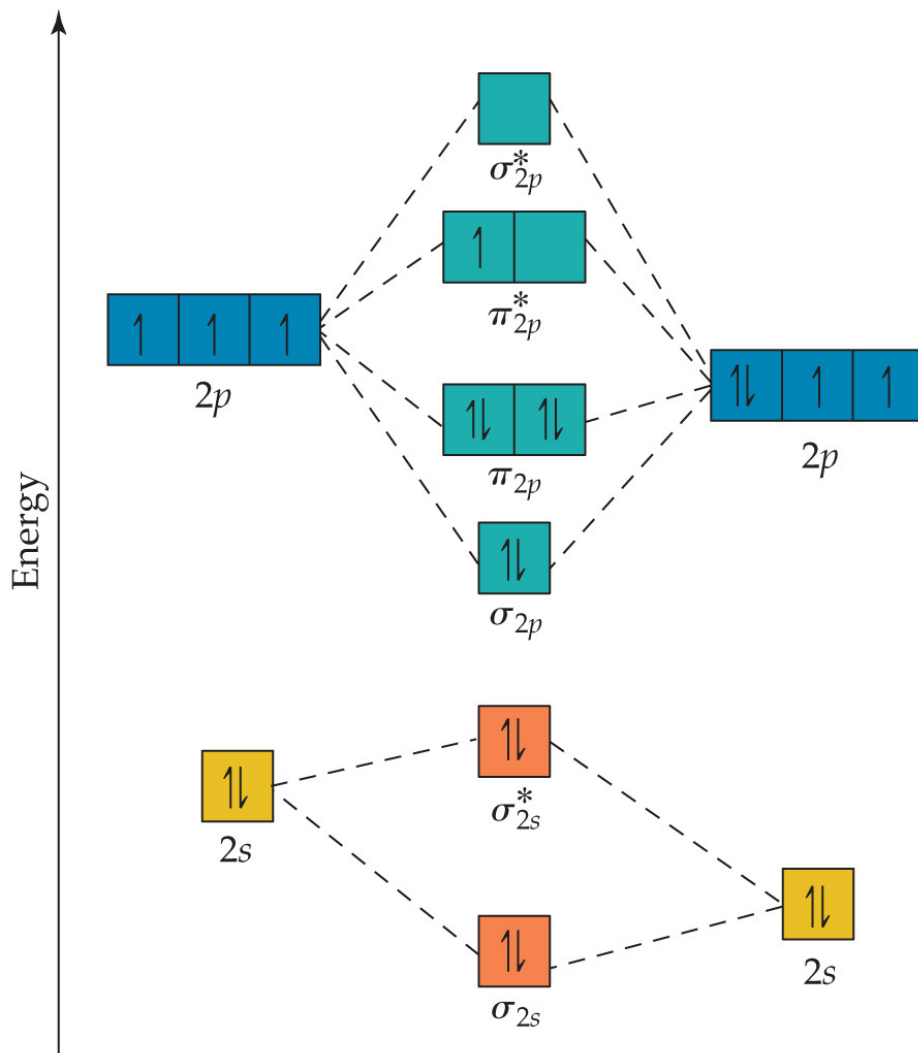
11 e valència

N atom   NO molecule   O atom

L'enllaç químic II. OM. Molècules di(hetero)nuclears

NO

Un OM tindrà **més contribució** de l'orbital atòmic que es **trobe més prop en** energia.

Els orbitals atòmics de l'àtom més electronegatiu tindran **menys** energia que els de l'element menys electronegatiu.

En general, l'energia dels orbitals enllaçants està **més pròxima** a la dels orbitals atòmics de l'element més electronegatiu.

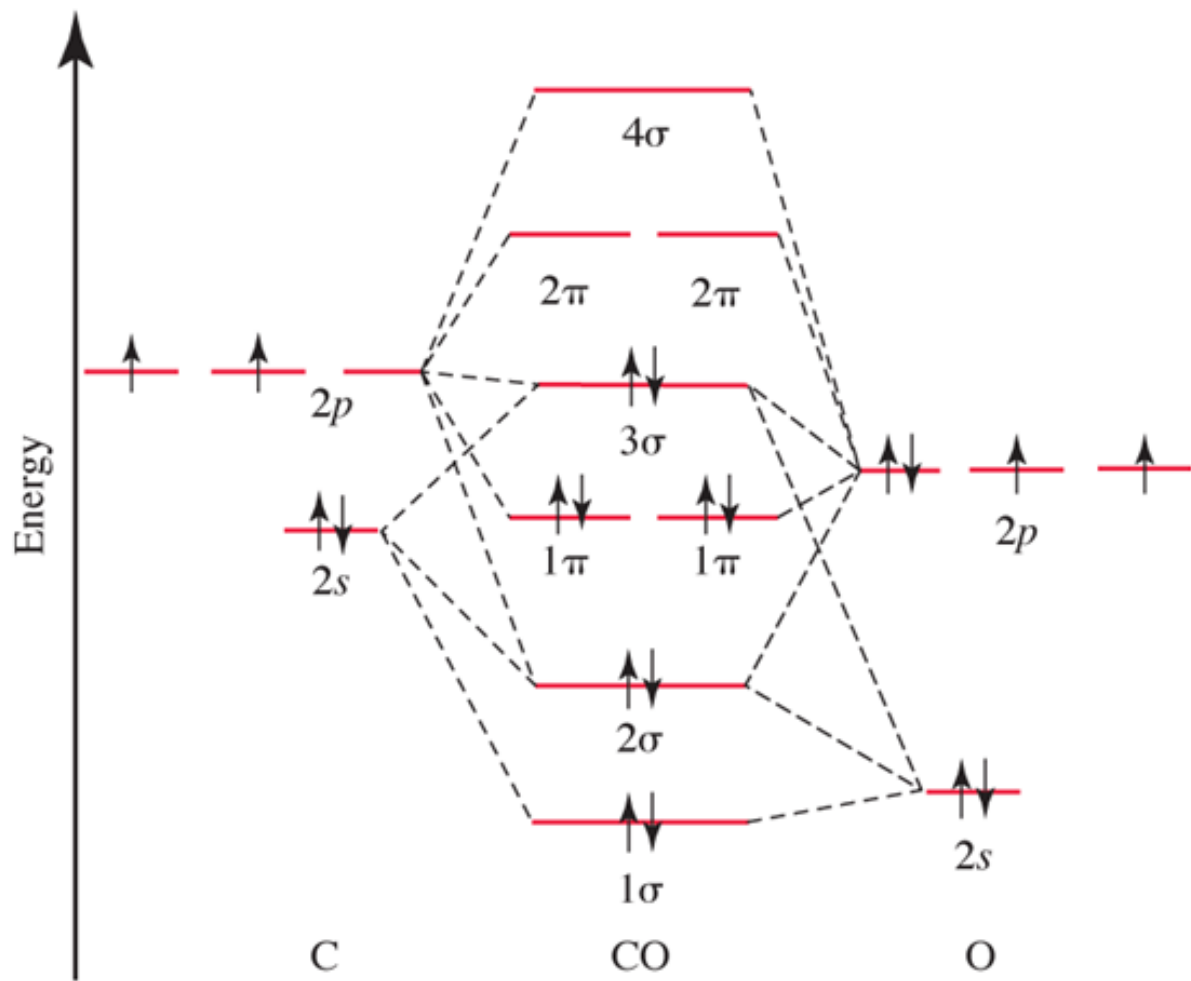
N atom

NO molecule

O atom

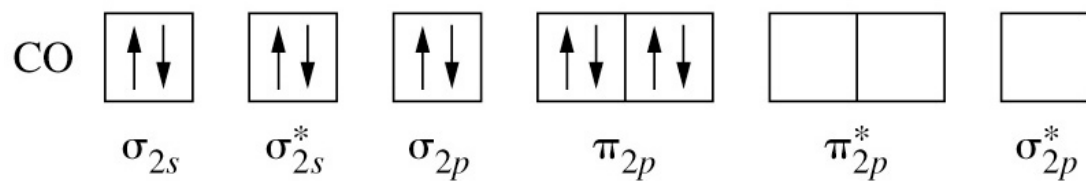
L'enllaç químic II. OM. Molècules di(hetero)nuclears

CO

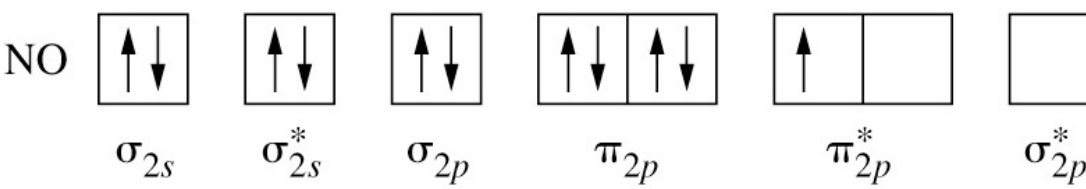
L'enllaç químic II. OM. Molècules di(hetero)nuclears

NO i CO

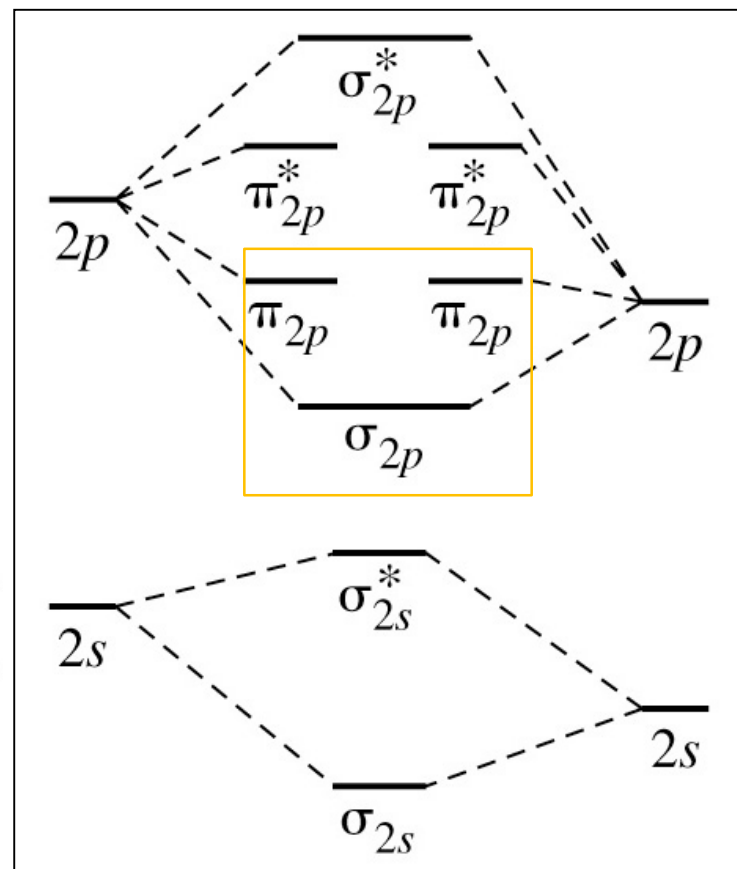
Ordre d'enllaç = 3

Diamagnètica

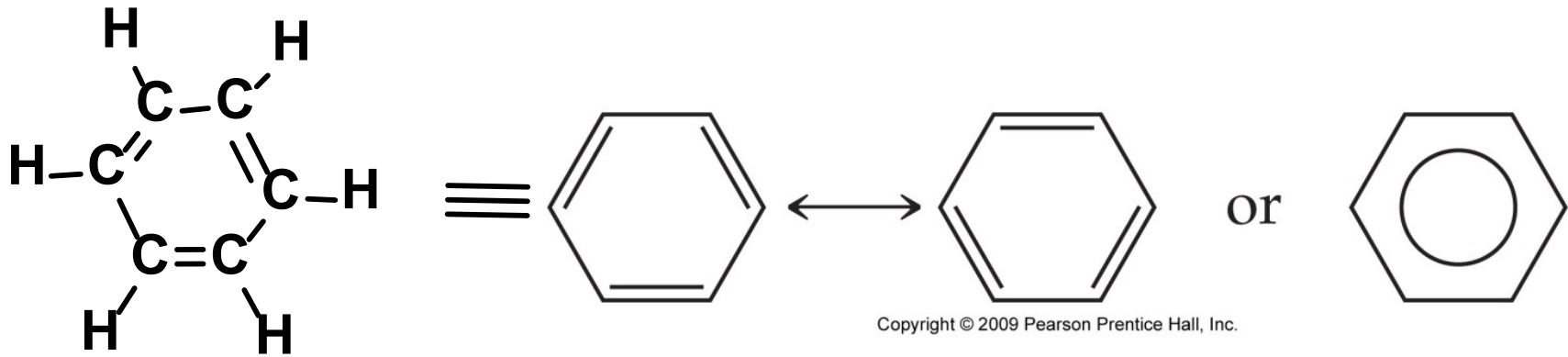
Ordre d'enllaç = 2,5

Paramagnètica

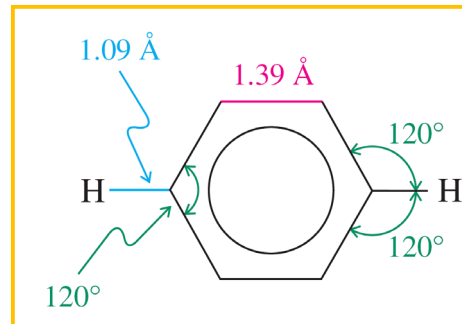

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància)

Benzè, C_6H_6 (F. Kekulé, 1865)

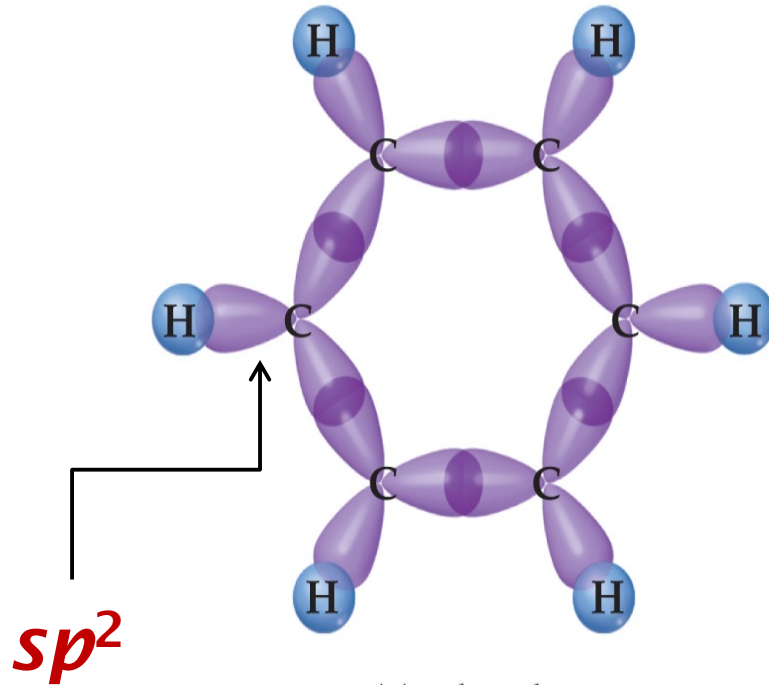

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

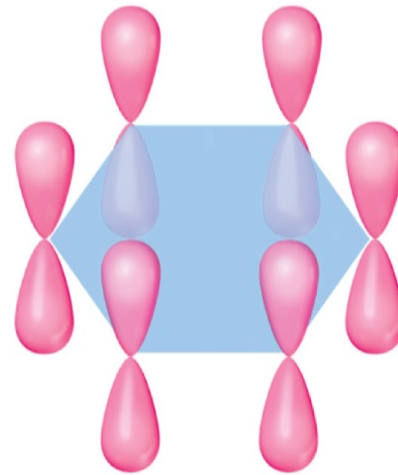

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Benzè

Segons el mètode de l'enllaç de valència

(a) σ bonds

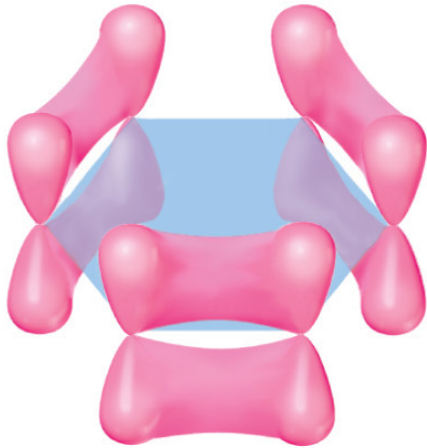
(b) $2p$ atomic orbitals

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Formaran els enllaços π del benzè.

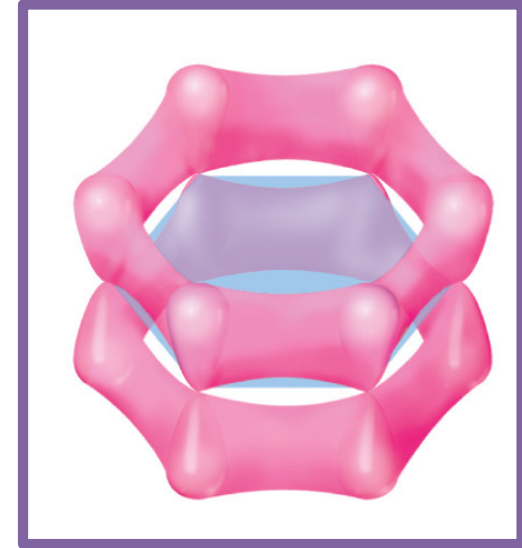
L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Benzè

(a) Localized π bonds

(b) Localized π bonds

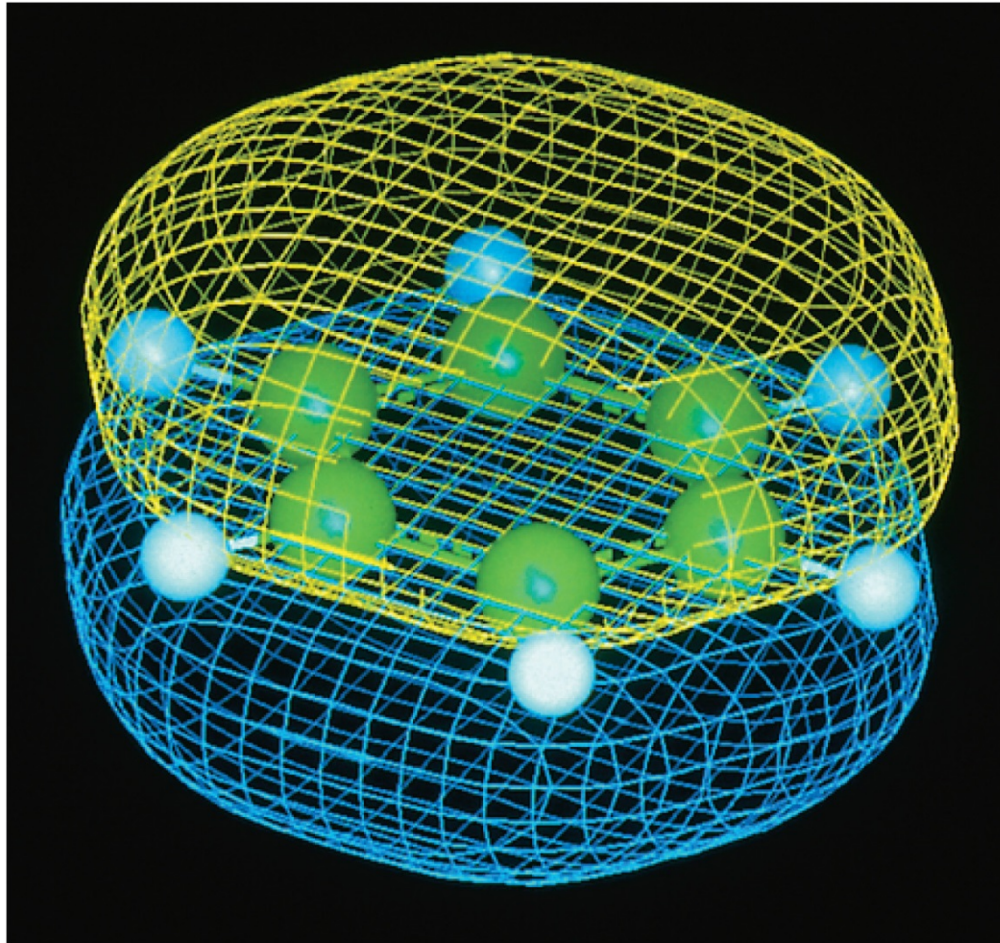

(c) Delocalized π bonds

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

En molècules que tenen **enllaços múltiples** i més d'una **estructura de ressonància**, com el benzè, els enllaços π estan **deslocalitzats**, és a dir, estan distribuïts entre diversos àtoms.

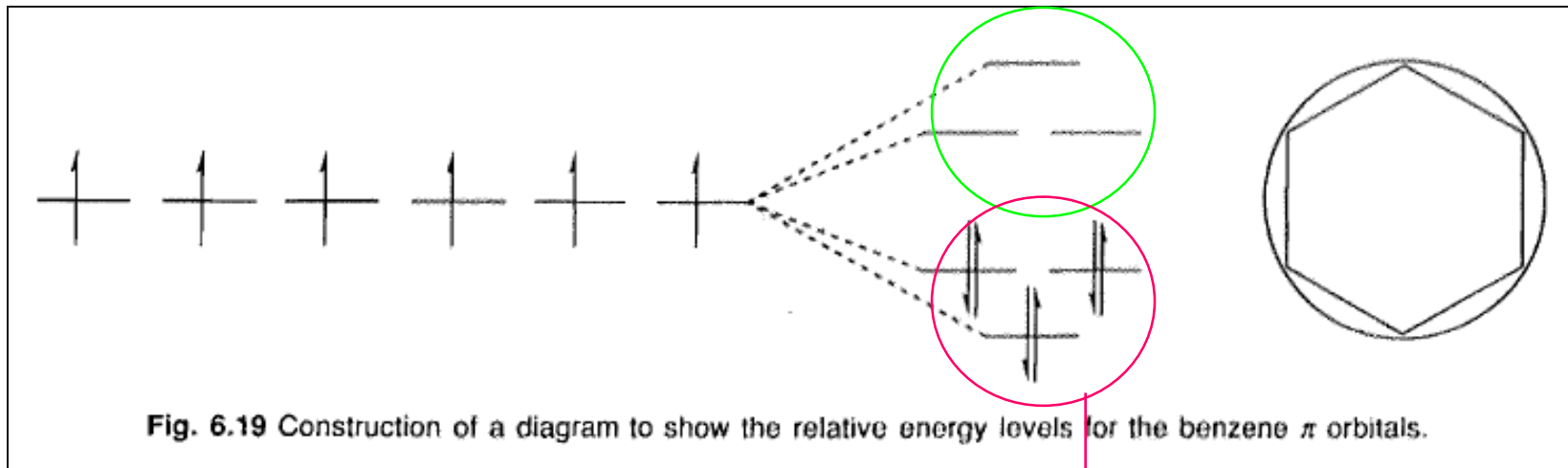
Segons el mètode d'orbitals moleculars

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Benzè

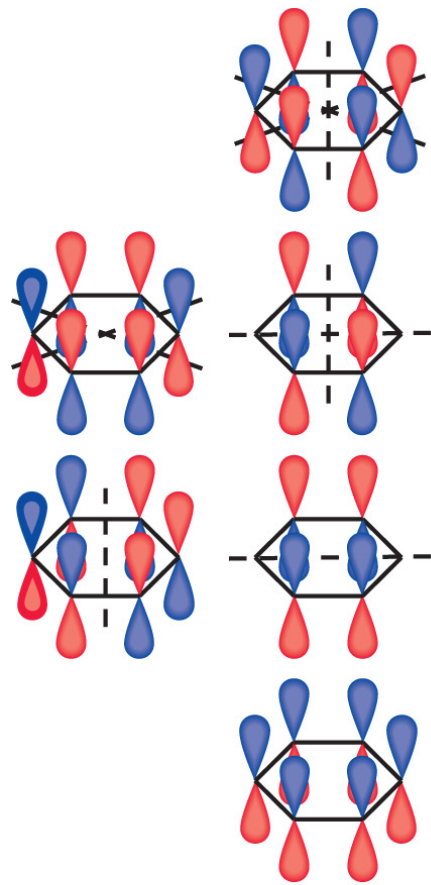
6 orbitals atòmics $2p$
dels àtoms de C

Orbitals moleculars π antienllaçants

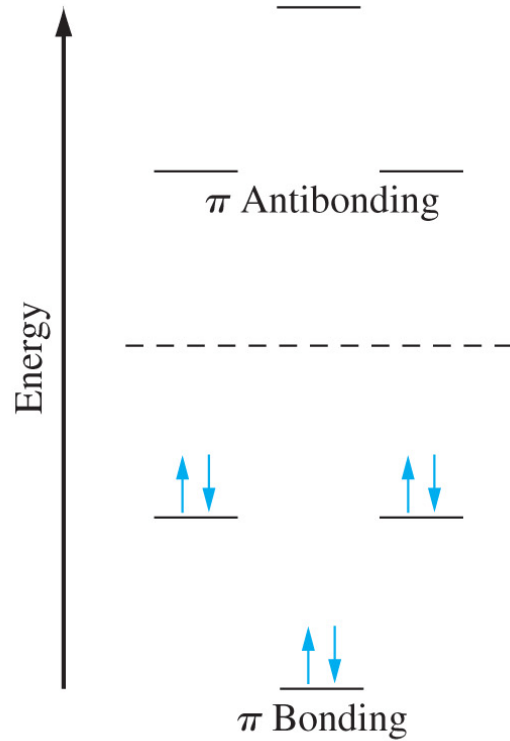
Orbitals moleculars π enllaçants

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Benzè

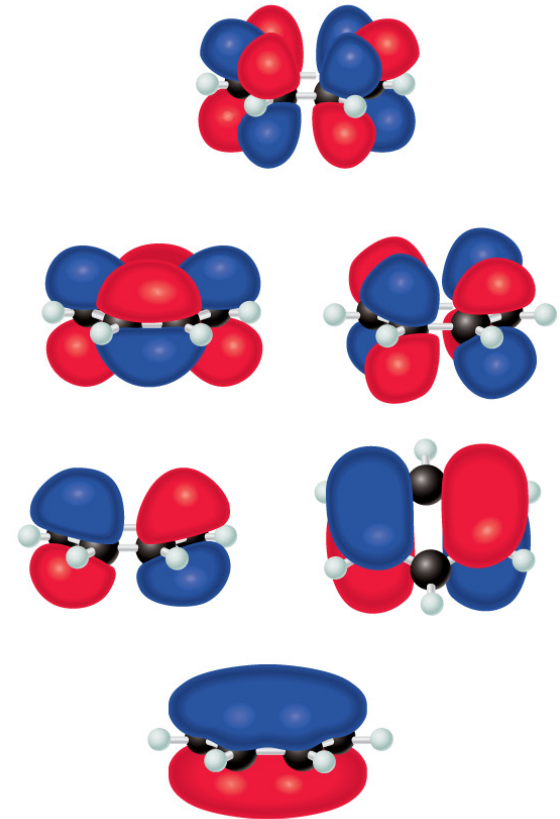

π orbitals of benzene

(c)

(b)

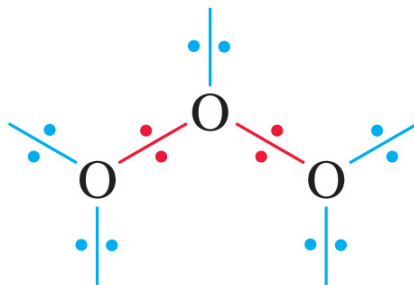
Computed π orbitals

(a)

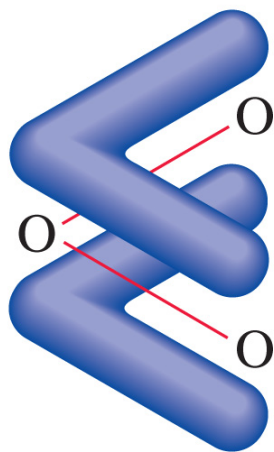
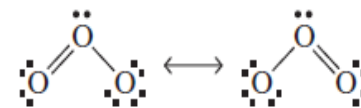
L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Ozó

14 e⁻ en orbitals sp²

4 e⁻ en orbitals p

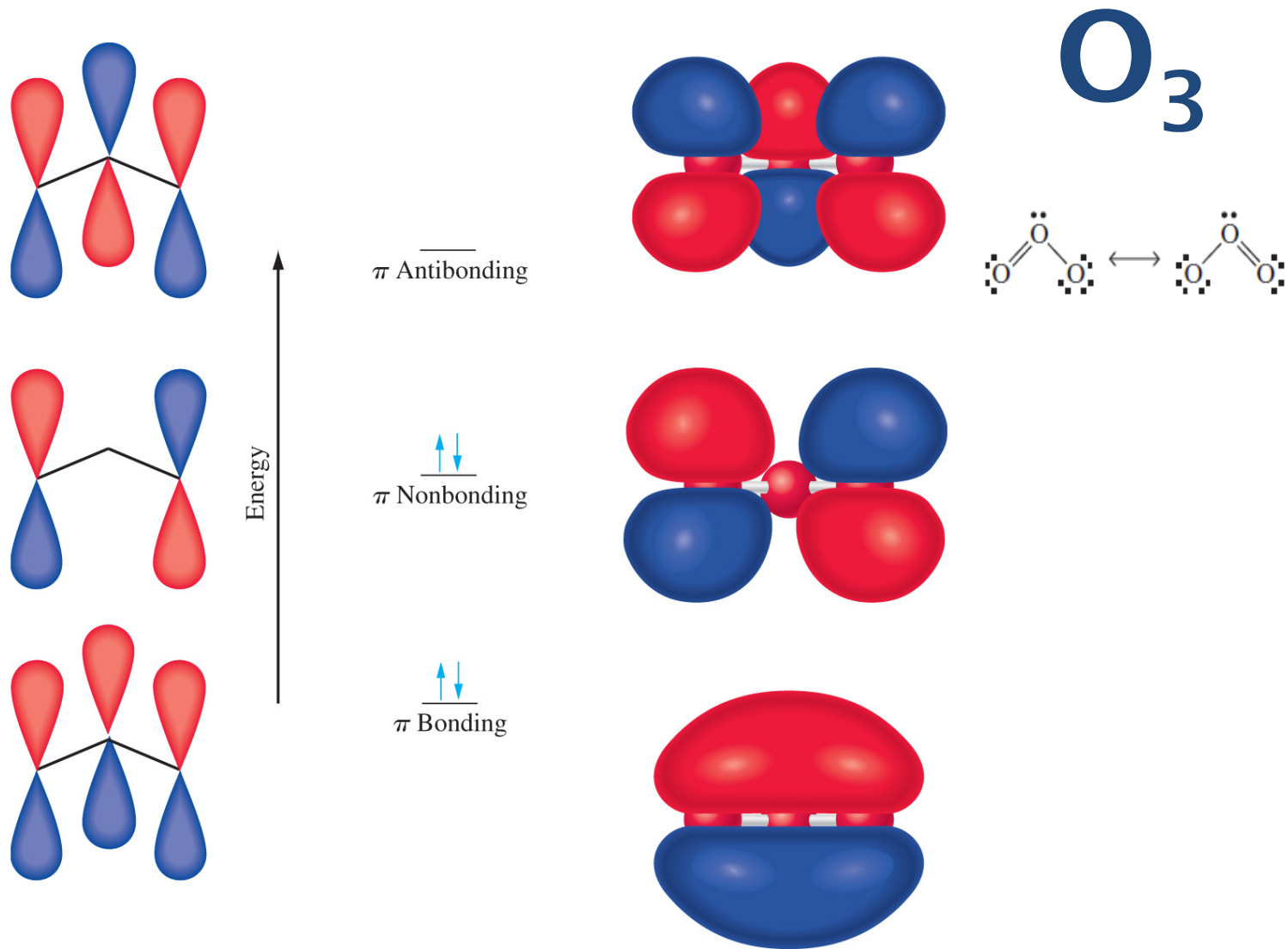

(a) σ bond framework

(b) Delocalized π molecular orbital

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Ozó

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Ozó

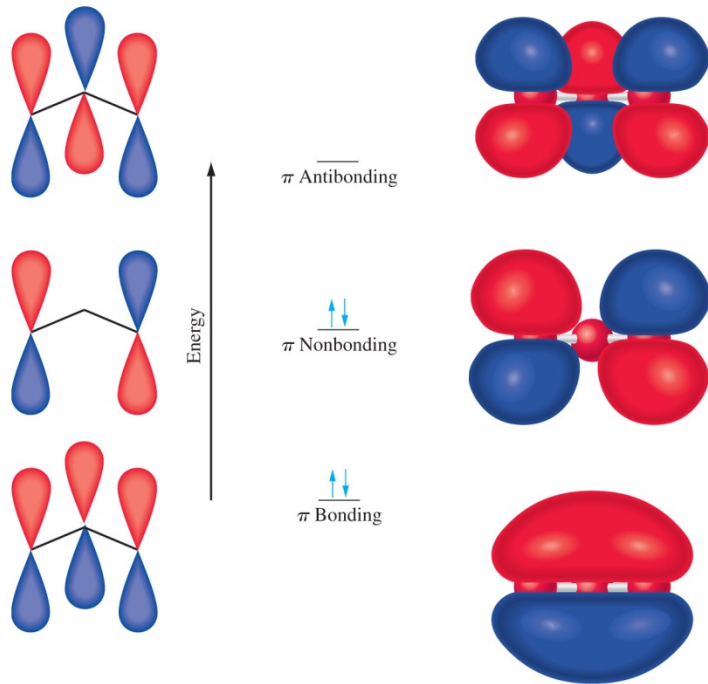
Orbitals moleculars de la molècula d'ozó.

L'orbital molecular **enllaçant** π es forma amb els orbitals 2p amb el **mateix signe**. L'orbital molecular **antienllaçant** π es forma amb els tres orbitals 2p amb **signes oposats**. L'orbital molecular **no enllaçant** π té un node simple i amb contribució zero de l'àtom central en la funció d'ona.

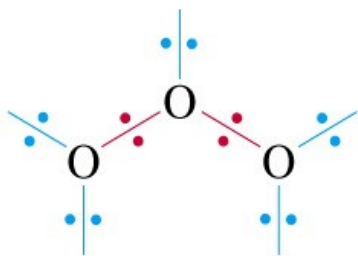
Aquest orbital **es denomina no enllaçant** perquè **no hi ha node ni regió de major densitat** electrònica entre l'àtom central i els seus veïns.

L'orbital no enllaçant té la mateixa energia que els orbitals originals 2p dels àtoms d'oxigen, mentre que l'orbital molecular enllaçant π està **estabilitzat** respecte als orbitals originals; i

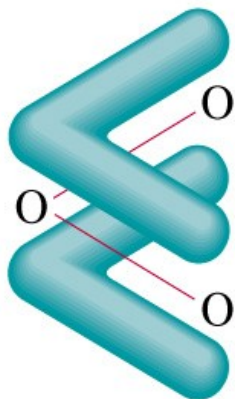
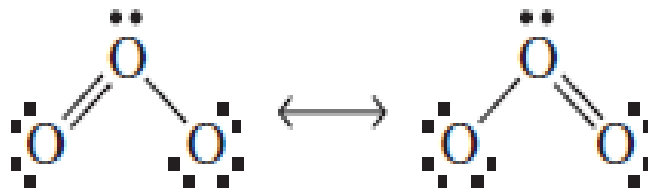
l'orbital **antienllaçant** π està **desestabilitzat** en una quantitat igual respectivament als orbitals originals 2p. El diagrama de nivells d'energia es mostra en el centre de la figura, amb els orbitals moleculars calculats π a la dreta.

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Ozó

(a) σ bond framework

(b) Delocalized π molecular orbital

L'ordre d'enllaç associat amb els orbitals moleculars π és

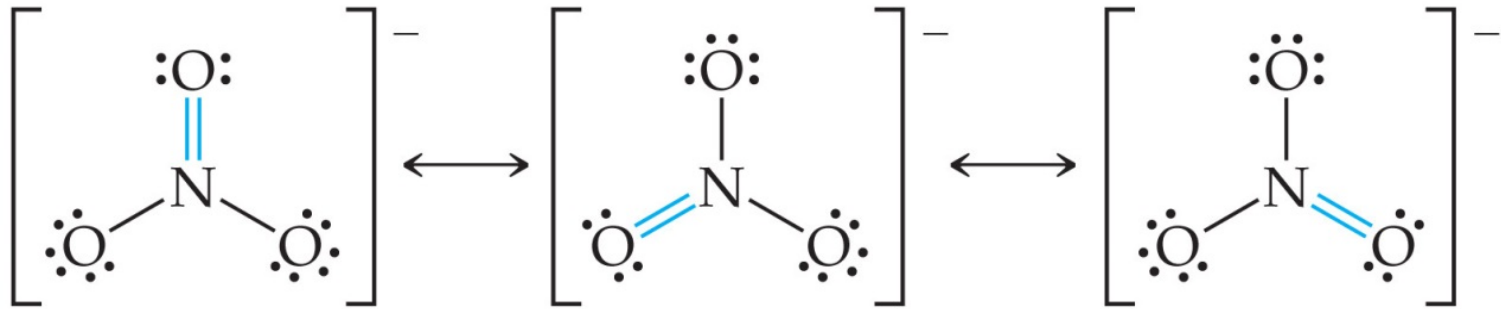
$$(2 - 0) / 2 = 1.$$

Aquest enllaç π es distribueix entre els dos enllaços O - O i suposa **la meitat d'un enllaç π** per a cada un (0,5).

Per tant, **l'ordre d'enllaç total** per als enllaços O - O es d'**1,5** en l'ozó. Això és equivalent a **la mitjana** de les dues estructures de Lewis.

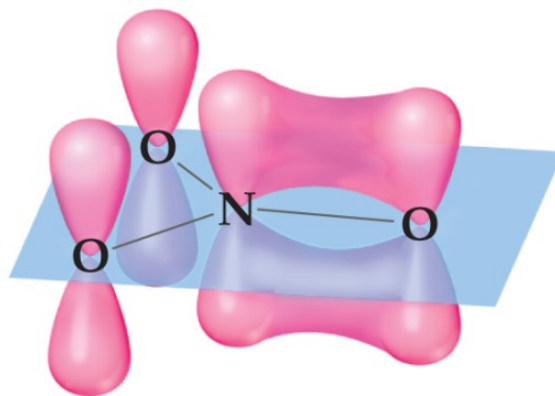

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Nitrat

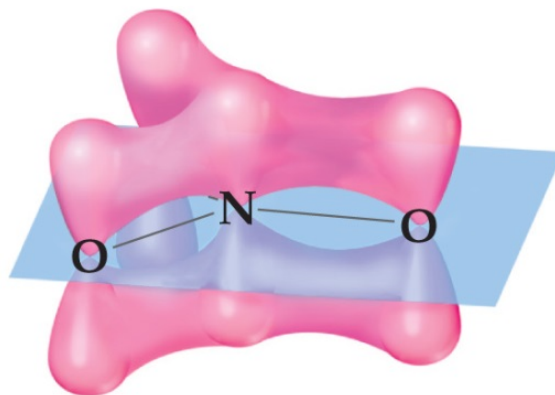

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Nitrat

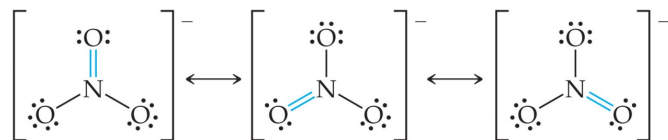

(a) N—O π bond in one of the resonance structures of NO_3^- .

(b) Delocalization of the π bonds in the NO_3^- ion.

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Nitrat

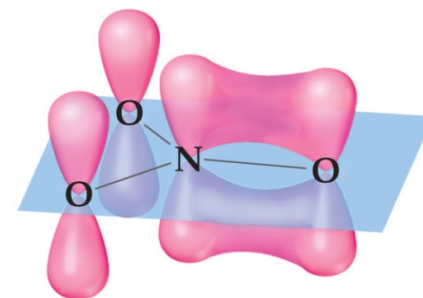
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

La geometria de dominis d'electrons del N és trigonal plana, per tant, **hibridació sp^2** .

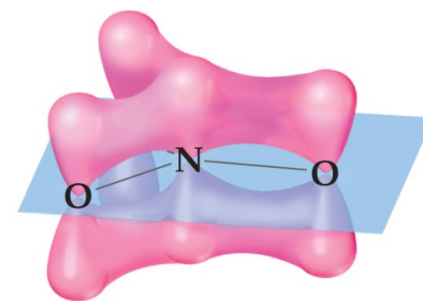
Els orbitals **híbrids sp^2** s'utilitzen per a formar els tres **enllaços σ** N-O.

L'orbital **$2p$ no hibridat** de l'àtom de N s'utilitza per a formar l'**enllaç π** .

Com cada estructura de ressonància hi contribueix per igual, l'**enllaç π està deslocalitzat** sobre els tres enllaços N-O, com s'observa en la representació (b).

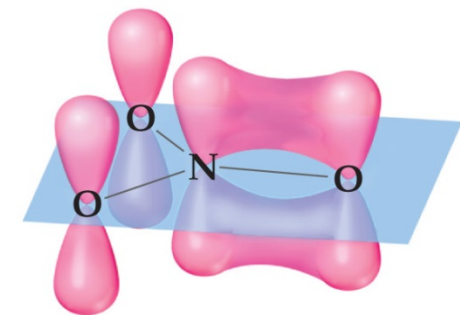
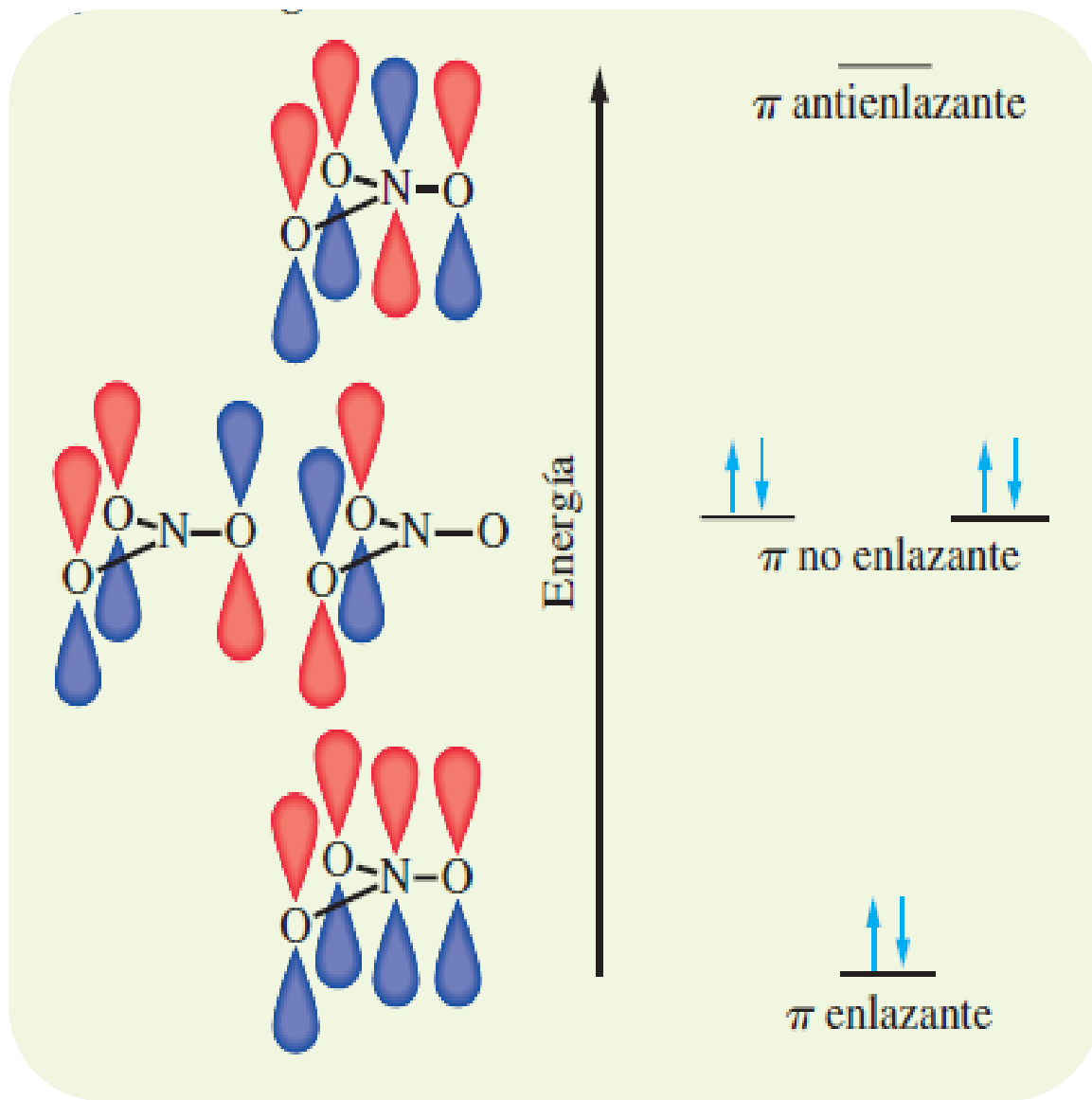
(a) N—O π bond in one of the resonance structures of NO₃⁻.

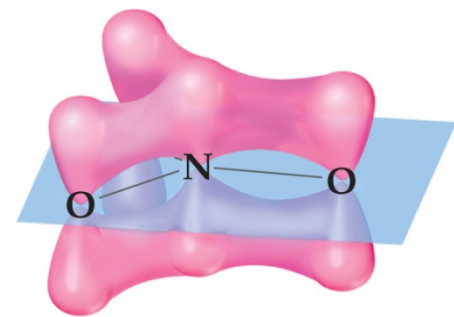
(b) Delocalization of the π bonds in the NO₃⁻ ion.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic II. Deslocalització (ressonància). Nitrat

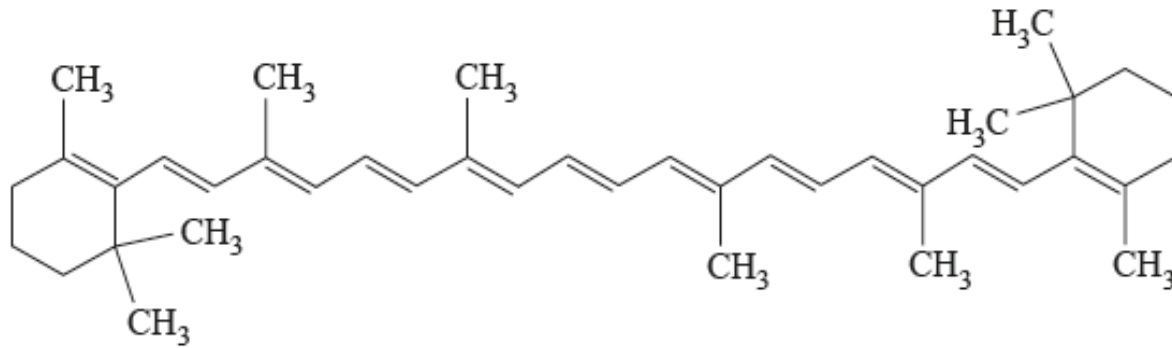
(a) N—O π bond in one of the resonance structures of NO_3^- .

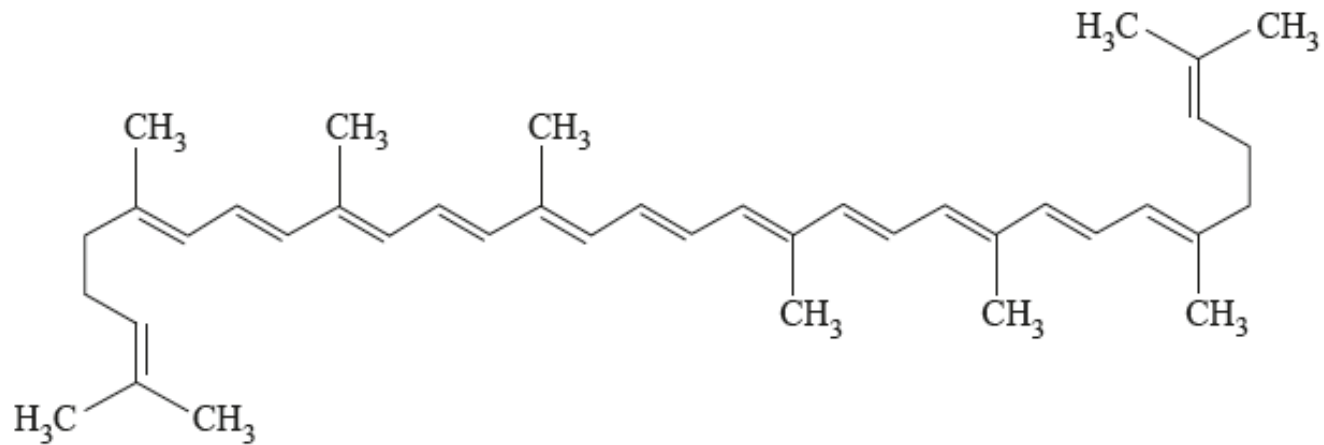
(b) Delocalization of the π bonds in the NO_3^- ion.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

L'enllaç químic II. **Deslocalització. Grans molècules**

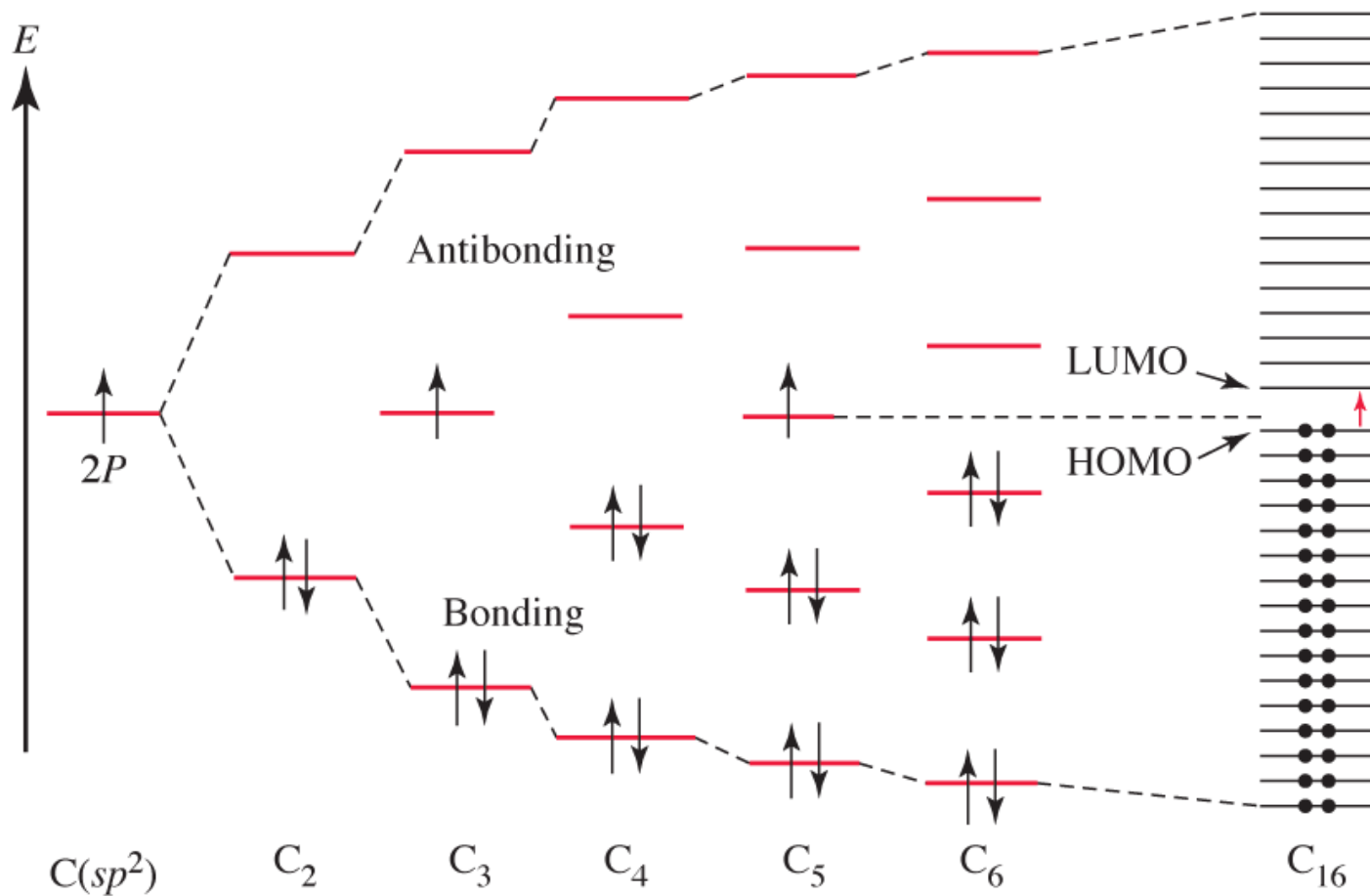

β -Carotene, C₄₀H₅₆

Lycopene, C₄₀H₅₈

L'enllaç químic II. Deslocalització. Grans molècules

▲ FIGURE 11-35
The formation of π molecular orbitals in a long-chain polyene

Algunes idees clau... Tema 5

1. Un requeriment fonamental per a una teoria d'enllaç és que proporcione **una descripció de l'estructura electrònica** de les molècules millor que les idees senzilles del model de Lewis. El mètode d'enllaç de valència considera un enllaç covalent en termes del solapament d'orbitals atòmics dels àtoms enllaçats.

2. Algunes molècules es poden descriure en termes de **solapament d'orbitals atòmics** però, sovint, hi calen mescles d'orbitals atòmics: **orbitals híbrids**. L'esquema d'hibridació triat és el que produeix una orientació dels orbitals que coincideix amb la geometria de grups d'electrons prevista per **la teoria RPECV**. Els orbitals híbrids sp s'associen amb geometries de grups d'electrons lineals; els orbitals híbrids sp^2 , amb geometries trigonals planes; els orbitals híbrids sp^3 , amb geometries tetraèdriques; els orbitals híbrids sp^3d , amb geometria bipiramidal trigonal; i els orbitals híbrids sp^3d^2 , amb geometries octaèdriques.

3. El solapament frontal dels orbitals dona lloc a **enllaços s (sigma)**. El solapament lateral de dos orbitals p dona lloc a **un enllaç p (pi)**. Els enllaços covalents simples són **enllaços s**. Un enllaç doble consisteix en un enllaç s i un enllaç p . Un enllaç triple consisteix en un enllaç s i dos enllaços p . **La forma geomètrica d'una espècie determina l'esquelet d'enllaços s, i els enllaços p s'hi afegixen per a completar la descripció de l'enllaç.**

4. En la teoria d'orbitals moleculars, els electrons s'assignen a orbitals moleculars. El nombre i tipus d'orbitals moleculars estan relacionats amb els orbitals atòmics d'on provenen. La densitat de càrrega electrònica entre els àtoms és alta en els **orbitals moleculars enllaçants i molt baixa en els orbitals antienllaçants**. **L'ordre d'enllaç** és la meitat de la diferència entre el nombre d'electrons en orbitals moleculars enllaçants i antienllaçants. Els diagrames de nivells d'energia dels orbitals moleculars i el mètode *Aufbau* poden usar-se per a descriure l'estructura electrònica d'una molècula, de manera semblant al que es va fer en el tema 3 per a les configuracions electròniques dels àtoms.

5. L'enllaç en la molècula de benzè, C_6H_6 , es basa parcialment en el **concepte d'orbitals moleculars deslocalitzats**. Aquests orbitals són regions d'alta densitat de càrrega electrònica que s'estenen a diversos àtoms en una molècula. Els orbitals moleculars deslocalitzats també proporcionen una alternativa al concepte de ressonància per a altres molècules i ions.

6. D'altra banda, les representacions de densitat de càrrega poden utilitzar-se com a guia per a comprendre l'enllaç en les molècules que no tenen estructures de Lewis simples. En molècules com SF_6 s'empra el concepte d'*hiperconjugació*. Per al SCl_2 la densitat electrònica s'analitza en termes de les direccions d'enllaç i punts crítics d'enllaç. Per al H_2SO_4 i SO_4 els punts crítics d'enllaç obtinguts a partir de la densitat de càrrega indiquen que els dibuixos de les estructures de Lewis amb la càrrega formal més senzilla és una de les millors maneres de representar l'enllaç en aquests compostos. En general, s'han d'escriure les estructures de Lewis sense capes de valència expandides.

TEMA 6. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Estats de la matèria

Conceptes generals

Forces intermoleculars

Interaccions ió-dipol. Forces dipol-dipol.
Forces de dispersió (de London)

Enllaç d'hidrogen. Influència en les propietats moleculars

Forces intermoleculars en líquids

Tensió superficial. Capil·laritat. Viscositat

Diagrames de fases

Pressió de vapor. Punt triple. Punt crític

Substàncies moleculars. Estats de la matèria

Substàncies moleculars. **Estats de la matèria**

Els estats de la matèria

són una manifestació de les forces d'atracció que mantenen unides les molècules.

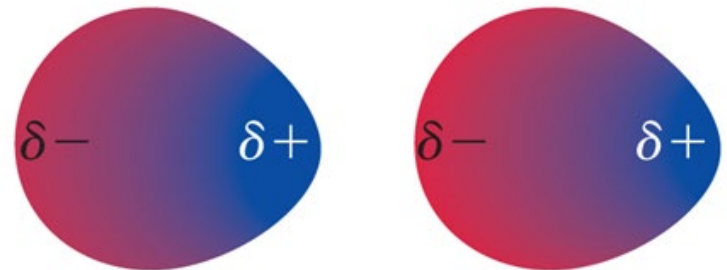
Substàncies moleculars. Estats de la matèria

**Qui en són les
responsables?**

Les forces intermoleculars

De quina naturalesa són?

Es tracta en general d'**interaccions electrostàtiques** de diferent magnitud que tenen lloc entre les molècules.

Substàncies moleculars. Estats de la matèria

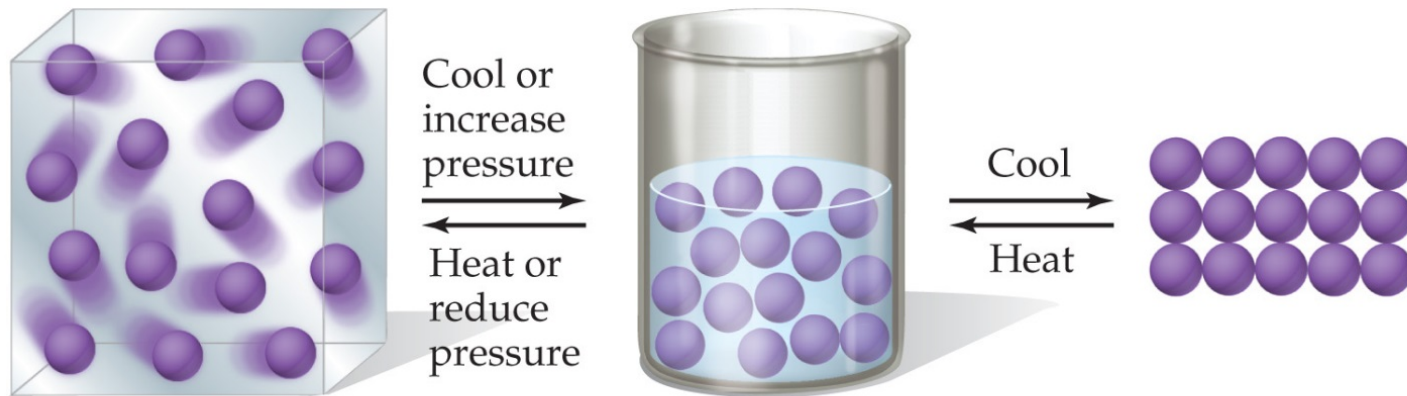
De què són
responsables...?

De les propietats
macroscòpiques de la matèria.

Substàncies moleculars. Estats de la matèria

Augmenten les **forces intermoleculares.**

Gas

Total disorder; much empty space; particles have complete freedom of motion; particles far apart

Liquid

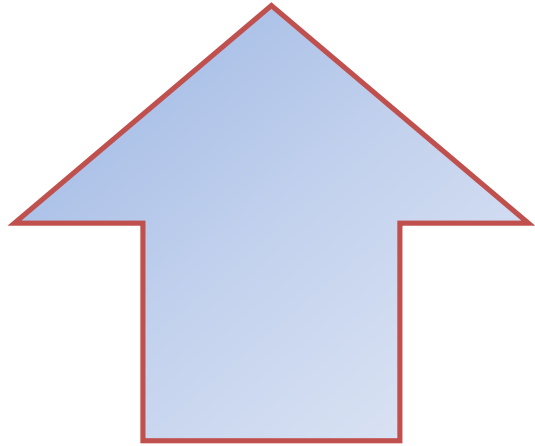
Disorder; particles or clusters of particles are free to move relative to each other; particles close together

Crystalline solid

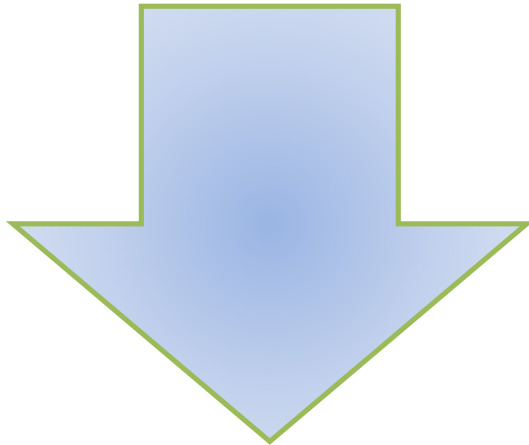
Ordered arrangement; particles are essentially in fixed positions; particles close together

Substàncies moleculars. Estats de la matèria

L'estat d'una substància depèn del equilibri entre:

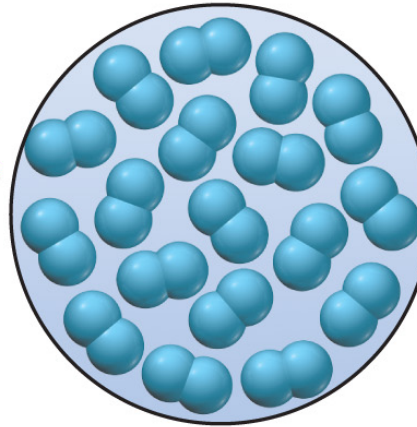
L'energia cinètica de les partícules (àtoms, molècules o ions).

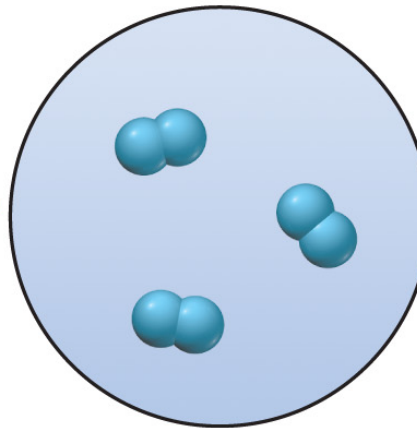
L'energia de les interaccions (energia d'atracció de les molècules).

Substàncies moleculars. **Estats de la matèria**

N_2 molecules are weakly attracted to one another at **low temperature** by intermolecular forces, causing nitrogen to become liquid.

At **higher temperatures**, intermolecular forces are no longer able to keep molecules close together, so nitrogen becomes a gas.

TEMA 6. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Forces_intermoleculares

- Interaccions ió-dipol. Forces dipol-dipol. Forces de dispersió (de London)
- Enllaç d'hidrogen. Influència en les propietats moleculars

Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

INTERACCIONS INTERMOLECULARS

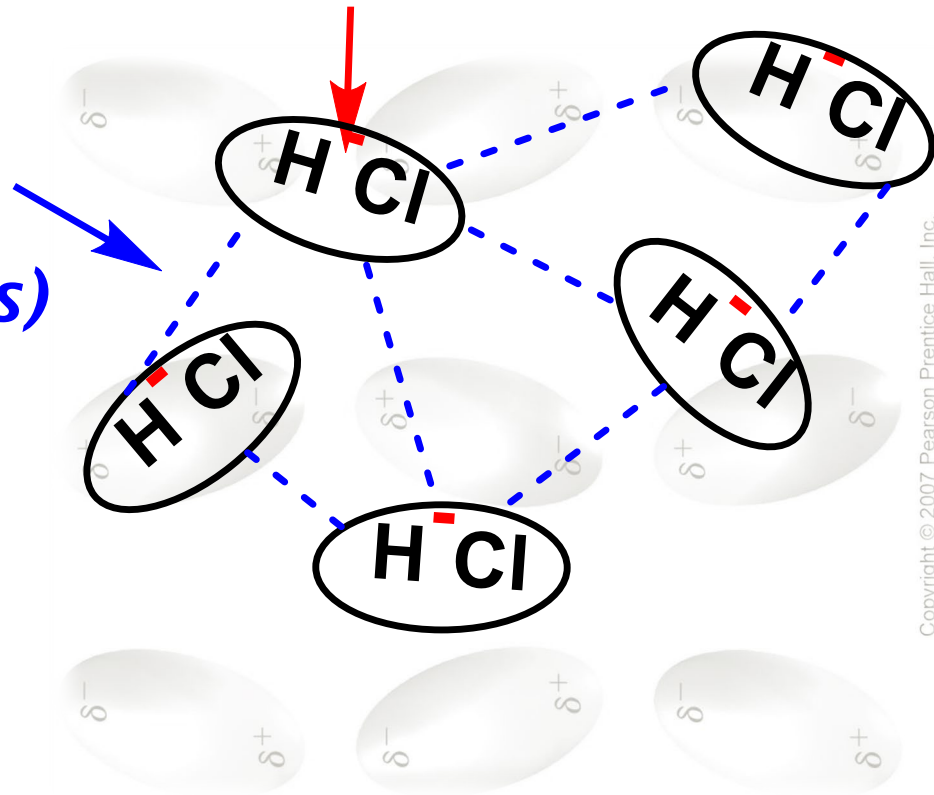
Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

Són les **forces d'atracció** entre les molècules (àtoms o ions). Es tracta d'interaccions de **naturalesa electrostàtica** i són **molt més febles** que els enllaços iònics o covalents.

Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

Interaccions fortes
(intramoleculars)

Interaccions dèbils
(intermoleculars)

Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

Forces ió-dipol

```
graph TD; A[Forces ió-dipol] --- B[Forces de Van der Waals]; B --- C[Forces dipol-dipol]; B --- D[Forces de dispersió]; B --- E[Enllaços d'hidrogen];
```

Forces de Van der Waals

Forces dipol-dipol

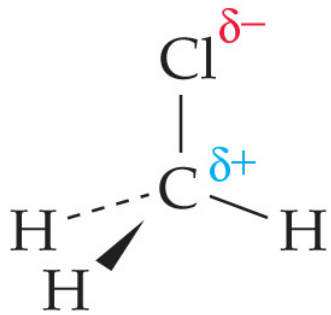
Forces de dispersió

Enllaços d'hidrogen

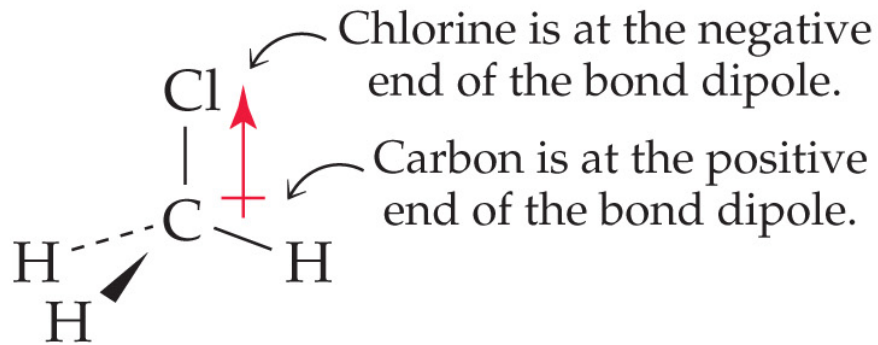
Dipol d'enllaç

degut a la diferència

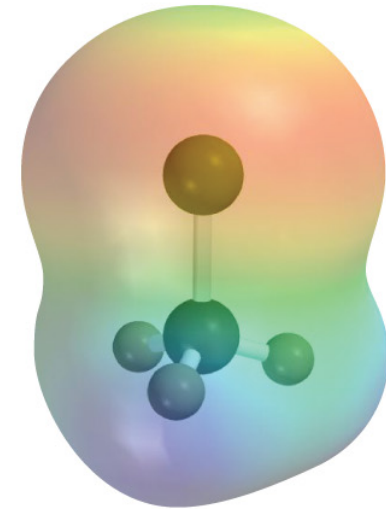
d'electronegativitat entre C i Cl.

or

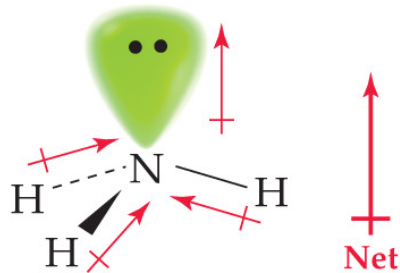
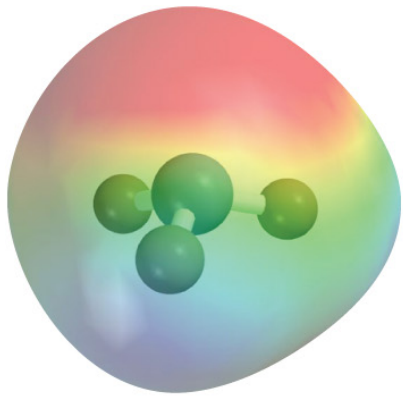
Chloromethane, CH₃Cl

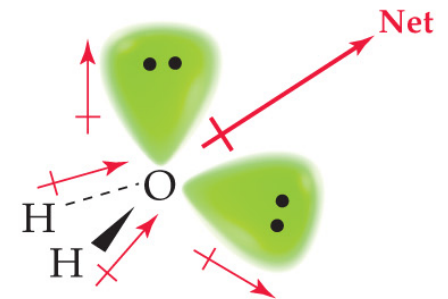
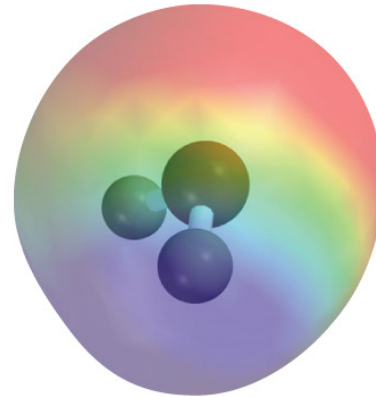
Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

Molècules polars,

amb moment dipolar (μ), degut que les polaritats individuals dels enllaços no es cancel·len entre si.

Ammonia ($\mu = 1.47$ D)

Water ($\mu = 1.85$ D)

Substàncies moleculars. Tipus d'interaccions

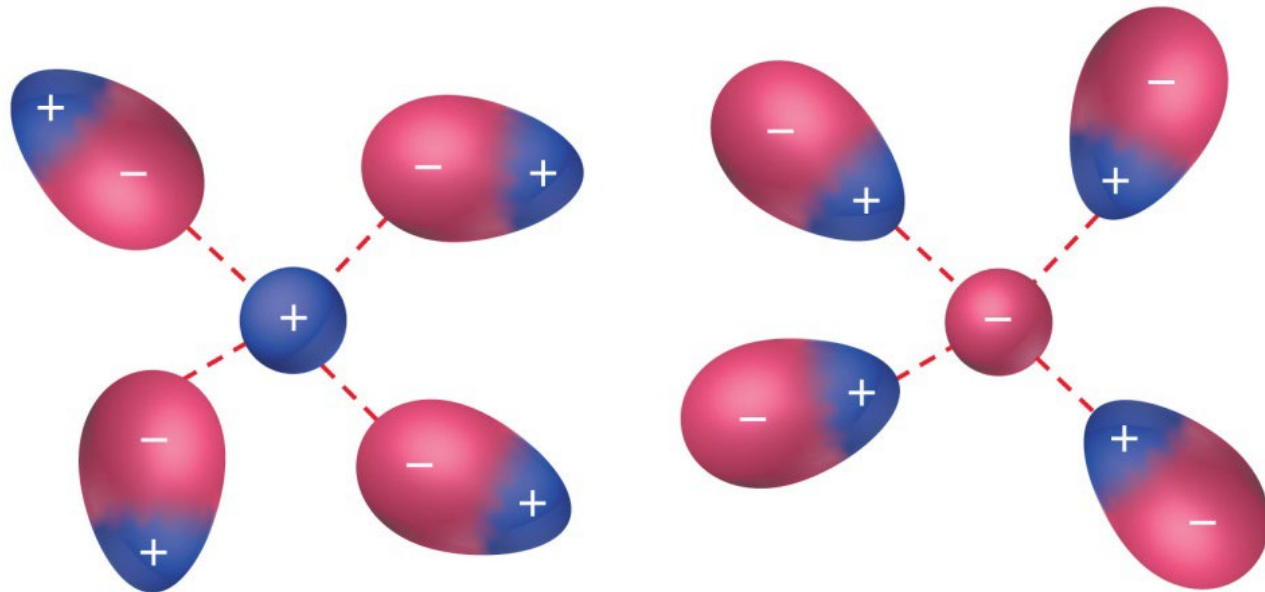

Substàncies moleculars. Forces ió-dipol

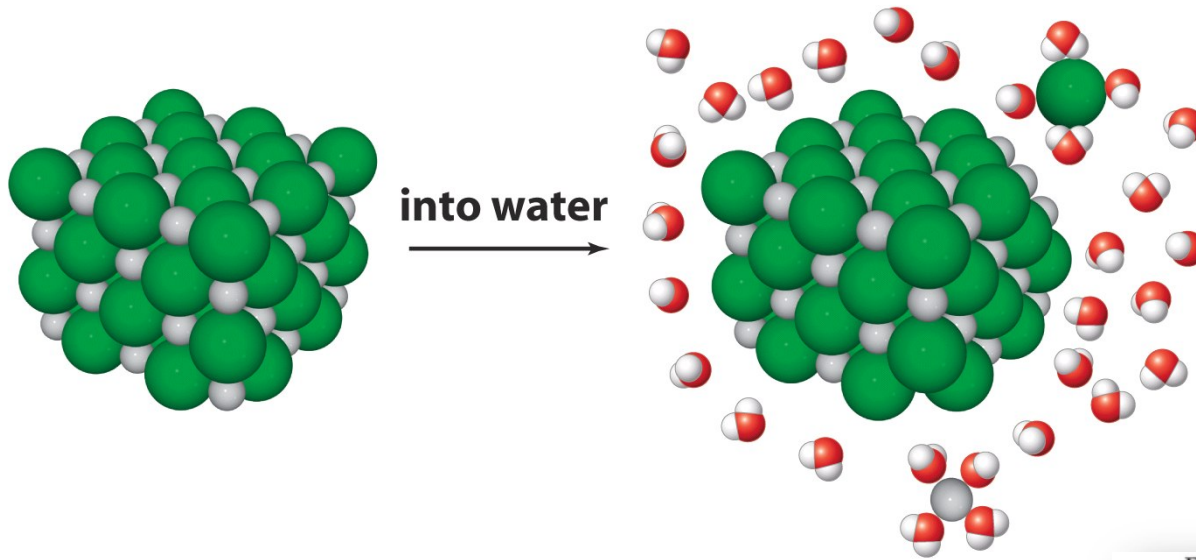
Són forces d'atracció entre un **ió**

(catió o anió) i una **molècula polar**

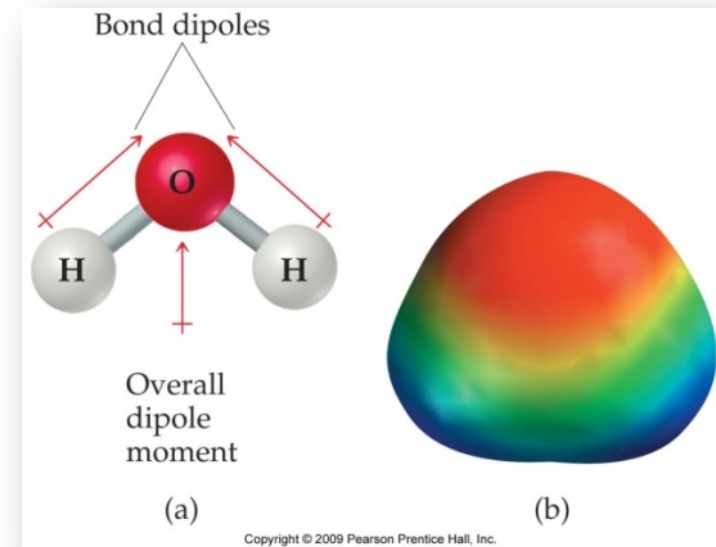
(o dipol).

Substàncies moleculars. Forces ió-dipol

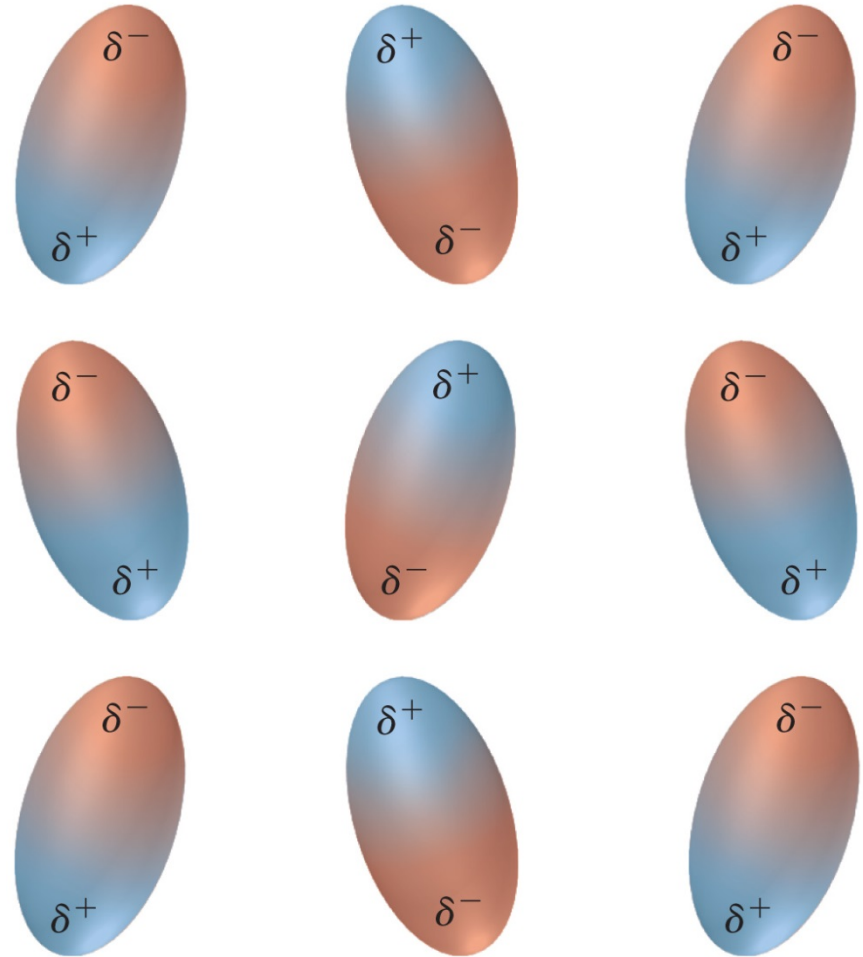

Ex. dissolució de **NaCl** en aigua.

Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dipol-dipol

Són forces d'atracció entre **molècules polars**, és a dir, molècules amb moment dipolar. Aquestes interaccions fan que les molècules tendeixen a ordenar-se.

Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dipol-dipol

TABLE 11.2 ■ Molecular Weights, Dipole Moments, and Boiling Points of Several Simple Organic Substances

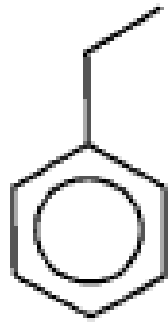
Substance	Molecular Weight (amu)	Dipole Moment μ (D)	Boiling Point (K)
Propane, CH ₃ CH ₂ CH ₃	44	0.1	231
Dimethyl ether, CH ₃ OCH ₃	46	1.3	248
Methyl chloride, CH ₃ Cl	50	1.9	249
Acetaldehyde, CH ₃ CHO	44	2.7	294
Acetonitrile, CH ₃ CN	41	3.9	355

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

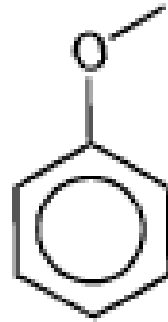
Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dipol-dipol

N_2	NO	O_2
$\mu = 0$ (nonpolar) mol. mass = 28 u bp = 77.34 K	$\mu = 0.153$ D (polar) mol. mass = 30 u bp = 121.39 K	$\mu = 0$ (nonpolar) mol. mass = 32 u bp = 90.19 K

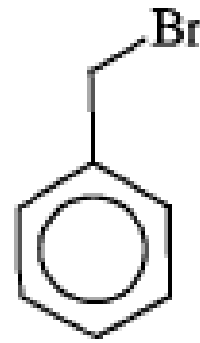
Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dipol-dipol

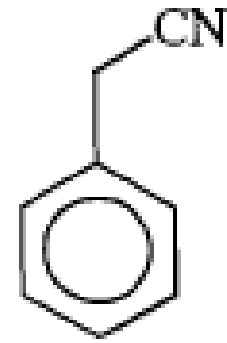
Punto ebullició (°C): 136

153

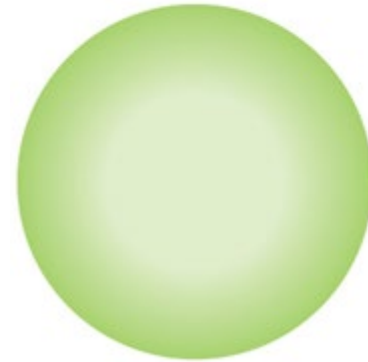
197

232

Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dispersió

Són forces d'atracció entre
**molècules NO
polars**, és a dir,
molècules amb moment
dipolar zero.

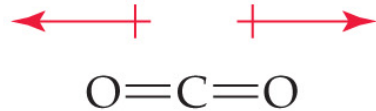
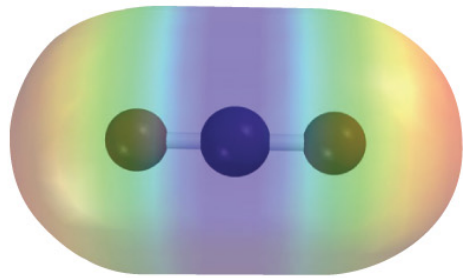

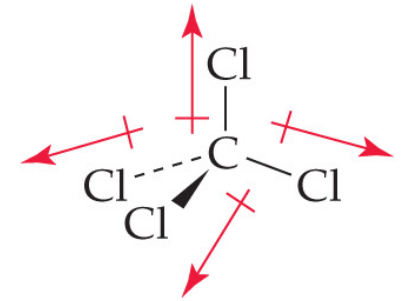
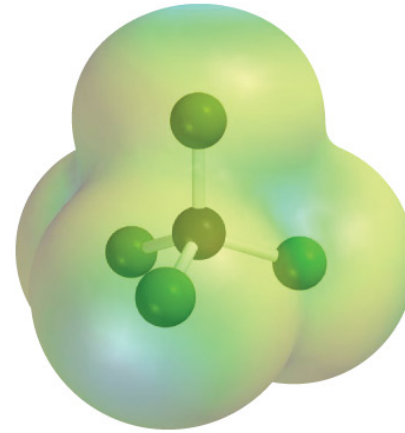
Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dispersió

Molècules no polars, és a dir, amb moment dipolar (μ) = 0.

Les polaritats individuals dels enllaços es cancel·len entre si.

Carbon dioxide ($\mu = 0$)

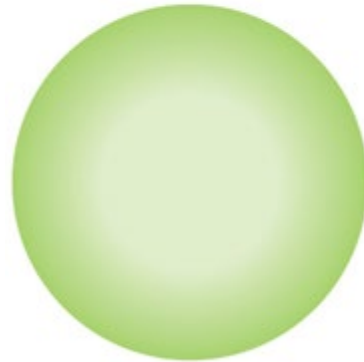

Tetrachloromethane ($\mu = 0$)

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

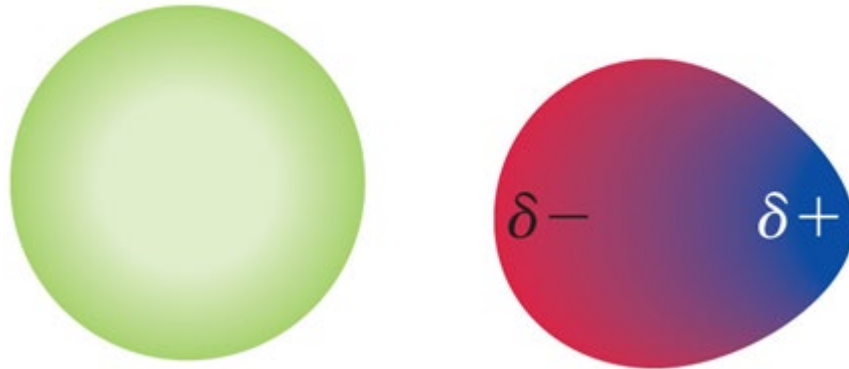
Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dispersió

**Si la molècula és no polar,
d'on ixen les forces
intermoleculars?**

Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dispersió

Concepte de dipol instantani.

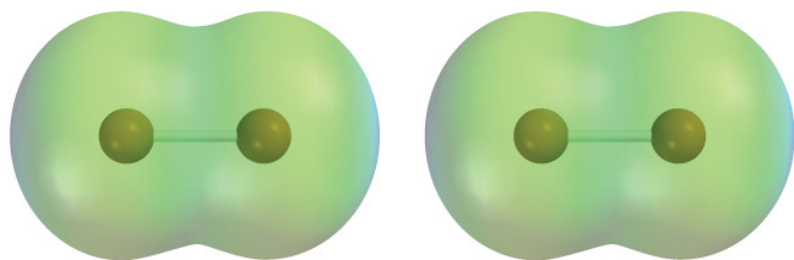

Substàncies moleculars. Van der Waals. Dispersió (de London)

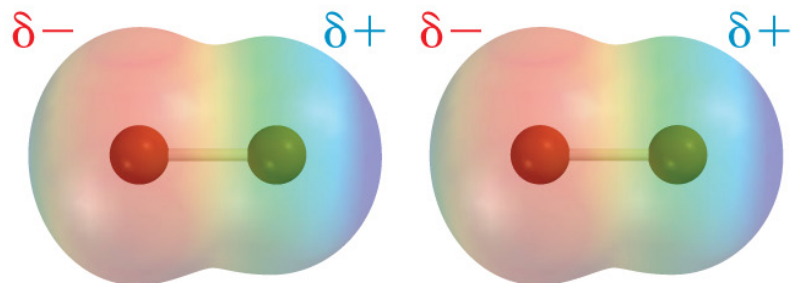
Sorgeixen **pel moviment continu dels electrons**, cosa que dona lloc a l'aparició de **dipols instantanis i dipols induïts**, que interaccionen entre si.

També apareixen en molècules polars...

Substàncies moleculars. Van der Waals. Dispersió (de London)

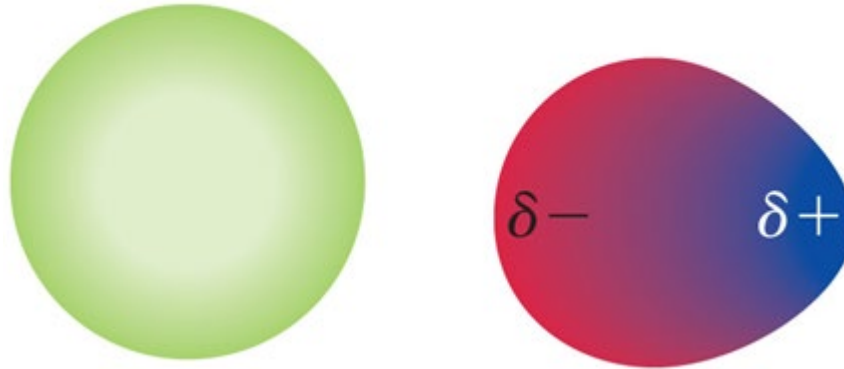
Averaged over time, the electron distribution in a Br_2 molecule is **symmetrical**.

At any given instant, the electron distribution in a molecule may be **unsymmetrical**, resulting in a temporary dipole and inducing a complementary attractive dipole in neighboring molecules.

Substàncies moleculars. Forces Van der Waals. Dispersió

Concepte de dipol polaritzabilitat.

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

La facilitat amb què **el núvol electrònic**
d'una molècula puga **distorsionar-se**
per a originar **un dipol instantani**.

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

En general, les **molècules més grans** presenten una **polaritzabilitat major**, perquè tenen més electrons i aquests es troben més lluny del nucli.

Les molècules **més polaritzables** tenen forces de dispersió **més grans**.

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

Halogen	Molecular Weight (amu)	Boiling Point (K)	Noble Gas	Molecular Weight (amu)	Boiling Point (K)
F ₂	38.0	85.1	He	4.0	4.6
Cl ₂	71.0	238.6	Ne	20.2	27.3
Br ₂	159.8	332.0	Ar	39.9	87.5
I ₂	253.8	457.6	Kr	83.8	120.9
			Xe	131.3	166.1

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

Compound	Polarizability,* 10^{-25} cm^3	Molar Mass, amu	Boiling Point, K
H ₂	7.90	2.0158	20.35
O ₂	16.0	31.9988	90.19
N ₂	17.6	28.0134	77.35
CH ₄	26.0	16.04	109.15
C ₂ H ₆	44.7	30.07	184.55
Cl ₂	46.1	70.906	238.25
C ₃ H ₈	62.9	44.11	231.05
CCl ₄	105	153.81	349.95

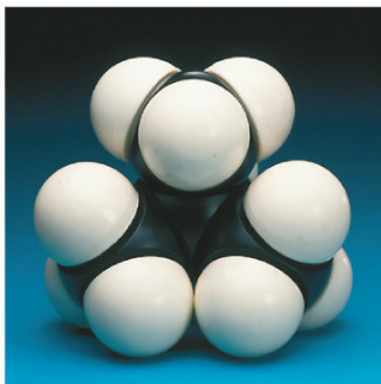
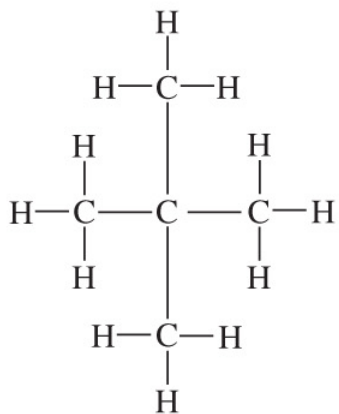
*Sometimes polarizability is referred to as *polarizability volume*. Note that the units of polarizability given above have the units of volume. That provides a measure of the atomic or molecular volume.

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

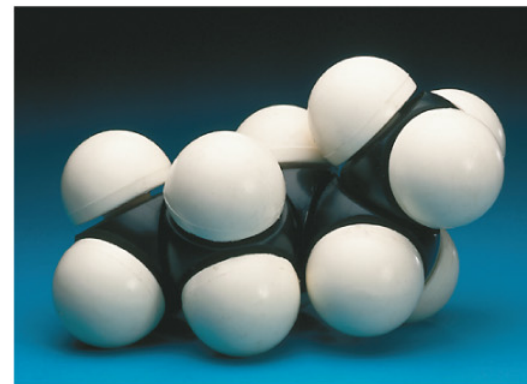
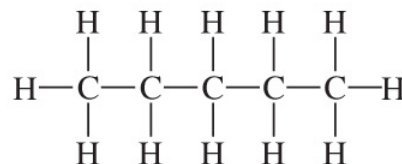
La **forma de les molècules** també influeix en la magnitud de les forces de dispersió: en **molècules ramificades** (en comparació amb molècules lineals) la superfície de contacte disminueix i les interaccions intermoleculars **són menys intenses.**

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

Ramificada vs Lineal

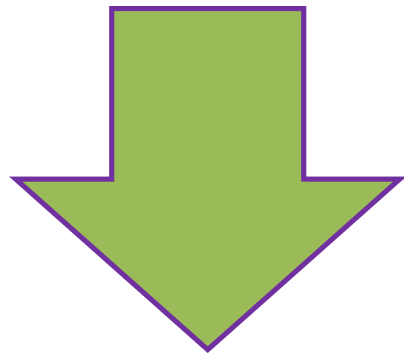

(a) Neopentane
bp = 9.5 °C

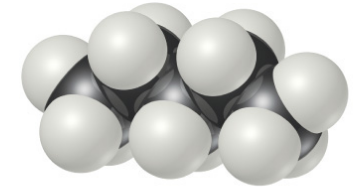
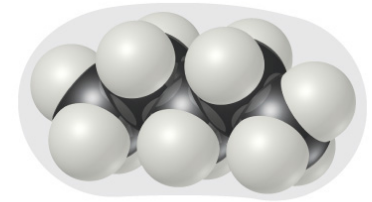
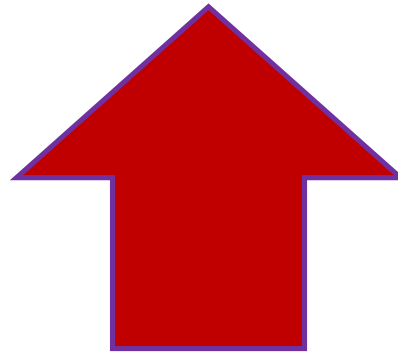
(b) Pentane
bp = 36.1 °C

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

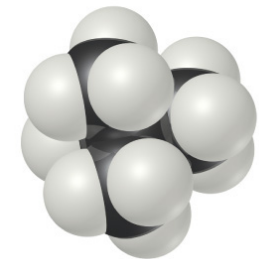

Molècules
més
ramificades

Forces
intermoleculars
menys intenses

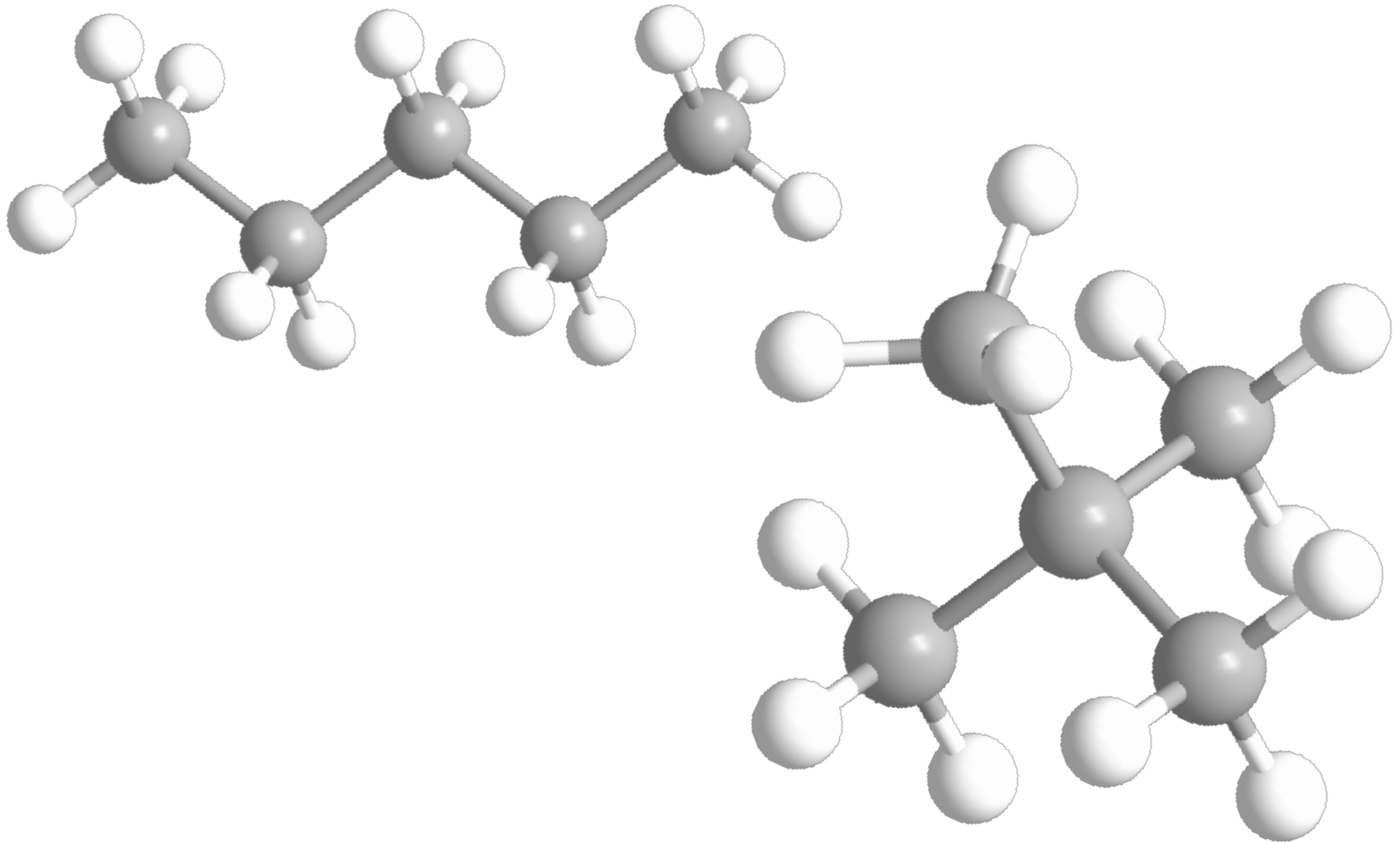

n-Pentane
(bp = 309.4 K)

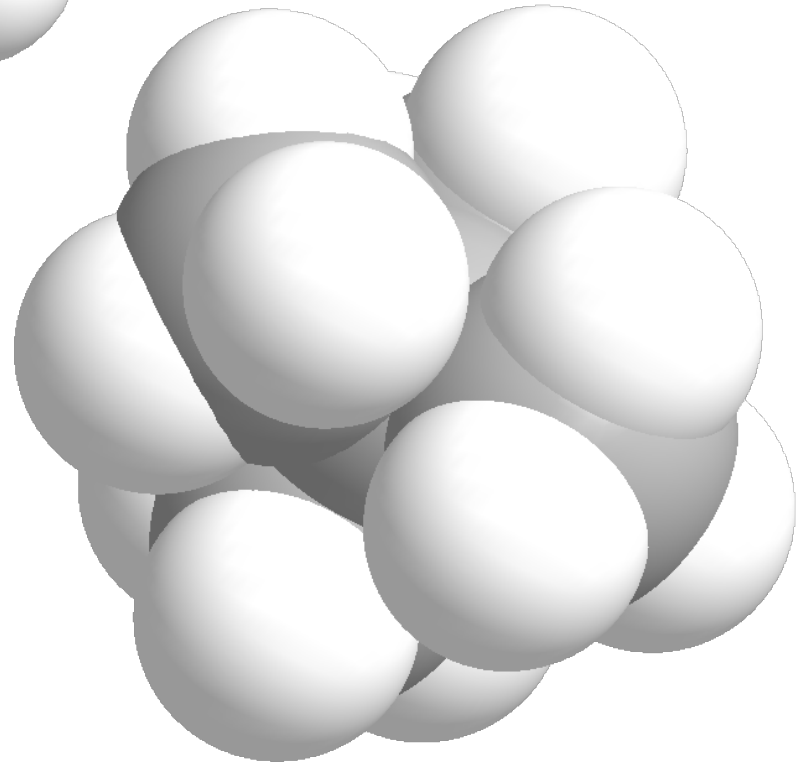
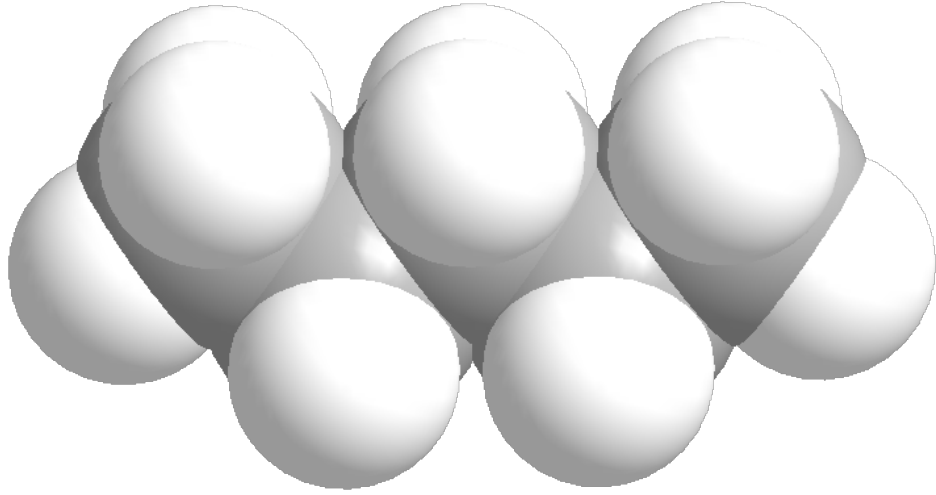

Neopentane
(bp = 282.7 K)

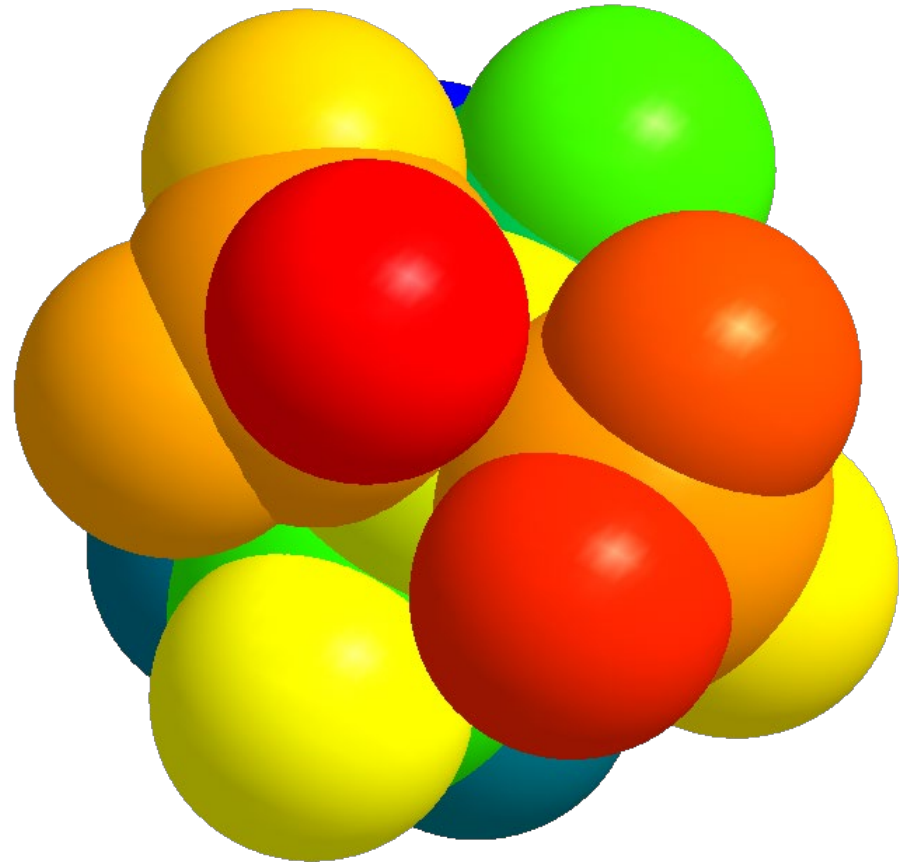
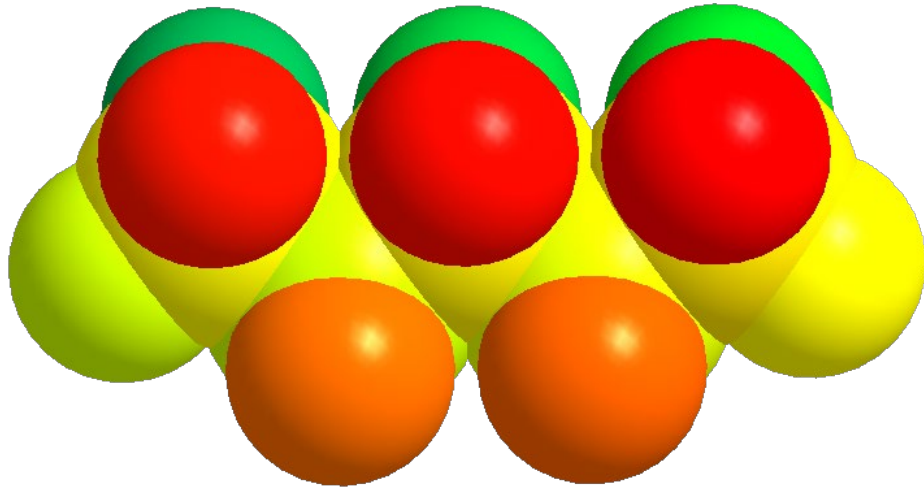
Substàncies moleculars. **Polaritzabilitat**

Substàncies moleculars. **Polaritzabilitat**

Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

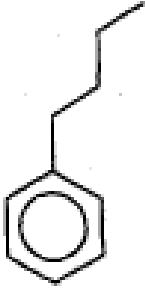
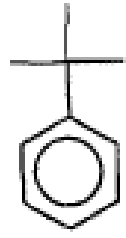
Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

Table 2.1 Nomenclature and Physical Properties of Straight-Chain Alkanes

Number of carbons	Molecular formula	Name	Condensed structure	Boiling point (°C)	Melting point (°C)	Density ^a (g/mL)
1	CH ₄	methane	CH ₄	-167.7	-182.5	
2	C ₂ H ₆	ethane	CH ₃ CH ₃	-88.6	-183.3	
3	C ₃ H ₈	propane	CH ₃ CH ₂ CH ₃	-42.1	-187.7	
4	C ₄ H ₁₀	butane	CH ₃ CH ₂ CH ₂ CH ₃	-0.5	-138.3	
5	C ₅ H ₁₂	pentane	CH ₃ (CH ₂) ₃ CH ₃	36.1	-129.8	0.5572
6	C ₆ H ₁₄	hexane	CH ₃ (CH ₂) ₄ CH ₃	68.7	-95.3	0.6603
7	C ₇ H ₁₆	heptane	CH ₃ (CH ₂) ₅ CH ₃	98.4	-90.6	0.6837
8	C ₈ H ₁₈	octane	CH ₃ (CH ₂) ₆ CH ₃	125.7	-56.8	0.7026
9	C ₉ H ₂₀	nonane	CH ₃ (CH ₂) ₇ CH ₃	150.8	-53.5	0.7177
10	C ₁₀ H ₂₂	decane	CH ₃ (CH ₂) ₈ CH ₃	174.0	-29.7	0.7299
11	C ₁₁ H ₂₄	undecane	CH ₃ (CH ₂) ₉ CH ₃	195.8	-25.6	0.7402
12	C ₁₂ H ₂₆	dodecane	CH ₃ (CH ₂) ₁₀ CH ₃	216.3	-9.6	0.7487
13	C ₁₃ H ₂₈	tridecane	CH ₃ (CH ₂) ₁₁ CH ₃	235.4	-5.5	0.7546
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
20	C ₂₀ H ₄₂	eicosane	CH ₃ (CH ₂) ₁₈ CH ₃	343.0	36.8	0.7886
21	C ₂₁ H ₄₄	heneicosane	CH ₃ (CH ₂) ₁₉ CH ₃	356.5	40.5	0.7917
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
30	C ₃₀ H ₆₂	triacontane	CH ₃ (CH ₂) ₂₈ CH ₃	449.7	65.8	0.8097

^aDensity is temperature dependent. The densities given are those determined at 20°C (*d*^{20°}).

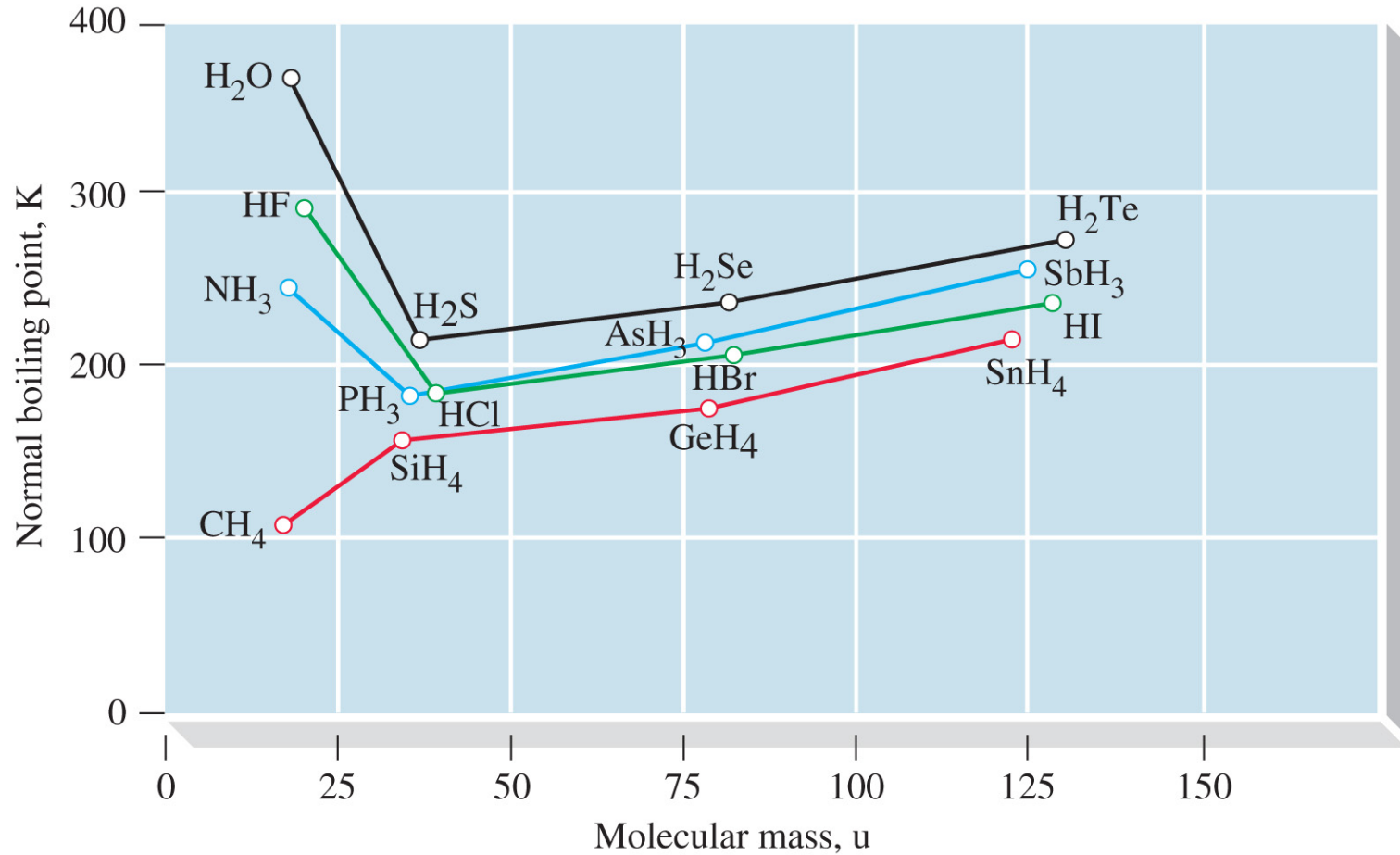
Substàncies moleculars. Polaritzabilitat

					
Peso Molecular:	78	92	106	134	134
Punto ebullició:	80	110	136	182	167 °C

Enllaç

d'hidrogen

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

És un tipus d'interacció dipol-dipol
especialment fort que es dona

entre:

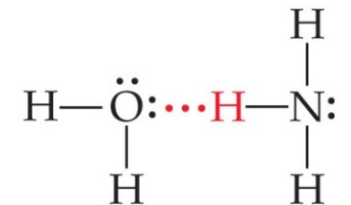
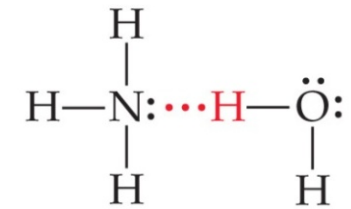
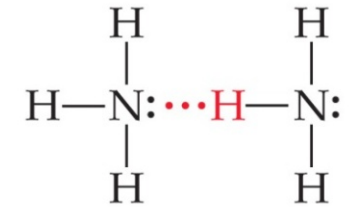
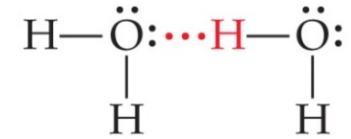
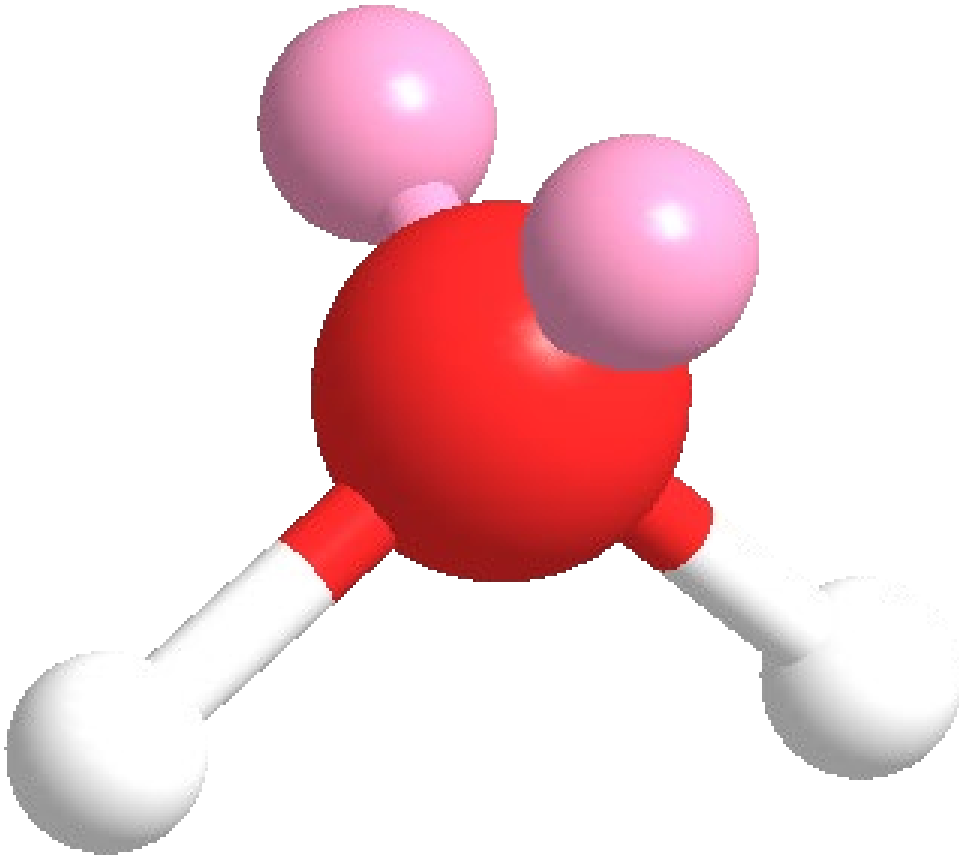
l'àtom d'H d'un enllaç polar (O-H, N-H, F-H)

i un àtom electronegatiu xicotet (O, N, F),

amb parells d'electrons solitaris.

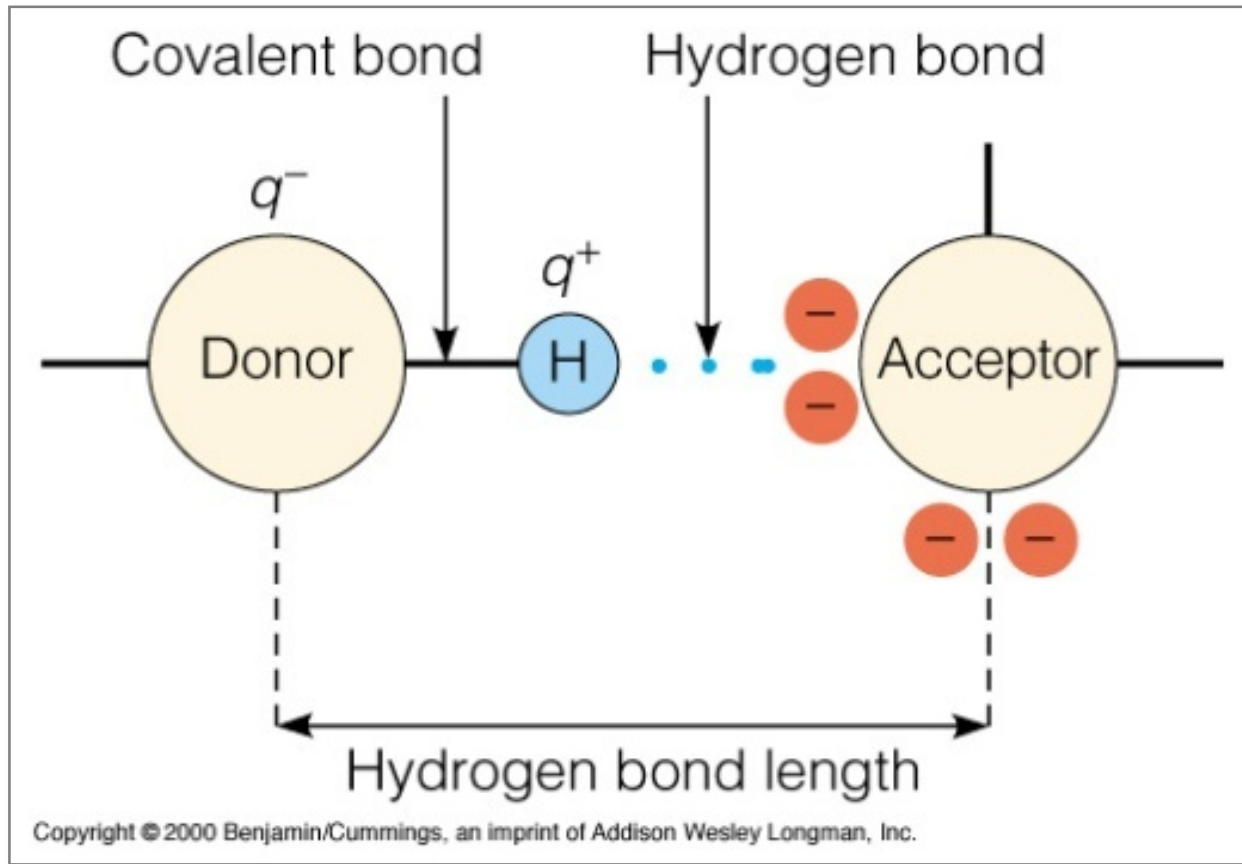
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

Parells d'electrons solitaris

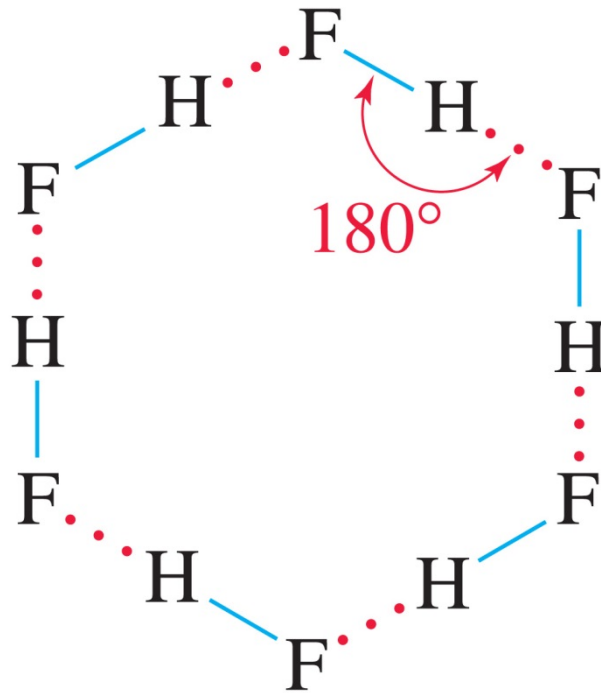
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

Donador
d'hidrogen

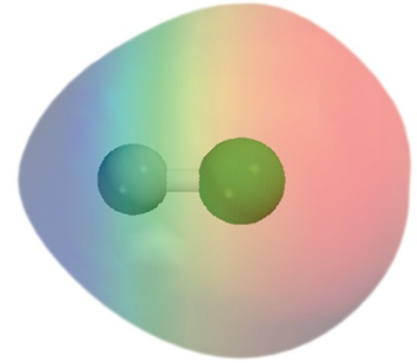

Acceptor
d'hidrogen

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

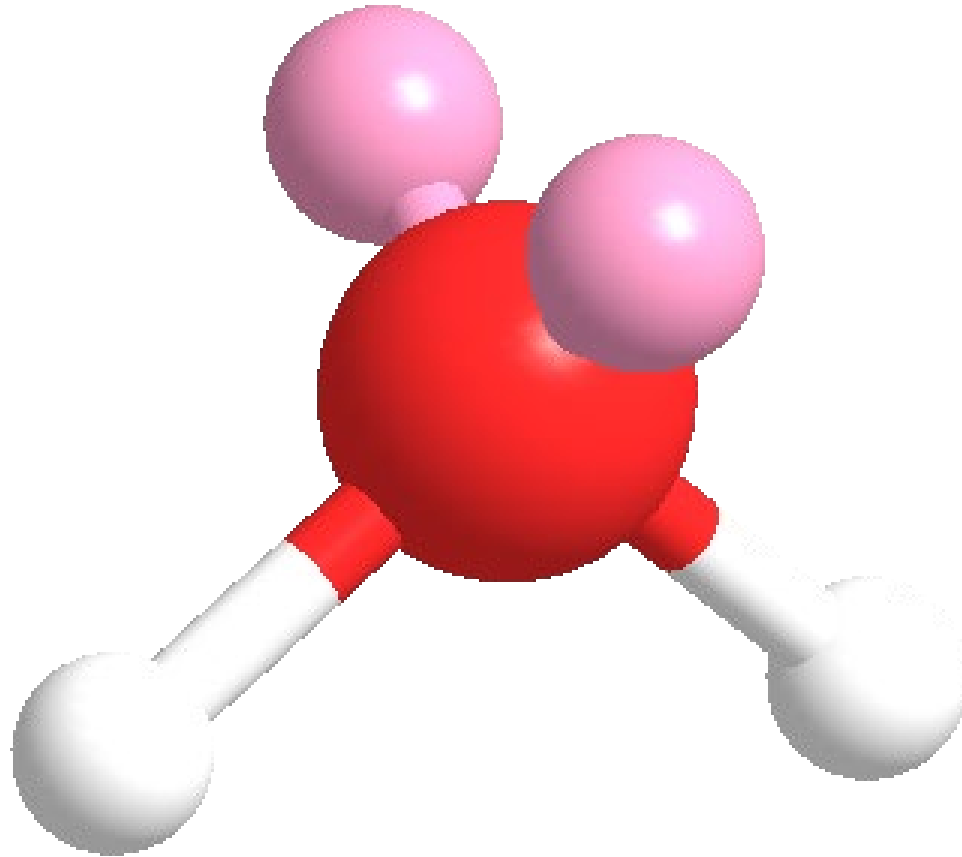
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

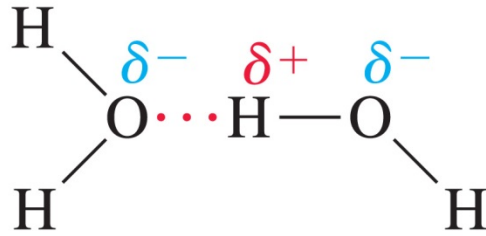
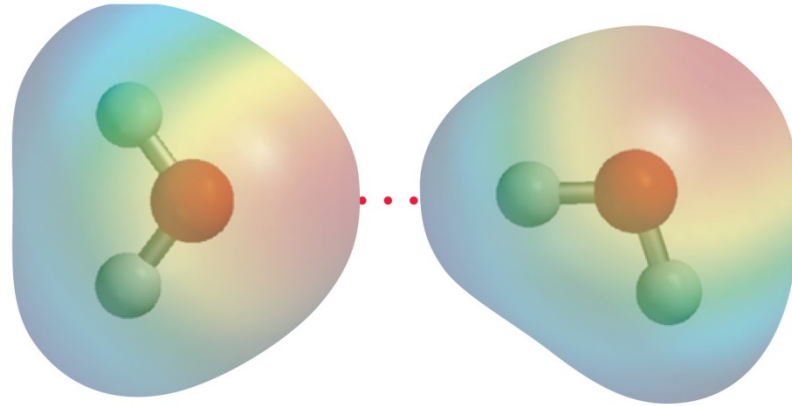
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

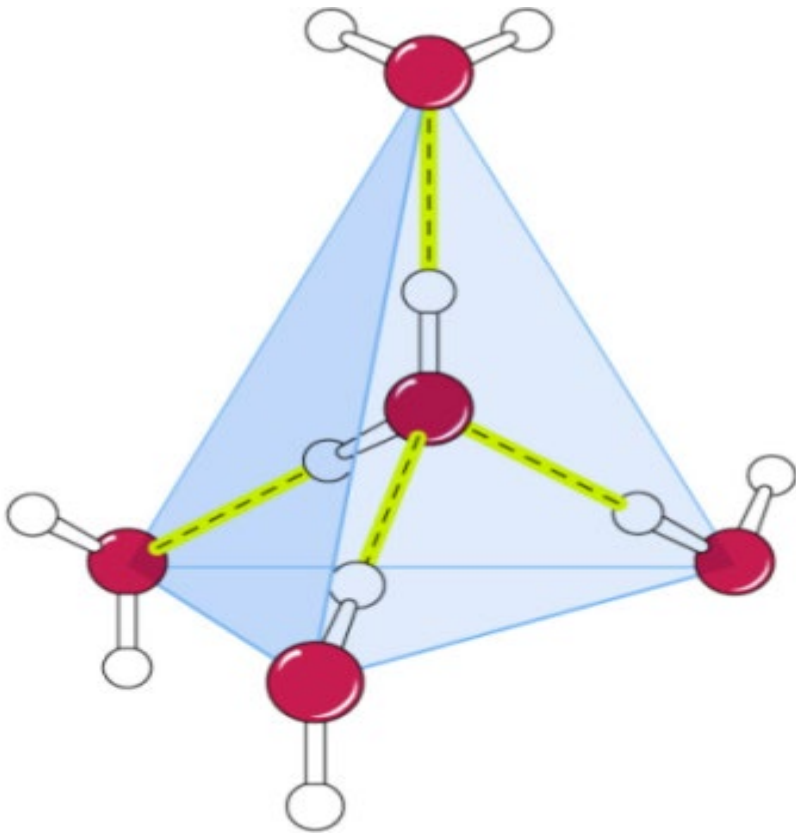
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

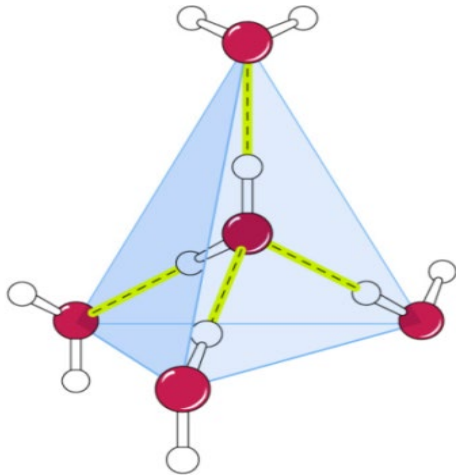
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

Una molècula
d'aigua pot
formar fins a
**4 enllaços
d'hidrogen**

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

L'exclusivitat de l'aigua

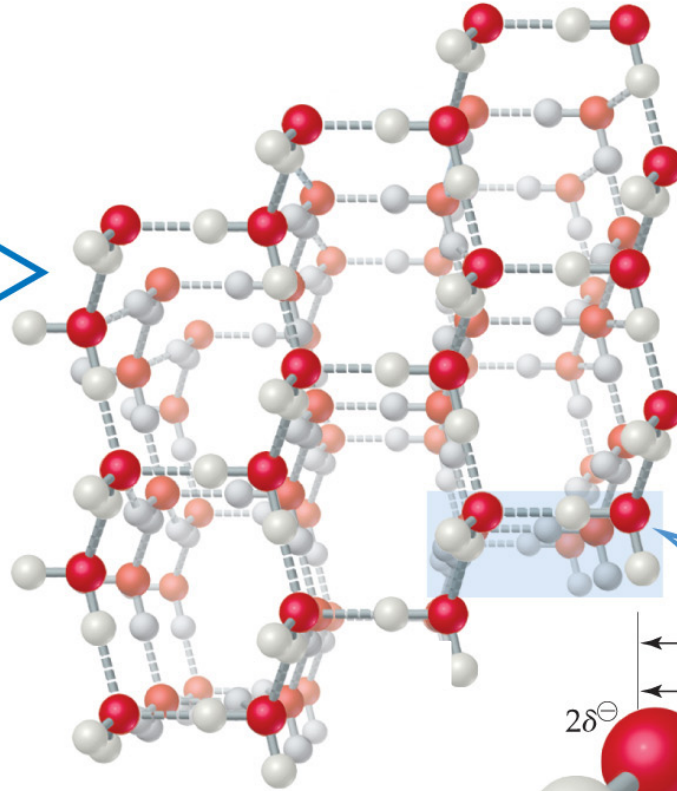

Encara que **molts compostos poden formar ponts d'hidrogen intermoleculars**, el que fa **diferent a l' H_2O** d'altres molècules polars, com **NH_3 i HF** , és que cada àtom d'oxigen forma **dos ponts d'hidrogen**, el mateix nombre de parells lliures d'electrons que posseeix aquest àtom. Així, les molècules d'aigua s'enllacen en una **extensa xarxa tridimensional** on cada àtom d'oxigen forma un tetraedre amb quatre àtoms d'hidrogen, dos units per enllaços covalents i dos per ponts d'hidrogen. Aquesta igualtat en el nombre d'àtoms d'hidrogen i de parells lliures no és típica del **NH_3** ni de **HF** o, per ser més precisos, de cap altra molècula que siga capaç de formar ponts d'hidrogen. Per tant, aquestes molècules formen anells o cadenes, **però no estructures tridimensionals.**

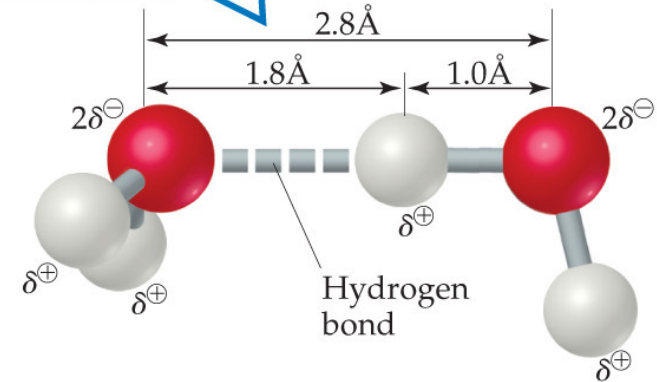
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

(a)

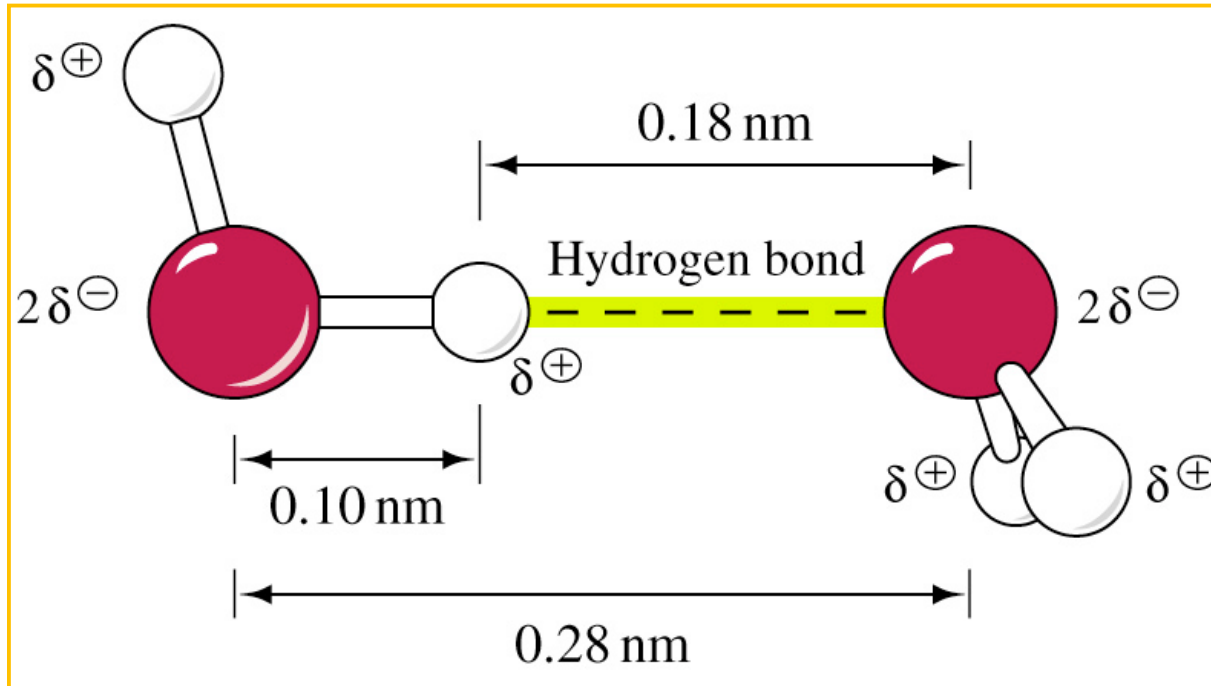

(b)

(c)

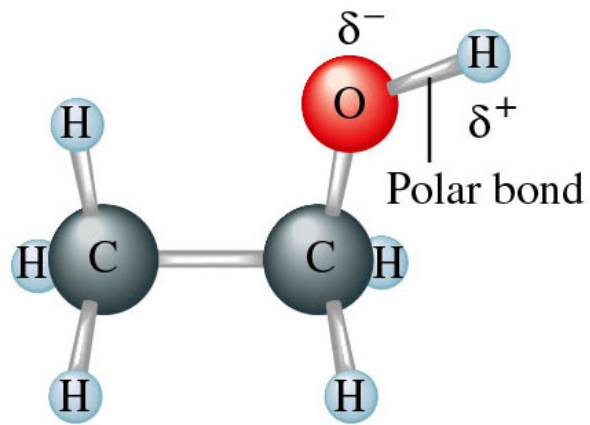
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en l'aigua

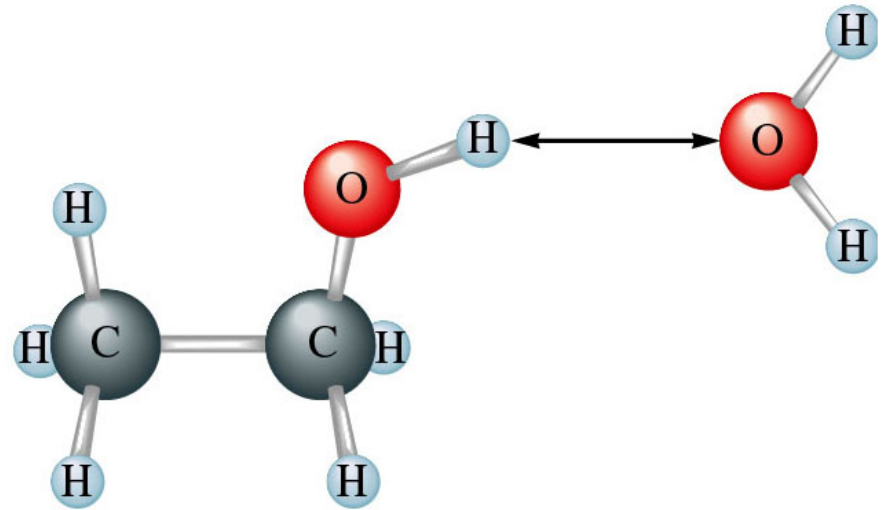
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

**Només hi ha l'enllaç
d'hidrogen **OH** a l'aigua?**

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen. Altres substàncies

(a)

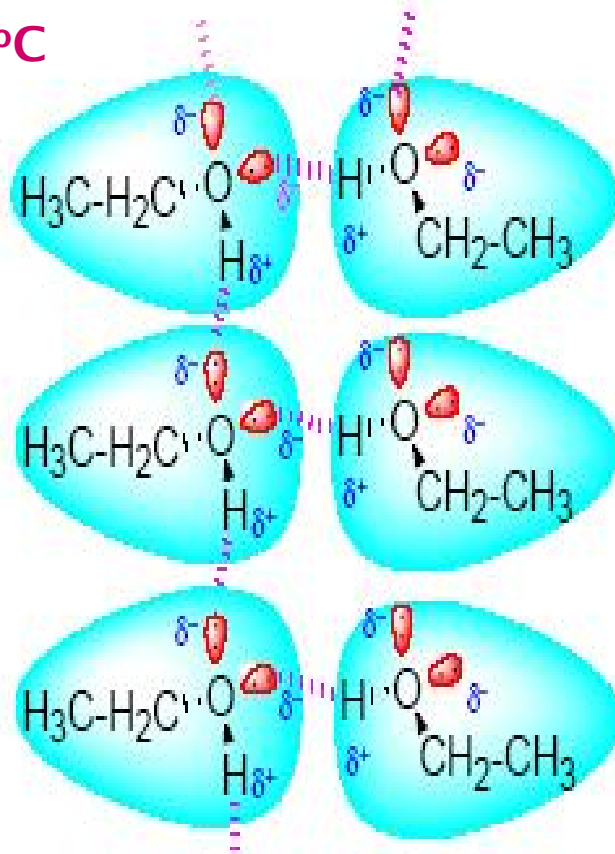
(b)

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen. Altres substàncies

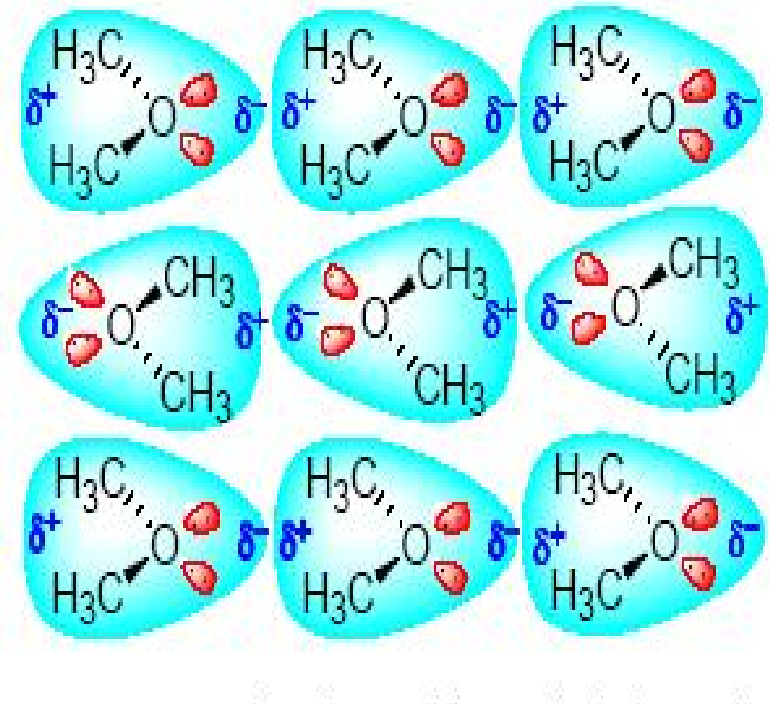
Interacciones por puente de hidrógeno en el etanol

p.eb. = 78°C

Interacciones dipolo-dipolo en el dimetil éter

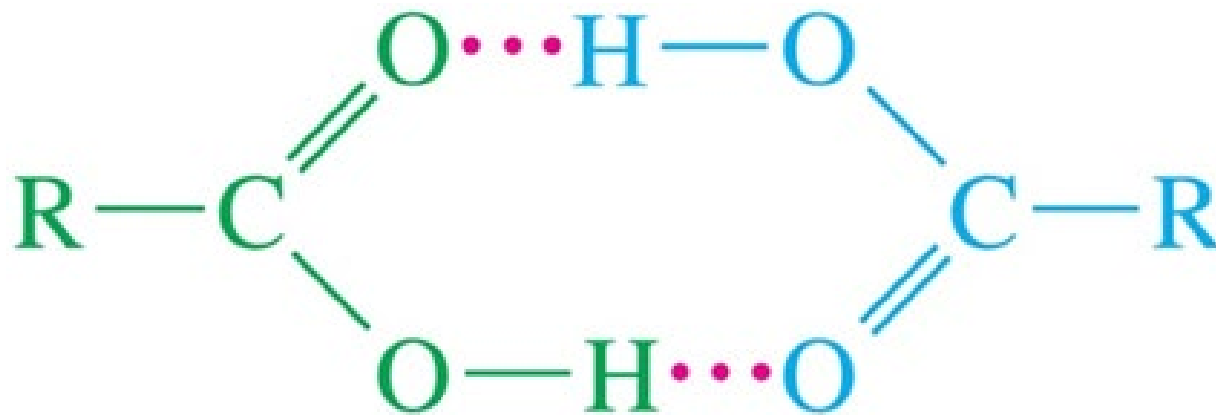
p.eb. = -25°C

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen. Altres substàncies

I poden ser dobles?

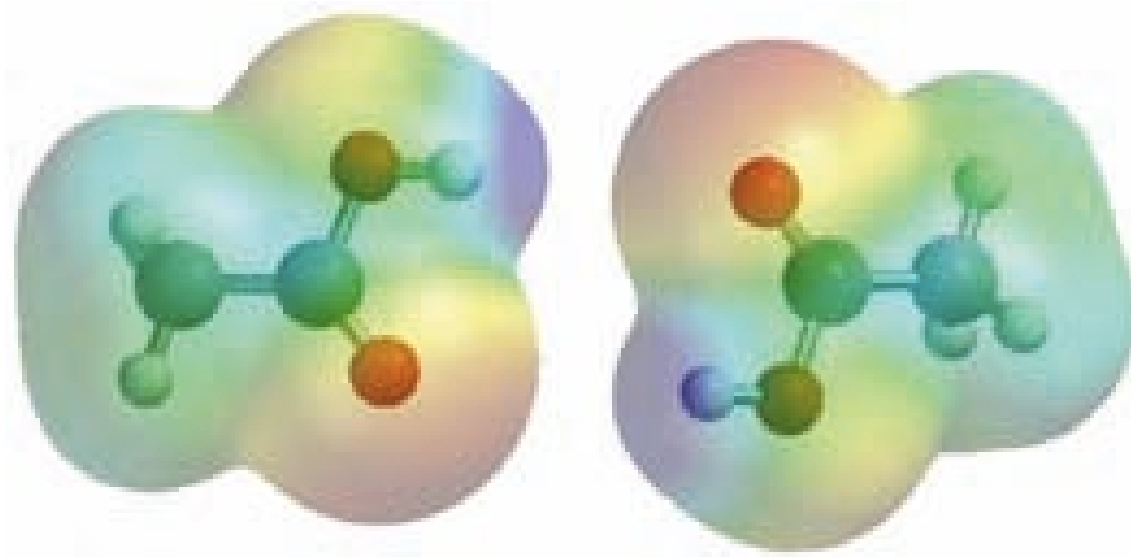
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen múltiple

hydrogen-bonded acid dimer

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

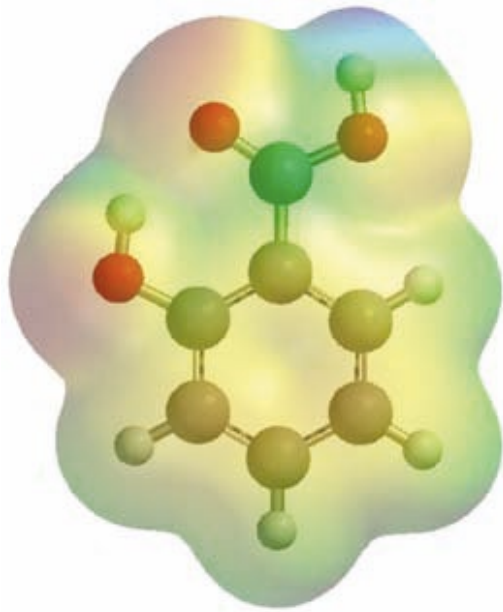
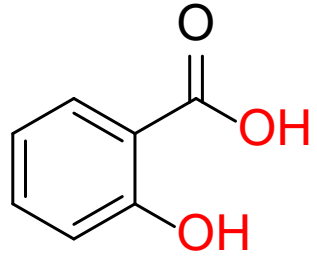
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen múltiple

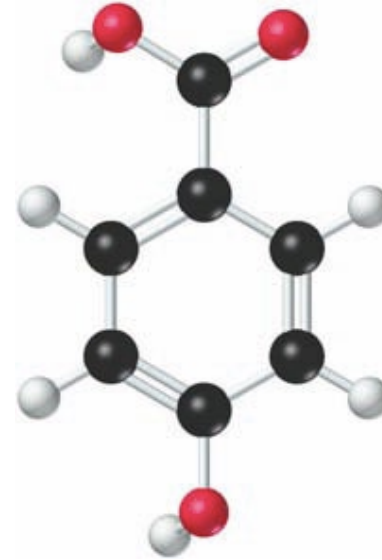
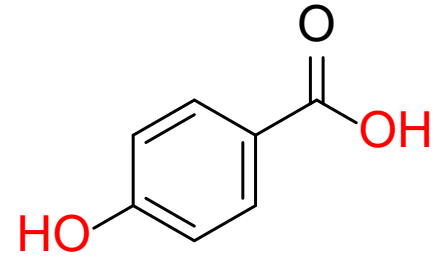
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

I poden ser interns?

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen intern

o-hidroxibenzoic àcid
(acetil salicílic)

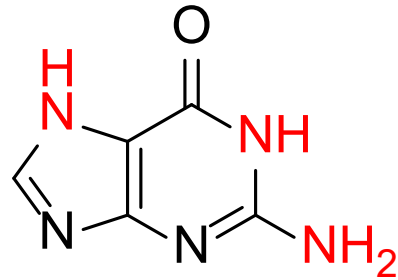

p-hidroxibenzoic àcid

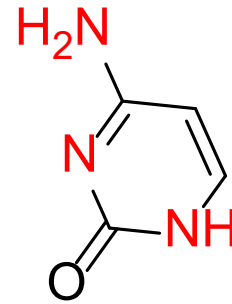
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen en la matèria viva

I en la matèria viva?

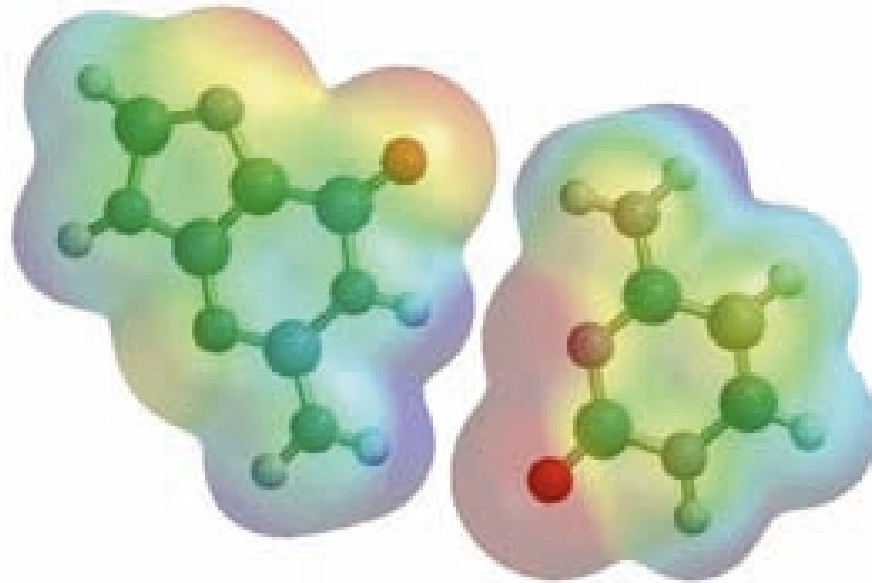
Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen a la matèria viva

Guanina

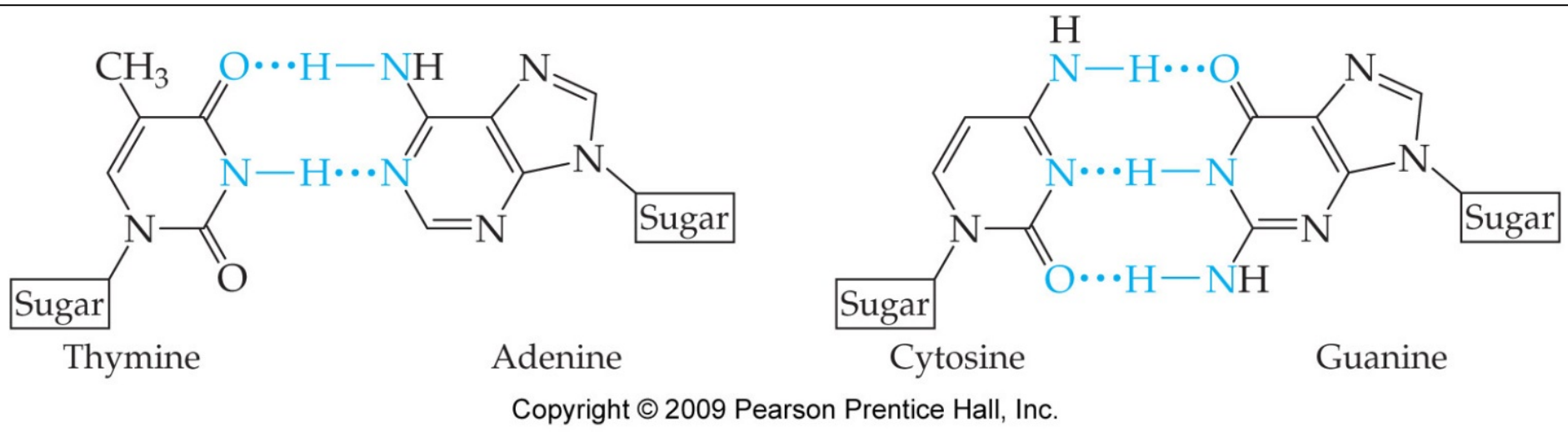

Citosina

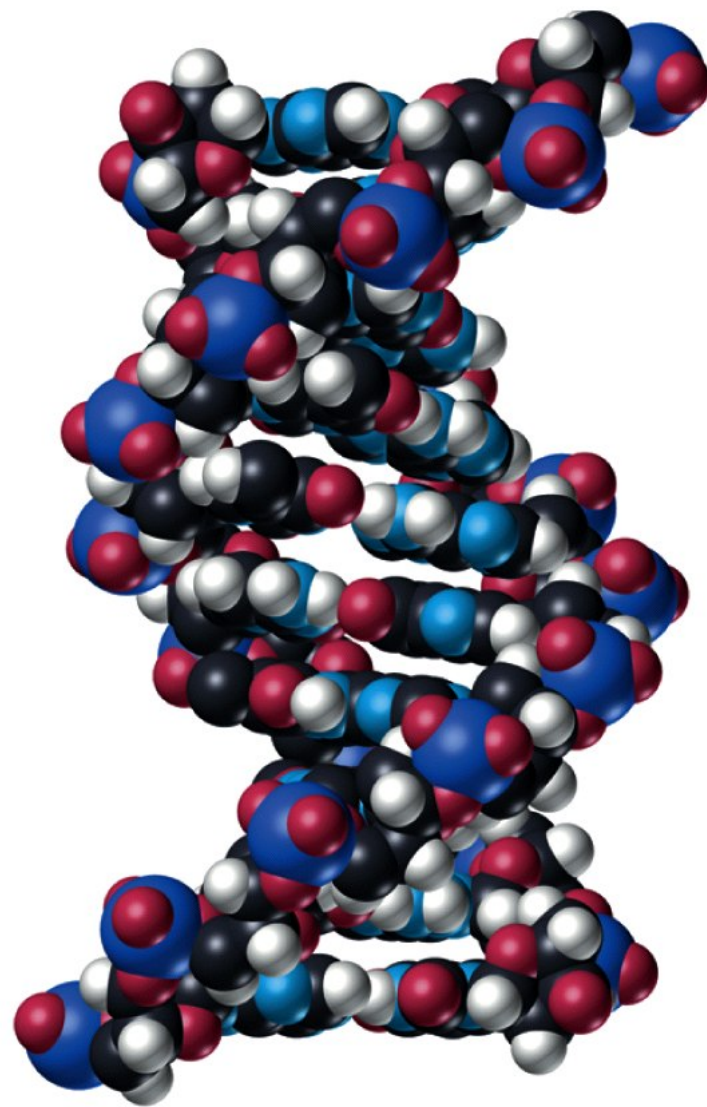
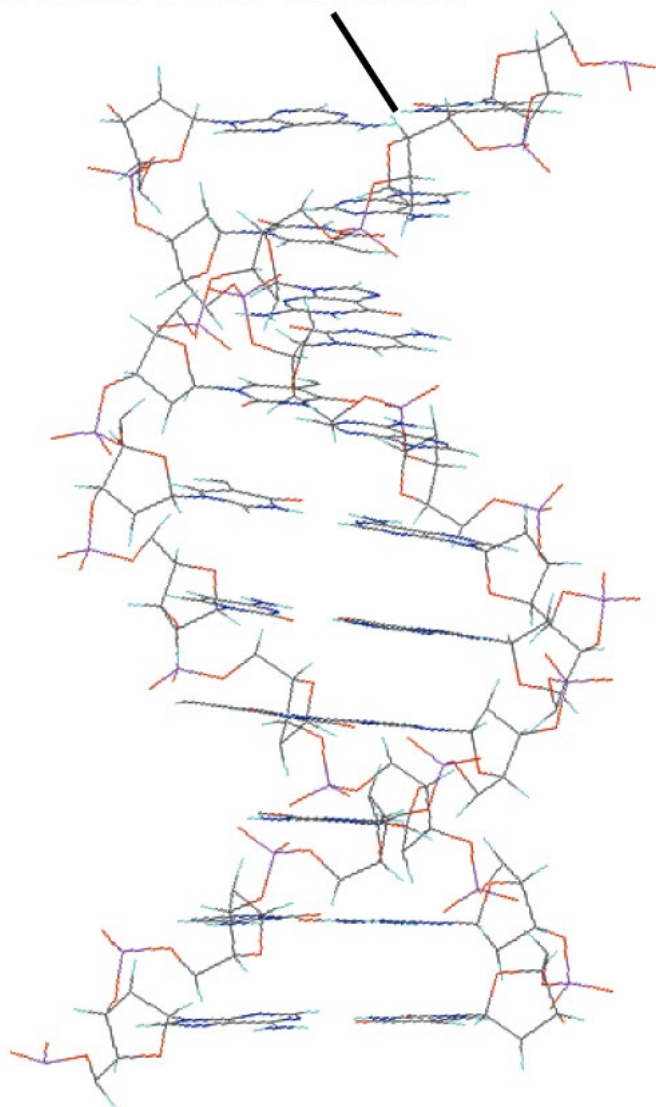

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen

Hydrogen bond between chains

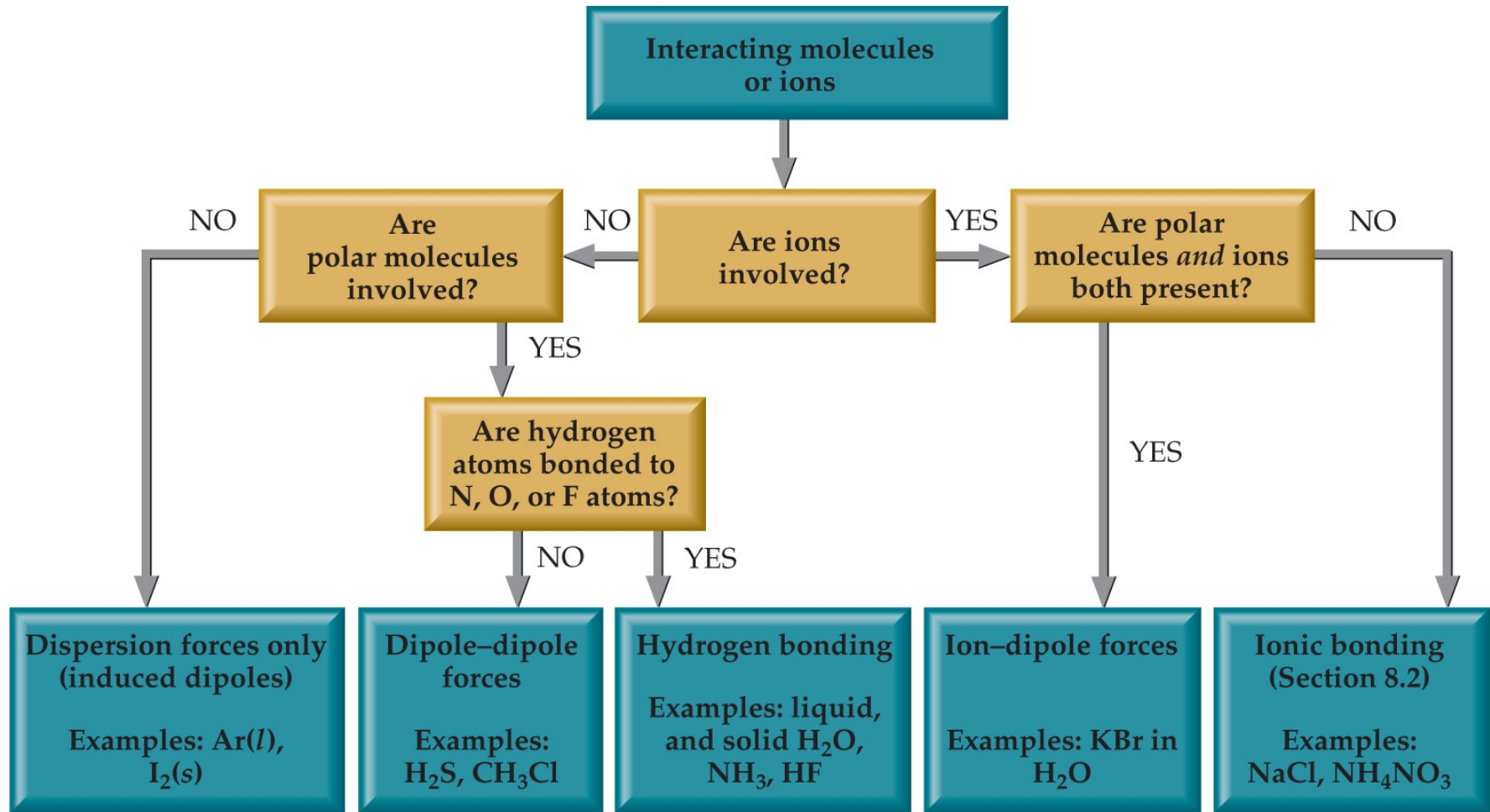

Substàncies moleculars. **Comparativa general de forces**

TABLE 10.5 A Comparison of Intermolecular Forces

Force	Strength	Characteristics
Ion–dipole	Moderate (10–50 kJ/mol)	Occurs between ions and polar solvents
Dipole–dipole	Weak (3–4 kJ/mol)	Occurs between polar molecules
London dispersion	Weak (1–10 kJ/mol)	Occurs between all molecules; strength depends on size, polarizability
Hydrogen bond	Moderate (10–40 kJ/mol)	Occurs between molecules with O—H, N—H, and F—H bonds

Substàncies moleculars. Diagrama de resum general

van der Waals forces

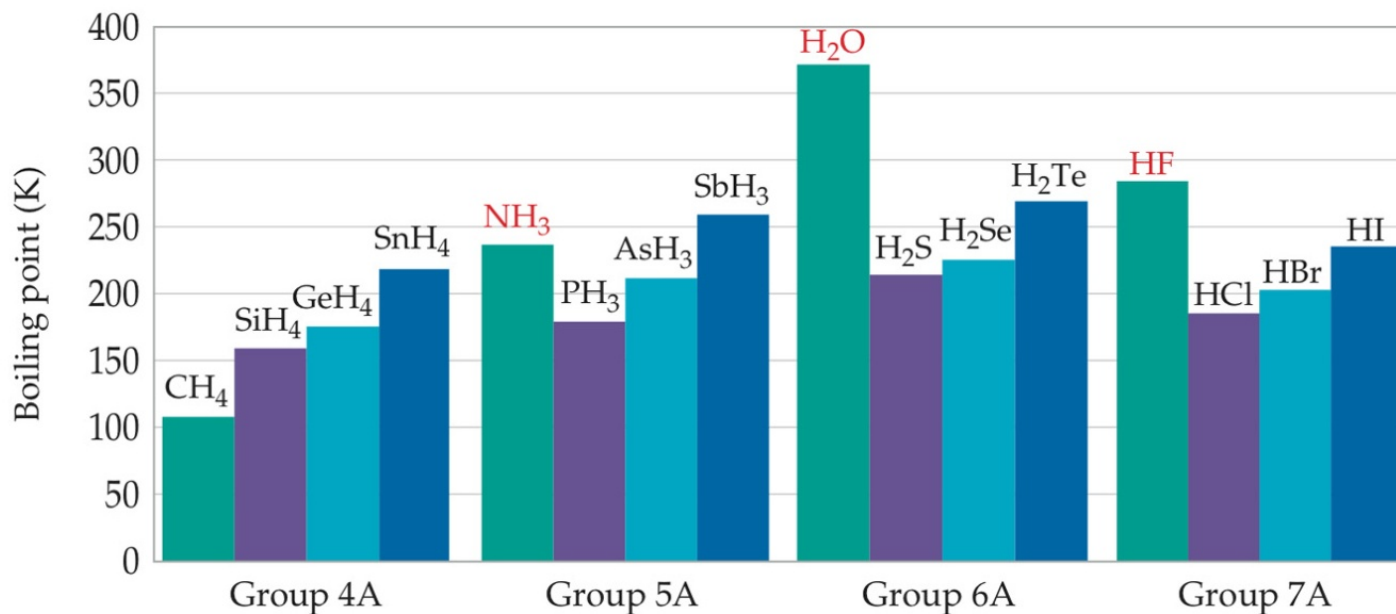
Substàncies moleculars. Propietats de les molècules

**Influència en les propietats de
les molècules**

Punts de fusió i d'ebullició

Substàncies moleculars. Enllaç d'hidrogen. Punt d'ebullició.

TABLE 10.4 Boiling Points of the Covalent Binary Hydrides of Groups 4A, 5A, 6A, and 7A

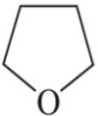

The boiling points generally increase with increasing molecular mass down a group of the periodic table, but the hydrides of nitrogen (**NH₃**), oxygen (**H₂O**), and fluorine (**HF**) have abnormally high boiling points because these molecules form hydrogen bonds.

Substàncies moleculars. Punts de fusió i d'ebullició

TABLE 14-1

Comparison of the Boiling Points of Ethers, Alkanes, and Alcohols of Similar Molecular Weights

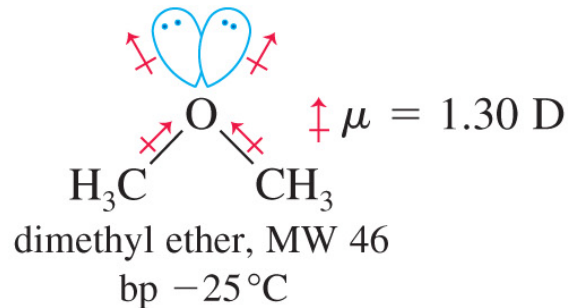
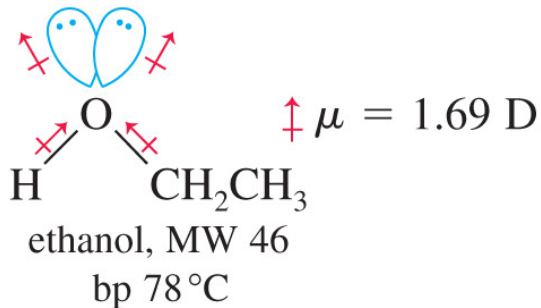
Compound	Formula	MW	bp (°C)	Dipole Moment (D)
water	H ₂ O	18	100	1.9
ethanol	CH ₃ CH ₂ —OH	46	78	1.7
dimethyl ether	CH ₃ —O—CH ₃	46	−25	1.3
propane	CH ₃ CH ₂ CH ₃	44	−42	0.1
<i>n</i> -butanol	CH ₃ CH ₂ CH ₂ CH ₂ —OH	74	118	1.7
tetrahydrofuran		72	66	1.6
diethyl ether	CH ₃ CH ₂ —O—CH ₂ CH ₃	74	35	1.2
pentane	CH ₃ CH ₂ CH ₂ CH ₂ CH ₃	72	36	0.1

Note: The alcohols are hydrogen bonded, giving them much higher boiling points. The ethers have boiling points that are closer to those of alkanes with similar molecular weights.

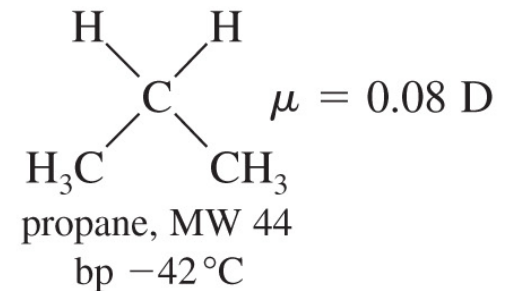
Substàncies moleculars. Punts de fusió i d'ebullició

Els alcohols estan presents en els ponts d'hidrogen mentre que els èters no.

Els èters presenten punts d'ebullició similars als alcans corresponents **per a un pes molecular equivalent.**

Cor ..... Inc.

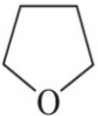

Substàncies moleculars. Punts de fusió i d'ebullició

TABLE 14-1

Comparison of the Boiling Points of Ethers, Alkanes, and Alcohols of Similar Molecular Weights

Compound	Formula	MW	bp (°C)	Dipole Moment (D)
water	H ₂ O	18	100	1.9
ethanol	CH ₃ CH ₂ —OH	46	78	1.7
dimethyl ether	CH ₃ —O—CH ₃	46	−25	1.3
propane	CH ₃ CH ₂ CH ₃	44	−42	0.1
<i>n</i> -butanol	CH ₃ CH ₂ CH ₂ CH ₂ —OH	74	118	1.7
tetrahydrofuran		72	66	1.6
diethyl ether	CH ₃ CH ₂ —O—CH ₂ CH ₃	74	35	1.2
pentane	CH ₃ CH ₂ CH ₂ CH ₂ CH ₃	72	36	0.1

Note: The alcohols are hydrogen bonded, giving them much higher boiling points. The ethers have boiling points that are closer to those of alkanes with similar molecular weights.

Substàncies moleculars. Propietats de les molècules

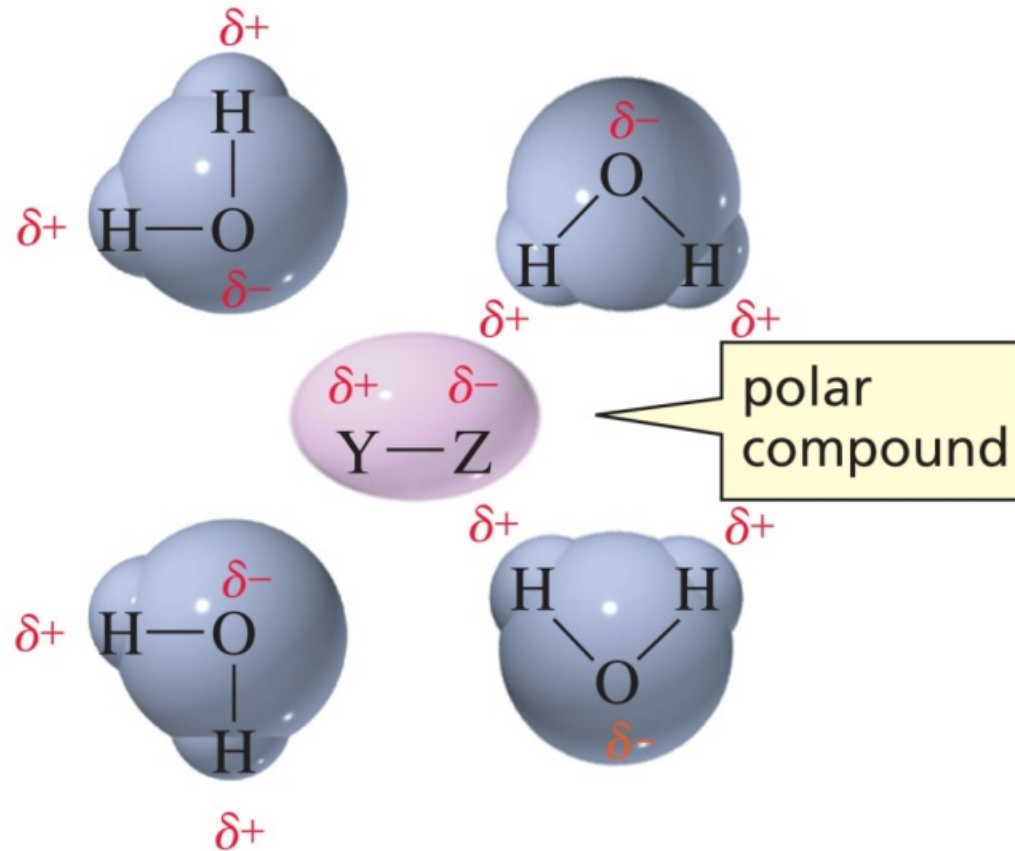
**Influència en les propietats de
les molècules.**

Solubilitat

Substàncies moleculars. Propietats de les molècules

Podem relacionar la
solubilitat amb la capacitat
d'establir **interaccions**
intermoleculars entre el
solut i el dissolvent.

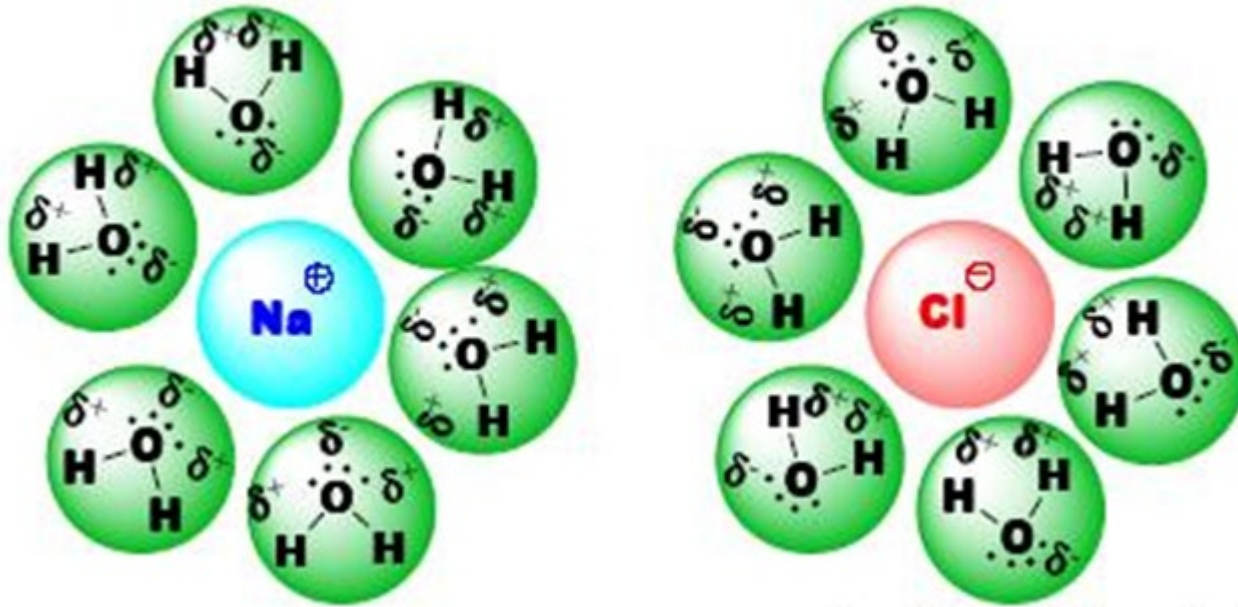
Substàncies moleculars. Solut polar-dissolvent polar

solvation of a polar compound by water

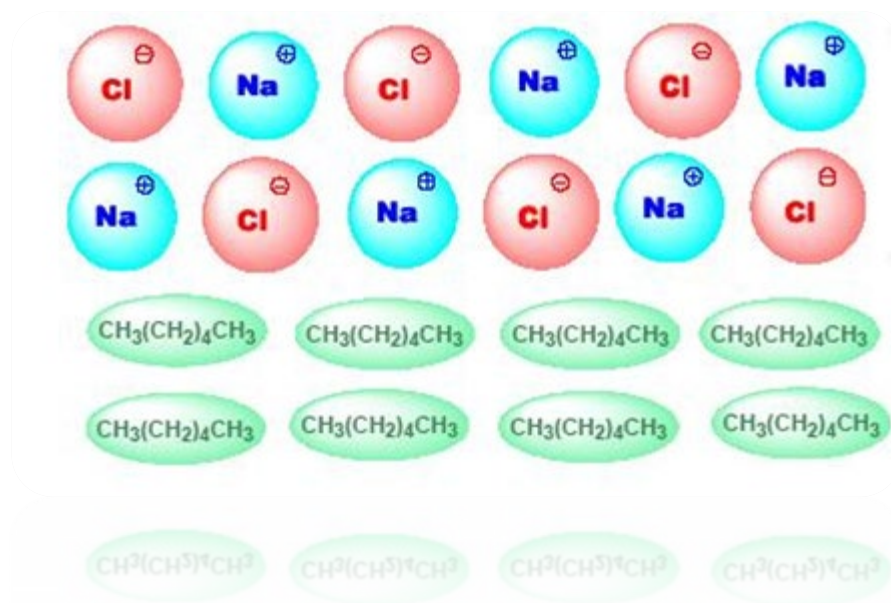
Substàncies moleculars. Solut polar-dissolvent polar

Solvatació dels ions Na^+ i Cl^- per molècules d'aigua.

Substàncies moleculars. Solut polar-dissolvent apolar

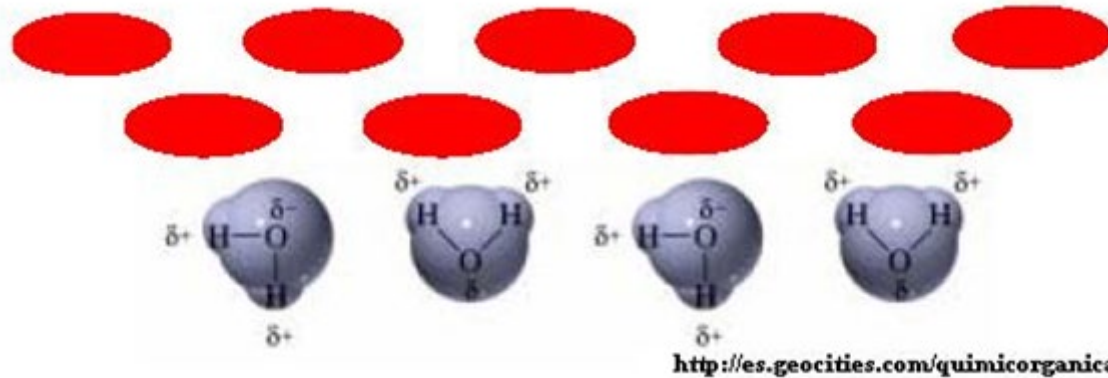
Xarxa iònica Na^+ i Cl^-

Dissolvent NO polar (hexà)

Substàncies moleculars. Solut NO polar-dissolvent polar

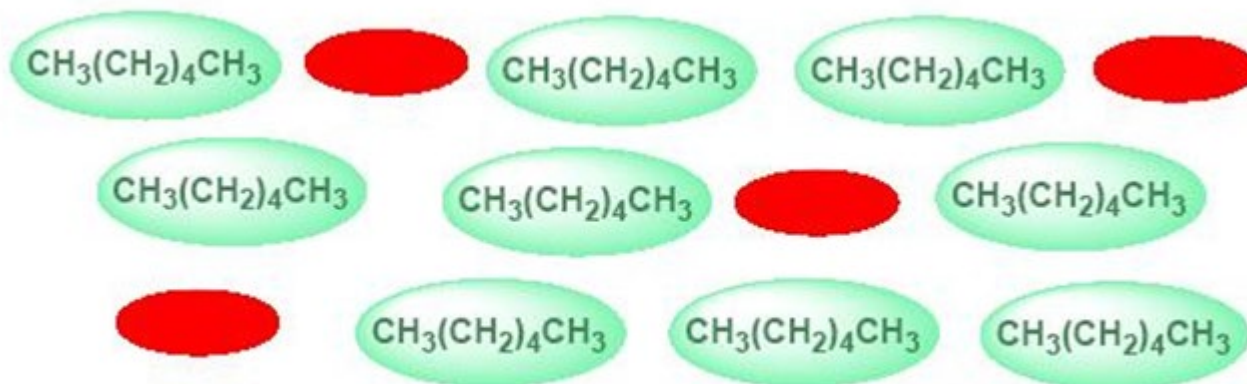
Solut NO polar (hexà o un greix)

Dissolvent polar **aigua**

Substàncies moleculars. Solut NO polar-dissolvent apolar

Solut NO polar (hexà o un greix)

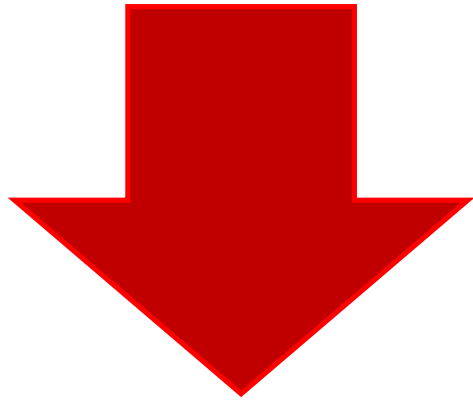

<http://es.geocities.com/quimicorganica>

Dissolvent NO polar

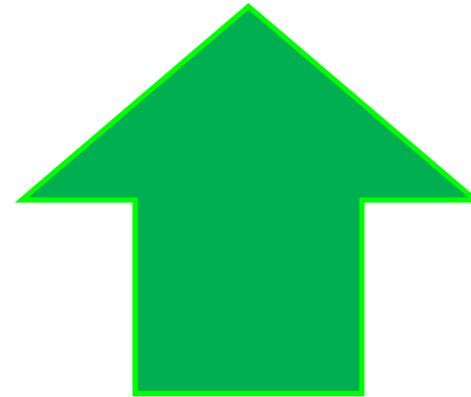
Substàncies moleculars. Solut -dissolvent

Polar-No Polar
No Polar-Polar

Polar-Polar
**No polar-No
polar**

Substàncies moleculars. Propietats de les molècules

**I si el compost té una part
polar i una apolar?**

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

TABLE 10-3

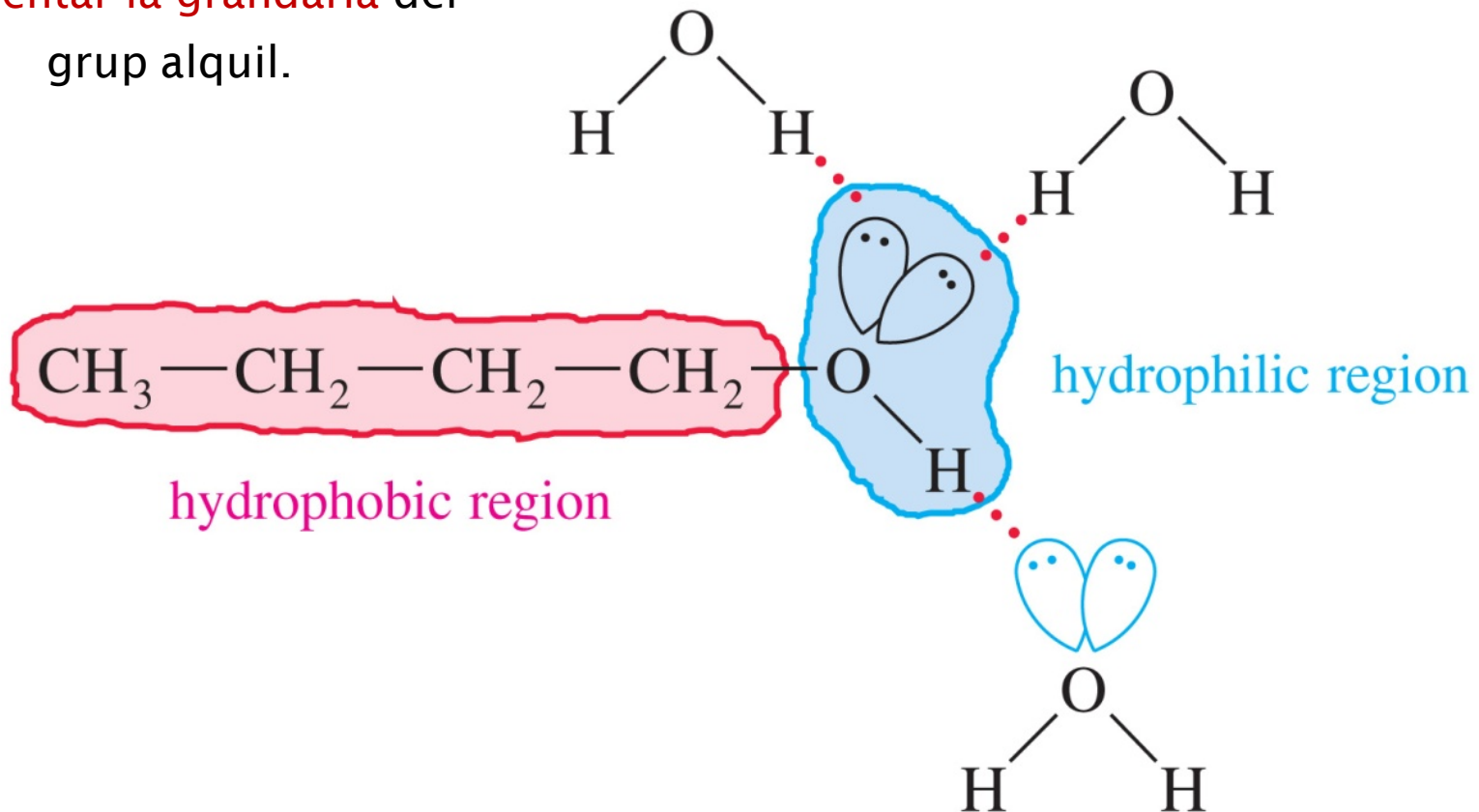
Solubility of Alcohols in Water
(at 25 °C)

Alcohol	Solubility in Water
methyl	miscible
ethyl	miscible
<i>n</i> -propyl	miscible
<i>t</i> -butyl	miscible
isobutyl	10.0%
<i>n</i> -butyl	9.1%
<i>n</i> -pentyl	2.7%
cyclohexyl	3.6%
<i>n</i> -hexyl	0.6%
phenol	9.3%
hexane-1,6-diol	miscible

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

Alcohols alquílics

Solubles en aigua però la **solubilitat disminueix** en **augmentar la grandària** del grup alquil.

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

TABLE 10-3

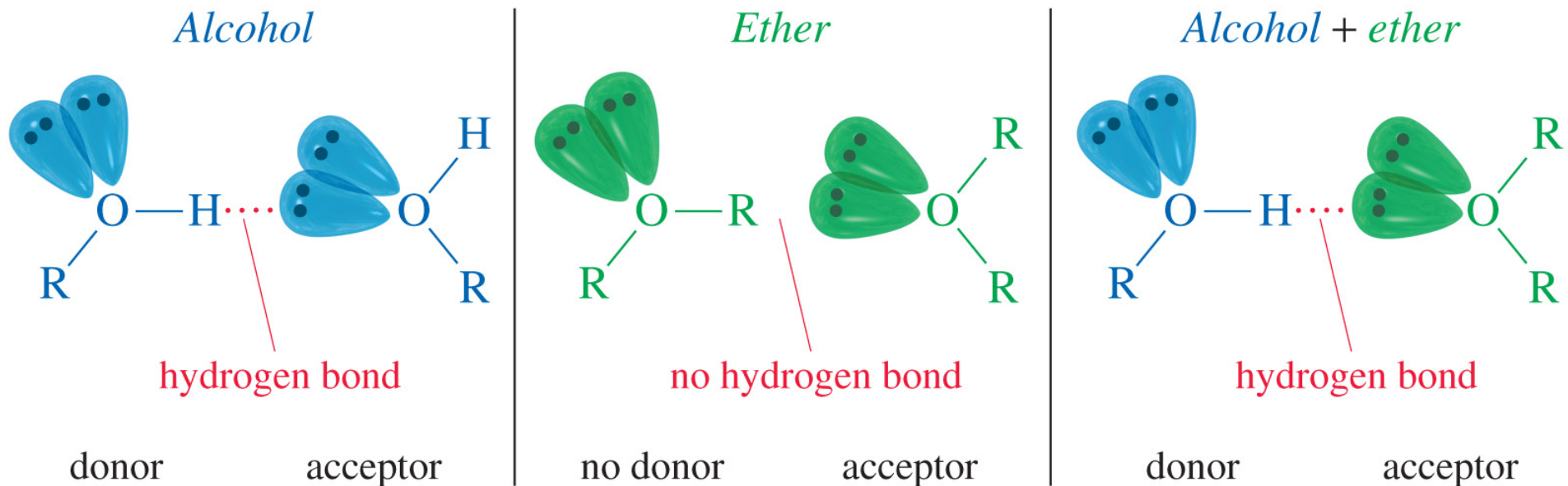
Solubility of Alcohols in Water
(at 25 °C)

Alcohol	Solubility in Water
methyl	miscible
ethyl	miscible
<i>n</i> -propyl	miscible
<i>t</i> -butyl	miscible
isobutyl	10.0%
<i>n</i> -butyl	9.1%
<i>n</i> -pentyl	2.7%
cyclohexyl	3.6%
<i>n</i> -hexyl	0.6%
phenol	9.3%
hexane-1,6-diol	miscible

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

Èters. Poden formar enllaços d'hidrogen amb l'aigua i amb alcohols però no amb si mateix.

Solubilitat en funció de la **cadena alquílica R.**

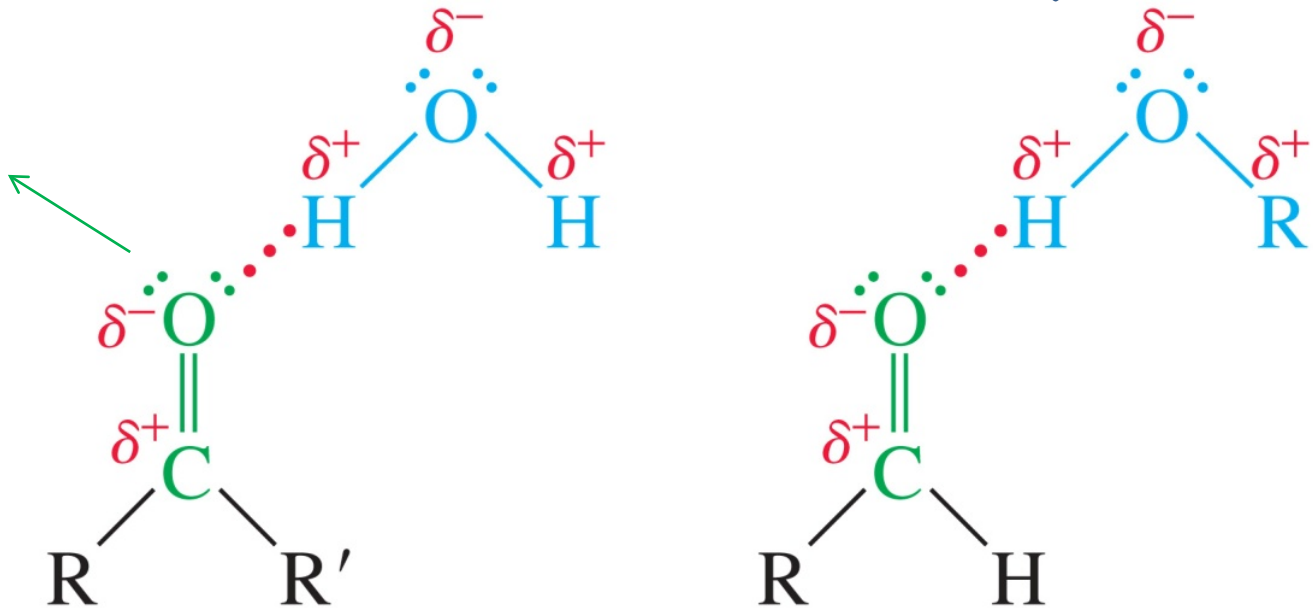

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

Compostos carbonílics miscibles amb **aigua** i també amb **alcohols**.

Solubilitat en funció de la **cadena alquílica R**.

Acceptador de H

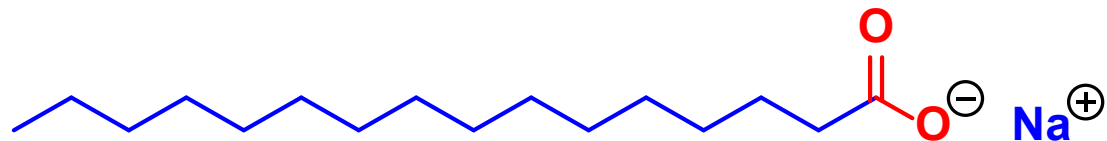
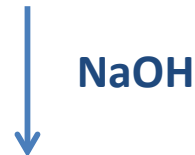
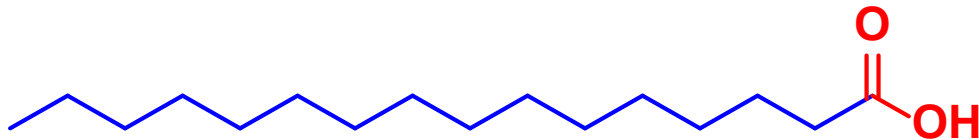

Substàncies moleculars. Molècules polars i apolars

Àcids carboxílics

miscibles amb **aigua** o
formen emulsions!

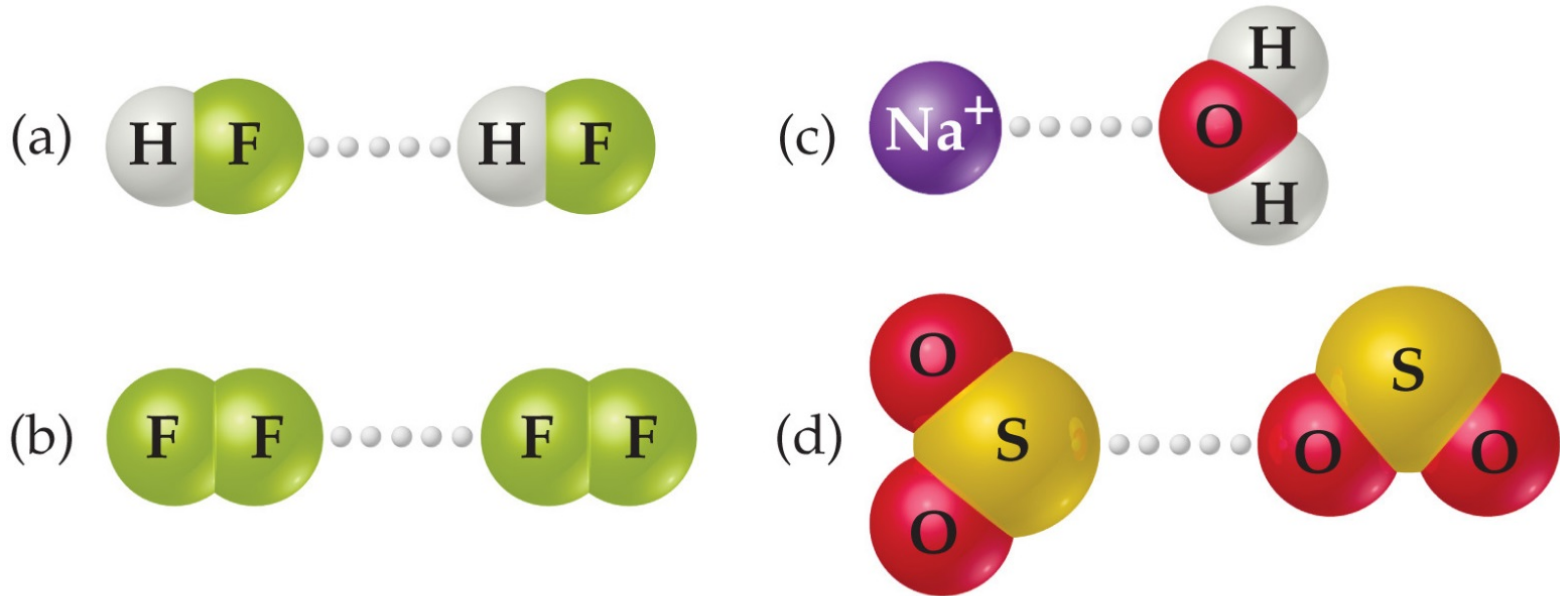
Solubilitat o
formació de sabó
en funció de si
estan lliures o
formen un
carboxilat.

Substàncies moleculars. Forces intermoleculars

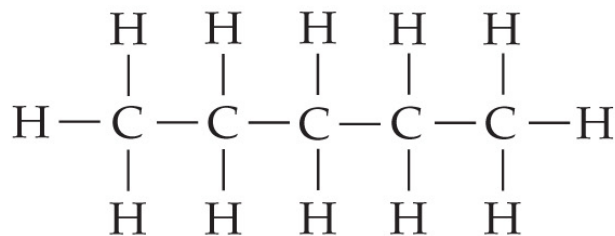
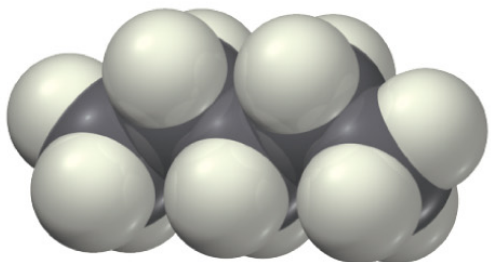
Quin tipus de força d'atracció intermolecular apareix en cada un dels casos següents? Quines dues interaccions són més fortes que les altres dues?

Substàncies moleculars. Forces intermoleculars

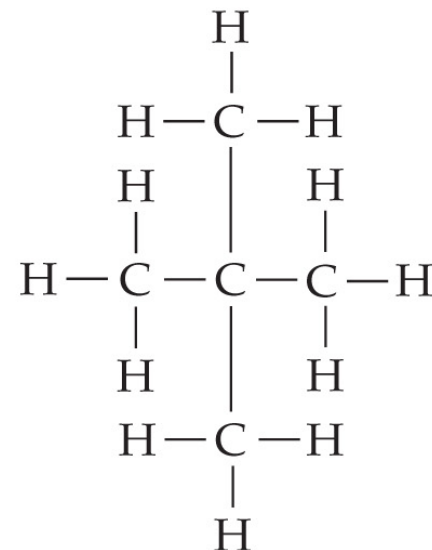
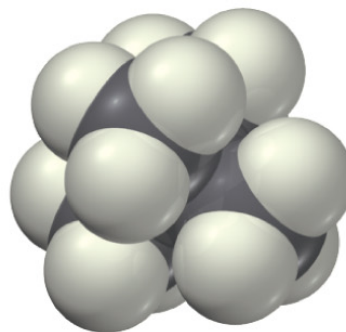
El butà i el 2,2-dimetilpropà són compostos no polars i tenen la mateixa fórmula molecular, encara que el butà té el punt d'ebullició més alt (-0.5 °C comparat amb els -11.7 °C). Explica a què es deu.

Substàncies moleculars. Forces intermoleculars

Pentane (bp = 309.2 K)

Longer, **less compact molecules** like pentane feel stronger dispersion forces and consequently have higher boiling points.

2,2-Dimethylpropane (bp = 282.6 K)

More compact molecules like 2,2-dimethylpropane feel weaker dispersion forces and have lower boiling points.

Substàncies moleculars. Forces intermoleculars

Identifiqueu les forces intermoleculars que intervenen en els compostos següents:

- a) HCl
- b) CH₃CH₃
- c) CH₃NH₂
- d) Kr

Substàncies moleculars. Forces intermoleculars

WORKED EXAMPLE 10.3

IDENTIFYING INTERMOLECULAR FORCES

Identify the likely kinds of intermolecular forces in the following substances:

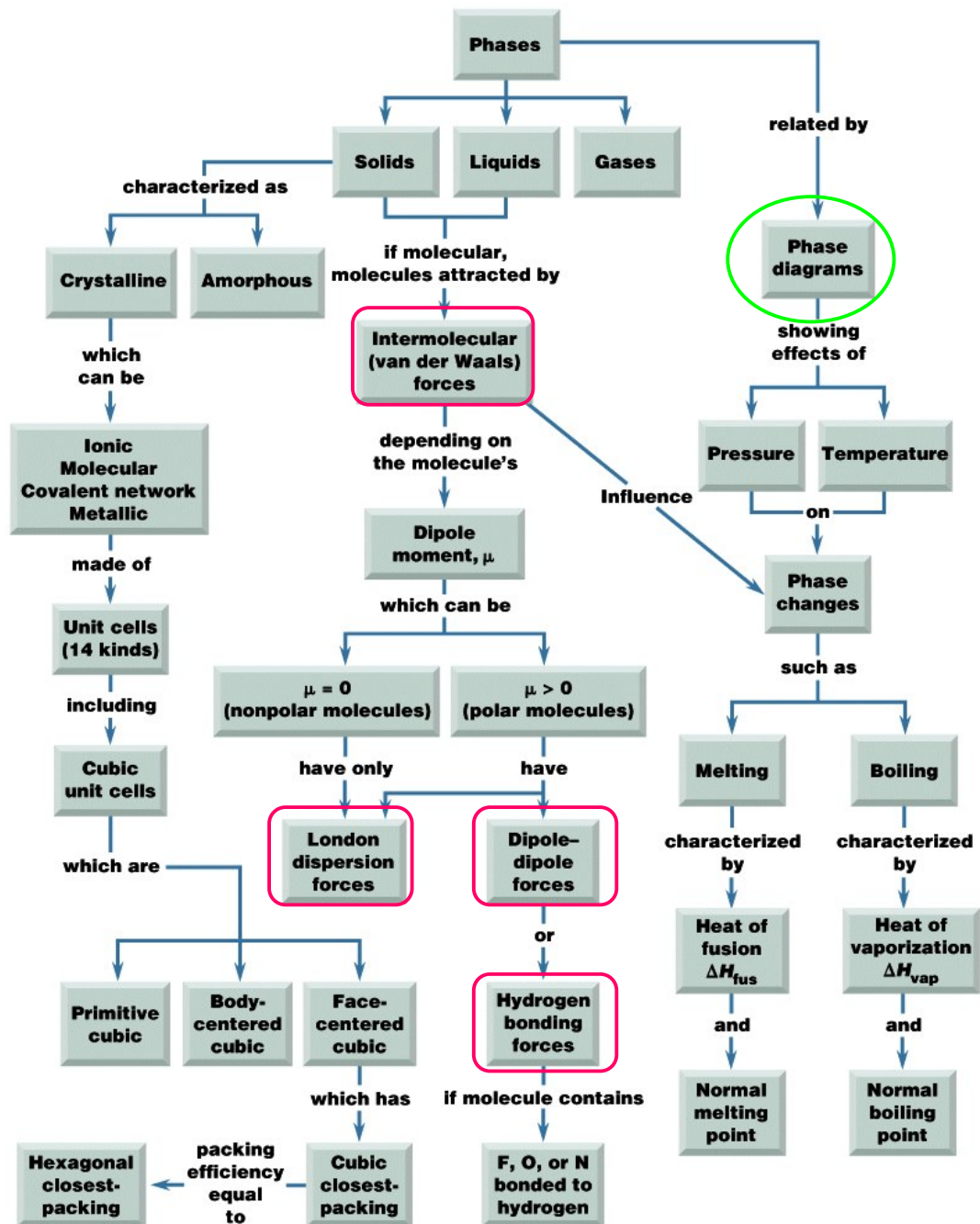
- (a) HCl   (b) CH₃CH₃   (c) CH₃NH₂   (d) Kr

STRATEGY

Look at the structure of each substance, and decide what intermolecular forces are present. All molecules have dispersion forces; polar molecules have dipole–dipole forces; and molecules with O–H, N–H, or F–H bonds have hydrogen bonds.

SOLUTION

- (a) HCl is a polar molecule but can't form hydrogen bonds. It has dipole–dipole forces and dispersion forces.
- (b) CH₃CH₃ is a nonpolar molecule and has only dispersion forces.
- (c) CH₃NH₂ is a polar molecule that can form hydrogen bonds. In addition, it has dipole–dipole forces and dispersion forces.
- (d) Kr is nonpolar and has only dispersion forces.

TEMA 6. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Forces intermoleculars en líquids

Tensió superficial. Capil·laritat. Viscositat

Entalpia de vaporització. Pressió de vapor

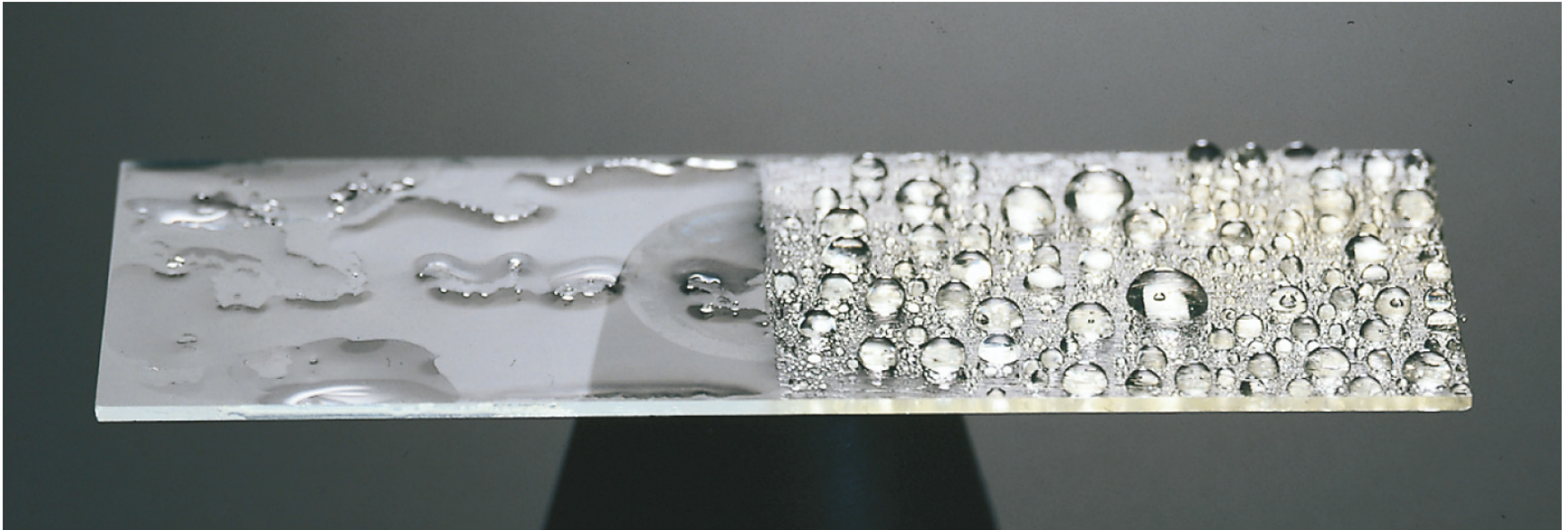

Tensió superficial

Forces intermoleculars en líquids. Tensió superficial

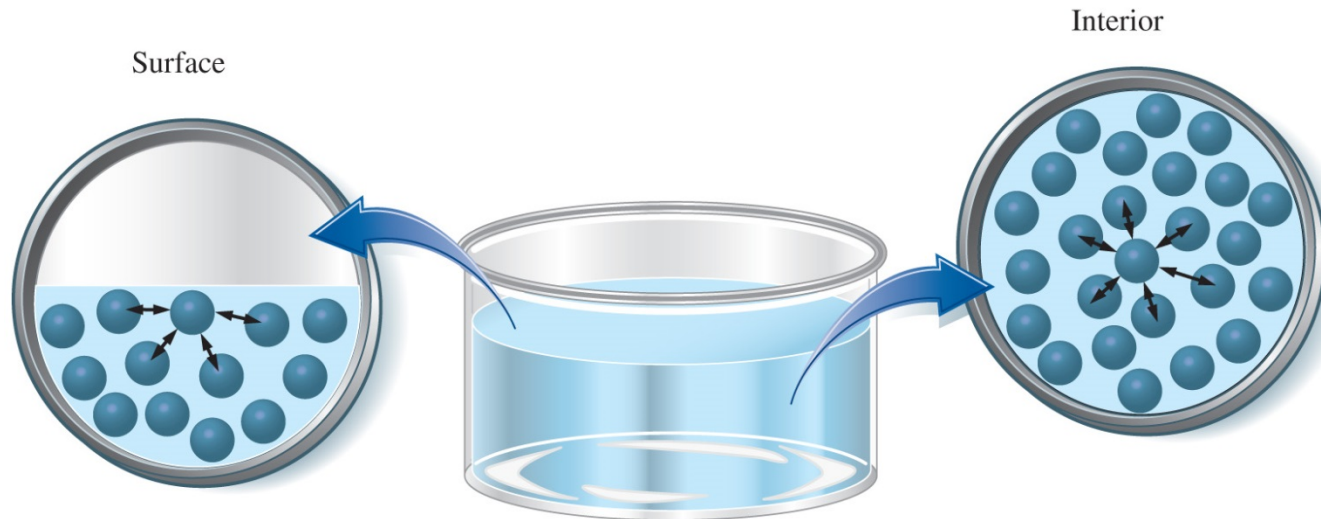
L'aigua s'escampa en una fina pel·lícula sobre una **superfície de vidre net** (a l'esquerra). Si el vidre està **recobert d'oli o greix**, les forces d'adhesió entre l'aigua i l'oli no són prou fortes per a escampar l'aigua i **les gotes es queden en la superfície (dreta)**.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Forces intermoleculars en líquids. Tensió superficial

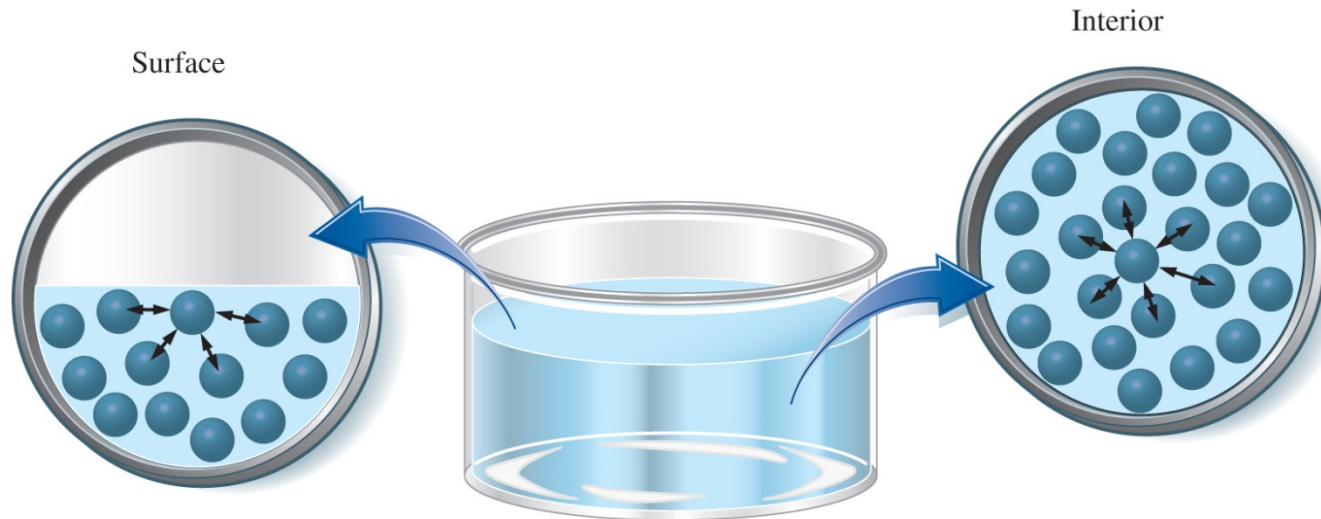
Les molècules que hi ha **en la superfície** només es veuen atretes per altres molècules de la superfície i per molècules davall de la superfície. Les **molècules a l'interior** experimenten forces de molècules veïnes en **totes les direccions**.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Forces intermoleculars en líquids. Tensió superficial

Temperatura?

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Substàncies moleculars. Tensió superficial

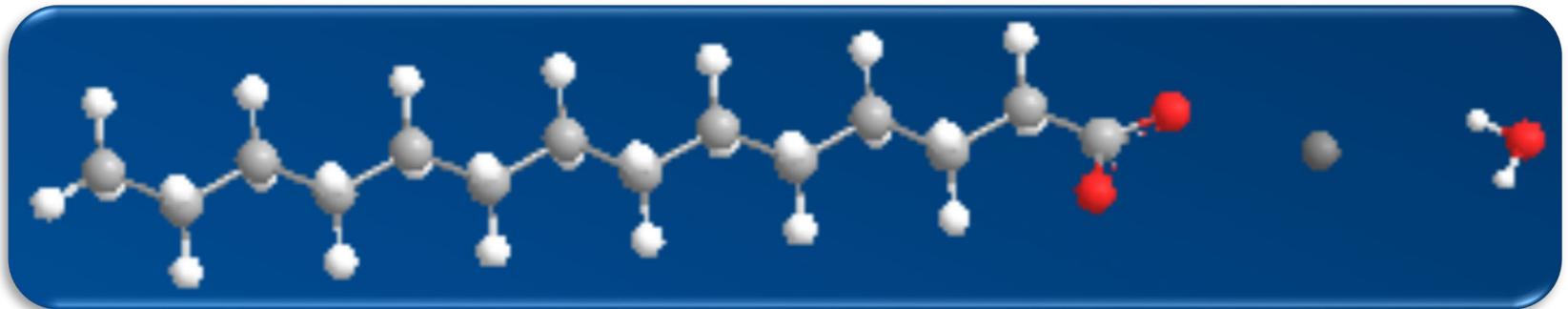
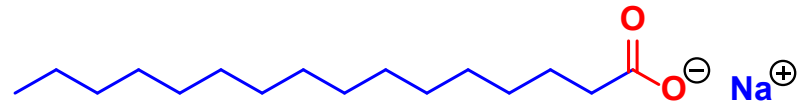
Quantitat d'energia necessària per a augmentar la superfície d'un líquid per unitat d'àrea (e.g. 1 cm^2).

Coeficients de tensió superficial respecte a l'aire líquid.

Aigua	Aigua sabonosa	Alcohol etílic	Mercuri
7,3	3,0	2,2	47

Forces intermoleculars en líquids. Tensió superficial

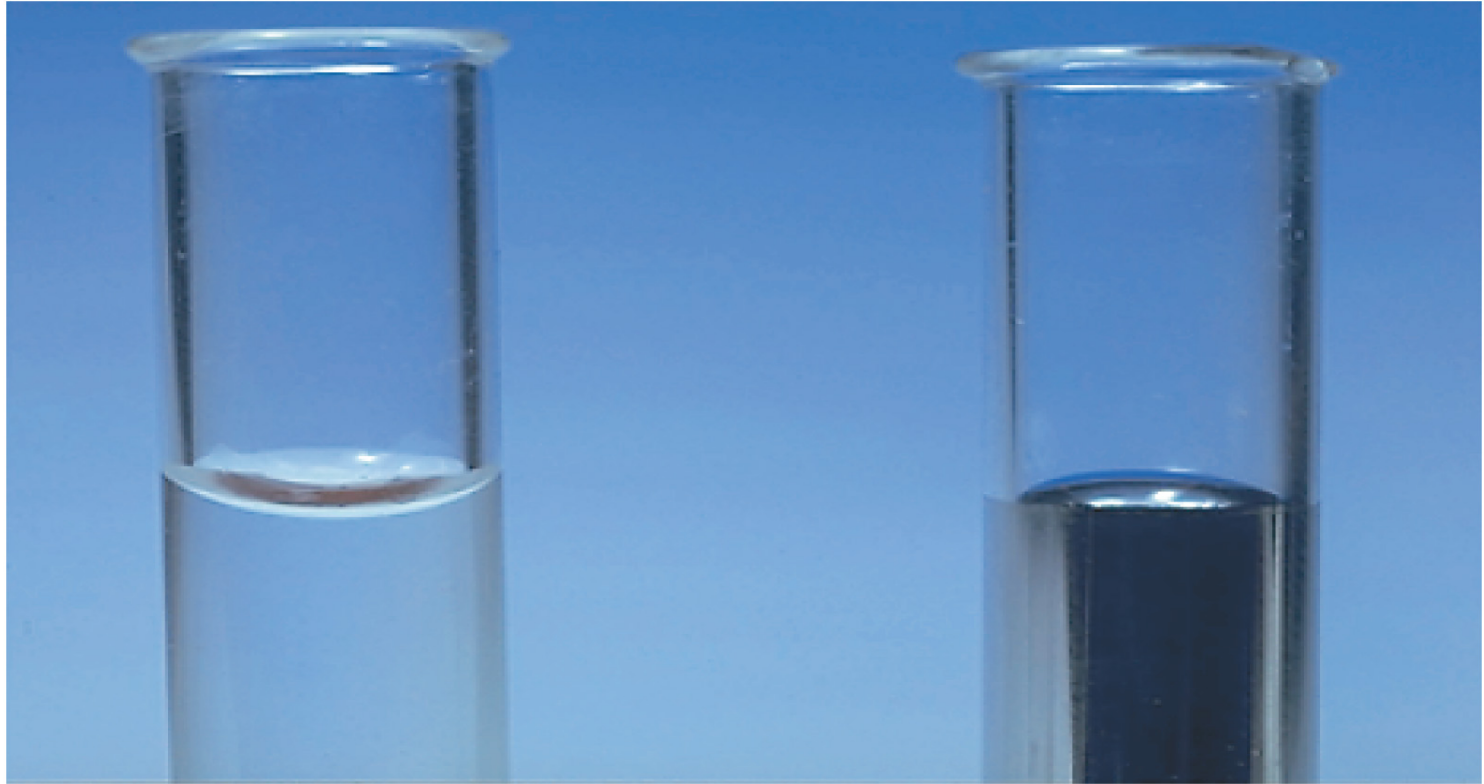
Quin funció fa, entre altres, un tensioactiu?

Disminueix la tensió superficial (per això s'hi formen
bromeres!)

Capilaritat

Forces intermoleculars en líquids. **Capilaritat**

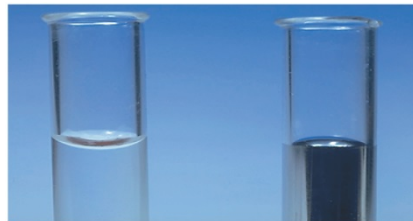
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Forces intermoleculars en líquids. **Capilaritat**

Equilibri entre les forces intermoleculars de la substància i les forces intermoleculars amb el material que la conté.

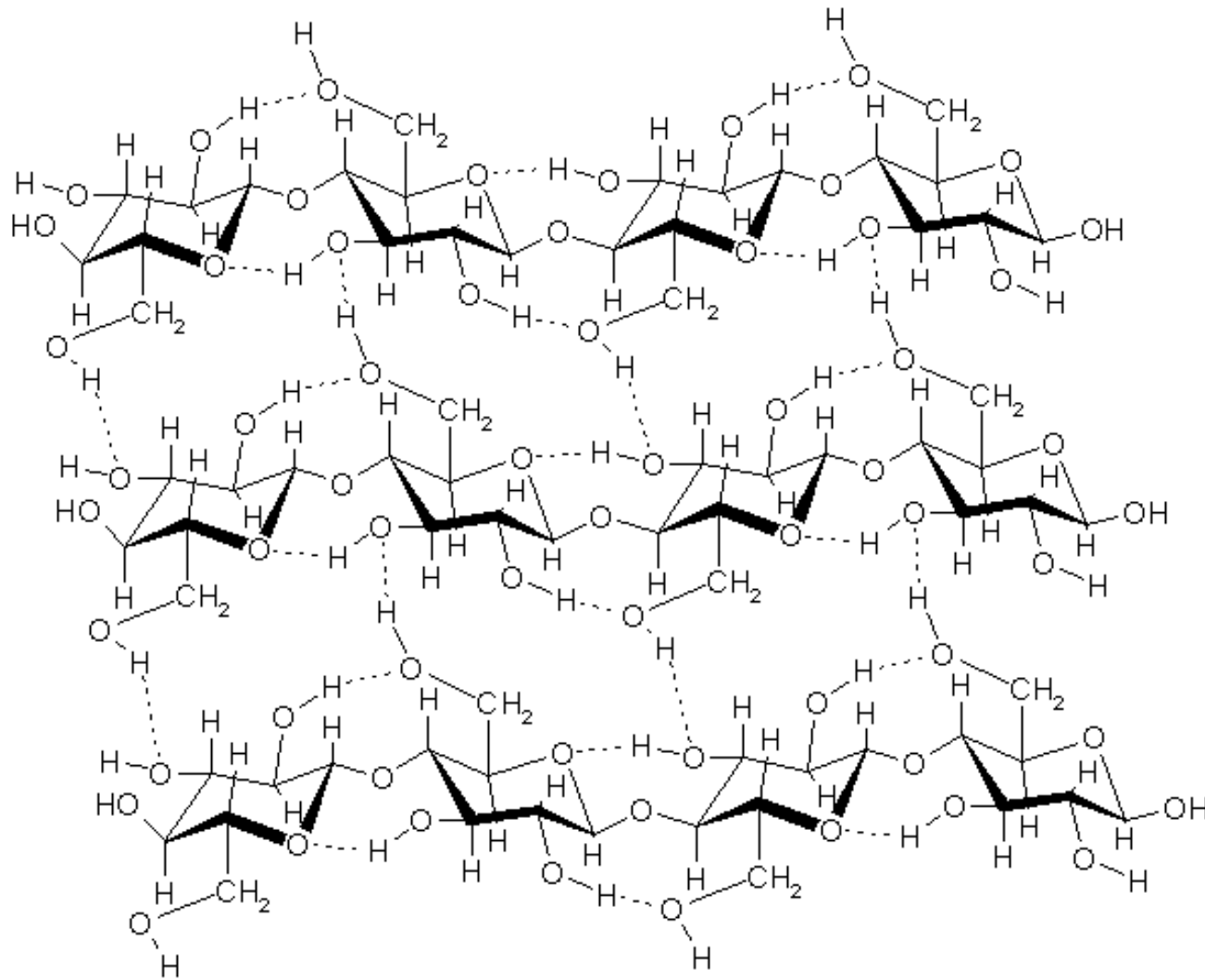
Forces de cohesió

Forces d'adhesió

Forces intermoleculars en líquids. Capilaritat

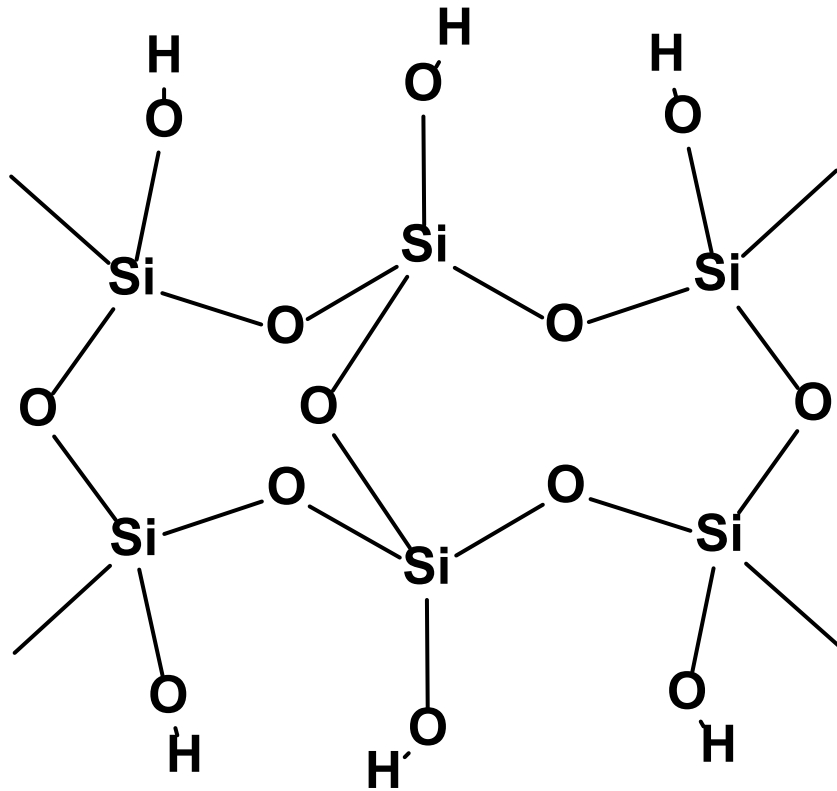

La capilaritat

és la força
responsable de
l'absorció i del

**transport
d'aigua** als
organismes
vegetals.

Forces intermoleculars en líquids. **Capilaritat**

La capilaritat és la força responsable de l'absorció i el **transport de molècules orgàniques en la cromatografia de capa fina.**

Viscositat

Forces intermoleculars en líquids. **Viscositat**

Resistència d'un líquid a fluir.

Forces intermoleculars en líquids. **Viscositat**

**Com més fortes
siguen les forces
d'atracció
intermoleculars,
més gran és la
viscositat.**

Quan un líquid flueix, una **part del líquid es mou** respecte a la resta.

Les forces de cohesió dins del líquid creen una **fricció** interna, que en redueix la velocitat flux.

Forces intermoleculars en líquids. Viscositat

Com li afectarà la temperatura?

TABLA 11.3 Viscosidad de algunos líquidos comunes a 20°C

Líquido	Viscosidad (N s/m ²)*
Acetona (C ₃ H ₆ O)	3.16×10^{-4}
Benceno (C ₆ H ₆)	6.24×10^{-4}
Sangre	4×10^{-3}
Tetracloruro de carbono (CCl ₄)	9.69×10^{-4}
Éter dietílico (C ₂ H ₅ OC ₂ H ₅)	2.33×10^{-4}
Etanol (C ₂ H ₅ OH)	1.20×10^{-3}
Glicerol (C ₃ H ₈ O ₃)	1.49
Mercurio (Hg)	1.55×10^{-3}
Agua (H ₂ O)	1.01×10^{-3}

* Las unidades del SI de la viscosidad son newton-segundo por metro cuadrado.

TEMA 6. SUBSTÀNCIES MOLECULARS

Diagrames de fases

Pressió de vapor. Punt triple. Punt crític

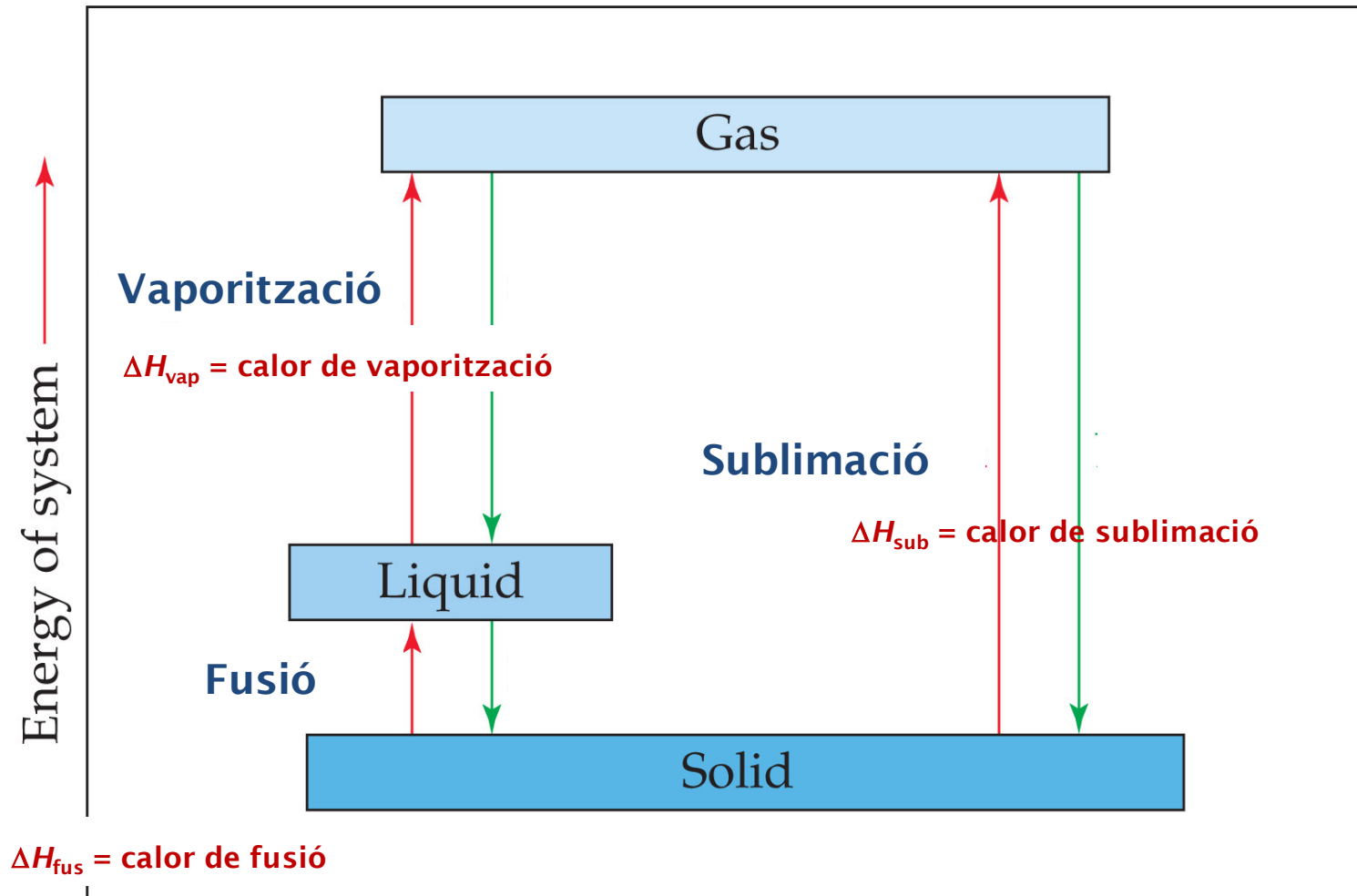
Canvis de fase

Corbes de calfament

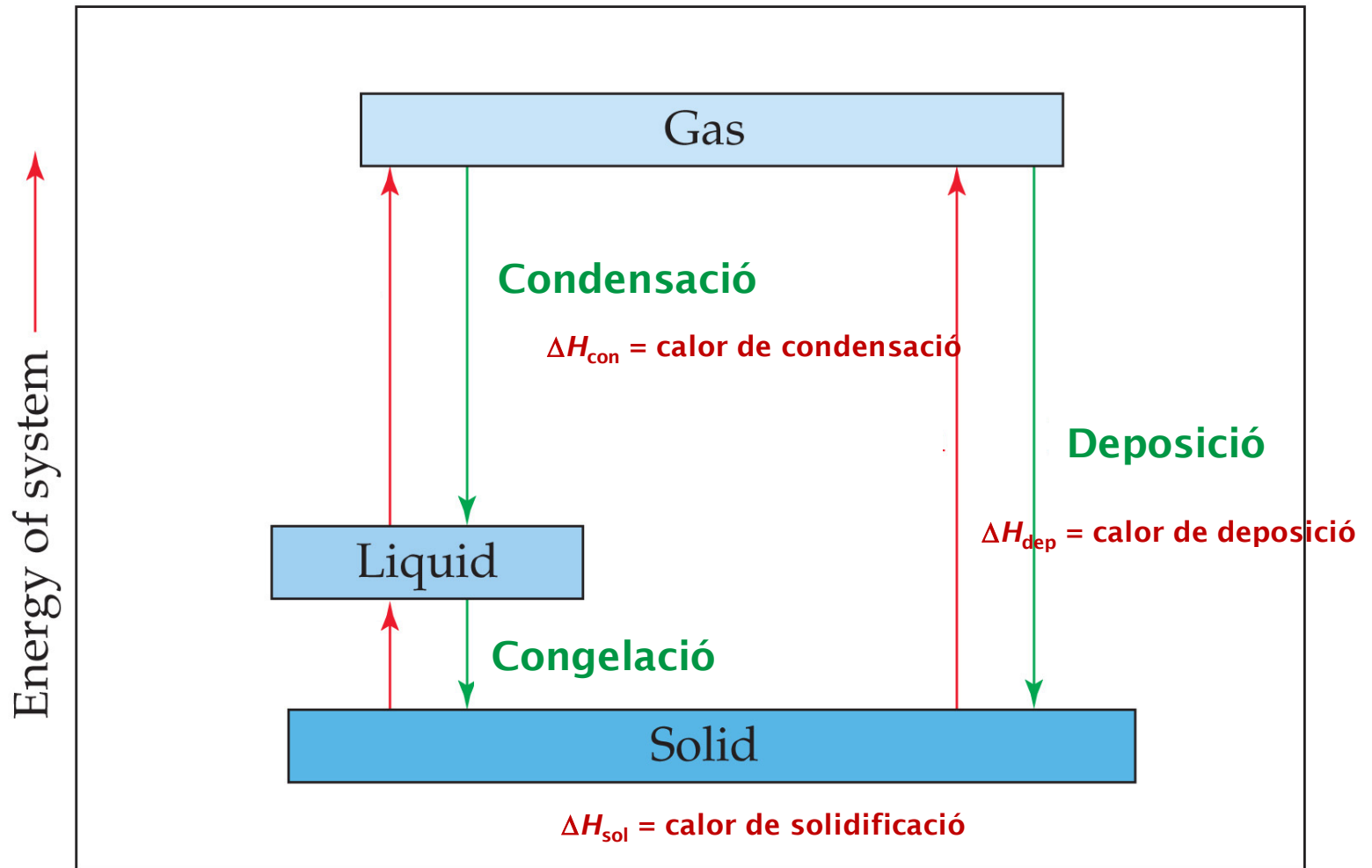
Entalpia de vaporització

Forces intermoleculars. Canvis de fase

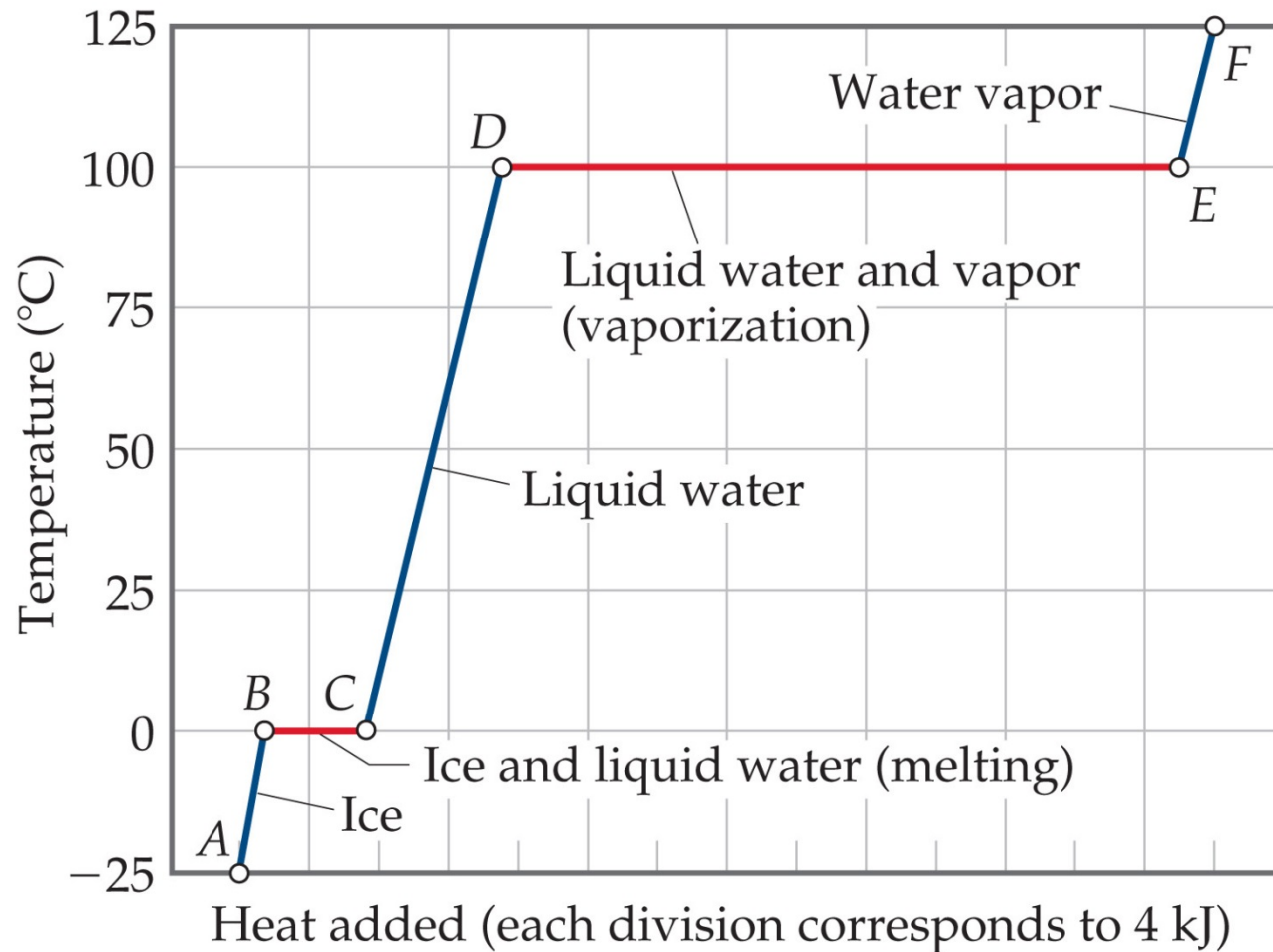

Forces intermoleculars. Canvis de fase

Forces intermoleculars. Corbes de calfament

Canvis que es donen quan **1 mol d'aigua** es calfa de $-25\text{ }^{\circ}\text{C}$ a $125\text{ }^{\circ}\text{C}$, a una pressió constant d'**1 atm**.

$$\Delta H_{\text{vap}} = 40.7 \text{ KJ/mol (DE)}$$

$$\Delta H_{\text{fus}} = 6.01 \text{ KJ/mol (BC)}$$

Forces intermoleculars. Entalpia de vaporització

$$\Delta H_{\text{vap}} = H_{\text{vapor}} - H_{\text{líquid}} = - \Delta H_{\text{condensació}}$$

Dependència de les forces intermoleculars.

TABLE 12.3 Some Enthalpies of Vaporization at 298 K^a

Liquid	ΔH_{vap} , kJ mol ⁻¹
Diethyl ether, (C ₂ H ₅) ₂ O	29.1
Methyl alcohol, CH ₃ OH	38.0
Ethyl alcohol, CH ₃ CH ₂ OH	42.6
Water, H ₂ O	44.0

^a ΔH_{vap} values are somewhat temperature-dependent (see Exercise 93).

Forces intermoleculars. Entalpia de vaporització

$$\Delta H_{\text{vap}} = H_{\text{vapor}} - H_{\text{líquid}} = - \Delta H_{\text{condensació}}$$

FACTORS que faciliten la evaporació

Augment de la temperatura: més molècules tenen energia cinètica suficient per a superar les forces d'atracció intermoleculars en el líquid.

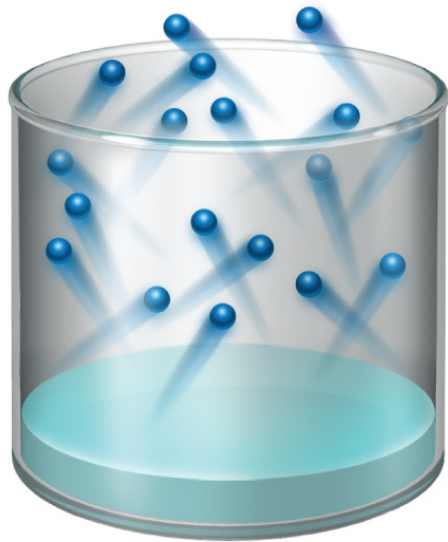
Augment de la superfície del líquid: una proporció més gran de les molècules de líquid es troben a la superfície.

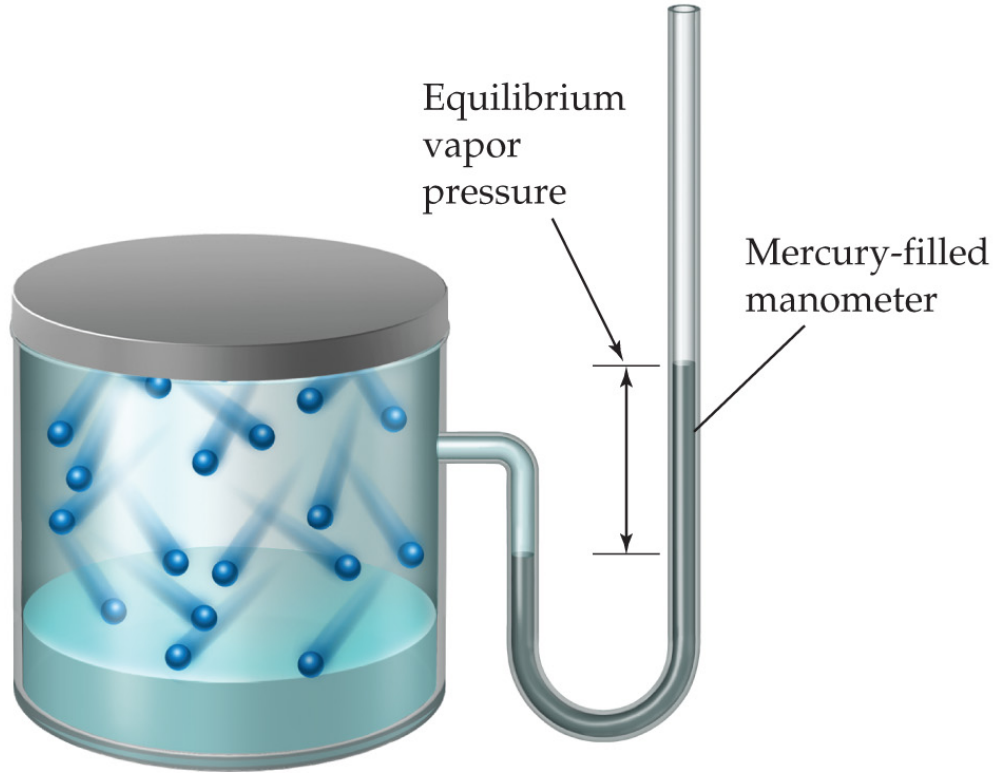
Disminució de la força de les forces intermoleculars: l'energia cinètica necessària per a superar les forces d'atracció intermoleculars és menor, i més molècules tenen prou energia per a escapar.

Forces intermoleculars. Pressió de vapor

A liquid sitting for a length of time in an open container evaporates, but ...

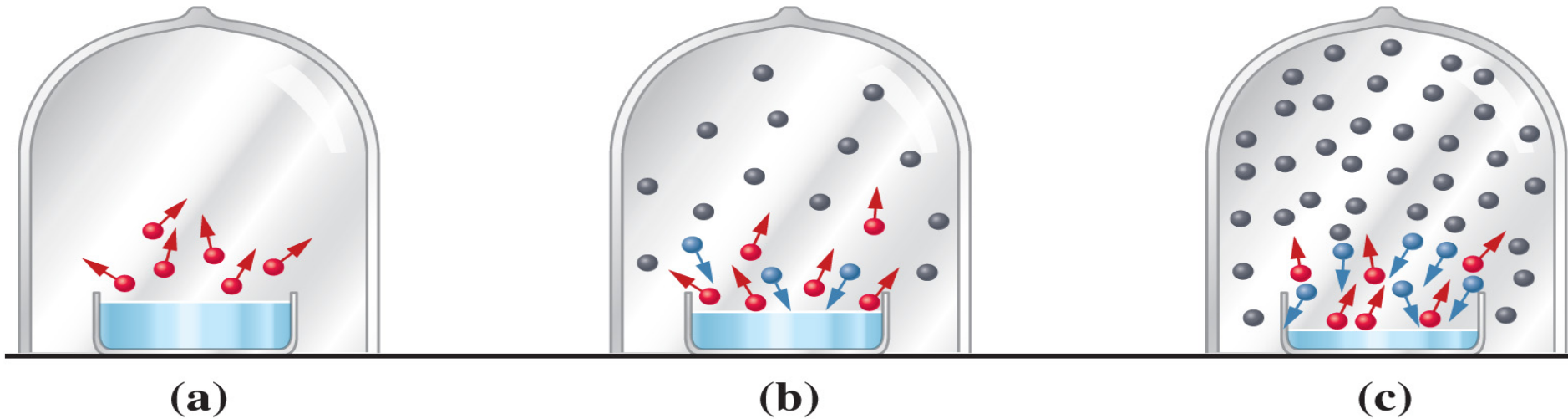

... a liquid sitting in a closed container causes a rise in pressure.

Forces intermoleculars. Pressió de vapor

- Molecules in vapor state
- Molecules undergoing vaporization
- ← Molecules undergoing condensation

Pressió de vapor $f(T)$

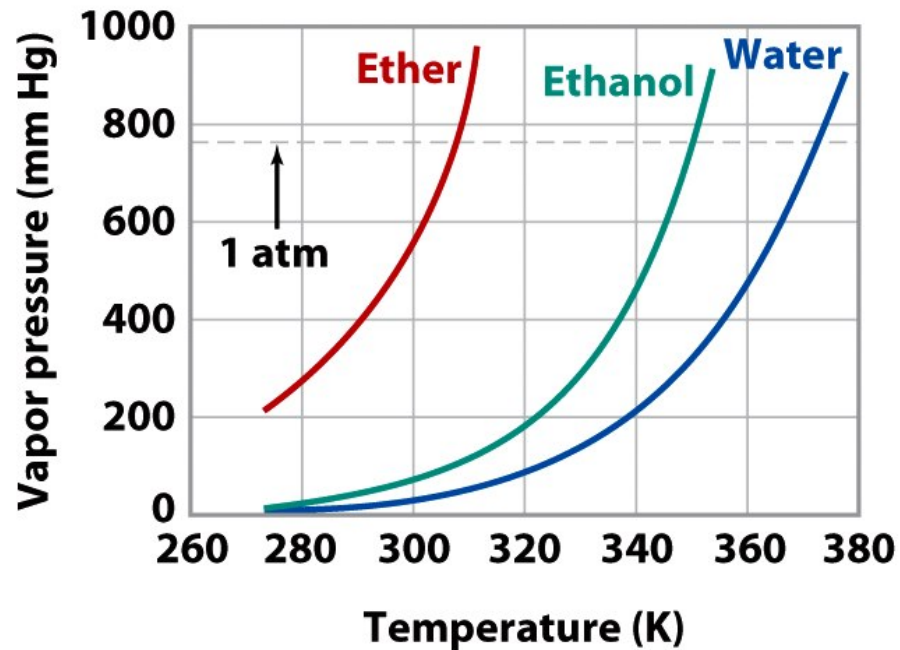

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

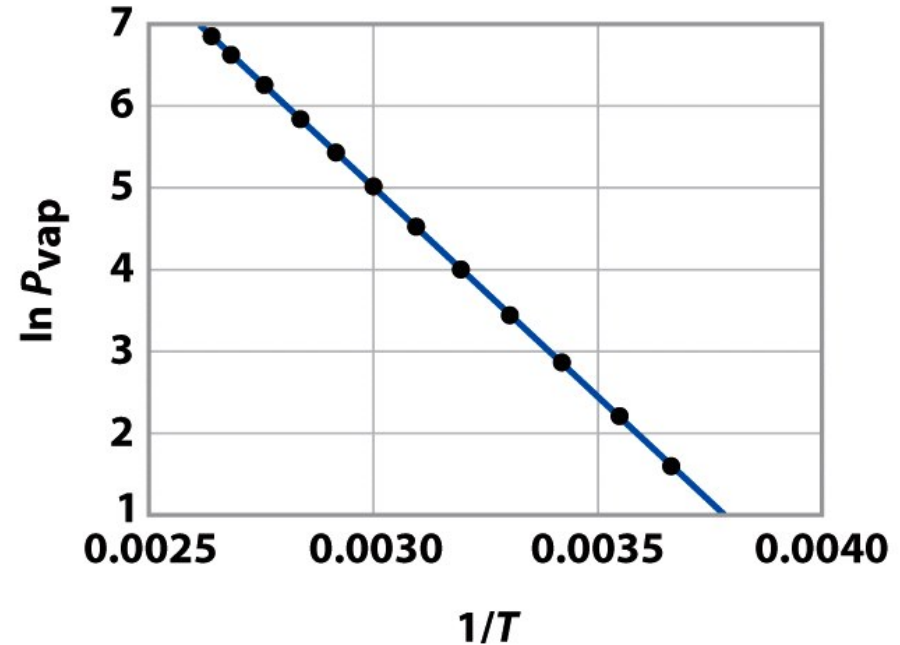
En l'equilibri, les molècules entren i ixen del líquid a la mateixa velocitat. Això produeix una **pressió de vapor estable** que no canvia **mentre la T és constant**.

Forces intermoleculars. Pressió de vapor

Dependència amb la temperatura

The vapor pressures of ether, ethanol, and water show a nonlinear rise when plotted as a function of temperature.

A plot of $\ln P_{\text{vap}}$ versus $1/T$ (Kelvin) for water, prepared from the data in Table 10.8, shows a linear relationship.

Forces intermoleculars. Pressió de vapor

Dependència amb la temperatura

$$\ln \left(\frac{P_2}{P_1} \right) = -\frac{\Delta_{\text{vap}}H}{R} \left(\frac{1}{T_2} - \frac{1}{T_1} \right)$$

Equació de Clausius-Clapeyron

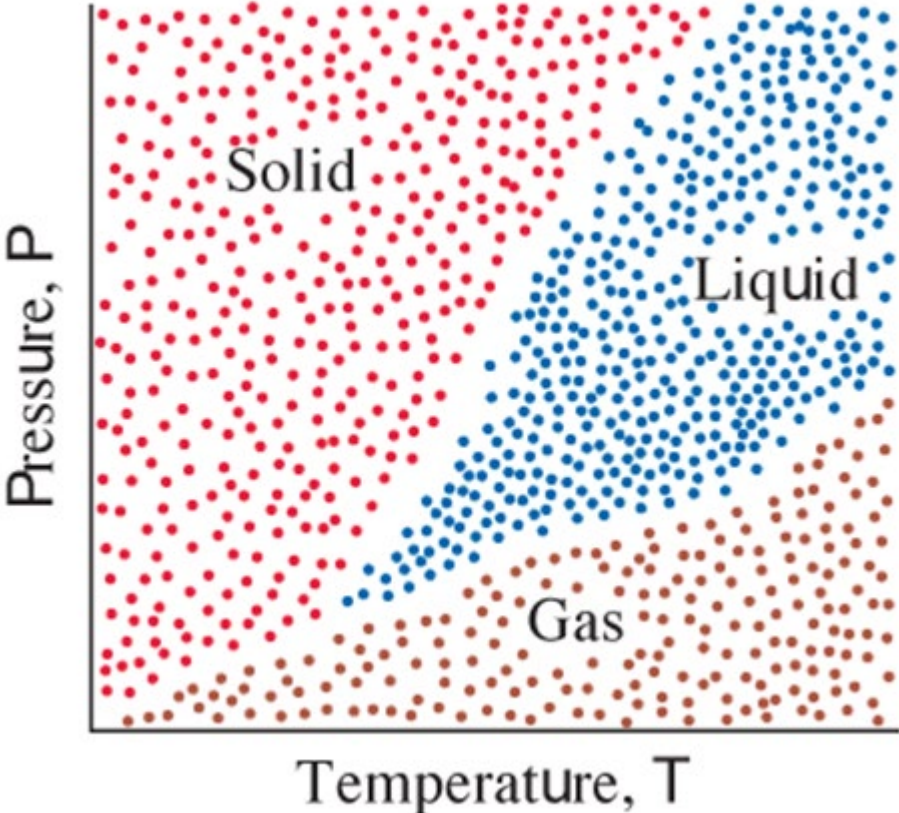
Forces intermoleculars. Pressió de vapor

Punt d'ebullició

La T en què la pressió de vapor és 760 torr (1 atm) és el punt d'ebullició normal d'un líquid.

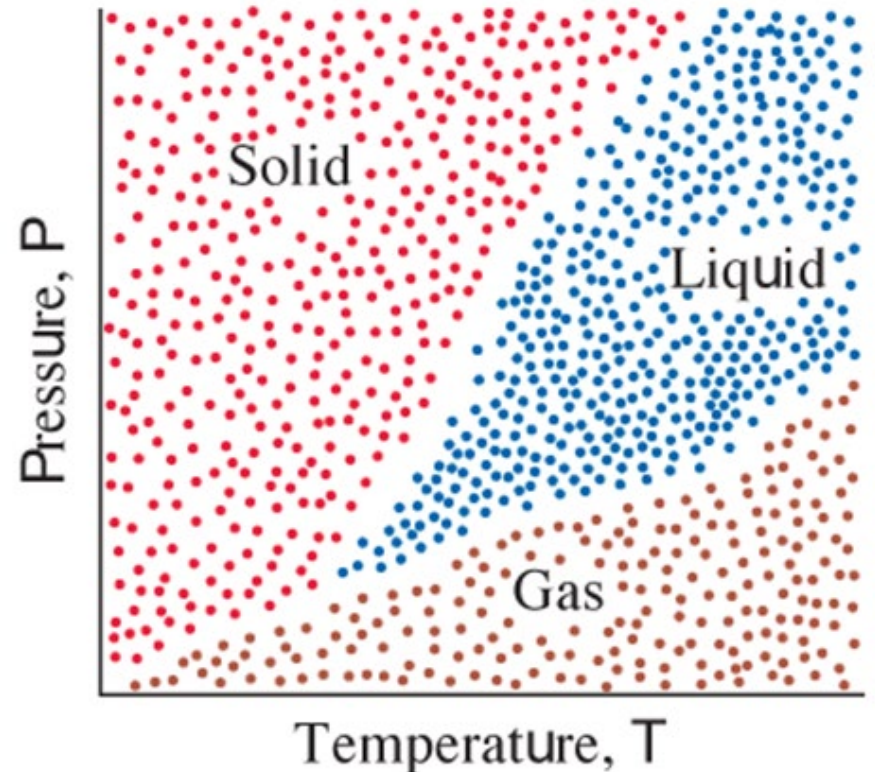
Ex. **aigua** = 100 °C; **èter** = 34,6 °C; **etanol** = 78,3 °C.

Diagrammes de fase

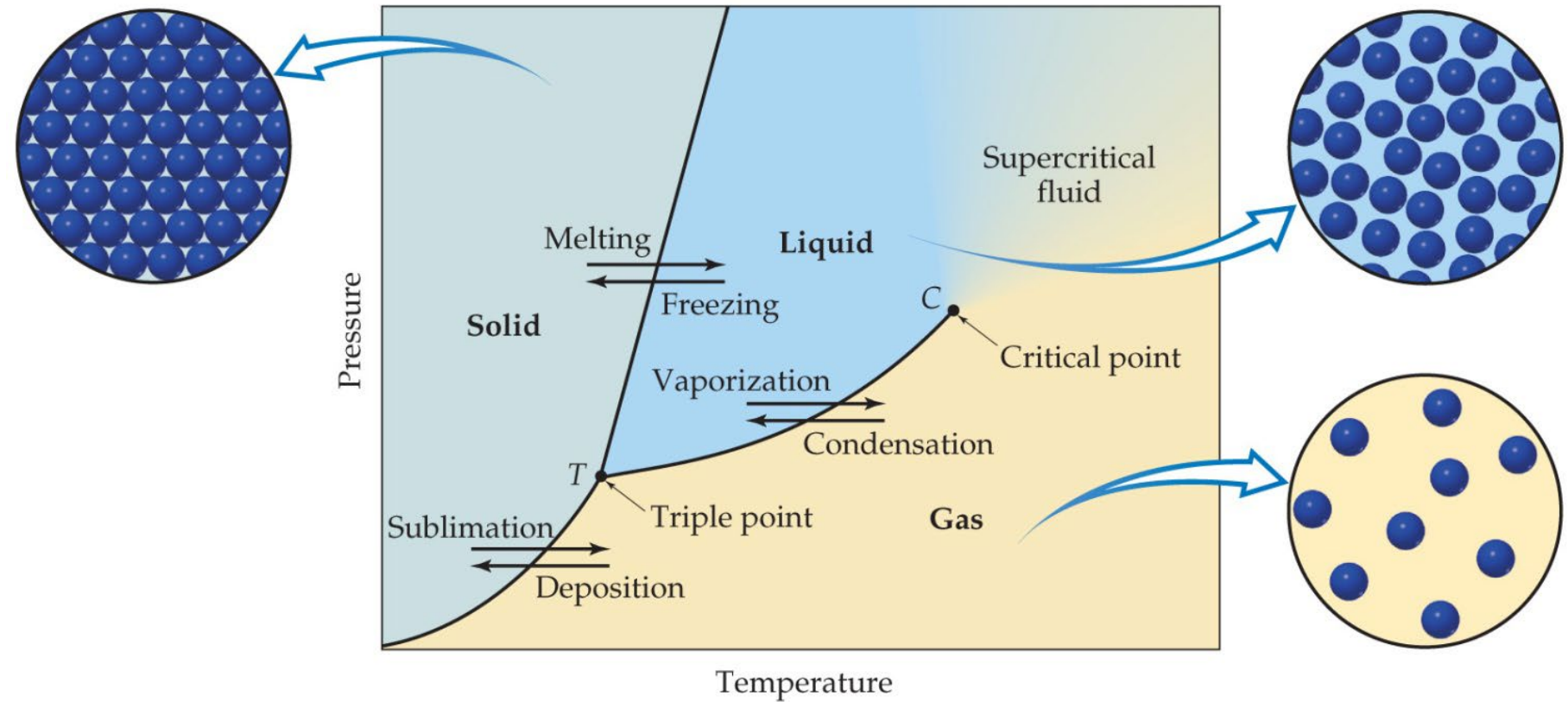
Forces intermoleculars. Diagrames de fases

Són una **forma gràfica** de resumir les **condicions de temperatura i pressió** en què existixen els diferents **estats de la matèria**, bé com a fases úniques o com a **dues fases en equilibri**.

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

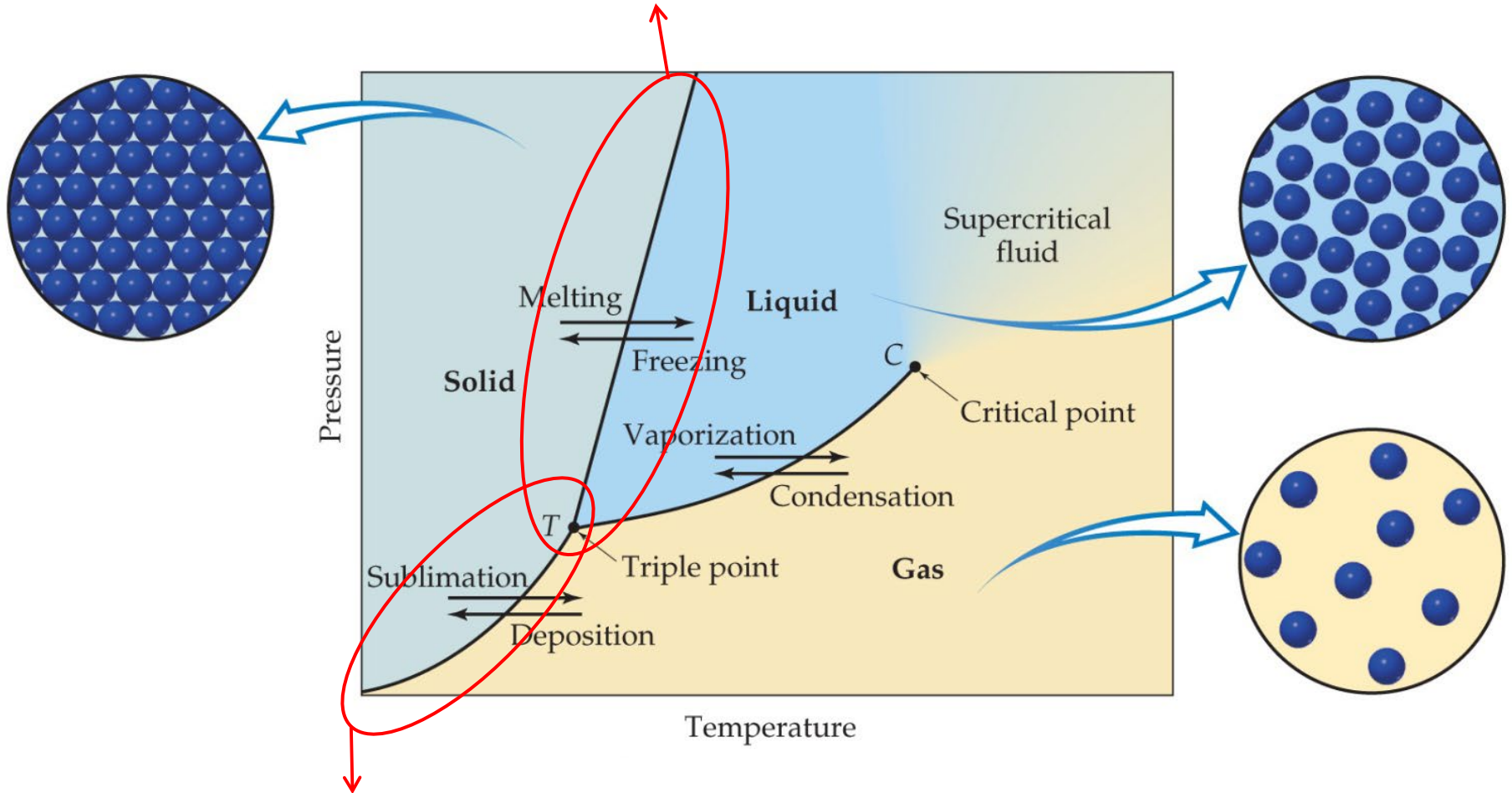
Ens permeten predir la fase d'una substància que és estable en qualsevol temperatura i pressió.

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

Canvi en el punt de fusió del sòlid quan la pressió augmenta.

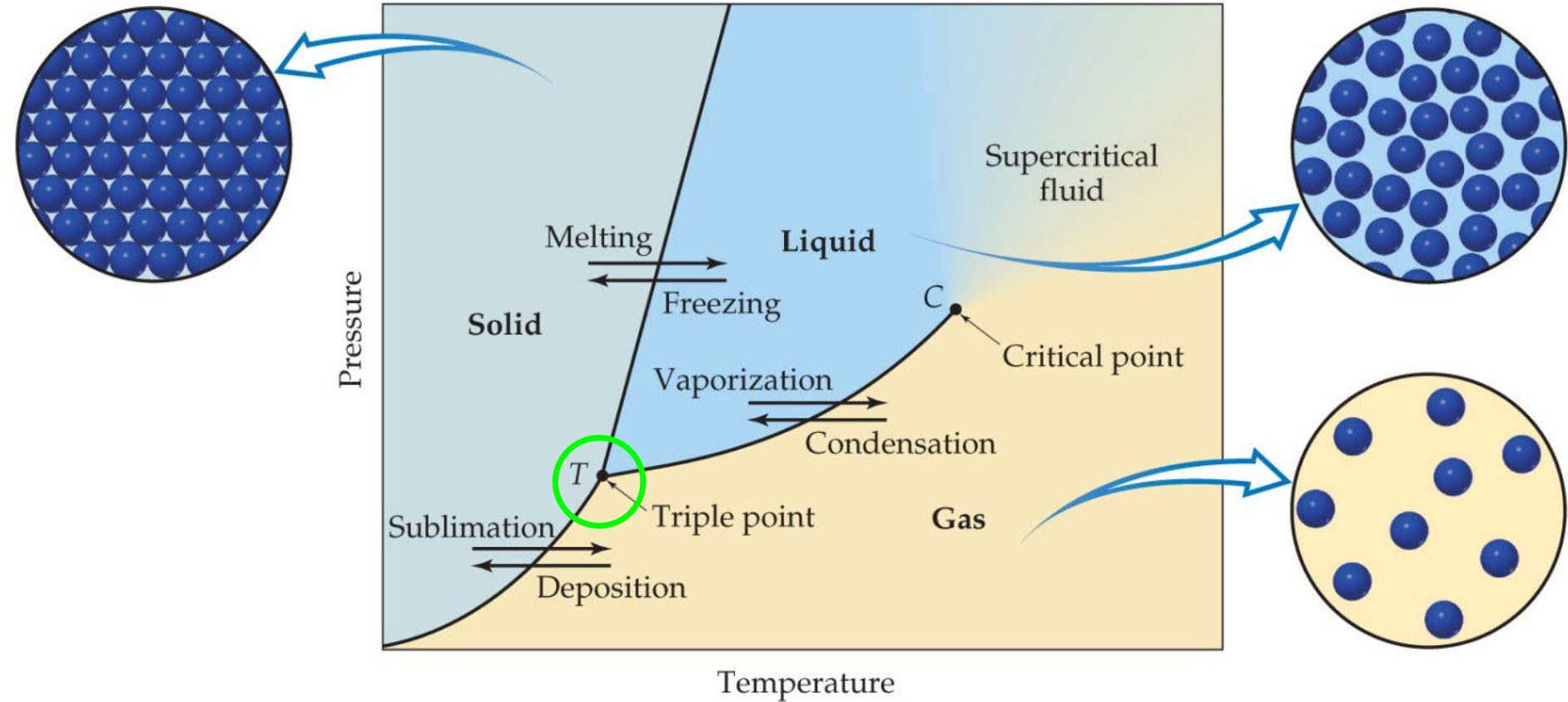
(CORBA DE FUSIÓ)

(CORBA DE SUBLIMACIÓ)

Canvi en la pressió de vapor del sòlid quan sublima a diferents temperatures.

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

PUNT TRIPLE

En aquests valors de temperatura i pressió, les tres fases es troben en equilibri dinàmic.

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

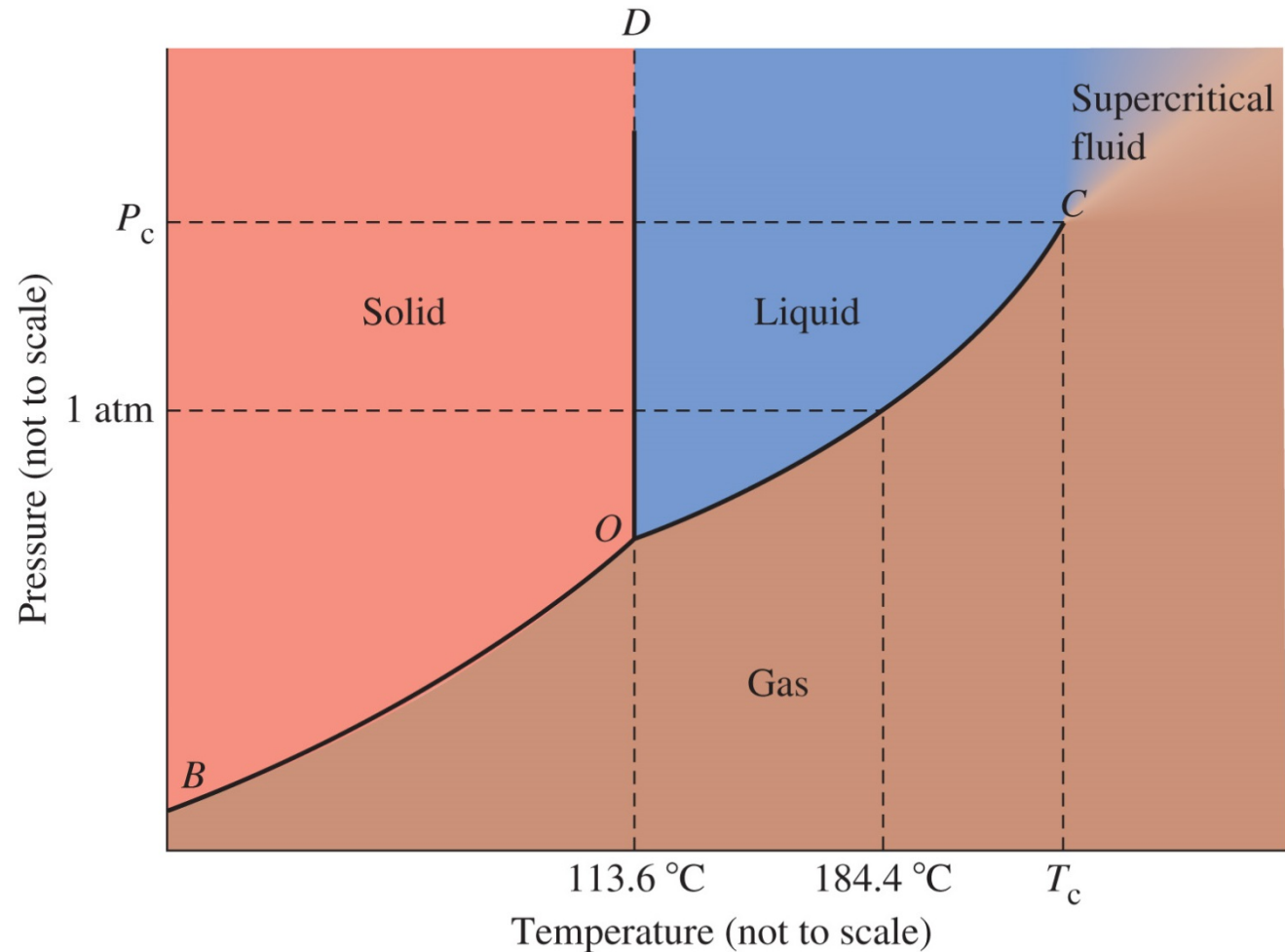
Línia O-D. Corba de fusió.

Representa l'efecte de la pressió sobre el punt de fusió del iode.

O. PUNT TRIPLE

113,6 °C i 91,6 atm.

Les tres fases es troben en equilibri dinàmic.

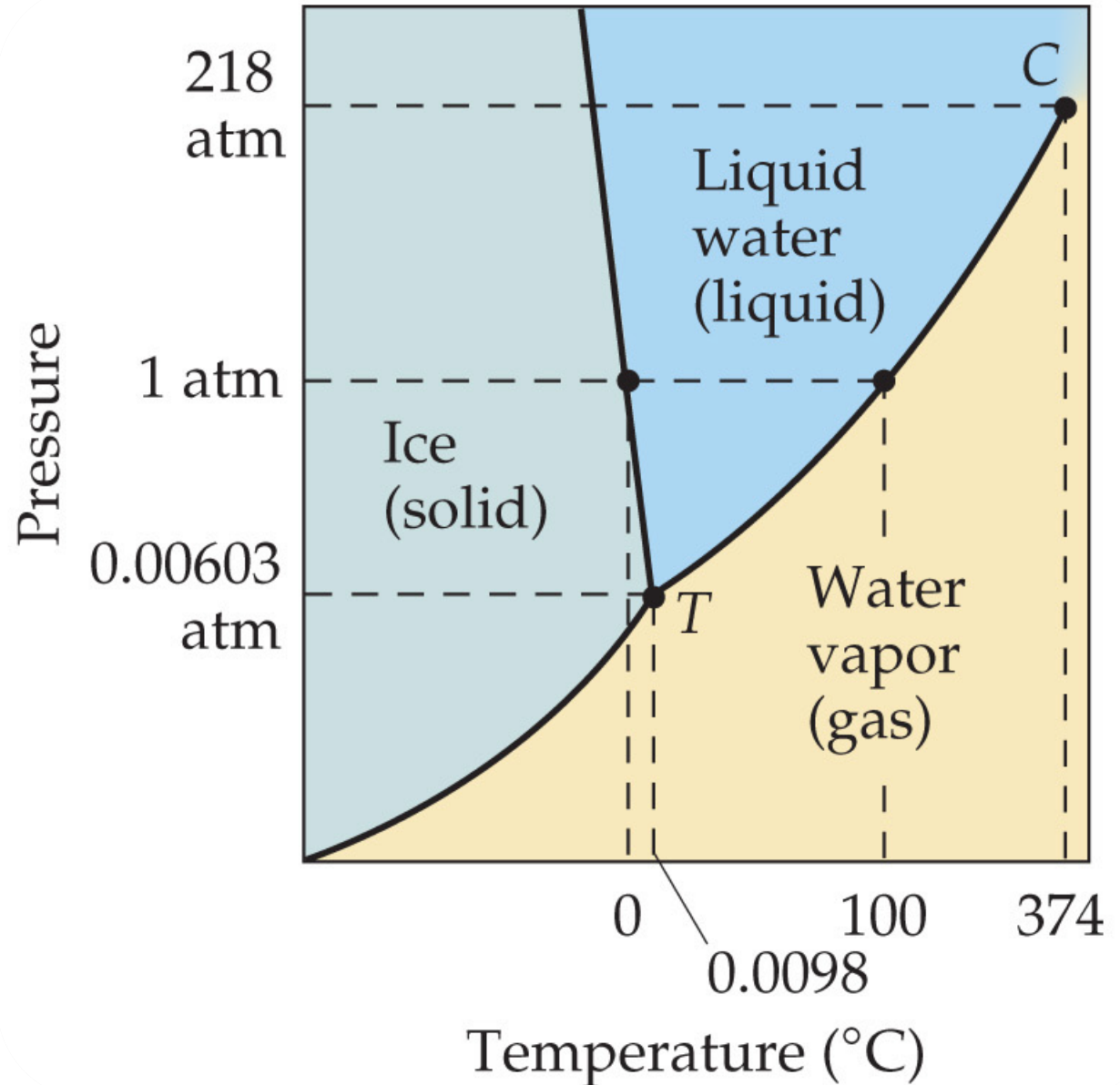
Forces intermoleculars. Diagrames de fases

Punt triple: 0,0098 °C i
0,00603 atm.

Punt d'ebullició normal: 100
°C

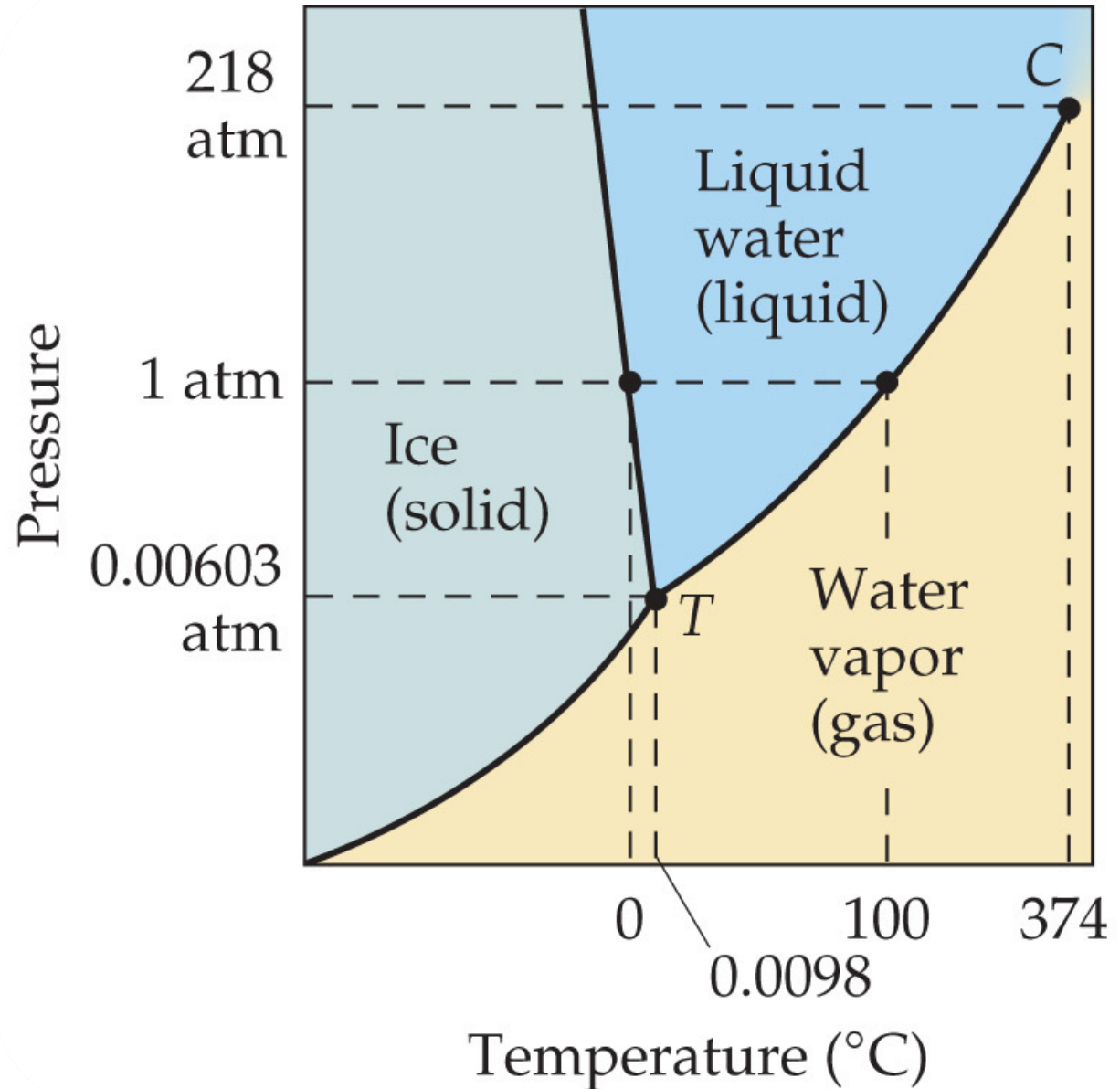
Punt de fusió normal: 0 °C.

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

Els elevats valors de **T crítica (374 °C)** i **P crítica (218 atm)** es deuen a **interaccions de Van der Waals fortes** entre les molècules d'aigua.

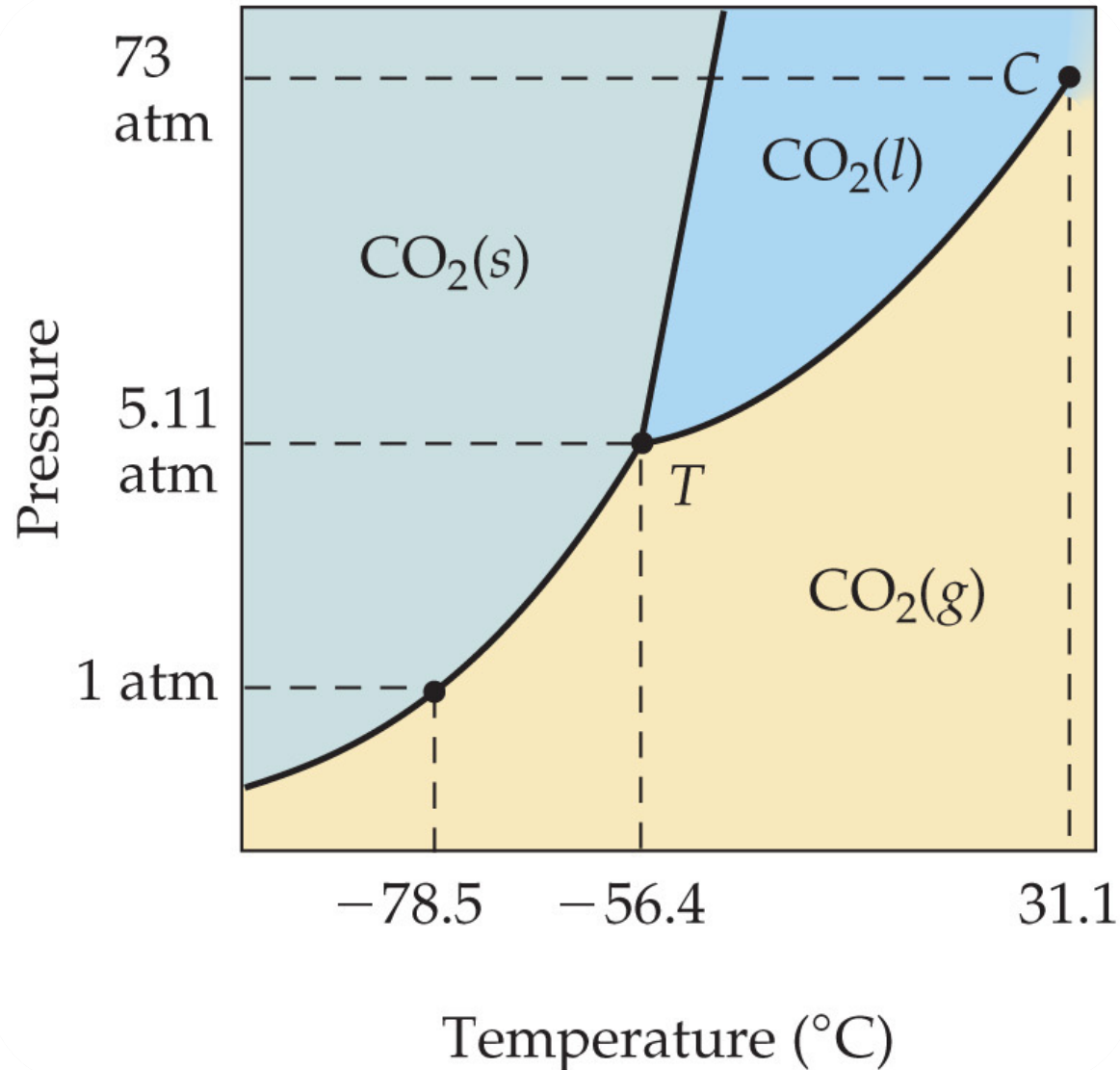

Forces intermoleculars. Diagrames de fases

- **El punt triple** correspon a una T de $-56,4^{\circ}\text{C}$ i $5,11\text{ atm}$. Perquè el CO₂ existisca en forma líquida, la P ha de superar les $5,11\text{ atm}$. Com a conseqüència el sòlid no fon sinó que sublima quan es calfa a 1 atm .
- **El punt de sublimació normal** del CO₂ és de $-78,5^{\circ}\text{C}$.

El punt crític correspon a $31,1^{\circ}\text{C}$ i 73 atm .

Forces intermoleculars. Punt crític

Aproximadamente $10\text{ }^{\circ}\text{C}$
por debajo de T_c

Aproximadamente $1\text{ }^{\circ}\text{C}$
por debajo de T_c

Temperatura
crítica T_c

Forces intermoleculares. Punt crític

Temperatura i pressió crítiques

Tota substància té una **TEMPERATURA CRÍTICA (TC)**, per damunt de la qual la fase gasosa no es pot liquar, independentment de la magnitud de la pressió que s'hi aplique. Aquesta és també la temperatura més alta en què una substància pot existir en forma líquida.

Dit d'una altra manera, **per damunt de la temperatura crítica** no hi ha una distinció fonamental entre un líquid i un gas, simplement es té **un fluid**.

La **PRESSIÓ CRÍTICA** (P_c) és la pressió mínima que cal aplicar per a dur a terme la líquefacció a la temperatura crítica.

Forces intermoleculars. Punt crític

Aproximadamente 10 °C
por debajo de T_c

Aproximadamente. 1 °C
por debajo de T_c

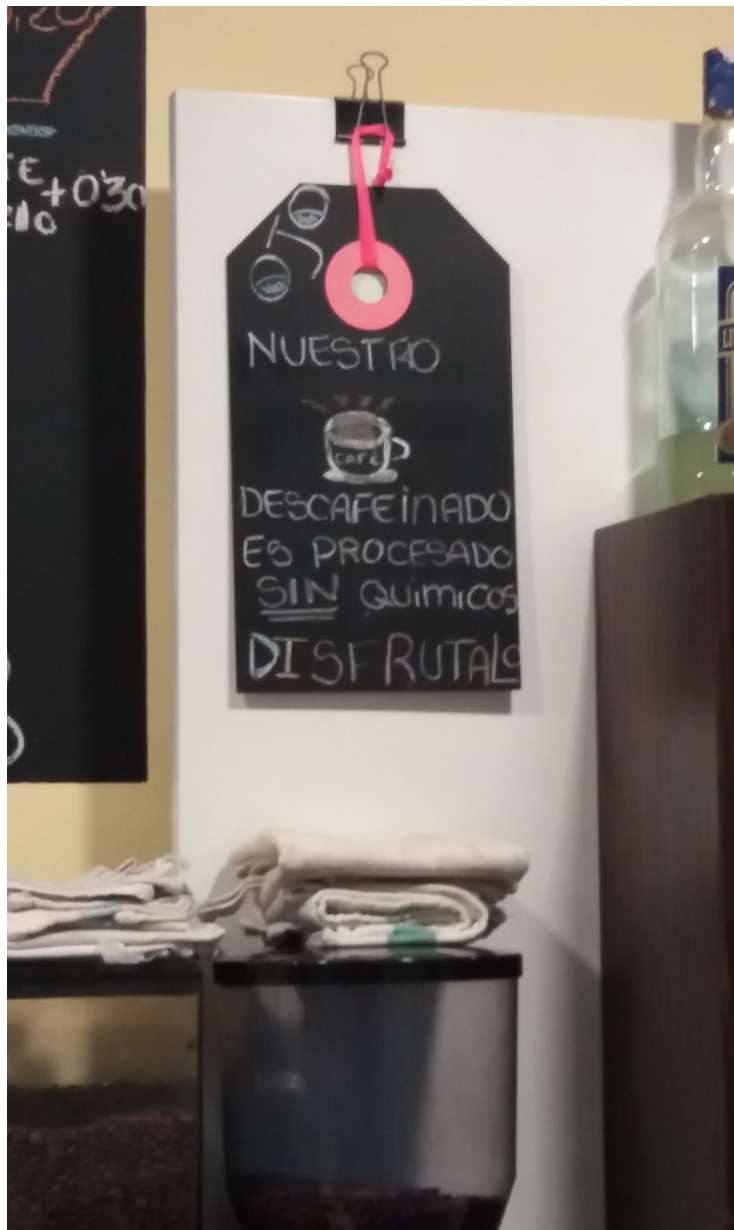
Temperatura
crítica T_c

Comportament híbrid

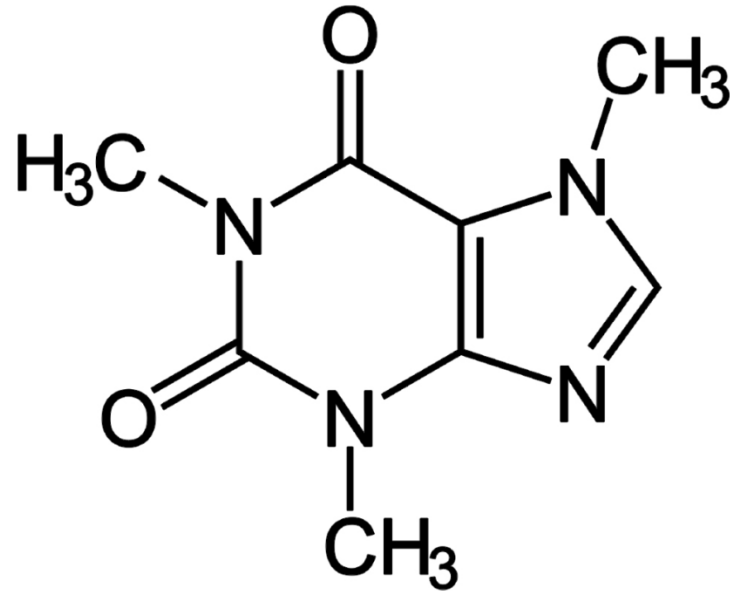
Pot difondre com si fora un gas.

Pot dissoldre substàncies com si foren líquids.

Forces intermoleculares. Fluids supercríticos

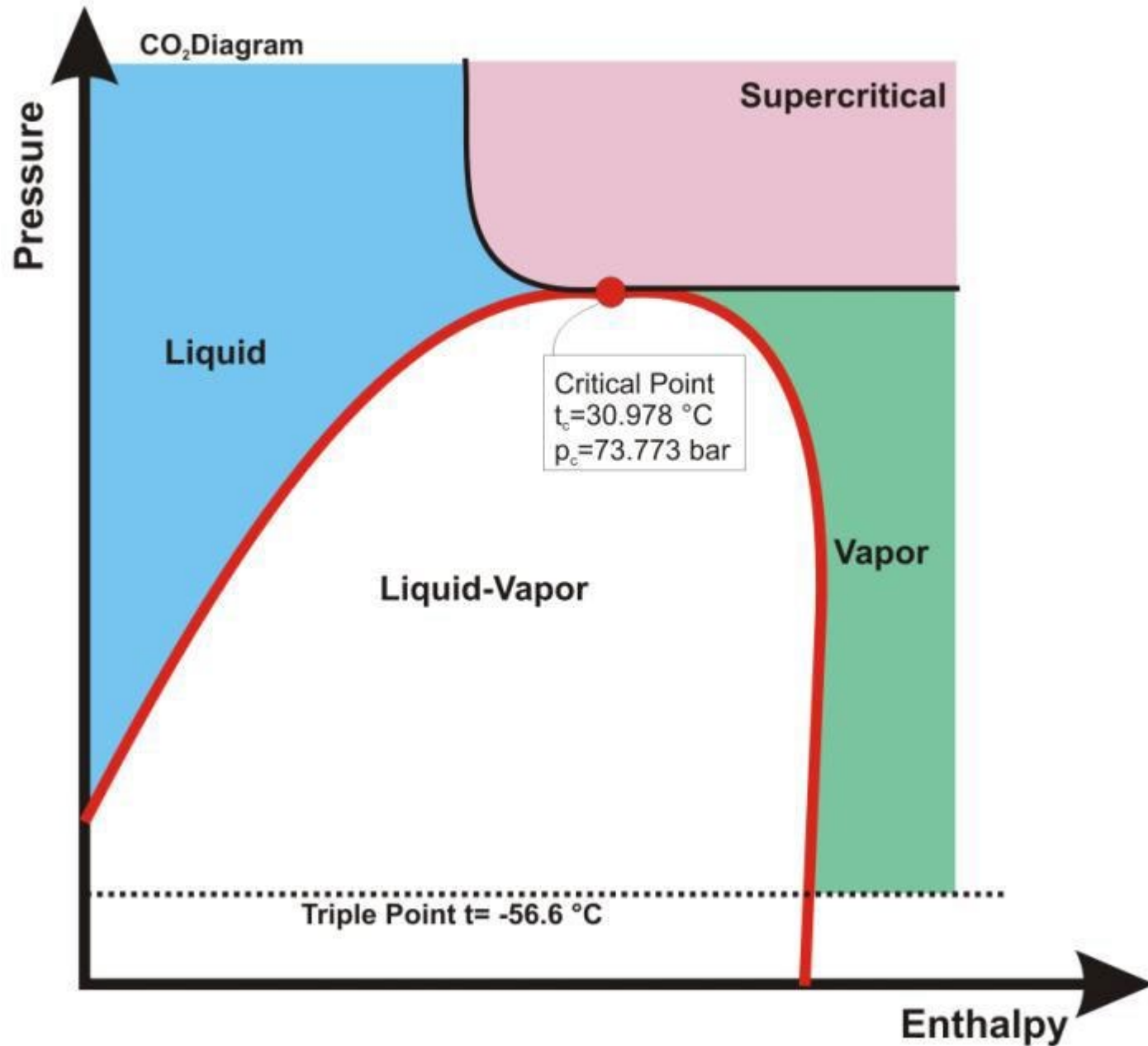
Forces intermoleculaires. Fluids supercritiques

Caffeine
(coffee)

Forces intermoleculares. Fluids supercríticos

Forces intermoleculares. **Fluïts supercrítics**

Us agrada el cafè descafeïnat

És difícil saber com anomenar l'estat de la matèria que es dona en temperatures i pressions per damunt del punt crític, perquè **els estats líquid i gasós es fan idèntics i indistingibles en aquest punt**. Per exemple, aquest estat de la matèria té la **densitat alta d'un líquid però la viscositat baixa d'un gas**. El terme que s'hi usa és «**fluid supercrític**» (FSC). Segons la figura de la transparència anterior, el tram de línia discontinua que comença en la zona de vapor per davall de la isoterma crítica ens porta a un gas de baixa densitat per damunt de la isoterma. Quan hi augmenta molt la pressió, **es produeix un fluid supercrític de densitat molt major**. Si, mentre la pressió supera la pressió crítica P_c , la temperatura es redueix per davall de la temperatura crítica, s'obté un líquid. Fins i tot, amb una reducció major de la pressió, la mostra roman en la fase líquida. Seguint el camí descrit, hem anat des d'un gas a un líquid sense observar interfase líquid-gas. L'única manera d'observar la interfase líquid-vapor, és creuar el límit de la fase per davall de la isoterma crítica. En aquest cas s'observaria la interfase líquid-vapor si es disminueix la pressió sobre el líquid fins a arribar a un punt de la corba de pressió de vapor.

Encara que normalment no pensem que els líquids i sòlids puguin ser solubles en els gasos, els líquids i sòlids són molt més solubles en un gas **per damunt de la seua pressió i temperatura crítiques**. Això es deu, fonamentalment al fet que la densitat del FSC és alta i s'aproxima a la d'un líquid. En els fluids supercrítics les molècules estan molt més pròximes entre si que en els gasos ordinaris i poden exercir **forces atractives fortes sobre les molècules d'un solut sòlid o líquid**. Els FSC **posseeixen propietats de dissolvent similars als dissolvents líquids ordinaris**. Variar la pressió d'un FSC significa variar-ne la densitat i, també, les propietats com a dissolvent. Per tant, pot aconseguir-se que un FSC com el diòxid de carboni, pugui utilitzar-se com un dissolvent comú.

Forces intermoleculares. **Fluïts supercrítics**

Fins fa molt poc temps, el principal mètode d'obtenció del cafè descafeïnat era l'extracció de cafeïna amb un dissolvent com el clorur de metilè (CH_2Cl_2). Aquest dissolvent presenta problemes perquè és perillós de manipular i difícil d'eliminar completament del cafè. Ara s'hi utilitza el fluid supercrític CO_2 . En aquest procés, els grans de cafè verd es posen en contacte amb CO_2 a 90°C aproximadament i 160-220 atm. El contingut de cafeïna se'n redueix de la concentració normal, 1-3 %, fins a un 0,02%. Quan es redueix la temperatura i la pressió del CO_2 , la cafeïna precipita. Després, el CO_2 es recicla.

Qüestions per a pensar...

1. Per què funcionen bé els fluïts supercrítics com a dissolvents?
1. Quins problemes presenta l'extracció amb un dissolvent clorat com el diclorometà?
2. I quins avantatges?
3. Què vol dir la frase "Després, el CO_2 es recicla".
4. Es podria reciclar el diclorometà?
5. Quan la cafeïna s'extrau amb diòxid de carboni supercrític, es queda retinguda en un suport sòlid inert. Com penseu que es recupera d'aquest suport?

Algunes idees clau..... tema 6

1. Les forces intermoleculars que hi ha entre les molècules es coneixen en forma conjunta com a forces de Van der Waals. Les forces intermoleculars d'atracció més habituals són entre dipòls induïts i instantanis (forces de dispersió o forces de London). La magnitud de les forces de dispersió depèn de la facilitat amb què es produeixen els desplaçaments dels electrons dins de les molècules. Això causa una descompensació temporal de la distribució de càrrega electrònica, és a dir, sobre la polaritzabilitat de la molècula. En les substàncies polars, també hi ha forces dipol-dipol. Algunes substàncies que contenen hidrogen mostren atraccions intermoleculars significatives denominades enllaços d'hidrogen. En aquestes molècules hi ha àtoms d'H enllaçats a àtoms molt electronegatius, N, O o F, que són atrets simultàniament per altres àtoms molt electronegatius en la mateixa molècula o en molècules diferents. L'enllaç d'hidrogen té conseqüències importants en les propietats físiques, com els punts d'ebullició, i és una força intermolecular clau en els sistemes vius.

2. El punt d'ebullició normal és la temperatura a la qual la pressió de vapor d'un líquid és igual a 1 atm. **El punt crític** és la pressió i la temperatura a la qual un líquid i el seu vapor es fan indistingibles. **La pressió de vapor**, la pressió exercida pel vapor en equilibri amb un líquid, és una mesura de la volatilitat del líquid que també està relacionada amb la intensitat de les forces intermoleculars. La conversió d'un líquid a vapor s'anomena *vaporització* o *evaporació*; el procés invers s'anomena *condensació*. La dependència de la pressió amb la temperatura es representa mitjançant la corba de pressió de vapor i es pot expressar mitjançant l'equació de Clausius-Clapeyron. Quan la pressió de les molècules que escapen de la superfície del líquid iguala la pressió exercida per les molècules en l'atmosfera, es diu que es produeix l'ebullició.

3. Algunes propietats dels líquids, com la tensió superficial, l'energia necessària per a estendre la superfície d'un líquid i la viscositat, la resistència d'un líquid a fluir, són propietats relacionades amb les forces intermoleculars. Fenòmens habituals com la forma d'una gota, la formació de meniscs i la capil·laritat depenen de la tensió superficial. En concret, aquests fenòmens estan relacionats amb el balanç entre les forces de cohesió, forces intermoleculars entre les molècules d'un líquid, i les forces adhesives, forces intermoleculars entre les molècules d'un líquid i una superfície.

4. Quan es calfen els sòlids cristal·lins s'arriba a una temperatura en què l'estat sòlid es converteix en líquid. Quan es calfen els sòlids cristal·lins, s'arriba a una temperatura en què l'estat sòlid es converteix en líquid, s'ha produït la fusió. Aquesta temperatura és el punt de fusió. **Quan els líquids es refreden**, es forma l'estat cristal·lí durant el procés de congelació, i la temperatura en què això passa és el punt de congelació. Sota certes condicions, els sòlids poden convertir-se directament en vapor pel procés de sublimació. El procés invers es diu *deposició*. La sublimació, la pressió de vapor i el punt de fusió es troben entre les propietats afectades per les forces intermoleculars.

5. Un diagrama de fases és una representació gràfica de les condicions en què existeixen els sòlids, els líquids i els gasos (o vapors) com a fases simples o com a dues o més fases en equilibri. Els punts significatius en un diagrama de fases són el punt triple, on coexisteixen totes les fases, el punt de fusió, el punt d'ebullició i el punt crític, a partir de la qual, és possible un fluid supercrític. Algunes substàncies poden existir en diferents formes d'estat sòlid; aquest comportament s'anomena *polimorfisme*.

TEMA 7. COMPORTAMENT QUÍMIC ÀCID-BASE DE LES MOLÈCULES

Teories generals àcid-base

Àcids i bases de ArrheniusLowry

Àcids i bases de Brønsted-Lowry pKa.

Àcids i bases de Lewis

Àcids i bases orgàniques

Àcids, alcohols i amines

Factors que influeixen en la força d'un àcid o d'una base

Factors que influeixen en la força d'un àcid o d'una base

Polaritat. Força d'enllaç. Estabilitat de la base

Nucleofília i electrofília

Nucleòfils i electròfils. Reacció de substitució

Bibliografia recomanada

Petrucci: capítols 16; 27

Chang: capítols 15, 24

Brown: capítols 16, 25

Bibliografia complementària

Química. Un proyecto de la ACS. Ed. Reverte. 2004.

S.F. Mason. *Chemical Evolution*. Oxford University Press. 1992.

TEMA 7. COMPORTEMENT QUÍMIC À ACID-BASE DE LES MOLÈCULES

Àcid-Base

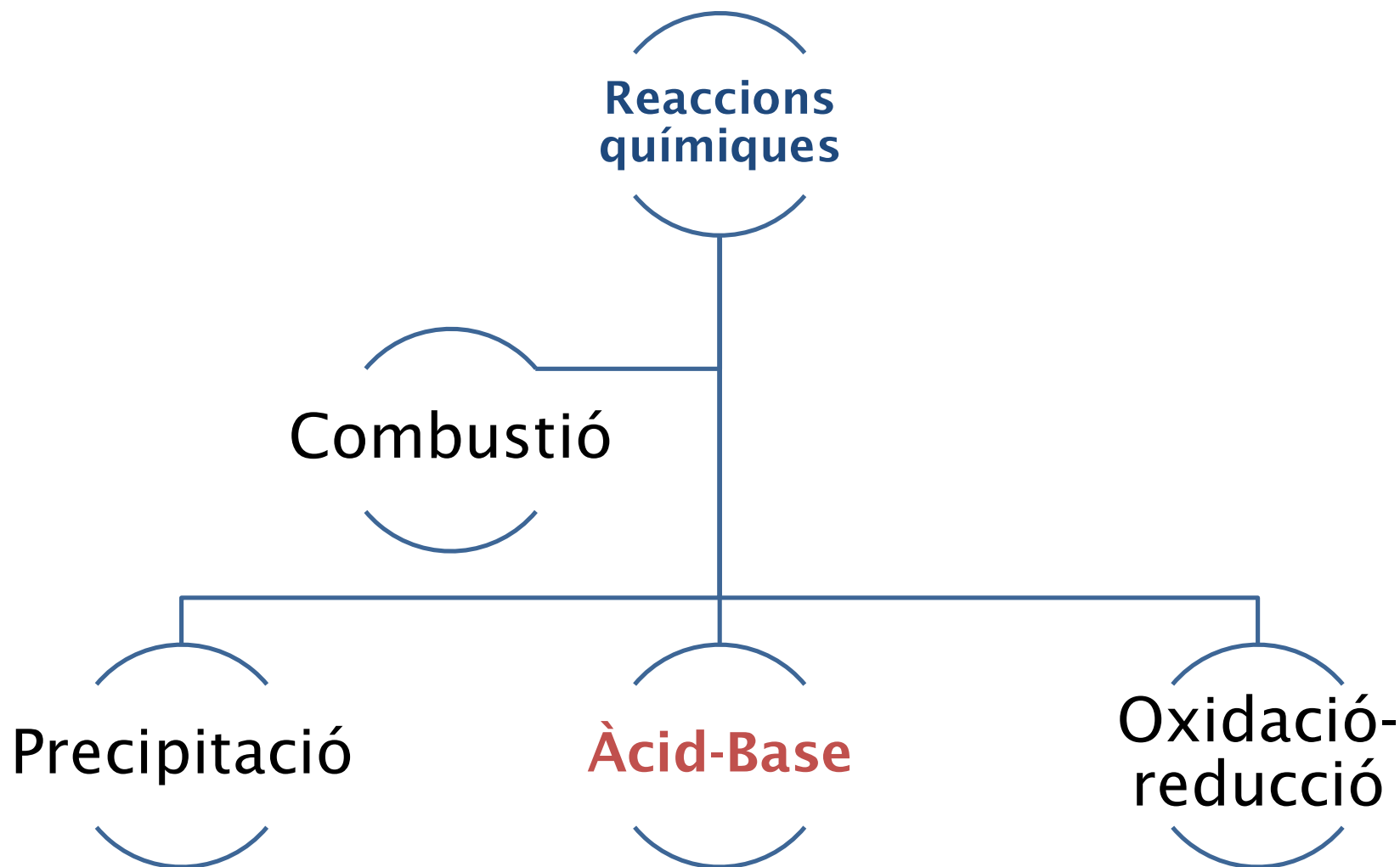
Àcids i bases. Tipus de reaccions químiques

Reacció química

transformació de la matèria que es pot visualitzar com una **redistribució electrònica** per ruptura d'enllaços i formació d'altres nous.

Àcids i bases. Tipus de reaccions químiques

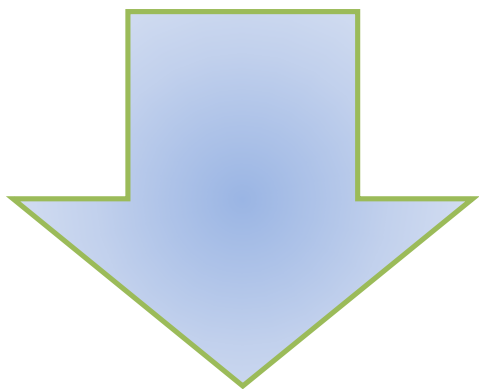
Àcids i bases. Definició d'Arrhenius

Svante August

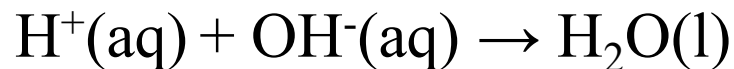
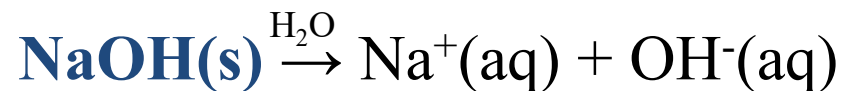
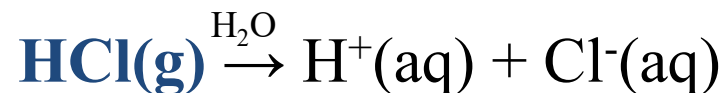
Arrhenius

Àcid = substància que, quan es dissol en aigua, fa que augmente la concentració d'ions H^+ .

Base = substància que, quan es dissol en aigua, fa que augmente la concentració d'ions OH^- .

Àcids i bases. Definició d'Arrhenius

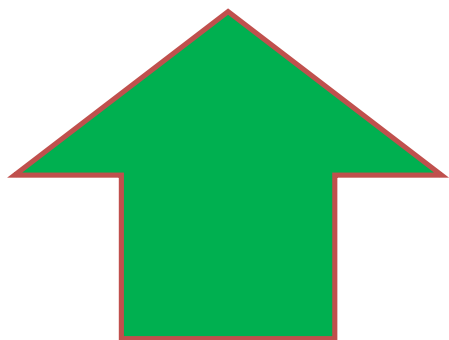

Àcids i bases. Definició d'Arrhenius

Com expliquem que el
NH₃ siga bàsic?

Àcids i bases. Definició de Brønsted-Lowry

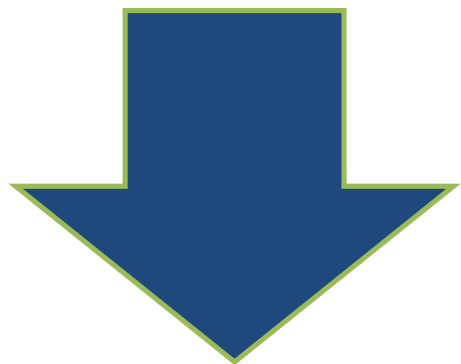
Àcid

substància (molècula o ió) que dona un H^+ a una altra substància.

Brønsted-Lowry

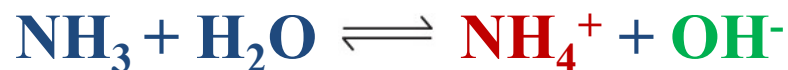
Base

substància que accepta un H^+ .

Àcids i bases. Definició de Brønsted-Lowry

- Un àcid és un **donador** de protons.
- Una base és un **acceptor** de protons.

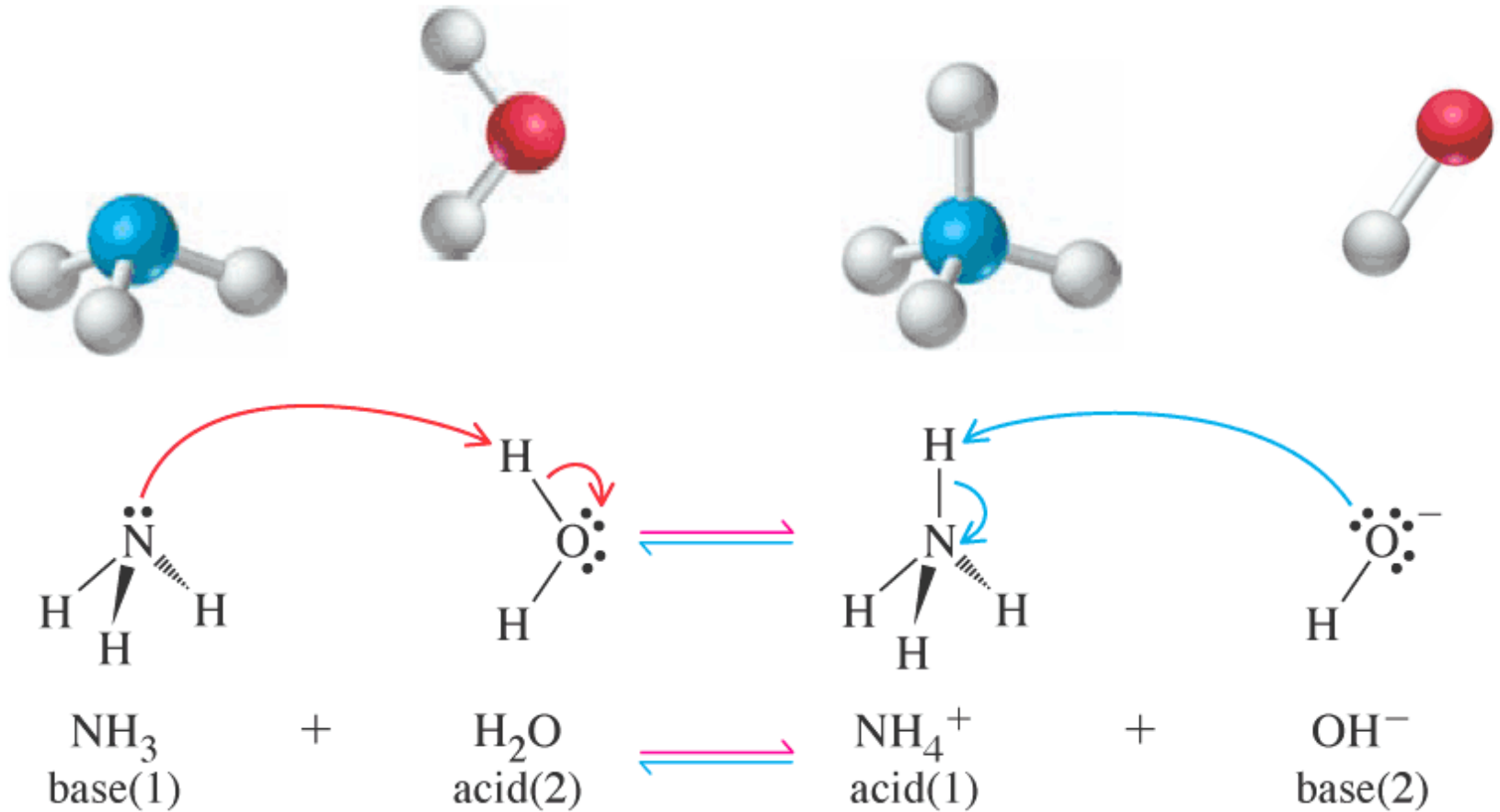

**Parells
conjugats
àcid-base**

- **NH₄⁺** és l'àcid conjugat del **NH₃**

- **OH⁻** és la base conjugada del **H₂O**

Àcids i bases. Definició de Brønsted-Lowry

Reacció àcid-base de tipus Bronsted-Lowry amb una base dèbil.

Àcids i bases. B-L. L'equilibri àcid-base.

Un àcid FORT

Si HX és un àcid més fort que l'ió hidroni, àcid conjugat de l' H_2O , se'n podrà extreure el protó i l'equilibri es desplaçarà cap a la dreta.

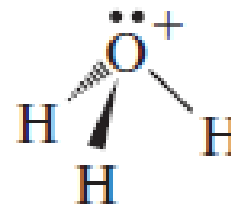
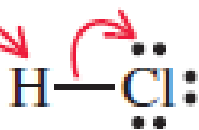
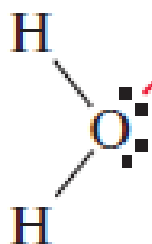
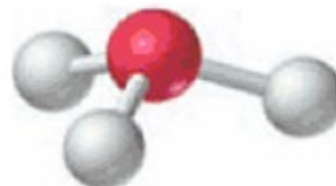

Àcid més fort que H_3O^+

Àcids i bases. Definició de Brønsted-Lowry

Exemple d'un ÀCID FORT

Base 2

Acid 1

Acid 2

Base 1

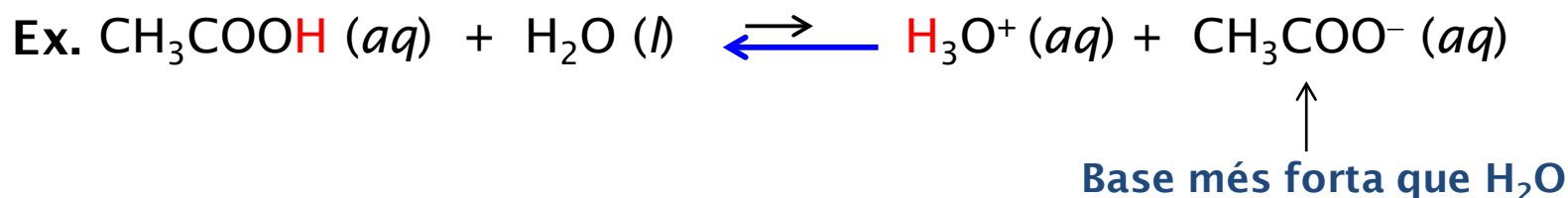

Àcids i bases. B-L. L'equilibri àcid-base

Un àcid DÈBIL

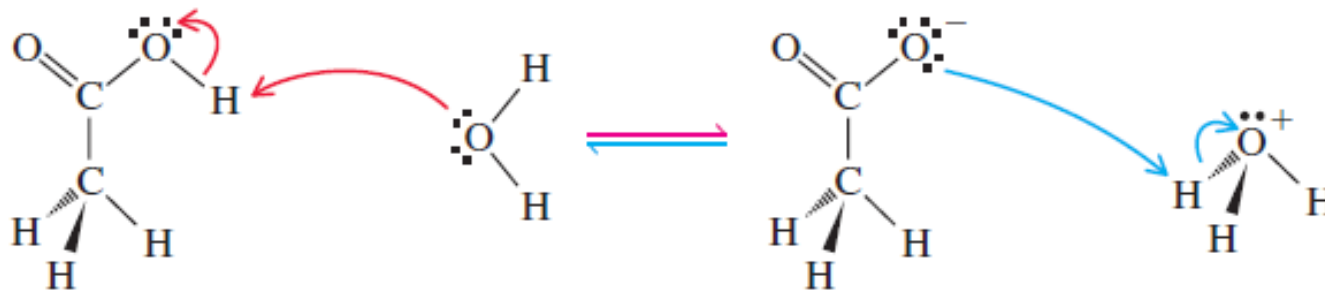
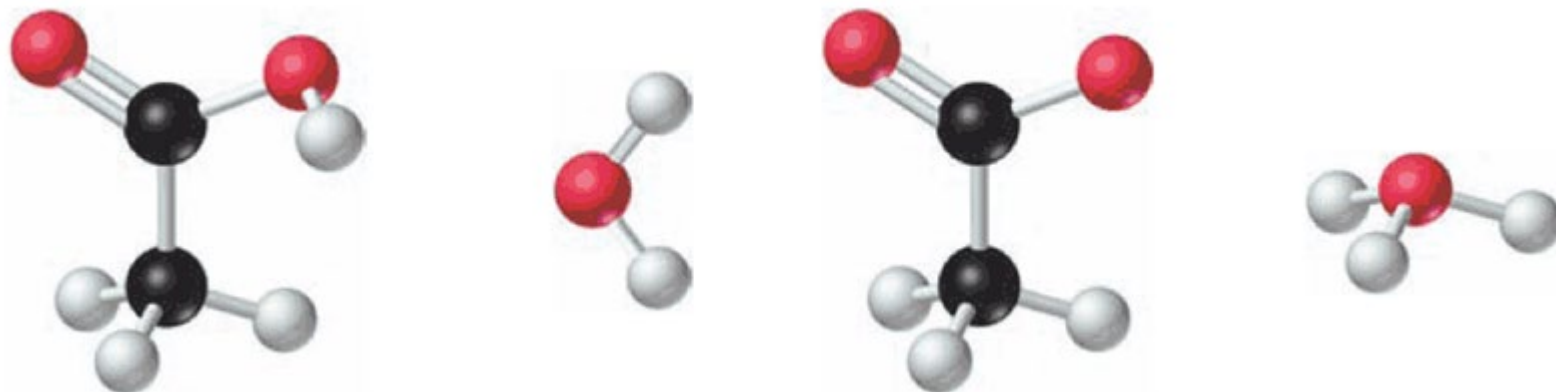

Si X^- és una base més forta que H_2O , l'equilibri es desplaçarà cap a l'esquerra. Això passa quan HX és un àcid dèbil.

Àcids i bases. Definició de Brønsted-Lowry

Exemple d'un ÀCID FEBLE

Àcid 1

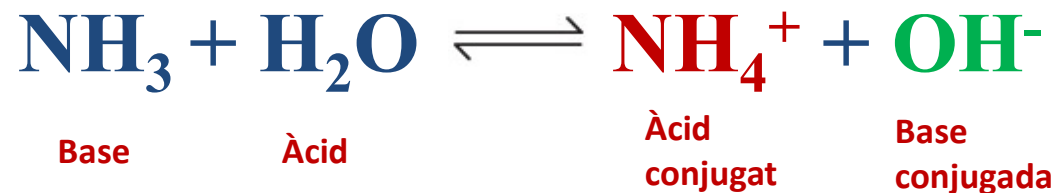
Base 2

Base 1

Àcid 2

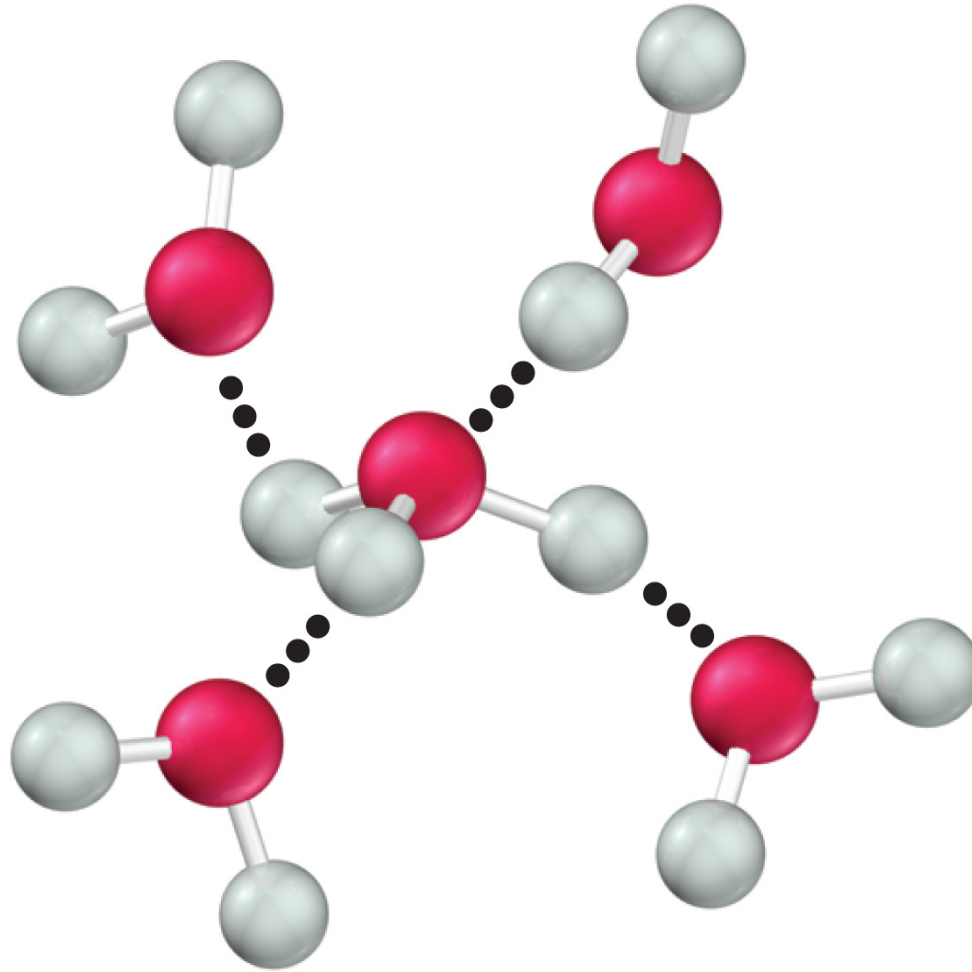
Àcids i bases. B-L. La constant d'equilibri

$$K = \frac{a_{\text{NH}_4^+} a_{\text{OH}^-}}{a_{\text{NH}_3} a_{\text{H}_2\text{O}}}$$

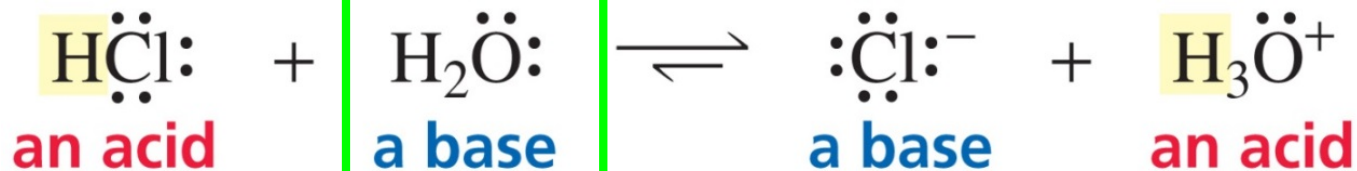
$$K_b = K [\text{H}_2\text{O}] = \frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = 1.8 \times 10^{-5}$$

Àcids i bases. B-L. La constant d'equilibri

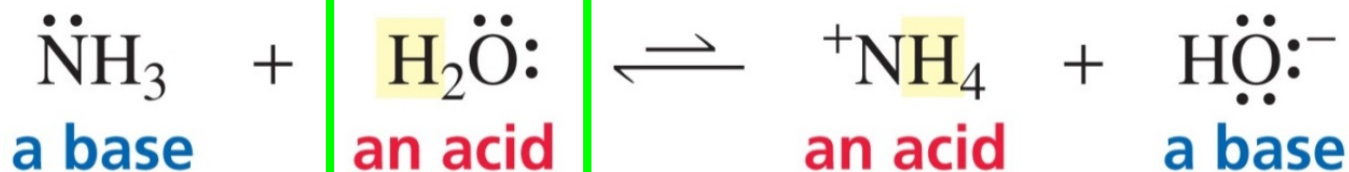

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Àcids i bases. B-L. Caràcter àcid-base de l'aigua

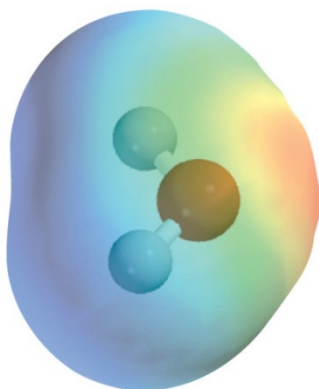
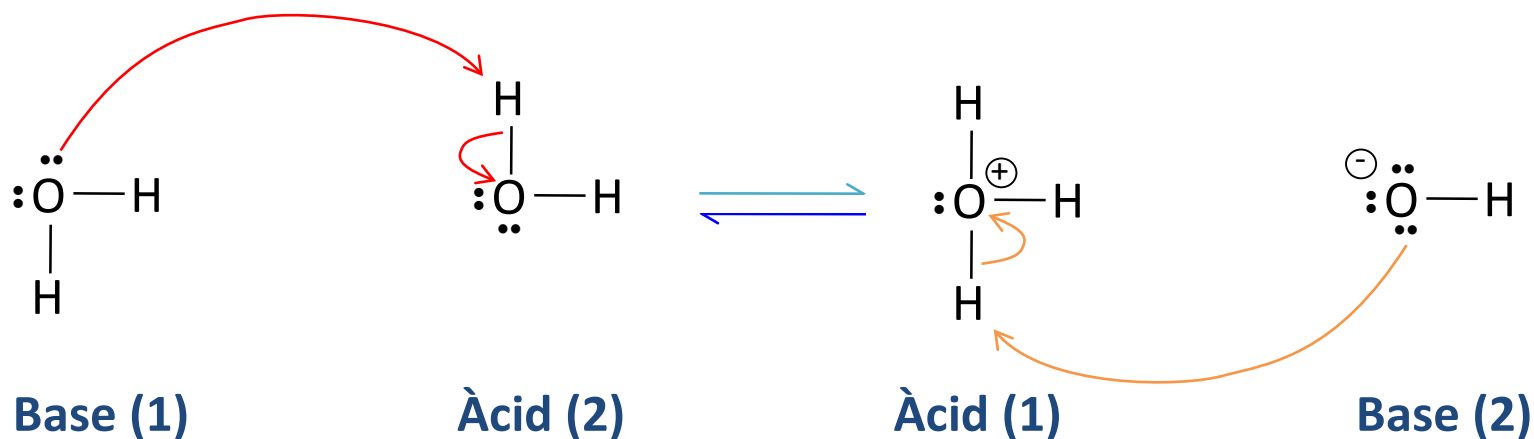
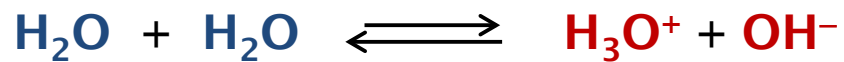
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

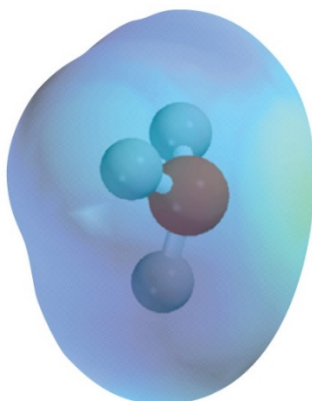
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Substància *anfòtera* o *anfipròtica*

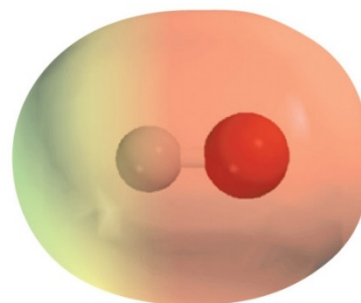
Àcids i bases. Autoionització de l'aigua

H₂O

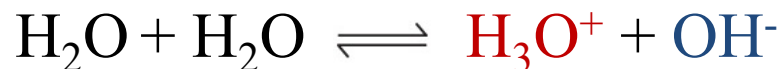

H₃O⁺

HO⁻

Àcids i bases. **Autoionització de l'aigua**

Base

Àcid

Àcid conjugat

Base conjugada

$$K_c = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+][\text{OH}^-]}{[\text{H}_2\text{O}][\text{H}_2\text{O}]}$$

$$K_w = K_c[\text{H}_2\text{O}][\text{H}_2\text{O}] = [\text{H}_3\text{O}^+][\text{OH}^-] = 1.0 \times 10^{-14}$$

**CONSTANT
DEL
PRODUCTE
IÒNIC DE
L'AIGUA**

Quan $[\text{H}^+] = [\text{OH}^-]$, la dissolució és **neutra**.

En dissolucions **àcides**, $[\text{H}^+] > [\text{OH}^-]$
i en dissolucions **bàsiques**, $[\text{H}^+] < [\text{OH}^-]$

Àcids i bases. Autoionització de l'aigua. L'escala de pH

pH and pOH

El potencial de l'ió de l'hidrogen es va definir en 1909 com “el logaritme negatiu de $[H^+]$ ”.

$$pH = -\log[H_3O^+]$$

$$pOH = -\log[OH^-]$$

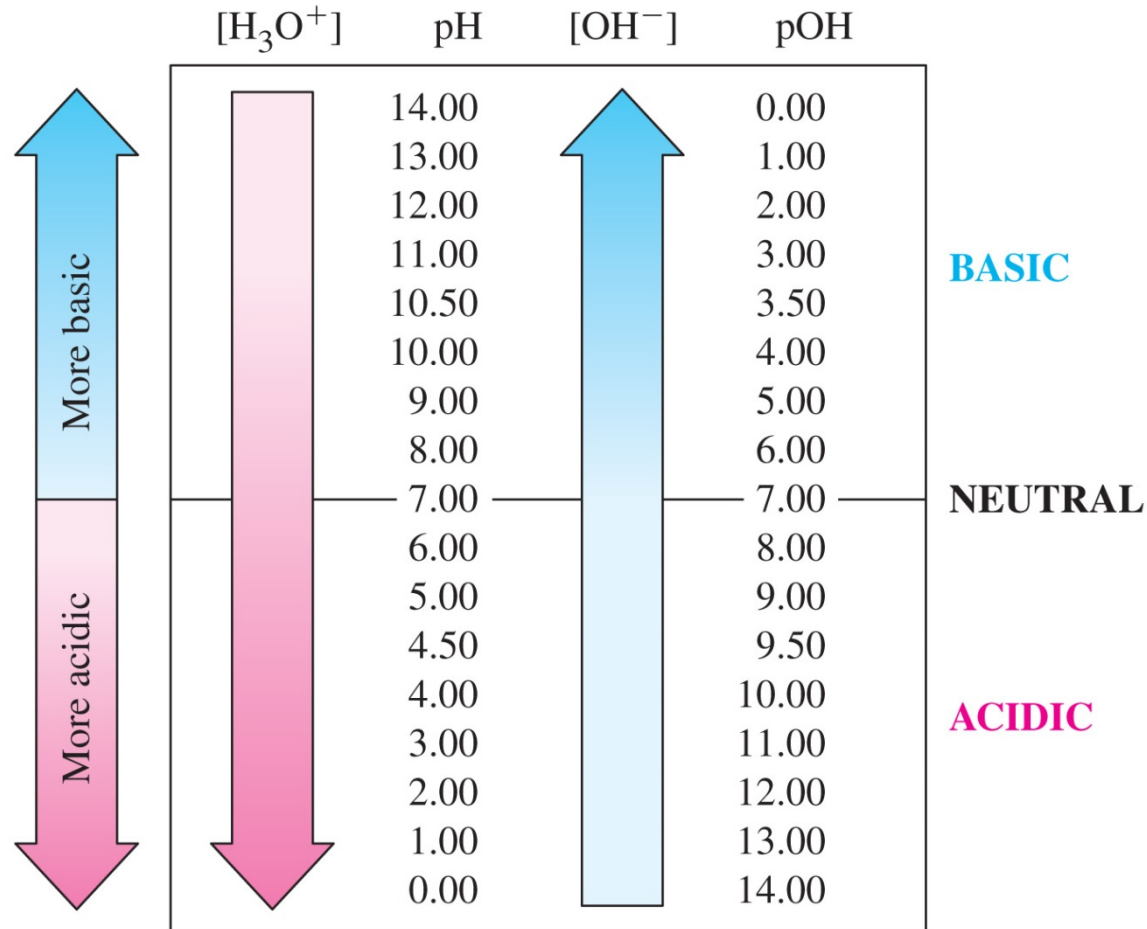
$$K_w = [H_3O^+][OH^-] = 1.0 \times 10^{-14}$$

$$-\log K_w = -\log[H_3O^+] - \log[OH^-] = -\log(1.0 \times 10^{-14})$$

$$pK_w = pH + pOH = -(-14)$$

$$pK_w = pH + pOH = 14$$

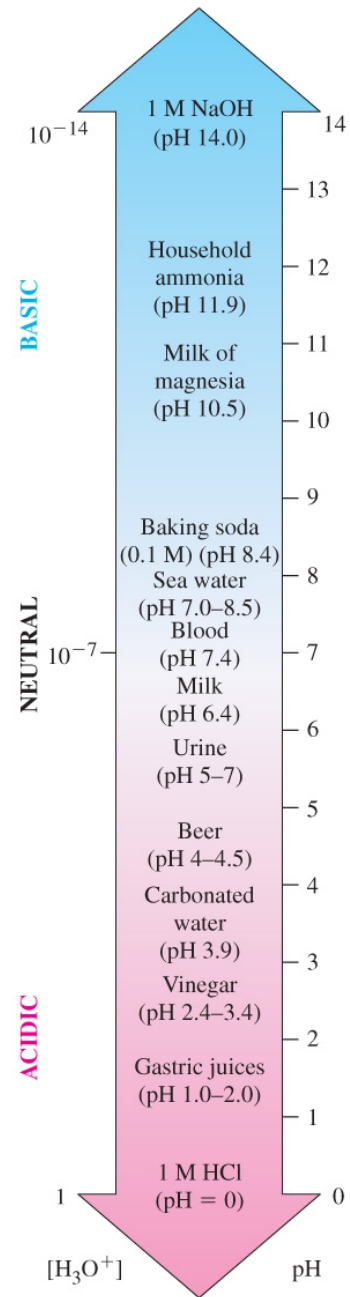
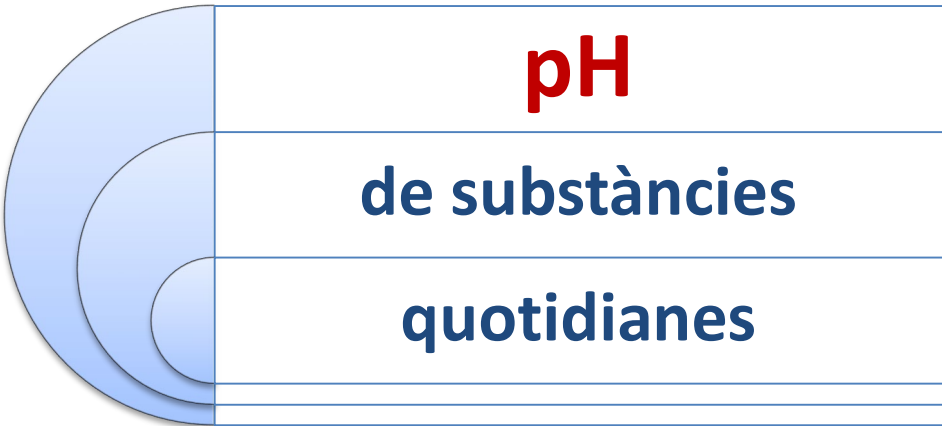
Àcids i bases. Autoionització de l'aigua. L'escala de pH

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2011 Pearson Canada Inc.

Àcids i bases

Àcids i bases

Àcids forts

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Thymol Blue Indicator

pH < 1.2   pH < 2.8 < pH

Àcids i bases. Àcids i bases forts

TABLE 16.2
The Common Strong
Acids and Strong
Bases

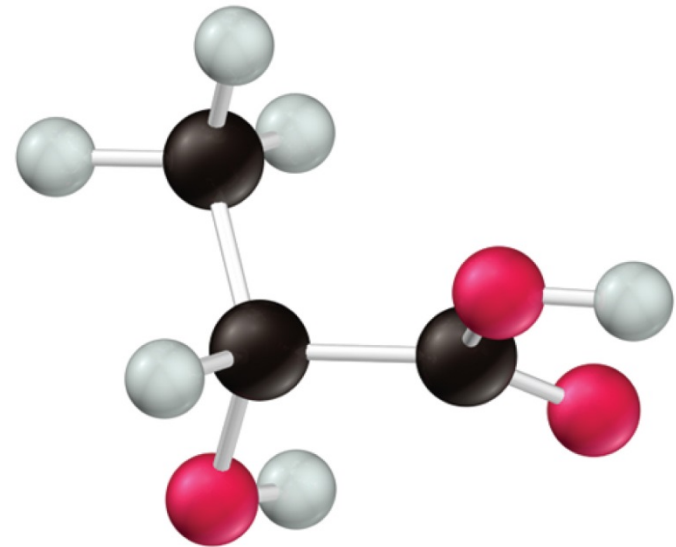
Acids	Bases
HCl	LiOH
HBr	NaOH
HI	KOH
HClO ₄	RbOH
HNO ₃	CsOH
H ₂ SO ₄ ^a	Mg(OH) ₂
	Ca(OH) ₂
	Sr(OH) ₂
	Ba(OH) ₂

^aH₂SO₄ ionizes in two distinct steps. It is a strong acid only in its first ionization (see page 720).

S'ionitzen
completament en
dissolucions aquoses.
Són electròlits forts.

Àcids i bases

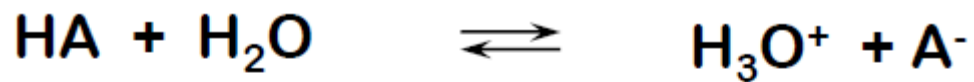
Àcids i bases febles

Lactic acid

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Àcids i bases. Àcids i bases febles

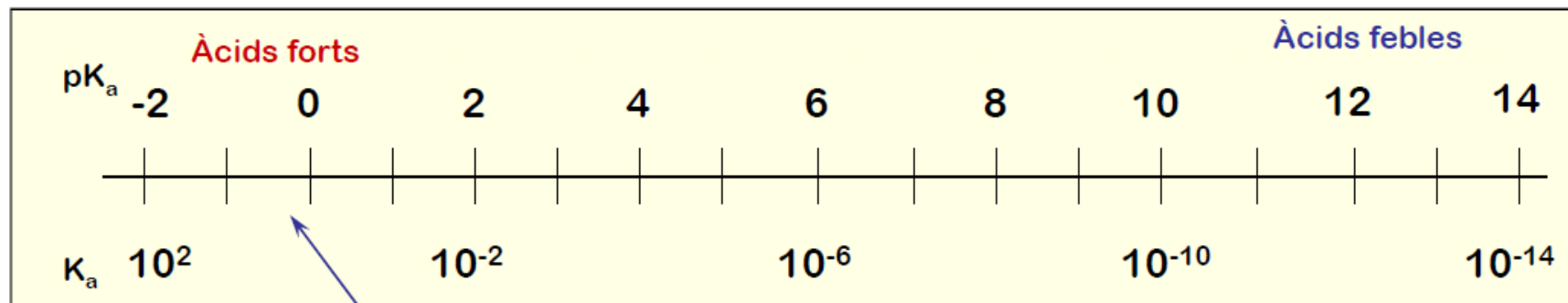

$$K_a = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+][\text{A}^-]}{[\text{HA}]}$$

$$\text{p}K_a = -\log K_a$$

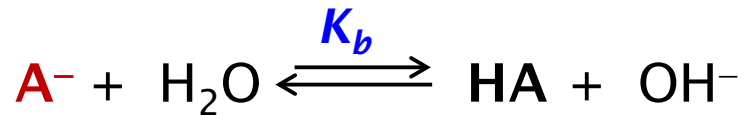
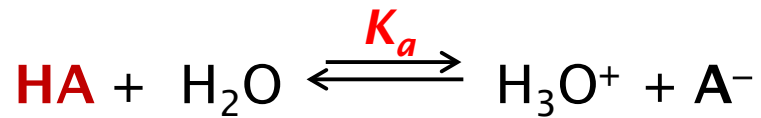
S'ionitzen
parcialment en
dissolucions
aquoses.

Una forma ràpida de conèixer la força d'un àcid...

Quant menor és el valor de pK_a, més fort és l'àcid

Àcids i bases. Àcids i bases febles

Per a un àcid
HA i la seua base
conjugada **A⁻**
podem escriure:

$$K_a \times K_b = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+] [\text{A}^-]}{[\text{HA}]} \times \frac{[\text{OH}^-] [\text{HA}]}{[\text{A}^-]} = [\text{H}_3\text{O}^+] [\text{OH}^-] = K_w = 1 \times 10^{-14}$$

Àcids i bases. Àcids i bases febles

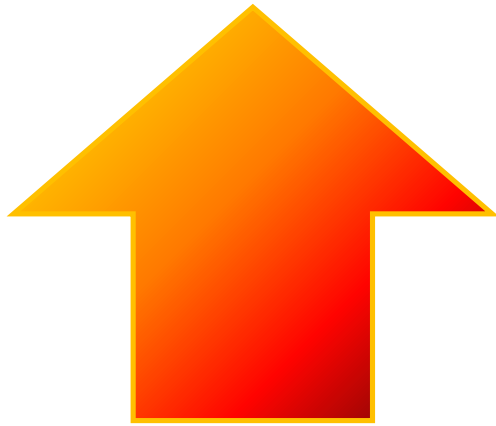
$$pK_a + pK_b = 14$$

A mesura que **augmenta** la força d'un àcid (K_a), la força de la seua base conjugada ha de **disminuir** (K_b).

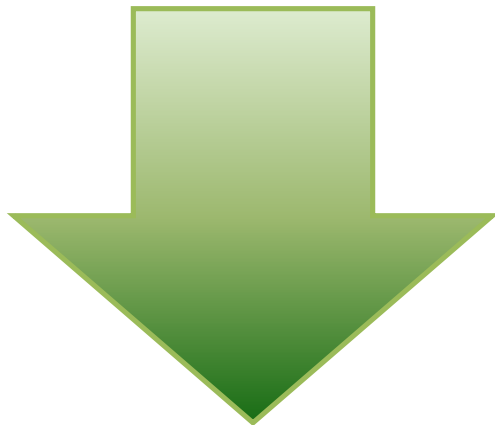
Com més fort és un àcid, més feble n'és la base conjugada.

Àcids i bases. Àcids i bases febles

$$pK_a + pK_b = 14$$

Com més fort és
un àcid,

més feble n'és la
base conjugada.

Àcids i bases. Utilitat dels valor de pKa

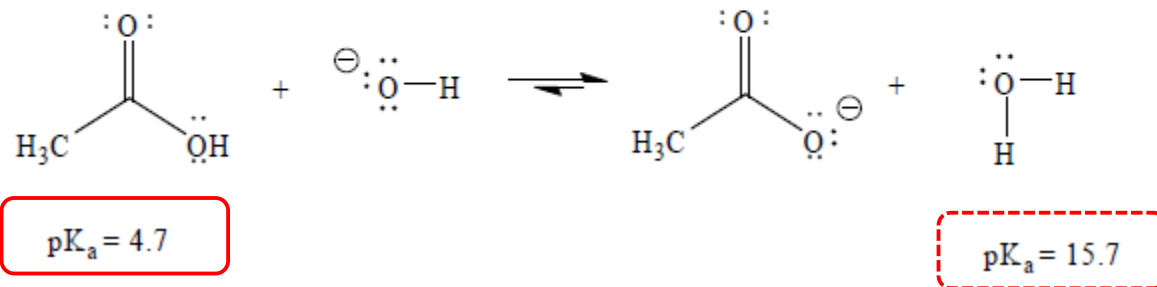
Permeten diferenciar entre àcids forts i febles.

- **Àcid fort** és aquell més fort que l'ió H_3O^+ (K_a elevat, $\text{p}K_a$ pròxims a zero o negatius).
- Una **base forta** és aquella més forta que l'ió OH^- .

Àcids i bases. Utilitat dels valor de pKa

Permeten predir la direcció de la transferència d'H⁺

Un àcid cedirà un protó a la base conjugada de qualsevol àcid que siga més feble que ell, és a dir, que tinga major pK_a.

La base conjugada d'un àcid podrà emprar-se per a captar un protó de qualsevol àcid de pK_a més baix que el seu àcid conjugat.

Àcids i bases. Àcids i bases febles

Força relativa d'alguns àcids i les seues bases corresponents

Àcid	Nom	pK _a	Base conjugada	Nom
CH ₄	Metà	50	CH ₃ ⁻	Ió metanur
NH ₃	Amoniac	34	NH ₂ ⁻	Ió amidur
CH ₃ CH ₂ OH	Etanol	16.0	CH ₃ CH ₂ O ⁻	Ió etòxid
H ₂ O	Aigua	15.7	HO ⁻	Ió hidròxid
HCN	Àcid cianhídric	9.2	CN ⁻	Ió cianur
CH ₃ COOH	Àcid acètic	4.7	CH ₃ COO ⁻	Ió acetat
HF	Àcid fluorhídric	3.5	F ⁻	Ió fluorur
HNO ₃	Àcid nítric	-1.3	NO ₃ ⁻	Ió nitrat
HCl	Àcid clorhídric	-7.0	Cl ⁻	Ió clorur

+feble

+forta

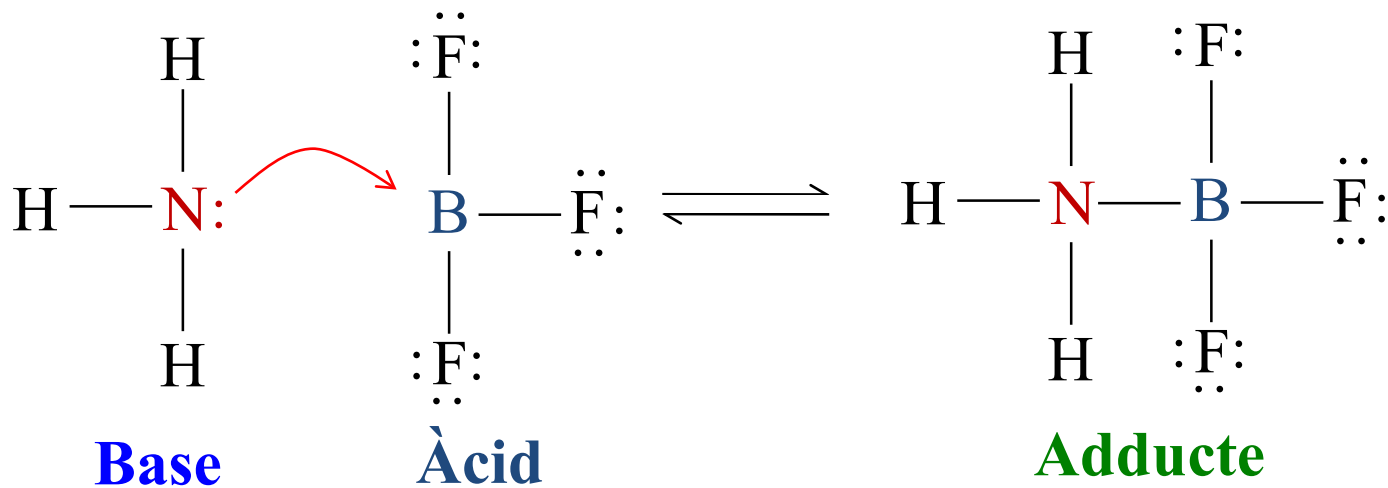
+fort

+feble

Existeix una relació inversa entre la força àcida d'un àcid i la força bàsica de la seua base conjugada.

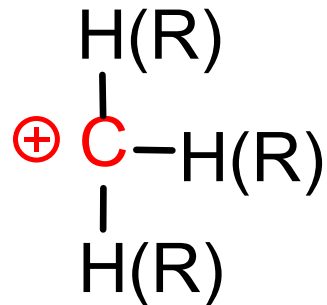
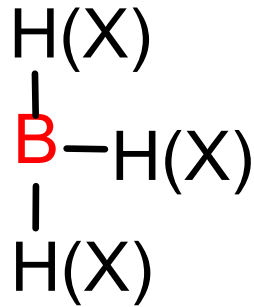
Àcids i bases de Lewis

Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Àcid de Lewis
Acceptor de parells
d'electrons
(espècie "deficient" en
electrons).

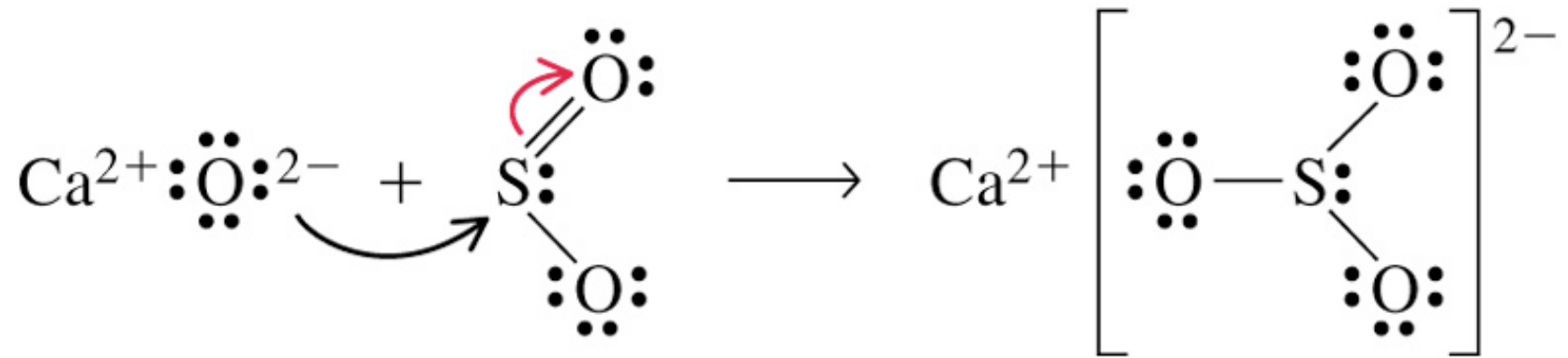

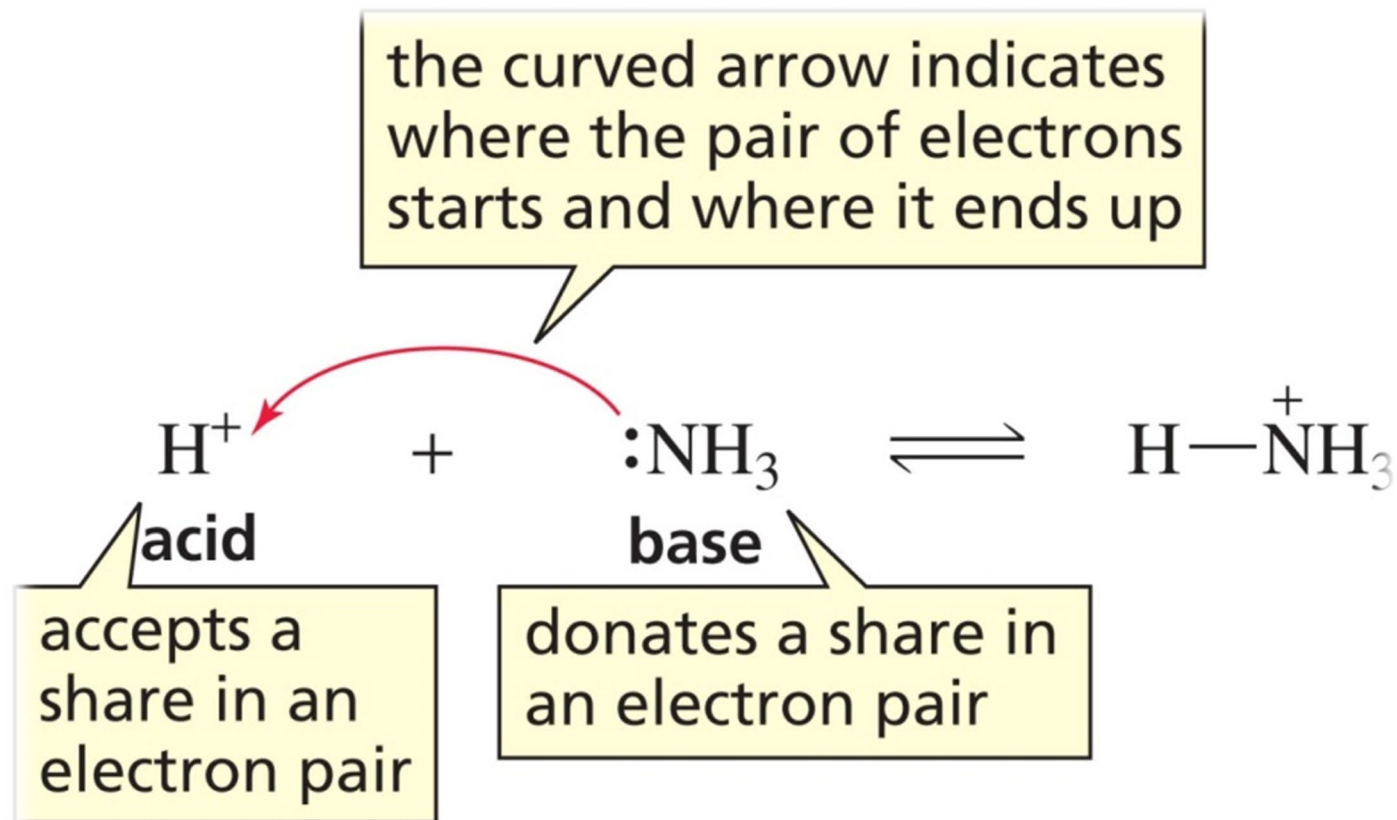
Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Formació del sulfít de calci.

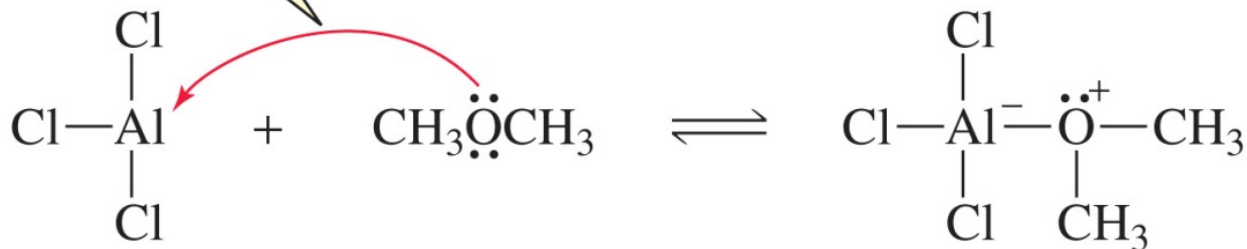
Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Formació de l'ió amoni.

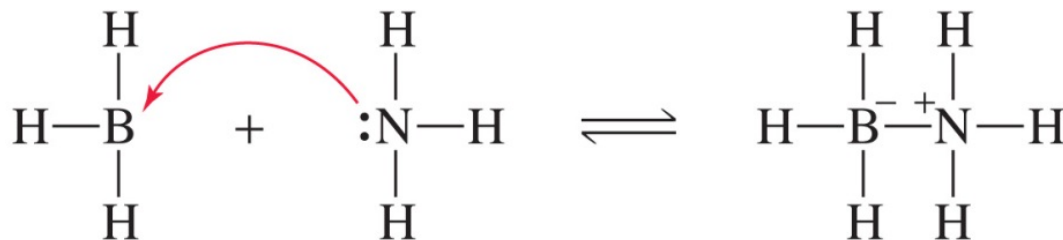

Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

the curved arrow indicates where the pair of electrons starts and where it ends up

aluminum trichloride a Lewis acid   **dimethyl ether** a Lewis base

borane a Lewis acid   **ammonia** a Lewis base

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

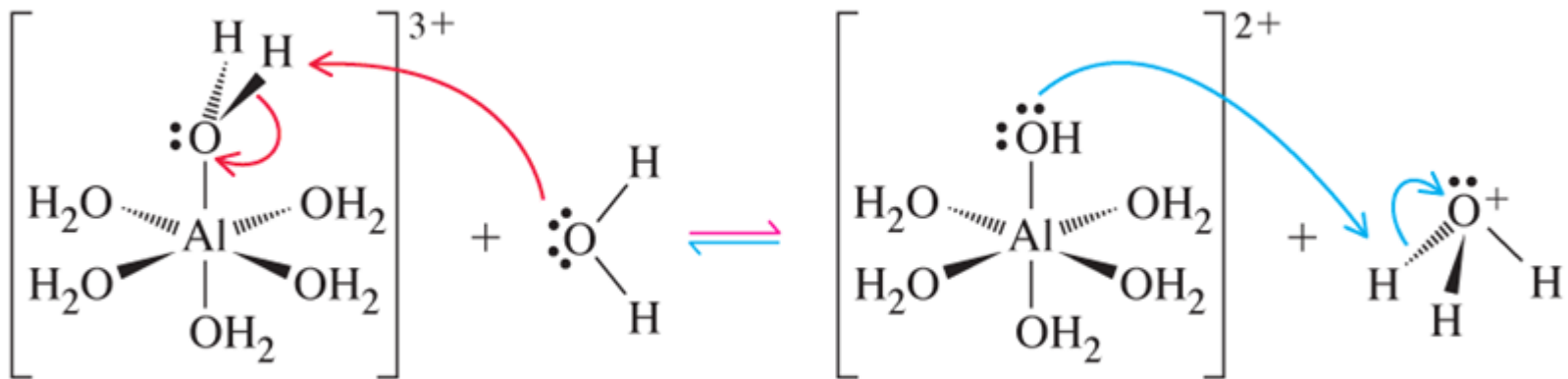
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Altres exemples

Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Hidròlisi de $[\text{Al}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$

Per a produir H_3O^+

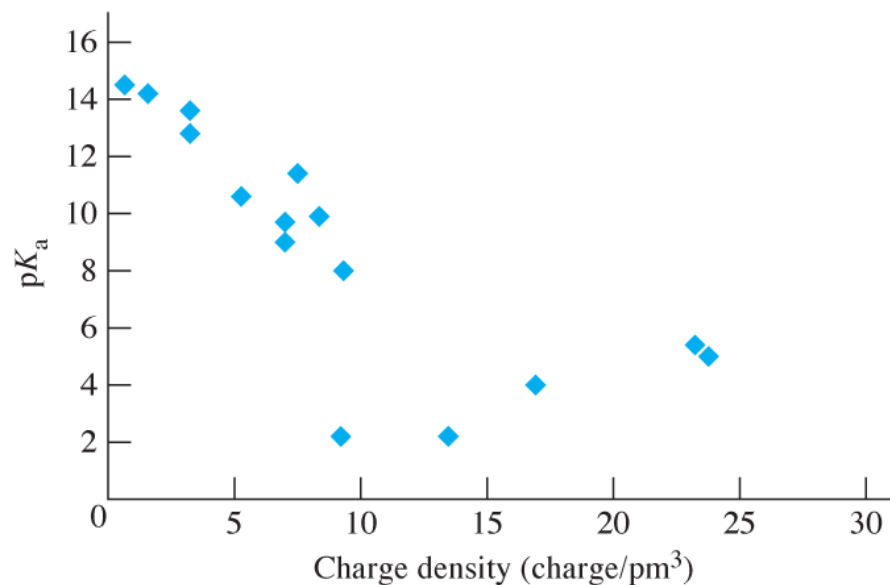

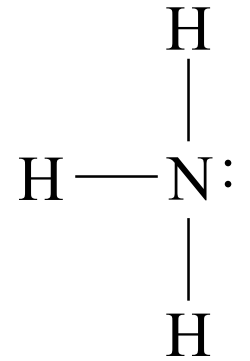
Àcids i bases. Acceptors i donadors de Lewis

Acidesa de cations per a produir H_3O^+ Relació càrrega/radi

Metal Cation	Ionic Radius, pm	$\rho \times 10^7$, Charge pm^{-3}	pK_a
Li^+	76	3.27	13.6
Na^+	102	1.53	14.2
K^+	138	0.680	14.5
Be^{2+}	45	23.2	5.4
Cu^{2+}	66	9.33	8.0
Ni^{2+}	69	8.35	9.9
Mg^{2+}	72	7.51	11.4
Zn^{2+}	74	7.00	9.0
Co^{2+}	74	7.00	9.7
Mn^{2+}	83	5.23	10.6
Ca^{2+}	100	3.22	12.8
Al^{3+}	53	23.8	5.0
Cr^{3+}	61	17.0	4.0
Ti^{3+}	67	13.5	2.2
Fe^{3+}	78	9.19	2.2

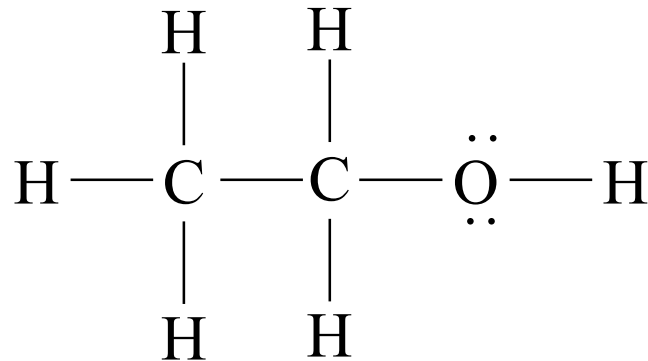
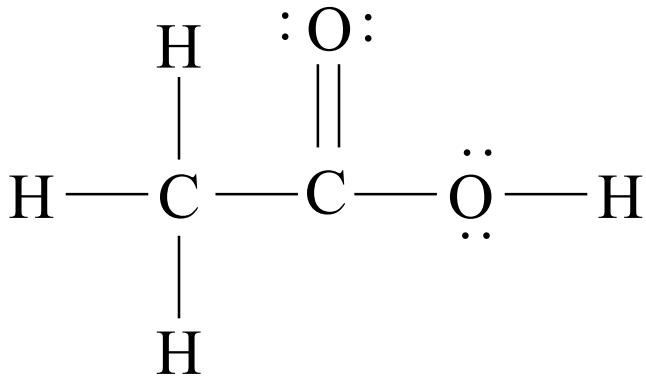
The pK_a of H_3O^+ is -1.7 , and the pK_a of water is 15.7 .

Àcids i bases orgàniques

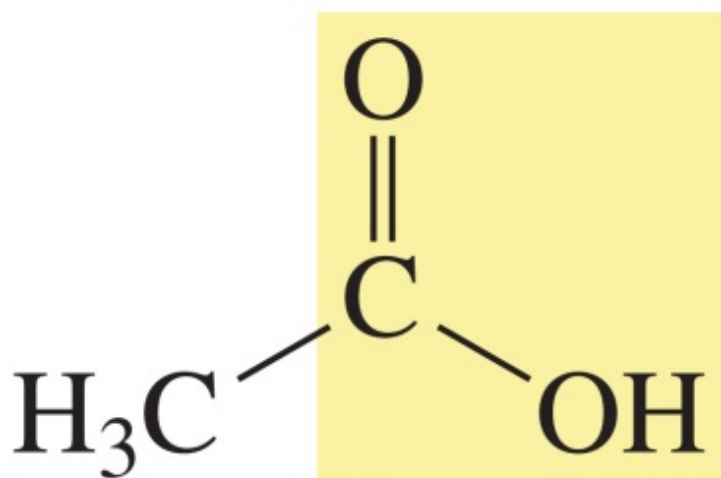
(àcids carboxílics, alcohols i amines)

Àcids i bases. Àcids carboxílics

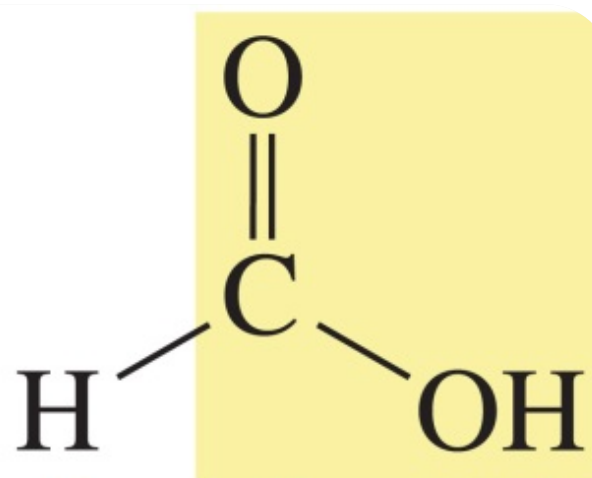
Àcids carboxílics

Són àcids moderadament forts (pK_a entre 3 i 5).

acetic acid

$pK_a = 4.76$

formic acid

$pK_a = 3.75$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

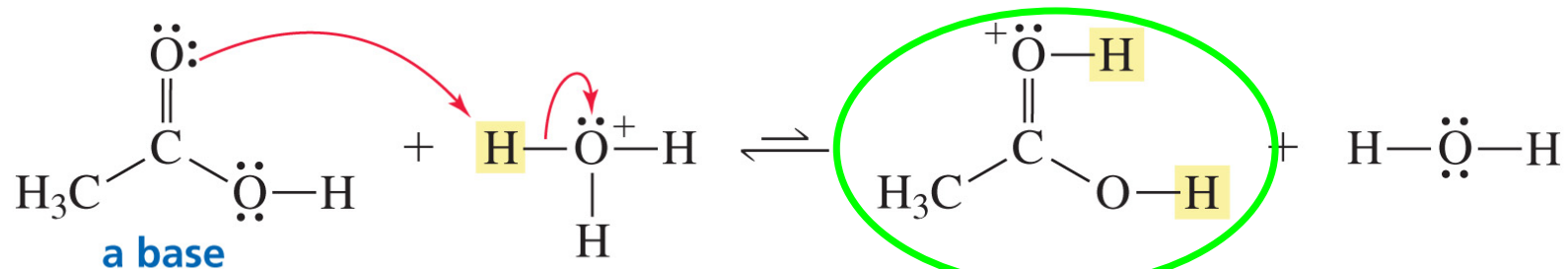
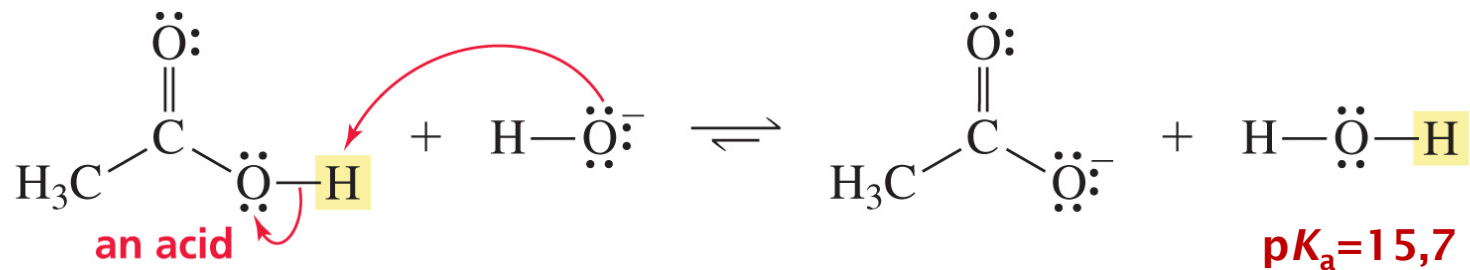
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

$pK_a = 4.76$

$pK_a = 3.75$

Àcids i bases. Àcids carboxílics

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

$\text{pK}_a = 4,76$

Àcid carboxílic protonat
(àcid molt fort $\text{pK}_a = -6,1$)

Àcids i bases. Alcohols

Alcohols (-OH)

Són àcids dèbils ($pK_a \sim 16$).

methyl alcohol

$$pK_a = 15.5$$

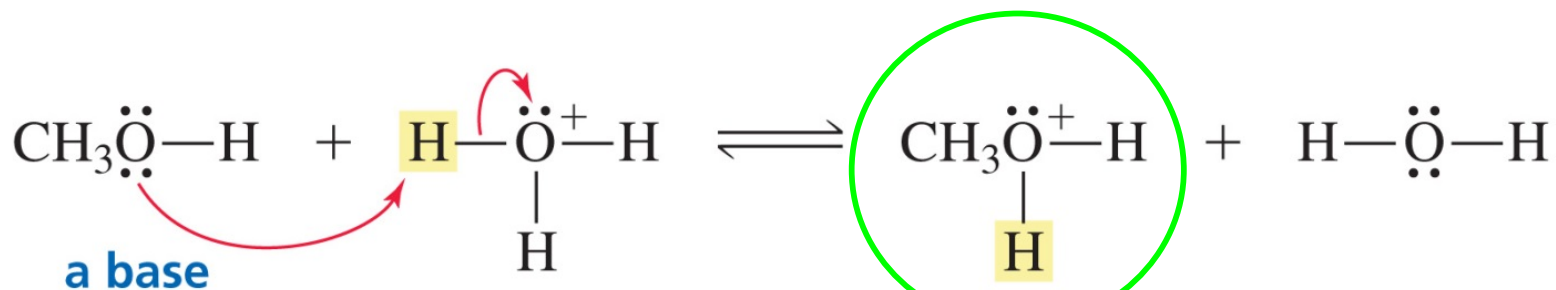
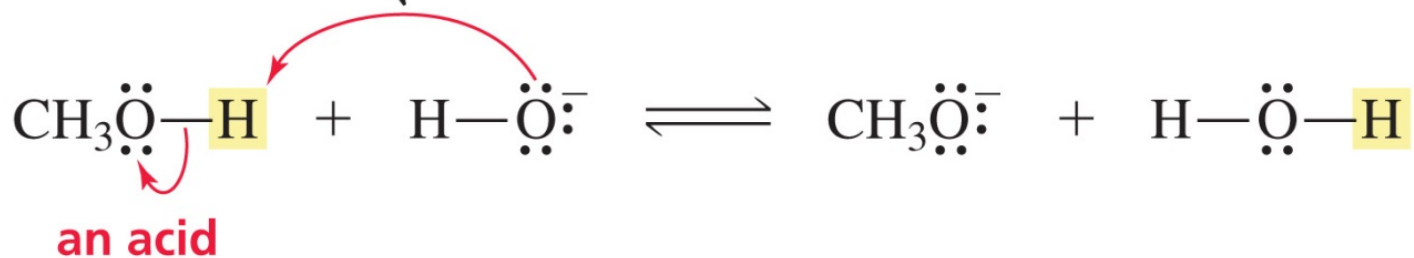
ethyl alcohol

$$pK_a = 15.9$$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Àcids i bases. Alcohols

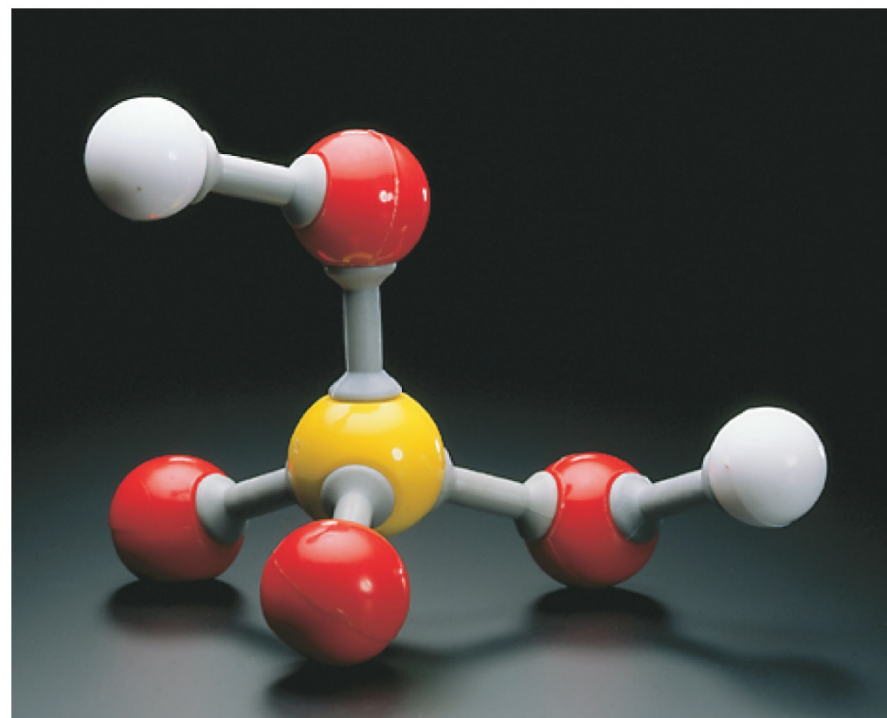
a curved arrow indicates where the electrons start from and where they end up

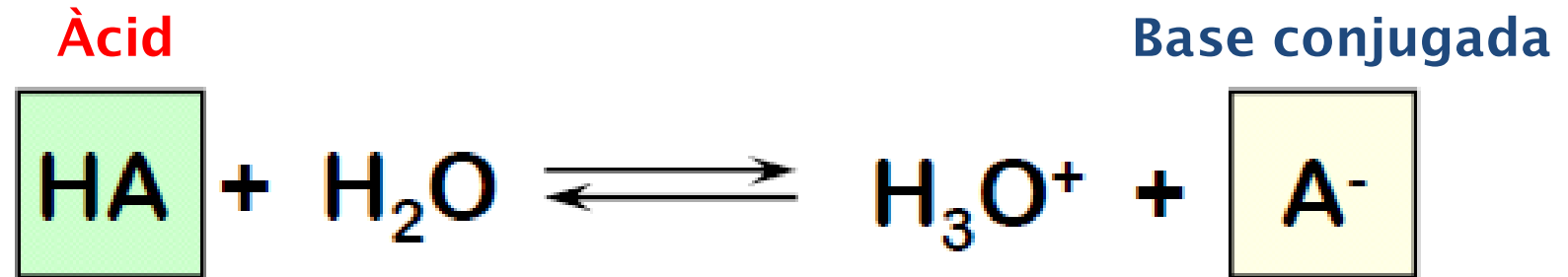
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Alcohol protonat
(àcid molt fort: $\text{p}K_a = -2,5$)

Factors que influeixen en la força d'un àcid.

Àcids i bases. Factors que influeixen en la força d'un àcid

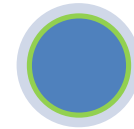
1

Polaritat
de l'enllaç
H-A

2

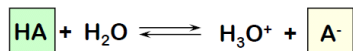
Força
de l'enllaç
H-A

3

Estabilitat
de la base
conjugada, A⁻

Àcids i bases. Factors que influeixen en la força d'un àcid

Table 1.9 The pK_a Values of Some Simple Acids

CH_4
 $pK_a = 60$

NH_3
 $pK_a = 36$

H_2O
 $pK_a = 15.7$

HF
 $pK_a = 3.2$

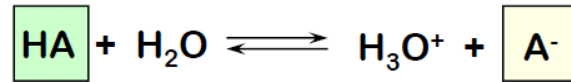
H_2S
 $pK_a = 7.0$

HCl
 $pK_a = -7$

HBr
 $pK_a = -9$

HI
 $pK_a = -10$

Àcids i bases. Factors que influeixen. Polaritat d'enllaç

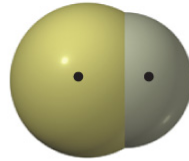

Polaritat de l'enllaç

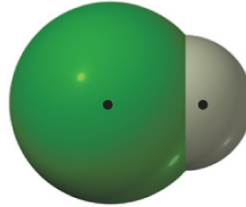
H-A

Una molècula que conté H pot transferir més fàcilment un protó si l'enllaç està polaritzat.

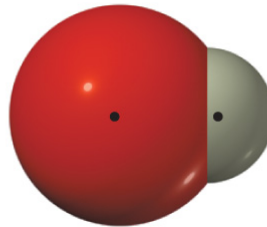
Àcids i bases. Factors que influeixen. Polaritat d'enllaç

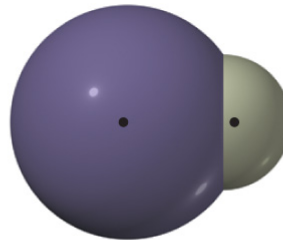
hydrogen fluoride

hydrogen chloride

hydrogen bromide

hydrogen iodide

$pK_a = 3,18$

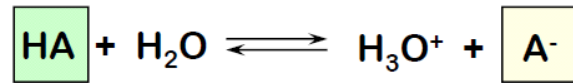
$pK_a = -2,2$

$pK_a = -4,8$

$pK_a = -10$

Àcids i bases. Factors que influeixen. Força d'enllaç

Força de l'enllaç

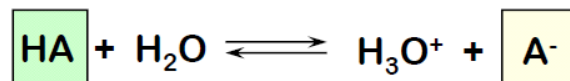
H-A

Els enllaços molt forts es dissocien amb més dificultat que els enllaços més dèbils.

H-F = àcid dèbil

Enllaç molt polar però molt fort.

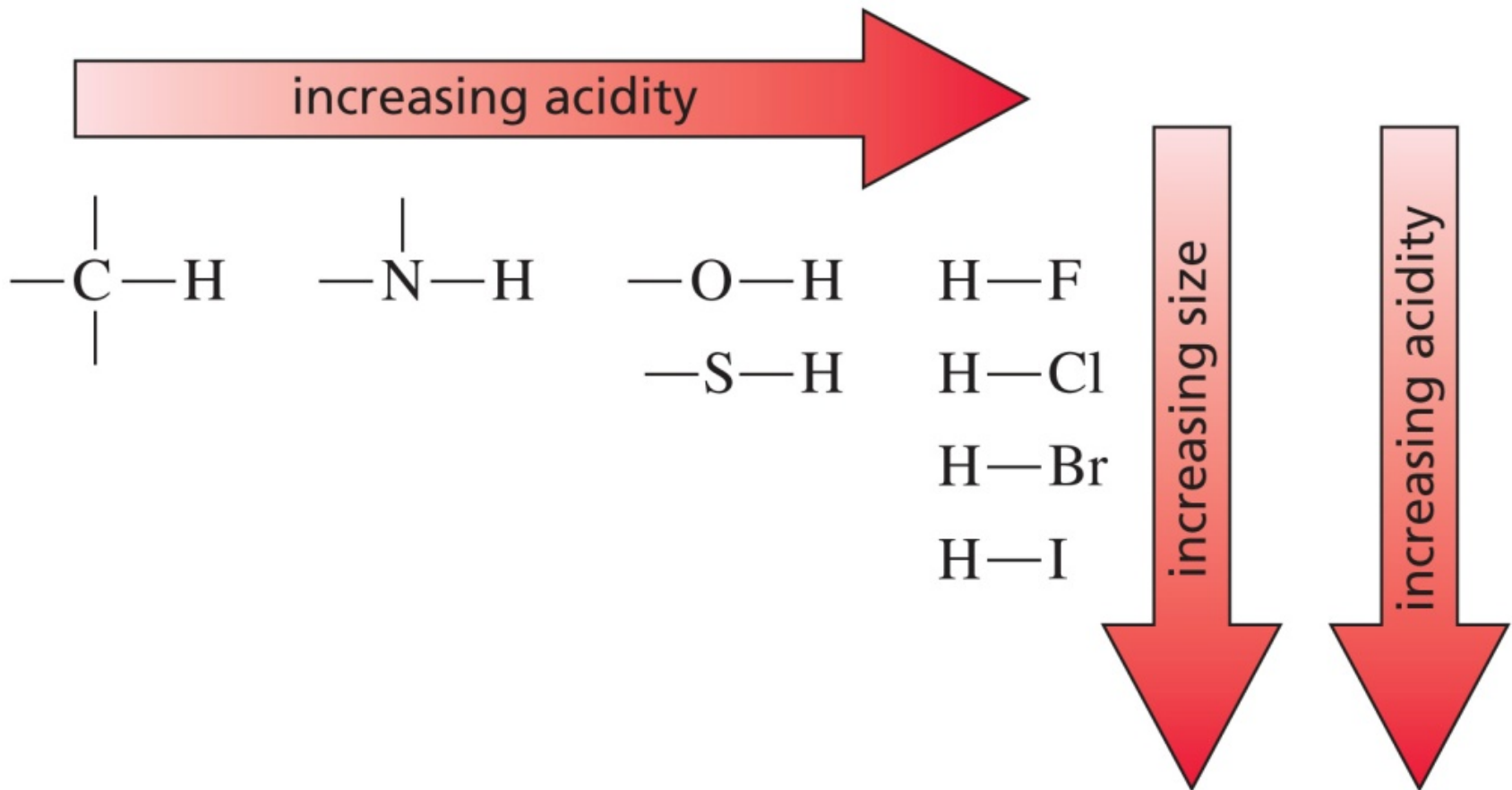
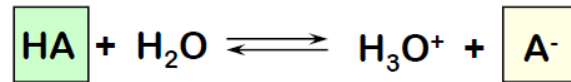
Àcids i bases. Factors que influeixen. Polaritat d'enllaç

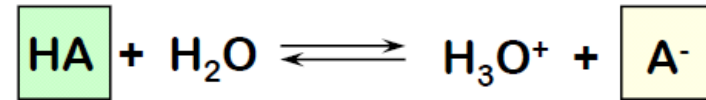
Table 1.6 Hydrogen–Halogen Bond Lengths and Bond Strengths

Hydrogen halide	Bond length (Å)	Bond strength	
		kcal/mol	kJ/mol
 hydrogen fluoride		136	571
 hydrogen chloride		103	432
 hydrogen bromide		87	366
 hydrogen iodide		71	298

Àcids i bases. Factors que influeixen. Polaritat d'enllaç

Àcids i bases. Factors que influeixen. Estabilitat de la base

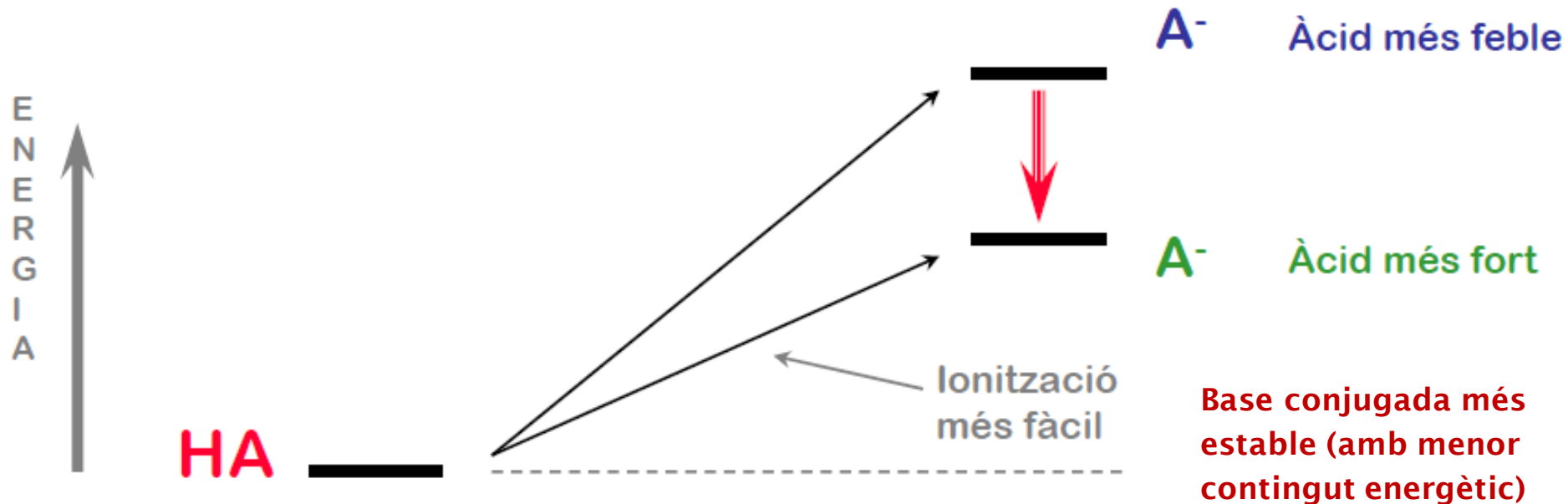

Estabilitat de la base conjugada A^-

En general, com **més estable**
siga la base conjugada,
més fort serà l'àcid.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Estabilitat de la base

La diferència entre un àcid fort i un de feble pot relacionar-se amb l'estabilitat de la seua base conjugada.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Estabilitat de la base

EFFECTES MÉS IMPORTANTS

Poden provocar canvis en pKa en diverses unitats.

Electronegativitat de l'àtom unit a l'hidrogen.

Càrrega de l'àtom que té l'hidrogen.

Grandària de l'àtom que té l'hidrogen.

Hibridació de l'àtom unit a l'hidrogen.

Ressonància i aromaticitat.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Estabilitat de la base

---

EFFECTES MENORS

Canvis xicotets en el pKa,
excepte si es dona més d'un
alhora.

Efectes inductius

Canvis en la solvatació

EFFECTE DE L'ELECTRONEGATIVITAT

Si un **H** està unit a **àtoms diferents del mateix període** de la taula periòdica,

en **augmentar l'electronegativitat** de l'àtom unit a l'hidrogen

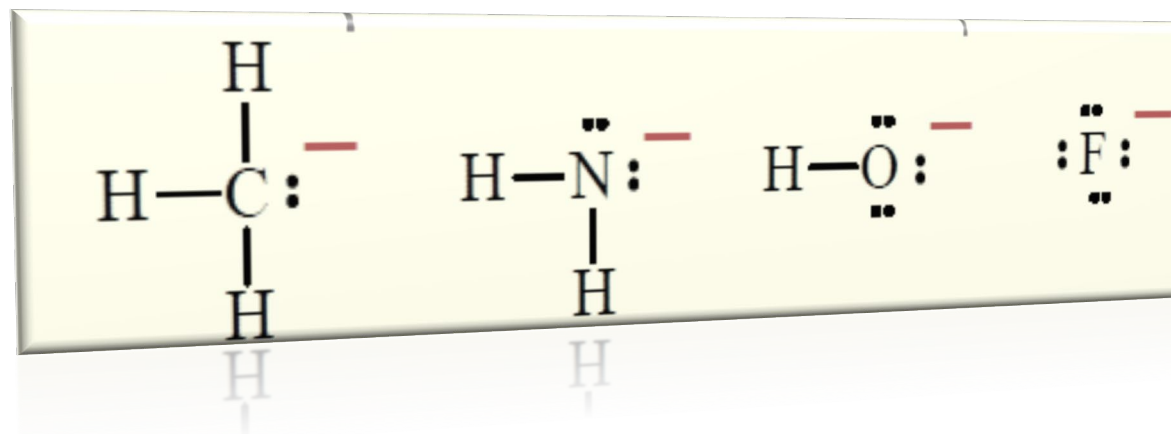
augmenta l'acidesa

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Efecte de l'electronegativitat

CH_4	pK_a >45	RCH_3	pK_a >45	$\text{R}-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{CH}_3$	pK_a 20
NH_3	34	RNH_2	35	$\text{R}-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{NH}_2$	15
H_2O	15,7	ROH	18	$\text{R}-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{OH}$	5
HF	3.5				

**Bases
conjugades**

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Efecte de l'electronegativitat

relative electronegativities: $C < N < O < F$

most electronegative

relative acidities: $CH_4 < NH_3 < H_2O < HF$

strongest acid

relative stabilities: ${}^{-}CH_3 < {}^{-}NH_2 < HO^{-} < F^{-}$

most stable

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Efecte de l'electronegativitat

Table 1.9 The pK_a Values of Some Simple Acids

CH_4 $pK_a = 60$	NH_3 $pK_a = 36$	H_2O $pK_a = 15.7$	HF $pK_a = 3.2$
<p>Com més electronegatiu és l'àtom que suporta la càrrega negativa (en la base conjugada) més àcid és el compost</p>		H_2S $pK_a = 7.0$	HCl $pK_a = -7$
			HBr $pK_a = -9$
			HI $pK_a = -10$

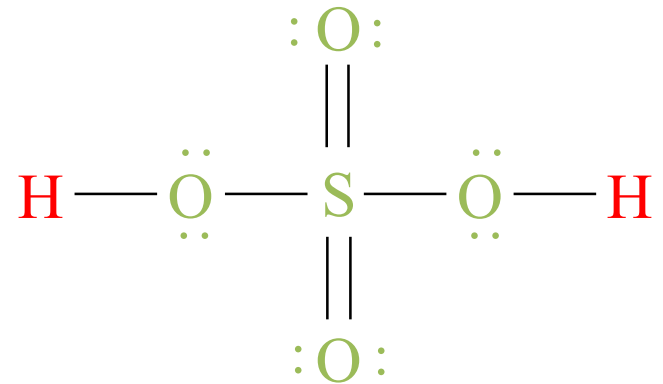
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

$pK_a = -10$

Oxoàcids

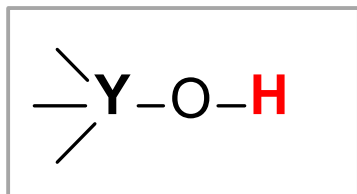
Àcids en què els **grups O-H** i moltes vegades àtoms d'oxigen addicionals, s'enllacen a un **àtom central no metàl·lic**.

**Taula
comparativa
dels pKa dels
oxoàcids més
representatius**

Nom	Fórmula	pKa
Àcid perclòric	HClO ₄	-10
Iodur d'hidrogen	HI	-10
Bromur d'hidrogen	HBr	-9
Àcid sulfúric	H ₂ SO ₄	-6.62
Clorur d'hidrogen	HCl	-7
Àcid nítric	HNO ₃	-2
Ió hidroni	H ₃ O ⁺	-1.74
Àcid clòric	HClO ₃	-1.0
Àcid iòdic	HIO ₃	0.75
Àcid fosfòric	H ₃ PO ₄	2.15
Fluorur d'hidrogen	HF	3.2
Àcid nítrós	HNO ₂	3.3
Àcid hidrazoic	HN ₃	4.63
Àcid carbònic	H ₂ CO ₃	6.36
Àcid hipoclorós	HOCl	7.53
Àcid hipobromós	HOBr	8.65
Àcid cianhídric	HCN	9.25
Àcid hipoiodós	HOI	10
Peròxid d'hidrogen	H ₂ O ₂	11.6
Aigua	H ₂ O	15.74
Amoníac	H ₃ N	34

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Oxoàcids

Y = no metal

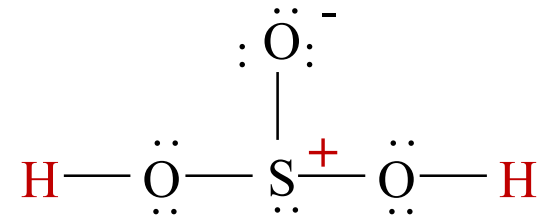
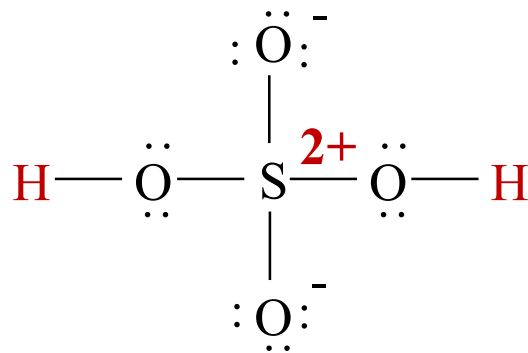
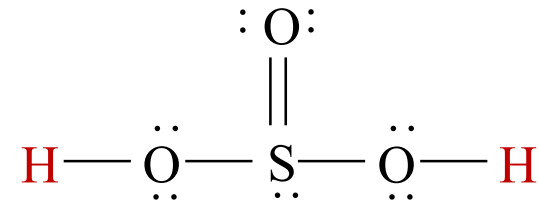
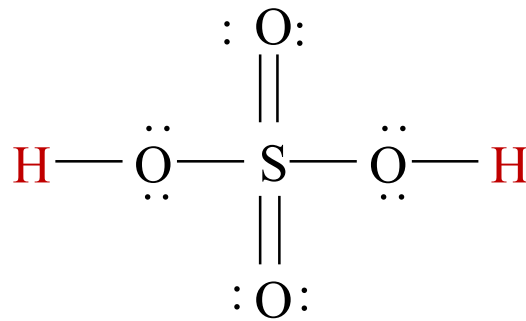
	EN de Y	K_a
HClO	3.0	3.0×10^{-8}
HBrO	2.8	2.5×10^{-9}
HIO	2.5	2.3×10^{-11}

La força de l'àcid
augmenta en
augmentar
l'electronegativitat
de l'àtom central **Y**

(en el cas d'oxoàcids amb el
mateix nombre de grups OH i el
mateix nombre d'àtoms d'O).

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Oxoàcids

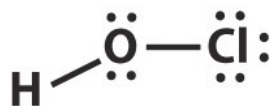
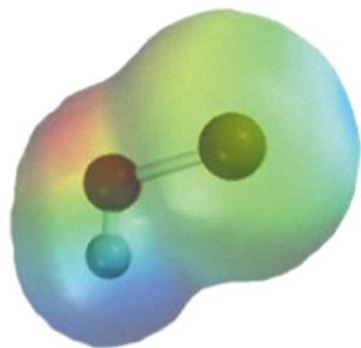
Per a oxoàcids amb **el mateix àtom central Y** la força de l'àcid augmenta en augmentar el **nombre d'àtoms d'O** terminals units.

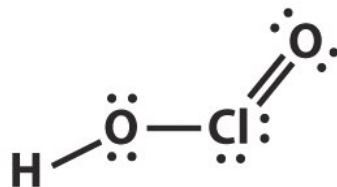
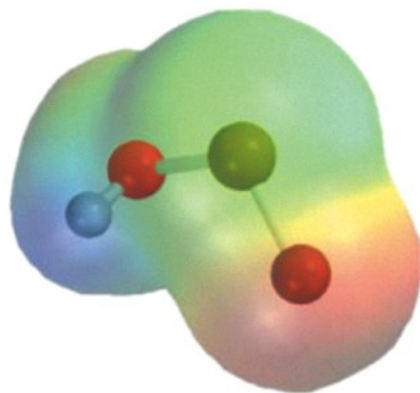
$$K_a \approx 10^3$$

$$K_a = 1.3 \times 10^{-2}$$

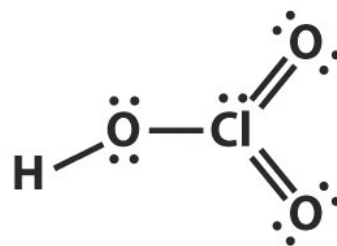
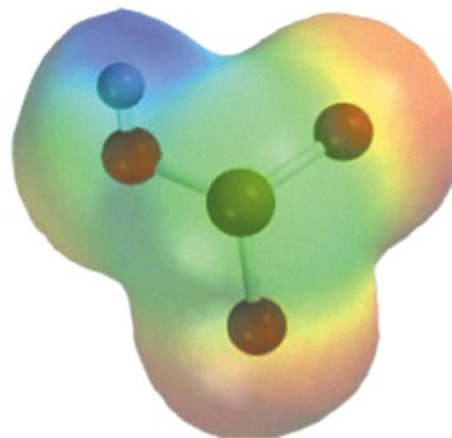
Àcids i bases. Estabilitat de la base. Oxoàcids

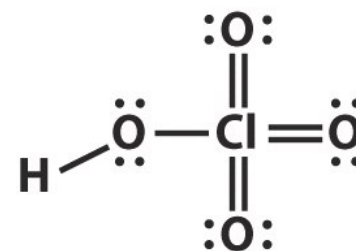
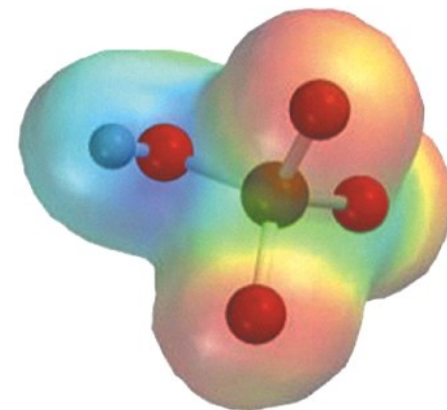
Hypochlorous acid

Chlorous acid

Chloric acid

Perchloric acid

Weakest acid

Strongest acid

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Càrrega

EFFECTE DE LA CÀRREGA

pKa

$\text{H}-\text{O}-\text{H}$	16	$\text{H}-\text{N}-\text{H}$	34	$\text{Ar}-\text{NH}_2$	25
$\text{H}-\overset{+}{\text{O}}-\text{H}$	-1.7	$\text{H}-\overset{+}{\text{N}}-\text{H}$	9.2	$\text{Ar}-\overset{+}{\text{N}}\text{H}_3$	4
$\text{R}-\overset{+}{\text{O}}-\text{H}$	-3.5	$\text{R}-\overset{+}{\text{N}}\text{H}_3$	10		
$\text{R}-\overset{+}{\text{C}}=\text{O}-\text{H}$	-6	$\text{R}-\overset{+}{\text{C}}\equiv\text{N}-\text{H}$	-10		
$\text{R}-\overset{+}{\text{C}}=\text{O}-\text{H}$	-7				

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Càrrega

Els àcids conjugats de bases febles neutres són àcids forts: posseeixen un protó “extra” i una càrrega positiva.

		pK _a			
$\text{H}-\text{O}-\text{H}$	16	$\text{H}-\text{N}-\text{H}$	34	$\text{Ar}-\text{NH}_2$	25
$\text{H}-\text{O}^+-\text{H}$	-1.7	$\text{H}-\text{N}^+-\text{H}$	9.2	$\text{Ar}-\text{NH}_3^+$	4
$\text{R}-\text{O}^+-\text{H}$	-3.5	$\text{R}-\text{NH}_3^+$	10		
$\text{R}-\text{C}(=\text{O})^+-\text{H}$	-6	$\text{R}-\text{C}\equiv\text{N}^+-\text{H}$	-10		
$\text{R}-\text{C}(=\text{O})^+-\text{H}$	-7				

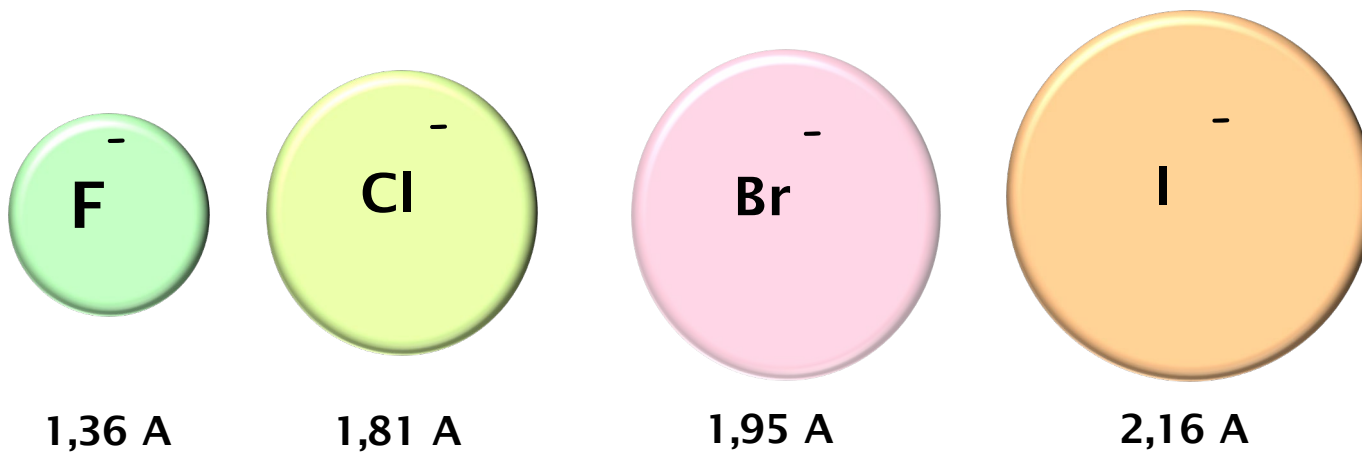
Àcids i bases. Estabilitat de la base. Grandària

Efecte de la grandària

	pK_a
HF	3.5
HCl	-7
HBr	-9
HI	-10

En augmentar la grandària de l'àtom unit a l'H, l'enllaç serà més dèbil i el compost **més àcid**. Per tant, l'acidesa augmenta en un grup de la taula periòdica cap avall (augmenta el radi i disminueix la força de l'enllaç amb l'H).

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Grandària

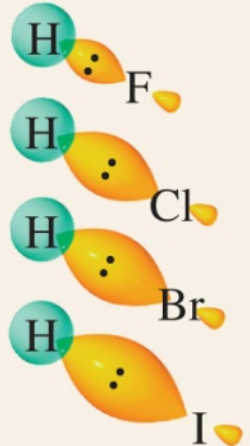
La **càrrega negativa** en la base conjugada d'un àtom més gran, origina una **base més estable** i augmenta la força de l'àcid.

Recordeu la polaritzabilitat...?

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Grandària

Table 1.6 Hydrogen–Halogen Bond Lengths and Bond Strengths

Hydrogen halide	Bond length (Å)	Bond strength	
		kcal/mol	kJ/mol
H—F	0.917	136	571
H—Cl	1.2746	103	432
H—Br	1.4145	87	366
H—I	1.6090	71	298

The image shows four Lewis structures of hydrogen halides (HF, HCl, HBr, HI) arranged vertically. Each structure consists of a hydrogen atom (H) on the left and a halogen atom (F, Cl, Br, I) on the right. The hydrogen atom is represented by a light blue circle with the letter 'H' inside. The halogen atom is represented by a yellow circle with the letter 'F', 'Cl', 'Br', or 'I' inside. A pair of yellow dots between the H and the halogen atom represents the single covalent bond. The bond length increases from HF to HI, and the bond strength decreases from HF to HI.

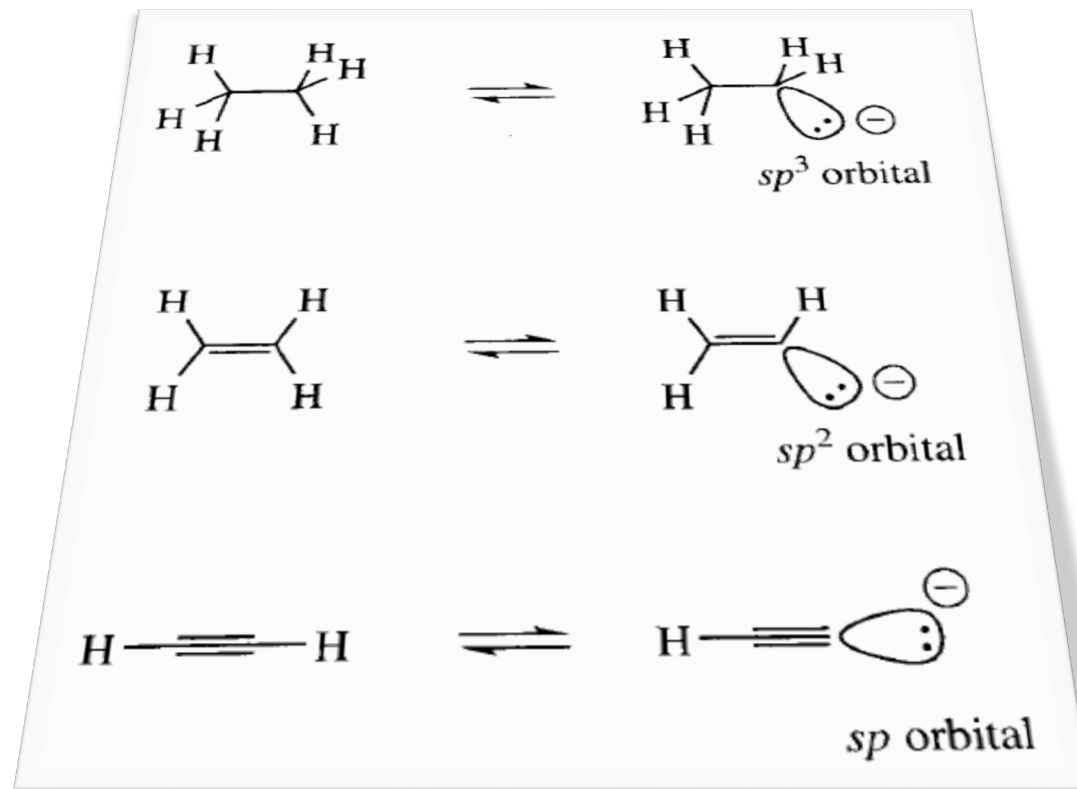
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

I la força d'enllaç...?

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Hibridació.

EFFECTE DE LA HIBRIDACIÓ

Un **major caràcter "s"** en l'orbital que conté la càrrega negativa en la base conjugada correspon a **un àcid més fort** (la càrrega estarà més estabilitzada per estar més prop del nucli)

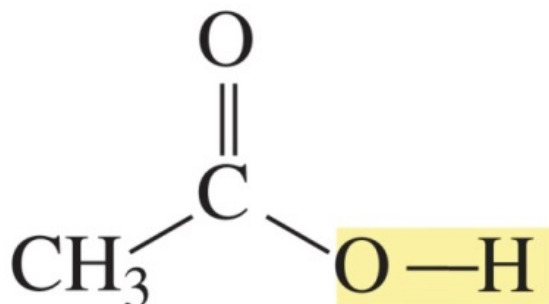
Àcids i bases. Estabilitat de la base. Hibridació

		pK _a
sp ³	H ₃ C-CH ₃	≈50
sp ²	H ₂ C=CH ₂	44
sp	HC≡CH	25

Recordeu el caràcter penetrant dels orbitals...?

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

Per què hi ha tanta diferencia en la acidesa de l'etanol i l'àcid acètic?

$$pK_a = 4.76$$

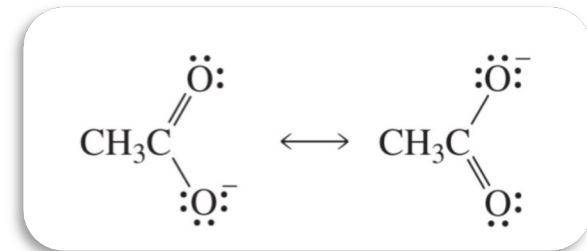

$$pK_a = 15.9$$

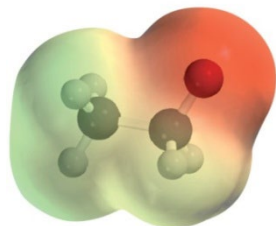
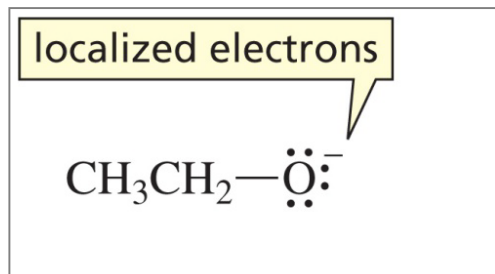

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

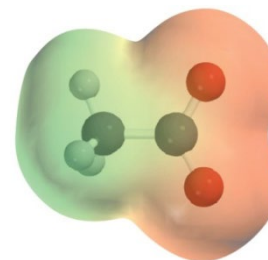
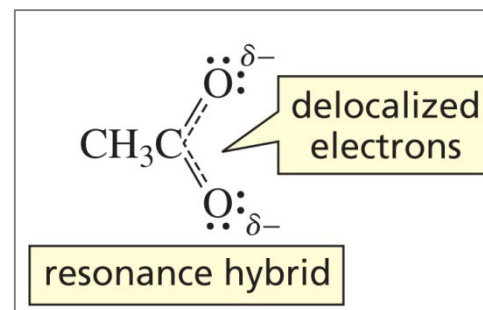
Concepte de DESLOCALITZACIÓ DE CÀRREGA

Ió etòxid

Ió acetat

Estabilitzat per ressonància.

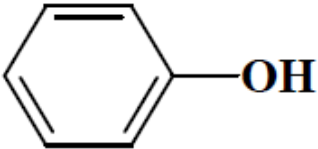
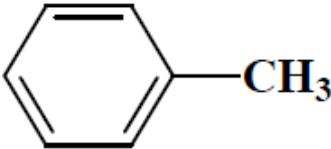
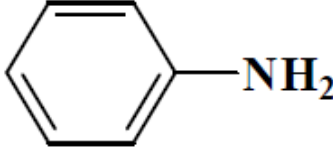
EFFECTE DE LA RESSONÀNCIA

Quan la **càrrega negativa** de la base conjugada **pot deslocalitzar-se per ressonància**, **la força de l'àcid augmenta**.

A més, un **nombre més gran** de formes resonants o formes resonants més estables **fan més forts els àcids**.

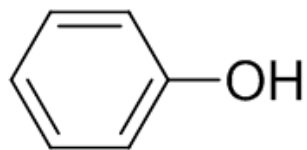
Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

EXEMPLES

	pK _a		pK _a		pK _a
$R-OH$	15-18	$R-CH_3$	45	$R-NH_2$	35
	10		41		28
$R-C(=O)OH$	5	$CH_3O-C(=O)CH_3$	25	$R-C(=O)NH_2$	15
		$R-C(=O)CH_3$	20		
		$R-C(=O)CH_2-C(=O)R$	9		

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

Fenol

pKa = 10

VS

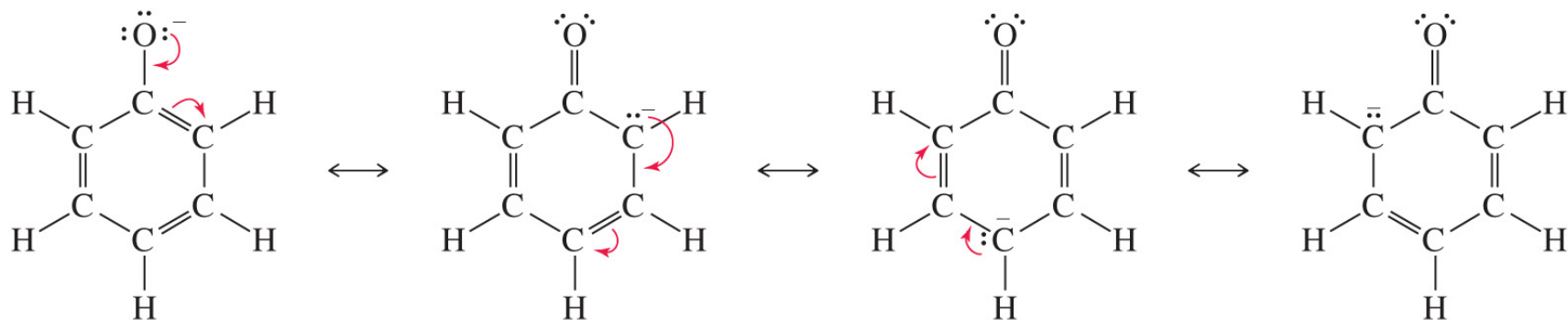
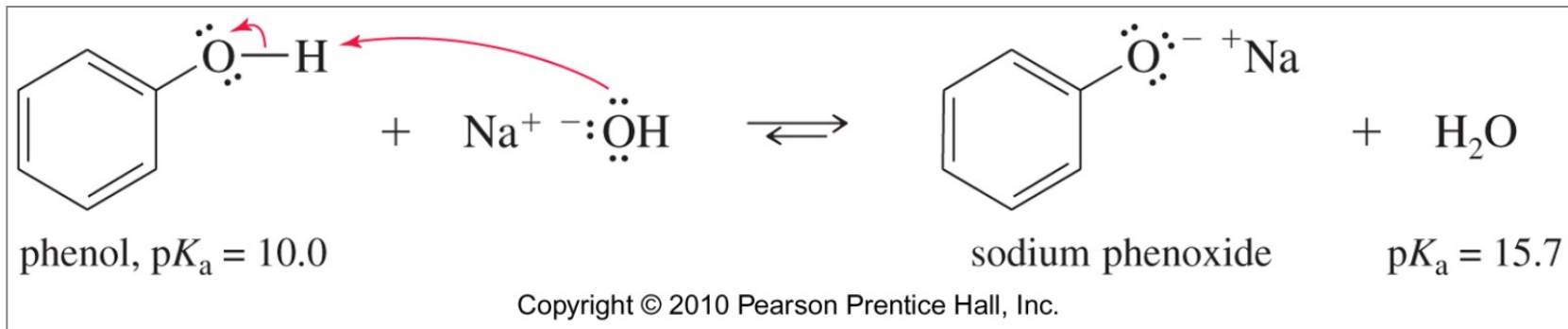
Etanol

pKa = 16

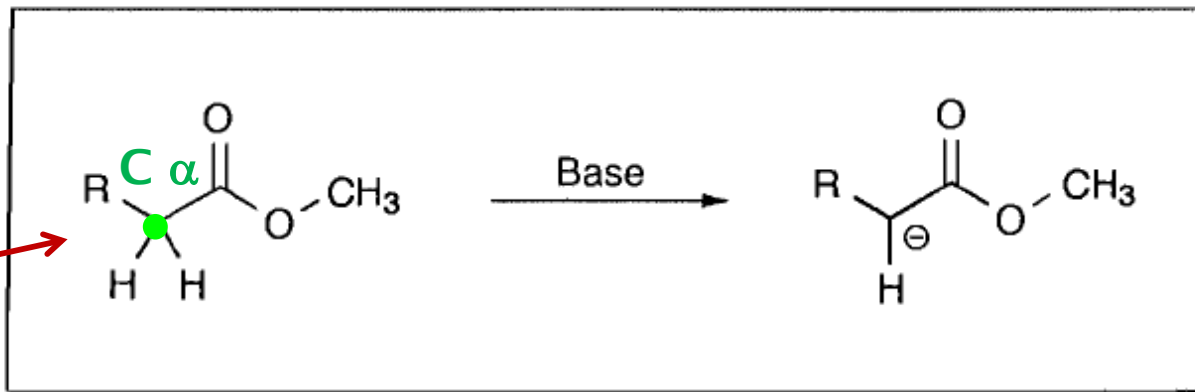
**Estabilització per
ressonància?**

Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

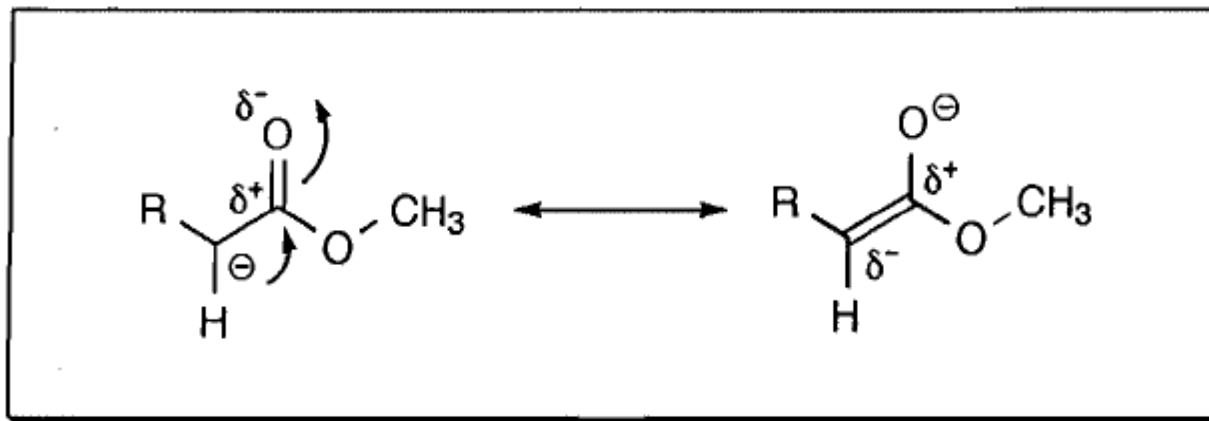
Àcids i bases. Estabilitat de la base. Ressonància

H àcids

Scheme 2.9 Esters can be deprotonated α to ester carbonyls.

Estabilització per ressonància

Scheme 2.10 Rationalization of the acidity of protons α to ester carbonyls.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Estabilitat de la base

---

EFFECTES MENORS

Canvis xicotets en el pKa, excepte si se'n dona més d'un alhora.

Efectes inductius.

Canvis en la solvatació.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

**Transmissió
de polaritat a
través
d'enllaços σ**

És de xicoteta intensitat.

Augmenta quan augmenta el nombre de grups polars units al mateix àtom.

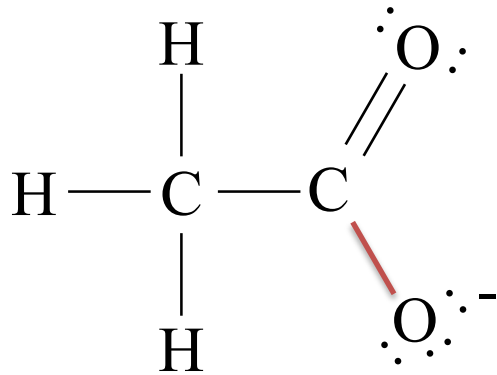

Disminueix amb la distància entre el dipol original i l'enllaç en qüestió.

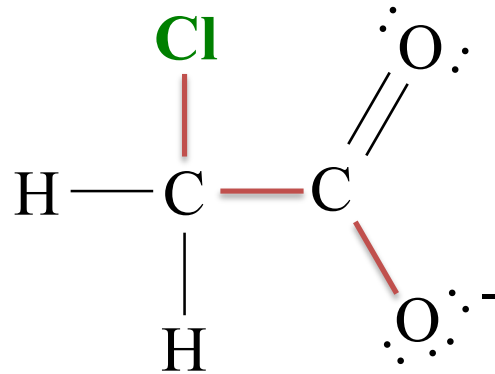

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

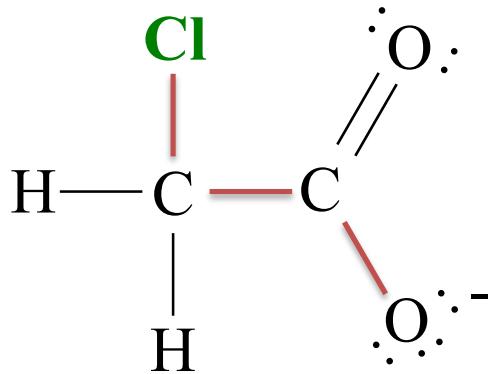

$$K_a = 1.8 \times 10^{-5}$$

$$K_a = 1.4 \times 10^{-3}$$

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

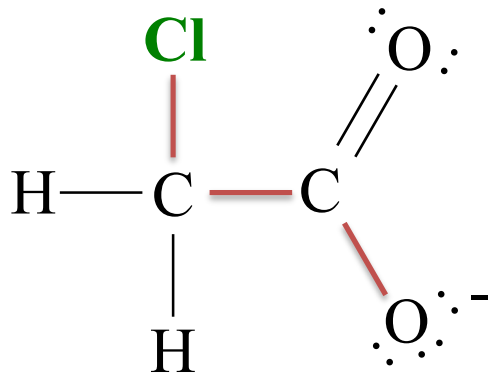

$$K_a = 1.4 \times 10^{-3}$$

L'àtom de Cl (molt electronegatiu) exercix un **efecte inductiu electron-tractor**, ja que retira densitat electrònica del C.

➡ Els **grups alquil** i altres àtoms menys electronegatius que el C poden cedir densitat electrònica al C i s'anomenen **grups electron-donadors**.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

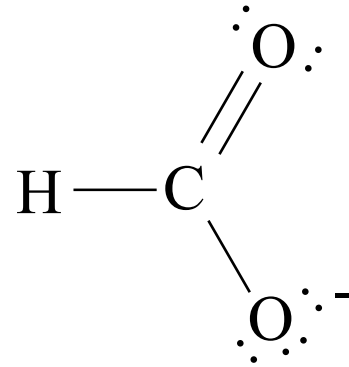
$$K_a = 1.4 \times 10^{-3}$$

L'àtom de Cl (molt electronegatiu) exercix un **efecte inductiu electró-atractor**, ja que retira densitat electrònica del C.

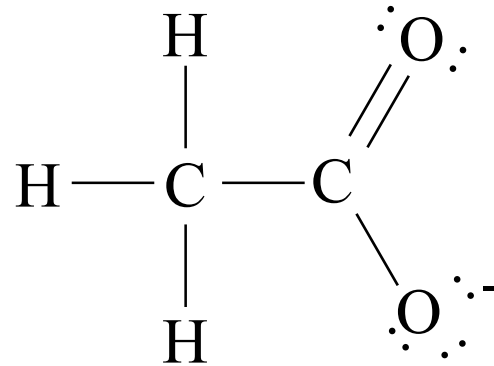
➡ Els **grups alquil** i altres àtoms menys electronegatius que el C poden cedir densitat electrònica al C i s'anomenen **grups electron-donadors**.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

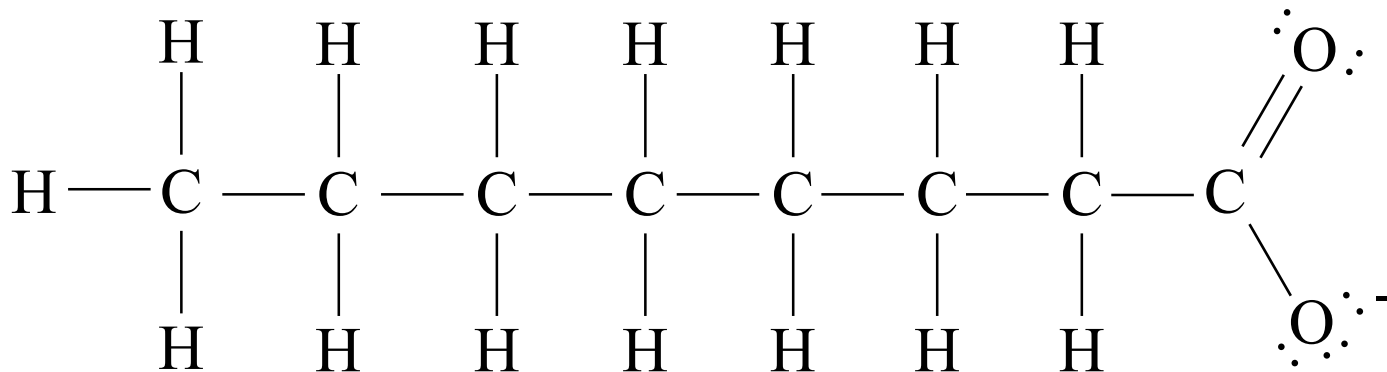
... ?

$$pK_a = 3,74$$

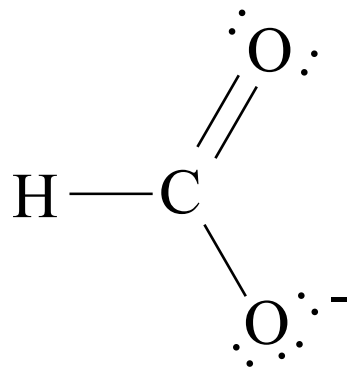
$$pK_a = 4,74$$

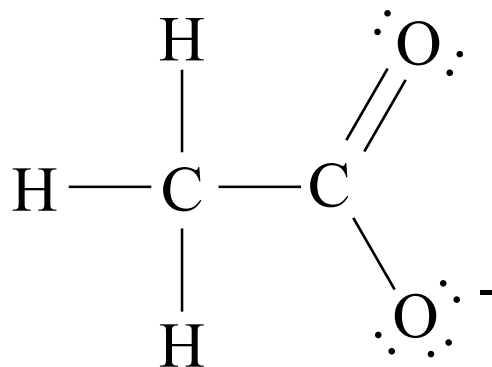
$$pK_a = 4,88$$

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

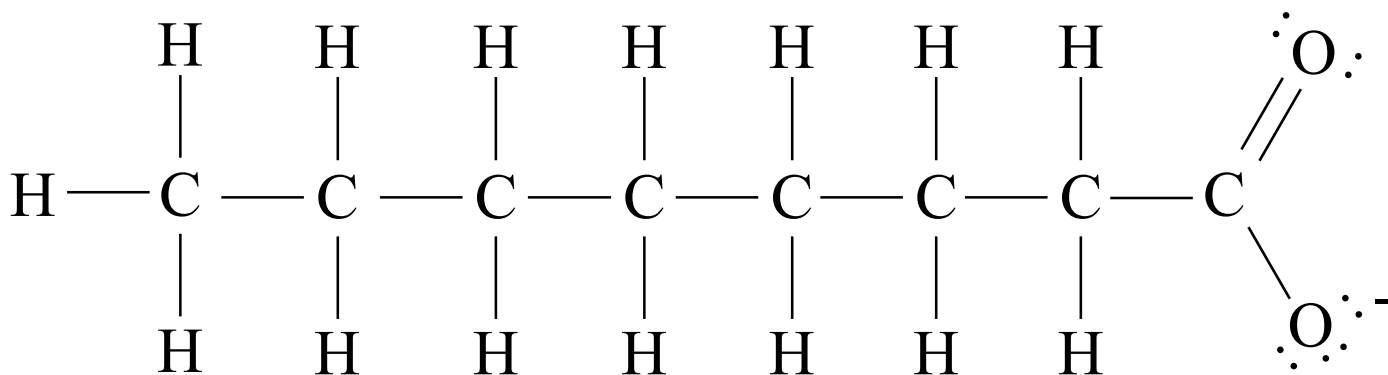
Els **grups alquil** i altres àtoms menys electronegatius que el C poden **cedir densitat electrònica** al C i s'anomenen **grups electró-donadors**.

$$pK_a = 3,74$$

$$pK_a = 4,74$$

$$pK_a = 4,88$$

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

Efectes inductius

Els àtoms electronegatiu augmenten la força d'un àcid perquè el seu efecte inductiu **electró-atractor** contribueix a **deslocalitzar** (i per tant a **estabilitzar**) la càrrega negativa de la base conjugada.

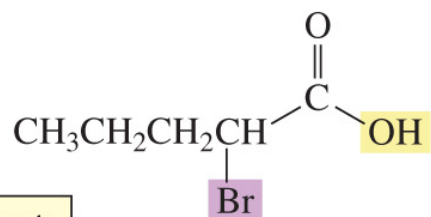
Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

Poden ser acumulatius...

Augment de l'electronegativitat	pK _a	Polisubstitució	pK _a
I—CH ₂ COOH	3.1	CH ₃ —COOH	4.7
Br—CH ₂ COOH	2.9	Cl—CH ₂ —COOH	2.8
Cl—CH ₂ COOH	2.8	$\begin{array}{c} \text{Cl} \\ \\ \text{Cl}-\text{CH}-\text{COOH} \end{array}$	1.2
F—CH ₂ COOH	2.6	$\begin{array}{c} \text{Cl} \\ \\ \text{Cl}-\text{C}-\text{COOH} \\ \\ \text{Cl} \end{array}$	0.6

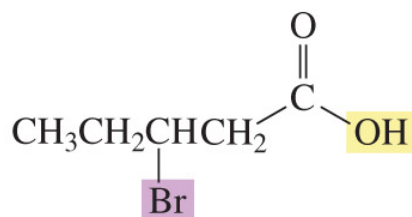
Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

Poden actuar en més d'un enllaç...

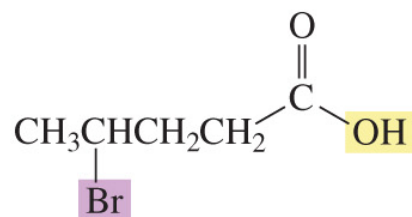

most acidic

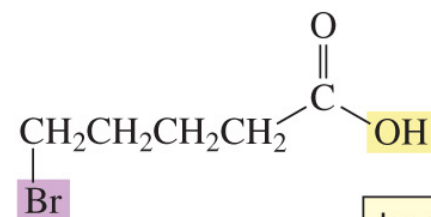
$pK_a = 2.97$

$pK_a = 4.01$

$pK_a = 4.59$

$pK_a = 4.71$

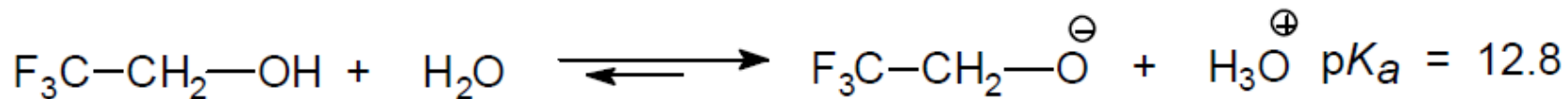
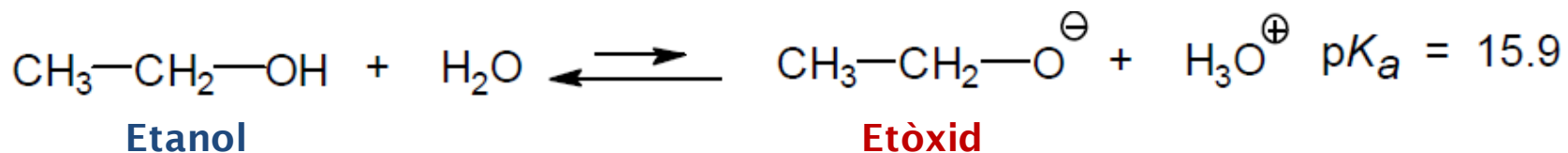
least acidic

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte inductiu

Poden actuar en més d'un enllaç.

Trifluoroetanol

Anió trifluoroetòxid
més estabilitzat a causa
de l'efecte atraient sobre
la càrrega negativa que
exerceixen els àtoms
de F.

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte de la solvatació

EFFECTE DE LA SOLVATACIÓ

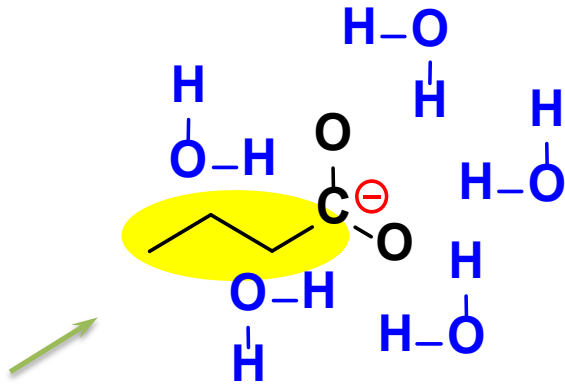
$\text{CH}_3\text{—COOH}$	4.75
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{—COOH}$	4.87
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{—COOH}$	4.81

Són prou semblants...

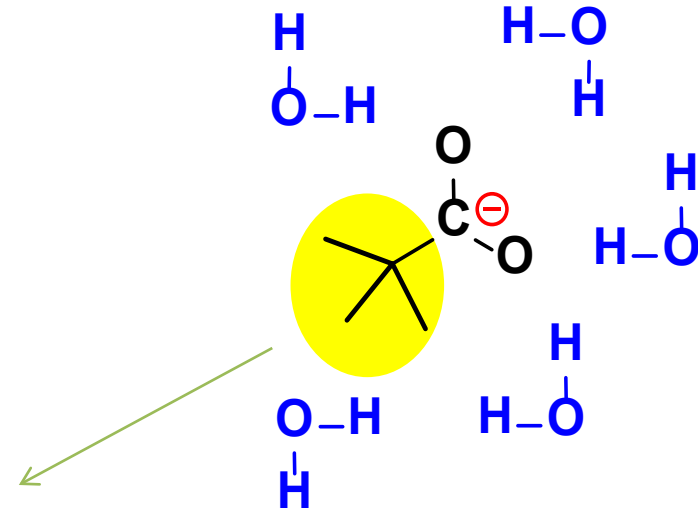
$\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \\ \text{CH}_3\text{—C—COOH} \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$	5.02
--	------

....aquest té major pK_a

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte de la solvatació

No ramificat

Problemes estèrics (el grup *t*-butil, més voluminós, no es solvata tan bé).

Àcids i bases. Factors que influeixen. Efecte de la solvatació

Una major solvatació disminueix l'energia de l'ió (base conjugada), per tant serà una **base més estabilitzada** i l'àcid de partida més fort.

Bases orgàniques

Amines

Amines

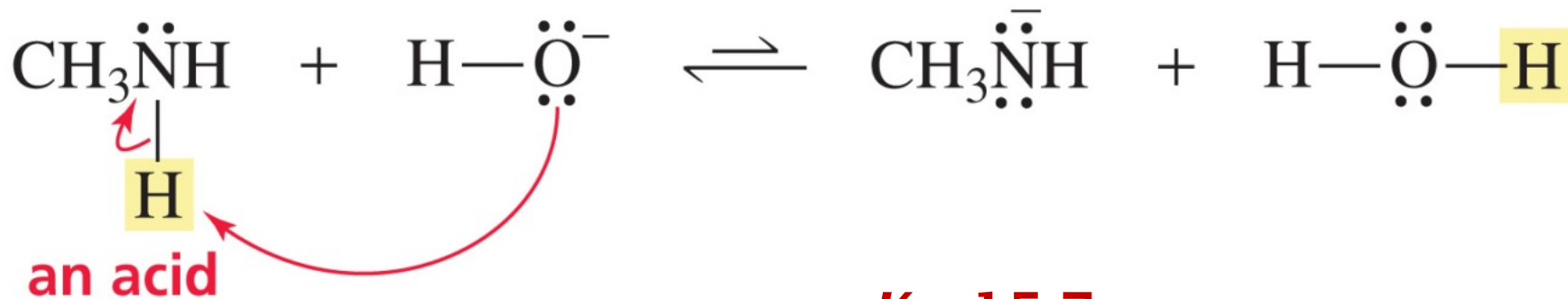

- Contenen el grup amino, -NH_2 .
- Són àcids molt dèbils.
- El seu comportament habitual és com a bases.

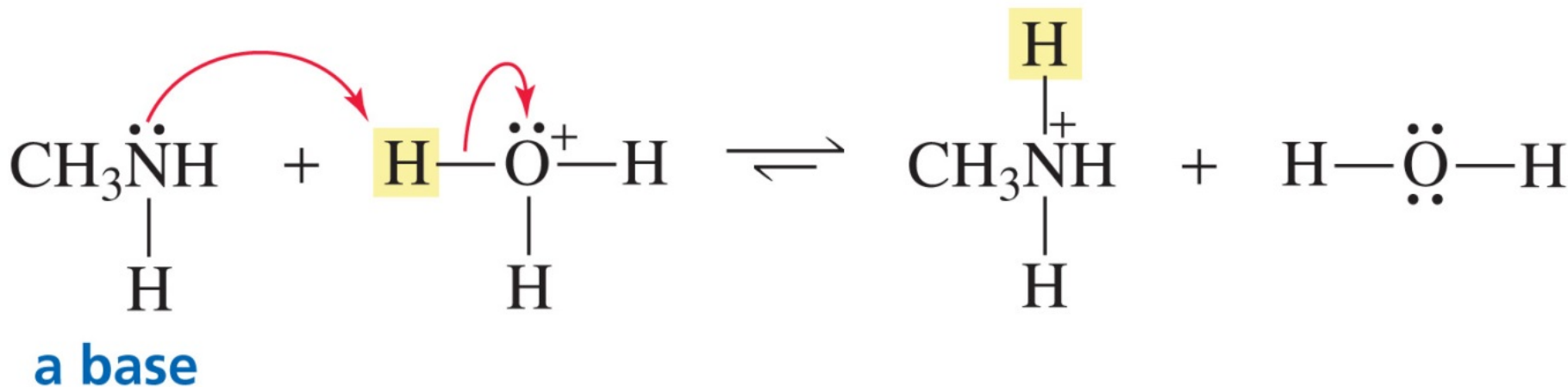

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

$pK_a = 40$

$pK_a = 15,7$

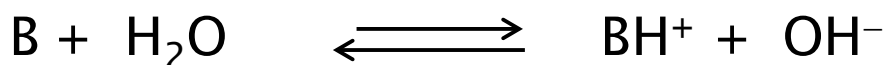

Factors que influeixen en la força d'una base

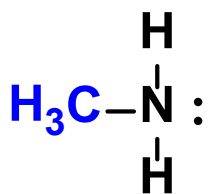
Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

Factors que influeixen en la força d'una base

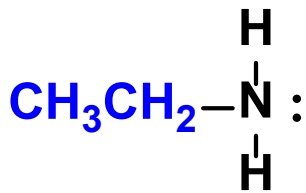

$$K_b = \frac{[BH^+][OH^-]}{[B]}$$

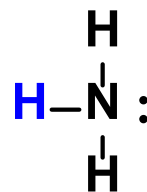
$pK_b = -\log [K_b]$

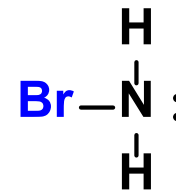
Metilamina
 $pK_b = 3,38$

Etilamina
 $pK_b = 3,37$

Amoniaco
 $pK_b = 4,74$

Bromoamina
 $pK_b = 7,61$

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

Factors que influencien la força d'una base

Com més fort és un àcid, **més feble** n'és la base conjugada.

Els factors **estructurals i electrònics** que **estabilitzen** les bases **disminueixen** la seua basicitat.

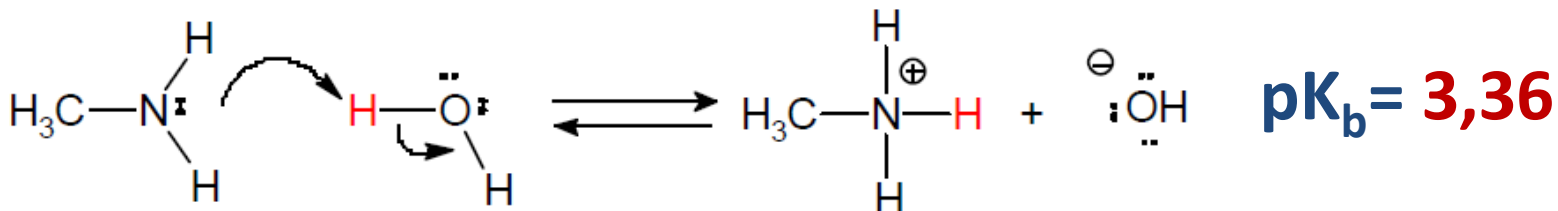
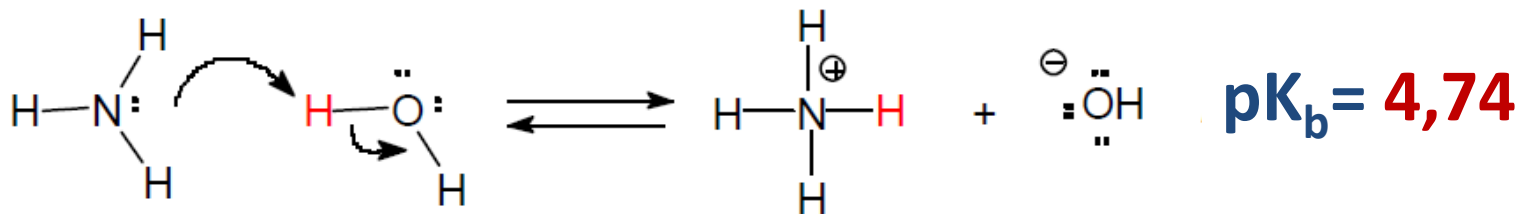
Els factors que ajuden a **estabilitzar més l'àcid conjugat** que la base, faran **augmentar la basicitat**.

Efecte inductiu

Amoníac

Cations amoni

Metilamina

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

La diferència de basicitat pot explicar-se per l'**efecte inductiu electró-donador** dels grups alquil.

El **grup metil** en la metilamina ajuda a establir **la càrrega positiva en el nitrogen** i per tant el seu àcid conjugat .

Per tant, la metilamina **és una base més forta** que l'amoniac.

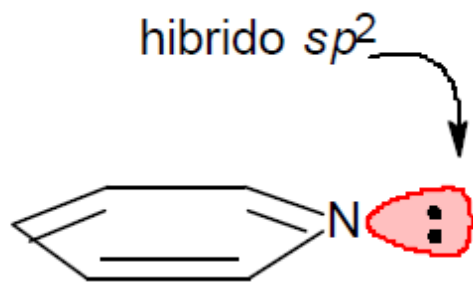
CH_3NH_2
methylamine
 $\text{p}K_a = 40$

NH_3
ammonia
 $\text{p}K_a = 36$

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

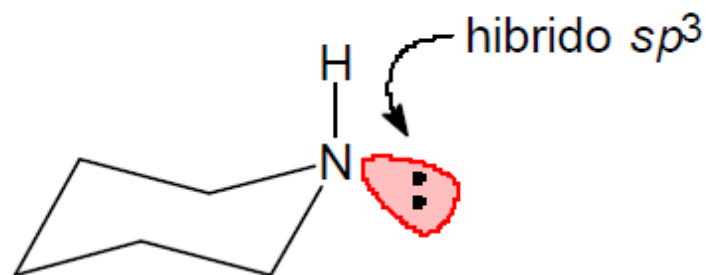
Hibridació

piridina

$pK_b = 8.75$

Electrons més atrets pel nucli i per tant menys disponibles.

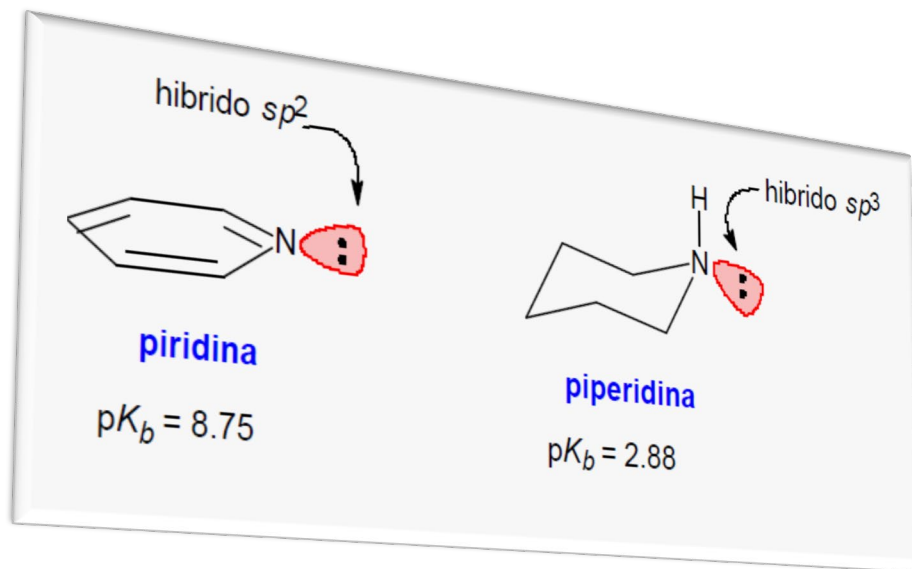

piperidina

$pK_b = 2.88$

En augmentar el caràcter “s” de l’orbital en què es troba el parell d’electrons en disminueix la basicitat.

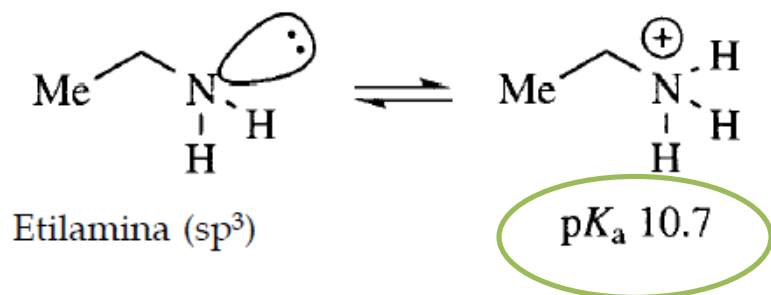
Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

En augmentar el **caràcter "s"** de l'orbital en què es troba el parell d'electrons en **disminueix** la basicitat.

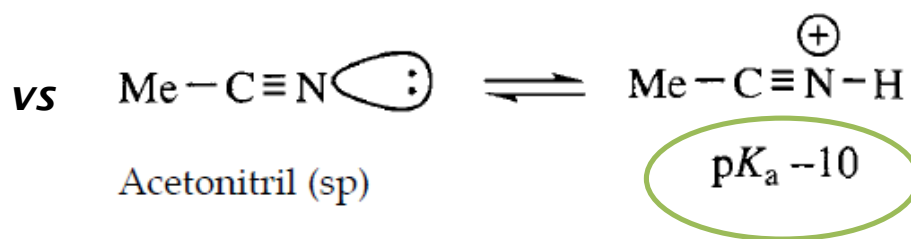
Recordeu el caràcter penetrant dels orbitals...?

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

**Base més
força**

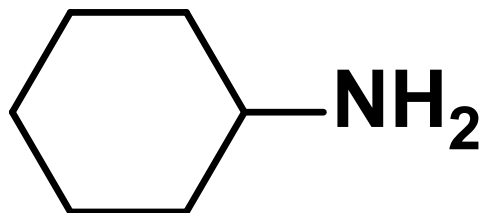
**Major
caràcter “s”**

**Aneu amb precaució...
són valors de pK_a ...**

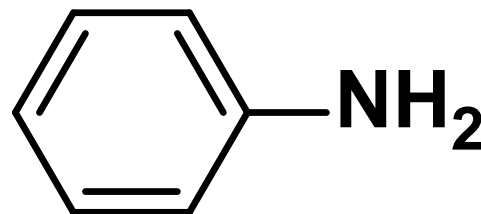
Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

Ressonància

Ciclohexilamina
 $pK_b \approx 3,36$

vs

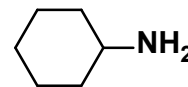

Anilina
 $pK_b \approx 9,13$

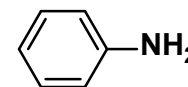

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

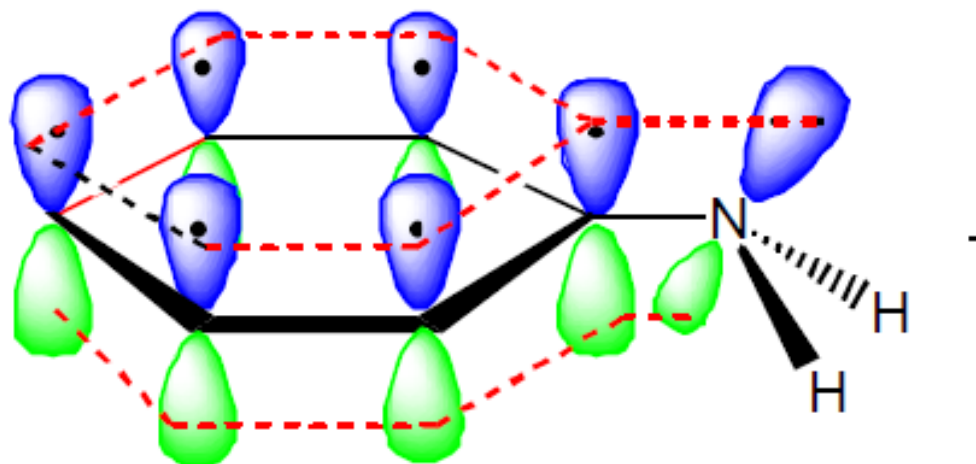
Ressonància

Ciclohexilamina
 $pK_b = 3,36$

Anilina
 $pK_b = 9,13$

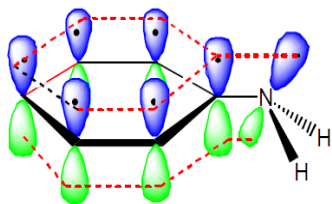

anilina

Estabilitzada per ressonància

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

La possibilitat de deslocalitzar els electrons per **ressonància** en la base disminueix la basicitat. Les amines aromàtiques són bases més febles que les alifàtiques.

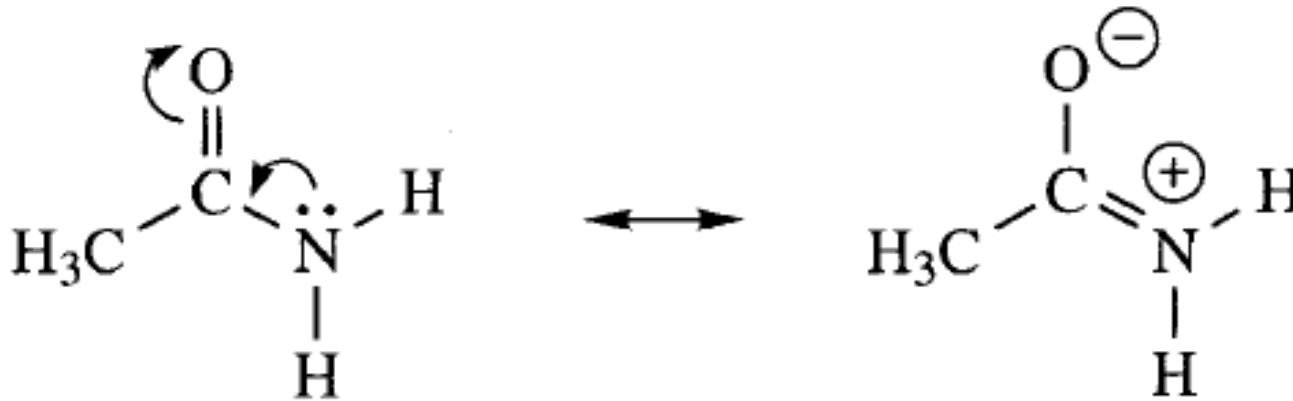

anilina

Estabilitzada per ressonància

Àcids i bases Org. Factors que influeixen. Amines

Les amides
són molt
menys
bàsiques que
les amines.

Acetamida

TEMA 7. COMPORTAMENT QUÍMIC ÀCID-BASE DE LES MOLÈCULES

Àcis i bases com a reactius

Els conceptes de **nucleofília i electrofília**

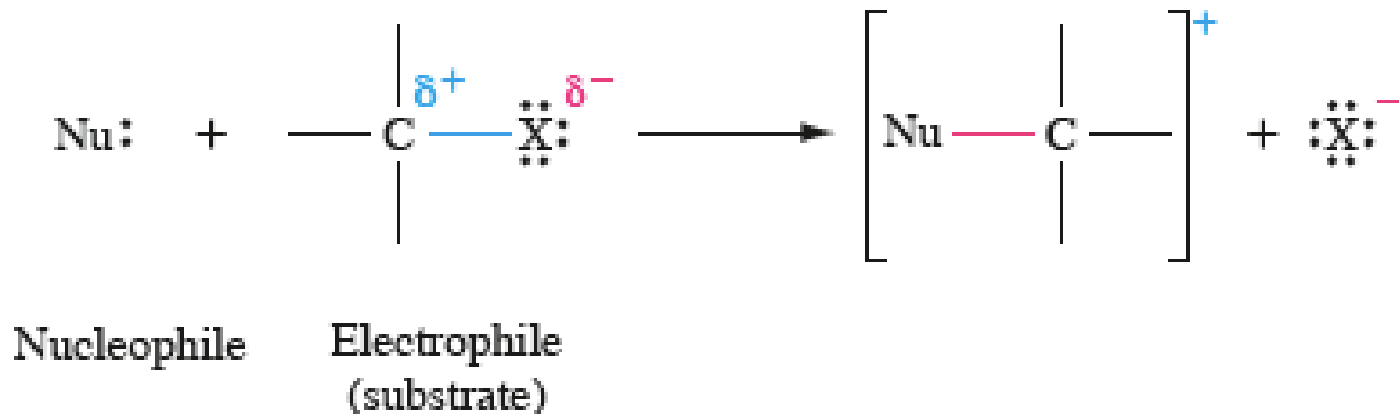
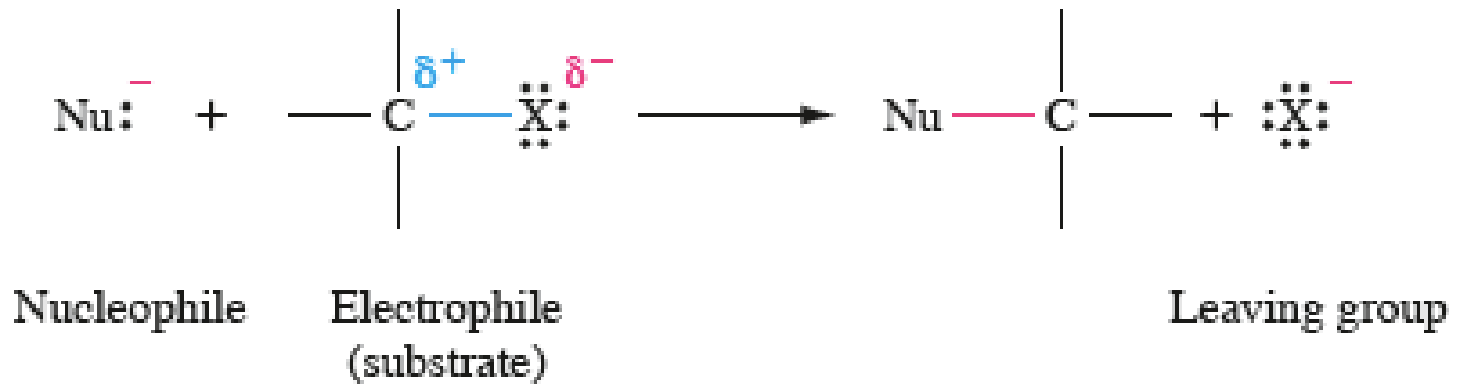
Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

Reacció en la qual un **nucleòfil** (espècie rica en electrons) reacciona amb un substrat o **electròfil** (espècie deficitària electrònicament) per a donar un **compost nou**.

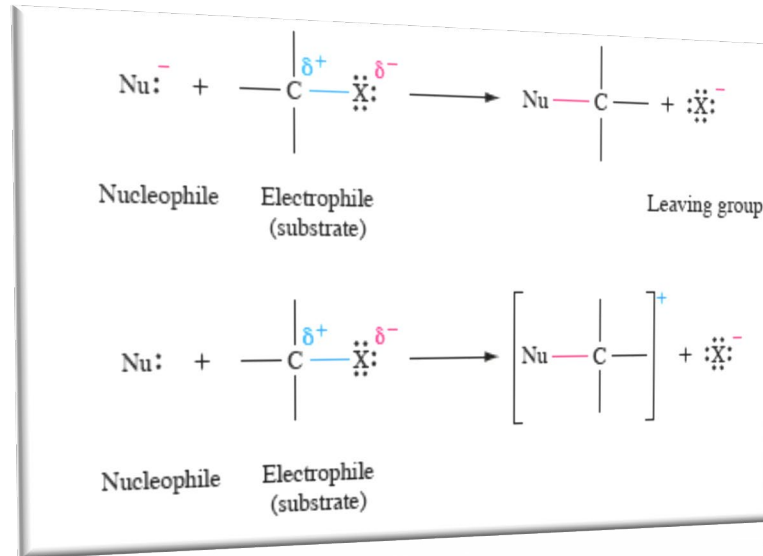
Si se'n trenca un enllaç, a més, es produeix un **grup eixint** que abans estava en l'electròfil.

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

Reacció en la qual un **nucleòfil** (espècie rica en electrons) reacciona amb un substrat o **electròfil** (espècie deficitària electrònicament) per a donar un **compost nou** més un **grup eixint** que abans estava en l'electròfil.

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

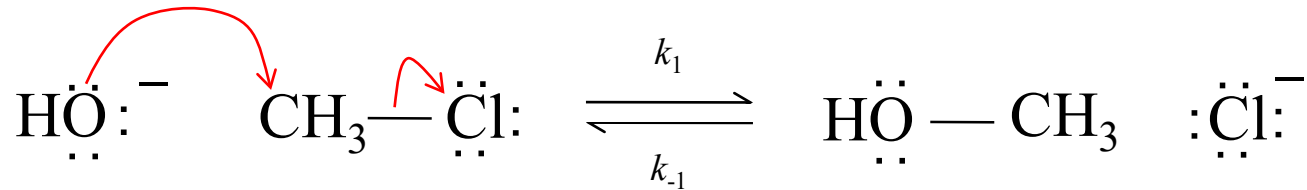

Nucleòfil, espècie rica en electrons que és capaç de reaccionar amb molècules que tinguen llocs amb densitat electrònica.

Electròfil, espècie deficitària electrònicament que és capaç d'acceptar electrons d'una altra molècula.

Grup eixint, (abans estava en l'electròfil) es una part de l'electròfil que s'escindeix i arrossega la càrrega electrònica que ha aportat el nucleòfil.

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

Nucleòfil, espècie rica en electrons que és capaç de reaccionar amb molècules que tinguen llocs amb densitat electrònica.

Electròfil, espècie deficitària electrònicament que és capaç d'acceptar electrons d'una altra molècula.

Grup eixint, (abans estava a l'electròfil) es una part de l'electròfil que s'escindeix i arrossega la càrrega electrònica que ha aportat el nucleòfil.

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

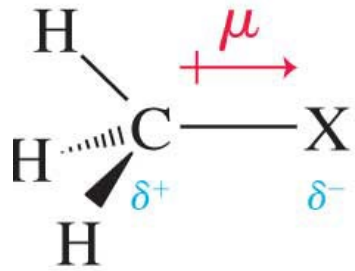
TABLE 27.1 Classification of Common Nucleophiles

Excellent Nucleophiles		
		Rate ^a
NC ⁻	Cyanide	126,000
HS ⁻	Thiolate	126,000
I ⁻	Iodide	80,000
Good Nucleophiles		
		Rate
HO ⁻	Hydroxide	16,000
Br ⁻	Bromide	10,000
N ₃ ⁻	Azide	8,000
NH ₃	Ammonia	8,000
NO ₂ ⁻	Nitrite	5,000
Fair Nucleophiles		
		Rate
Cl ⁻	Chloride	1,000
CH ₃ COO ⁻	Acetate	630
F ⁻	Fluoride	80
CH ₃ OH	Methanol	1
H ₂ O	Water	1

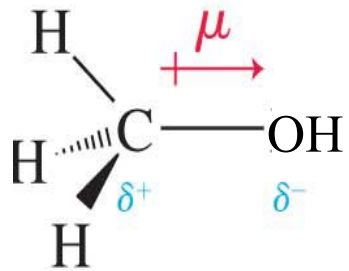
^aThe rate is a relative rate. A rate of 100 means that the nucleophile reacts 100 times as fast as water does.

Nucleòfils

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

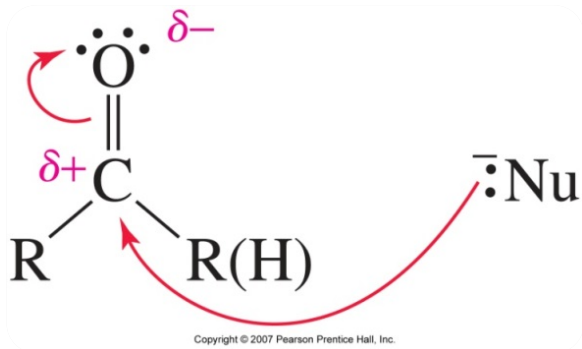

C unit a halògen
(halurs d'alquil)

C unit a alcohol

Electròfils

C carbonílic

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

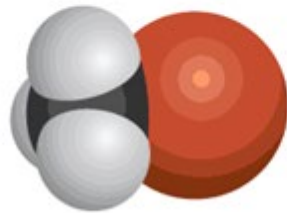
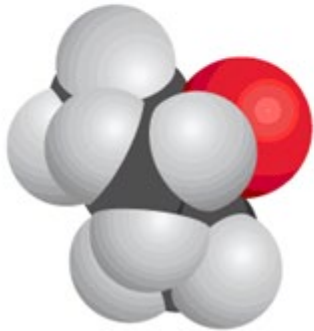
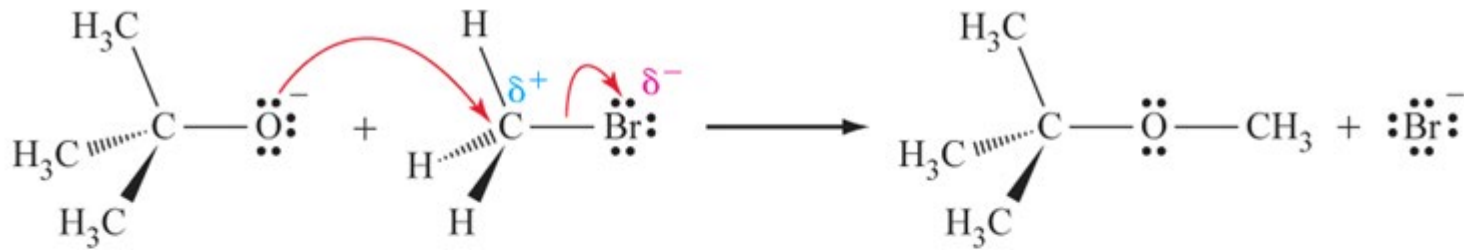
Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

Nucleòfil

Electròfil

Nou compost

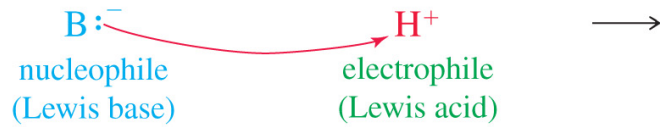
Grup eixint

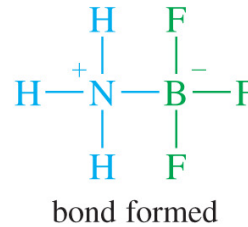
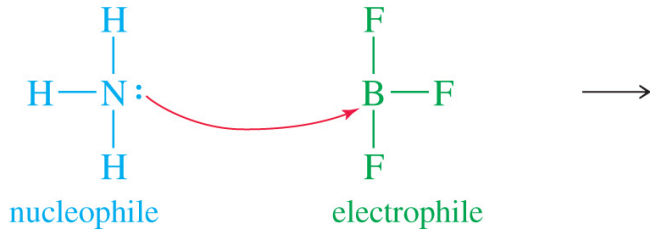
Sempre hi ha grup eixint...?

- Quan es forma un enllaç en una reacció polar, *el nucleòfil ataca l'electròfil.*
- Quan es trenca un enllaç, l'àtom més electronegatiu rep els electrons.

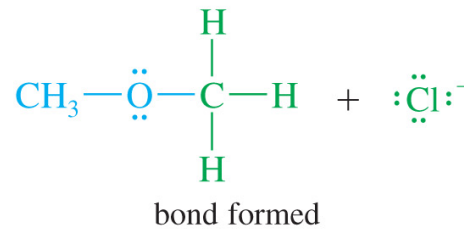
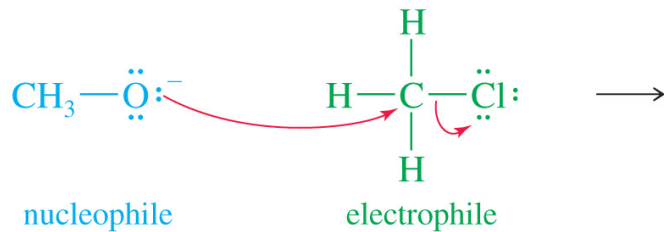
Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

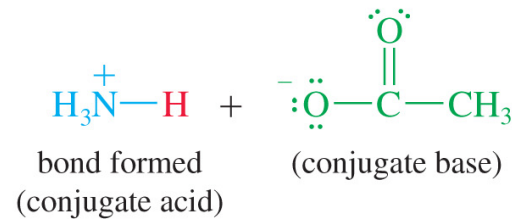
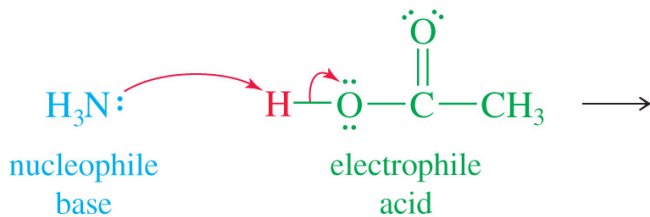
Reacció àcid-base de Lewis

No es trenca cap enllaç!

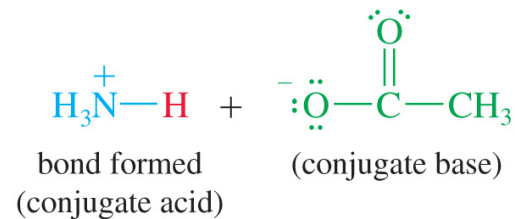
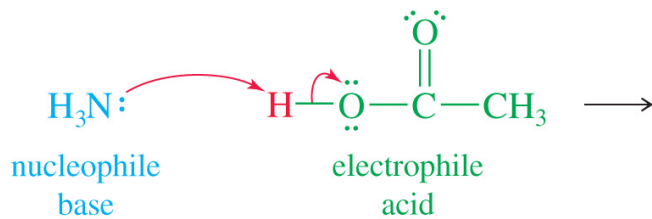
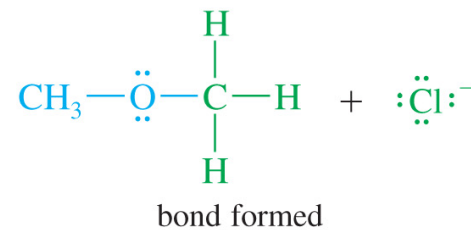
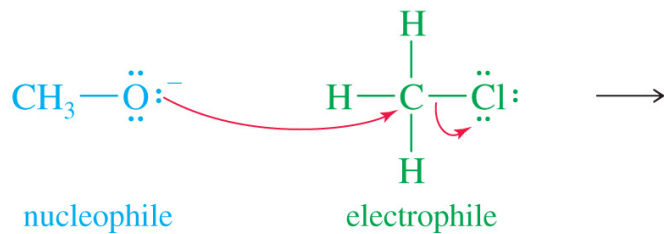
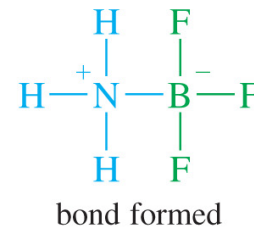
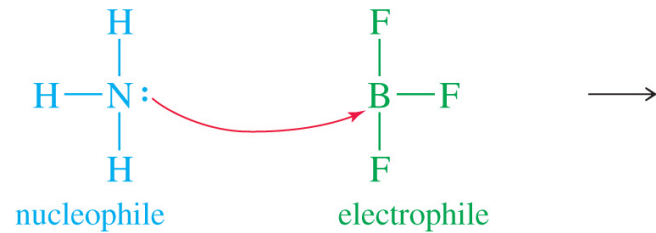
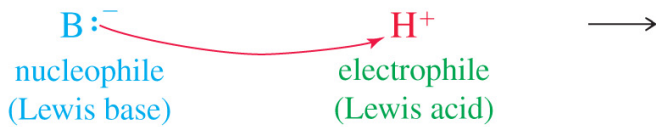

Reacció electròfil-nucleòfil

Reacció àcid-base (Bronsted)

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

Copyright © 2010 Pearson Prentice Hall, Inc.

Reacció àcid-base
(Bronsted)

És una base o un nucleòfil...?

Nucleòfils i electròfils. Reaccions de substitució nucleofílica

És una base o un nucleòfil...?

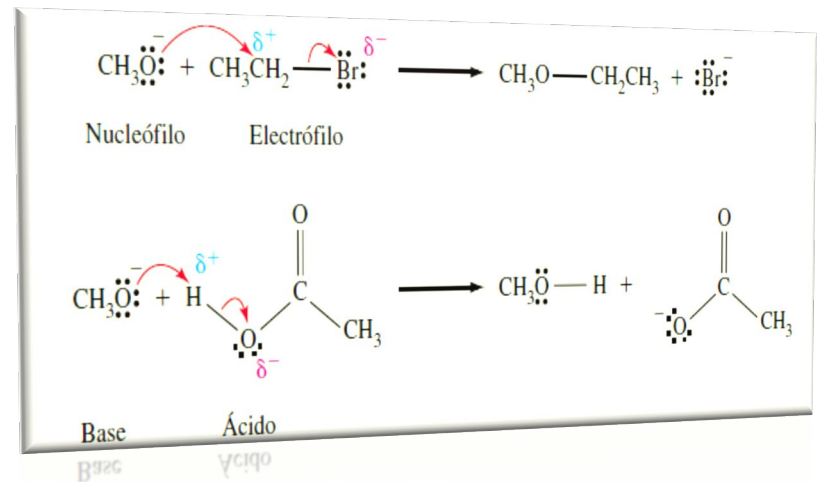
Una molècula o un ió que tinga un parell d'electrons solitaris pot actuar com un **donador de parells d'electrons** en una reacció amb un **protó o un àtom de carboni electròfil**. En els dos casos es forma un nou enllaç.

Quan es forma l'enllaç amb un **protó**, el donador de parells d'electrons ha reaccionat **com una base**. Quan l'enllaç és amb un **àtom de carboni**, el donador de parells d'electrons ha reaccionat com un **nucleòfil**. Els químics utilitzen els termes *basicitat* o *nucleofília* quan es refereixen a la tendència d'un donador de parells d'electrons a actuar com una base o un nucleòfil en una reacció. **La basicitat és una mesura de la tendència d'un donador de parells d'electrons a reaccionar amb un protó.**

La nucleofília és una mesura de la disponibilitat (o rapidesa) amb la qual un nucleòfil ataca un àtom de carboni electròfil. Quan es compara la basicitat de molècules o ions s'utilitzen **les constants d'equilibri (Kb)** i per tant **la basicitat és una propietat d'equilibri (termodinàmica)**. Quan es compara la nucleofília de molècules o ions, es fa en funció de les velocitats amb

què ataquen un carboni electròfil i, per tant, **la nucleofília és una propietat cinètica.**

El que pot resultar una mica confús és que una molècula o ió amb un parell solitari puga actuar **bé com una base, bé com un nucleòfil**. Per exemple, l'ió metòxid, CH_3O^- , és alhora una base forta i un bon nucleòfil. Així, és important comprendre no només factors que afecten la basicitat sinó també aquells que afecten la nucleofília.

Algunes idees clau... tema 7

1. **El concepte central en la teoria d'Arrhenius** descriu una reacció de neutralització com la combinació d'ions d'hidrogen i d'ions d'hidròxid per a formar aigua (expressió 16.1). La decisió més important d'aquesta teoria és que no té en compte el paper clau del dissolvent en la dissociació d'un solut. D'altra banda, **la teoria de Brønsted-Lowry** descriu un àcid com a donador de protons i una base com a acceptor de protons. En una reacció àcid-base, una base pren un protó (H^+) d'un àcid. En general, les reaccions àcid-base són reversibles, però l'equilibri es desplaça en el sentit des dels àcids i les bases més fortes cap als seus conjugats més febles. De la base conjugada (A^-) procedeix l'àcid HA , mentre que l'àcid conjugat (HB^+) procedeix de la base (B). Les combinacions de HA / A^- i B / HB^+ es coneixen com a parells àcid-base conjugats. Les constants d'equilibri que representen la dissociació d'un àcid o d'una base en aigua es descriuen correntment com a constant de dissociació de l'àcid i constant de dissociació de la base, respectivament.

2. **Algunes substàncies, per exemple l'aigua, es diu que són amfipròtiques.** Poden actuar com un àcid o com una base. En aigua pura i en dissolucions aquoses, l'autodissociació de l'aigua té lloc en una extensió molt menuda i produeix H_3O^+ i OH^- , en la forma descrita per la constant d'equilibri K_w , coneguda com el producte iònic de l'aigua. Les denominacions pH i pOH s'utilitzen freqüentment per a descriure les concentracions d' H_3O^+ i OH^- en les dissolucions aquoses.

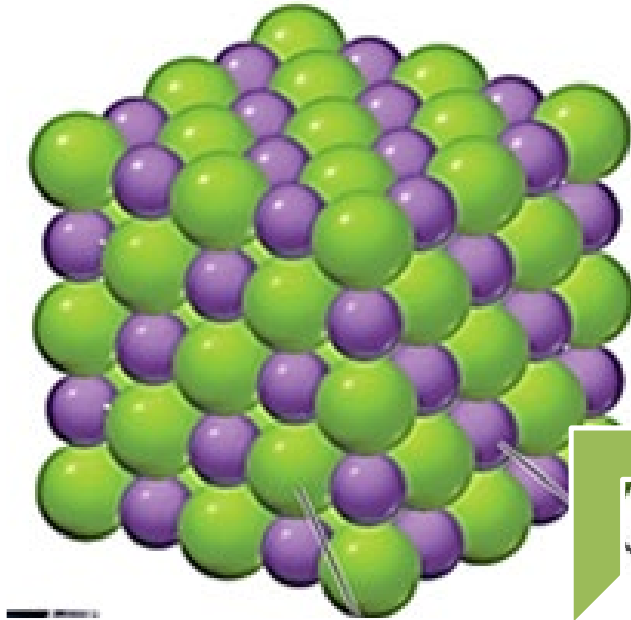
3. **La teoria àcid-base de Lewis** preveu un acceptor de parells d'electrons com un àcid de Lewis i un donador de parells d'electrons com una base de Lewis. El compost d'addició d'una reacció àcid-base de Lewis és designat com un adducte. La teoria és més útil en situacions que no es poden descriure mitjançant transferència de protons, per exemple, en reaccions que impliquen gasos i sòlids, en reaccions entre compostos orgànics i en complexos de coordinació.

4. En les dissolucions aquoses, **els àcids forts** s'ionitzen totalment per a produir H_3O^+ i les bases fortes es dissocien totalment per a produir OH^- . Els àcids i les bases fortes comuns s'inclouen i poden memoritzar fàcilment. **Les dissociacions d'àcids febles i bases febles** són reaccions reversibles, i l'extensió del seu grau de dissociació pot relacionar-se amb les constants K_a i K_b o els seus equivalents logarítmics, $\text{p}K_a = -\log K_a$ i $\text{p}K_b = -\log K_b$. Un altre mètode utilitzat per a indicar el grau de dissociació és el percentatge de dissociació.

5. **En les reaccions entre ions i aigua**, els ions reaccionen com àcids o bases febles. El pH de les dissolucions de sals depenen dels anions o dels cations presents. Els anions que procedeixen d'àcids febles proporcionen dissolucions amb pH 7.7, mentre que els cations que procedeixen de bases febles proporcionen dissolucions amb pH 7.

6. **L'estructura molecular està íntimament relacionada amb la força d'àcids i bases.** Per exemple, en els **oxiàcids** amb el mateix nombre de grups OH i el mateix nombre d'àtoms d'O, la força àcida augmenta en augmentar l'electronegativitat de l'àtom central. Per als oxiàcids amb el mateix àtom central, la força àcida s'incrementa en augmentar el nombre d'àtoms d'oxigen units a l'àtom central. **D'altra banda, les estructures dels àcids carboxílics**, els quals són àcids orgànics que contenen el grup COOH, també ajuden a comprendre'n l'acidesa. L'acidesa de molts àcids febles està associada amb el grup àcid carboxílic, COOH. **Les bases febles contenen típicament un o més àtoms de nitrogen.** La composició molecular i l'estructura són les claus per a determinar si una substància és àcida, bàsica o amfipròtica. A més, l'estructura molecular determina si un àcid o una base són forts o febles. Per a valorar la força de l'àcid, per exemple, cal prendre en consideració els factors que afecten la força de l'enllaç que es trenca per a alliberar H^+ . Per a valorar la força de la base, el tema principal són els factors que afecten la capacitat dels parells d'electrons solitaris per a unir-se a un protó. Tant en àcids com en bases l'estabilitat de la base, o l'àcid conjugat és clau per a comprendre'n la força com un àcid o una base.

TEMA 8

SÒLIDS NO MOLECULARS

TEMA 8. SÒLIDS NO MOLECULARS

Tipus de sòlids

- Conceptes generals

Estructures cristal·lines

- Estructures compactes. Tipus
- Difracció de raigs X

Sòlids iònics

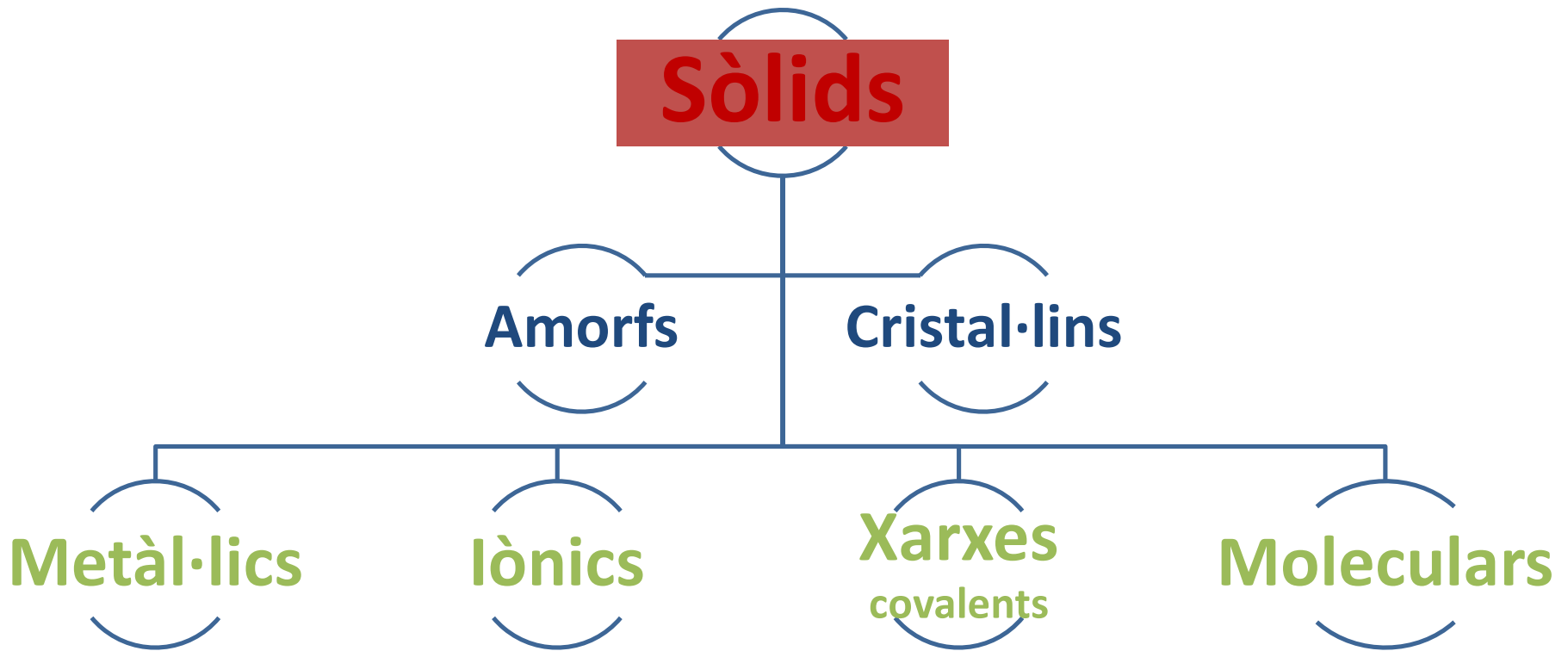
- El cicle de Born-Haber
- Polarització i covalència. Regles de Fajans
- Estructures cristal·lines iòniques

Sòlids metàl·lics

- El model del mar d'electrons
- Teoria de bandes
- Semiconductors

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Conceptes generals**

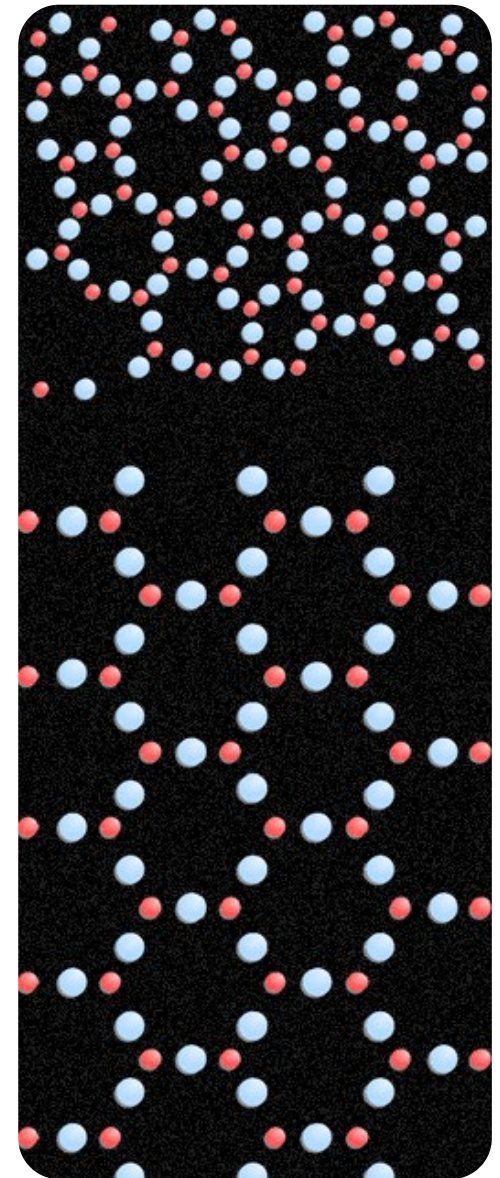
SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids amorfs

SÒLIDS AMORFS

Les partícules **no**
tenen estructures
ordenades sinó
que estan
disposades de
forma aleatòria.

SiO_2
en el vidre

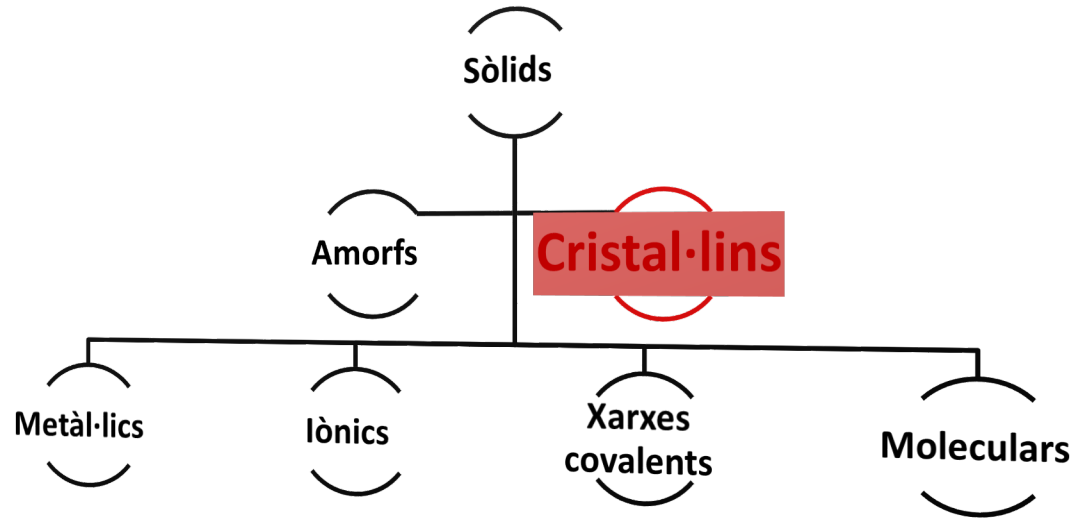
SiO_2
en el quars

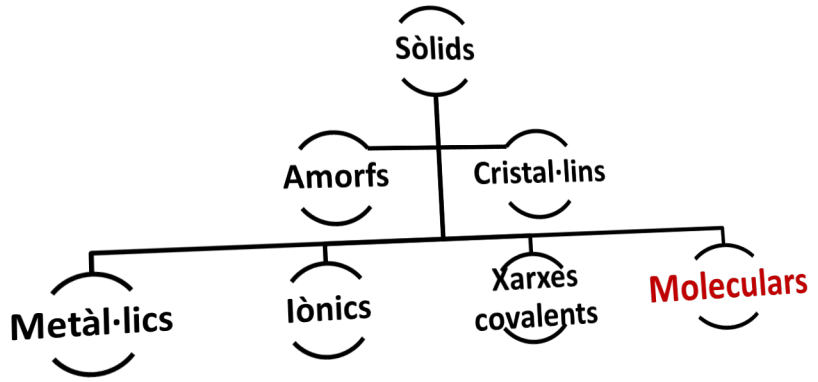
SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids cristal·lins

SÒLIDS CRISTAL·LINS

les seues partícules estan
ordenades en
arreglaments
tridimensionals ben
definitos i vibren al voltant
de posicions fixes.

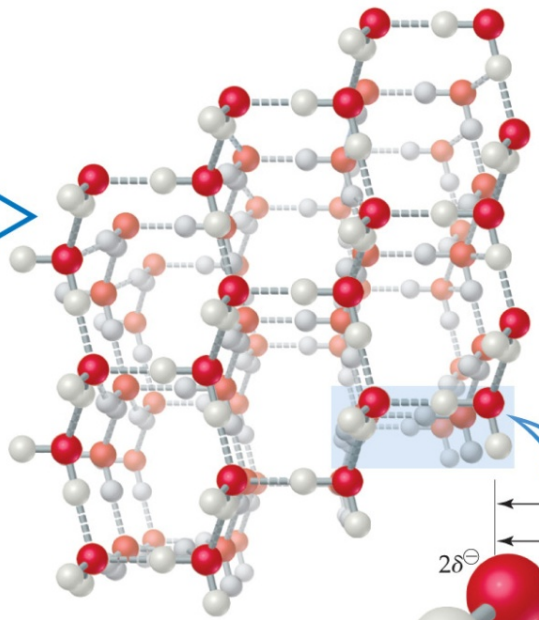
SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids cristal·lins

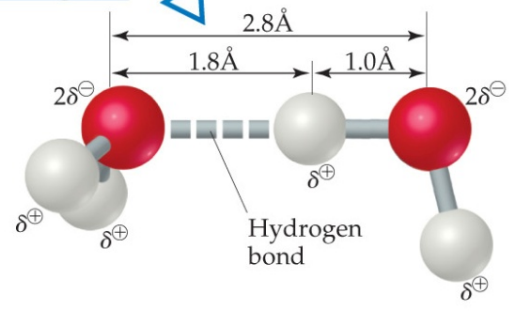
SÒLIDS MOLECULARS
Les partícules són **MOLECULES** que es mantenen unides mitjançant **FORCES DE VAN DER WAALS**.

(a)

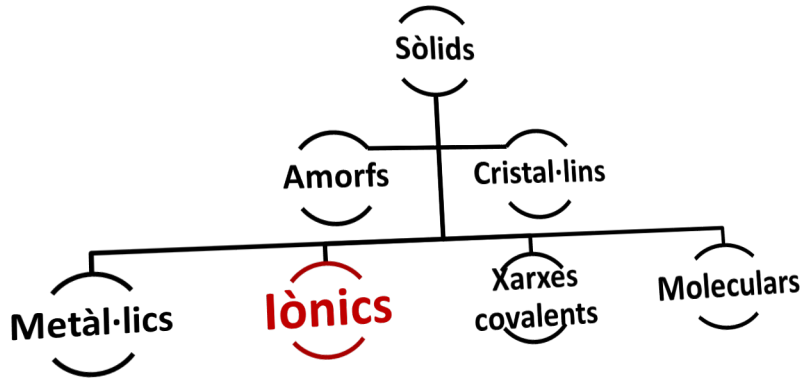

(b)

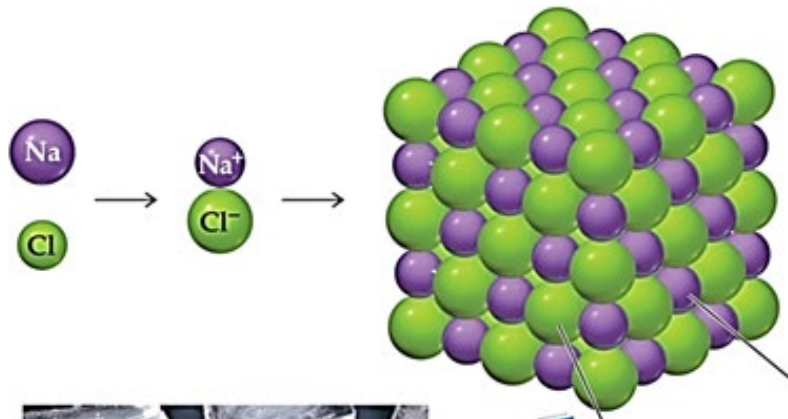

(c)

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids cristal·lins

SÒLIDS IÒNICS
Les partícules són **IONS** que es mantenen units mitjançant **ENLLAÇOS IÒNICS** en una disposició tridimensional ordenada.

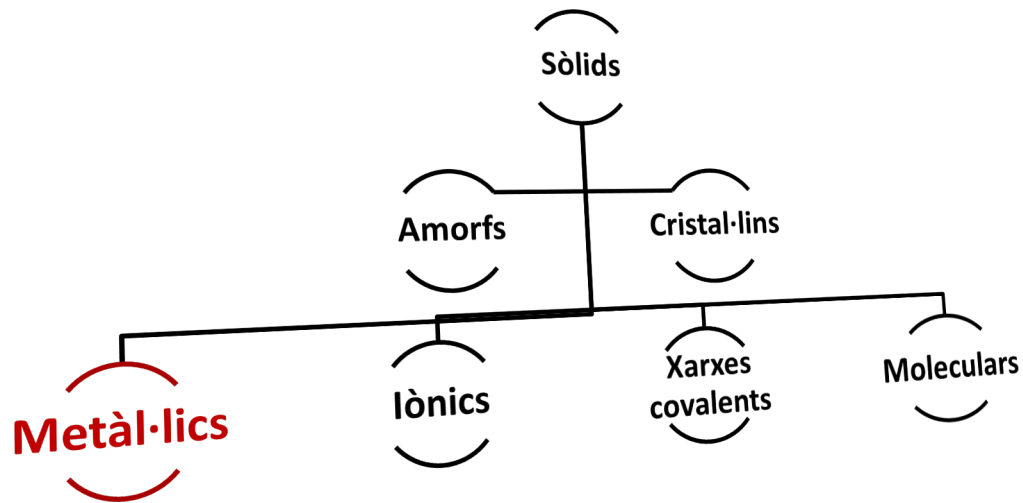

In the sodium chloride crystal, each Na^+ ion is surrounded by six nearest-neighbor Cl^- ions ...

... and each Cl^- ion is surrounded by six nearest-neighbor Na^+ ions.

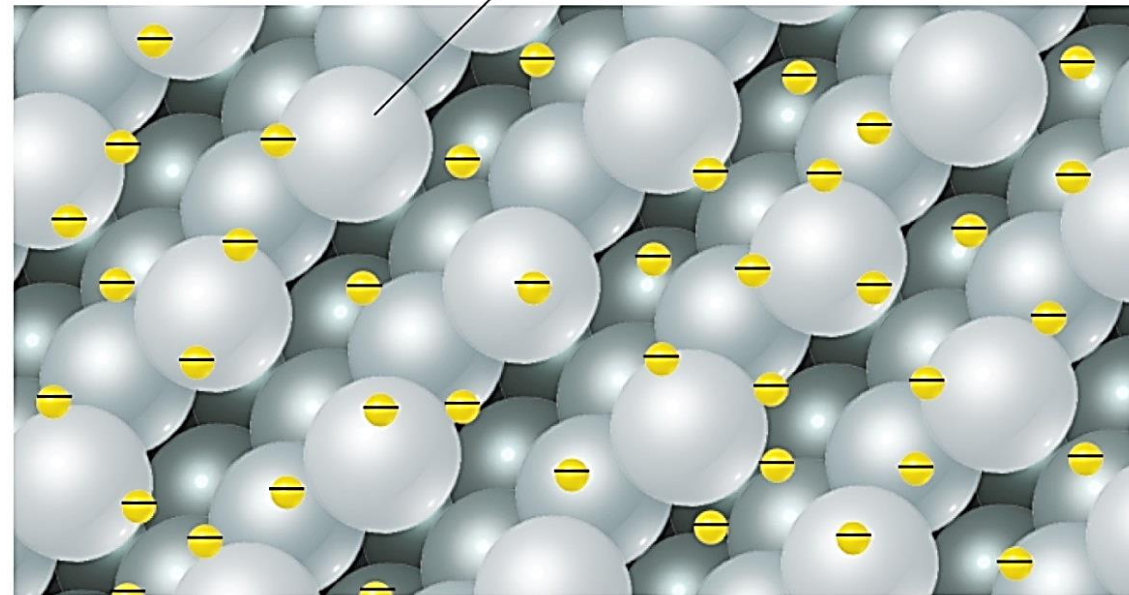
SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids cristal·lins

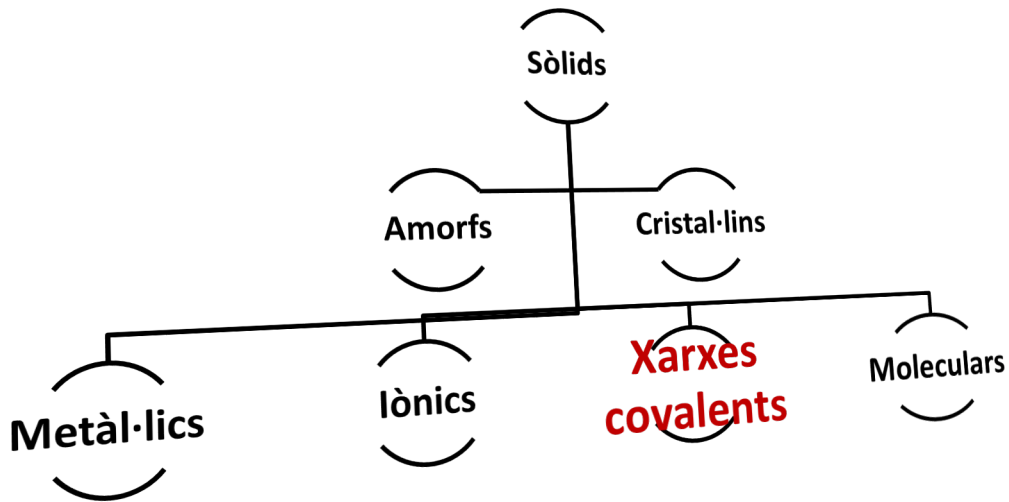
SÒLIDS METÀ·LICS

Les partícules són **ÀTOMS** units mitjançant els electrons de valència, que es troben deslocalitzats **al llarg de tot el sòlid** (es pot visualitzar com un conjunt d'ions positius immersos en un mar d'electrons).

Metal ion (+)

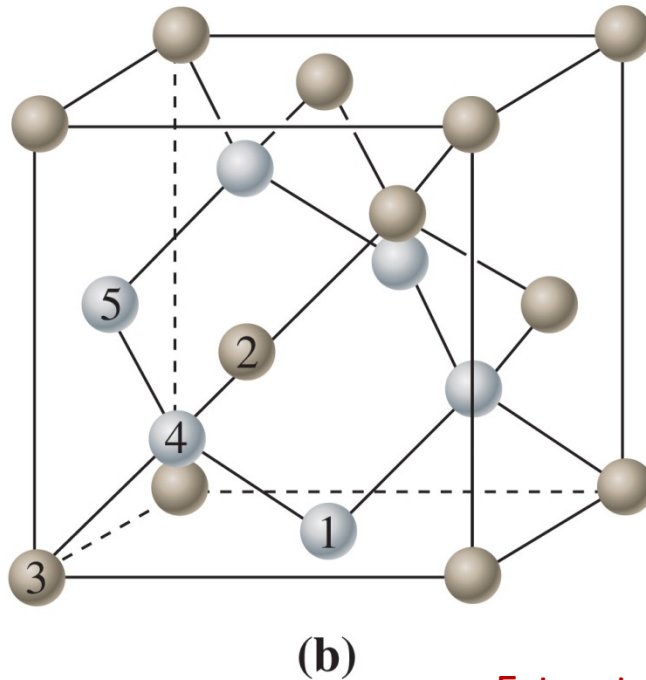
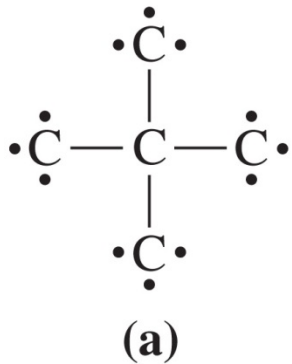

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids cristal·lins

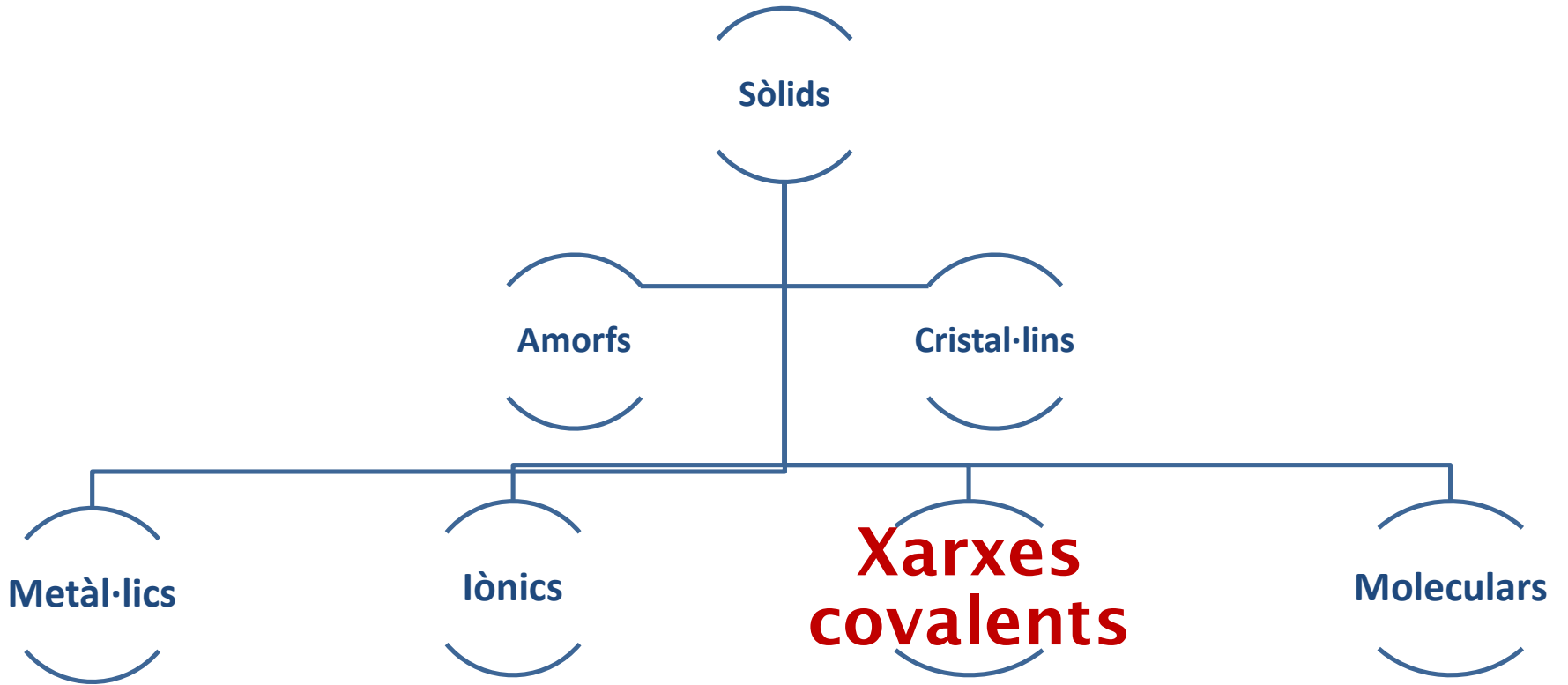

XARXES COVALENTS

Les partícules són ÀTOMS, units mitjançant ENLLAÇOS COVALENTS que formen una gran matriu tridimensional.

Estructura tridimensional del diamant

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

Quars

Les seues
partícules són
ÀTOMS, units
mitjançant
ENLLAÇOS
COVALENTS
formant **una**
gran matriu
tridimensional

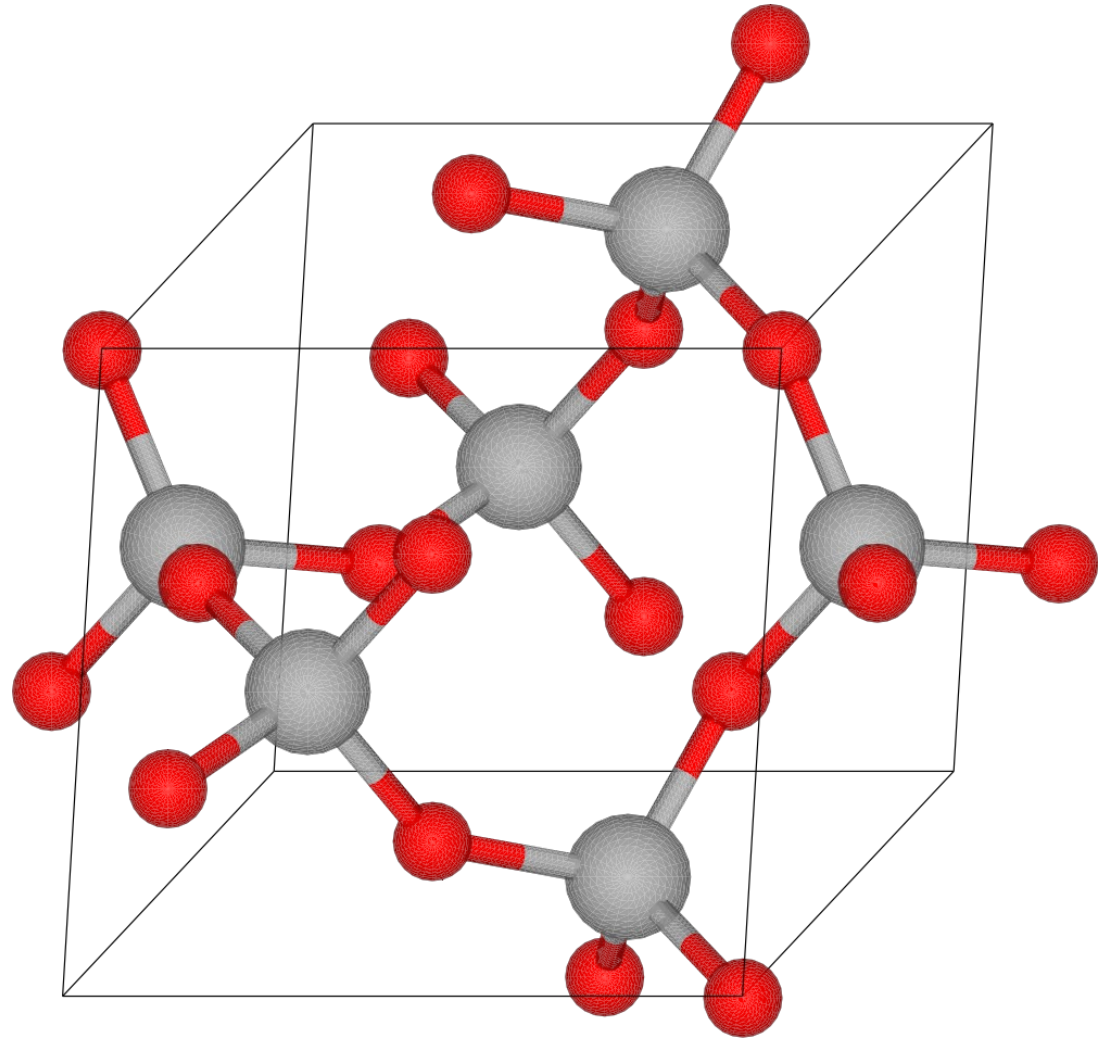

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

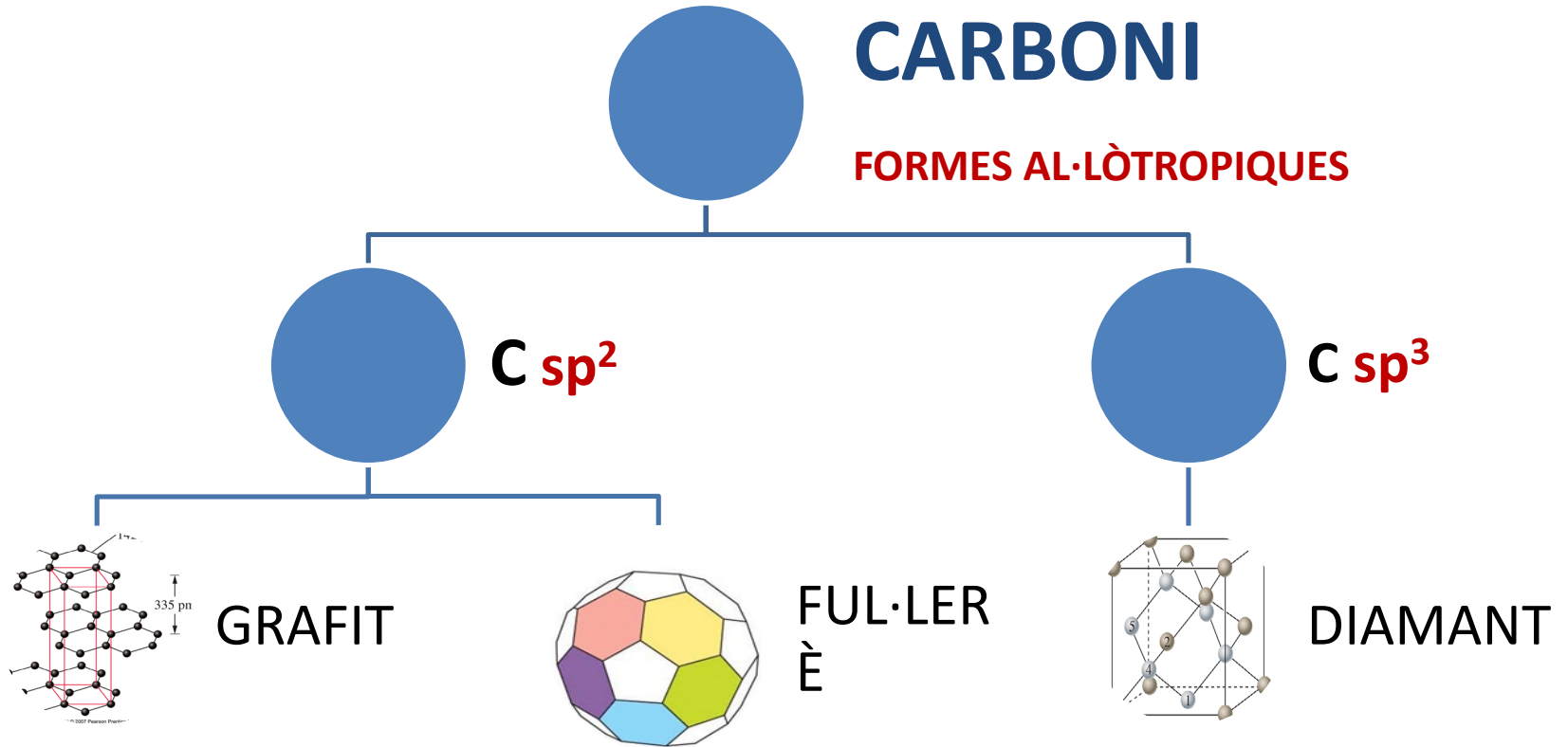

α-quars

(Els oxígens són els àtoms rojos, els grisos són silicis.)

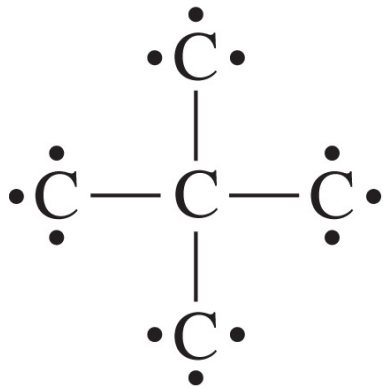
SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

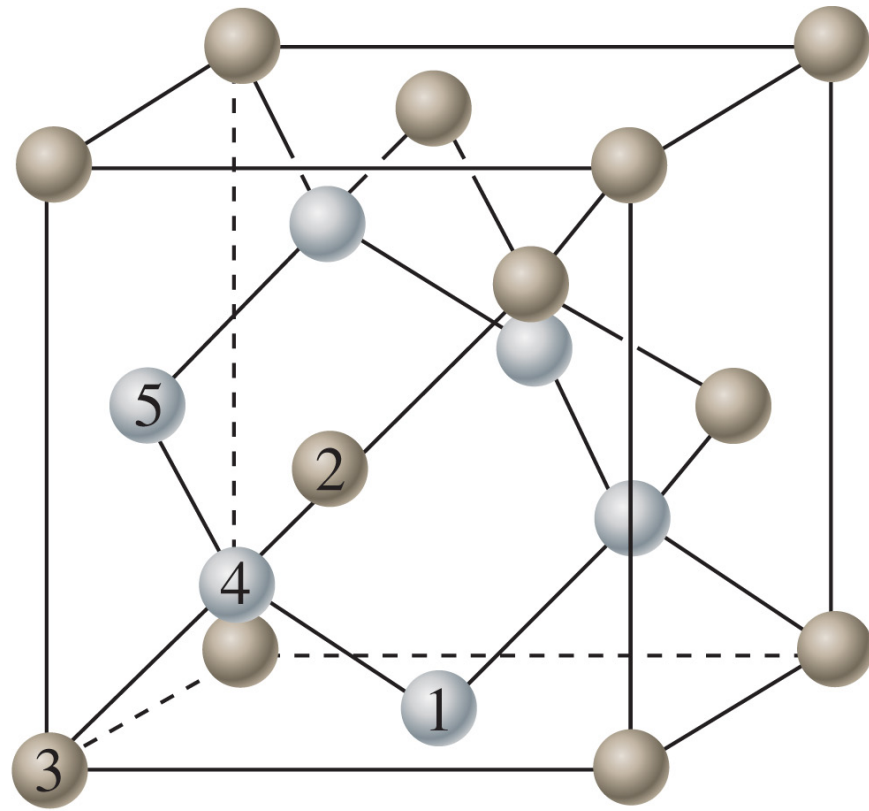
SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

Diamant

C sp^3

(a)

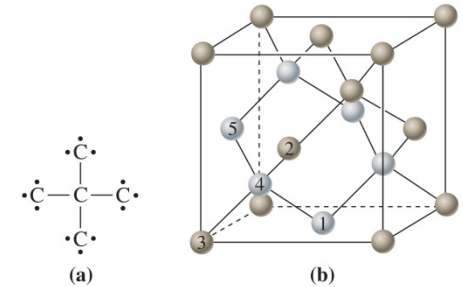

(b)

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

Diamant

C sp^3

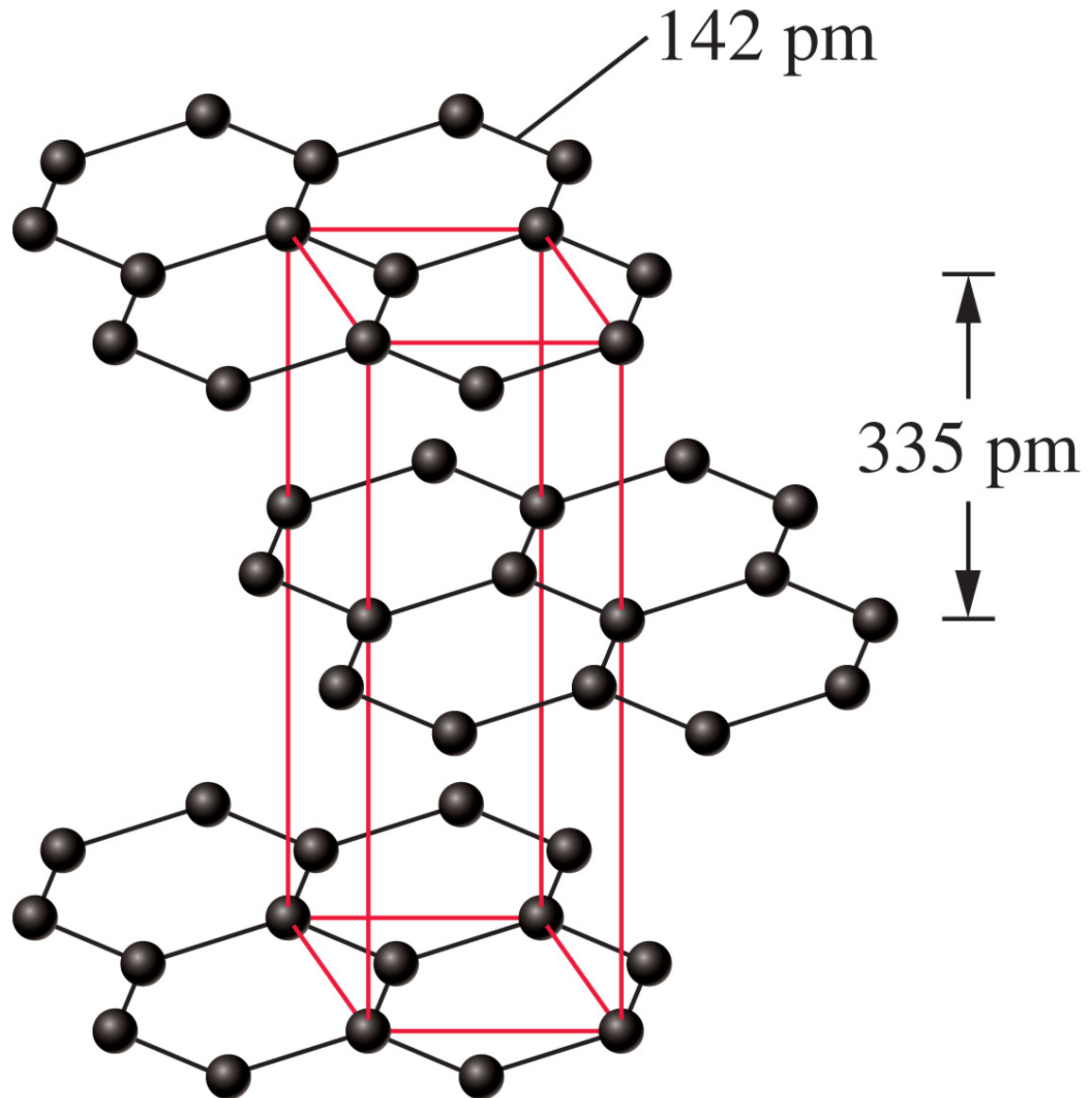
L'estructura de Lewis en dues dimensions és útil només per a mostrar que aquest esquema d'enllaç implica un nombre d'àtoms de carboni cada vegada major que condueix a una molècula gegant. **No ens dona cap informació de l'estructura tridimensional de la molècula.**

En la visió del cristall, cada àtom s'enllaça amb altres quatre. Des d'una direcció determinada es pot veure una ordenació hexagonal no plana d'àtoms de carboni (gris). Si la meitat d'àtoms de carboni se substitueix per àtoms de silici, l'estructura resultant és la **del carbur de silici (carborúndum)**. Tant el diamant com el carbur de silici són **extremadament durs** d'ací el seu ús com a abrasius. De fet, el diamant és la substància més dura que es coneix. Per a ratllar o trencar els cristalls de diamant o carbur de silici, han de trencar-se els enllaços covalents. Aquests dos materials **no són conductors de l'electricitat** i no es fonen ni se sublimen fins que s'aconsegueixen temperatures molt altes. El SIC se sublima a 2.700 °C, i el diamant es fon per damunt de 3.500 °C.

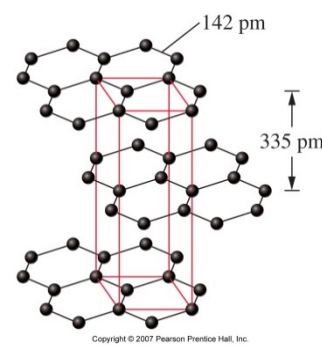
SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

Grafit
 C_{sp^2}

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

Grafit Csp^2

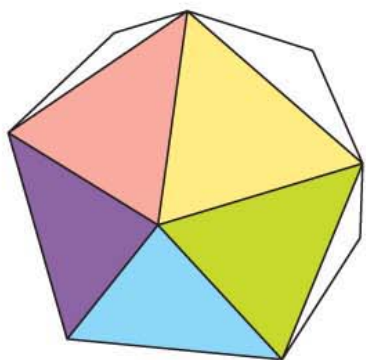
En el grafit, l'enllaç implica un conjunt d'orbitals $sp^2 + p$. Els tres orbitals sp^2 es troben en un pla formant angles de 120° i els orbitals p se solapen de la mateixa forma descrita per als àtoms de carboni en el benzè, C_6H_6 . Així, els electrons p estan deslocalitzats; no estan restringits a la regió entre dos àtoms de C, sinó que estan compartits per molts àtoms de C en un pla d'àtoms de C. Cada àtom de carboni forma enllaços covalents forts amb tres àtoms de carboni veïns en el mateix pla, i donen lloc a capes d'àtoms de carboni en una ordenació hexagonal. L'enllaç, dins d'una capa és fort però les forces intermoleculares entre capes són forces de Van der Waals **molt més febles** (les distàncies d'enllaç dins d'una capa són 142 pm . Entre les capes, són de 335 pm).

L'estructura del cristall del grafit és única i li proporciona algunes propietats característiques. Com l'enllaç entre les capes és feble, les capes poden lliscar-se les unes damunt de les altres fàcilment. Com a resultat, el grafit és un bon lubricant, tant en forma seca com en suspensió en oli. Si s'exerceix una pressió moderada sobre un tros de grafit, les capes de grafit es desfan; que és el que passa quan usem un llapis de grafit. A més, com els electrons p estan deslocalitzats, es mouen a través dels plans dels àtoms de carboni quan s'hi aplica un camp elèctric; el grafit condueix l'electricitat. Una aplicació important d'aquest és en el·lectrodes de les bateries i en processos industrials d'electròlisi. El diamant no condueix l'electricitat perquè tots els seus electrons de valència estan localitzats o fixos permanentment en enllaços covalents simples.

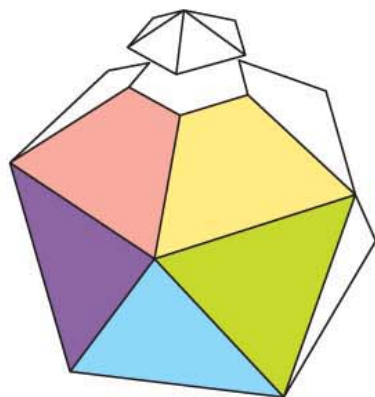
SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

FUL·LERENS

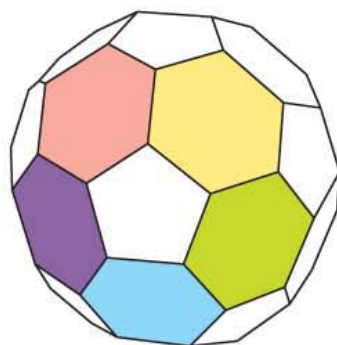
C sp^2

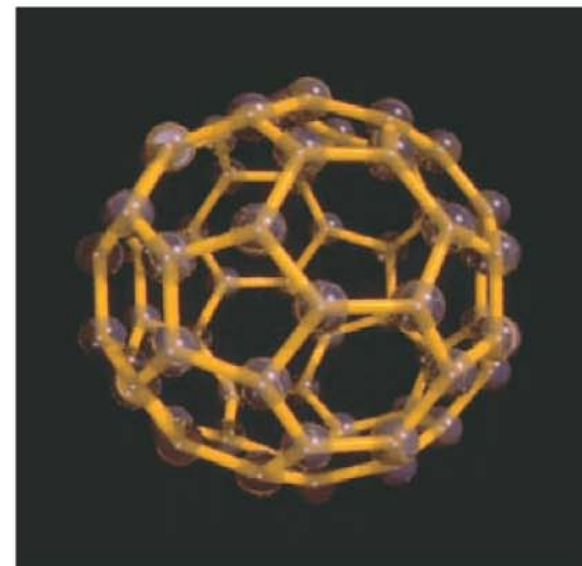
(a)

(b)

(c)

(d)

▲ FIGURE 12-34
Fullerenes

C₆₀

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

FUL·LERENS i nanotubs de carboni

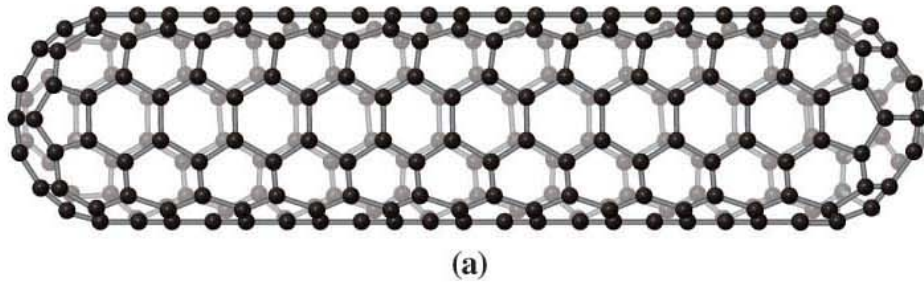
En 1985, en experiments dissenyats per a simular les condicions que es donen a prop de les estrelles roges gegants, es van descobrir una sèrie de compostos de carboni que van ser caracteritzats per espectroscòpia de masses. El pic més intens de l'espectre es va trobar a **720** **uma i correspon a la molècula C₆₀**. Durant un temps, la proposta d'una estructura acceptable per a aquesta molècula va ser un repte.

Ni l'estructura del diamant ni la del grafit podien justificar una molècula amb 60 àtoms de carboni, ja que suposaven enllaços «penjants» a les vores de les estructures.

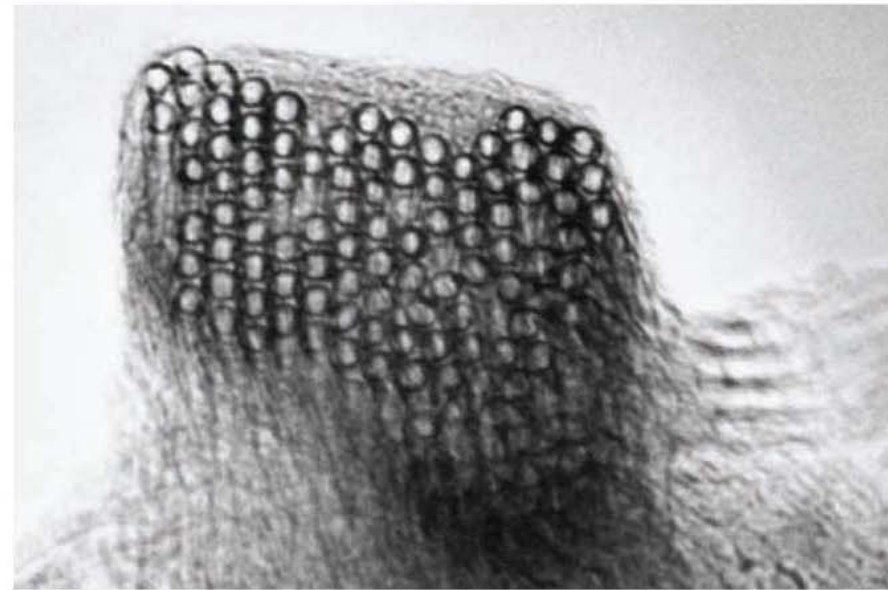
L'estructura que s'hi va proposar finalment i que va ser confirmada per cristal·lografia de raigs X és la d'un icosaedre truncat, **una figura tridimensional composta per 12 cares pentagonals i 20 hexagonals, amb un àtom de carboni en cadascun dels 60 vèrtexs**. Aquesta figura s'assembla a una pilota de futbol i també a les cúpules geodèsiques, una semblança que va conduir al nom proposat: *buckminsterfullerenes* (la cúpula geodèsica és una forma arquitectònica desenvolupada per R. Buckminster Fuller). Des de 1985, s'han descobert molts altres ful·lerens, incloent-hi C₇₀, C₇₄ i C₈₂. **Els ful·lerens també poden formar compostos, alguns per atac d'àtoms o grups d'àtoms a la seua superfície**, uns altres incloent un àtom dins de l'estructura del ful·lerè. Fins ara, s'han obtingut diversos milers de ful·lerens.

SÒLIDS NO MOLECULARS. XARXES COVALENTS

FUL·LERENS i nanotubs de carboni

▲ FIGURE 12-35
Nanotubes

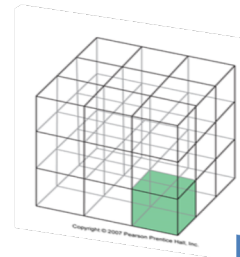
(b)

SÒLIDS NO MOLECULARS. CHARACTERÍSTIQUES. Taula resum

TABLE 12.7 Characteristics of Crystalline Solids

Types	Structural Particles	Strongest Contributing Forces ^a	Typical Properties	Examples
Metallic	Cations and delocalized electrons	Metallic bonds	Hardness varies from soft to very hard; melting point varies from low to very high; lustrous; ductile; malleable; very good conductors of heat and electricity	Na, Mg, Al, Fe, Sn, Cu, Ag, W
Ionic	Cations and anions	Electrostatic attractions	Hard; moderate to very high melting points; nonconductors as solids, but good electric conductors as liquids; many are soluble in polar solvents such as water	NaCl, MgO, NaNO ₃
Network covalent	Atoms	Covalent bonds	Most are very hard and either sublime or melt at very high temperatures; most are nonconductors of electricity	C(diamond), C(graphite), SiC, AlN, SiO ₂
Molecular <i>Nonpolar</i>	Atoms or nonpolar molecules	Dispersion forces	Soft; extremely low to moderate melting points (depending on molar mass); sublime in some cases; soluble in some nonpolar solvents	He, Ar, H ₂ , CO ₂ , CCl ₄ , CH ₄ , I ₂
<i>Polar</i>	Polar molecules	Dispersion forces and dipole–dipole attractions	Low to moderate melting points; soluble in some polar and some nonpolar solvents	(CH ₃) ₂ O, CHCl ₃ , HCl
<i>Hydrogen-Bonded</i>	Molecules with H bonded to N, O, or F	Hydrogen bonds	Low to moderate melting points; soluble in some hydrogen-bonded solvents and some polar solvents	H ₂ O, NH ₃

^a Generally speaking, more than one type of force contributes. For each case above, we have listed only the strongest of all the contributing forces.

TEMA 8.
SÒLIDS NO
MOLECULARS

Estructures cristal·lines

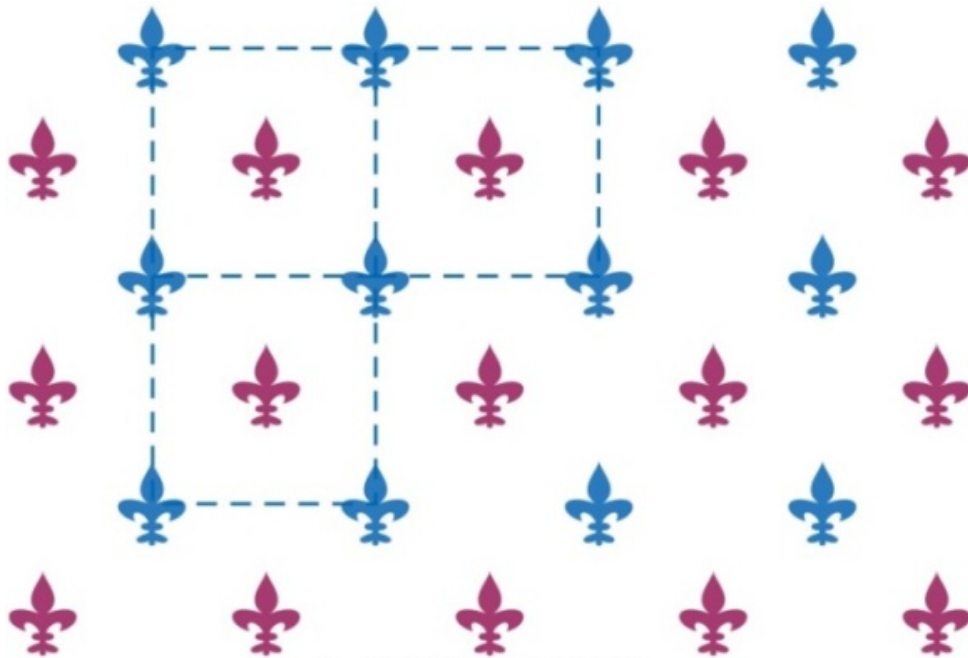

Estructures compactes. Tipus

Difracció de raigs X

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

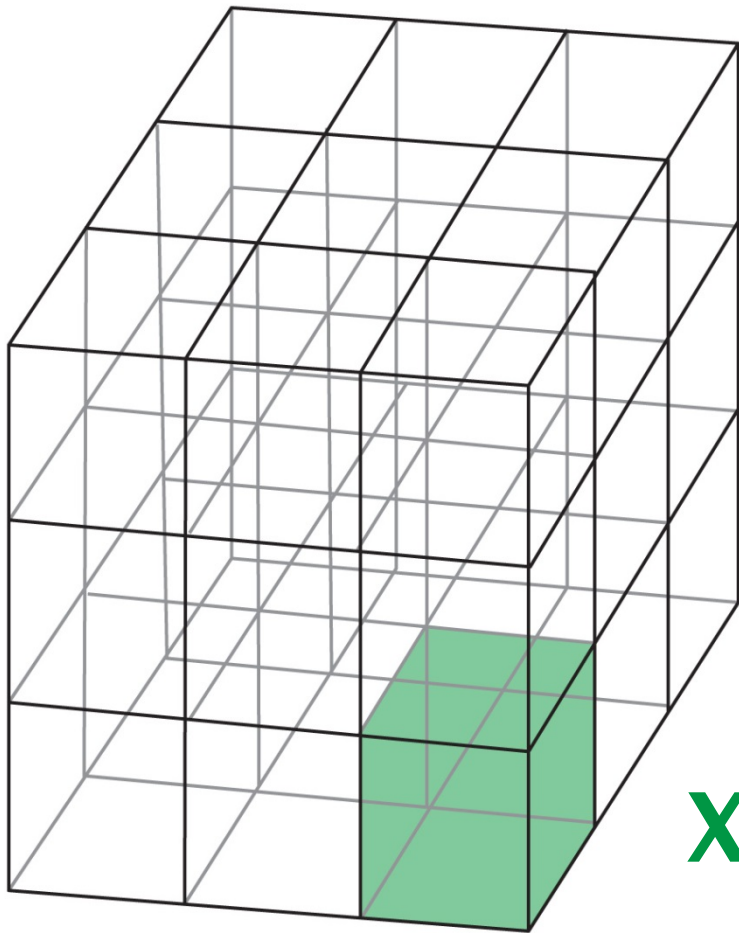

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

**Patrò repetitiu
en dues
dimensions**

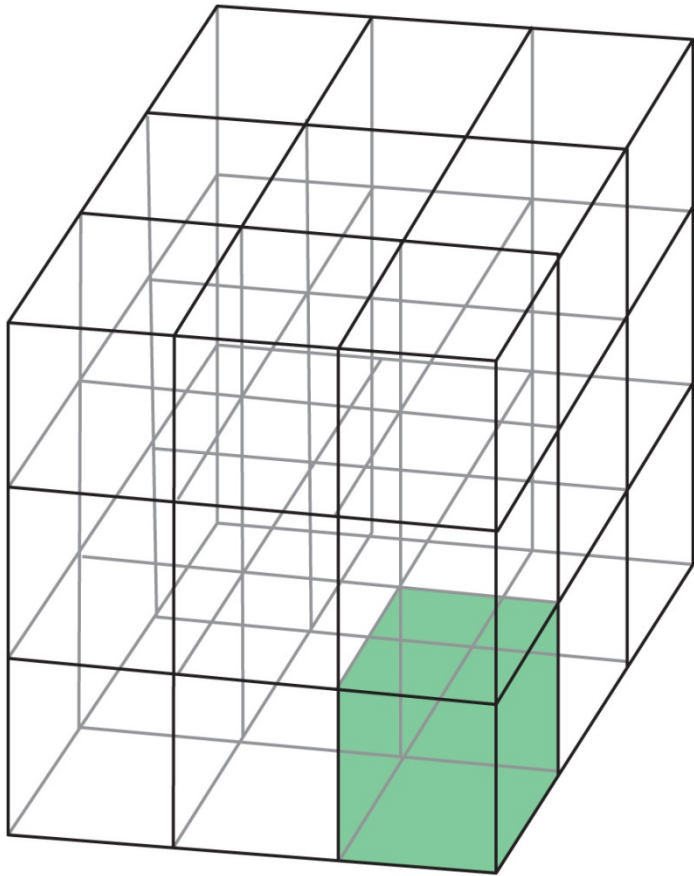
SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

Un **sòlid cristal·lí** es pot representar mitjançant un arreglament tridimensional de punts anomenat

XARXA CRISTAL·LINA

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

XARXA CRISTAL·LINA

Figura tridimensional amb 6 cares ordenades en tres conjunts de plans paral·lels. Per ex. el cub.

XARXA CÚBICA

Plans equidistants i perpendiculars entre si, amb angles de 90° .

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

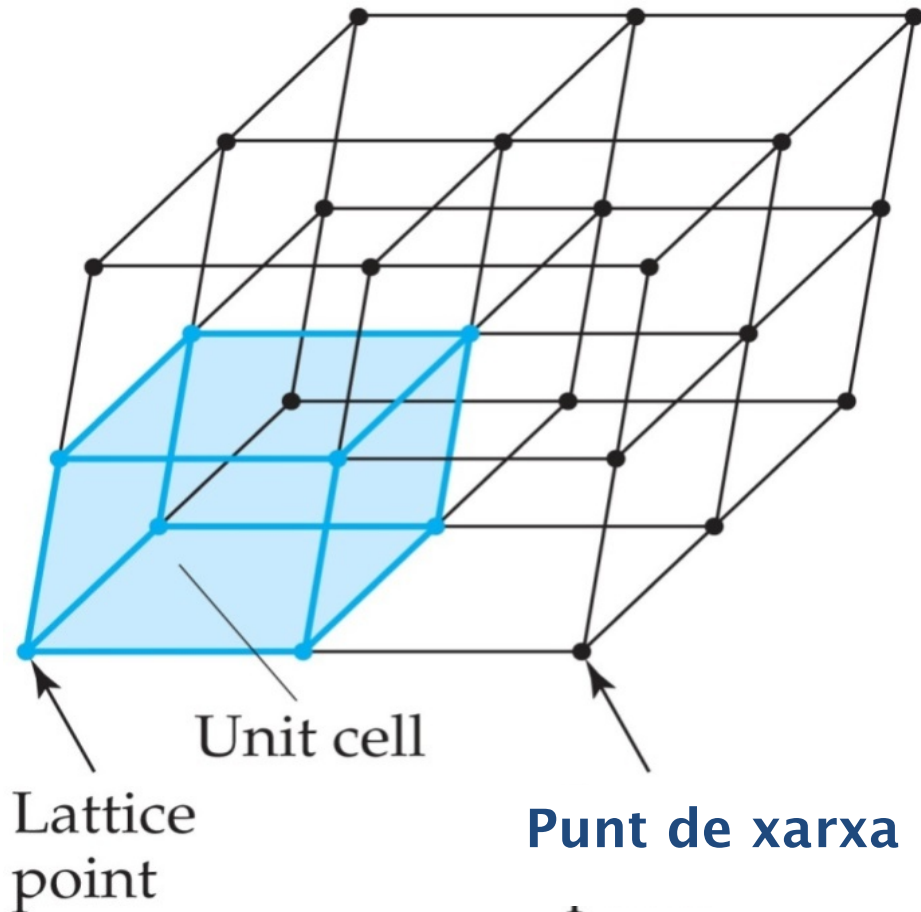
CEL·LA UNITAT

unitat mínima (paral·lelepípede)
que en **repetir-se** mostra la
simetria completa de l'estructura
cristal·lina.

Punt de xarxa

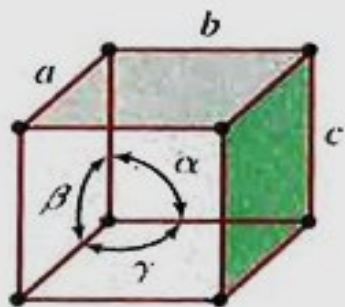
Cada punt de la xarxa
cristal·lina que representa un
entorn idèntic dins del sòlid.

Generalment, els punts de la xarxa
defineixen les posicions de les partícules
estructurals del sòlid cristal·lí.

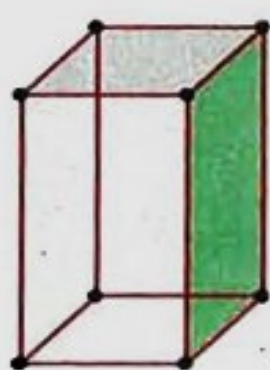

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

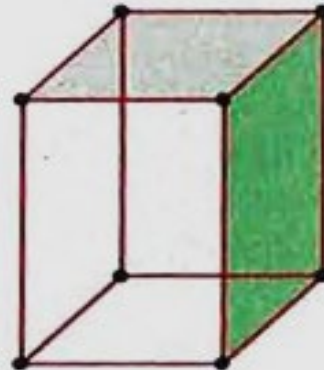
ELS 7 TIPUS DE XARXES CRISTAL·LINES

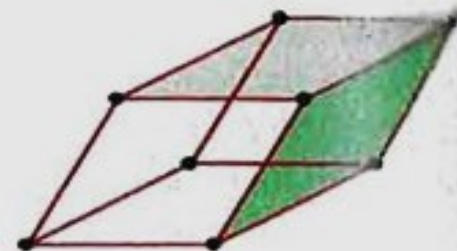
Cúbica simple
 $a = b = c$
 $\alpha = \beta = \gamma = 90^\circ$

Tetragonal
 $a = b \neq c$
 $\alpha = \beta = \gamma = 90^\circ$

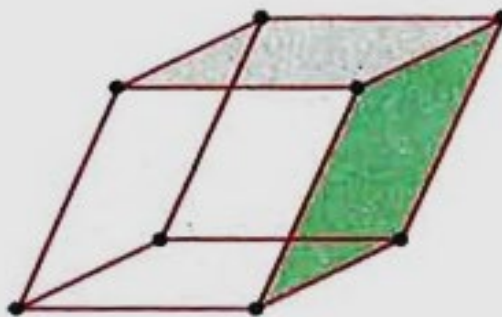
Ortorròmbica
 $a \neq b \neq c$
 $\alpha = \beta = \gamma = 90^\circ$

Romboèdrica
 $a = b = c$
 $\alpha = \beta = \gamma \neq 90^\circ$

Monoclínica
 $a \neq b \neq c$
 $\gamma \neq \alpha = \beta = 90^\circ$

Triclínica
 $a \neq b \neq c$
 $\alpha \neq \beta \neq \gamma \neq 90^\circ$

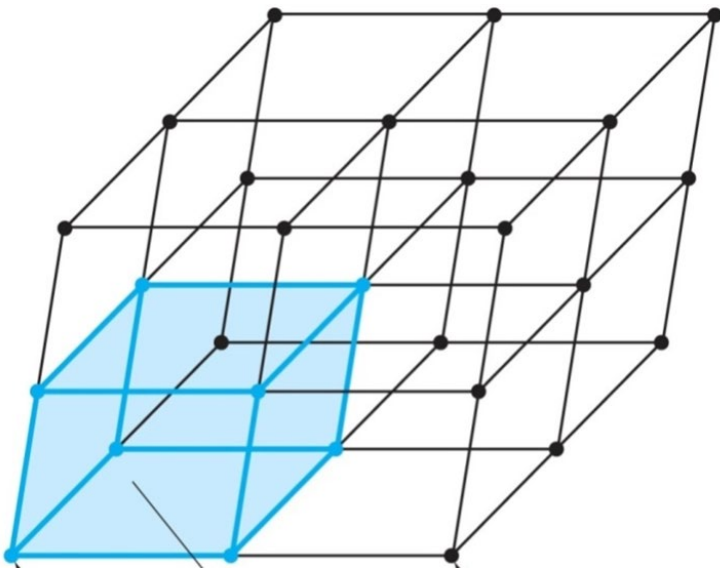

Hexagonal
 $a = b \neq c$
 $\alpha = \beta = 90^\circ, \gamma = 120^\circ$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

Cel·les unitat cúbiques

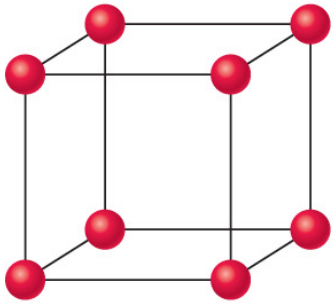
Les estructures cristal·lines més senzilles consten de cel·les unitat cúbiques amb un àtom (o partícula estructural del sòlid) centrat en cada punt de xarxa.

Cel·la cúbica simple o primitiva

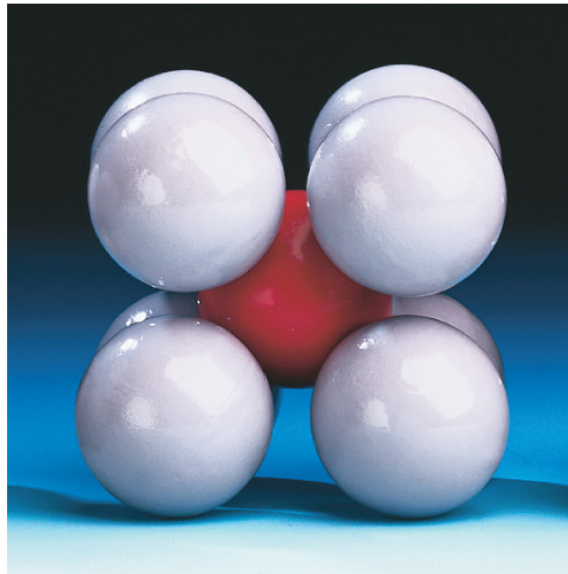
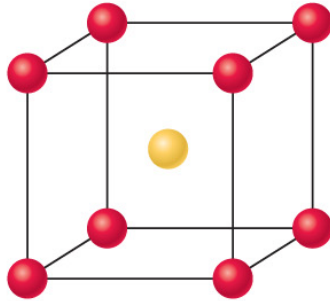
SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

Cel·la cúbica simple
o primitiva

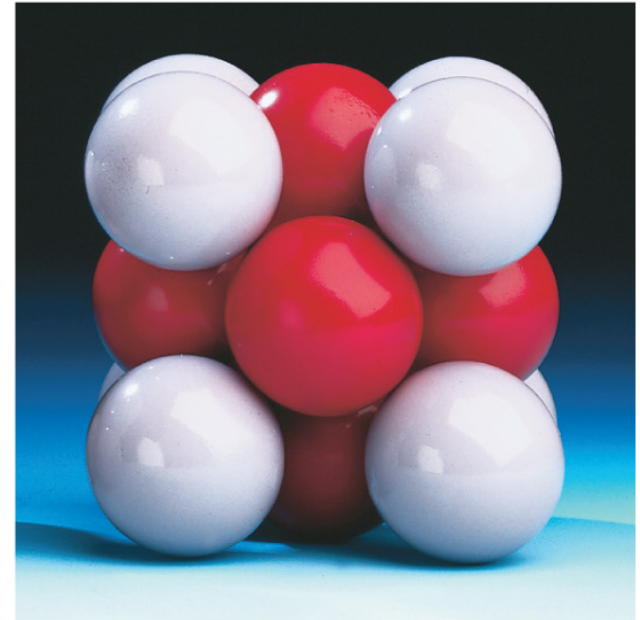
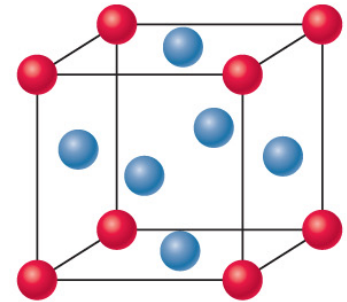
Simple cubic

Cúbica centrada en
el cos (bcc)

Body-centered cubic

Cúbica centrada en
les cares (fcc)

Face-centered cubic

SÒLIDS NO MOLECULARS. Xarxes cristal·lines

Empaquetament compacte d'esferes

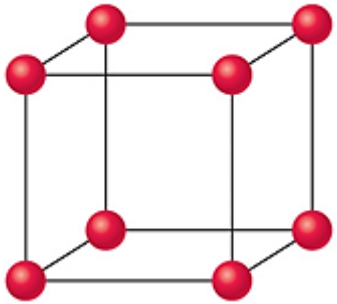

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Xarxes cristal·lines**

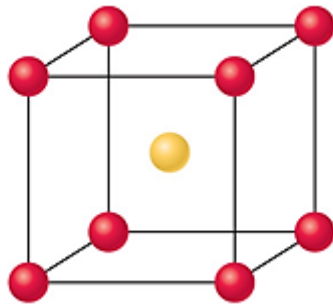

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament d'esferes idèntiques en un sistema cúbic

Cúbic simple

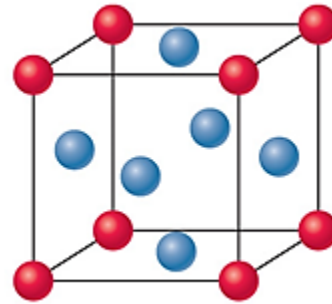
52 %

Cúbic centrat
en el cos

bcc

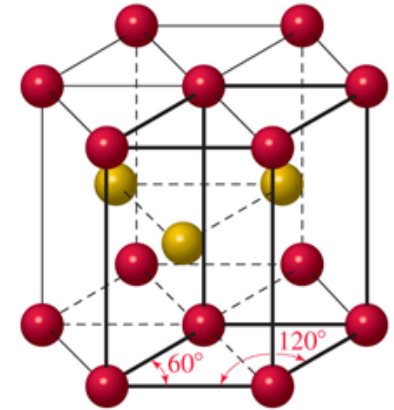
68 %

Cúbic centrat
en les cares

fcc

74 %

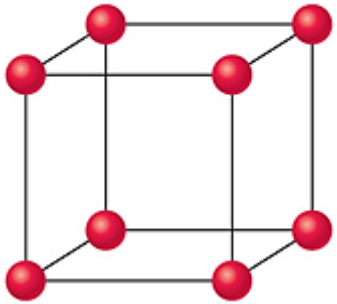

Hexagonal
Compacte

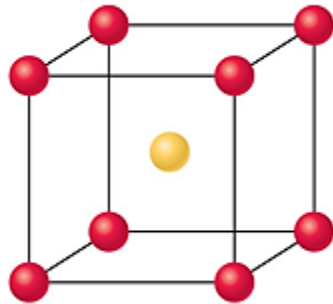
hcp

74 %

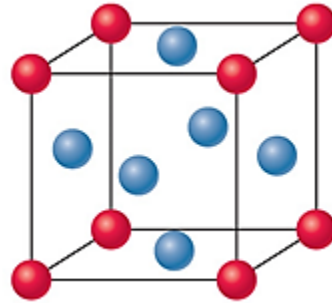
SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament d'esferes idèntiques en un sistema cúbic

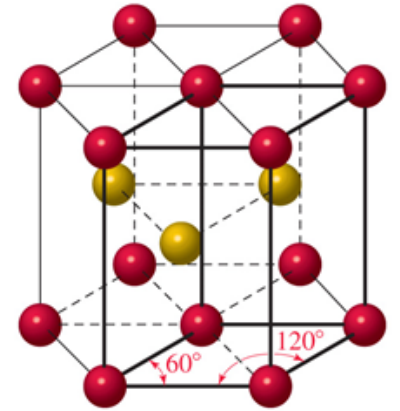
Po

Fe, Na

Cd, Mg

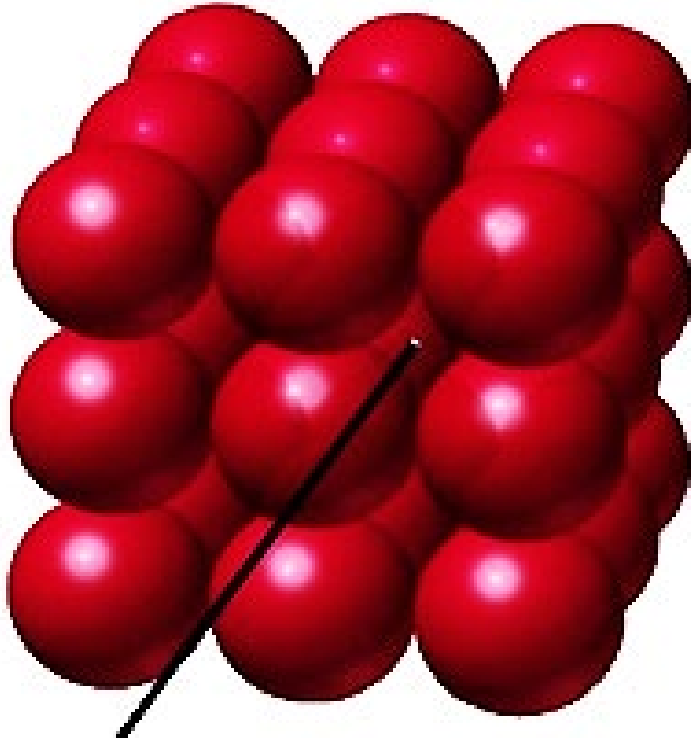
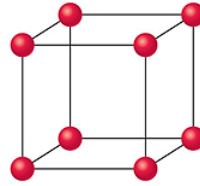

Ag, Cu

Sistemes d'empaquetament típics de metalls...

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic simple

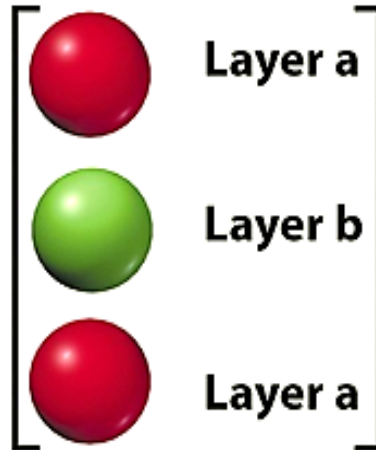
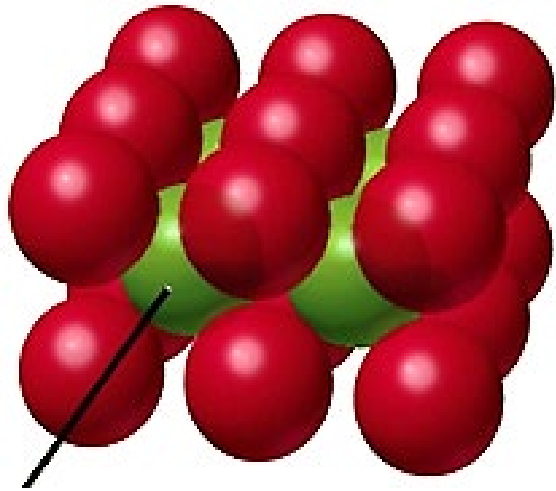
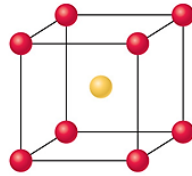

En un **empaquetament cúbic simple** totes les capes són idèntiques i tots els àtoms estan ordenats en files i columnes.

Cadascuna de les esferes **està envoltada** (es toca) **de sis esferes**. Quatre en la mateixa capa, una directament dalt i una directament baix.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic centrat en el cos

En un **empaquetament cúbic centrat en el cos** les esferes de la capa b ocupen els buits de la primera capa a. La tercera capa és una repetició de la primera.

Cadascuna de les esferes **està envoltada** (es toca) **de huit esferes**. Quatre en la capa de dalt i quatre en la de baix.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Hexagonal compacte (*hcp*)

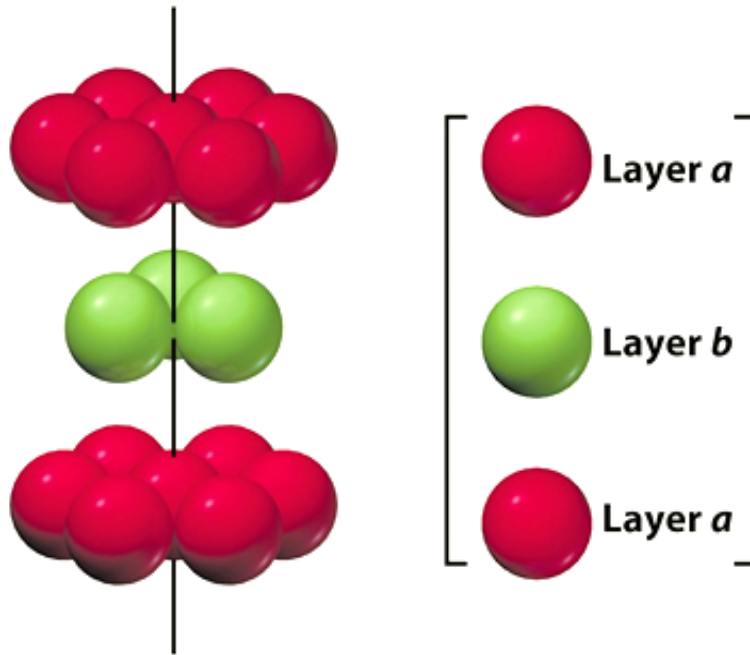
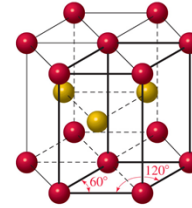

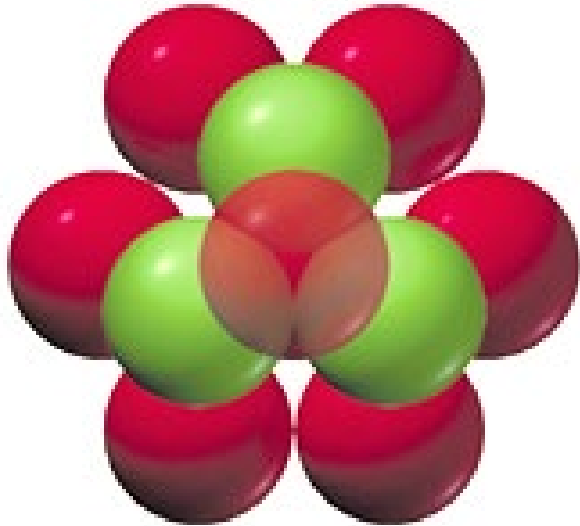
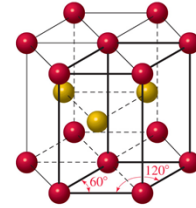
Figure 10-21a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

En un **empaquetament hexagonal compacte** hi ha dues capes hexagonals que se situen alternativament una damunt de l'altra.

Cadascuna de les esferes està envoltada d'altres sis. **Les esferes en la capa b** se situen en **les depressions triangulars** de la capa a. La tercera capa és una repetició de la primera.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Hexagonal compacte (hcp)

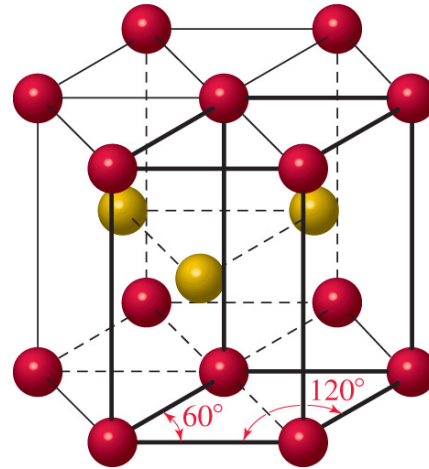

En un **empaquetament hexagonal compacte** hi ha dues capes hexagonals que se situen alternativament una damunt de l'altra.

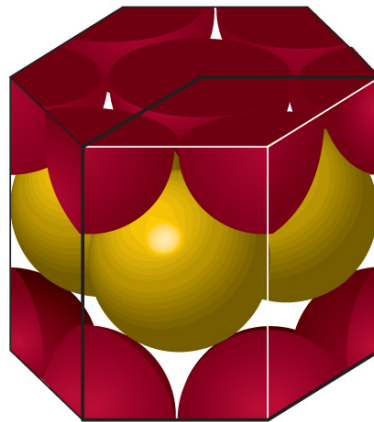
Cadascuna de les esferes està envoltada d'altres sis. Les esferes d'una capa se situen **en les depressions triangulars** de la capa de baix.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Hexagonal compacte

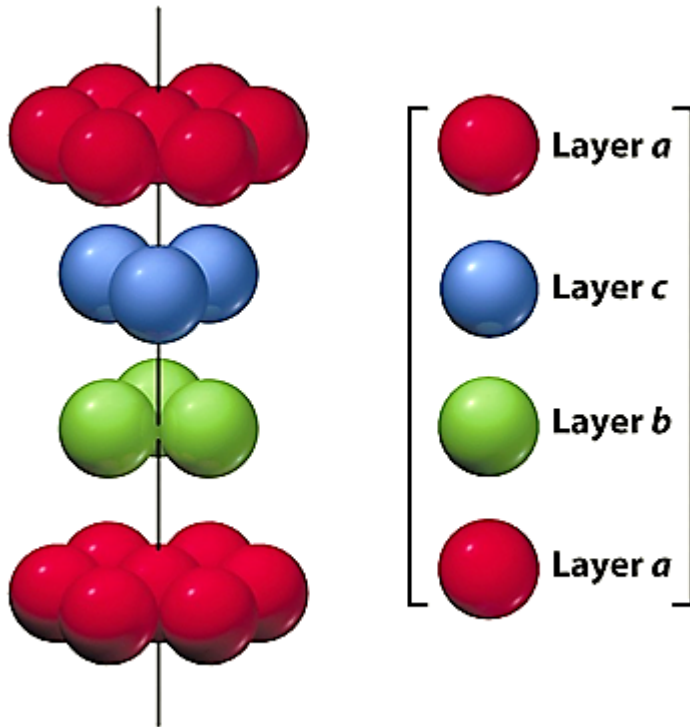
(a)

(b)

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic compacte (o centrat en les cares) (*fcc* o *ccp*)

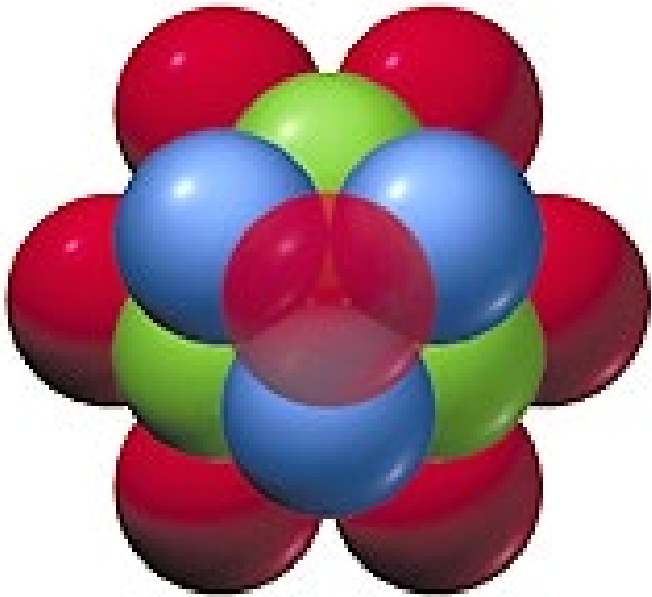
En un **empaquetament cúbic compacte**, o centrat en les cares, hi ha tres capes hexagonal alternatives, cadascuna situada a **les depressions triangulars** de l'altra.

Cadascuna de les esferes està envoltada d'altres sis. La quarta capa és una **repetició de la primera**.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic compacte (o centrat en les cares) (*fcc* o *ccp*)

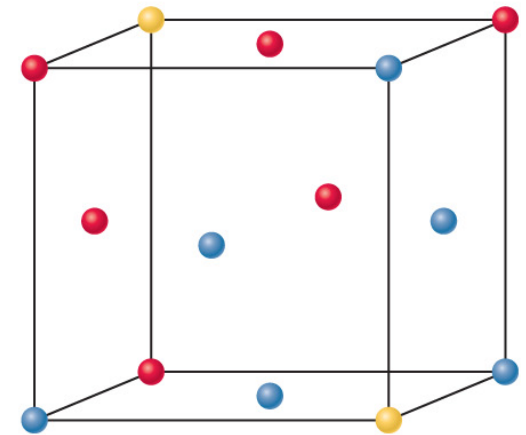
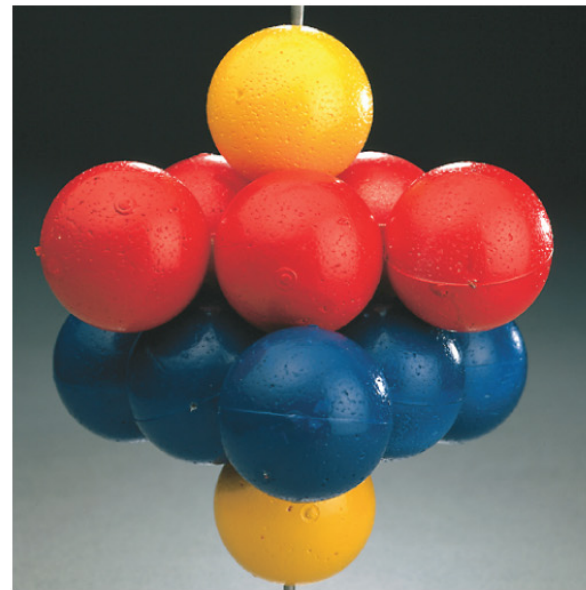

En un **empaquetament cúbic compacte**, o centrat en les cares, hi ha tres capes hexagonal alternatives, cadascuna situada en **les depressions triangulars** de l'altra.

Cadascuna de les esferes està envoltada d'altres sis. La quarta capa és una **repetició de la primera**.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

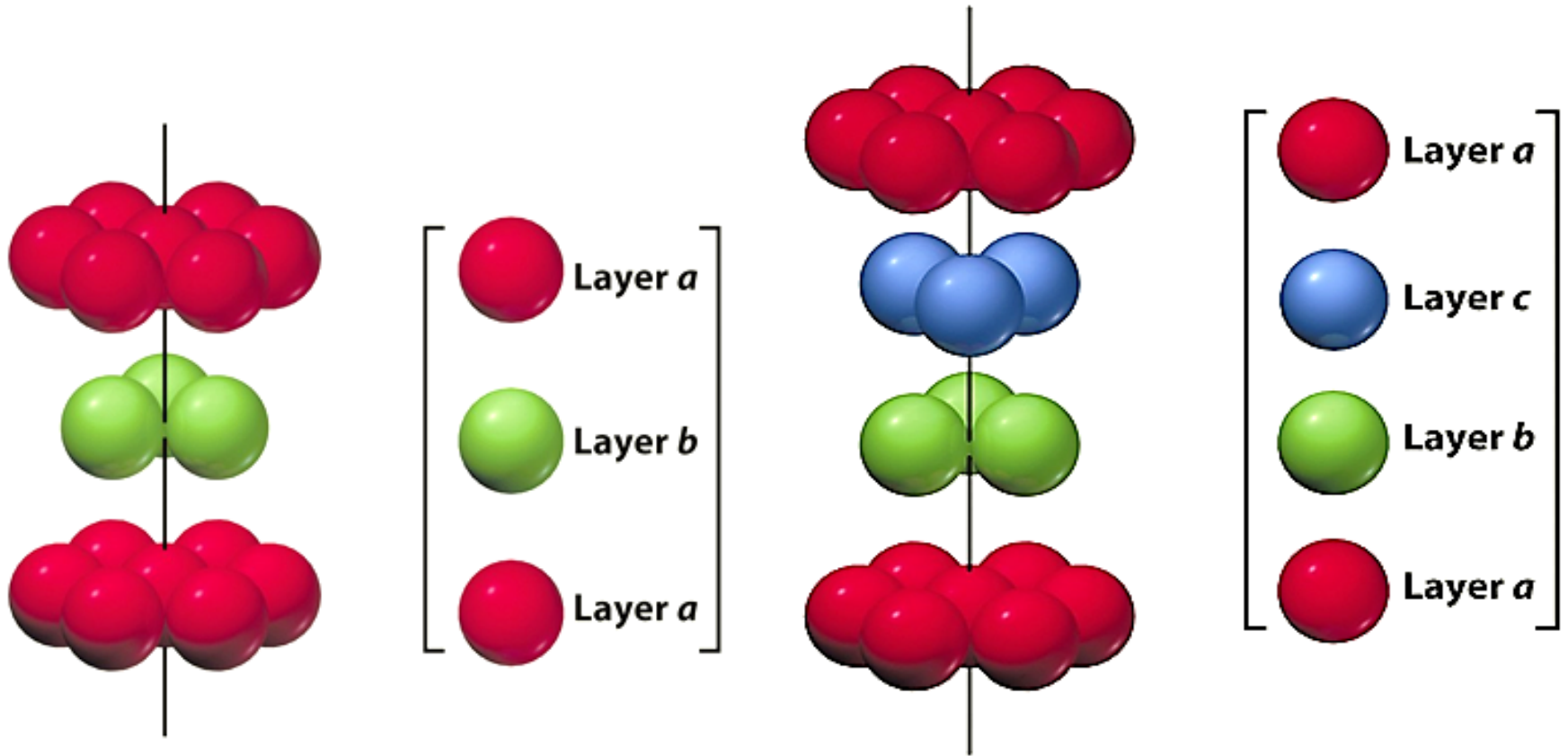
Cúbic compacte (o centrat en les cares) (*fcc* o *ccp*)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Hexagonal compacte vs Cúbic compacte

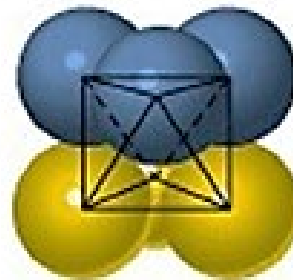
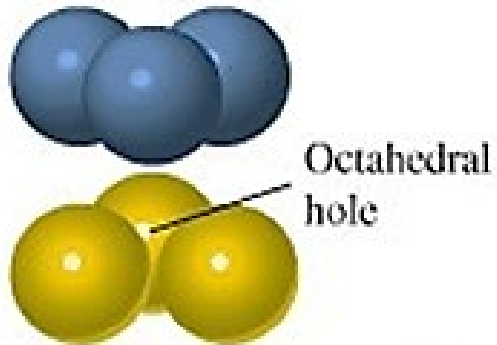
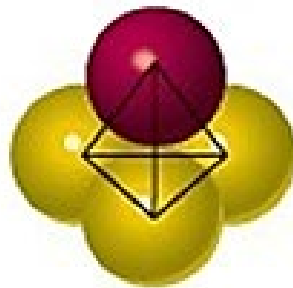
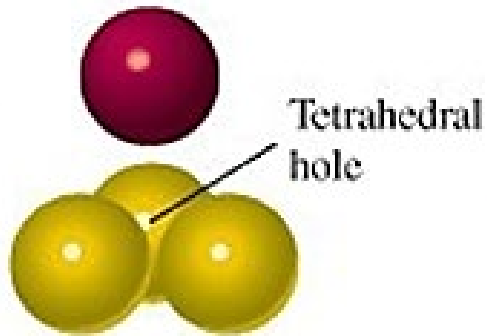
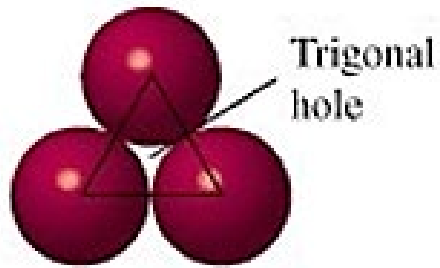

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

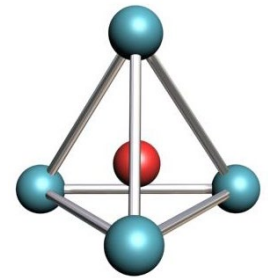
**Poden haver-hi buits
("forats") en les
estructures
compactes?**

I, a més, poden estar ocupats...

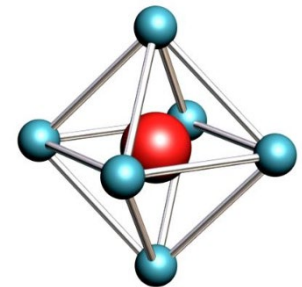
SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Buit en tetraèdrics

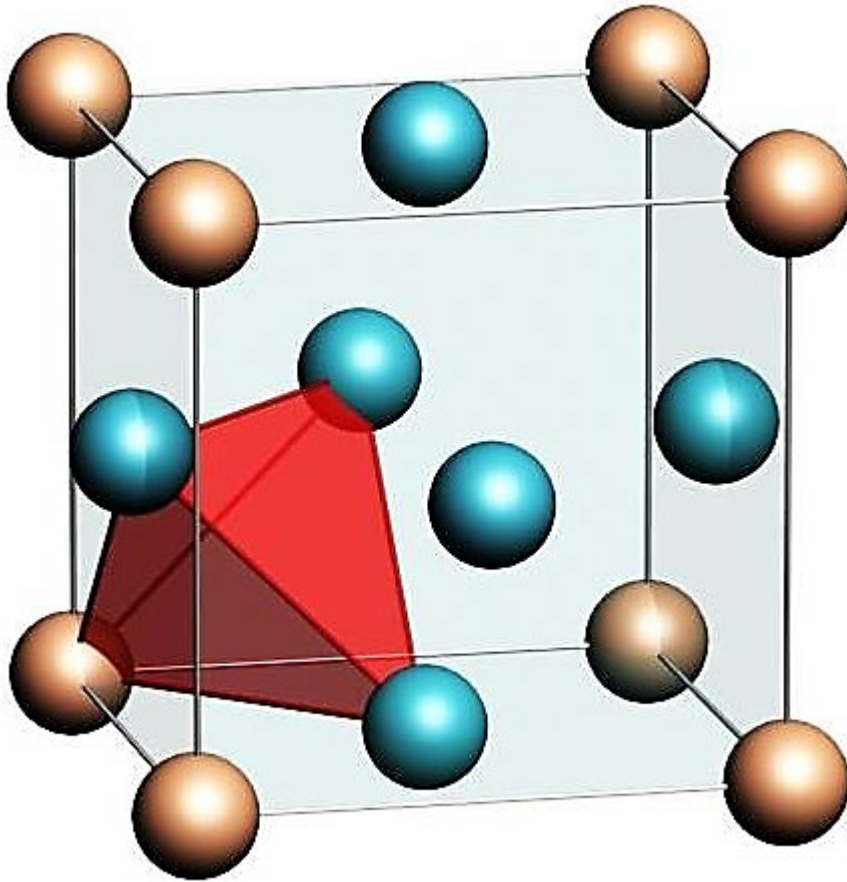

Buit en octaèdrics

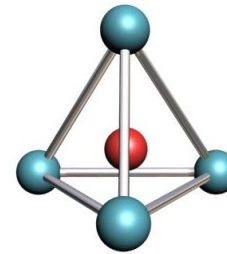

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic compacte (o centrat en les cares)

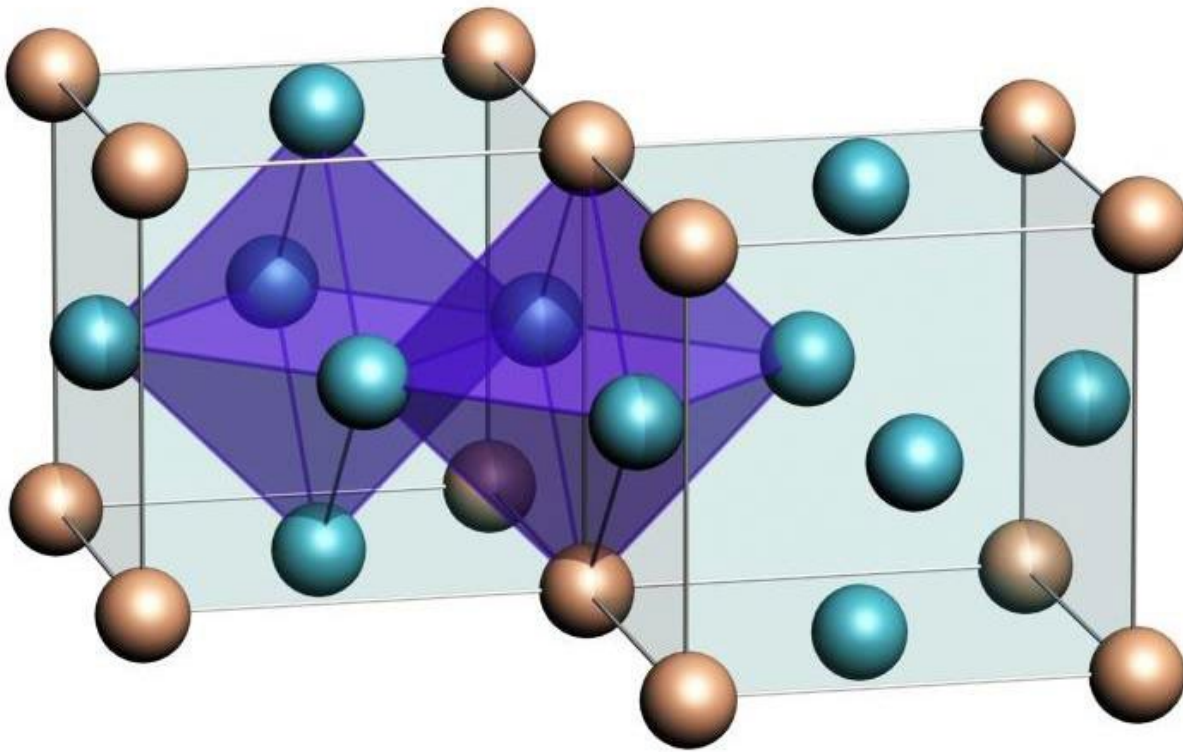

Buit en
tetraèdrics

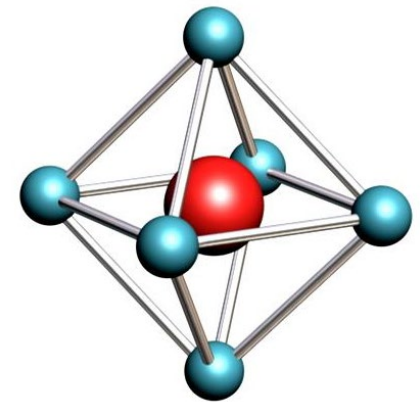

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic compacte (o centrat en les cares) (*fcc*)

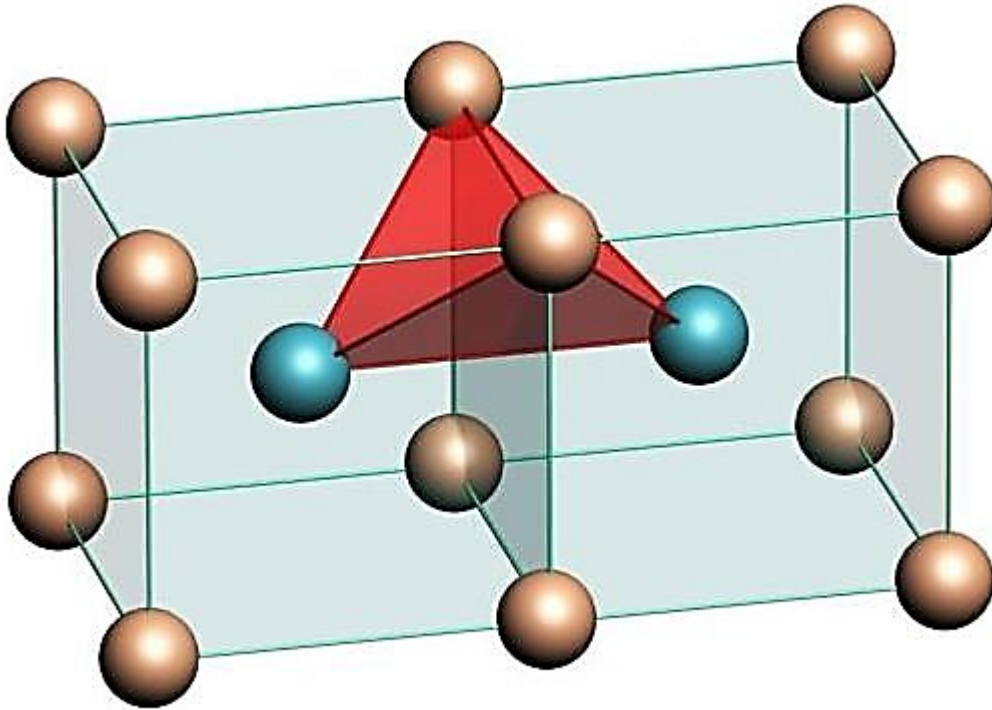

Buit en octaèdrics

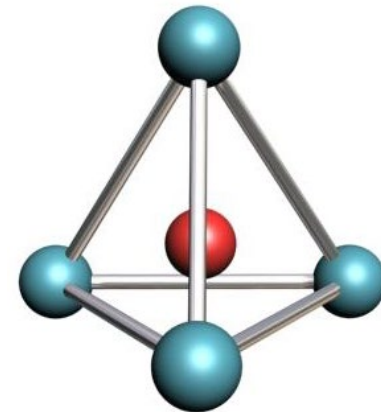

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic centrat en el cos

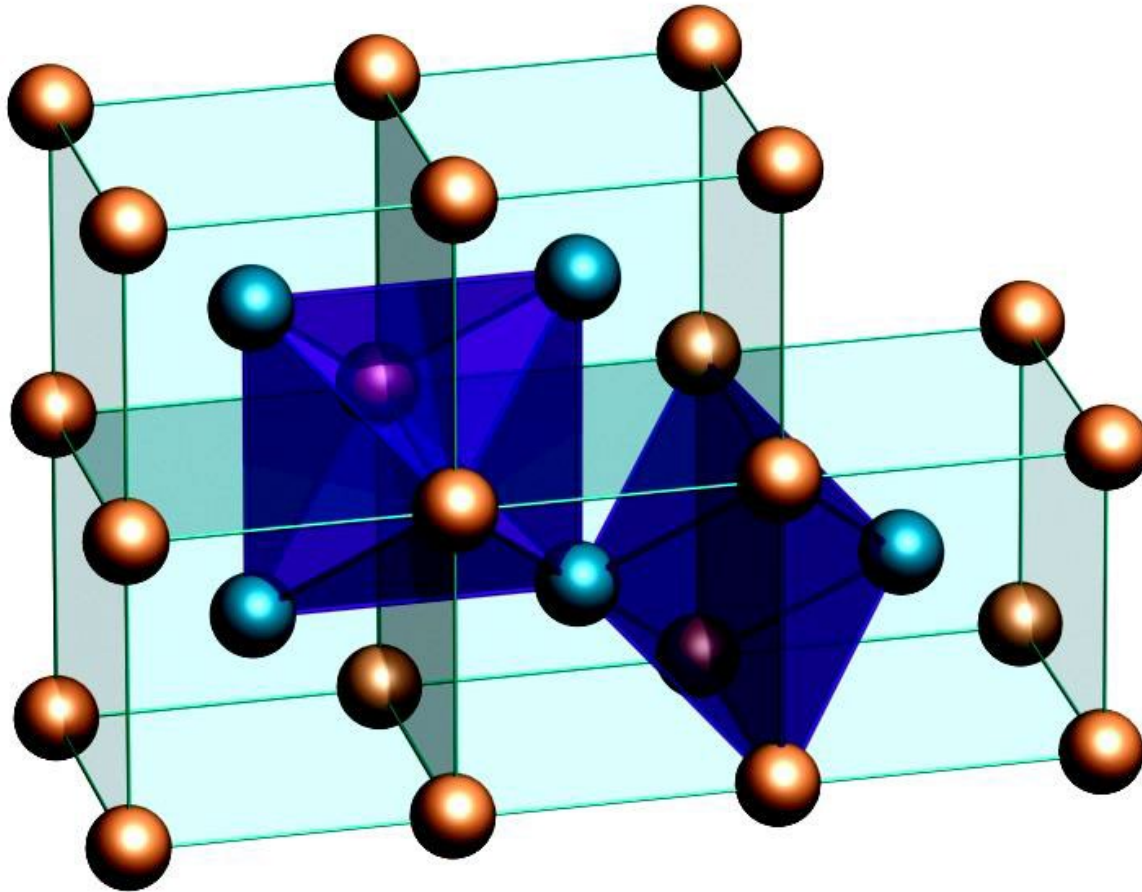
Buit tetraèdric

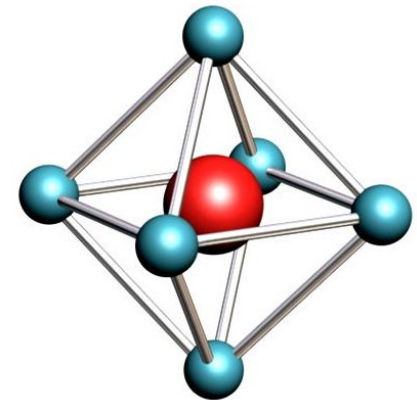

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Cúbic centrat en el cos

Buit en
octaèdric

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

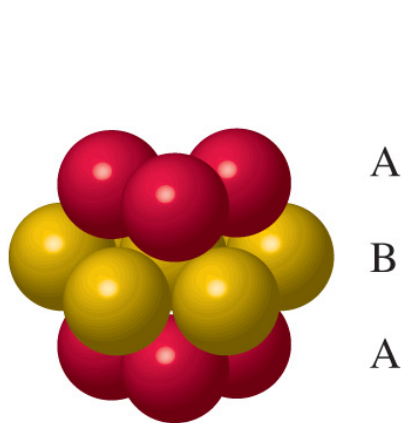
Nombre de coordinació

És el nombre de partícules amb què està en contacte una partícula determinada en una estructura cristal·lina.

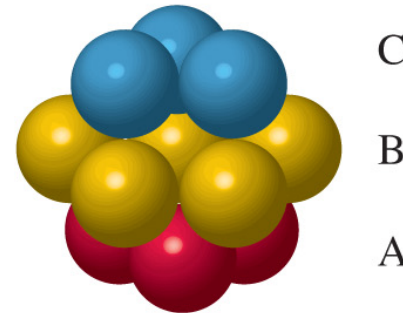
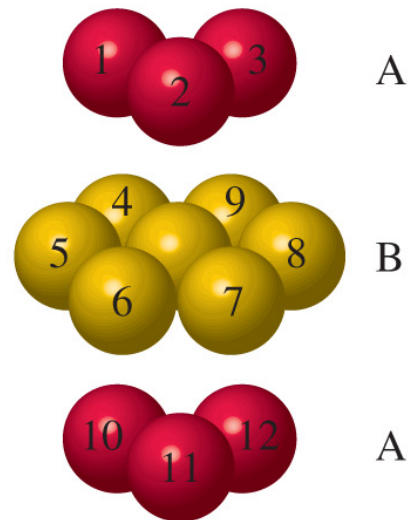
SÒLIDS NO MOLECULARS. **Formes d'empaquetament en un sistema cúbic**

Estructures compactes

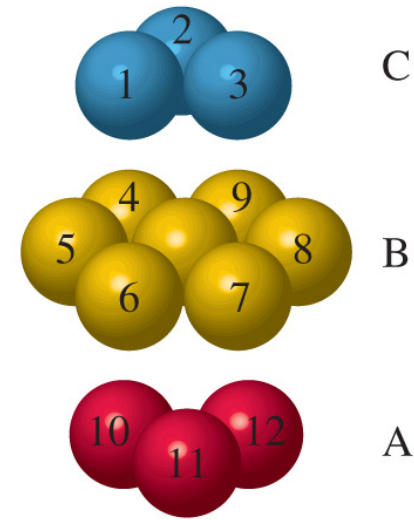
NOMBRE DE COORDINACIÓ = 12
en estructures *compactes*

hcp

ccp

SÒLIDS NO MOLECULARS. Formes d'empaquetament en un sistema cúbic

Taula-resum d'estructures simples i compactes

TABLE 10.10 Summary of the Four Kinds of Packing for Spheres

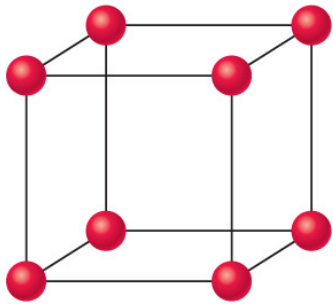
Structure	Stacking Pattern	Coordination Number	Space Used (%)	Unit Cell
Simple cubic	<i>a-a-a-a</i>	6	52	Primitive cubic
Body-centered cubic	<i>a-b-a-b</i>	8	68	Body-centered
Hexagonal closest-packed	<i>a-b-a-b</i>	12	74	(Noncubic)
Cubic closest-packed	<i>a-b-c-a-b-c</i>	12	74	Face-centered cubic

Nombre d'àtoms per cel·la unitat

És el nombre de
partícules total que
formen part de la cel·la
unitat.

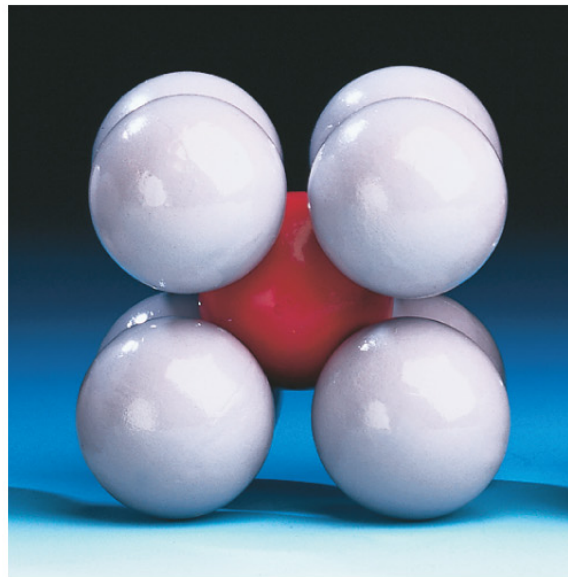
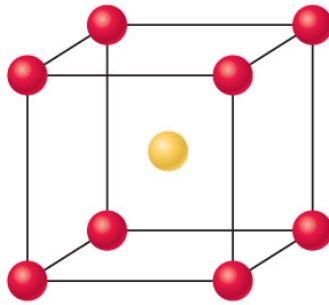
SÒLIDS NO MOLECULARS. **Nombre d'àtoms per cel·la unitat**

Cel·la cúbica simple
o primitiva

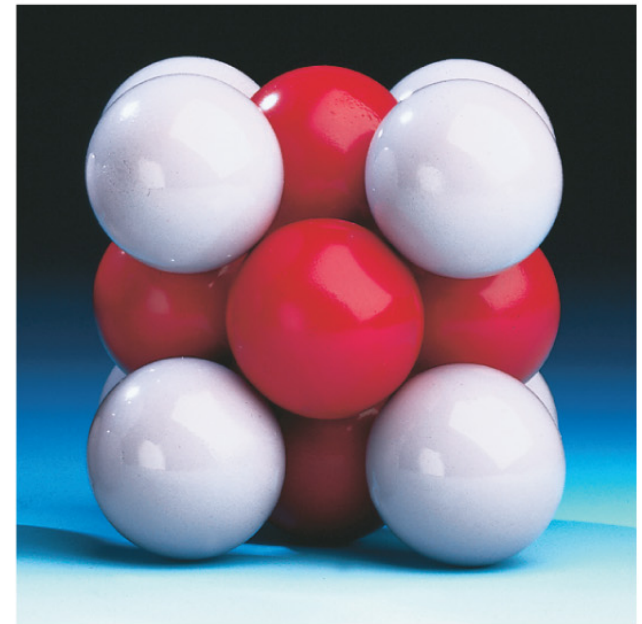
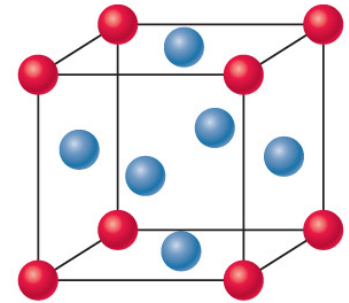
Simple cubic

Cel·la cúbica centrada
en el cos (bcc)

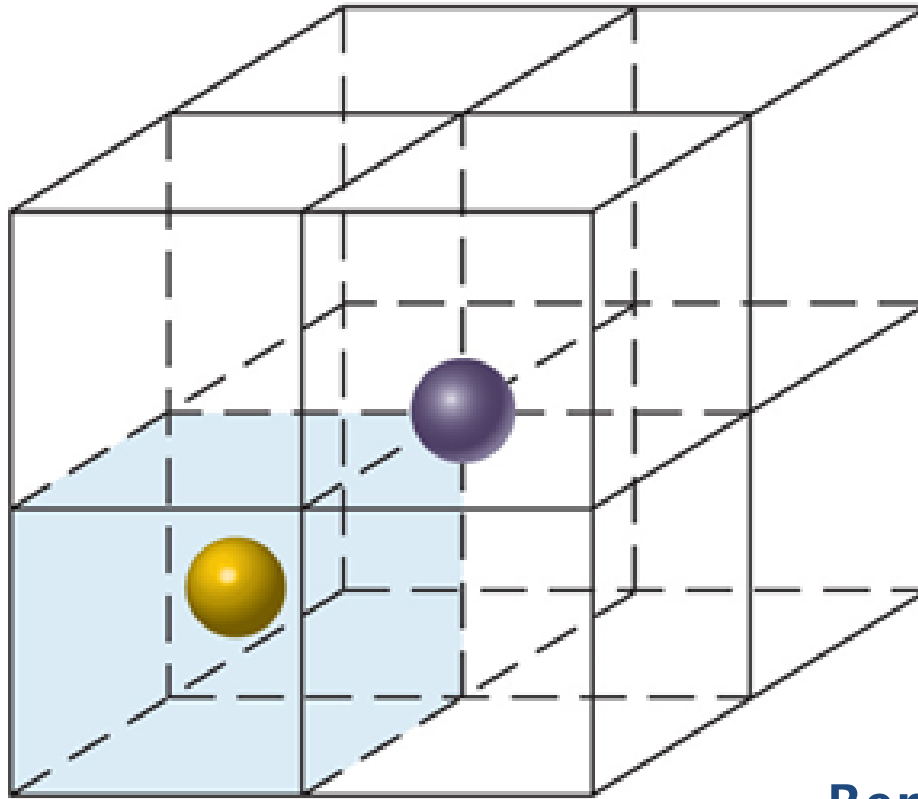
Body-centered cubic

Cel·la cúbica centrada
en les cares (fcc)

Face-centered cubic

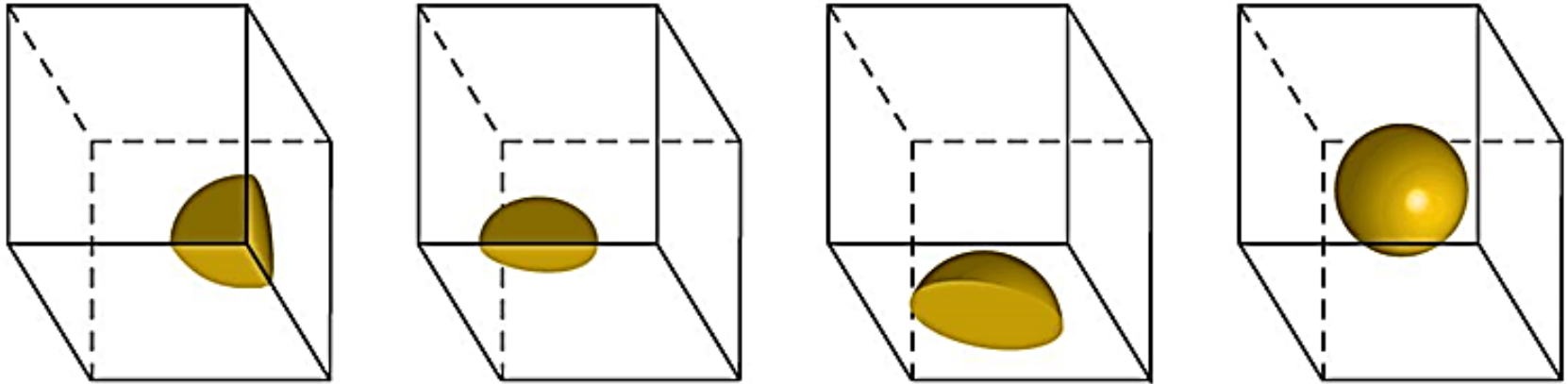
SÒLIDS NO MOLECULARS. Nombre d'àtoms per cel·la unitat

Les cel·les
s'apilen
compartint
àtoms...

Representació de 8 cel·les unitat. L'àtom **groc** pertany per **complet** a la cel·la pintada en blau. L'àtom **morat**, en un vèrtex, està **compartit** per les 8 cel·les unitat.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Nombre d'àtoms per cel·la unitat

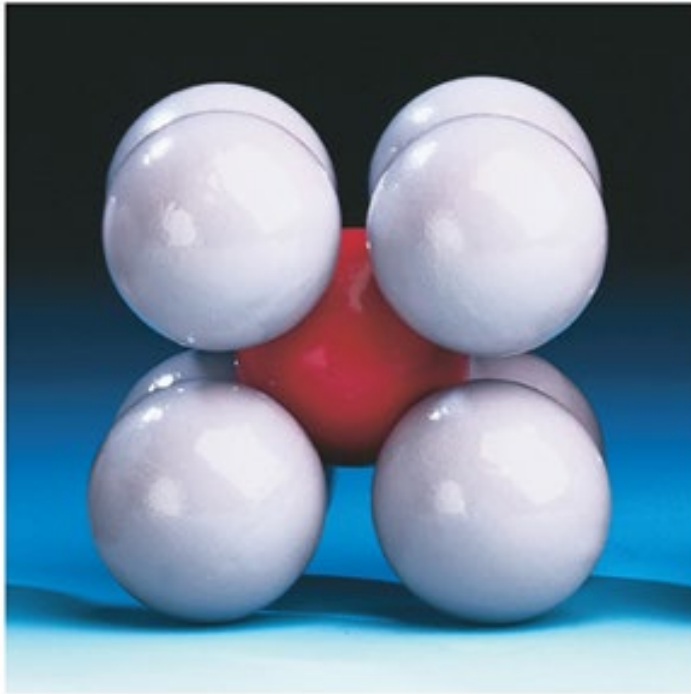

Les cel·les s'apilen compartint àtoms.....

SÒLIDS NO MOLECULARS. Nombre d'àtoms per cel·la unitat

bcc

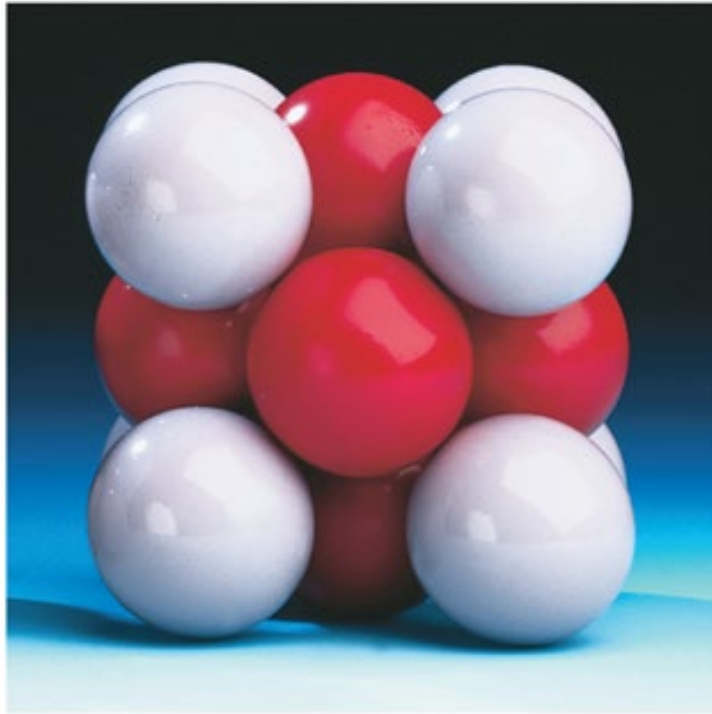

Body-centered cubic

Només **l'àtom central** pertany completament a la cel·la unitat. Els àtoms dels vèrtexs **estan compartits** entre vuit cel·les adjacents.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Nombre d'àtoms per cel·la unitat

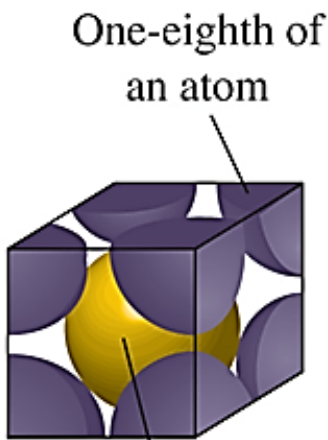
fcc

Face-centered cubic

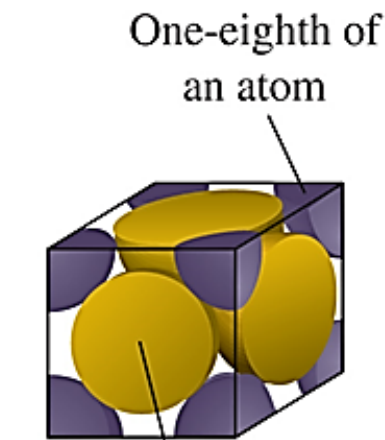
Els àtoms dels vèrtexs **estan compartits** entre vuit cel·les adjacents. Els àtoms de les cares **estan compartits entre 2 cel·les.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. Nombre d'àtoms per cel·la unitat

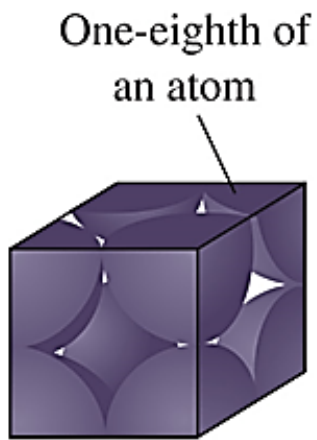
One atom
(b)
Body-centered
cubic

2

One half of an atom
(c)
Face-centered
cubic

4

(d)
Simple
cubic

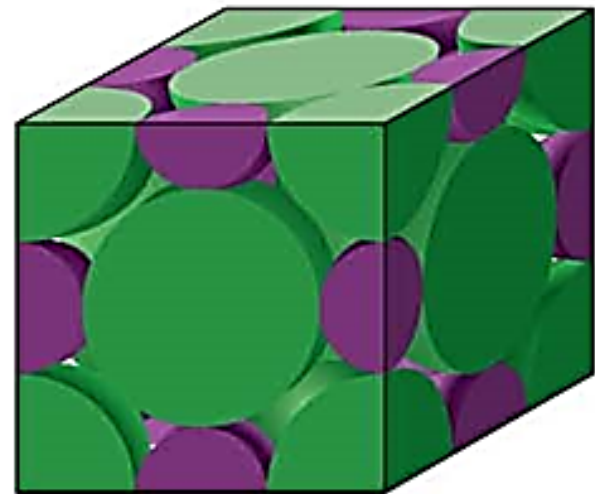
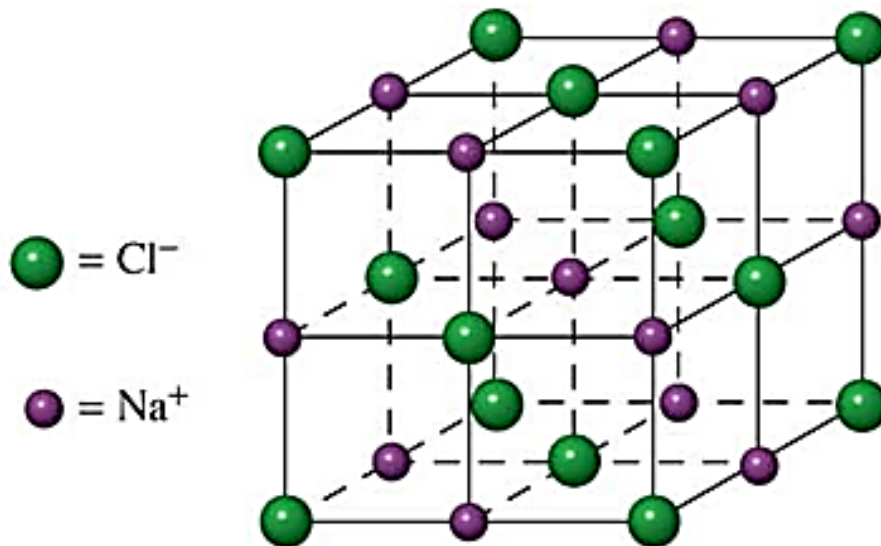
1

**Esferes
compartides
en cadascuna
de les cel·les
unitat.**

**Àtoms per
cel·la unitat**

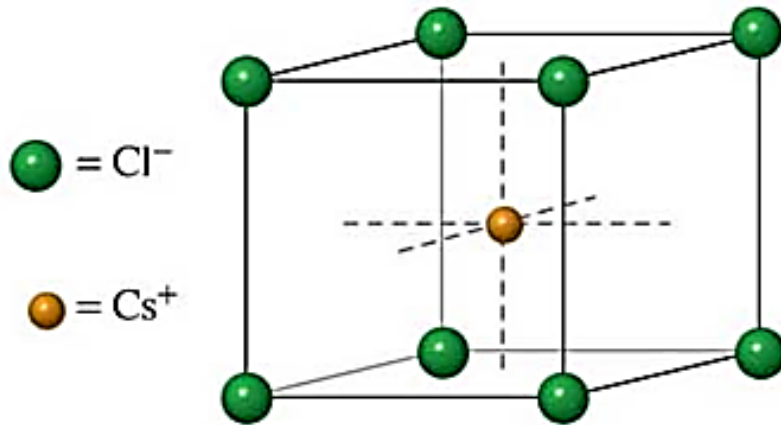
SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

Cel·la cúbica simple

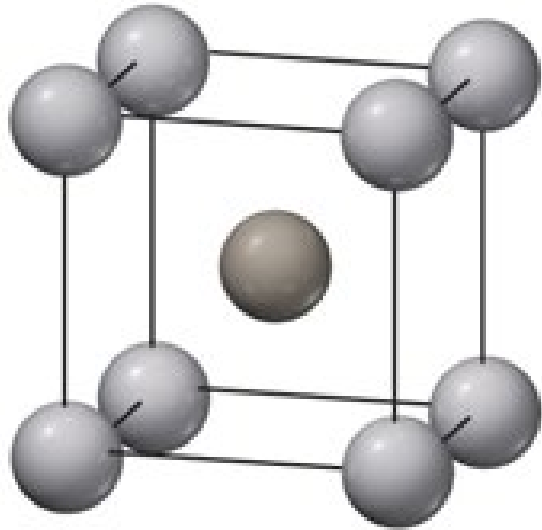
SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

Cúbica centrada en el cos (bcc)

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

Cúbica centrada en el cos (bcc)

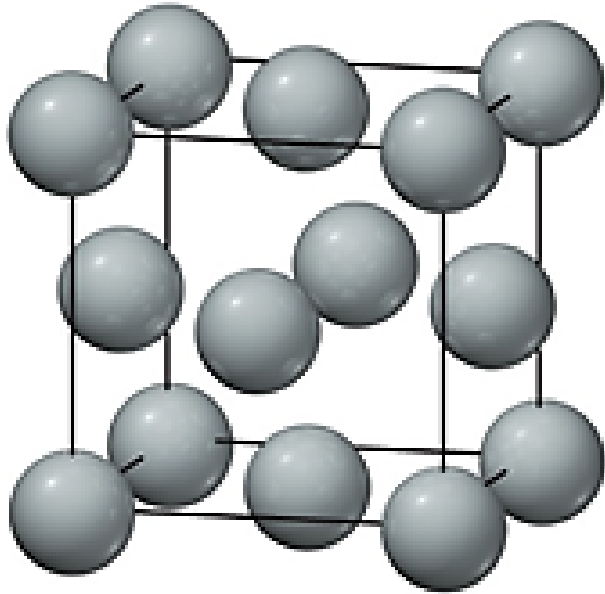

CuZn

**Cel·la unitat cúbica
centrada en el cos
(bcc) del compost
CuZn.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

**Cúbica
centrada en
les cares (*fcc*)**

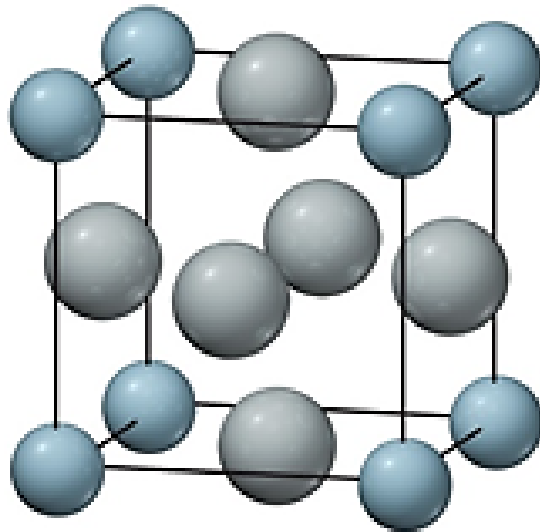

Ni

**Cel·la unitat cúbica
centrada en les
cares (*fcc*) del
metall Ni, amb
empaquetament
cúbic compacte.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

**Cúbica
centrada en
les cares (*fcc*)**

Ni_3Al

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

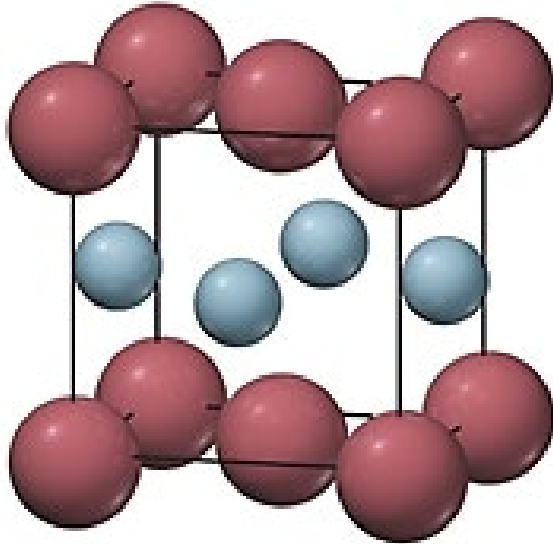
**Estructura ordenada
(fcc) del Ni_3Al , amb
els àtoms de Ni en
gris i els d'Al en
blau.**

Cel·la unitat cúbica
centrada en el cos (bcc)
del compost CuZn.

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Eixamples**

**Cúbica
centrada en
les cares (*fcc*)**

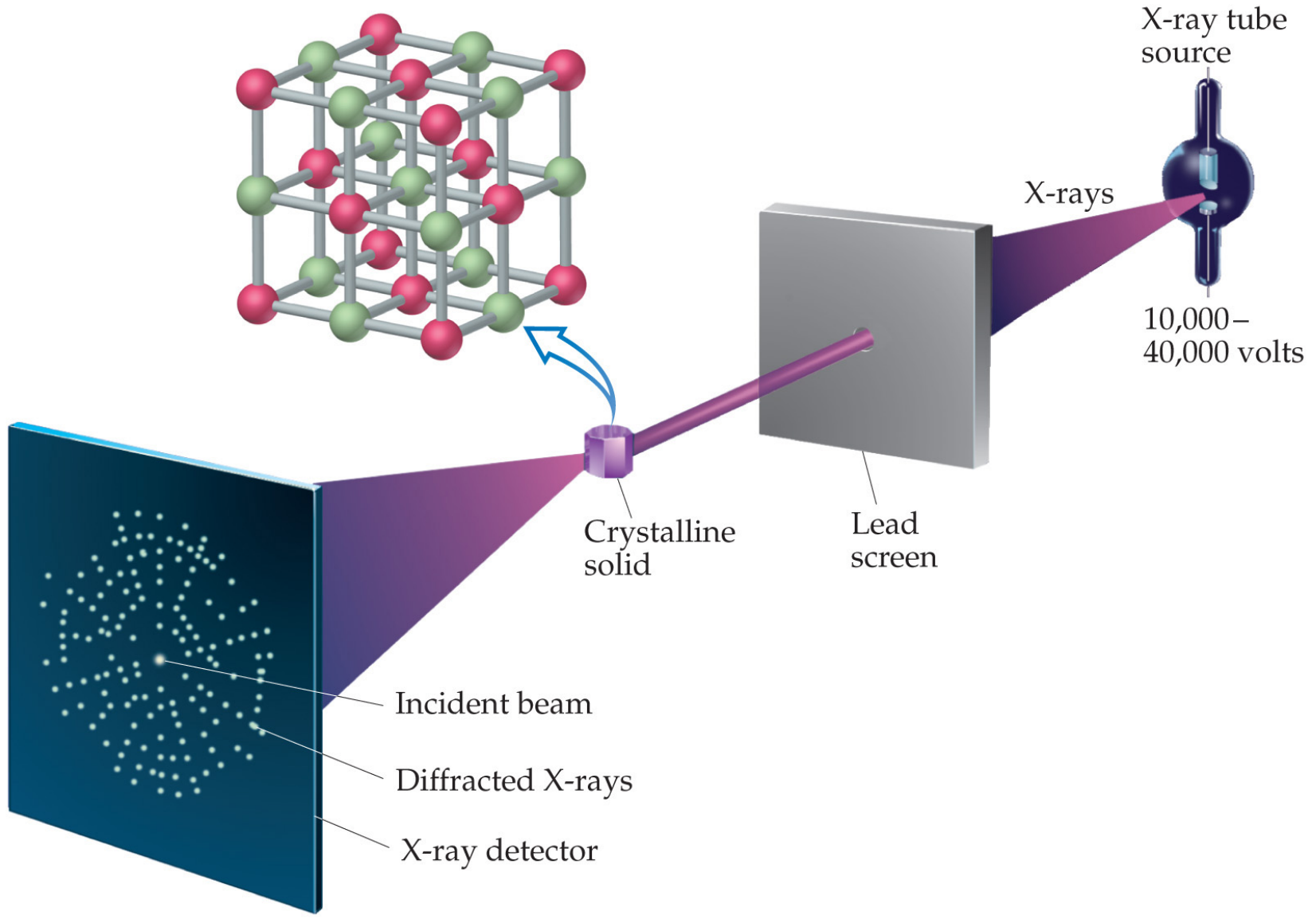
TiAl

**Estructura ordenada
(fcc) del TiAl, amb
els àtoms de Ti en
roig i els d'Al en
blau.**

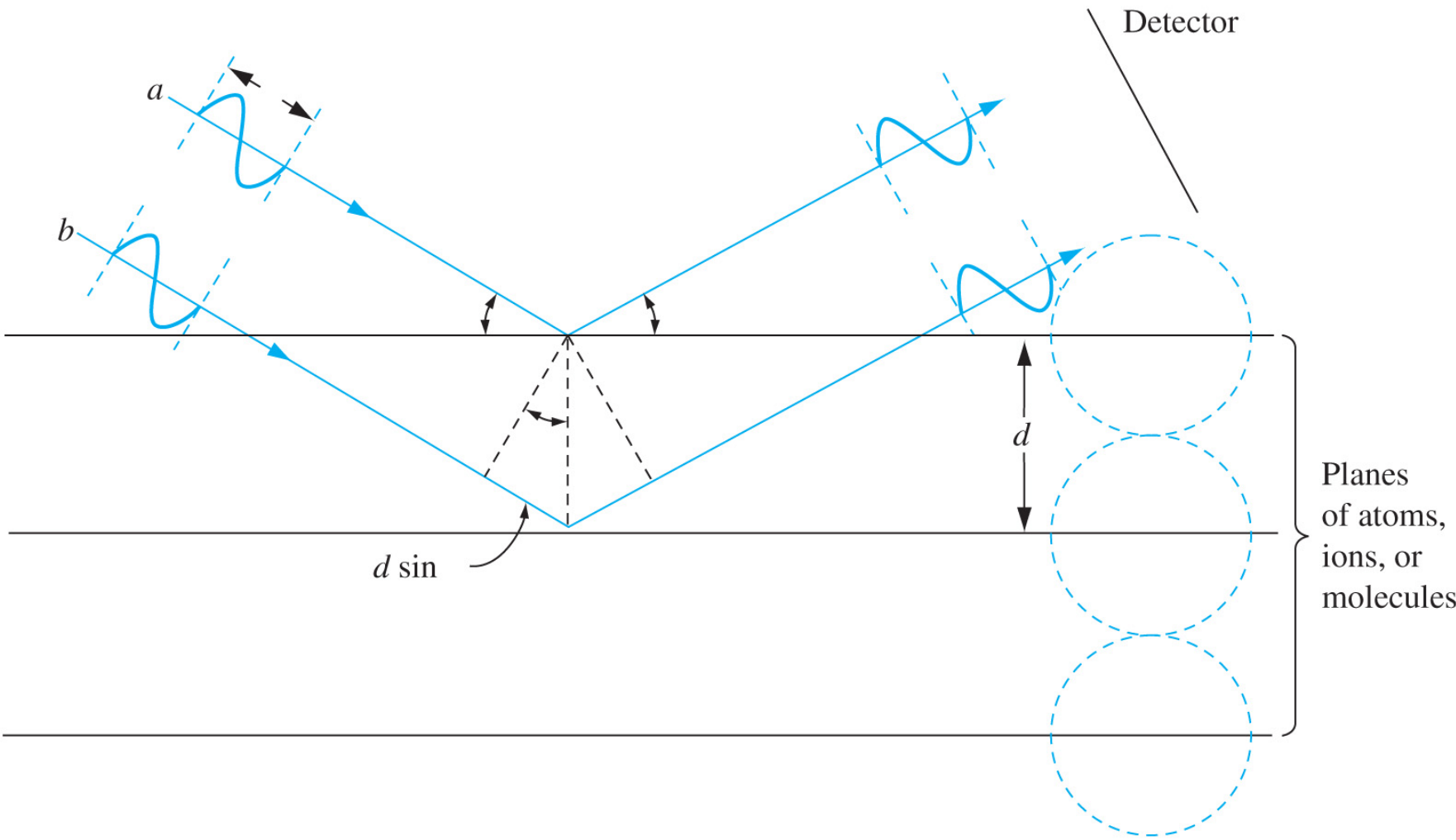
Difracció de raigs X

**Determinació
d'estructures cristal·lines**

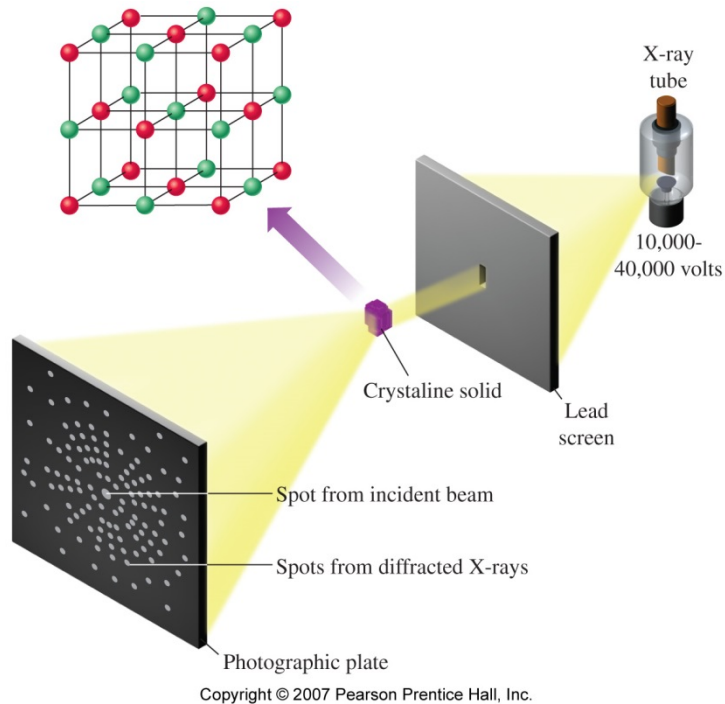
Estructures cristal·lines. Difracció de raigs X

Estructures cristal·lines. Difracció de raigs X

Estructures cristal·lines. Difracció de raigs X

En la cristal·lografia de raigs X, un feix de llum és difractat per un cristall. **El patró de difracció**, registrat en forma de taques en un detector, depén de l'arreglament particular d'àtoms en el cristall.

Estructures cristal·lines. Difracció de raigs X

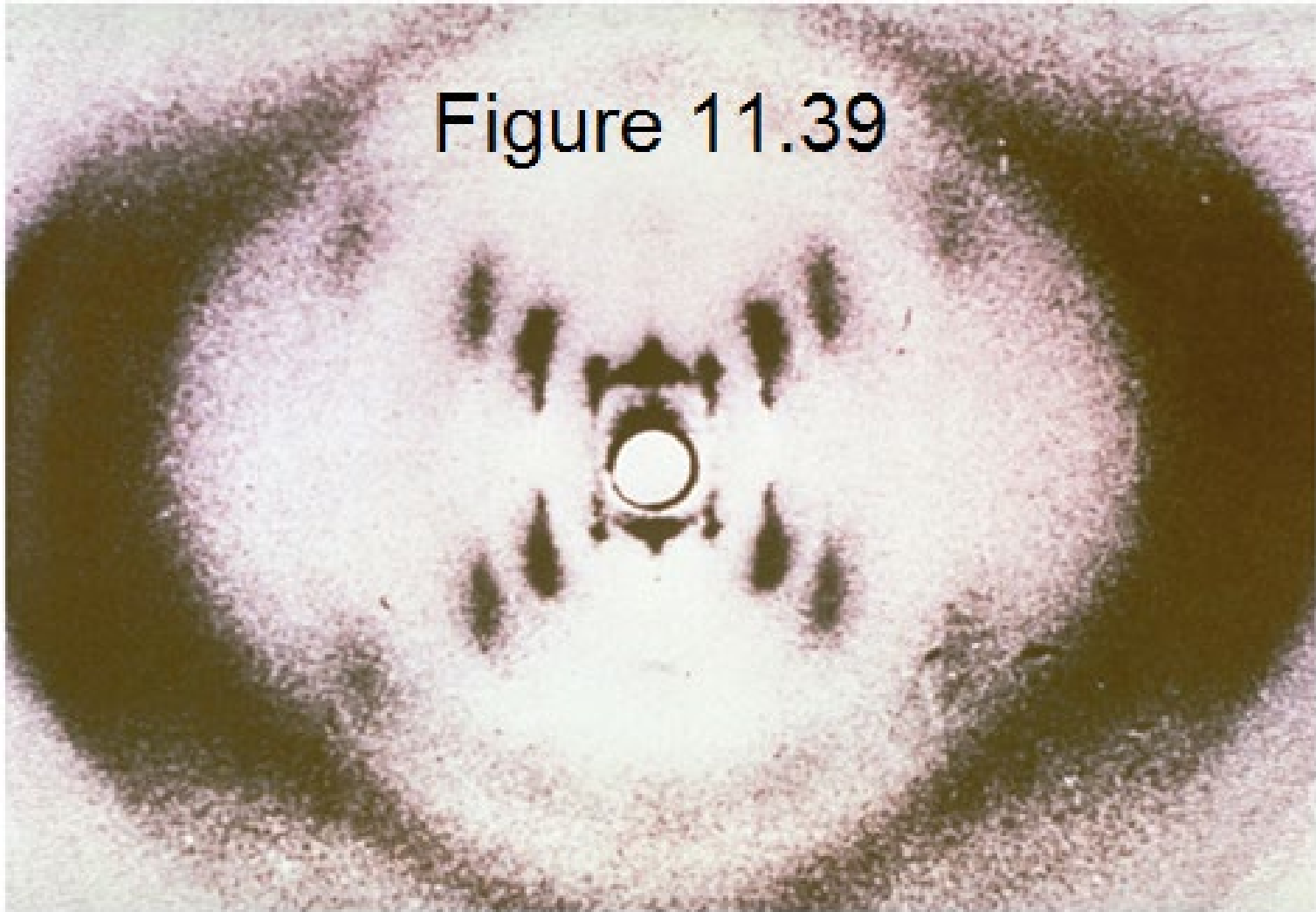
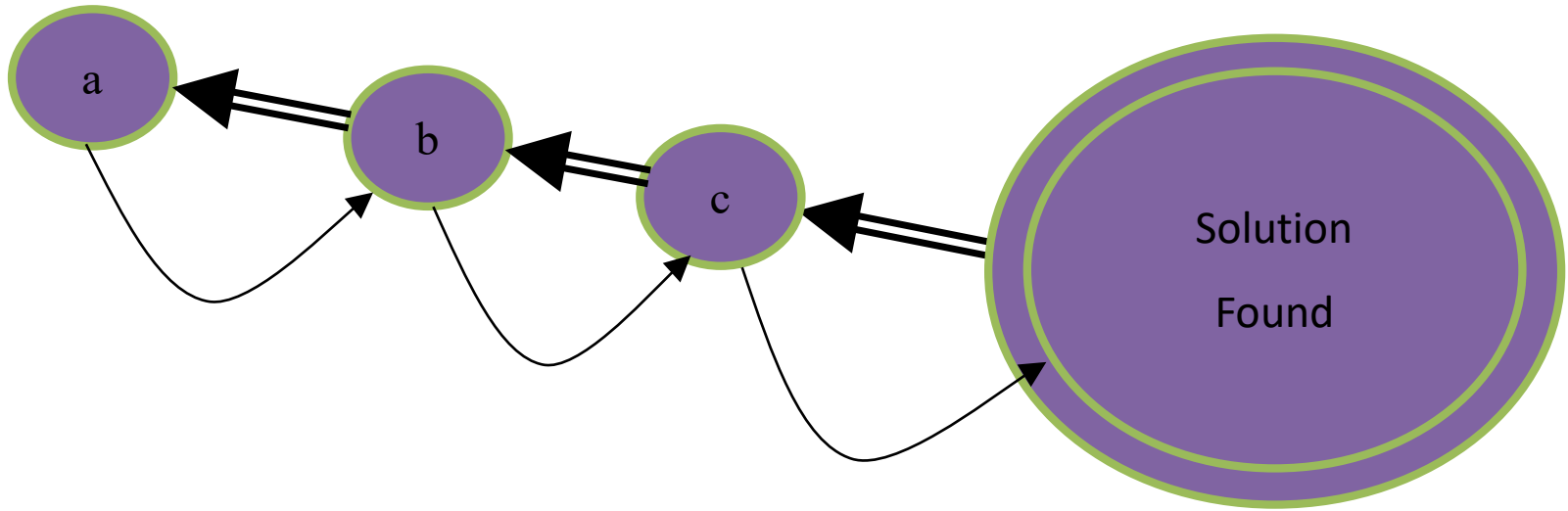

Figure 11.39

Estructures cristal·lines. Difracció de raigs X

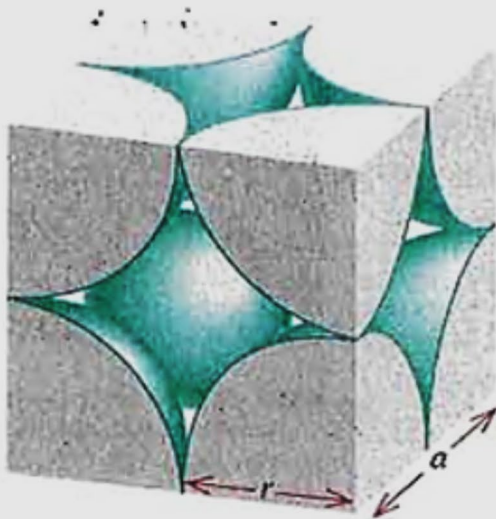
A voltes, per a resoldre un problema hem de pensar de manera inversa...

**Càlculs amb
estructures
cristal·lines**

Estructures cristal·lines. Com calcular el radi d'una partícula

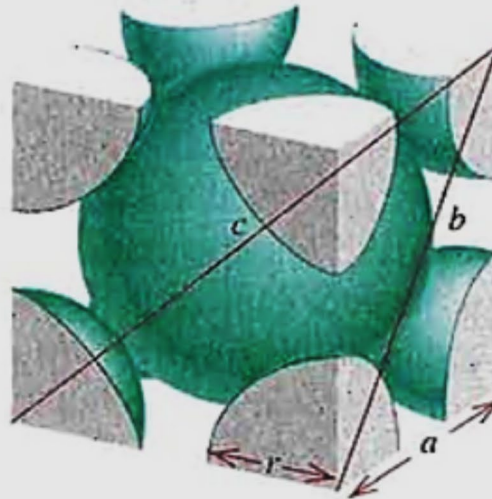
Cúbica simple

scc

$$a = 2r$$

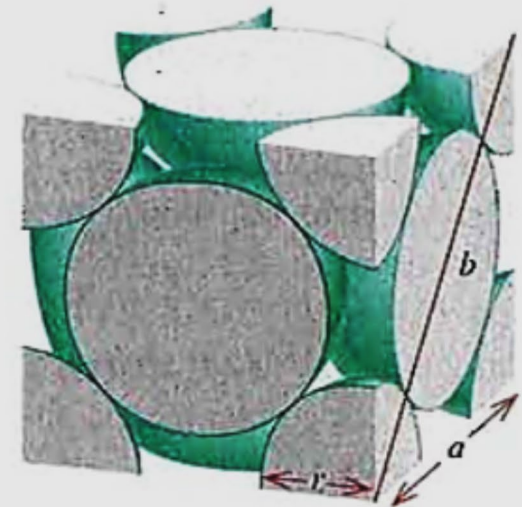
Centrada al cos

bcc

$$\begin{aligned} b^2 &= a^2 + a^2 \\ c^2 &= a^2 + b^2 \\ &= 3a^2 \\ c &= \sqrt{3}a = 4r \\ a &= \frac{4r}{\sqrt{3}} \end{aligned}$$

Centrada a les cares

fcc

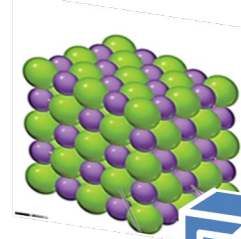
$$\begin{aligned} b &= 4r \\ b^2 &= a^2 + a^2 \\ 16r^2 &= 2a^2 \\ a &= \sqrt{8}r \end{aligned}$$

Estructures cristal·lines. **Com calcular el radi d'una partícula**

Exercici 1. A T ambient, el ferro cristal·litza en una estructura **bcc**. Mitjançant difracció de raigs X s'ha determinat que l'aresta de la cel·la cúbica és de 287 pm. Quin és el radi d'un àtom de ferro?

Exercici 2. La plata cristal·litza en un empaquetament cúbic compacte amb una aresta de 407 pm. Quin és el radi de l'àtom de plata en pm?

Exercici 3. El níquel cristal·litza en un empaquetament cúbic centrat en les cares amb una aresta de 352,4 pm. Quina és la densitat del níquel?

TEMA 8.
SÒLIDS NO
MOLECULARS

Sòlids iònics

- El cicle de Born-Haber
- Polarització i covalència. Regles de Fajans
- Estructures cristal·lines iòniques

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Característiques generals

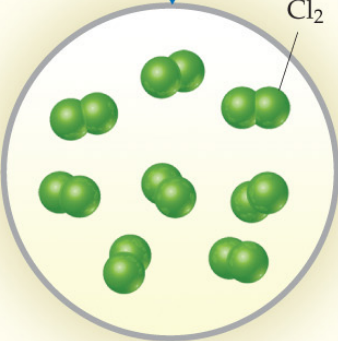
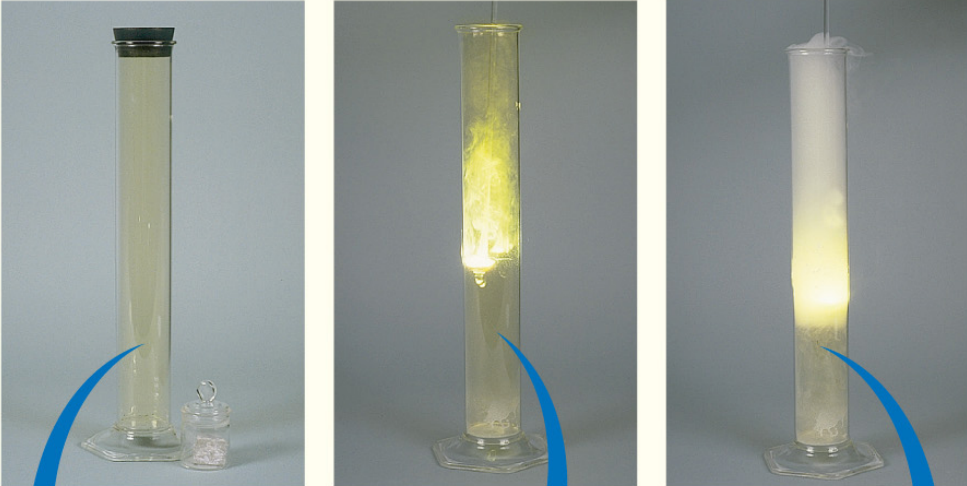
TABLE 11.7 ■ Types of Crystalline Solids

Type of Solid	Form of Unit Particles	Forces Between Particles	Properties	Examples
Molecular	Atoms or molecules	London dispersion forces, dipole–dipole forces, hydrogen bonds	Fairly soft, low to moderately high melting point, poor thermal and electrical conduction	Argon, Ar; methane, CH ₄ ; sucrose, C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁ ; Dry Ice, CO ₂
Covalent-network	Atoms connected in a network of covalent bonds	Covalent bonds	Very hard, very high melting point, variable thermal and electrical conduction	Diamond, C; quartz, SiO ₂
Ionic	Positive and negative ions	Electrostatic attractions	Hard and brittle, high melting point, poor thermal and electrical conduction	Typical salts—for example, NaCl, Ca(NO ₃) ₂
Metallic	Atoms	Metallic bonds	Soft to very hard, low to very high melting point, excellent thermal and electrical conduction, malleable and ductile	All metallic elements—for example, Cu, Fe, Al, Pt

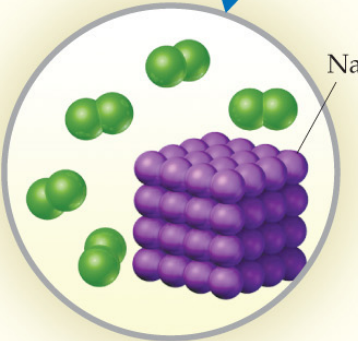
SÒLIDS NO MOLECULARS. **Sòlids iònics. Característiques generals**

FORMATION OF SODIUM CHLORIDE

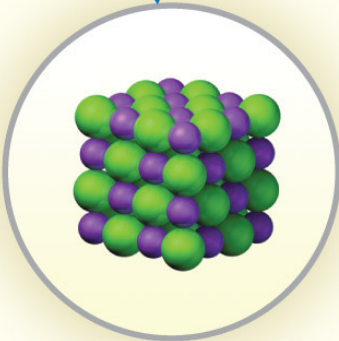
When metals and nonmetals react, electrons are transferred from the metal atoms to the nonmetal atoms, forming ions. The principal reason that ionic compounds are stable is the attraction between ions of unlike charge, which draws them together, releasing energy and causing the ions to form a solid array or lattice.

A container of chlorine gas and a container of sodium metal.

Formation of NaCl begins as sodium is added to the chlorine.

The reaction a few minutes later, strongly exothermic, giving off both heat and light.

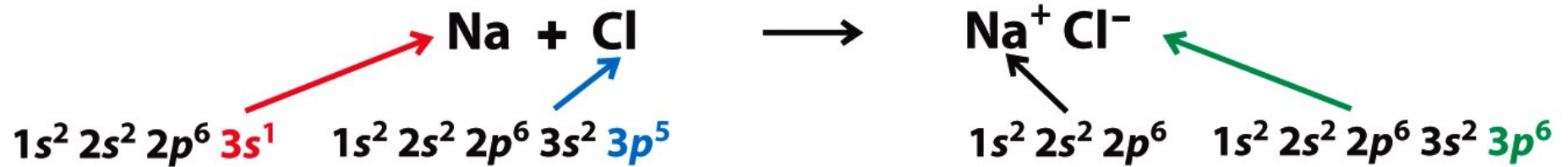
**Què ens diu la
termodinàmica?**

$$\Delta G_f^\circ = -410.9 \text{ kJ}$$

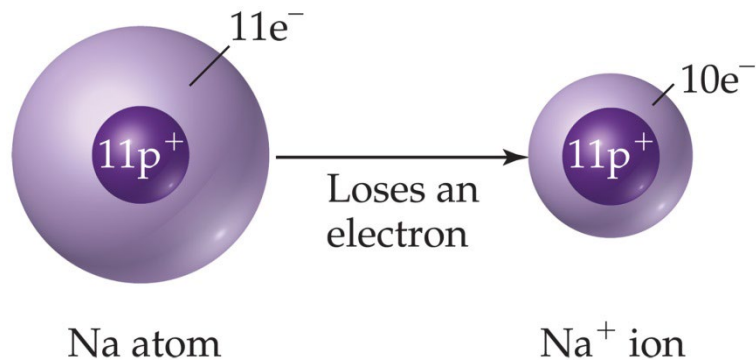
SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Enllaç iònic

Des del punt de vista de les configuracions electròniques

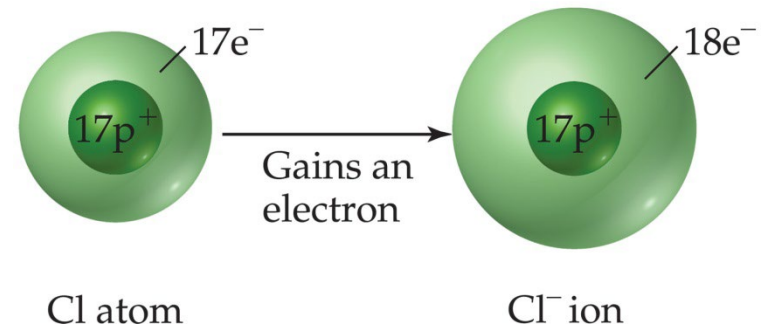

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Enllaç iònic

Des del punt de vista energètic

$$I_1 = 495 \text{ kJ/mol}$$

$$Ae = -349 \text{ kJ/mol}$$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Enllaç iònic. Aspectes energètics

Ordenar-se te avantatges... energèticament parlant?

La raó principal perquè els compostos iònics són estables és **l'atracció entre els ions amb càrregues contràries**. Per tant, necessiten definir una nova variable que és **l'energia de xarxa**.

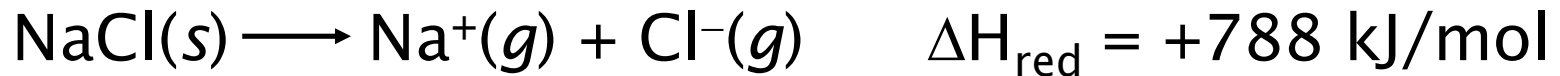
$$E_{el} = \kappa \frac{Q_1 Q_2}{d}$$

Llei de Coulomb

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Enllaç iònic. Aspectes energètics

Energia de xarxa

És l'energia requerida per a separar completament un mol d'un compost iònic sòlid en els seus ions gasosos.

El procés invers, per tant, és altament exotèrmic.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Enllaç iònic. Aspectes energètics

Alguns exemples, fixeuvos en les tendències generals.

Compound	Lattice Energy (kJ/mol)	Compound	Lattice Energy (kJ/mol)
LiF	1030	MgCl ₂	2326
LiCl	834	SrCl ₂	2127
LiI	730		
NaF	910	MgO	3795
NaCl	788	CaO	3414
NaBr	732	SrO	3217
NaI	682		
KF	808	ScN	7547
KCl	701		
KBr	671		
CsCl	657		
CsI	600		

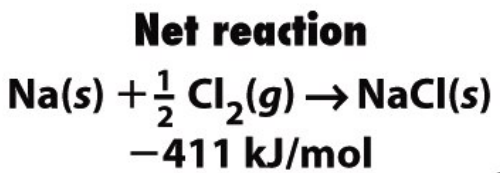
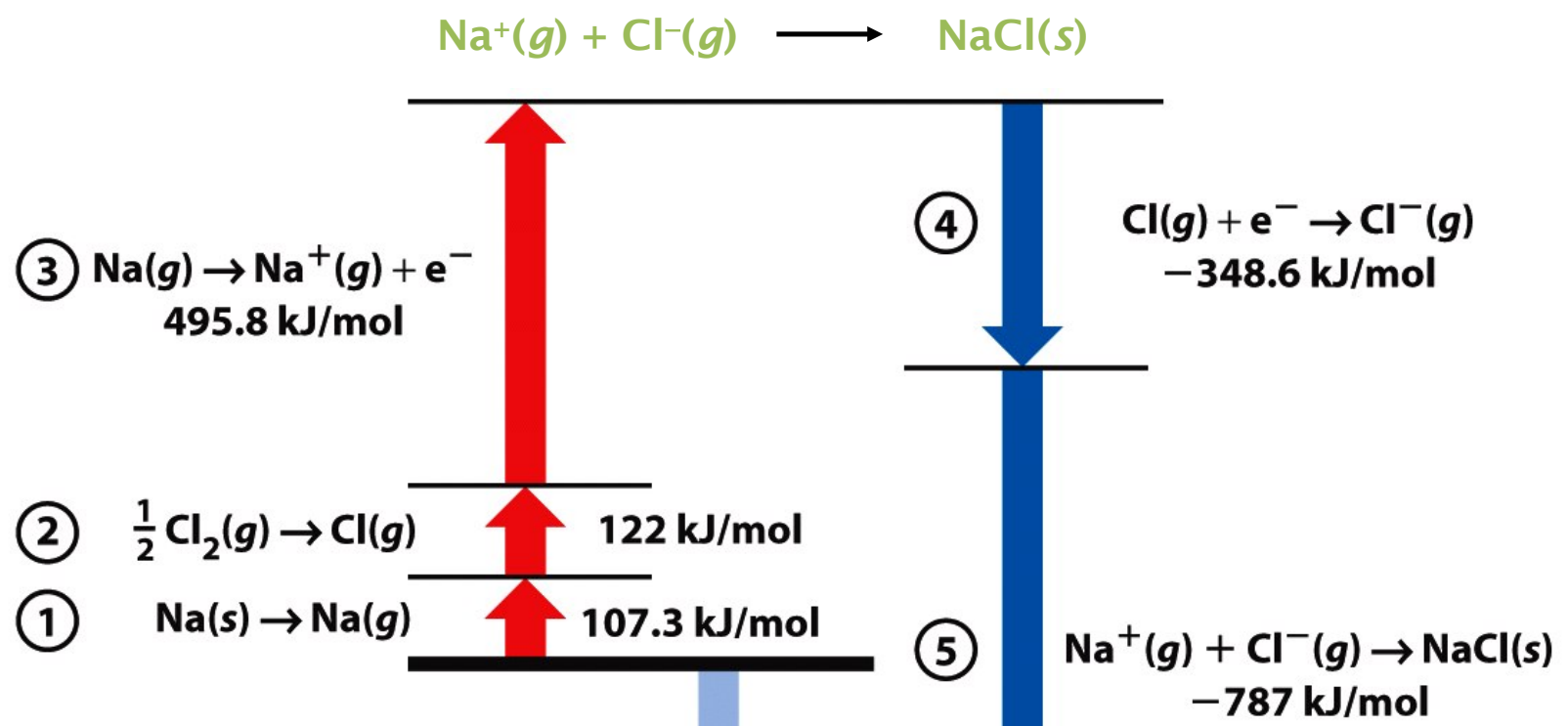

Cicle de Born-Haber

Mostra les **relacions energètiques** en la formació de **sòlids iònics** a partir dels seus elements.

Es basa en la *lleï de Hess*.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Aspectes energètics

The sum of the energy changes for the five steps equals the net energy change for the overall reaction.

The most favorable step is the formation of solid NaCl from gaseous Na^+ and Cl^- ions.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Aspectes energètics

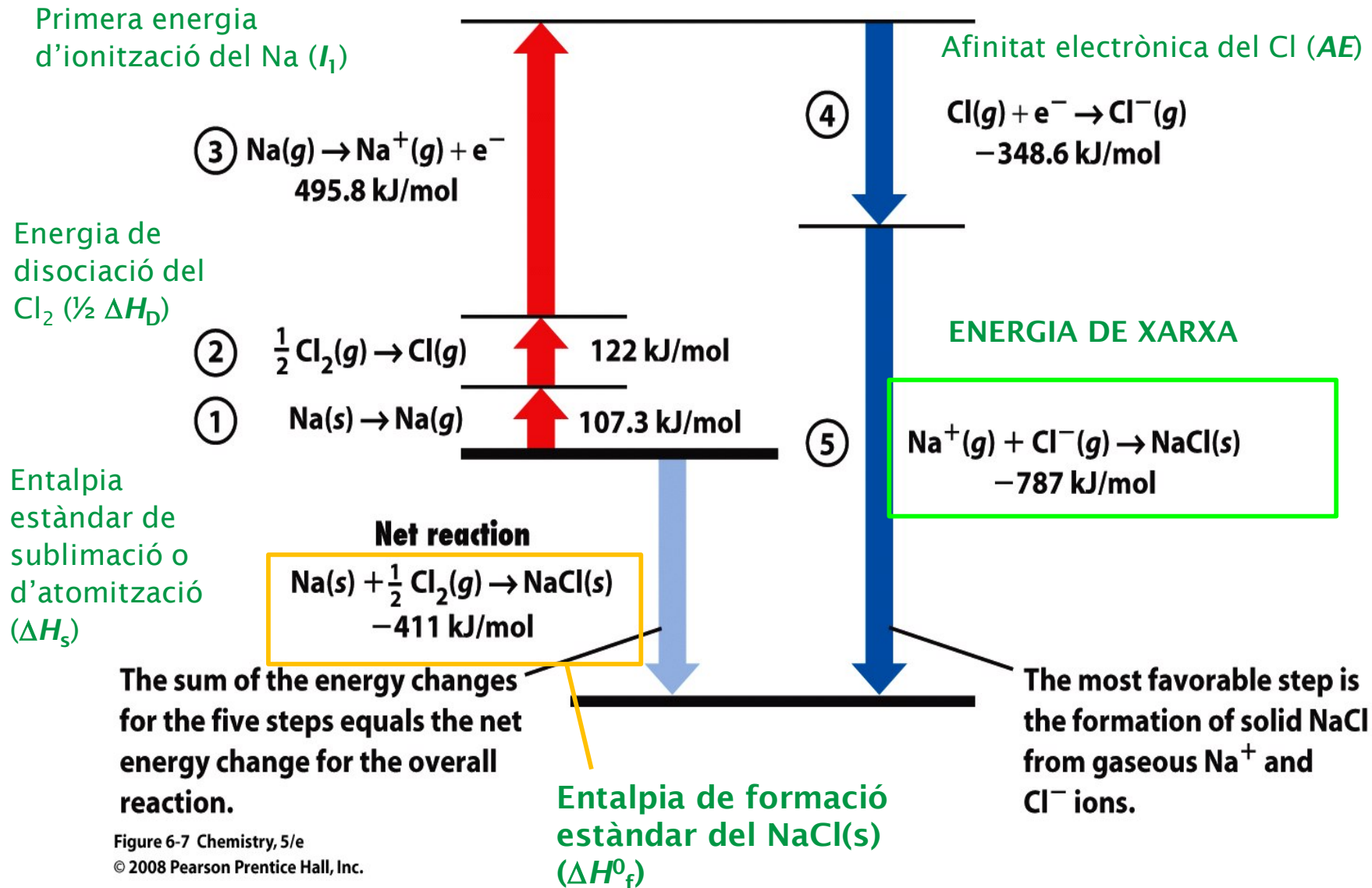
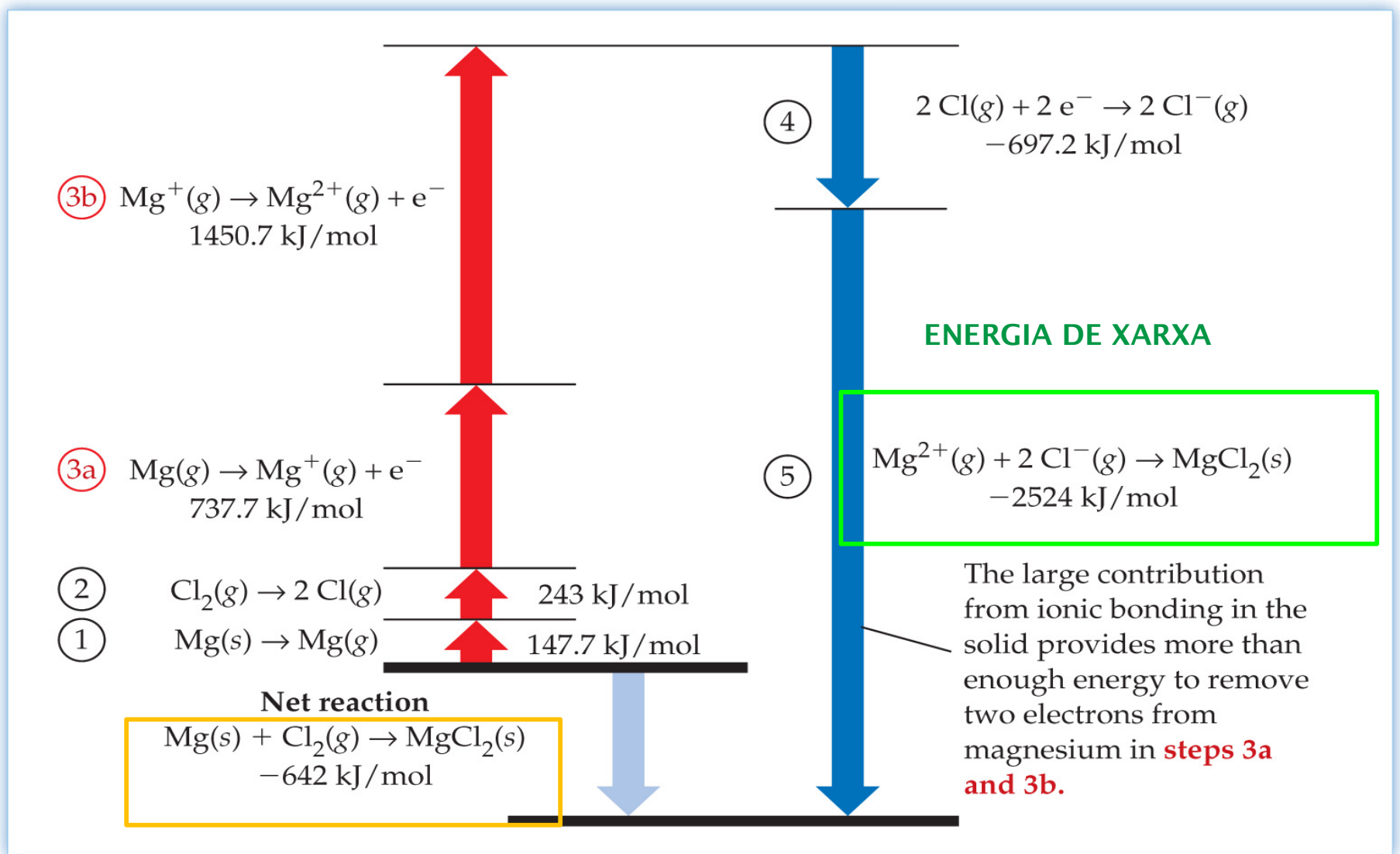

Figure 6-7 Chemistry, 5/e
 © 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Aspectes energètics

SÒLIDS NO MOLECULARS. Sòlids iònics. Aspectes energètics

Exercici

Determineu l'energia reticular o de xarxa del

Dades (KJ mol^{-1}):

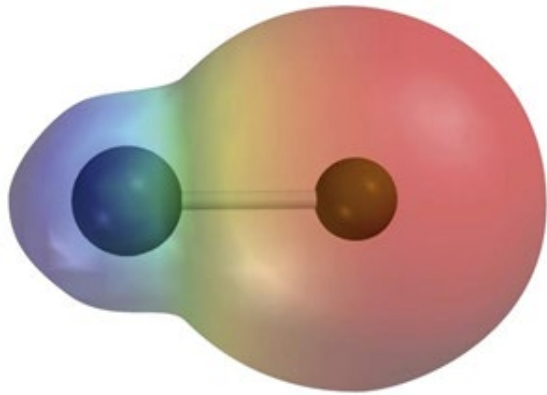
$$\Delta H_f = -1215; \Delta H_S = 178; \Delta H_D = 154; I_1 = 590; I_2 = 1146; AE_1 = -328$$

Polaritat d'enllaç.

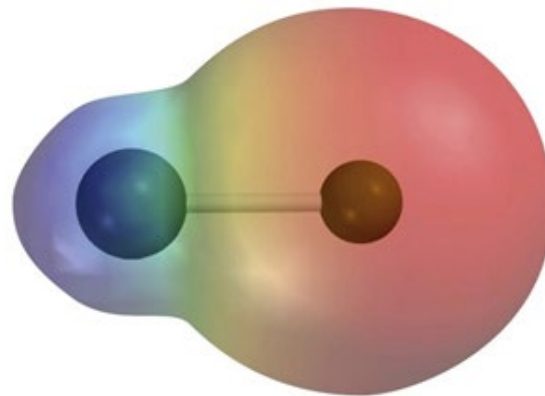
Caràcter iònic vs covalent

SÒLIDS NO MOLECULARS. Polaritat d'enllaç

NaCl

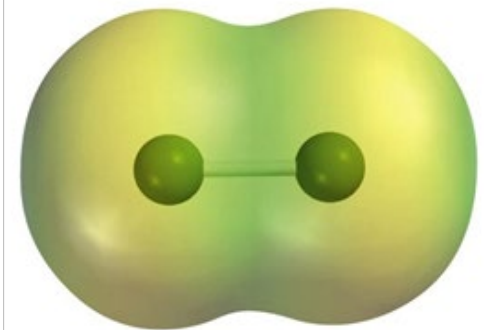
Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

HCl

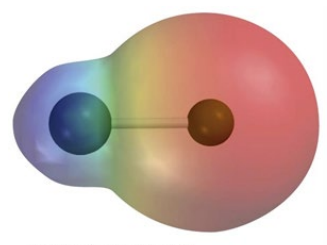
Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Cl₂

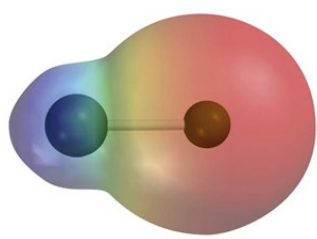
Unnumbered 7 p227c Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Polaritat d'enllaç

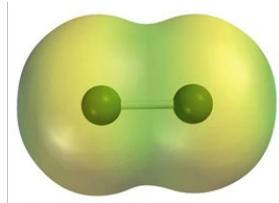
NaCl

Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

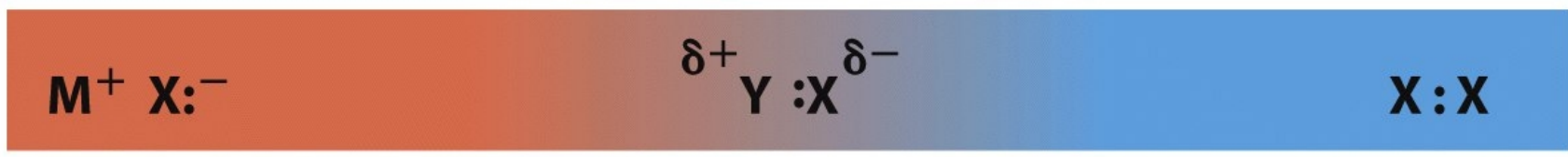
HCl

Unnumbered 7 p227a Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Cl₂

Unnumbered 7 p227c Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

$M^+ X:^-$

$\delta^+ Y :X \delta^-$

$X:X$

Ionic

Polar covalent

Nonpolar covalent

(full charges)

(partial charges)

(electronically symmetrical)

Figure 7-3 Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Iònic

$(\Delta EN > 2,0)$

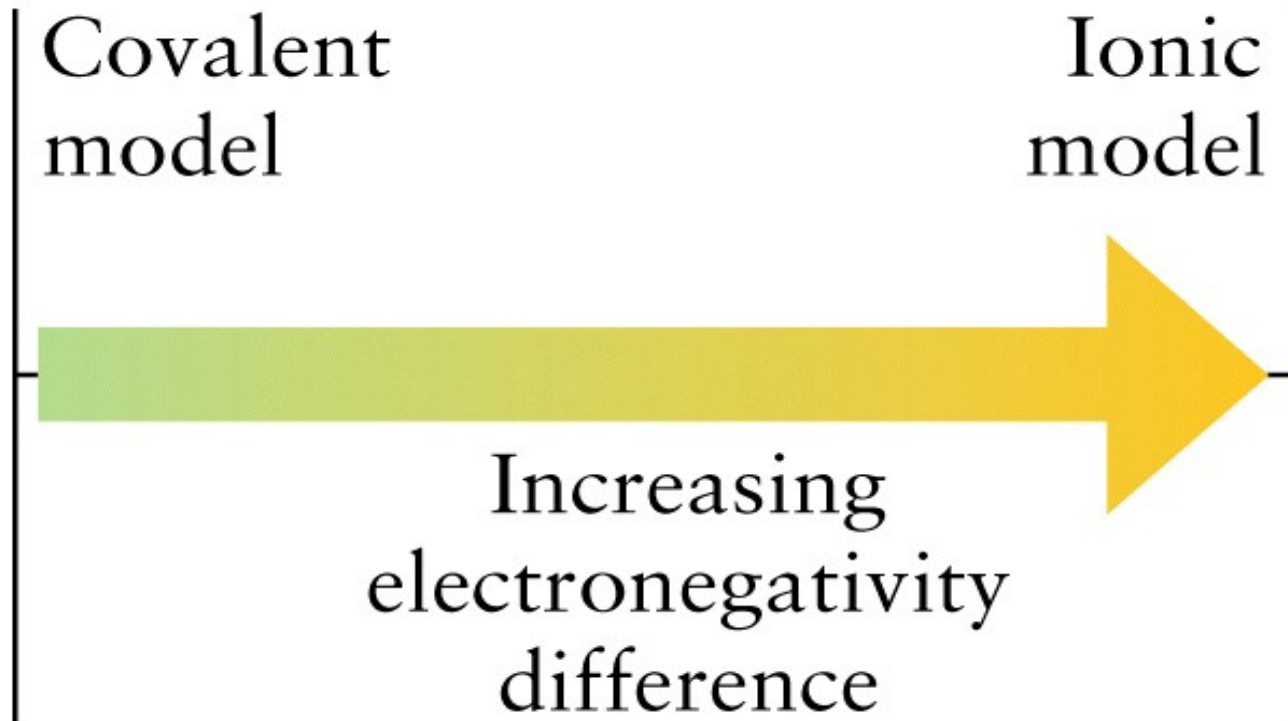
Covalent polar

$(\Delta EN = 0,3-2,0)$

Covalent no polar

$(\Delta EN < 0,3)$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Polaritat d'enllaç

SÒLIDS NO MOLECULARS. Polaritat d'enllaç. Caràcter iònic vs covalent.

Els termes *covalent* i *iònic* s'utilitzen per a descriure dues situacions **extremes** de l'enllaç químic.

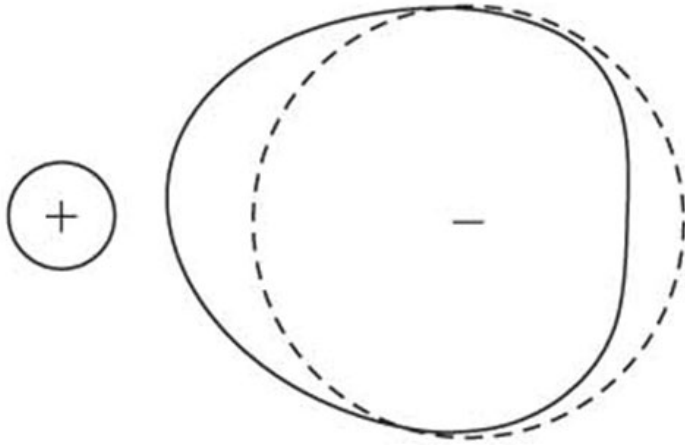
El model covalent és un bon model quan escrivim l'enllaç entre elements no metàl·lics **d'electronegativitat pareguda.**

El model iònic és un bon model quan tenim un metall i un no-metall (**gran diferència d'electronegativitat**).

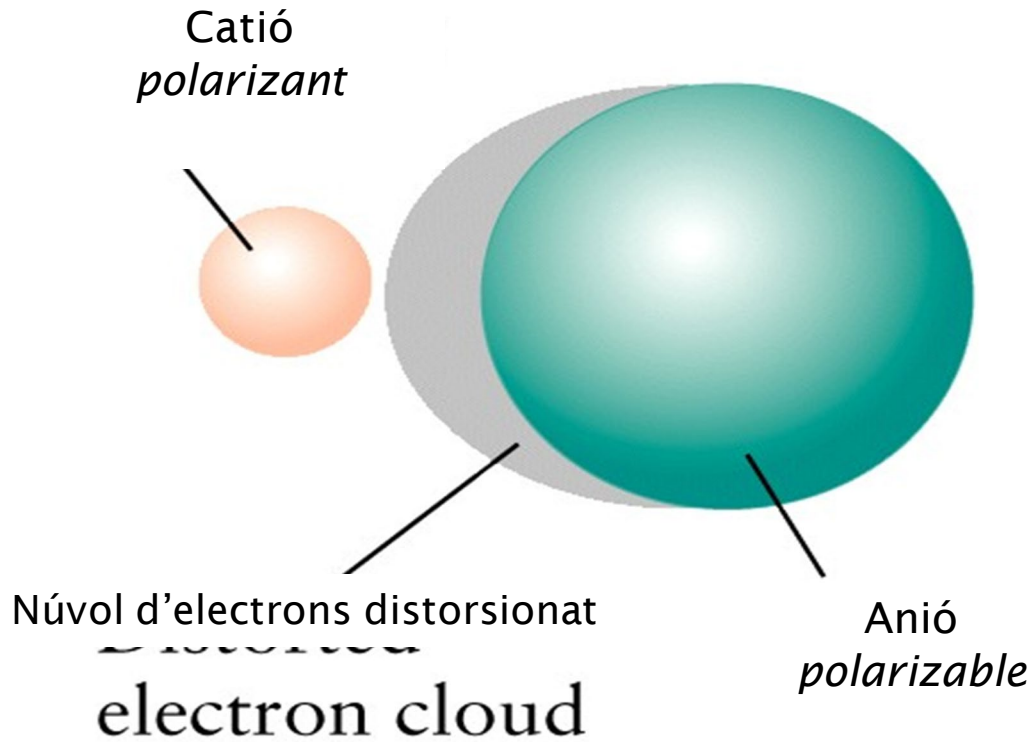
SÒLIDS NO MOLECULARS. Correccions al model iònic. Polarització

Tots els **enllaços iònics** en tenen algun de caràcter covalent.

El catió sempre deforma en cert grau la densitat electrònica de **l'anió**.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Correccions al model iònic. Polarització

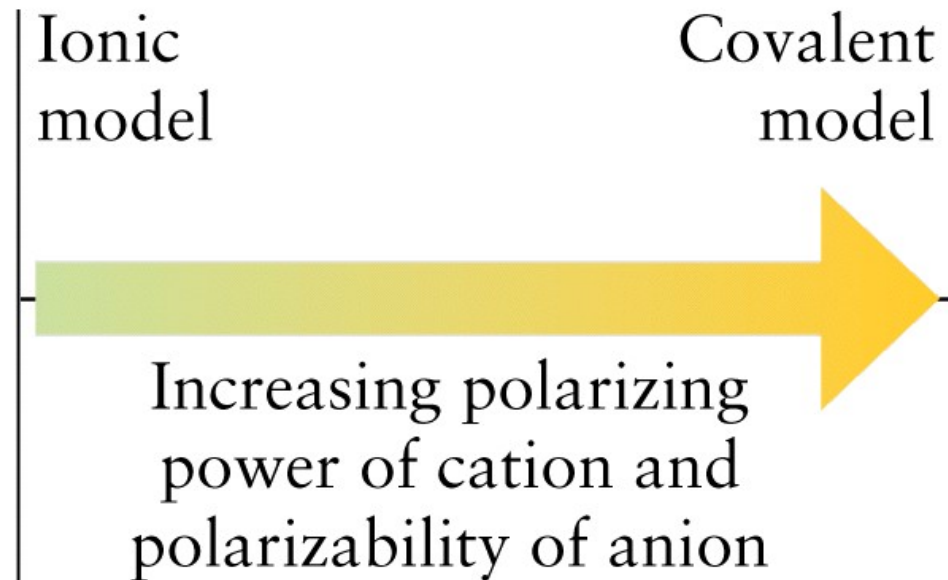

POLARITZACIÓ

Deformació (de la distribució electrònica) respecte de **la forma esfèrica de l'anió ideal** per part d'un catió.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Correccions al model iònic. Polarització

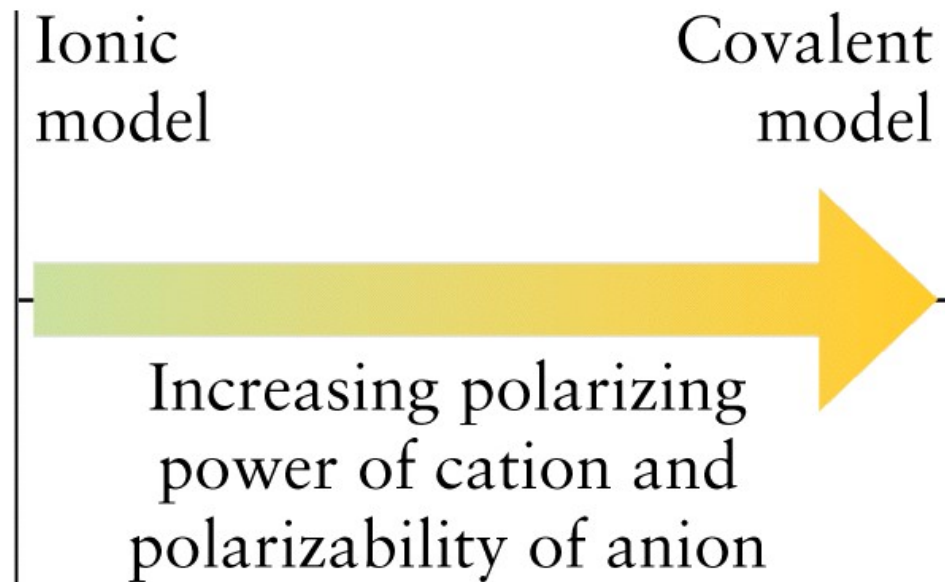
La **polarització** introdueix un **cert grau de covalència**, que serà major conforme augmente el ***poder polaritzant*** del catió i la ***polaritzabilitat*** de l'anió.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Correccions al model iònic. Polarització

Els compostos formats per **cations altament polaritzants** i **anions altament polaritzables** tenen un **caràcter covalent significatiu** en els enllaços.

**Com podem fer una
estimació?**

Regles de Fajans

Variació del caràcter
covalent en compostos
iònics en termes de
polarització.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Correccions al model iònic. Polarització

Regles de Fajans

Un catió és més **polaritzant** com més xicotet en siga el radi i major la càrrega, és a dir, com més gran en siga la densitat de càrrega.

Un anió és més **polaritzable** com major en siga el radi i major la càrrega negativa:

$F^- < Cl^- < Br^- < I^-$ (iodur és el més polaritzable)

O^{2-} és més polaritzable que F^-

Els cations que no tenen configuració de gas noble afavoreixen la polarització: Ag^+ , Cu^+ , Hg^{2+} , Cd^{2+} , Tl^+ ...

Regles de Fajans

NaCl vs AlI₃

Podríeu classificar en iònic o amb caràcter covalent aquests dos compostos segons les regles de Fajans?

Regles de Fajans

NaCl vs AlI₃

El clorur sòdic té un catió (Na⁺) amb càrrega de (+1), una grandària relativament gran (aprox. 1 Å) i la configuració de gas noble. A més, té un anió (Cl⁻) relativament xicotet (per a ser anió) de 2 Å que no és molt polaritzable. **Per tant l'enllaç és iònic.**

Contràriament, el iodur d'alumini (AlI₃) té un catió trivalent (+3) molt polaritzant i un anió molt gran (i per tant polaritzable), motiu pel qual el seu enllaç **té caràcter covalent.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats

Els cristalls dels compostos iònics són:

Durs però fràgils. No són mal·leables.

Sòlids a temperatura ambient.

Propietats físiques:

Solen tenir punts de fusió elevats.

Quan es fonen, condueixen l'electricitat (si no es descomponen).

Propietats químiques

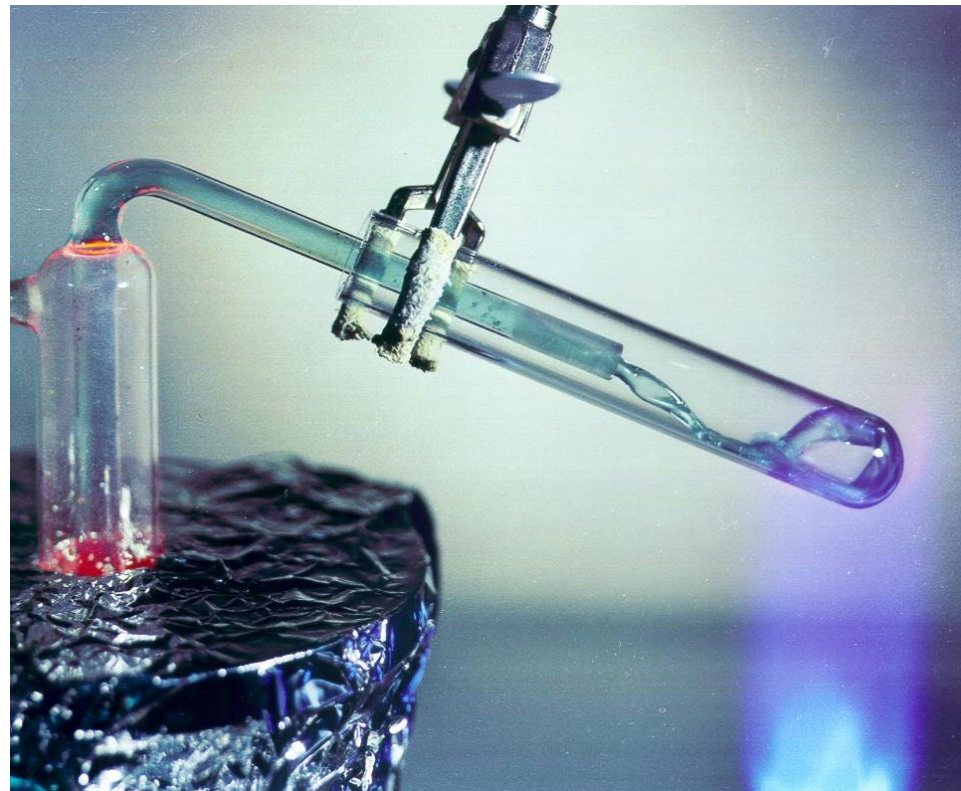
Són insolubles en dissolvents apolars.

Molts d'aquests són solubles en dissolvents polars (H_2O) i, quan ho fan, la dissolució és conductora de l'electricitat.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Punts de fusió

El procés de fusió implica **vèncer parcialment** les atraccions electroestàtiques entre els ions i permetre'n el moviment lliure en fase líquida.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Punts de fusió

Els compostos iònics tenen punts de fusió alts, fet que indica que l'enllaç iònic és bastant fort. La força depèn en gran mesura de les càrregues dels ions (de l'energia de xarxa o energia reticular).

Compound	Melting point / °C
NaF	988
MgF ₂	1266
AlF ₃	1291 sublimes

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Punts de fusió

Segons un model purament electroestàtic, com més xicotet és un ió, més gran n'és la densitat de càrrega i més alt serà el punt de fusió.

ion	radio	Punto de fusión (KX, °C)
F ⁻	167	857
Cl ⁻	167	772
Br ⁻	182	735
I ⁻	206	685

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Fragilitat

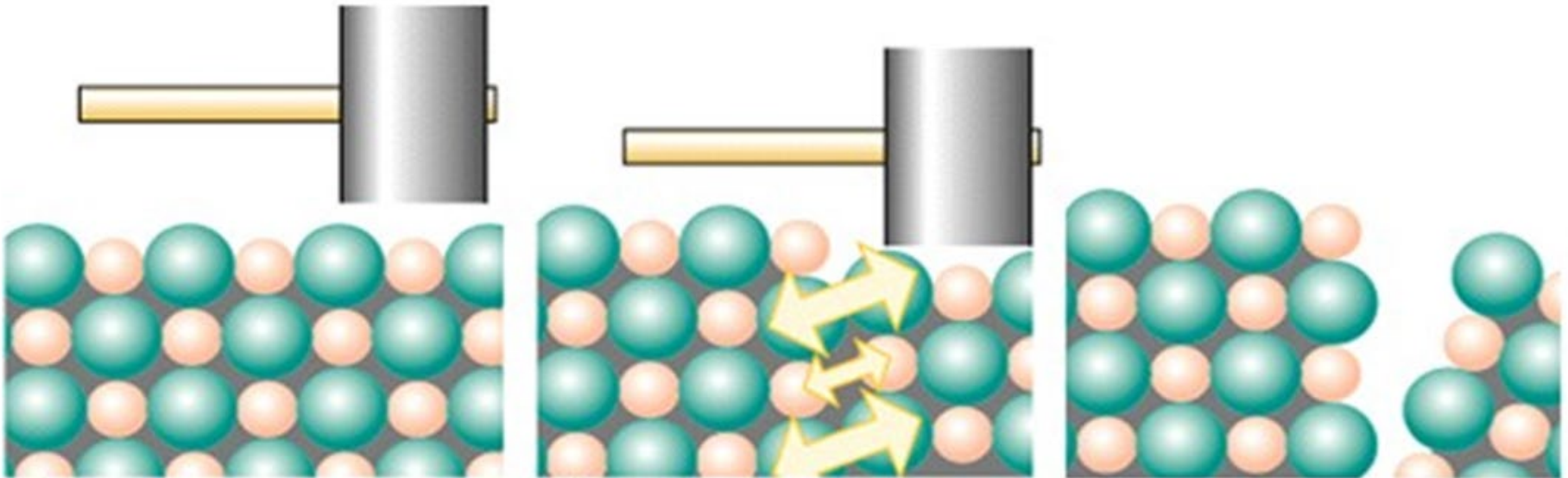
Significa que **no poden deformar-se** apreciablement sense trencar-se.

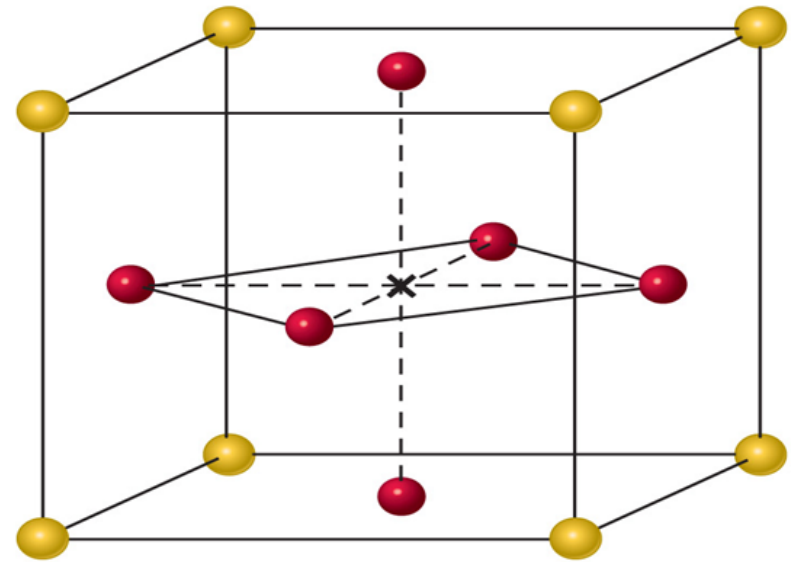
Escala Mohs	
Cristal	dureza
MgO	6,5
CaO	4,5
SrO	3,5
LiF	3,3
CaF ₂	6
SrF ₂	3,5
PbF ₂	3,2

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Fragilitat

A diferència de les estructures dels metalls, el desplaçament provoca aparició de fortes repulsions entre cations i anions i destrueix l'estructura ordenada.

Estructures cristal·lines iòniques

Copyright © 2007 Pearson

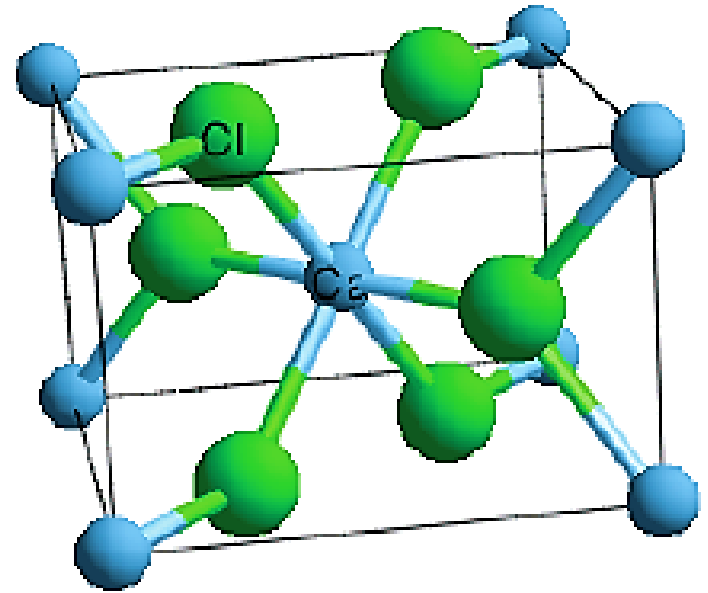
Models d'empaquetament dels sòlids iònics

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques

Els ions se suposen *esferes* carregades, **incompressibles** i **no polaritzables**.

Els ions s'envolten del nombre **més gran de contraions** (ions de càrrega contrària) possible i de la manera més *compacta*.

La relació **catió/anió** en la *cel·la unitat* ha de reflectir la composició química del compost:

- Ca⁺²: $1 + 8(1/8) = 2$
- Cl⁻: $4(1/2) + 2 = 4$

Factors que regulen les possibles geometries cristal·lines:

Grandària relativa dels ions:
orienta el tipus d'empaquetament.

Electroneutralitat macroscòpica del cristall: la suma de les càrregues dels cations i dels anions que ocupen una cel·la unitat ha de ser zero.

En definir una cel·la unitat d'un cristall iònic ha de triar-se una cel·la que...

... per translació en tres dimensions genere el cristall complet.

... indique els nombres de coordinació dels ions.

... siga consistent amb la fórmula del compost.

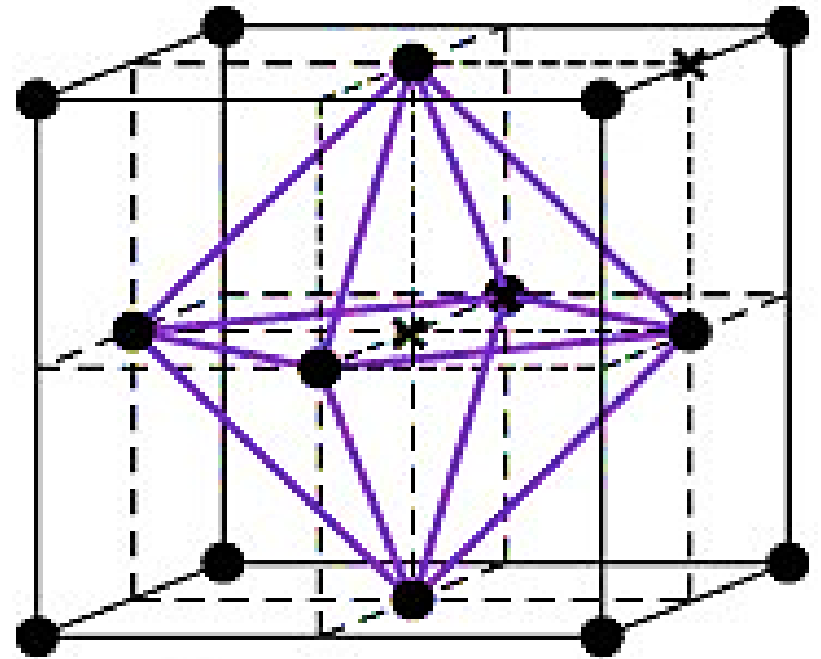

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques

NOMBRE DE COORDINACIÓ

Nombre d'ions veïns de càrrega oposada més pròxims a qualsevol ió en el cristall iònic.

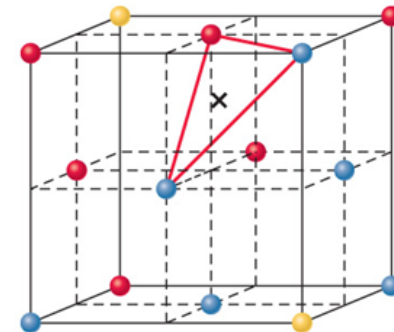

(c) Octahedral hole

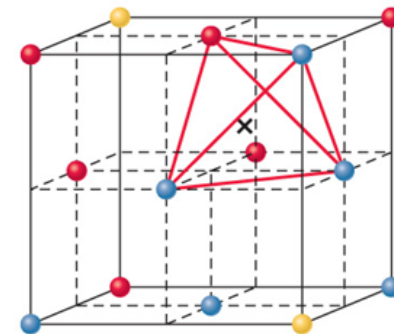

Empaquetatge

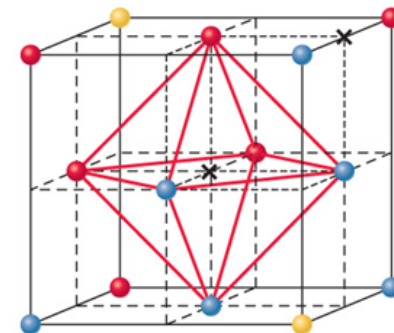
En general, les xarxes iòniques suposen l'empaquetatge compacte dels anions (**més grans**), amb els cations (**més xicotets**) que ocupen els buits formats pels primers.

(a) Trigonal hole

(b) Tetrahedral hole

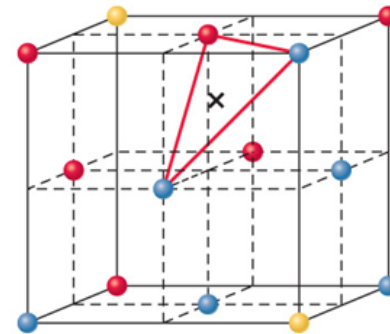

(c) Octahedral hole

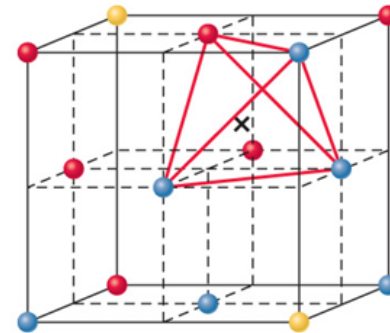
SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques

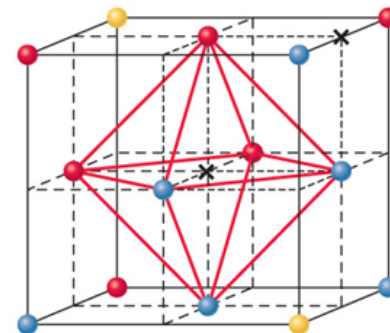
Com s'ocupen
els buits que
es generen en
les xarxes
iòniques?

(a) Trigonal hole

(b) Tetrahedral hole

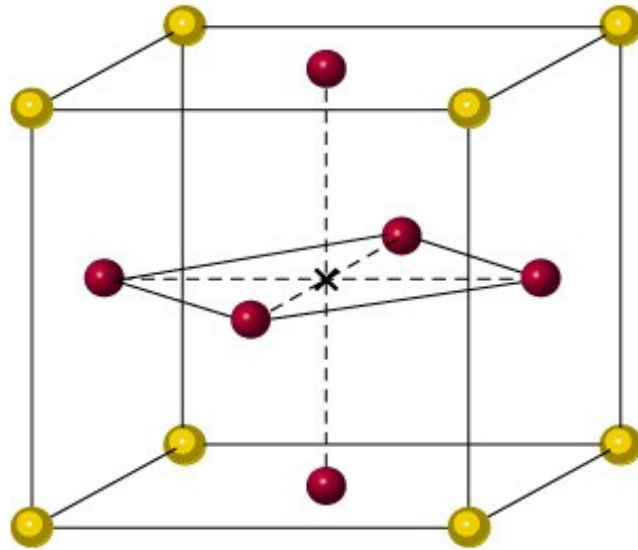

(c) Octahedral hole

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques. Cel·la fcc

Cel·la
cúbica
centrada
en les
cares

fcc

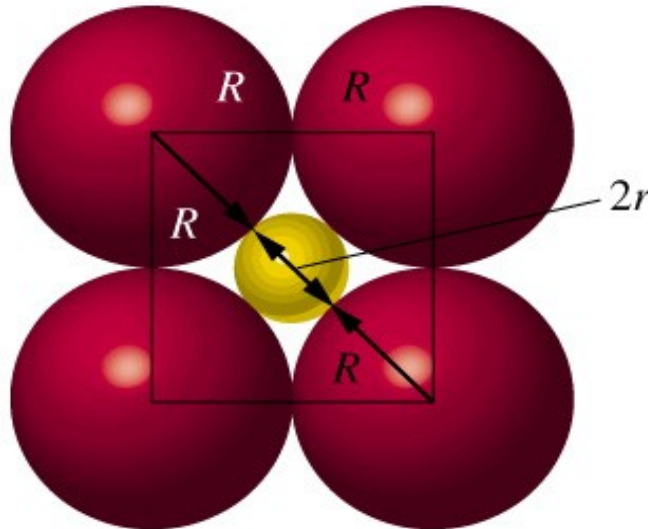

$$(2R)^2 + (2R)^2 = (2R + 2r)^2$$

$$8R^2 = (2R + 2r)^2 \longrightarrow 2\sqrt{2}R = 2R + 2r$$

$$(2\sqrt{2} - 2)R = 2r \longrightarrow (\sqrt{2} - 1)R = r$$

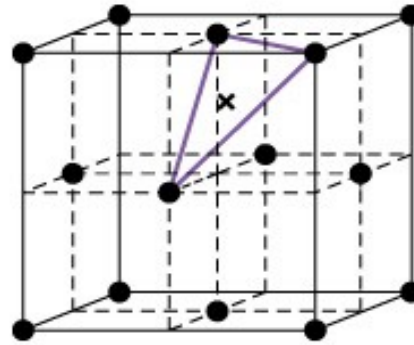
$$r = 0.414R$$

Tall d'un buit octaèdric

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques. Cel·la fcc

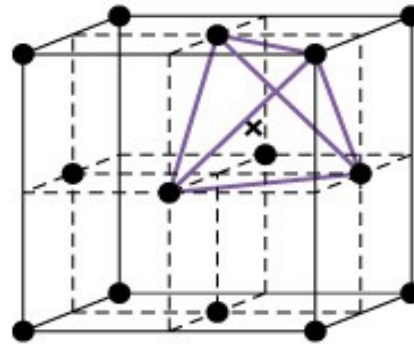
Buit trigonal

(a) Trigonal hole

$$r = 0.155 R$$

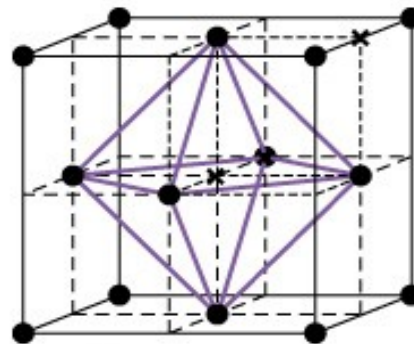
Buit tetraèdric

(b) Tetrahedral hole

$$r = 0.225 R$$

Buit octaèdric

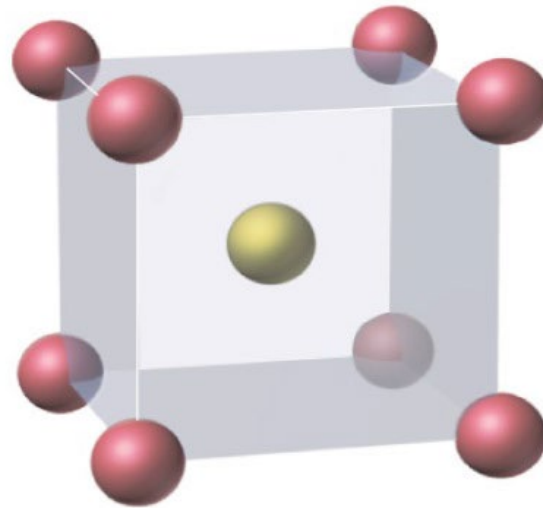
(c) Octahedral hole

$$r = 0.414 R$$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques. Cel·la CS

Cel·la cúbica simple

buit cúbic

Body-centered cubic

$$r = 0.732 R$$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures cristal·lines iòniques

Quin buit ocupa el catió en una ordenació donada d'anions?

$$0.225 < (r_{\text{catió}}/R_{\text{anió}}) < 0.414$$

buit tetraèdric fcc d'anions

$$0.414 < (r_{\text{catió}}/R_{\text{anió}}) < 0.732$$

buit octaèdric fcc d'anions

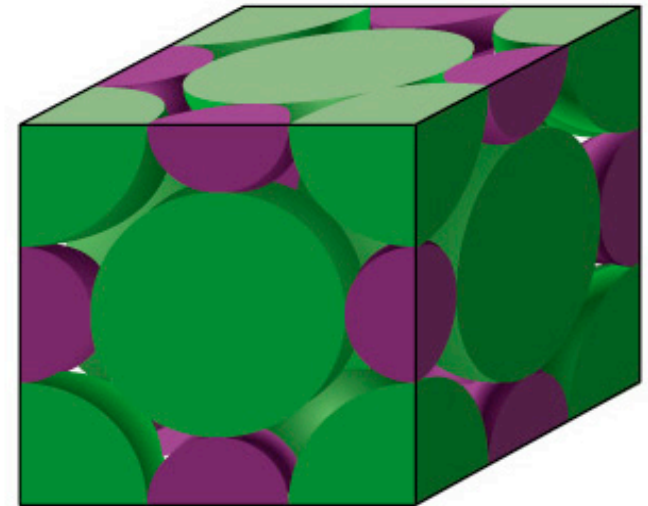
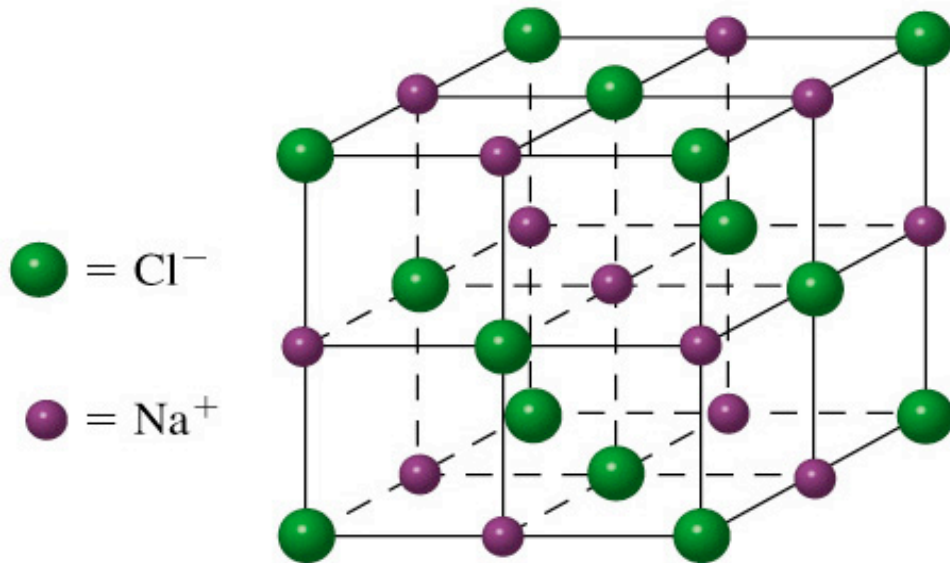
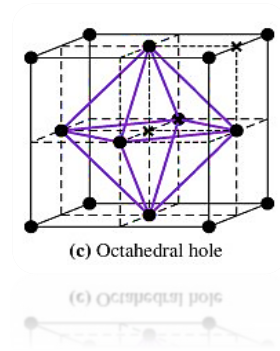
$$0.732 < (r_{\text{catió}}/R_{\text{anió}})$$

buit cúbic cel·la cúbica simple d'anions

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del NaCl

NaCl

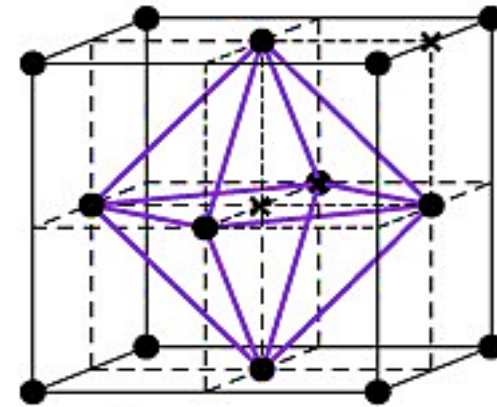
Xarxa fcc d'ions Cl^-
(*empaquetament cúbic compacte*),
amb ions Na^+
omplint els *buits octaèdrics*.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del NaCl

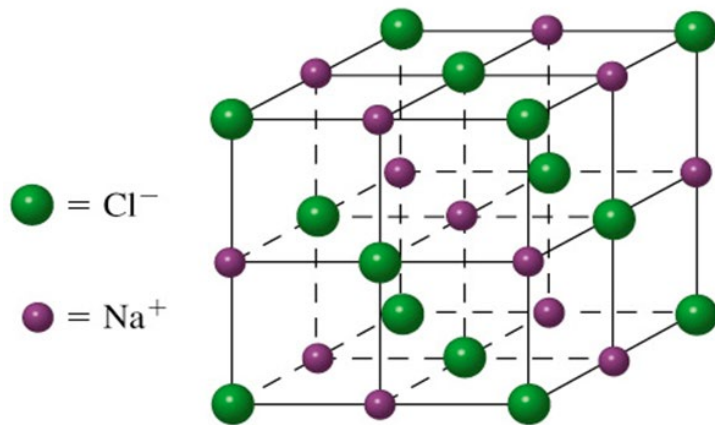
$$\frac{r_{\text{Na}^+}}{R_{\text{Cl}^-}} = \frac{99 \text{ pm}}{181 \text{ pm}} = 0.55$$

(c) Octahedral hole

(c) Octahedral hole

⇒ $(8 \times 1/8) + (6 \times 1/2) = 4 \text{ ions Cl}^-$

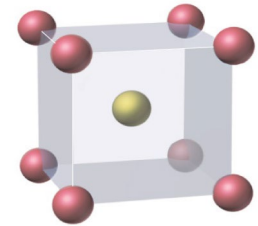
⇒ $(12 \times 1/4) + (1 \times 1) = 4 \text{ ions Na}^+$

$\text{NC (Cl}^-) = 6$ $\text{NC (Na}^+) = 6$

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del NaCl

CsCl

$$\frac{r_{\text{Cs}^+}}{R_{\text{Cl}^-}} = \frac{169 \text{ pm}}{181 \text{ pm}} = 0.934$$

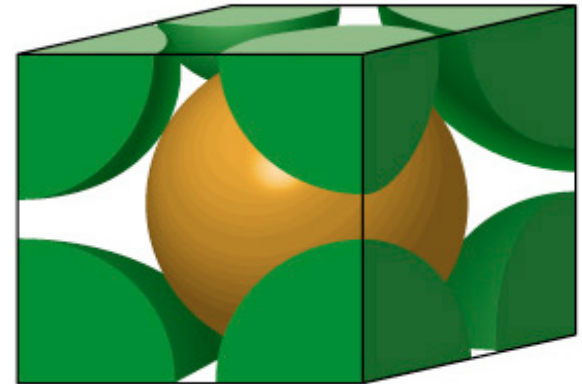
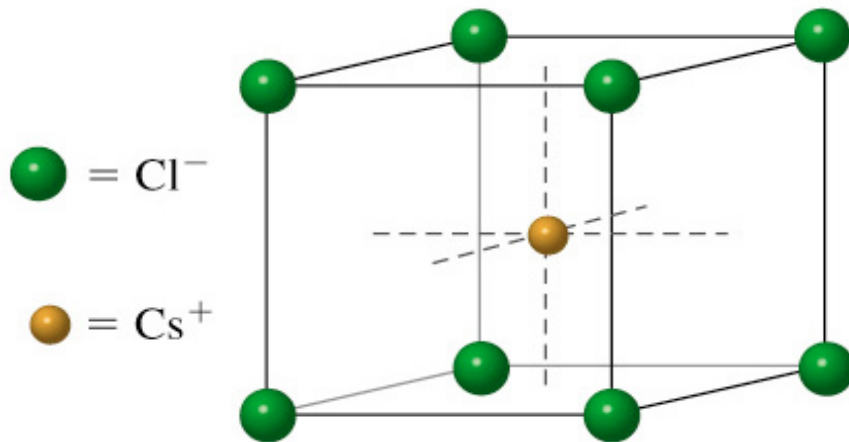
Body-centered cubic

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Xarxa cúbica simple d'ions Cl^- , amb l'ió Cs^+ en el centre del cub (una cel·la unitat alternativa té Cl^- en el centre i Cs^+ en els vèrtexs).

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del NaCl

CsCl

$$(8 \times 1/8) = 1 \text{ ió Cl}^-$$

$$1 \text{ ió Cs}^+$$

$$\text{NC (Cl}^-) = 8$$

$$\text{NC (Cs}^+) = 8$$

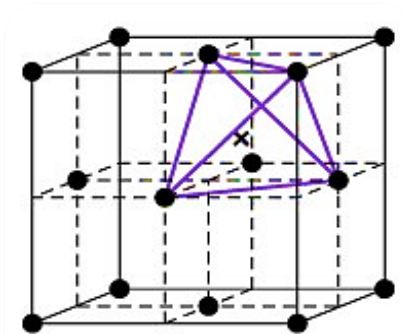

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del ZnS (“blenda de zinc”)

ZnS

$$\frac{r_{\text{Zn}^{2+}}}{R_{\text{S}^{2-}}} = 0.35$$

Xarxa fcc d'ions S^{2-}
(empaquetament
cúbic compacte),
amb ions Zn^{2+}
omplint 4 dels 8
buits tetraèdrics.

(b) Tetrahedral hole

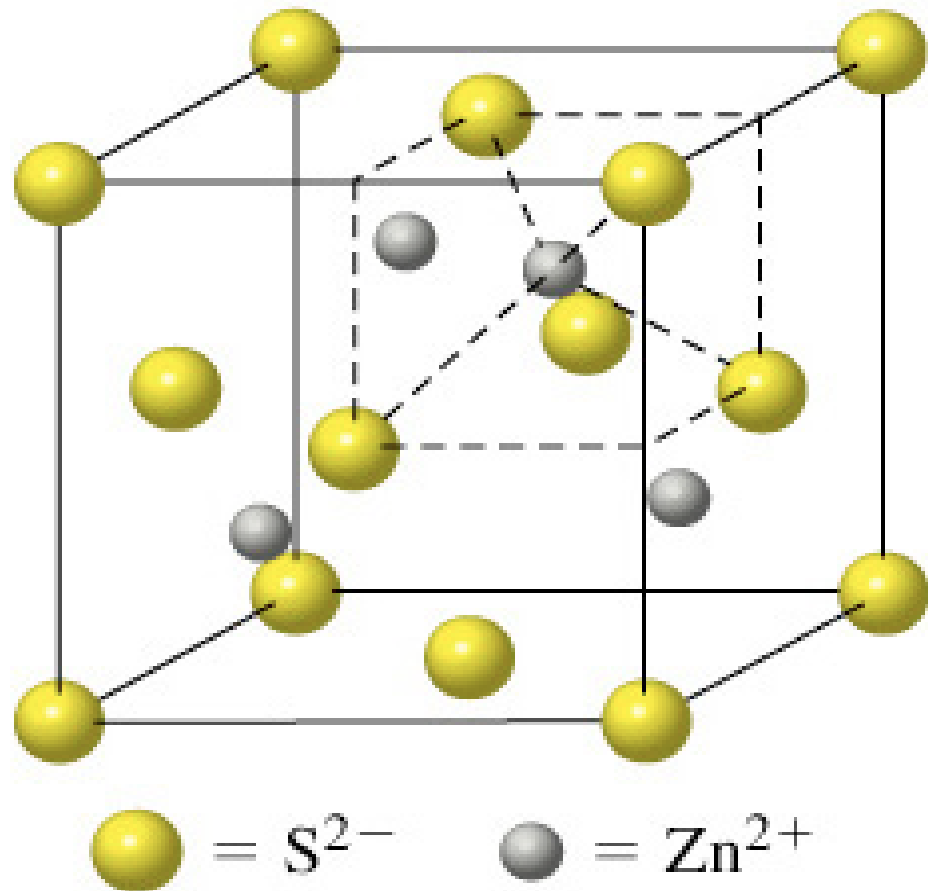
(d) Tetrahedral hole

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. Estructura del ZnS (“blenda de zinc”)

ZnS

NC (S^{2-}) = 4

NC (Zn^{2+}) = 4

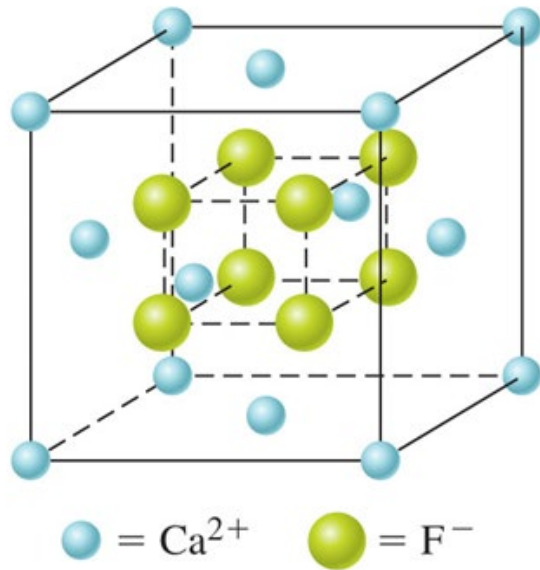

(a) Unit cell of ZnS,
the zinc blend structure

$(8 \times 1/8) + (6 \times 1/2) = 4$ ions S^{2-}

4 ions Zn^{2+}

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. CaF_2 ("Fluorita")

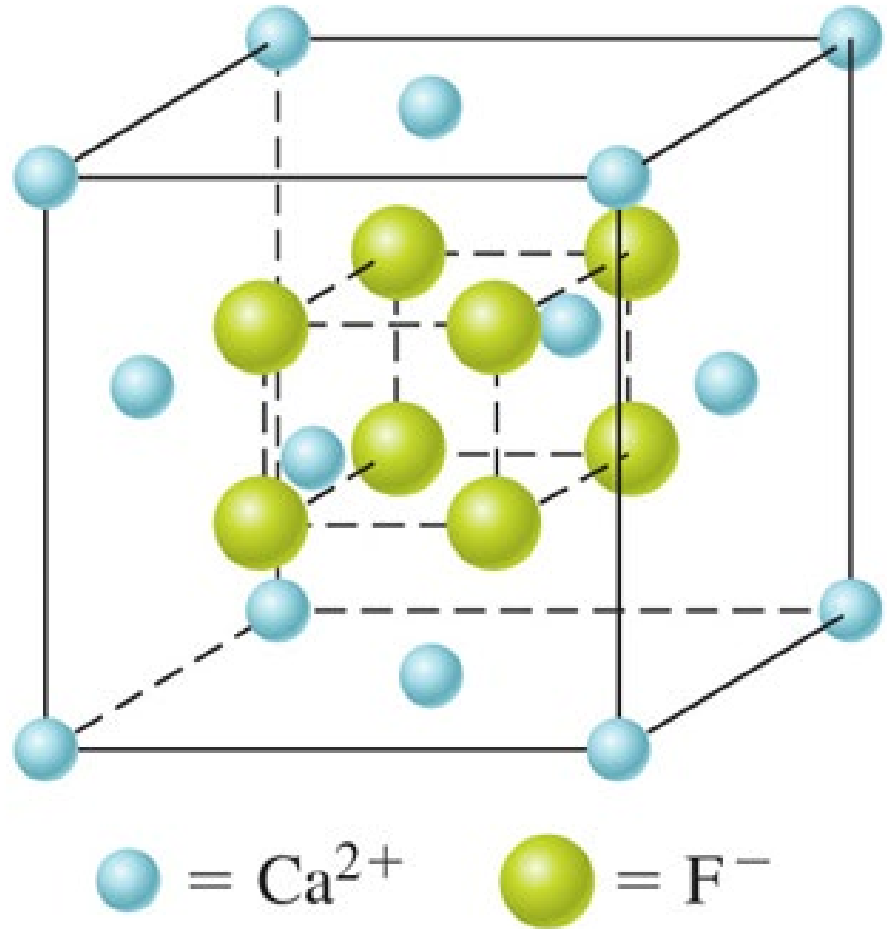
Xarxa **fcc** de cations
 Ca^{2+}
(empaquetament
cúbic compacte), amb
els anions F^- omplint
tots els buits
tetraèdrics.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Exemples. CaF_2 ("Fluorita")

$$\text{NC} (\text{F}^-) = 4$$

$$\text{NC} (\text{Ca}^{2+}) = 8$$

8 ions F^-

$$(8 \times 1/8) + (6 \times 1/2) = 4 \text{ ions } \text{Ca}^{2+}$$

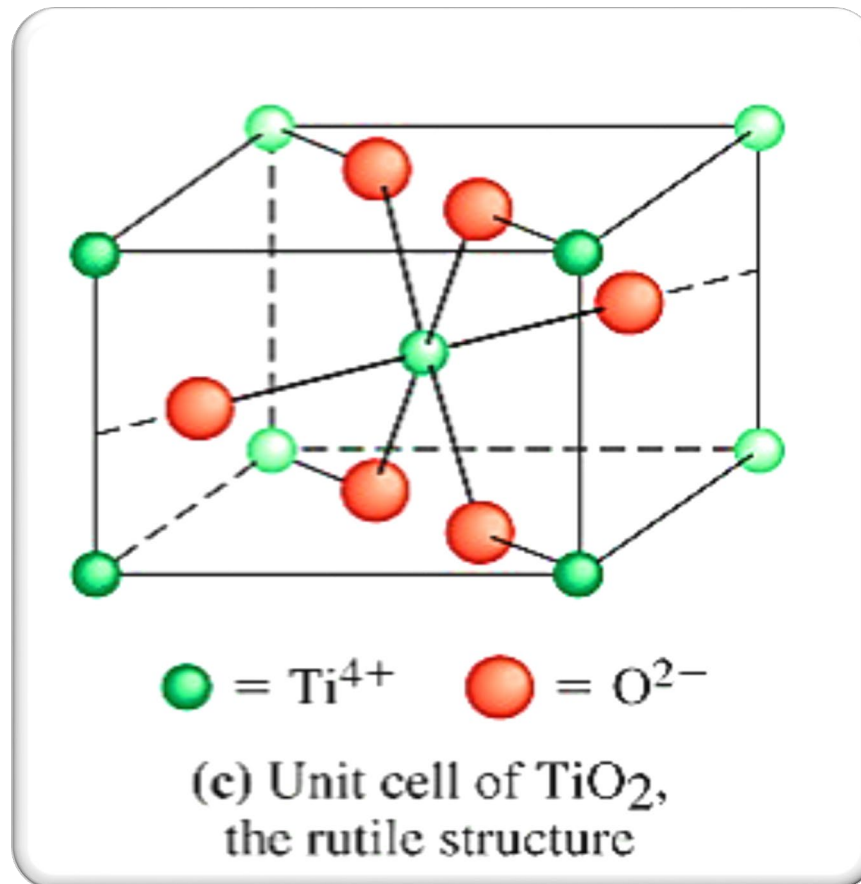

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Exercici**

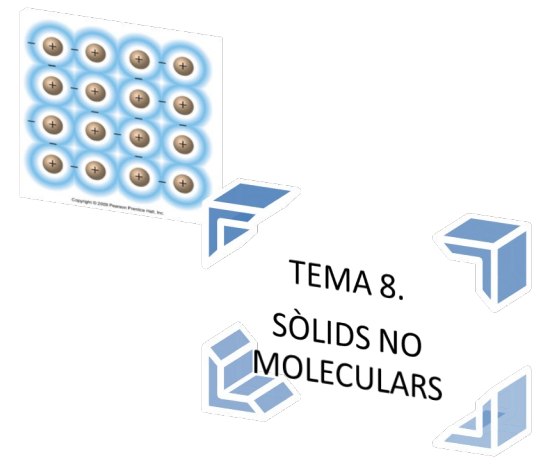
El rutil és un mineral compost per Ti i O. La seua cel·la unitària conté àtoms de Ti en cadascun dels cantons i un àtom de Ti en el centre de la cel·la. Quatre àtoms d'O estan en les cares oposades de la cel·la, i dos es troben completament dins de la cel·la.

(a) Quina és la fórmula química d'aquest mineral?

(b) Quin és el nombre de coordinació de cada àtom?

Sòlids metà·lics

El model del mar d'electrons

Teoria de bandes

Semiconductors

SOLIDS NO MOLECULARS. **Metals**

TABLE 11.7 ■ Types of Crystalline Solids

Type of Solid	Form of Unit Particles	Forces Between Particles	Properties	Examples
Molecular	Atoms or molecules	London dispersion forces, dipole–dipole forces, hydrogen bonds	Fairly soft, low to moderately high melting point, poor thermal and electrical conduction	Argon, Ar; methane, CH ₄ ; sucrose, C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁ ; Dry Ice, CO ₂
Covalent-network	Atoms connected in a network of covalent bonds	Covalent bonds	Very hard, very high melting point, variable thermal and electrical conduction	Diamond, C; quartz, SiO ₂
Ionic	Positive and negative ions	Electrostatic attractions	Hard and brittle, high melting point, poor thermal and electrical conduction	Typical salts—for example, NaCl, Ca(NO ₃) ₂
Metallic	Atoms	Metallic bonds	Soft to very hard, low to very high melting point, excellent thermal and electrical conduction, malleable and ductile	All metallic elements—for example, Cu, Fe, Al, Pt

SÒLIDS NO MOLECULARS. **Metalls.** Model del mar d'electrons

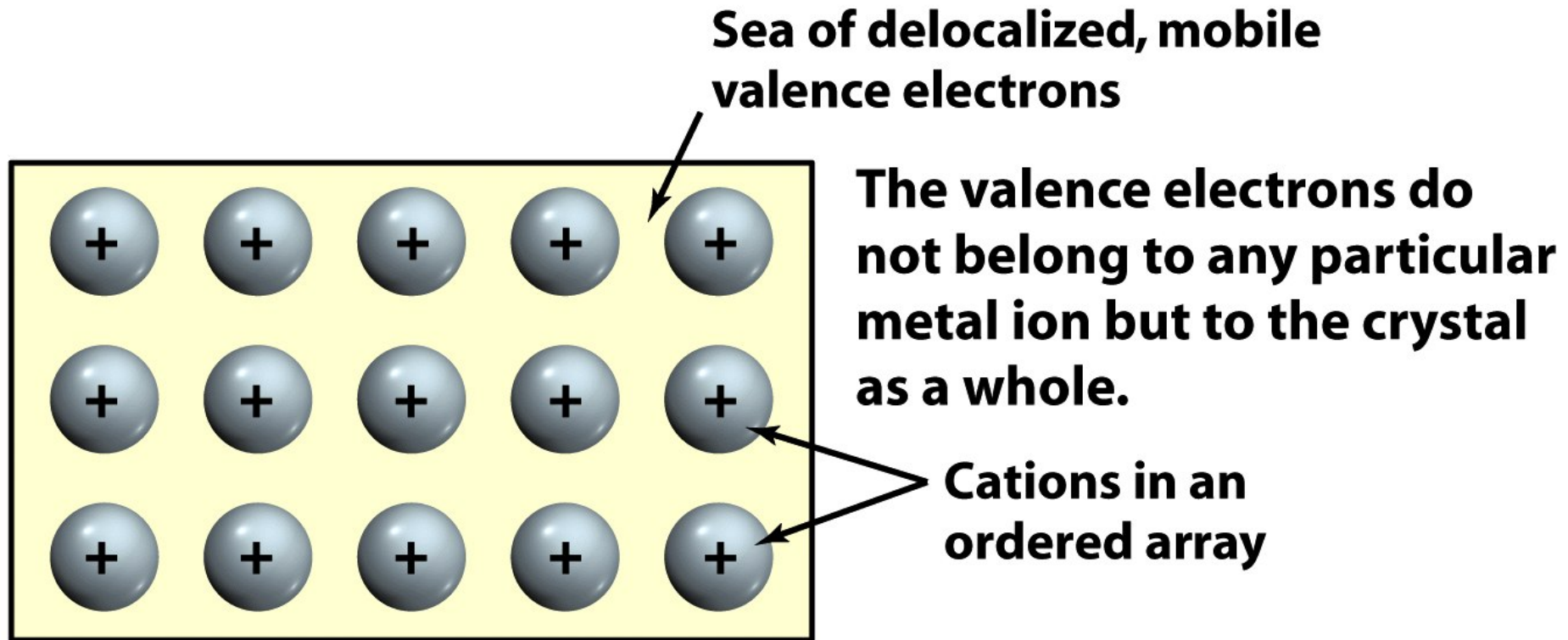
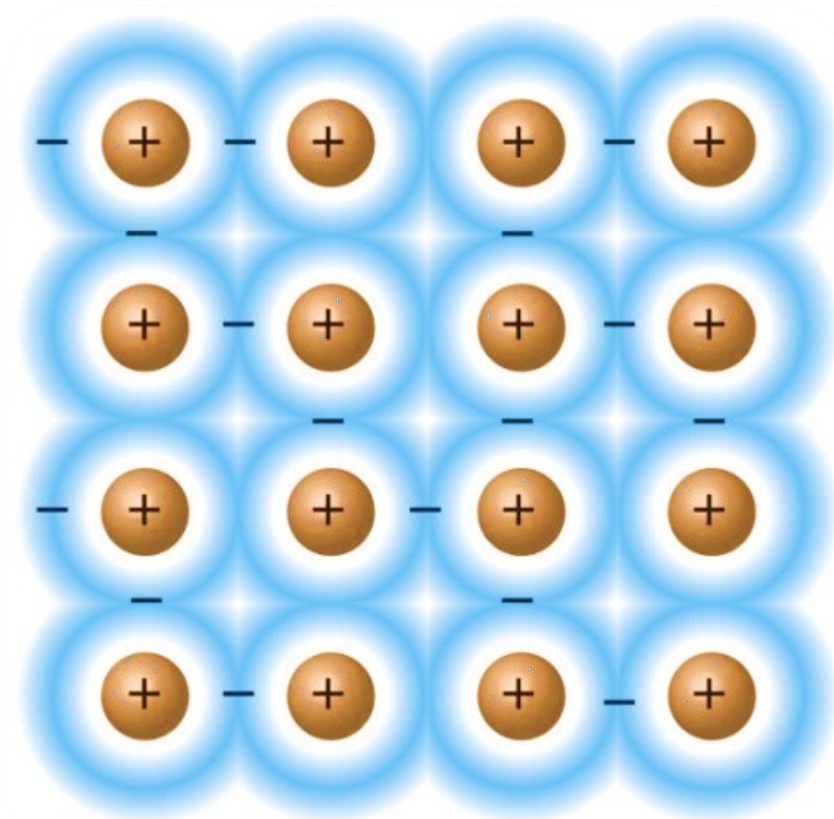

Figure 21-6 Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Model del mar d'electrons

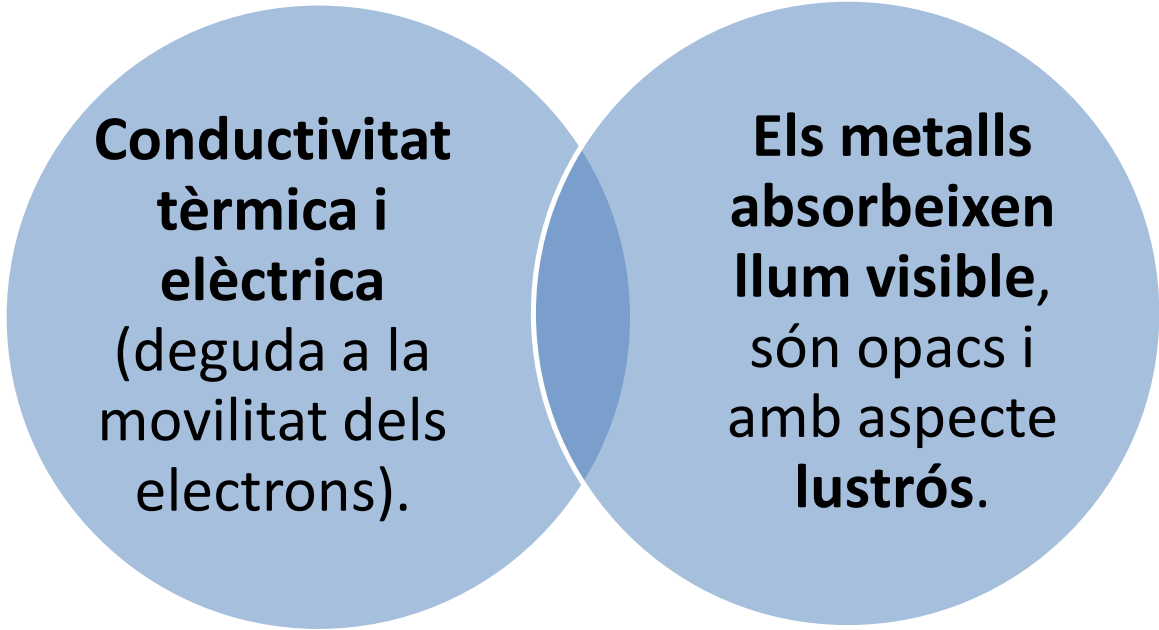
Teoria molt simplificada que descriu un metall sòlid com una **xarxa d'ions positius** immersa en un **“mar d'electrons”** de valència deslocalitzats al llarg de tot el sòlid.

Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.
Copyright © 2009 Pearson Prentice Hall, Inc.

Propietats dels metalls

**Conductivitat
tèrmica i
elèctrica**
(deguda a la
movilitat dels
electrons).

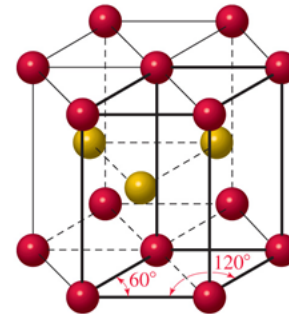
**Els metalls
absorbeixen
llum visible,
són opacs i
amb aspecte
lustrós.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. Estructures

Solen tindre estructures

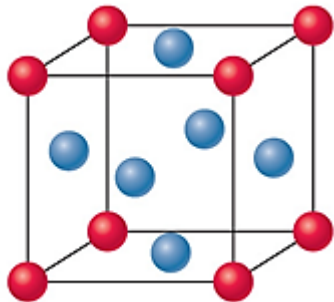
amb nombres de coordinacio de 8 o 12 àtoms

Empaquetament
hexagonal compacte

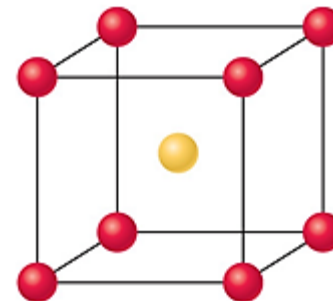

Ag, Cu

Cúbic compacte o cúbic centrat en el cos.

Fe, Na

Cd, Mg

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats

Tenen duresa i punts de fusió variables.

Cosa que està d'acord amb la força dels enllaços.

Que sol augmentar conforme augmenta la quantitat d'electrons disponibles per a formar els enllaços.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Obtenció

1																	18
1 H																	2 He
3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
		Metal			Metalloid				Nonmetal								
11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
55 Cs	56 Ba	57-71	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
87 Fr	88 Ra	89-103	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112 Cn	113 Uut	114 Fl	115 Uup	116 Lv	117 Uus	118 Uuo
57 La	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu			
89 Ac	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr			

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats. Obtenció

The s-block metals occur as chlorides, silicates, and carbonates.

The d- and p-block metals are found as oxides and sulfides, except for the group 3B metals, which occur as phosphates, and the platinum-group metals and gold, which occur in uncombined form.

1A	2A											3A	4A	5A	6A	7A	8A	
Li	Be																	
Na	Mg	3B	4B	5B	6B	7B	8B		1B	2B	Al							
K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga						
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn					
Cs	Ba	La	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi				

	
Chlorides	Silicates
	
Carbonates	Phosphates
	
Oxides	Free metals
	
Sulfides	

There is no mineral source of technetium, a radioactive element that is made in nuclear reactors.

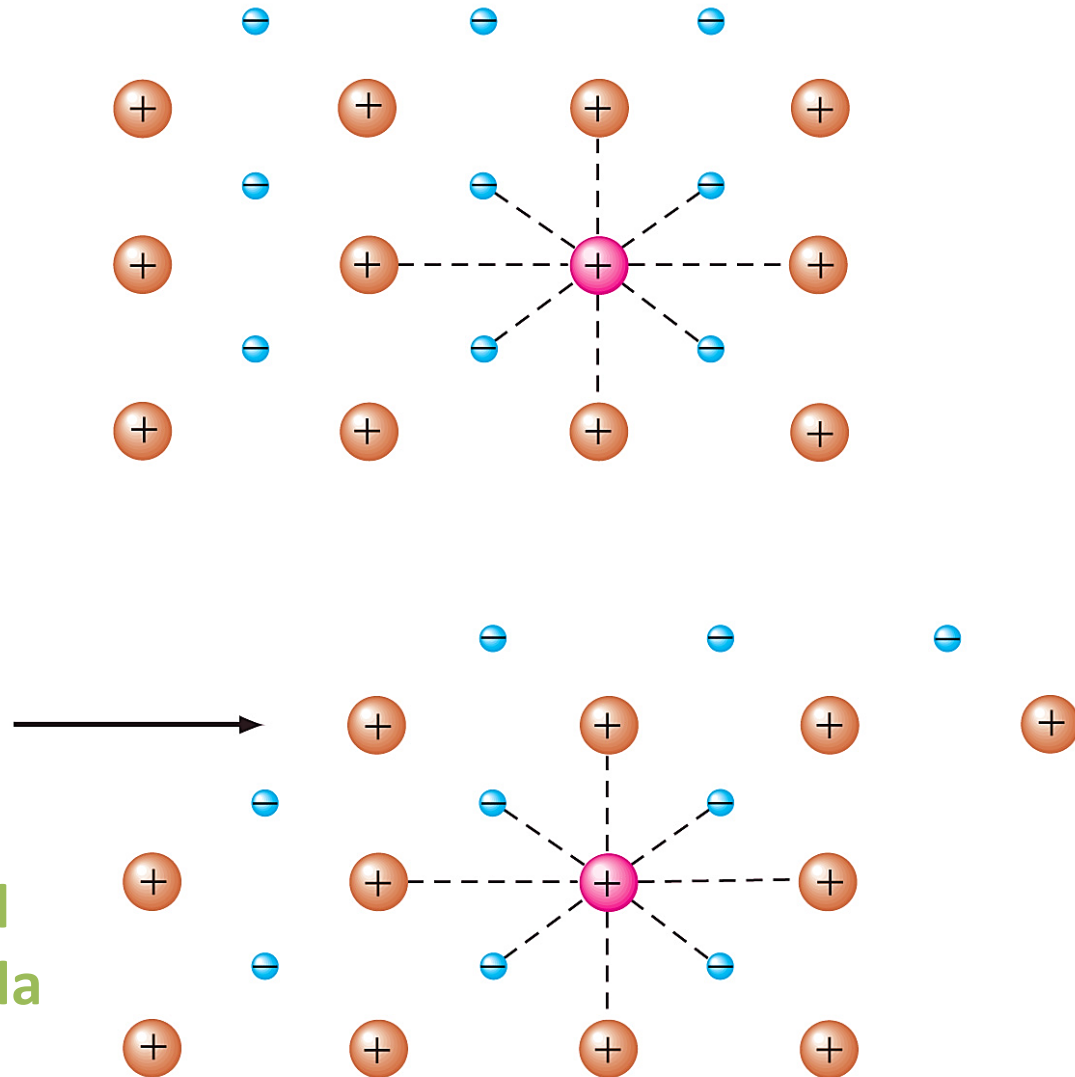
Figure 21-2 Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats

Mal·leabilitat o facilitat de deformació

Força aplicada

El metall es deforma, els enllaços no es trenquen i el mar d'electrons "s'ajusta" a la nova situació.

Lluentor

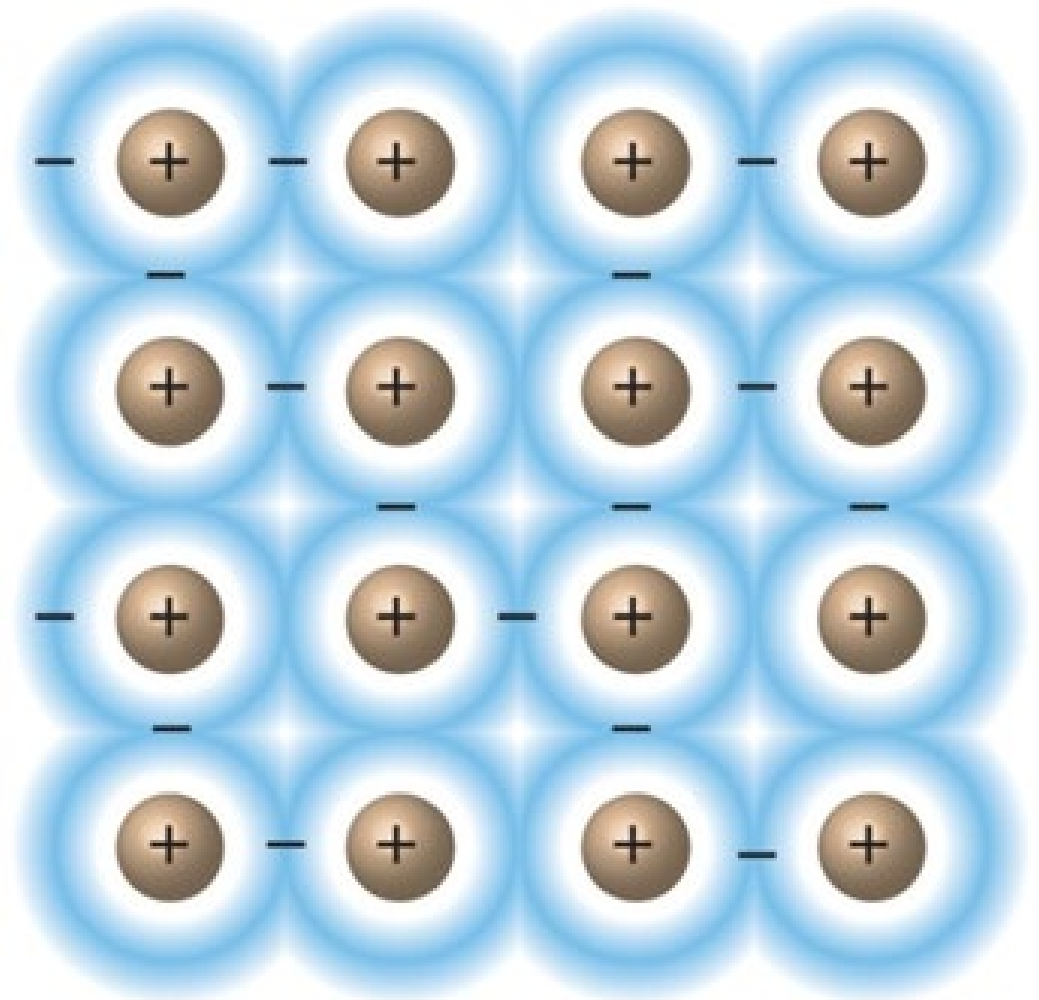
Els electrons lliures del mar poden absorbir llum i emetre'n la mateixa freqüència.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Propietats

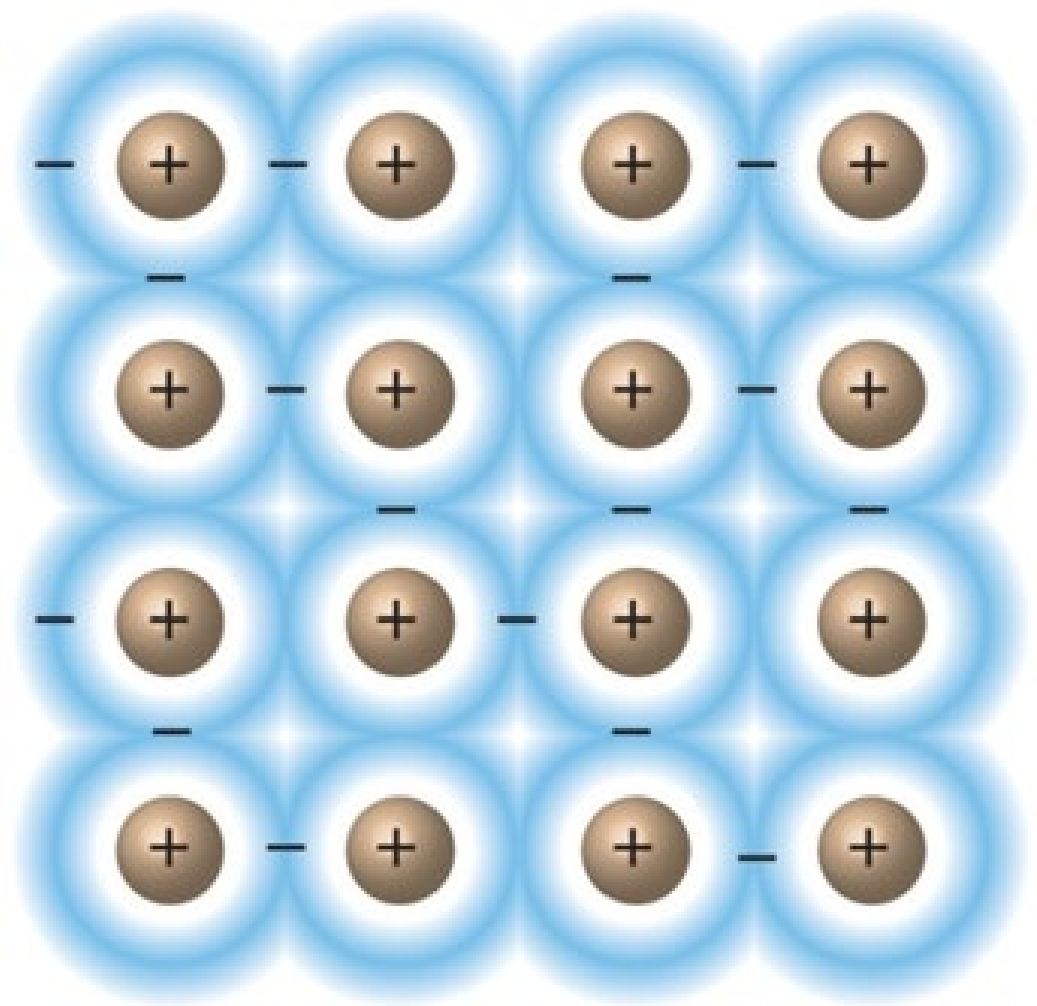
Conductivitat
elèctrica

Teoria de
bandes

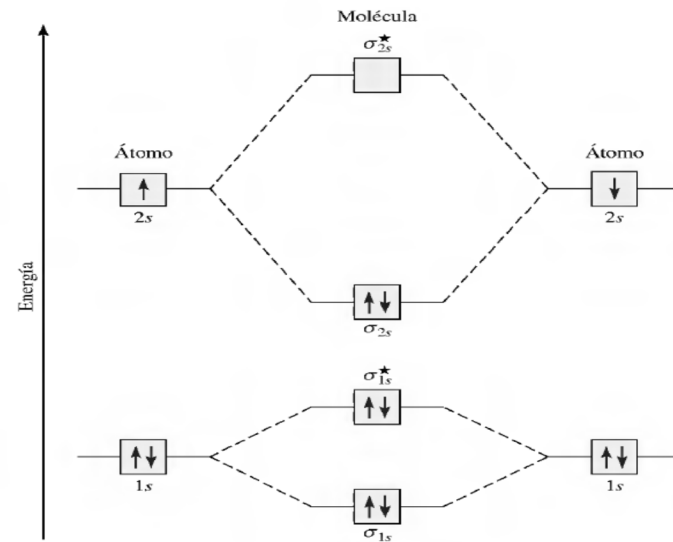
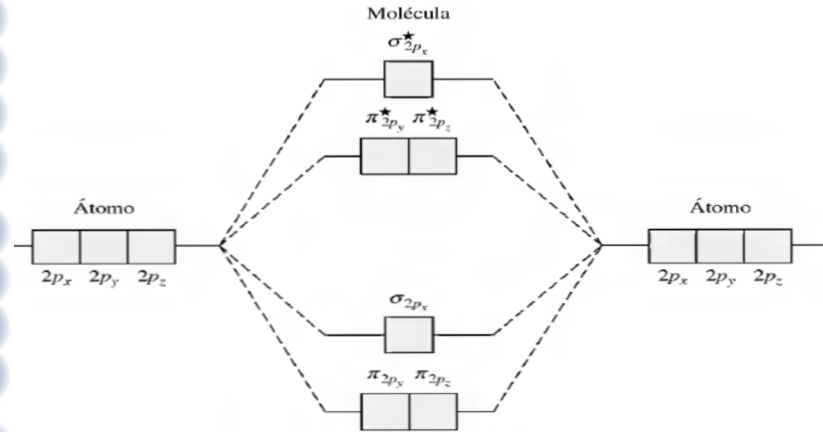
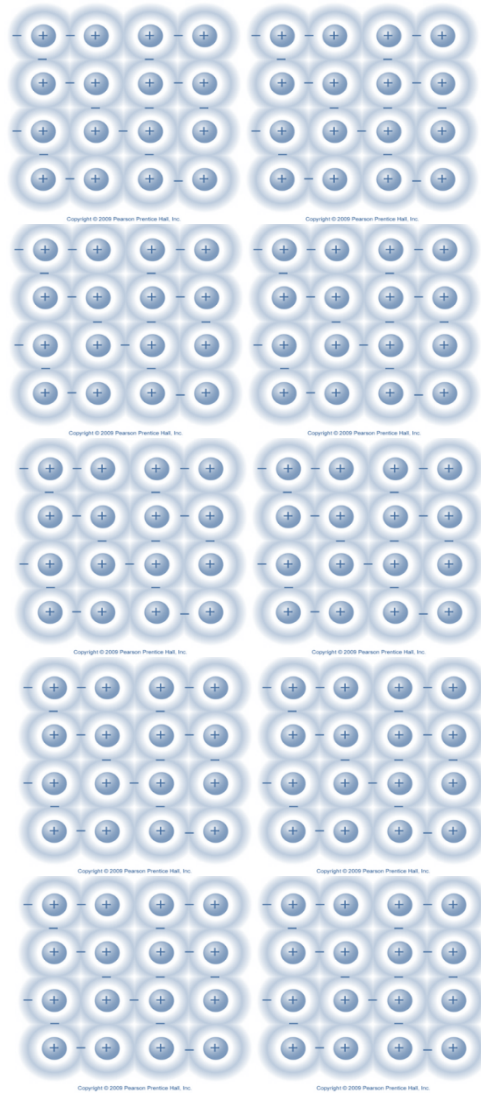

Teoria de bandes

És un tipus de teoria d'orbitals moleculars que s'utilitza per a explicar l'enllaç metàl·lic.

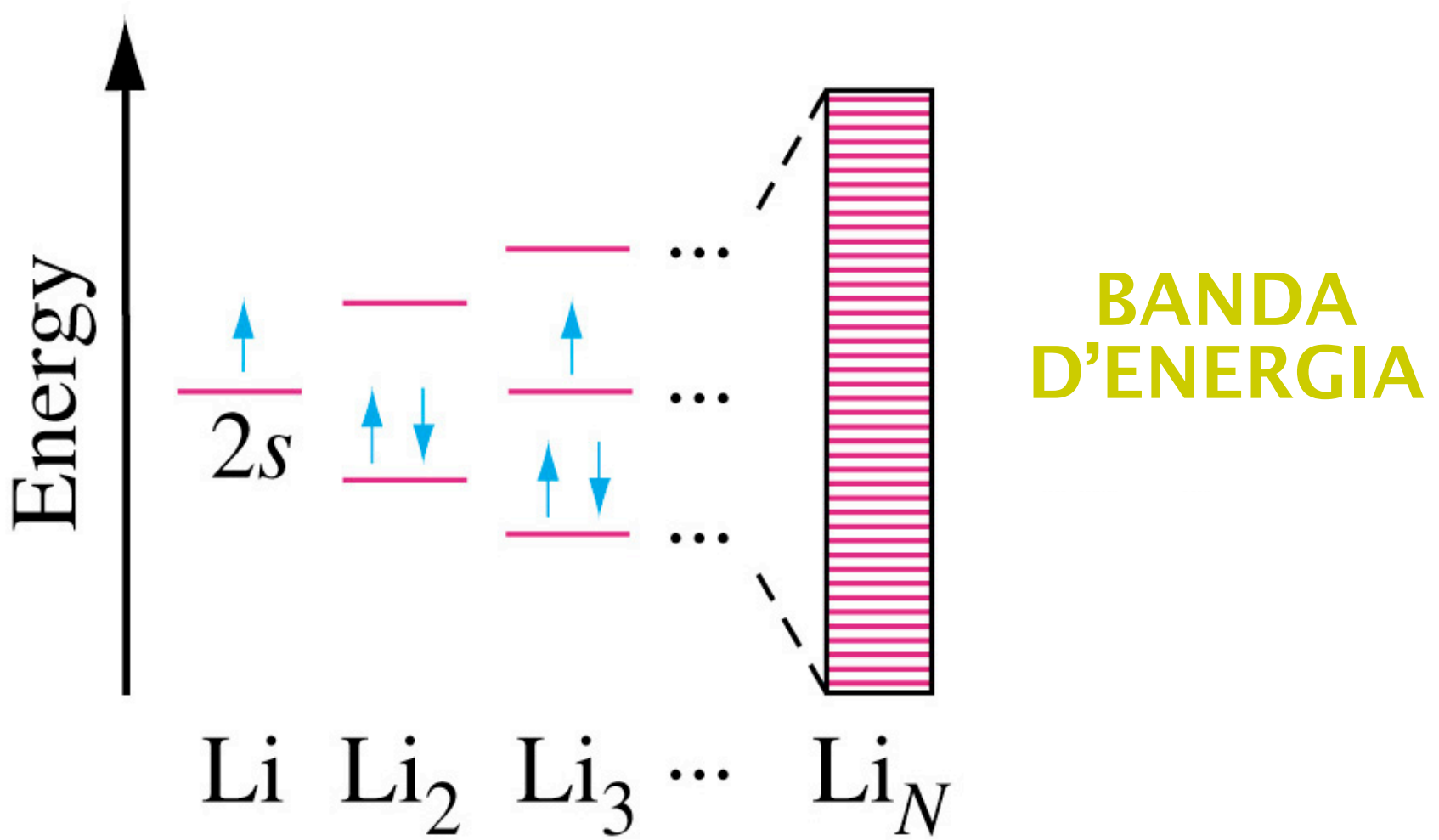

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

Agrupem els àtoms dels metall (com si foren part d'una molècula) i construïm el que s'anomenen **bandes d'energia o conducció.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

Igual que ocorre amb els orbitals podem parlar de bandes d'enllaç o “plenes” i bandes d'antienllaç o “buides”.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

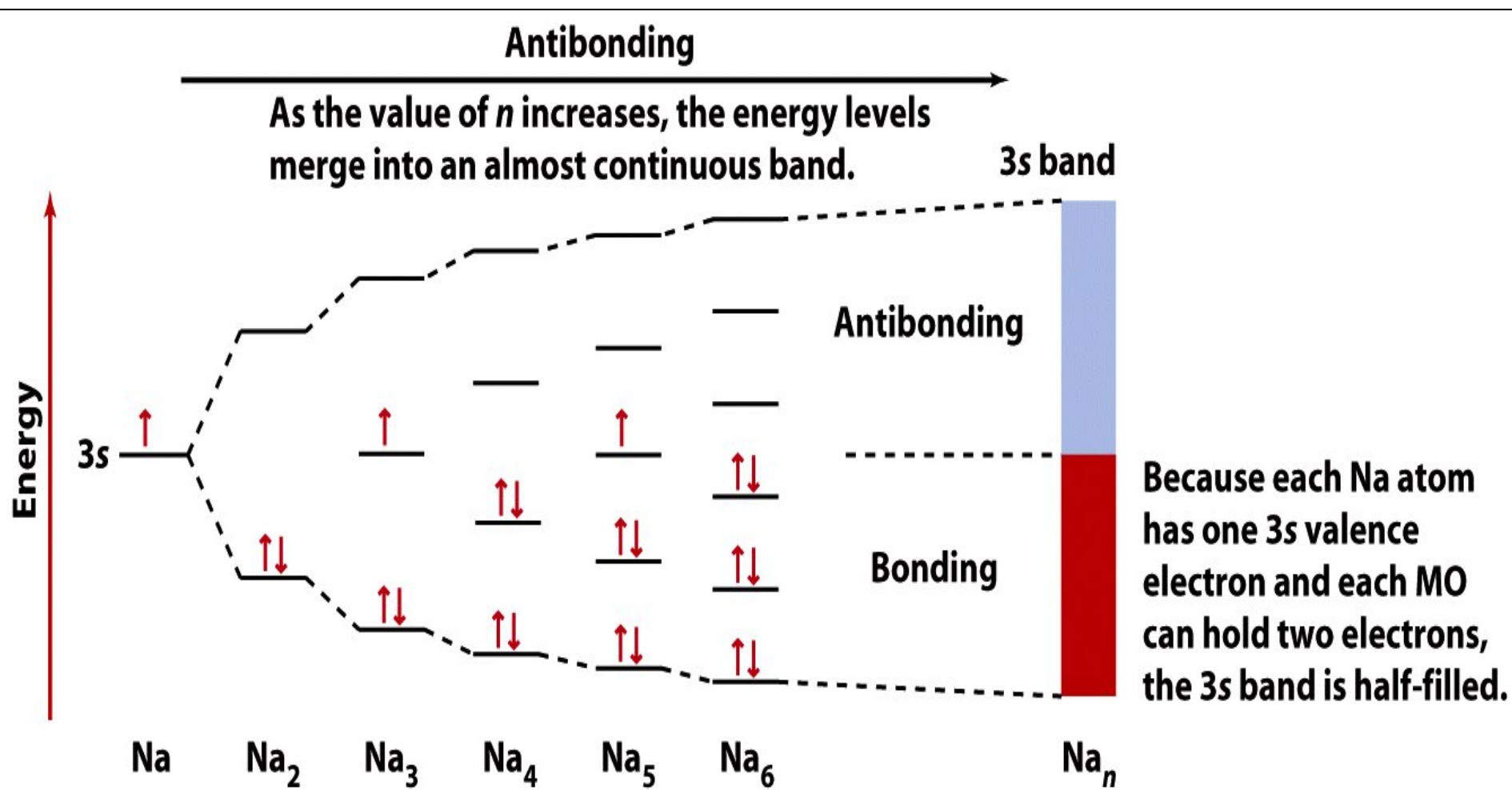

Figure 21-7 Chemistry, 5/e

Com que els electrons han de moure's per les bandes per a "conduir" el corrent elèctric, les bandes també s'anomenen de valència (enllaç) o de conducció (antienllaç).

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

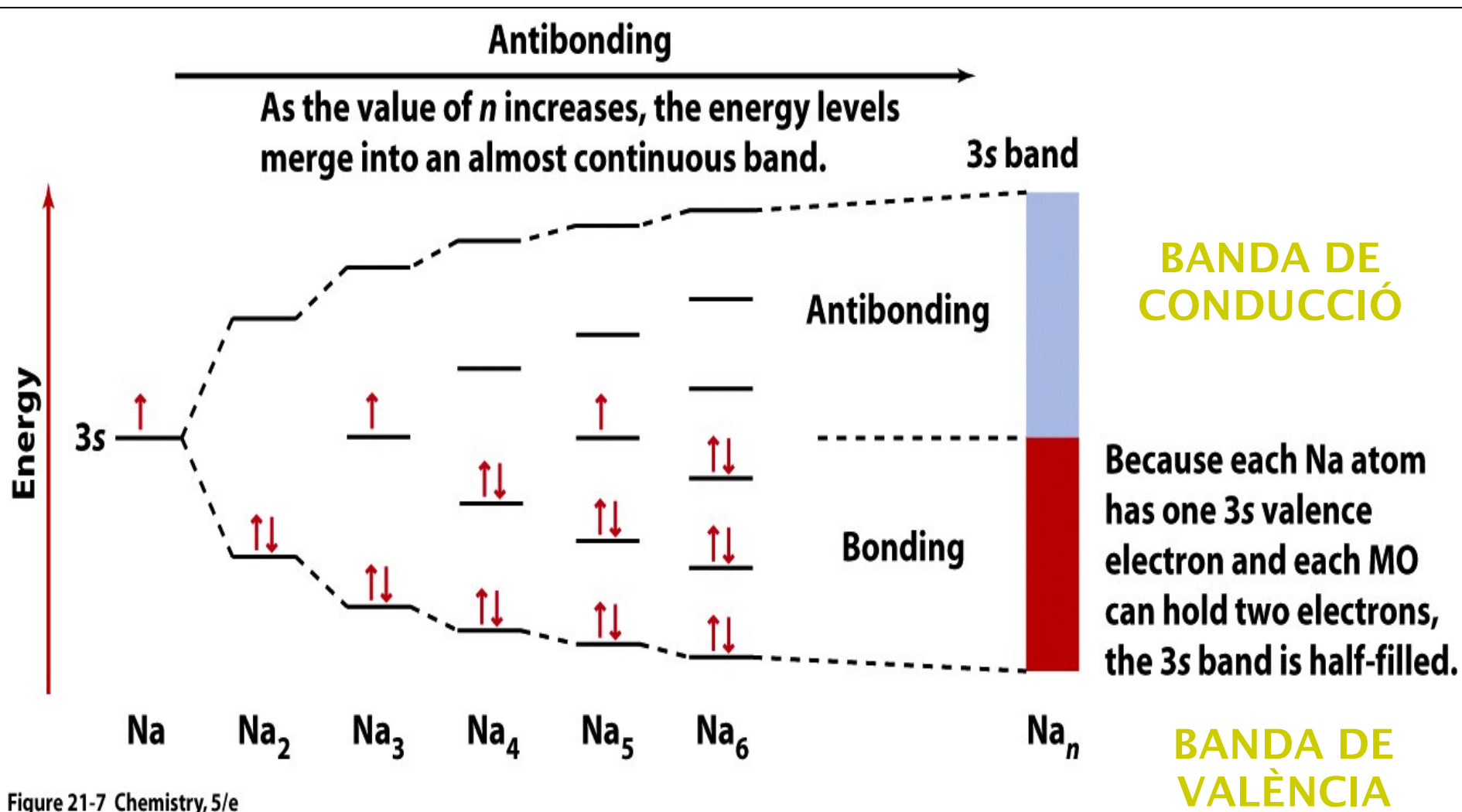
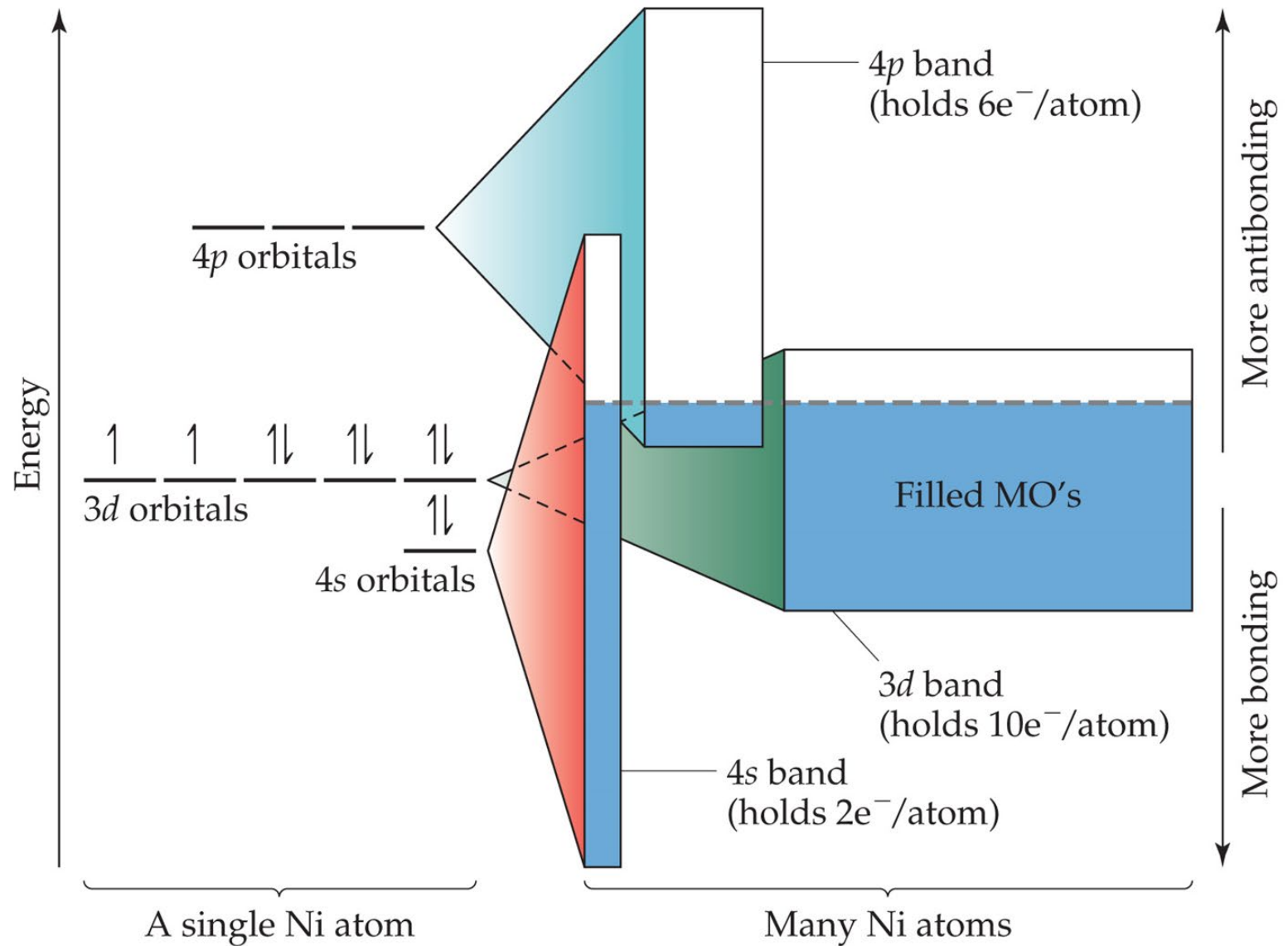

Figure 21-7 Chemistry, 5/e

Per què, doncs, hi ha metalls o aliatges metàl·lics que són conductors, semiconductors o, fins i tot, aïllants com en el cas d'algunes xarxes covalents?

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

**La resposta està en la
influència
(energèticament parlant)
que té la distància
entre les bandes de
conducció i de valència.**

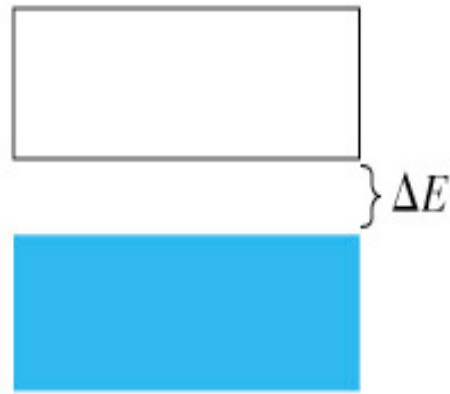
SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

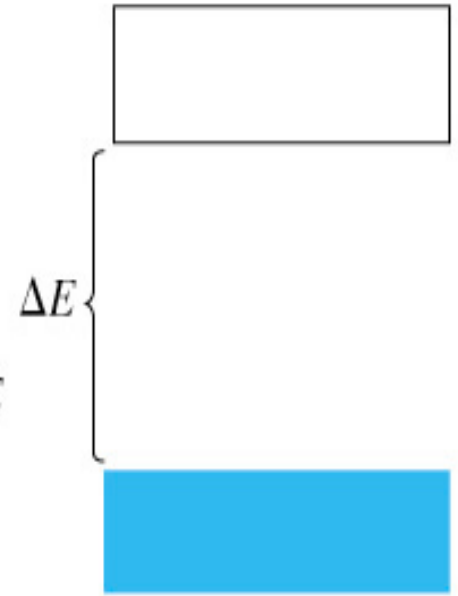
Metall

Metall

Semiconductor

Aïllant

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

La banda de valència (semiplena) serveix també com a banda de conducció.

Ex. Li, Na

Metall

La banda de valència està plena però una banda de conducció solapa amb ella.

Ex. Be

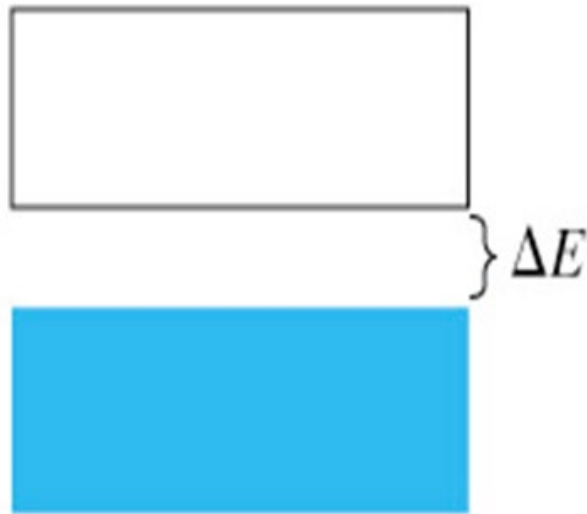
Metall

Conductors

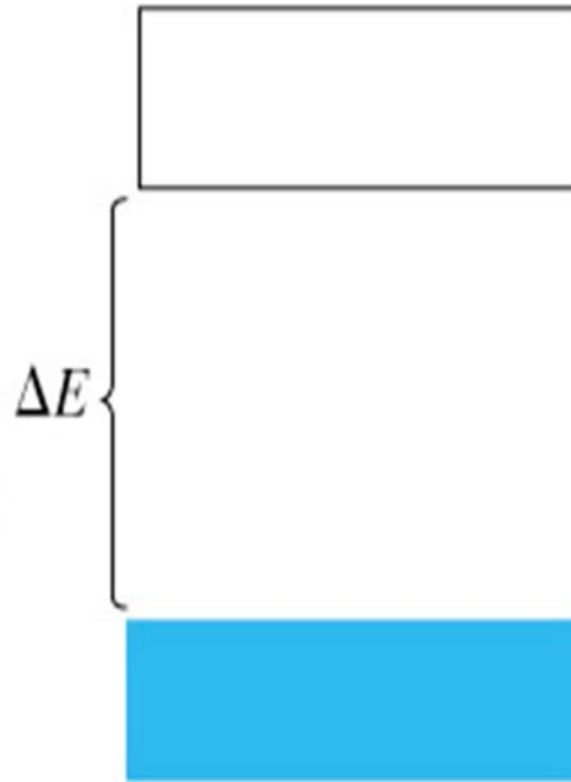

SÒLIDS NO MOLECULARS. Conductivitat elèctrica. Teoria de bandes

La banda de valència està plena i la de conducció buida; però hi ha poca diferència d'energia, de manera **que alguns electrons poden passar d'una a l'altra** adquirint energia tèrmica.

Semiconductor

Aïllant

Pocs electrons poden efectuar la transició a la banda de conducció i, per això, aquests compostos no condueixen l'electricitat.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

TABLE 21.3 Band Gaps for the Group 4A Elements

Element*	Band Gap (kJ/mol)	Type of Material
C (diamond)	520	Insulator
Si	107	Semiconductor
Ge	65	Semiconductor
Sn (gray tin)	8	Semiconductor
Sn (white tin)	0	Metal
Pb	0	Metal

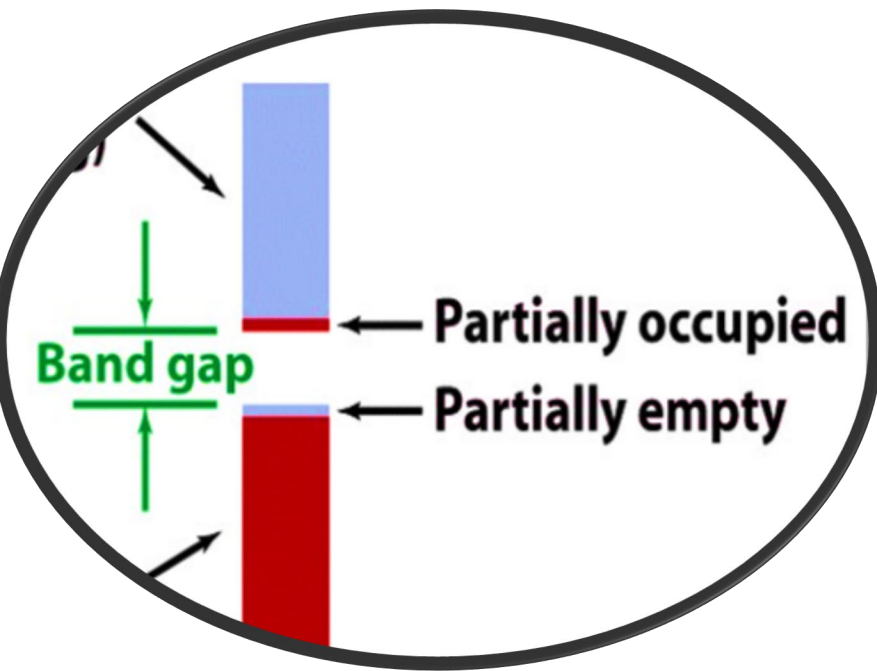
*Si, Ge, and gray Sn have the same structure as diamond.

El cas particular dels semiconductors.

Extrínsecs i intrínsecs.

**Una posició intermèdia
entre les bandes de conducció
i de valència.**

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

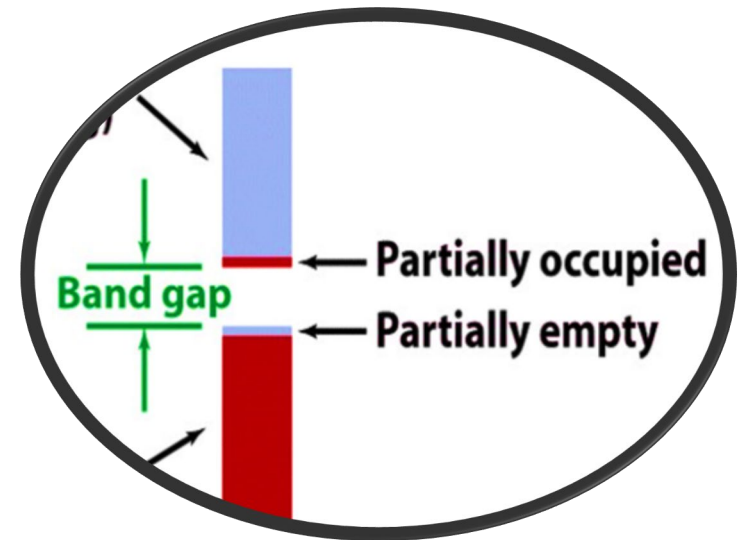
Semiconductors intrínsecs

l'energia de separació entre la banda de valència i la de conducció és constant.

.

Semiconductors intrínsecs

Els electrons d'aquests semiconductors poden absorbir certes longituds d'ona amb l'energia suficient per a conduir el corrent.

Semiconductors intrínsecs purs

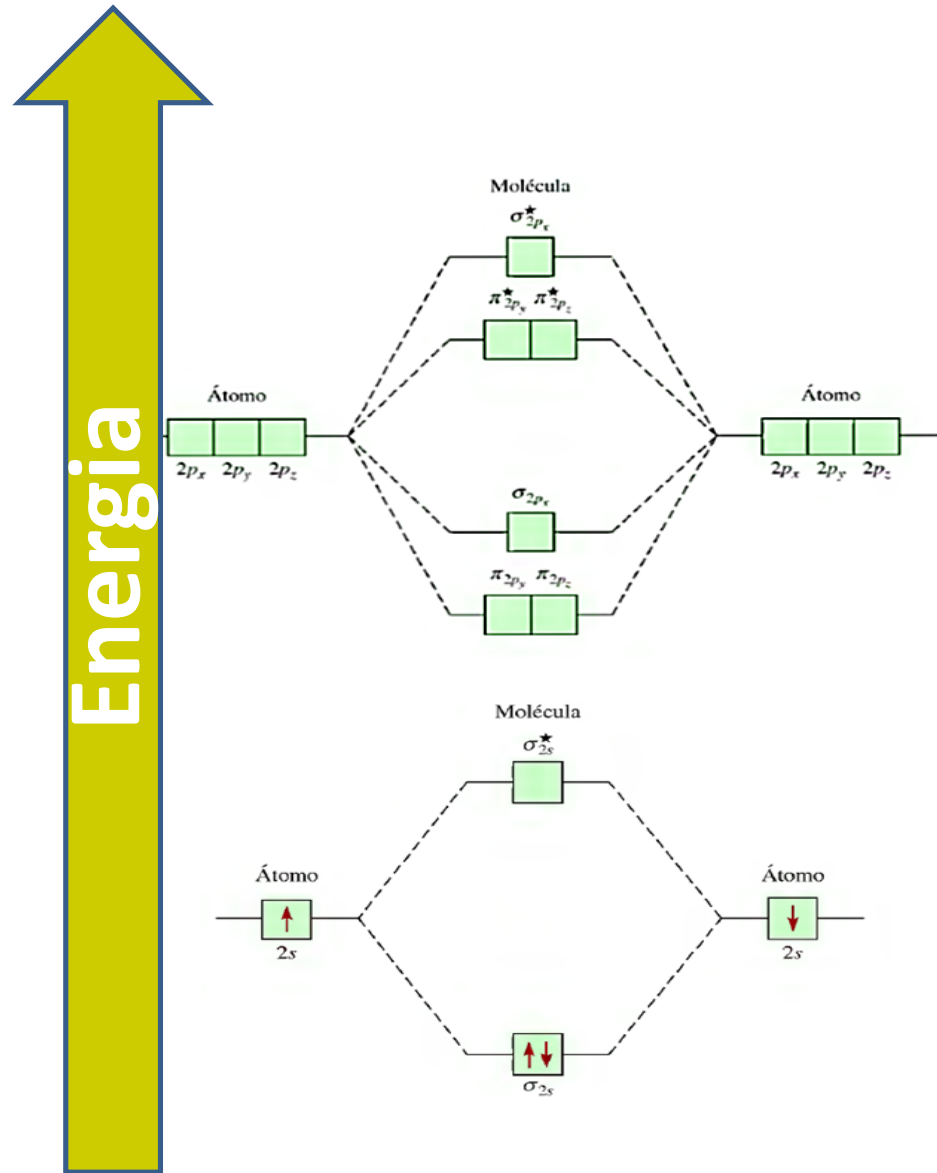
Formats per només un element.

TABLE 21.3 Band Gaps for the Group 4A Elements

Element*	Band Gap (kJ/mol)	Type of Material
C (diamond)	520	Insulator
Si	107	Semiconductor
Ge	65	Semiconductor
Sn (gray tin)	8	Semiconductor
Sn (white tin)	0	Metal
Pb	0	Metal

*Si, Ge, and gray Sn have the same structure as diamond.

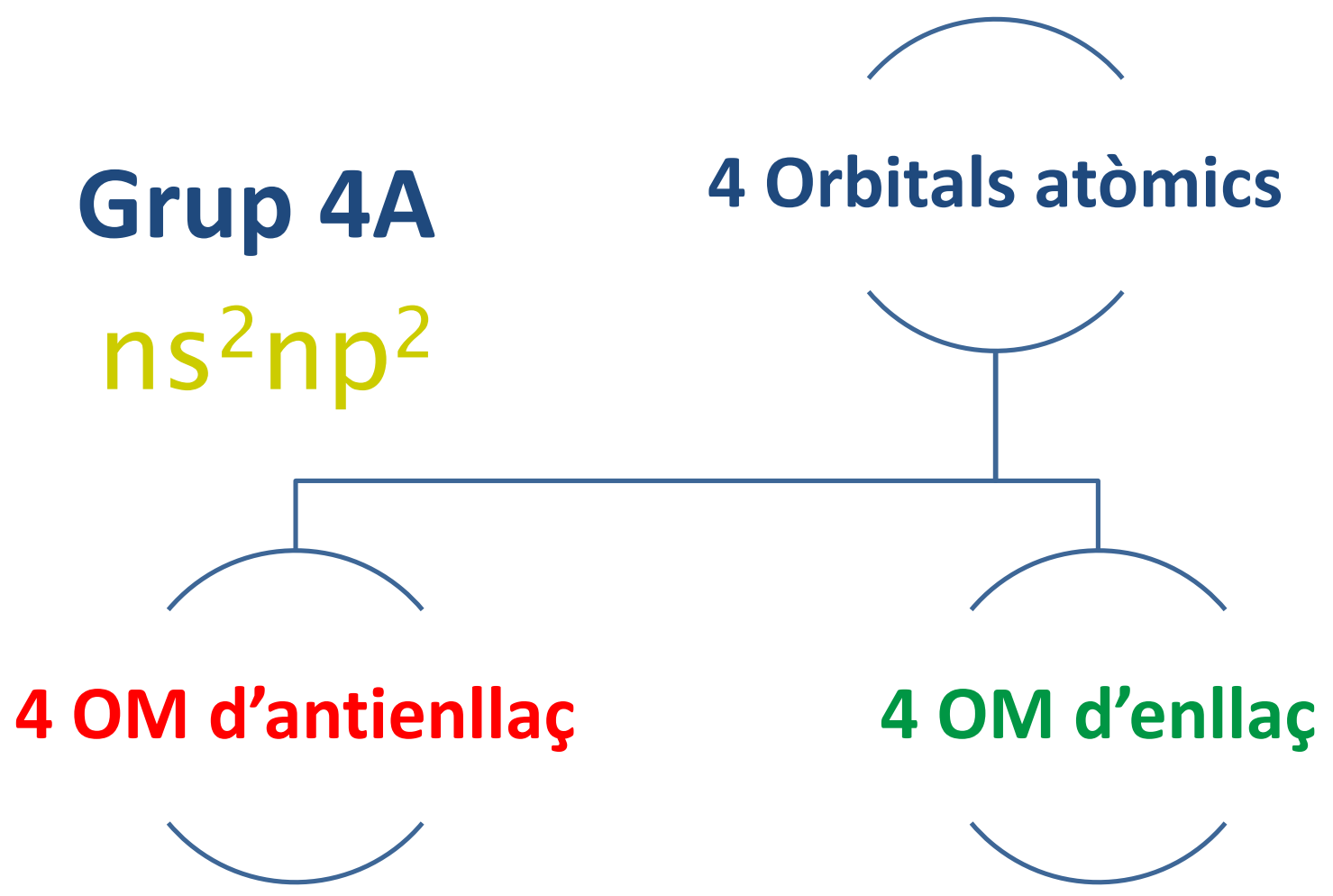
SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

Grup 4A

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

La distància entre les bandes va apropant-se **segons anem incrementat** el radi atòmic.

radi atòmic

TABLE 21.3 Band Gaps for the Group 4A Elements

Element*	Band Gap (kJ/mol)	Type of Material
C (diamond)	520	Insulator
Si	107	Semiconductor
Ge	65	Semiconductor
Sn (gray tin)	8	Semiconductor
Sn (white tin)	0	Metal
Pb	0	Metal

*Si, Ge, and gray Sn have the same structure as diamond.

I si mesclem metalls de diferents grups?

InSb

GaAs

CdTe

Band gap (KJ)= 17

138

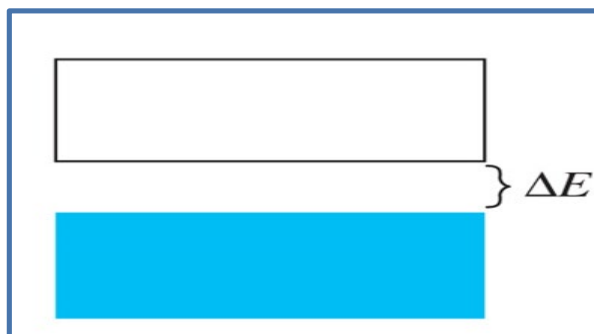
145

Band gap (eV)= 0,18

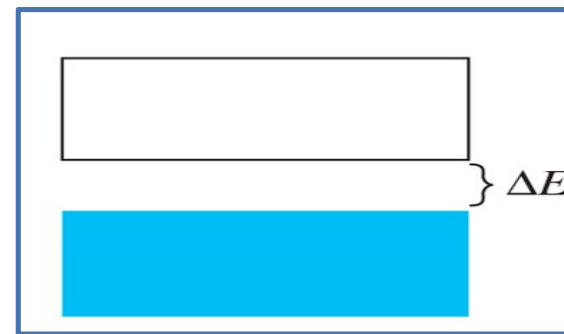
1,43

1,50

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

L'espai de banda augmenta segons augmenta la **distància entre els grups**.

També augmenta segons augmenta la **diferència d'electronegativitat entre els elements**.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

InSb

GaAs

CdTe

1																	18
1																	2
3	4											5	6	7	8	9	10
11	12											13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
87	88	89-103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118

Grup 4A

$ns^2 np^2$

57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103
Ac	Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Tendències generals

1

2

4

InSb

GaAs

CdTe

Band gap (KJ)= 17

138

145

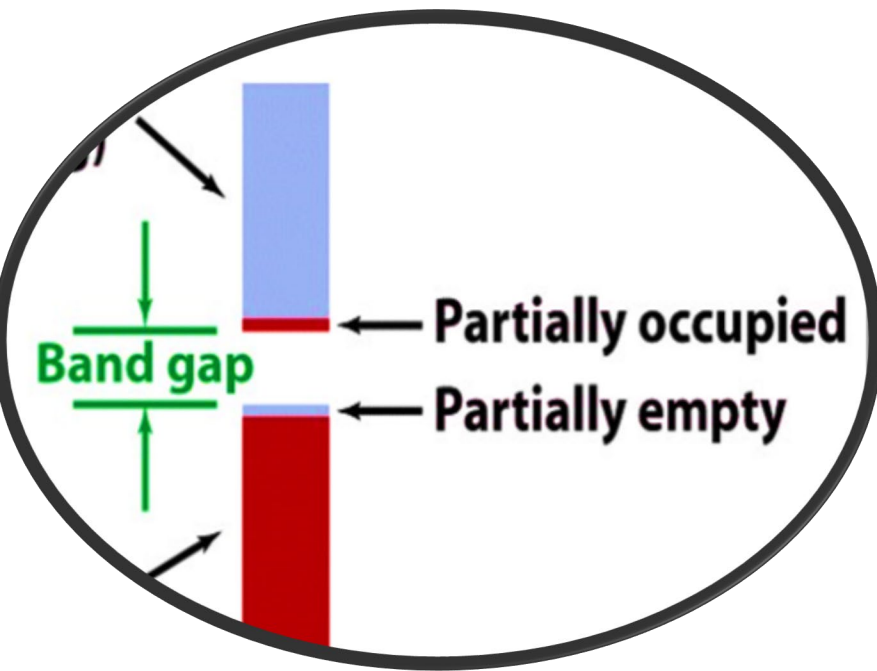
Band gap (eV)= 0,18

1,43

1,50

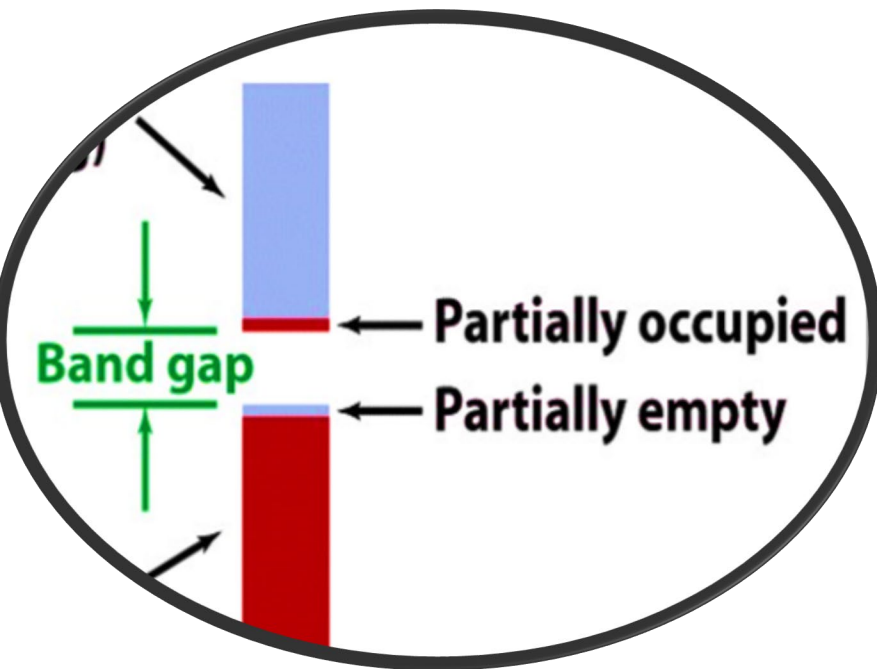
Són més semiconductors.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

Semiconductors extrínsecs: la magnitud de l'energia interbandes està controlada per l'addició d'impureses.

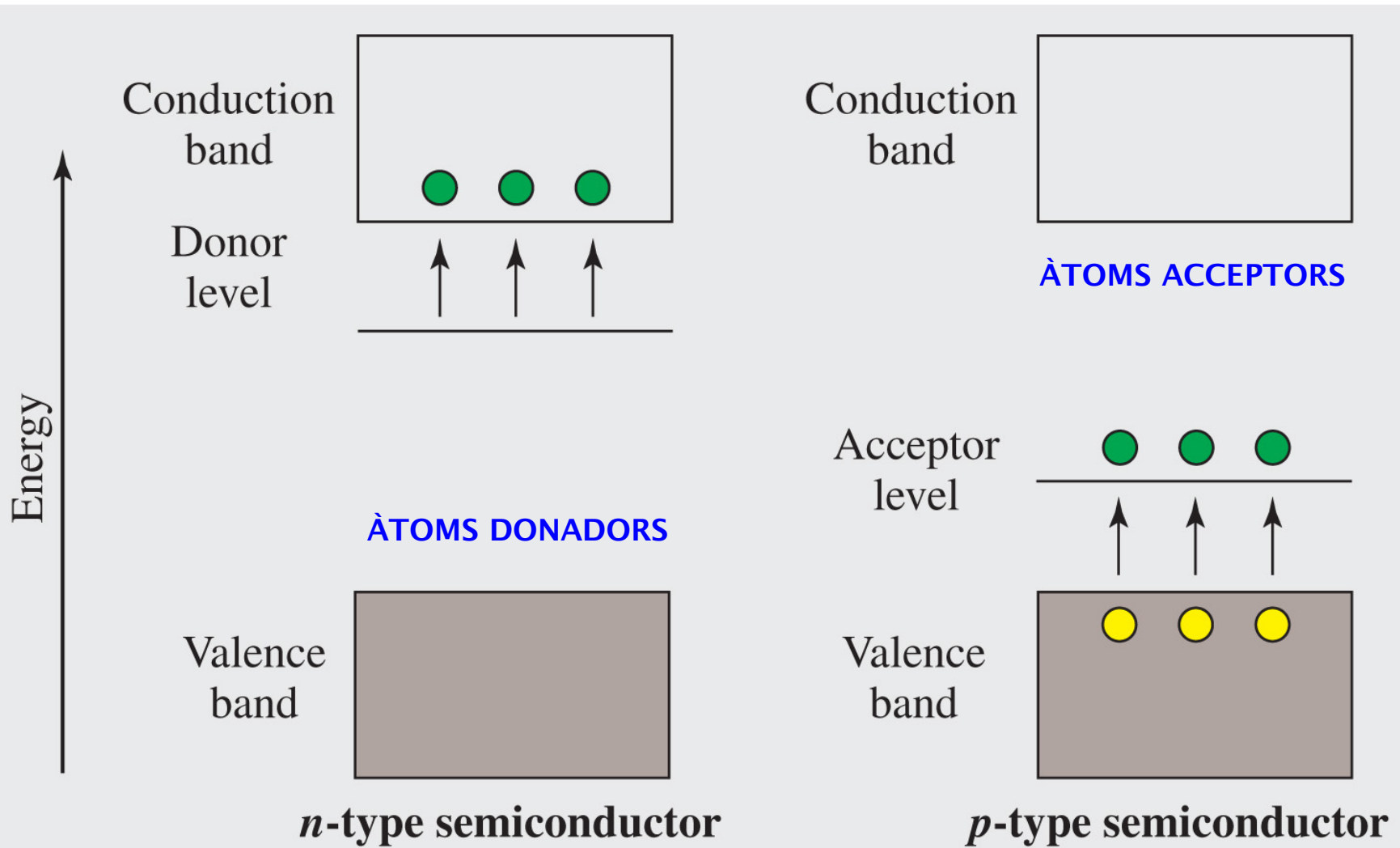
SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Teoria de bandes

És el fenomen
conegut com a
DOPATGE

que consisteix en l'addició
d'una xicoteta quantitat d'un
àtom diferent del metall
principal per a facilitar-ne la
conducció elèctrica.

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Dopatge

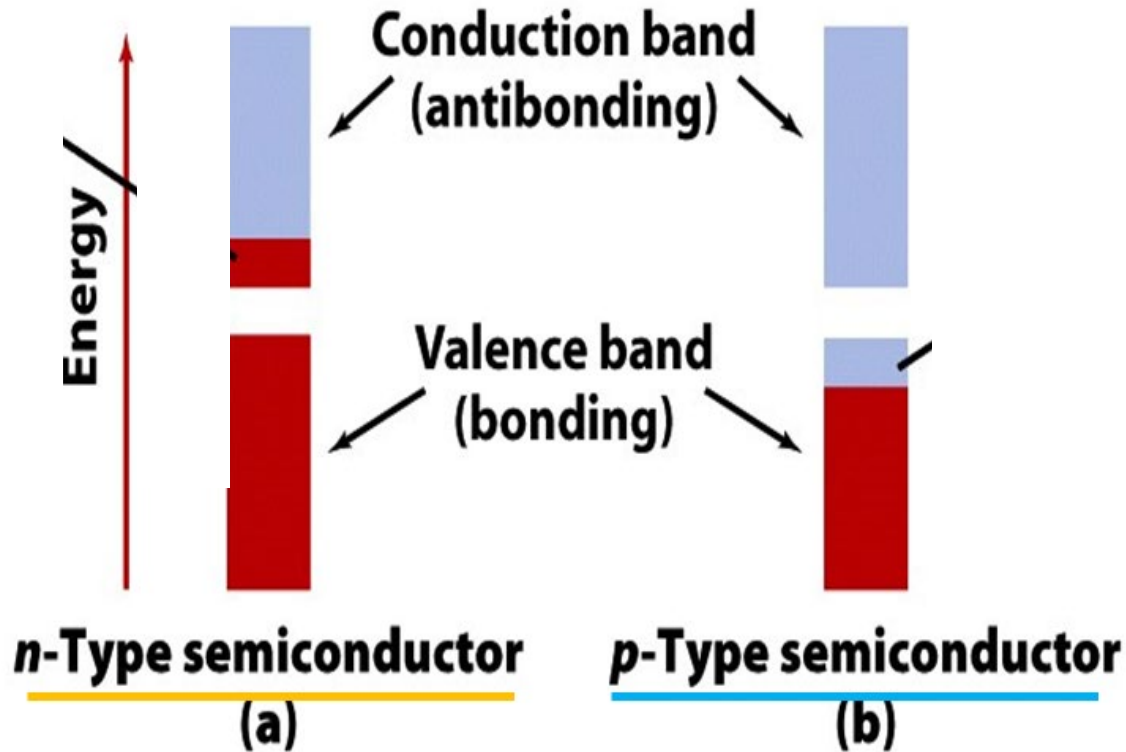

SÒLIDS NO MOLECULARS. Semiconductors. Dopatge

SiP

Si ($3s^23p^2$)
P ($3s^23p^3$)

SiAl

Si ($3s^23p^2$)
Al ($3s^23p^1$)

Figure 21-11 Chemistry, 5/e
© 2008 Pearson Prentice Hall, Inc.

Un semiconductor de tipus **n** s'ha dopat amb un element **que aporta més electrons** dels necessaris per a fer enllaç i passen a la banda de conducció.

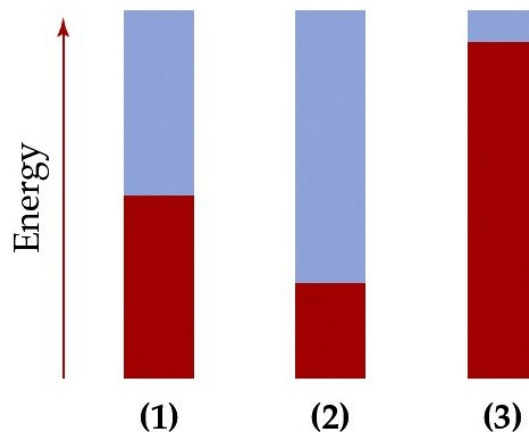
Un semiconductor de tipus **p** s'ha dopat amb un element **que té menys electrons dels necessaris** per a fer enllaç i passen a la banda de conducció.

Apliquem els coneixements adquirits

Activitat 1. Penseu en un cristall de Ge que s'ha dopat amb una xicoteta quantitat d'alumini. El cristall dopat és un semiconductor de tipus n o p? Compareu la conductivitat del cristall dopat amb el de Ge.

Activitat 2. Els punts de fusió del crom i del zinc són $1907\text{ }^{\circ}\text{C}$ i $420\text{ }^{\circ}\text{C}$, respectivament. Utilitzeu la teoria de bandes per a tenir-ne en compte la diferència.

Activitat 3. La figura següent representa l'ocupació de les bandes s i p per al Mo, la Ag i el Y. **a)** Quina banda associaries a quin metall? **b)** Podries ordenar els metalls per punt de fusió?

ACTIVITAT 1. SOLUCIÓ

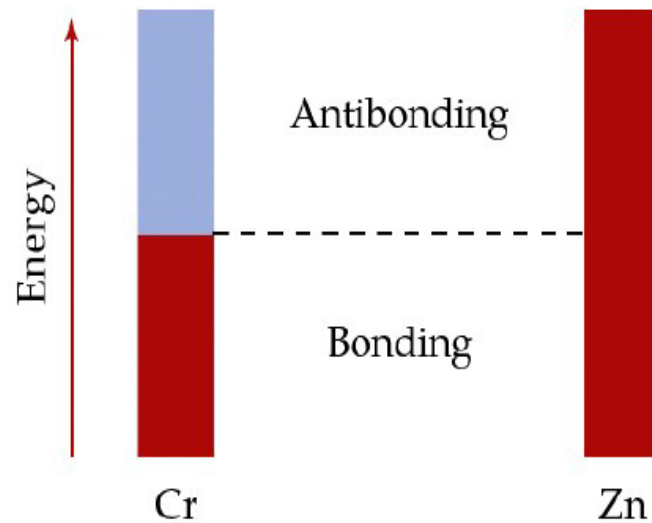
Tingueu en compte la ubicació del Ge i de l'alumini en la taula periòdica i el nombre de valència dels electrons en el cristall dopat en relació amb el nombre en Ge pur. Els semiconductors dopats amb més electrons que el semiconductor pur són de tipus n, i els que tenen menys electrons són de tipus p.

El Ge, igual que el silici, és un semiconductor del grup 4A i l'alumini, com el bor, pertany al grup 3A. Per tant, el Ge dopat és un semiconductor de tipus p perquè cada àtom d'Al té un electró menys en la capa de valència dels que calen per a unir-se als quatre àtoms Ge (com el silici, el Germani té l'estructura del diamant). La banda de valència es buida parcialment, cosa que dona compte de la conductivitat elèctrica. La conductivitat és més gran que la del Ge pur perquè el Ge dopat té molts més buits positius a la banda de valència. És a dir, han quedat més als MO vacants i disponibles per als electrons excitats per un potencial elèctric.

ACTIVITAT 2. SOLUCIÓ

Les configuracions d'electrons són $[\text{Ar}] 3d^5 4s^1$ per Cr i $[\text{Ar}] 3d^{10} 4s^2$ per Zn. Suposem que el 3d i les bandes 4s es solapen. La banda composta dels orbitals moleculars (OM) pot allotjar un total de 12 electrons de valència per un àtom de metall i per tant estarà a la meitat per a Cr i completament plena per al Zn. Els punts de fusió seran dependents dels OM enllaçants i antienllaçants ocupats.

S'hi preveu un enllaç fort i, per tant, un punt de fusió conseqüent més alt per a Cr perquè tots els OM enllaçants estan ocupats i els antienllaçants, buits. En el cas del Zn, l'enllaç serà més dèbil i s'hi obtindrà un punt de fusió més baix perquè tant els OM enllaçants com els antienllaçants estan ocupats. (El fet que Zn siga un metall suggereix que els orbitals 4p també contribueixen a la banda composta d'OM).

ACTIVITAT 3. SOLUCIÓ

Com a metalls de transició de segona sèrie, Ag, Mo i Y tenen electrons de valència 5s i 4d. Tot els electrons de valència ocuparan una banda s-d composta, que pot allotjar 12 electrons per a cadascun dels àtoms del metall. Per a identificar cada metall, heu de comptar el nombre d'electrons de valència 5s i 4d i comparar-lo amb la població de bandes que es mostra en la imatge (1), (2) i (3) de l'enunciat de l'activitat. Tant el punt de fusió com la duresa d'un metall s'espera que augmenten a mesura que augmenta la diferència entre el nombre d'electrons enllaçants i antienllaçants.

(a) L'Ag del grup 1B té 11 electrons de valència. D'aquesta manera, la seua banda s-d estarà quasi completa, que correspon a la imatge (3). Mo del grup 6B té sis electrons de valència. La seua banda s-d està exactament mig plena i, per tant, correspon a la imatge (1). Y, en el grup 3B, té tres electrons de la capa de valència. La seua banda s-d és una quarta part, que correspon a la imatge (2).

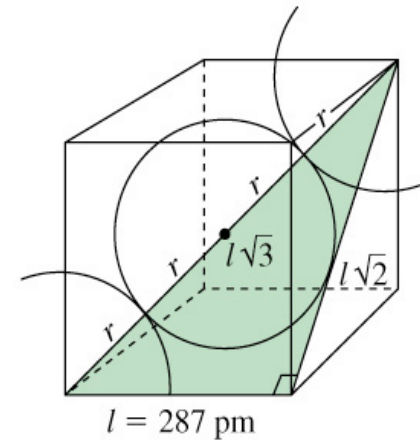
(b) El Mo té el punt de fusió més alt, ja que els seus OM s'enllacen completament i els OM antienllaçants queden completament vacants. Ag té el punt de fusió més baix perquè té sis enllaços electrons i cinc electrons antienllaçants per àtom d'Ag, un excés d'un sol electró d'enllaç per àtom d'Ag.

(e) El Mo és molt dur perquè té un excés de sis electrons d'enllaç per àtom de Mo. La Ag és molt blanda, ja que té un excés d'un sol electró d'enllaç per àtom de Ag. Tant la duresa com el punt de fusió augmenten a mesura que augmenta la força de l'enllaç metall-metall.

Ag ($4d^{10}5s^1$) 961 °C; Mo ($4d^55s^1$) 2623 °C; Y ($4d^15s^2$) 824 °C

Activitats. Estructures cristal·lines. Solucionari

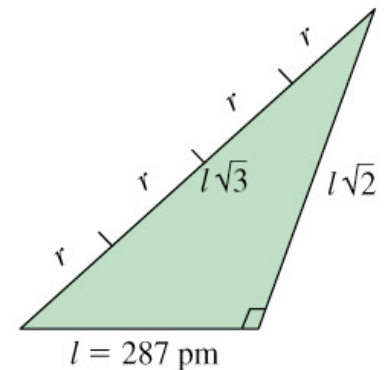
Exercici 1. A T ambient, el ferro cristal·litza en una estructura **bcc**. Mitjançant difracció de raigs X s'ha determinat que l'aresta de la cel·la cúbica és de 287 pm. Quin és el radi d'un àtom de ferro?

$$4r = l\sqrt{3}$$

Radi de l'àtom de Fe, $r = 124 \text{ pm}$

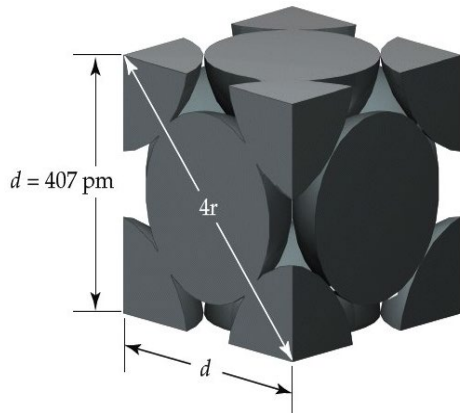

Exercici 2. La plata cristal·litza en un empaquetament cúbic compacte amb una aresta de 407 pm. Quin és el radi de l'àtom de plata en pm?

L'empaquetament cúbic compacte utilitza una cel·la cúbica centrada en la cara. Mirant qualsevol cara del cub per davant es mostra que els àtoms de la cara toquen els àtoms de les cantonades al llarg de la diagonal de la cara, però això els àtoms de les cantonades no es toquen els uns als altres per la diagonal. Per tant, cada diagonal és igual a quatre radis atòmics, $4r$:

$$\text{fcc: } \boxed{l = \sqrt{8} \cdot r}$$

Com que la diagonal i les dues vores del cub formen un triangle rectangle, podem utilitzar el teorema de Pitagòres per a establir que la suma dels quadrats de les dues arestes és igual al quadrat de la diagonal, $d^2 + d^2 = (4r)^2$ i, a continuació, aïllar r , el radi d'un àtom:

$$d^2 + d^2 = (4r)^2$$

$$2d^2 = 16r^2 \quad \text{and} \quad r^2 = \frac{d^2}{8}$$

$$\text{thus } r = \sqrt{\frac{d^2}{8}} = \sqrt{\frac{(407 \text{ pm})^2}{8}} = 144 \text{ pm}$$

Exercici 3. El níquel cristal·litza en un empaquetament cúbic centrat en les cares amb una aresta de 352,4 pm. Quina és la densitat del níquel?

La densitat es igual a massa dividit per volum. Es pot calcular la massa d'una sola cel·la unitat sabent el nombre d'àtoms que hi ha a la cel·la i multiplicant-ho per la massa d'un àtom de Ni. El volum d'una sola cel·la cúbica amb aresta d és $d^3 = (3.524 \times 10^{-8} \text{ cm})^3 = 4.376 \times 10^{-23} \text{ cm}^3$.

Cadascun dels vuit àtoms dels cantons d'una cel·la cúbica centrada en la cara està compartit per vuit cel·les unitat, per la qual cosa només $1/8 \times 8 = 1$ àtom pertany a una cel·la unitat. A més, cadascun dels sis àtoms de les cares està compartit per dues cel·les d'unitat, de manera que $1/2 \times 6 = 3$ àtoms pertanyen a una sola cel·la. Així, una cel·la té 1 àtom dels cantons i 3 àtoms de les cares, és a dir un total de 4, i cada àtom té una massa igual a la massa molar de níquel (58,69 g / mol) dividida pel nombre d'Avogadro ($6,022 \times 10^{23}$ àtoms / mol). Ara podem calcular-ne la densitat:

$$\text{Density} = \frac{\text{Mass}}{\text{Volume}} = \frac{(4 \text{ atoms}) \left(\frac{58.69 \frac{\text{g}}{\text{mol}}}{6.022 \times 10^{23} \frac{\text{atoms}}{\text{mol}}} \right)}{4.376 \times 10^{-23} \text{ cm}^3} = 8.909 \text{ g/cm}^3$$

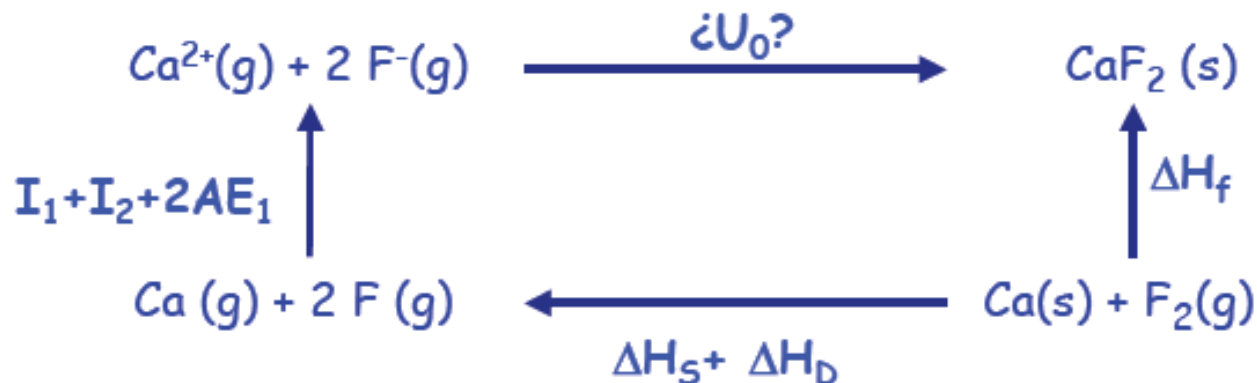

Activitats. Sòlids iònics. Aspectes energètics. Solucionari

Ejercicio

Determinar U_0 del $\text{CaF}_2(\text{s})$.

Datos (kJmol^{-1}): $\Delta H_f = -1215$; $\Delta H_S = 178$; $\Delta H_D = 154$; $I_1 = 590$;
 $I_2 = 1146$; $AE_1 = -328$

$$\Delta H_f = \Delta H_S + \Delta H_D + I_1 + I_2 + 2 AE_1 + U_0$$

$$U_0 = -1215 - 178 - 154 - 590 - 1146 + 2 \cdot 328 = -2627 \text{ kJ/mol}$$

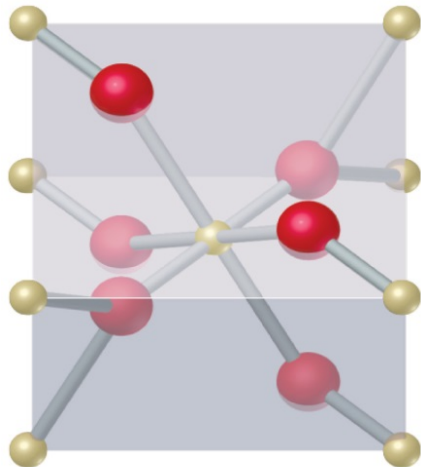
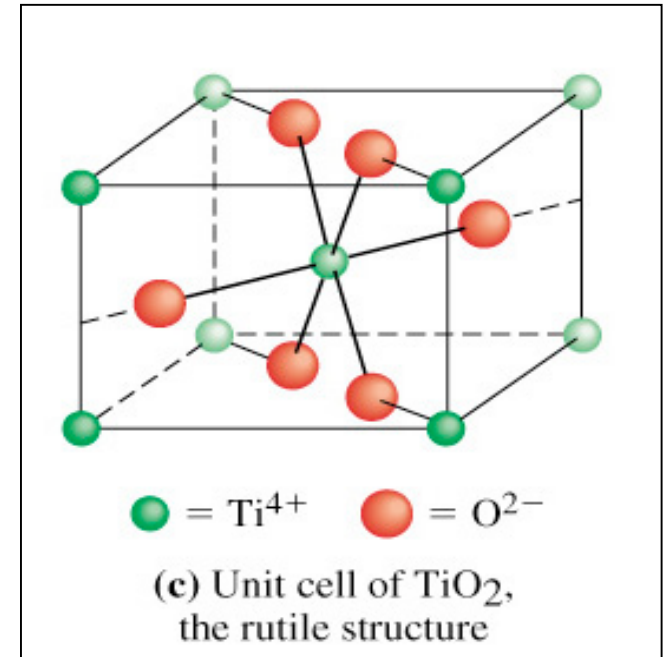
$$U_0 = -2627 \text{ kJ/mol}$$

Activitats. Estructures iòniques cristal·lines. Solucionari

El rutil és un mineral compost per Ti i O. La seua cel·la unitària conté àtoms de Ti en cadascun dels cantons i un àtom de Ti al centre de la cel·la. Quatre àtoms d'O estan en les cares oposades de la cel·la, i dos es troben completament dins de la cel·la.

(a) Quina és la fórmula química d'aquest mineral?

(b) Quin és el nombre de coordinació de cada àtom?

● Oxygen
● Titanium

$$(4 \times 1/2) + 2 = 4 \text{ ions } \text{O}^{2-}$$

$$(8 \times 1/8) + 1 = 2 \text{ ions } \text{Ti}^{4+}$$

$$\text{NC } (\text{O}^{2-}) = 3$$

$$\text{NC } (\text{Ti}^{4+}) = 6$$

Algunes idees clau...

- 1. Sòlids de xarxa covalent i sòlids iònics.** En els sòlids de xarxa covalent, els enllaços químics s'estenen a través de l'estructura cristal·lina. Per a aquestes substàncies, els enllaços químics són, alhora, forces intermoleculars. L'energia de xarxa és l'energia despesa quan s'ajunten ions separats en estat gasós per a formar un mol d'un sòlid iònic.
- 2. Estructures cristal·lines.** Algunes estructures cristal·lines poden descriure's en termes d'empaquetament d'esferes. Depenent de la forma en què s'empaqueten les esferes, s'obtenen diferents cel·les unitat. La cel·la unitat hexagonal s'obté amb esferes amb empaquetament hexagonal compacte (hcp); una cel·la unitat cúbica centrada en les cares (fcc) s'obté amb esferes amb empaquetament compacte cúbic. Una cel·la unitat cúbica centrada en el cos (bcc) es forma en alguns casos quan les esferes no s'empaqueten de forma tan compacta com en les estructures hcp i fcc. Les dimensions de la cel·la unitat es poden determinar mitjançant difracció de raigs X i aquestes dimensions es poden utilitzar per a calcular radis i densitats. Una consideració important amb els cristalls iònics és que els ions no tenen la mateixa grandària ni la mateixa càrrega. Els cristalls iònics, amb freqüència, poden visualitzar-se com una ordenació d'anions amb els cations que s'ajusten en els buits dins de l'estructura dels anions.

- 3. Canvis d'energia en la formació de cristalls iònics.** Les energies de xarxa dels cristalls iònics poden relacionar-se amb algunes propietats atòmiques i termodinàmiques per mitjà del cicle de Born-Fajans-Haber.

- 4. L'enllaç en els metalls.** La teoria d'orbitals moleculars, en la forma anomenada *teoria de bandes*, pot aplicar-se a metalls, semiconductors i aïllants. La teoria de bandes explica la conductivitat tèrmica i elèctrica, la facilitat de deformació i el llustre característic dels metalls. També explica el color dels semiconductors i que les seues conductivitats elèctriques augmenten amb la temperatura.

Formulació de química inorgànica

Revisió general_Química general_2019_2020
Grup D_Ismael Navarro

Recomanacions IUPAC 2005

NOMBRE D'OXIDACIÓ DELS ELEMENTS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
H +1 -1																	He
Li +1	Be +2											B +3 -3	C +2+4 -4	N +1+2+3 +4+5 -3	O -2	F -1	Ne
Na +1	Mg +2											Al +3	Si +4 -4	P +3+5 -3	S +2+4 +6 -2	Cl +1+3 +5+7 -1	Ar
K +1	Ca +2				Cr +2+3 +6	Mn +2+3 +4+6 +7	Fe +2+3	Co +2+3	Ni +2+3	Cu +1+2	Zn +2			As +3+5 -3	Se +2+4 +6 -2	Br +1+3 +5+7 -1	Kr
Rb +1	Sr +2								Pd +2+4	Ag +1	Cd +2		Sn +2+4	Sb +3+5 -3	Te +2+4 +6 -2	I +1+3 +5+7 -1	Xe
Cs +1	Ba +2								Pt +2+4	Au +1+3	Hg +1+2		Pb +2+4	Bi +3+5			Rn

Tres tipus de nomenclatura

Nomenclatura de substitució

Oxoàcids i compostos de coordinació

Nomenclatura d'addició

Compostos orgànics fonamentalment

Nomenclatura de composició

Resta de compostos inorgànics

Tres tipus de nomenclatura

Nomenclatura de substitució

Nomenclatura de substitució

Nom dels hidrurs progenitors

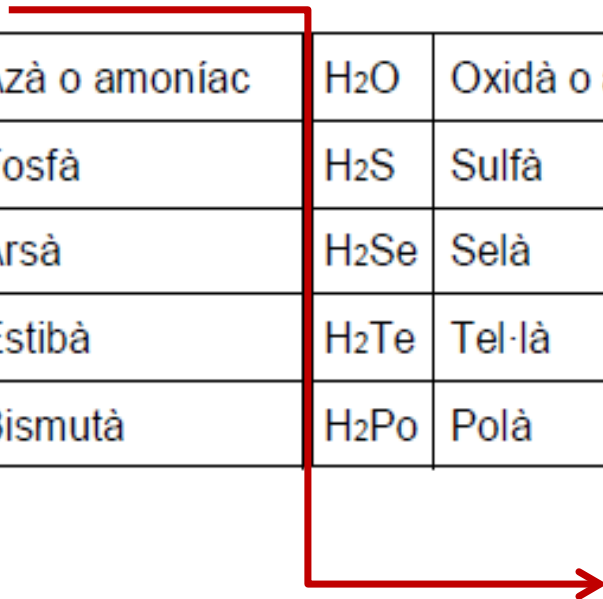
BH ₃	Borà	CH ₄	Metà	NH ₃	Azà o amoníac	H ₂ O	Oxidà o aigua	HF	Fluorà
AlH ₃	Alumà	SiH ₄	Silà	PH ₃	Fosfà	H ₂ S	Sulfà	HCl	Clorà
GaH ₃	Gal·là	GeH ₄	Germà	AsH ₃	Arsà	H ₂ Se	Selà	HBr	Bromà
InH ₃	Indigà	SnH ₄	Estannà	SbH ₃	Estibà	H ₂ Te	Tel·là	HI	Iodà
TlH ₃	Tal·là	PbH ₄	Plumbà	BiH ₃	Bismutà	H ₂ Po	Polà	HAt	Astatà

Nomenclatura de substitució

Nom dels hidrurs progenitors

H⁻ ó H⁺ ??????

BH ₃	Borà	CH ₄	Metà	NH ₃	Azà o amoníac	H ₂ O	Oxidà o aigua	HF	Fluorà
AlH ₃	Alumà	SiH ₄	Silà	PH ₃	Fosfà	H ₂ S	Sulfà	HCl	Clorà
GaH ₃	Gal·là	GeH ₄	Germà	AsH ₃	Arsà	H ₂ Se	Selà	HBr	Bromà
InH ₃	Indigà	SnH ₄	Estannà	SbH ₃	Estibà	H ₂ Te	Tel·là	HI	Iodà
TlH ₃	Tal·là	PbH ₄	Plumbà	BiH ₃	Bismutà	H ₂ Po	Polà	HAt	Astatà

Nomenclatura de substitució

Nom dels hidrurs progenitors

Hidrur d'alumini

Normalment utilitzem la nomenclatura de composició per als hidrurs metàl·lics.

Metà

És la base de la nomenclatura orgànica.

Amoni

També n'hi ha per a cations.

Nomenclatura de substitució

Cations dels hidrurs progenitors

Fòrmula	Substitució	Tradicional
H_3O^+	Oxidani	oxoni
NH_4^+	Azani	amoni

Tres tipus de nomenclatura

**Nomenclatura
d'addició**

El nom es construeix al voltant de l'àtom central.

La resta d'àtoms es consideren lligands, amb prefixes simples o complexes.

Oxoàcids i complexos de coordinació.

Nomenclatura d'addició

Prefixos simples i compostos

No.	Simple	Complicated	No.	Simple	Complicated
2	di	bis	8	octa	octakis
3	tri	tris	9	nona	nonakis
4	tetra	tetrakis	10	deca	decakis
5	penta	pentakis	11	undeca	undecakis
6	hexa	hexakis	12	dodeca	dodecakis
7	hepta	heptakis	20	icosa	icosakis

Nomenclatura d'addició

Exemple

Addició	Tradicional
Triòxidcarbonat(2-) de sodi	Carbonat de sodi

Nomenclatura d'addició

Exemple

Addició	Tradicional
Tris(tetraoxidsulfat) de diferro	Sulfat fèrric

Tres tipus de nomenclatura

**Nomenclatura
de composició**

Nomenclatura de composició

Característiques generals

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
H +1 -1																	He
Li +1	Be +2											B +3 -3	C +2+4 -4	N +1+2+3 +4+5 -3	O -2	F -1	Ne
Na +1	Mg +2											Al +3	Si +4 -4	P +3+5 -3	S +2+4 +6 -2	Cl +1+3 +5+7 -1	Ar
K +1	Ca +2				Cr +2+3 +6	Mn +2+3 +4+6 +7	Fe +2+3	Co +2+3	Ni +2+3	Cu +1+2	Zn +2			As +3+5 -3	Se +2+4 +6 -2	Br +1+3 +5+7 -1	Kr
Rb +1	Sr +2								Pd +2+4	Ag +1	Cd +2		Sn +2+4	Sb +3+5 -3	Te +2+4 +6 -2	I +1+3 +5+7 -1	Xe
Cs +1	Ba +2								Pt +2+4	Au +1+3	Hg +1+2		Pb +2+4	Bi +3+5			Rn

Figura 2. Nombres d'oxidació dels elements més freqüents

Aquesta nomenclatura es basa en la proporció dels elements (no tant en l'estructura)

Prefixos

mono-, di- i tri-

o

bis-, tris-, tetrakis-

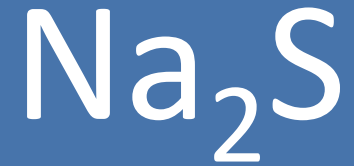
N. oxidació

S'indiquen en nombres **romans** entre parèntesis i al costat del nom de l'element.

N. càrrega

(Ewens-Basset)

S'indica **el signe i la càrrega en nombres aràbics** entre parèntesis i al costat del nom de l'element.

Prefixos

Sulfat de
disodi

N. ox.

Sulfur de
sodi (~~±~~)

N. càrrega

Sulfur de sodi
(~~+1~~)

Elements i ions simples (Ewens-Basset)

Fòrmula	Nom sistemàtic	Nom acceptat
Ag	Plata	
Fe	Ferro	
N	Mononitrogen	
H ₂	Dihidrogen	
O ₂	Dioxigen	Oxigen
O ₃	Trioxigen	Ozó

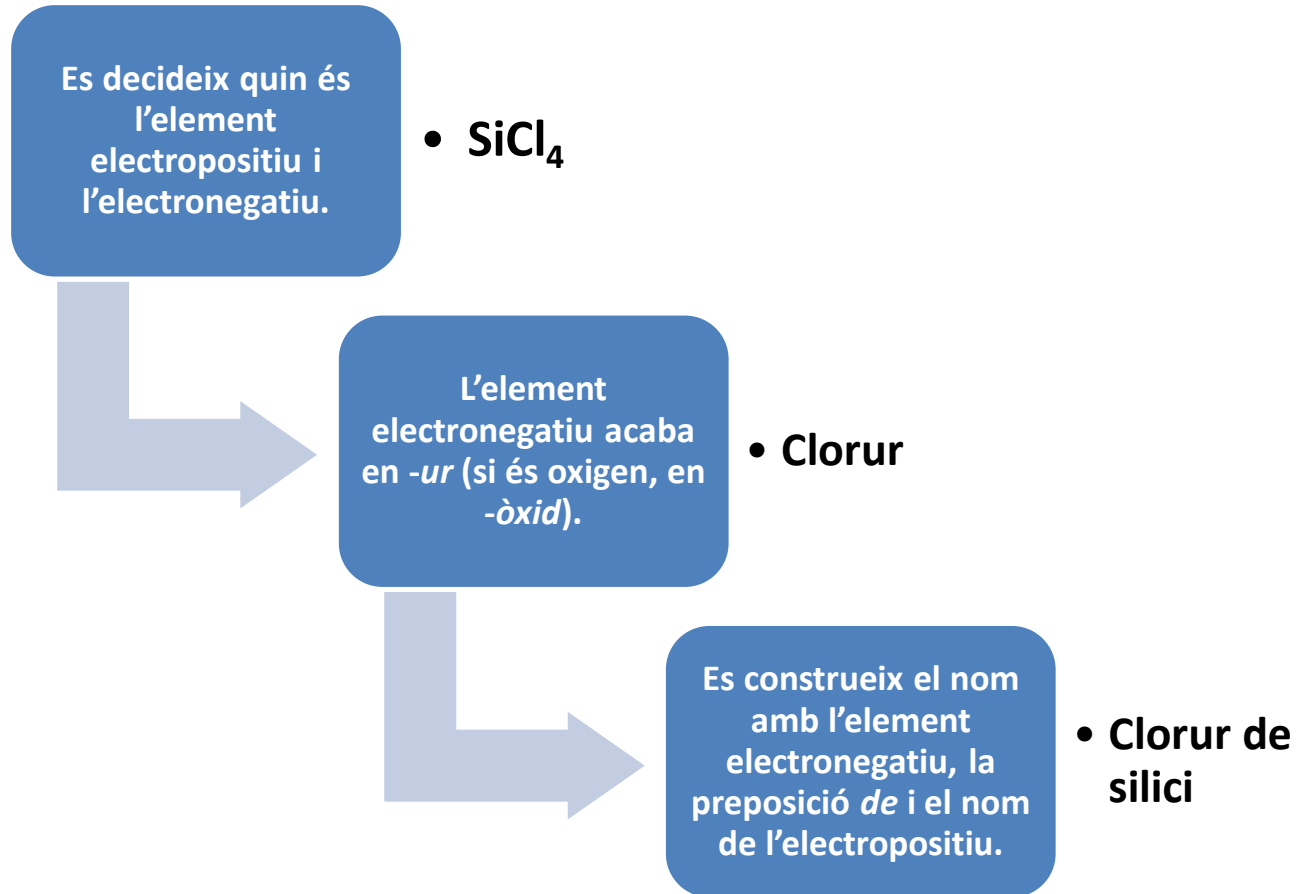
Elements i ions simples (Ewens-Basset)

Fòrmula	Nombre de càrrega	Nom acceptat
Ag^+	Plata(1+)	
Fe^{3+}	Ferro(3+)	
H^+	Hidrogen(1+)	Hidró (protó)
Hg_2^{2+}	Dimercuri(2+)	

Elements i ions simples (Ewens-Basset)

Fòrmula	Nombre de càrrega	Nom acceptat
Cl^-	Clorur(1-) o clorur	
S^{2-}	Sulfur (2-) o sulfur	
H^-	Hidrur(1-)	Hidrur
O^{2-}	Òxid(2-) o òxid	
O_2^{2-}	Diòxid(2-)	Peròxid
P^{3-}	Fosfur(3-)	
N^{3-}	Nitrur(3-)	
S_2^{2-}	Disulfur(2-)	

Compostos BINARIS

N. de composició

Caràcter NO iònic.

a. S'hi afigen els prefixos multiplicadors adients.

Tetraclorur de silici

b. S'hi afig el nombre d'oxidació de l'element electropositiu.

Clorur de silici (IV)

NO? NO₂?

ORDRE DELS ELEMENTS SEGONS L'ELECTRONEGATIVITAT

The diagram illustrates the periodic table with blue arrows indicating the order of elements by electronegativity. The path starts at the top left (Helium) and moves right across each row, then down to the start of the next row. This path continues through the transition metals, the main groups, and the noble gases. A specific path is highlighted for the lanthanide and actinide series, showing the order from Lanthanum to Lutetium and Actinium to Lawrencium.

He	Li	Be												B	C	N	O	F
Ne	Na	Mg												Al	Si	P	S	Cl
Ar	K	Ca	Sc		Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br
Kr	Rb	Sr	Y		Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I
Xe	Cs	Ba	La	Lu	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At
Rn	Fr	Ra	Ac	Lr	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Cn	Fl			Lv	

Compostos BINARIS

Es decideix quin és l'element electropositiu i l'electronegatiu.

• HgCl₂

L'element electronegatiu acaba en *-ur* (si és oxigen, en *-òxid*).

• Clorur

Es construeix el nom amb l'element electronegatiu, la preposició *de* i el nom de l'electropositiu.

• Clorur de mercuri

N. de composició

Caràcter iònic.

a. S'hi afigen els prefixos multiplicadors adients.

Diclorur de mercuri

b. S'hi afig el nombre d'oxidació de l'element electropositiu.

Clorur de mercuri (II)

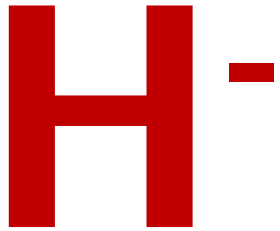
c. S'hi afig el nombre de càrrega de l'element electropositiu.

Clorur de mercuri (+2)

AgBr? CaCl₂?

Compostos BINARIS Amb hidrògen

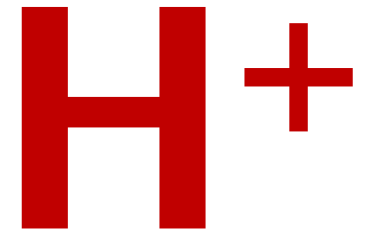
N. de composició

L'hidrogen pot actuar com un anió monocarregat en front d'elements més electropositius.

S'anomena hidrur.

L'hidrogen pot actuar com un catió monocarregat davant d'elements més electronegatiu.

Compostos BINARIS Amb hidrògen

N. de composició

H⁻

Fórmula	Prefixos multiplicadors	Nombre d'oxidació	Nombre de càrrega	Nom acceptat
FeH ₂	Dihidrur de ferro	Hidrur de ferro (II)	Hidrur de ferro (2+)	
BeH ₂	Dihidrur de berili	Hidrur de berili	Hidrur de berili	
PH ₃	Trihidrur de fosfor	Hidrur de fosfor (III)	NO IÒNIC	
H⁺				
H ₂ S	Sulfur de dihidrogen	Sulfur d'hidrogen	NO IÒNIC	
HCl	Clorur d'hidrogen	Clorur d'hidrògen	NO IÒNIC	Àcid clorhídric
H ₂ O	Monòxido de dihidrogen	Òxid de dihidrògen	NO IÒNIC	Aigua

Compostos BINARIS Amb oxigen

N. de composició

O⁻²

**Combinacions
binàries
d'oxigen (2-)
amb un altre
element més
electropositiu.**

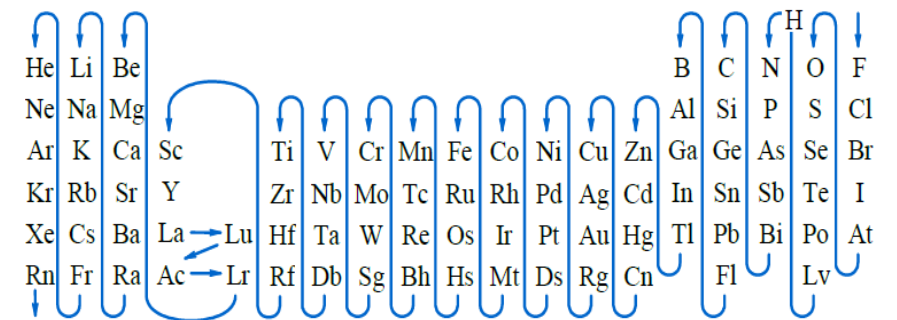

Figure 1: Element sequence

Compostos BINARIS Amb oxigen

N. de composició

O⁻²

Fórmula	Prefixos multiplicadors	Nombre d'oxidació	Nombre de càrrega	Nom NO acceptat
OF ₂	Difluorur d'oxigen	Fluorur d'oxigen (-II)	NO IÒNIC	Òxid de difluor
CO ₂	Diòxid de carboni	Òxid de carboni (IV)	NO IÒNIC	
O ₅ Cl ₂	Diclorur de pentaoxigen	Clorur de pentaoxigen (-II)	NO IÒNIC	
Fe ₂ O ₃	Triòxid de diferro	Òxid de ferro(III)	Òxid de ferro(3+)	Òxid fèrric
CuO	Òxid de coure	Òxid de coure (II)	Òxid de coure(2+)	Òxid cúpric
K ₂ O	Òxid de dipotassi	Òxid de potassi	Òxid de potassi	Òxid potàssic

Compostos BINARIS Amb oxigen

N. de composició

O⁻²

Fórmula	Prefixos multiplicadors	Nombre d'oxidació	Nombre de càrrega	Nom NO acceptat
OF ₂	Difluorur d'oxigen			
CO ₂	Diòxid de carboni			
O ₅ Cl ₂	Diclorur de pentaoxigen			
Fe ₂ O ₃		Òxid de ferro (III)		
CuO		Òxid de coure (II)		
K ₂ O		Òxid de potassi		

Compostos BINARIS Amb oxigen

N. de composició

Peròxids

Hidròxids

Compostos BINARIS Amb oxigen

N. de composició

$(O_2)^{-2}$

Fórmula	Prefixos multiplicadors	Nombre d'oxidació	Nombre de càrrega	Nom NO acceptat
CuO_2	Diòxid de coure	Peròxid de coure (II)	Diòxid (2-) de coure (2+)	peròxid cúpric
Na_2O_2	Diòxid de disodi	peròxid de sodi	Diòxid (2-) de sodi	peròxid sòdic
H_2O_2	Diòxid de dihidrogen	peròxid de dihidrogen	NO IÒNIC	
$NaOH$	Hidròxid de sodi	Hidròxid de sodi	Hidròxid de sodi	Hidròxid sòdic
$Cu(OH)_2$	Hidròxid de dicoure	Hidròxid de coure (II)	Hidròxid de coure (2+)	Hidròxid cúpric
$Al(OH)_3$	?	?	?	

$(OH)^{-}$

Compostos BINARIS

Altres combinacions

Metalls-NO metalls

Sals
binàries

NO Metalls-NO metalls

Compostos BINARIS

Altres combinacions

Fórmula	Prefixos multiplicadors	Nombre d'oxidació	Nombre de càrrega	Nom NO acceptat
Na_2S	Sulfur de disodi	Sulfur de sodi	Sulfur de sodi	
FeCl_2	Diclorur de ferro	Clorur de ferro (II)	Clorur de ferro (2+)	~~Clorur ferrós~~
Au_3N	Nitrur de trior	Nitrur d'or (I)	Nitrur d'or (1+)	~~Nitrur aurós~~
NH_4Br	Bromur d'amoni	Bromur d'amoni	Bromur d'amoni	Bromur amònic
SbCl_3	Triclorur d'antimoni	Clorur d'antimoni (III)	NO IÒNIC	
CBr_4	Tetrabromur de carboni	Bromur de carboni (IV)	NO IÒNIC	
SF_6	Hexafluorur de sofre	Fluorur de sofre (VI)	NO IÒNIC	

M-No M

No M-No M

Compostos ternaris i quaternaris

Oxoàcids

Compost format per la combinació d'àtoms **d'hidrogen, oxigen** i almenys un **tercer element** (l'hidrogen té caràcter àcid).

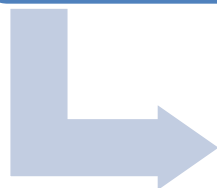
La nomenclatura tradicional no canvia.

Compostos ternaris i quaternaris

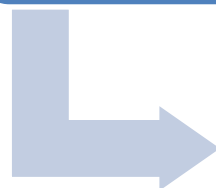
Oxoàcids
Nom. Tradicional

Estat d'oxidació major

Per-ic

-ic

-òs

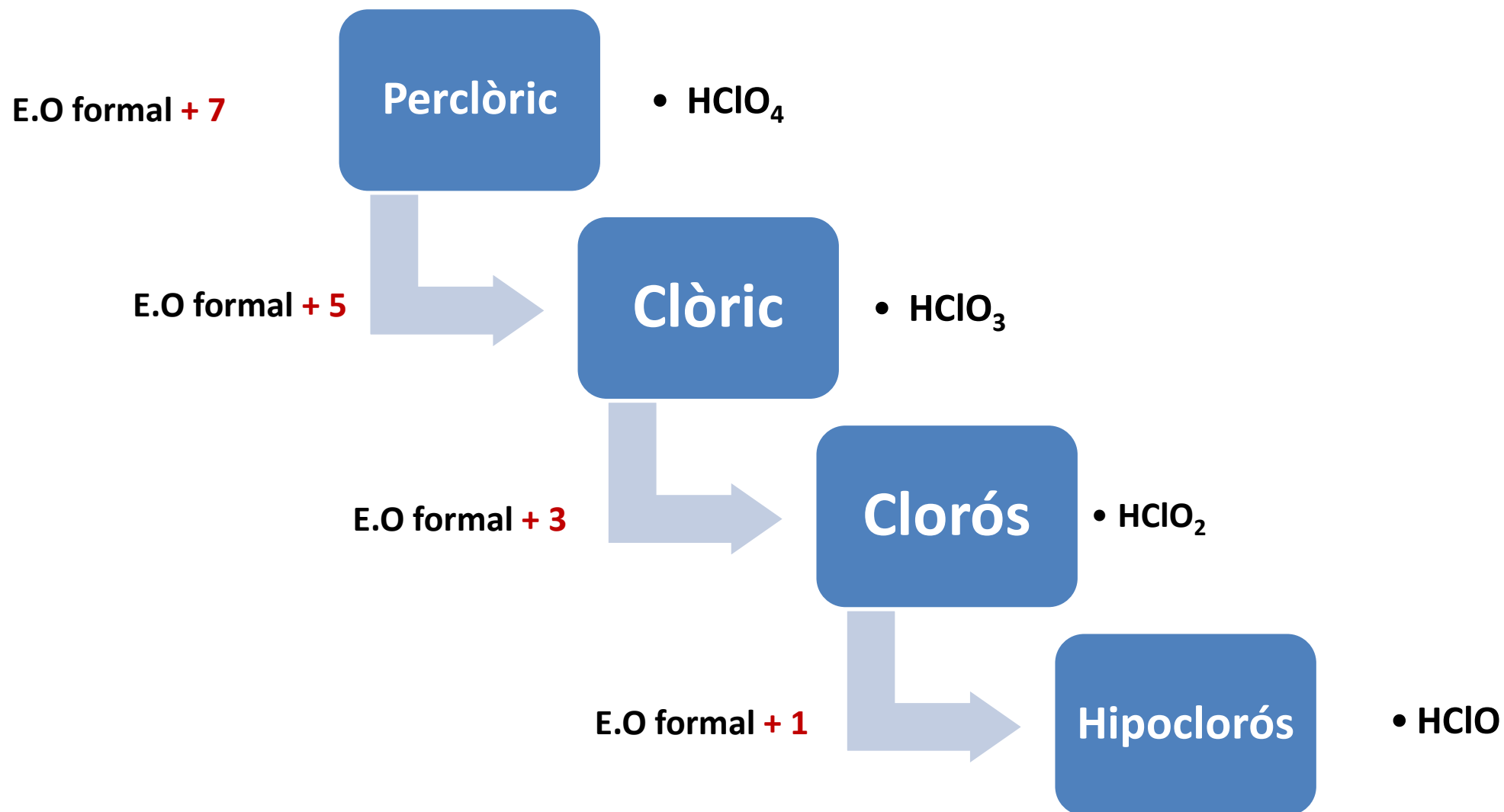
Hipo-ós

Estat d'oxidació menor

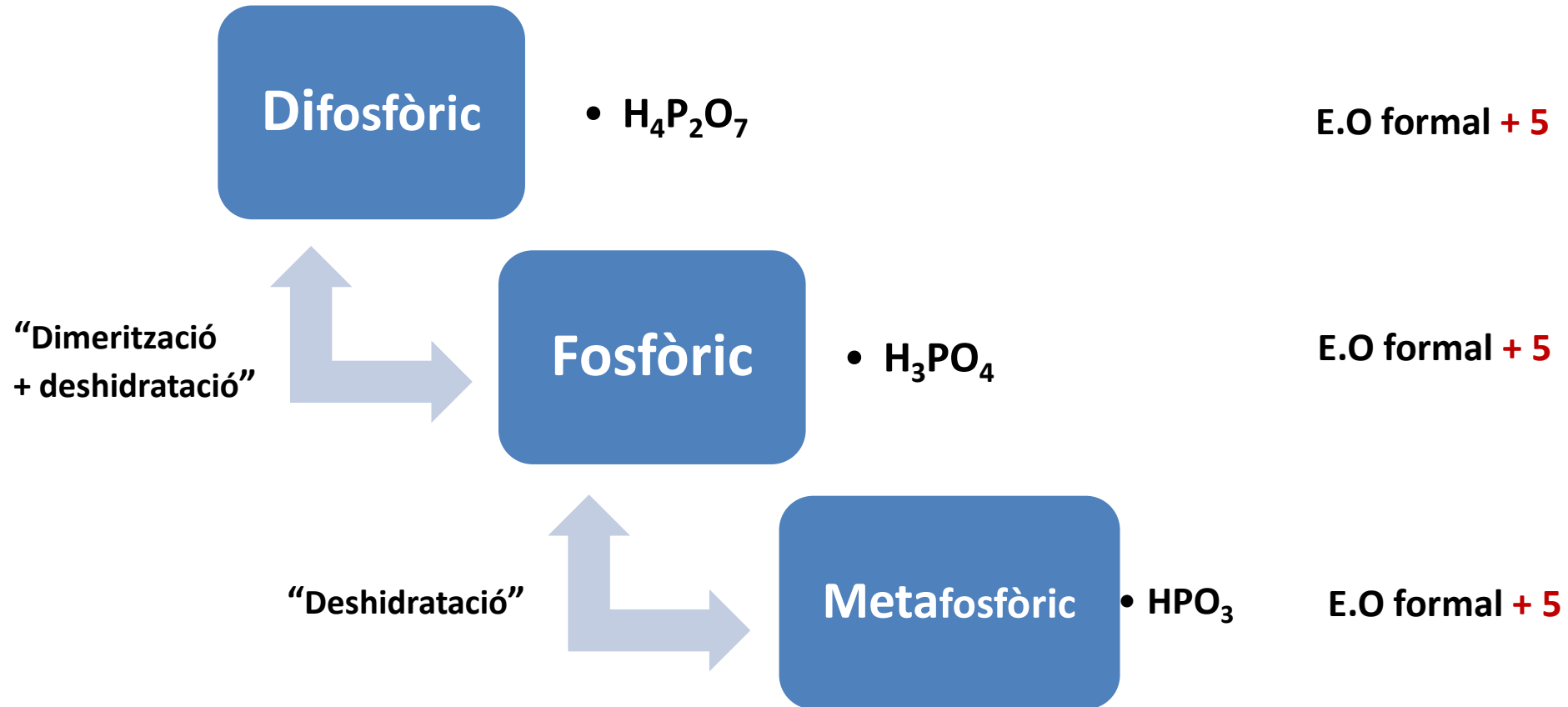
Compostos ternaris i quaternaris

Oxoàcids

Compostos ternaris i quaternaris

Oxoàcids Deshidratacions o dimeritzacions

Compostos ternaris i auaternaris

Oxoàcids
Noves formes
Addició i hidrogen

Prefix-hidroxid-prefix-oxid-nom element

Nomenclatura d'addició

Prefix-hidrogen(prefix-oxid-nom element-at)

Nomenclatura d'hidrogen

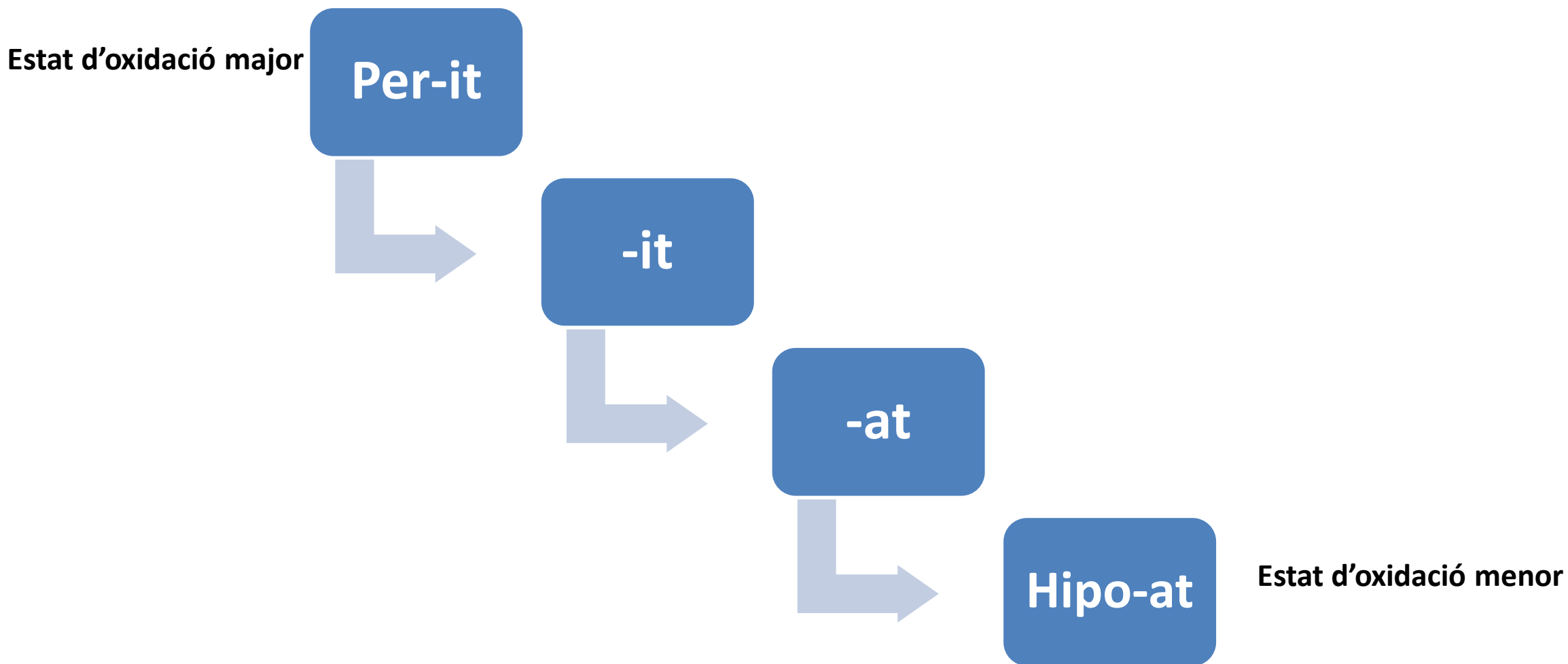
Compostos ternaris i quaternaris

Oxoàcids
Noves formes
Addició i hidrogen

Fórmula	Nomenclatura d'hidrogen	F. estructural	Nomenclatura d'addició
H_2CO_3	Dihidrogen (trioxidcarbonat)	$\text{CO}(\text{OH})_2$	dihidroxiòxidcarboni
H_2SiO_4	Tetrahidroxid (tetraoxidsilicat)	$\text{Si}(\text{OH})_4$	tetrahidroxidsilici
HNO_3	Hidrogen (trioxidnitrat)	$\text{NO}_2(\text{OH})$	hidroxidioxidnitrogen
H_3PO_4	Trihidrogen (tetraoxidfosfat)	$\text{PO}(\text{OH})_3$	trihidroxiòxidfosfor
HBrO	Hidrogen (oxidbromat)	$\text{Br}(\text{OH})$	hidroxidbrom

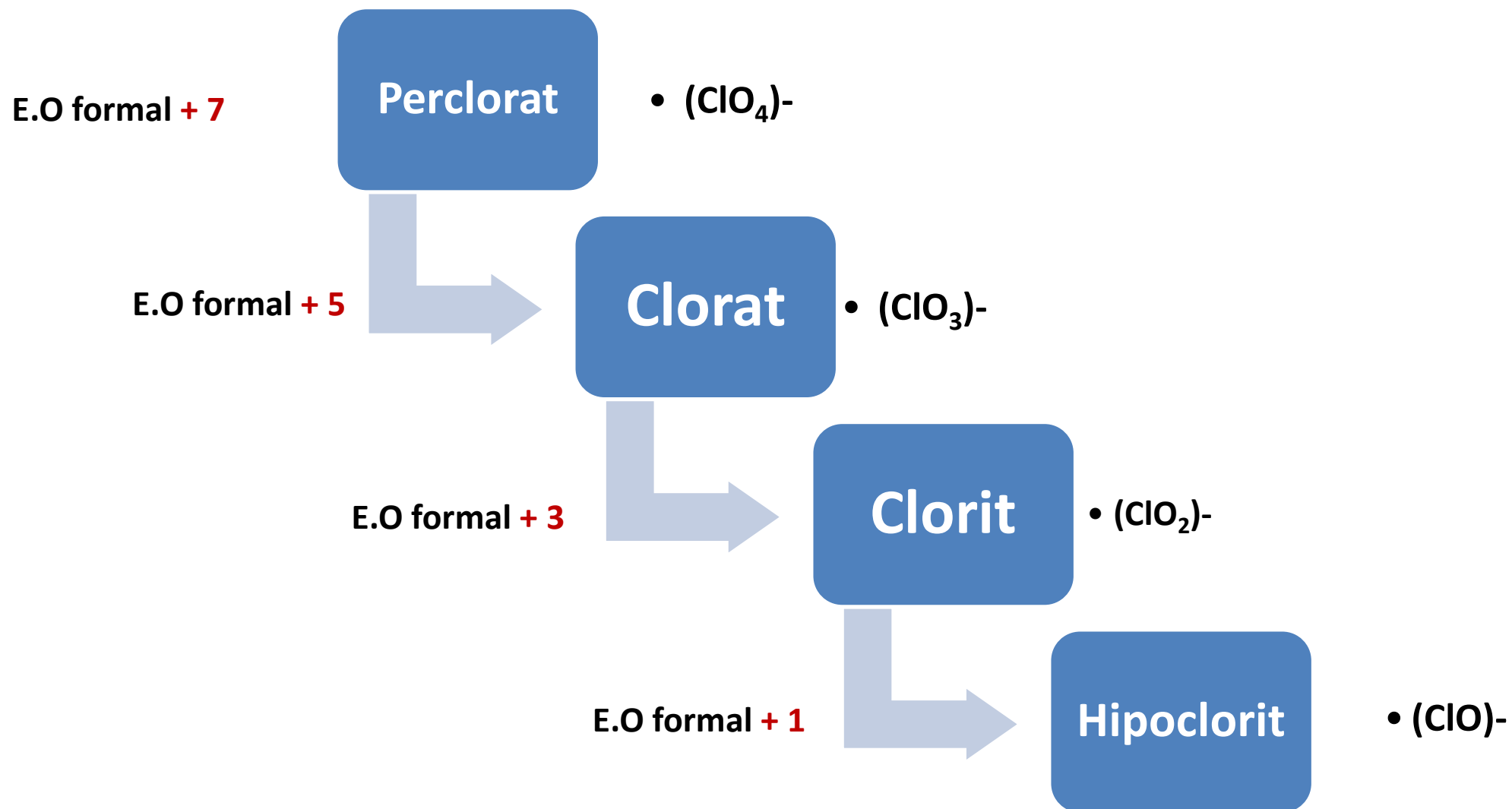
Compostos ternaris i quaternaris

Oxosals
Nom. Tradicional

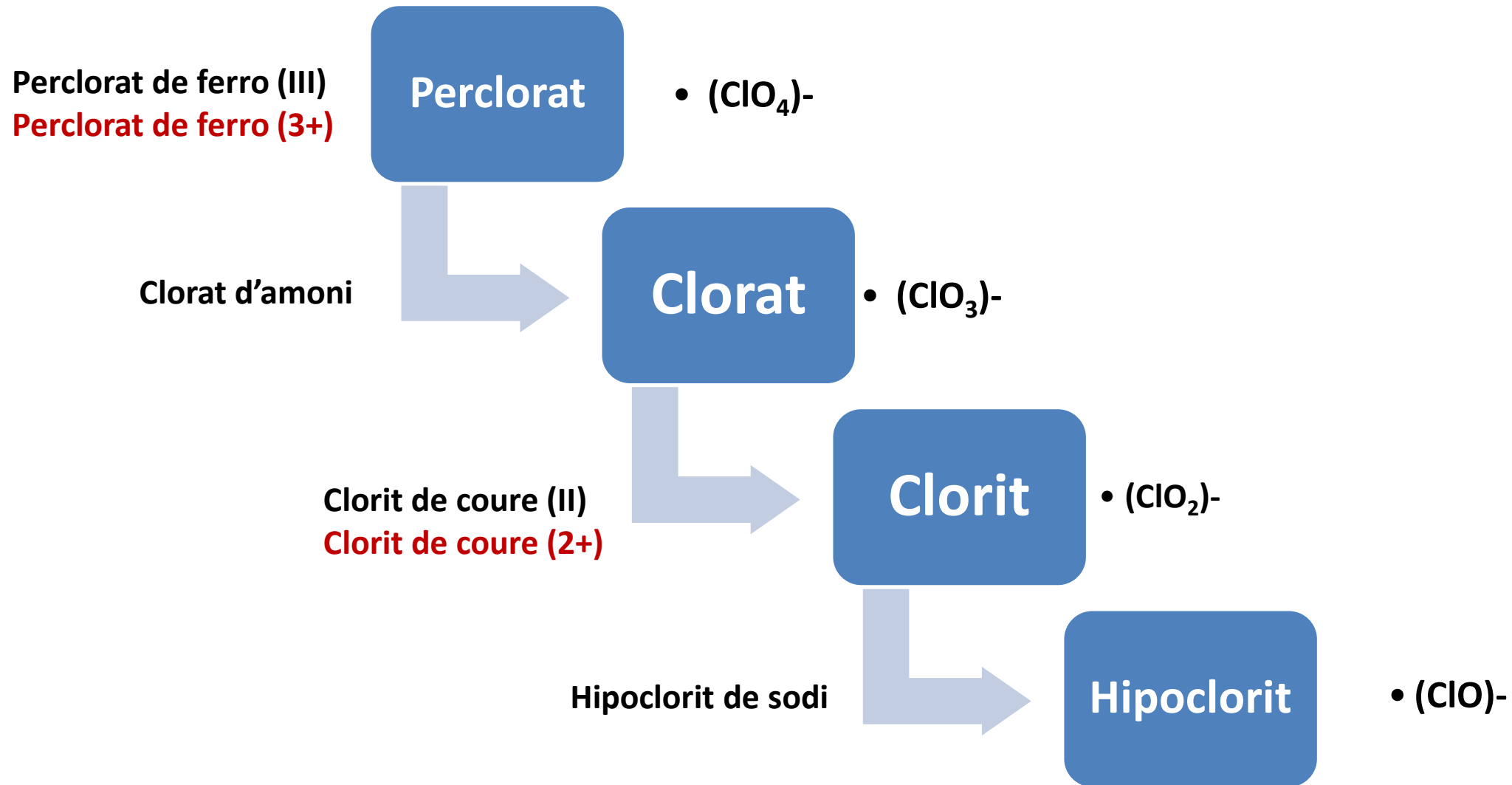
Compostos ternaris i quaternaris

Oxosals
Nom. Tradicional

Compostos ternaris i uaternaris

Oxosals
Nom. Tradicional

Nomenclatura d'addició

Oxoàcids Noves formes Addició i hidrogen

prefix-oxid-nom element-at-(carrega anió) de nom metall-(càrrega catió)

Nomenclatura d'addició

prefix-(prefix-oxid-nom element-at) de prefix-nom element

Nomenclatura de composició

Compostos ternaris i quaternaris

Oxosals
Noves formes
Composició
i addició

Fórmula	Nomenclatura de composició	Nomenclatura d'addició	NOM NO ACCEPTAT!
Na_2CO_3	Trioxidcarbonat de sodi	Triòxidcarbonat (2-) de sodi	Carbonat sòdic
$\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$	Tris(tetraoxidsulfat) de diferro	Tetraoxidsulfat) (2-) de diferro (3+)	Sulfat fèrric
PbSO_3	Trioxidsulfat de plom	Triòxidsulfat (2-) de plom (2+)	Sulfit plumbós
$\text{Cu}(\text{NO}_2)_2$	Bis(dioxidnitrat) de coure	Dioxidnitrat (1-) de coure (2+)	Nitrat cupric
$\text{Ca}(\text{PO}_3)_2$	Bis(dioxidnitrat) de coure	Trioxidfosfat (1-) de calci	Fosfat càlcic

Compostos ternaris i quaternaris

Oxosals àcides
Noves formes
Composició
i addició

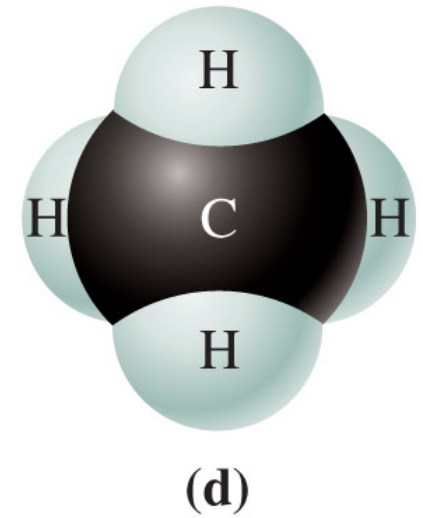
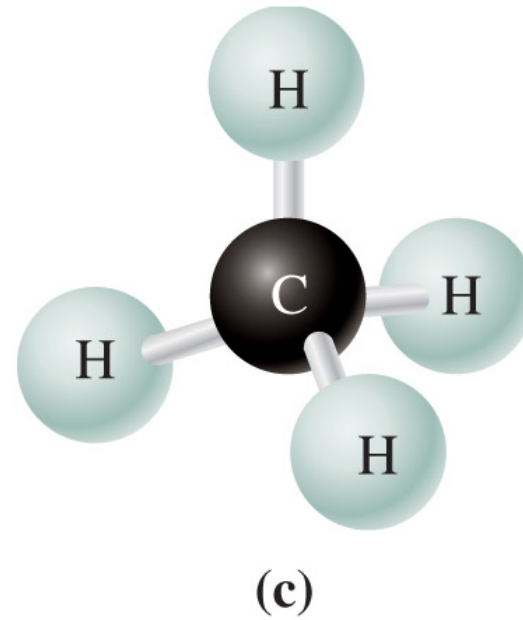
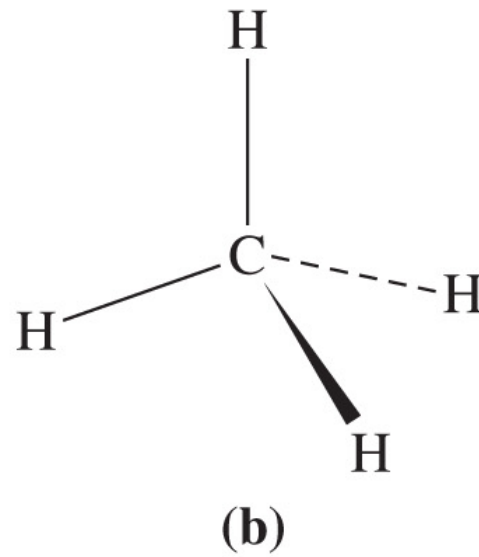
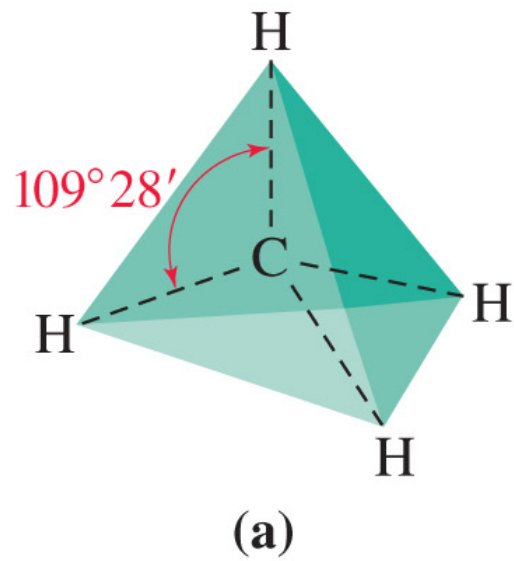
Fórmula	Nomenclatura de composició	Nomenclatura tradicional	NOM NO ACCEPTAT!
NaHCO₃	Hidrogen (trioxidcarbonat de sodi)	Hidrogencarbonat(2-) de sodi	Bicarbonat sòdic
Zn(HSO₄)₂	Bis(hidrogen tetraoxidsulfat) de zinc	Hidrogensulfat de zinc	Bisulfat de zinc
Na(H₂PO₄)	Dihidrogen tetraoxid fosfat de sodi	Dihidrogenfosfat de sodi	

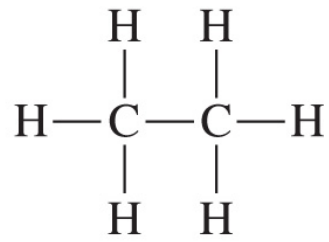

Formulació de química orgànica

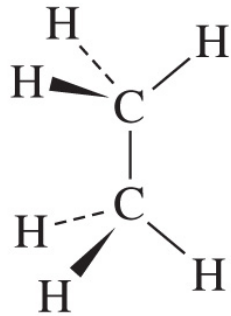
Recomanacions IUPAC 1993

Recordeu que els compostos orgànics deriven del carboni, que té una estructura tetraèdrica. Baix es mostra la forma de representació amb línies i tascons per a indicar la **tridimensionalitat dels enllaços**.

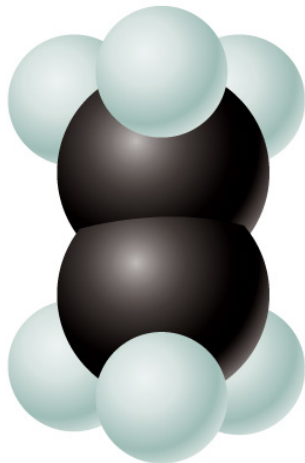

(a)

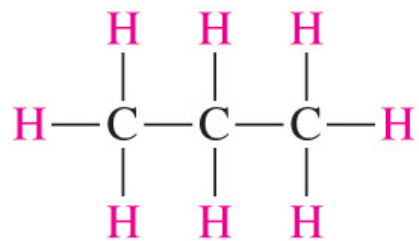
(b)

(c)

Al costat hem representat **l'età**, en el que es coneix com a **fórmula desenvolupada (a)** i notació de **línies i tascons (b)** (**tridimensionalitat dels enllaços**).

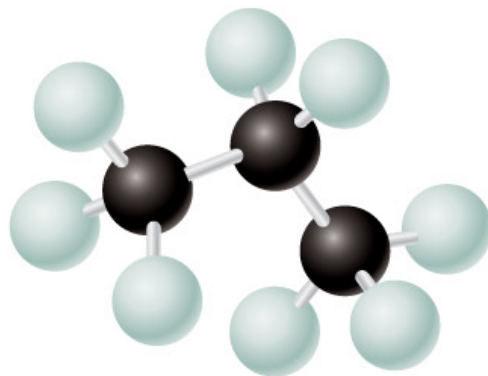
La figura de baix representa **el propà**, en el que es coneix com a **fórmula desenvolupada (a) i fórmula condensada**, a més de la notació de línies i tascons (e) (**tridimensionalitat dels enllaços**).

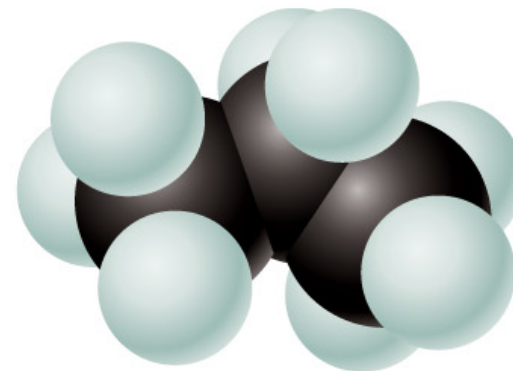
(a)

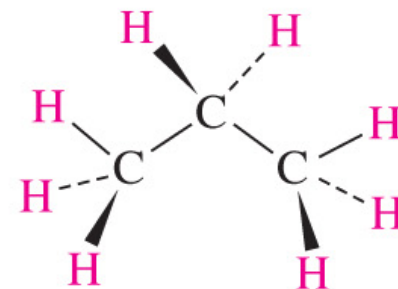
(b)

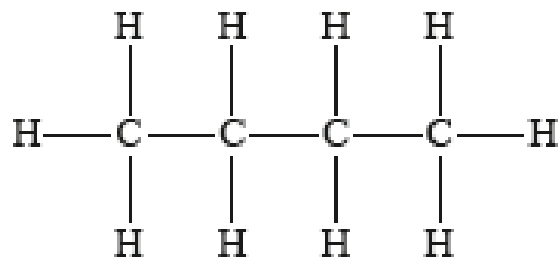
(c)

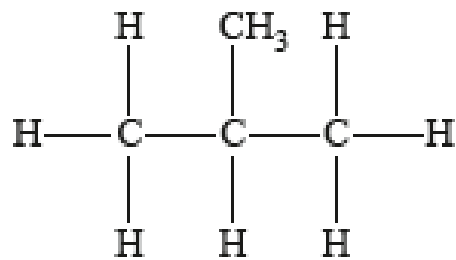
(d)

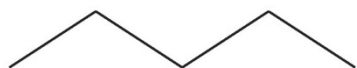
(e)

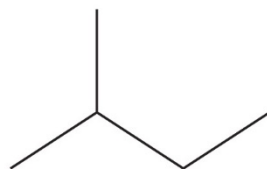
Butane

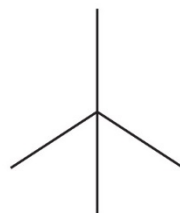
Methylpropane

(1)

(2)

(3)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Per últim, representem el que es coneix com a **fórmules estructurals.**

En aquesta forma, els hidrògens **no es representen**, i els cantons corresponen a àtoms de carboni amb la seua geometria **tetraèdrica**. Només es representen **els heteroàtoms** que formen els grups funcionals.

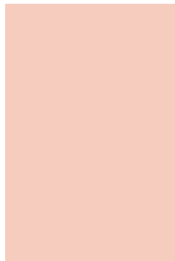
Nomenclatura dels compostos orgànics

La "**nomenclatura sistemàtica**" és el sistema utilitzat per a anomenar actualment els compostos orgànics, conegut com a sistema IUPAC, es basa en una sèrie de regles senzilles que permeten anomenar qualsevol compost orgànic a partir de la fórmula desenvolupada, o viceversa.

A més hi ha la "**nomenclatura vulgar**", que és el nom pel qual es coneixien inicialment moltes molècules orgàniques (com p.e. àcid acètic, formaldehid, estiré, colesterol, etc.), i que avui dia està acceptada.

En general, el nom sistemàtic està format per un prefix, que indica el nombre d'àtoms de carboni que conté la molècula, i un sufix, que indica la classe de compost orgànic de què es tracta.

Tipus de compostos

Hidrogenats

Halogenats

Oxigenats

Nitrogenats

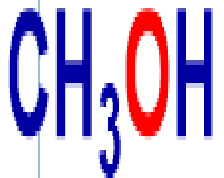
Tipus de compostos

Molècules constituïdes per **C i H**.
Son els hidrocarburs lineals,
ramificats o cíclics amb enllaços
simples, dobles o triples.

Les molècules només contenen
C, H i àtoms d'un o més
halògens, amb l'excepció de l'At.

Només existeixen **C, H i O en** la
molècula. Són els alcohols,
aldehids, cetones, àcids
carboxílics i derivats.

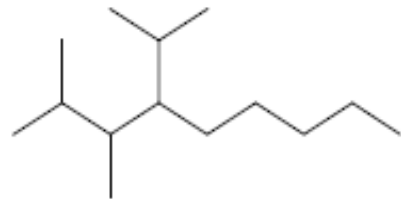
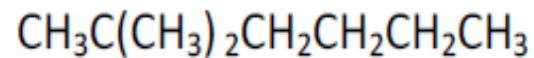
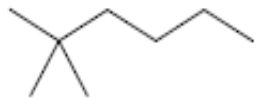
Molècules constituïdes per **C, H i**
N. Son les amides, amines,
nitroderivats i nitrils.

Hidrocarburs

Són aquells compostos orgànics que contenen únicament C i H en la seua molècula. N'hi ha dos grups principals d'hidrocarburs, els alifàtics i els aromàtics, cada un dels quals se subdivideixen al seu torn en diverses classes de compostos.

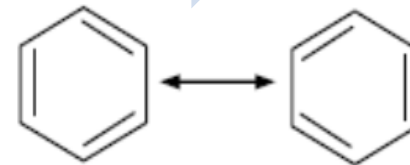
Alifàtics

Dins d'aquest grup hi ha els alcans, alquens, alquins i cicloalcans.

Aromàtics

Hi ha dues classes de compostos, els monocíclics o mononuclears, que contenen només un nucli benzènic, i els policíclics o polinuclears que contenen dos o més nuclis benzènics.

ALCANOS/ALCANS

nº carbonos	nombre	fórmula	nº carbonos	nombre
1	metano	CH ₄	14	tetradecano
2	etano	CH ₃ -CH ₃	15	pentadecano
3	propano	CH ₃ -CH ₂ -CH ₃	16	hexadecano
4	butano	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₃	17	heptadecano
5	pentano	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₃	18	octadecano
6	hexano	CH ₃ -(CH ₂) ₄ -CH ₃	19	nonadecano
7	heptano	CH ₃ -(CH ₂) ₅ -CH ₃	20	eicosano
8	octano	CH ₃ -(CH ₂) ₆ -CH ₃	21	heneicosano
9	nonano	CH ₃ -(CH ₂) ₇ -CH ₃	22	docosano
10	decano	CH ₃ -(CH ₂) ₈ -CH ₃	23	tricosano
11	undecano	CH ₃ -(CH ₂) ₉ -CH ₃	24	tetracosano
12	dodecano	CH ₃ -(CH ₂) ₁₀ -CH ₃	30	triacontano
13	tridecano	CH ₃ -(CH ₂) ₁₁ -CH ₃	40	tetracontano

ALKANES

Responen a la fórmula general C_nH_{2n+2} . Són hidrocarburs acíclics (no tenen cicles en la seua cadena) saturats (tenen el màxim nombre d'hidrògens possible).

Alcans de cadena lineal: s'anomenen utilitzant un dels prefixos de la taula que teniu al costat

TABLE 26.1 Some Common Alkyl Groups

Common Name	IUPAC Name	Structural Formula
Methyl	Methyl	—CH_3
Ethyl	Ethyl	$\text{—CH}_2\text{CH}_3$
Propyl ^a	Propyl	$\text{—CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$
Isopropyl	1-Methylethyl	$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{CHCH}_3 \\ \end{array}$
Butyl ^a	Butyl	$\text{—CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$
Isobutyl	2-Methylpropyl	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \\ \text{—CH}_2\text{CHCH}_3 \end{array}$
<i>sec</i> -Butyl ^b	1-Methylpropyl	$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{CHCH}_2\text{CH}_3 \\ \end{array}$
<i>tert</i> -Butyl ^c	1,1-Dimethylethyl	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \\ \text{CH}_3\text{CCH}_3 \\ \end{array}$

^aIn the past, the prefix *normal* or *n*- was used for a straight-chain alkyl group, such as *n*-propyl or *n*-butyl.

^b*sec* = secondary

^c*tert* = tertiary

Alcans de cadena ramificada

Per a anomenar aquests compostos cal seguir aquests passos:

1. Busca la **cadena hidrocarbonada més llarga**. Aquesta serà la cadena "principal". Si hi ha més d'una cadena amb la mateixa longitud, es tria com a principal la que té un nombre major de cadenes laterals.
2. Es **numeren els àtoms de carboni** de la cadena principal començant per l'extrem més pròxim a la ramificació, de manera que els carbonis amb ramificacions tinguin el nombre més baix possible.

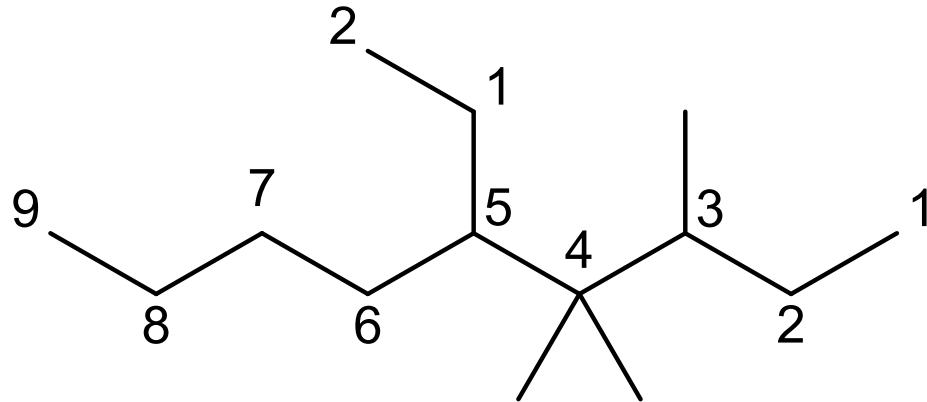
Alcans de cadena ramificada

Per a anomenar aquests compostos cal seguir els passos següents:

3. **S'anomenen les cadenes laterals indicant la seua posició** en la cadena principal amb un nombre que precedeix al nom de la cadena lateral; aquest s'obté substituint el prefix **-à** per **-il**. Si hi ha dues o més cadenes iguals s'utilitzen els prefixos **di-, tri-, tetra-**. Tant els nombres com aquests prefixos se separen del nom mitjançant guions. Els nombres, per comes.
4. Finalment **s'anomena la cadena principal**.

Radical	Nombre
CH_3-	metil o metilo
CH_3-CH_2-	etil o etilo
$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2-$	propil o propilo
$\begin{array}{c} \text{CH}_3-\text{CH}- \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$	isopropil o isopropilo (1-metiletíl)
$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-$	butil (<i>n</i> -butil) o butilo
$\begin{array}{c} \text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}- \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$	<i>sec</i> -butil o <i>sec</i> -butilo (1-metilpropil)

5-etil-3,4,4-trimetilnonà

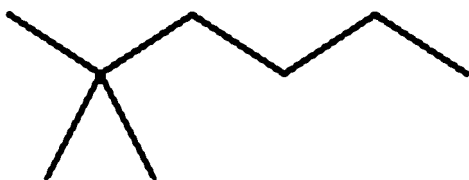

5-etil-3,4,4-trimetilnonano

5-ethyl-3,4,4-trimethylnonane

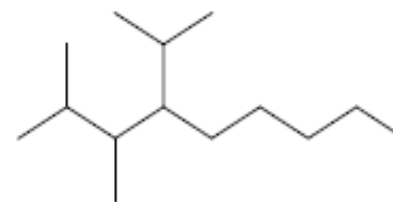

2,2-dimetilhexà

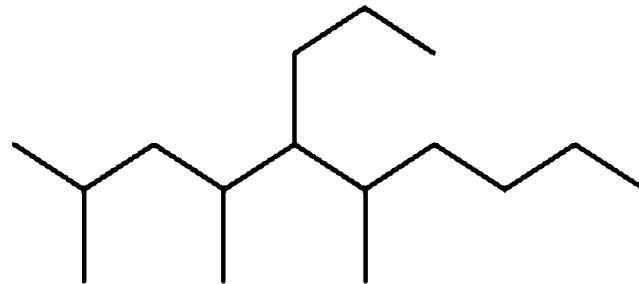
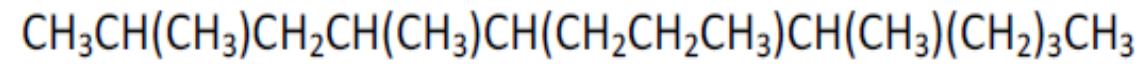
2,2-dimetilhexano

4-isopropil-2,3-dimetilnonà

4-isopropil-2,3-dimetilnonano

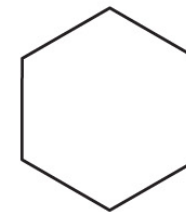
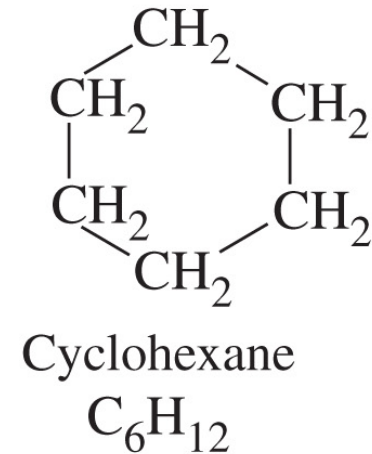
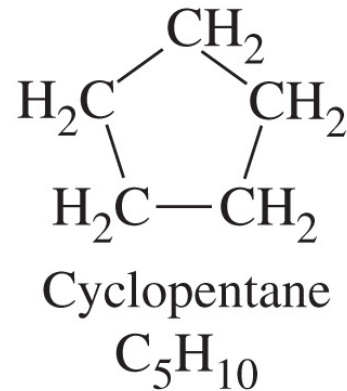
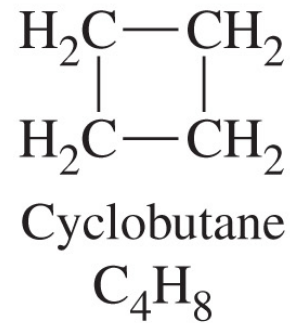
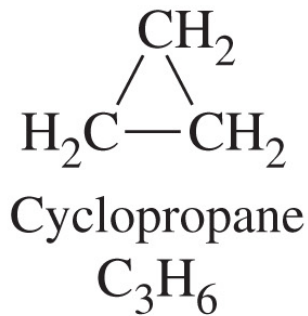
2,3,6-trimetil-5-propildecà

2,4,6-trimetil-5-propildecano

Hidrocarburs alicíclics o **cicloalcan**s

Responen a la fórmula general C_nH_{2n} . S'anomenen anteposant el prefix cicle- al nom de l'alcà lineal d'igual nombre d'àtoms de carboni. En les figures geomètriques amb les quals es representa cada vèrtex correspon a un metilè -CH₂-.

Quan actuen **com a radicals**, els cicloalcans s'anomenen substituint el sufix **-à** per **-il**: ex. ciclopropil o ciclobutil.

Quan hi ha ramificacions en el cicloalcà, es numeren els àtoms de carboni de tal manera que li corresponga el nombre més baix al carboni que té la cadena lateral.

En el cas que hi haja una sola ramificació, no cal indicar-ne la posició.

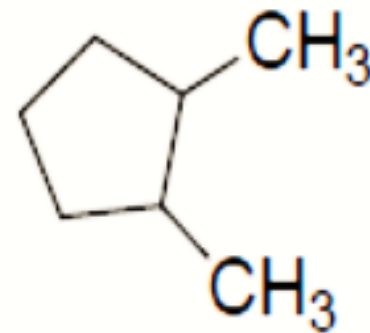
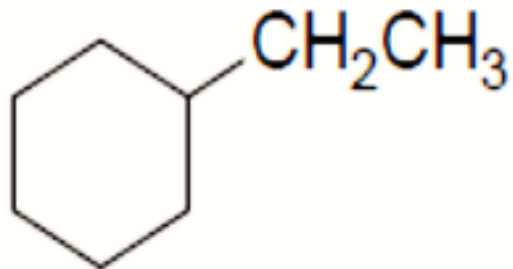
ALCANS CÍCLICS

CICLO

Quan actuen com a radicals, els cicloalcans s'anomenen substituint el sufix *-à* per *-il*: ex. ciclopropil o ciclobutil.

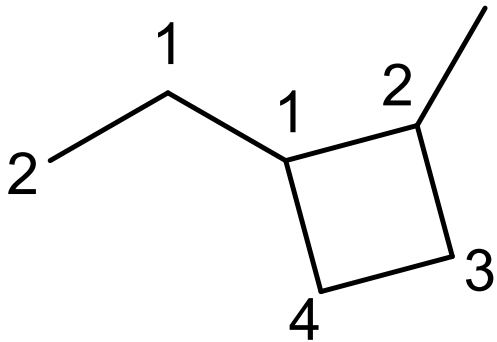
Quan hi ha ramificacions en el cicloalcà, es numeren els àtoms de carboni de tal manera que li corresponga el nombre més baix al carboni que té la cadena lateral.

En el cas que hi haja una sola ramificació, no cal indicar-ne la posició.

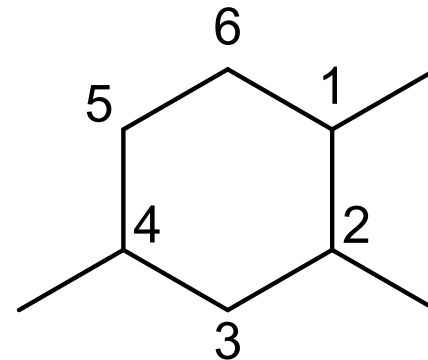

*Si hi ha més d'un
substituent
s'anomenen
alfabèticament.*

*Sempre s'assignen els
nombres de forma que
els localitzadors siguin
els més baixos.*

1-etil-2-metilciclobutà

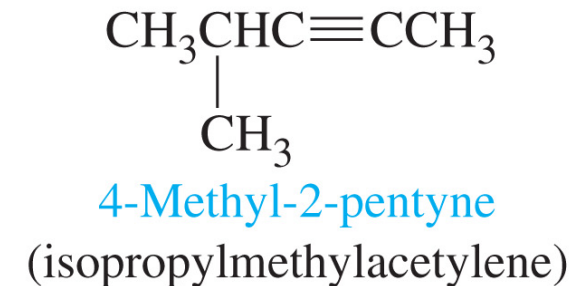
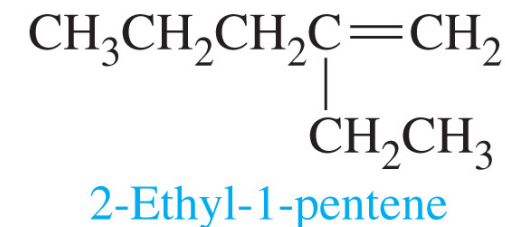
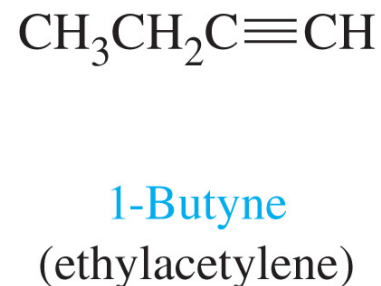
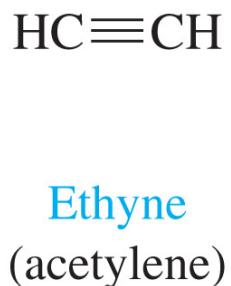
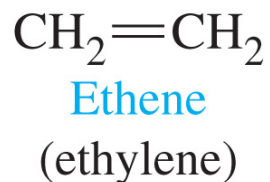

1,2,4-trimetilciclohexà

Alquens i alquins

Són els **hidrocarburs insaturats** que tenen doble enllaç carboni - carboni (alquens) o triple enllaç carboni - carboni (alquins). Responen a les fórmules generals: C_nH_{2n} i C_nH_{2n-2}

Les regles de la IUPAC per a anomenar alquens i alquins són semblants a les dels alcans, però s'hi han d'afegir algunes regles per a **anomenar i localitzar els enllaços múltiples**.

ALQUENOS/ALQUENS ALQUINOS/ALQUINS

1. Per a designar un doble enllaç carboni-carboni, s'utilitza la terminació **-e**. Quan hi ha més d'un doble enllaç, la terminació canvia a **-dié**, **-trié** i així successivament.

2. Per a designar un triple enllaç s'utilitza la terminació **-i** (-dii per a dos triples enllaços i així successivament). Els compostos que tenen un doble i un triple enllaç s'anomenen **-enins**.

3. Se selecciona la cadena més llarga, **que incloga els carbonis del doble enllaç**. Si hi ha ramificacions es pren com a cadena principal la cadena més llarga de les que contenen el doble enllaç.

4. **Es numera la cadena** a partir de l'extrem més proper a l'enllaç múltiple, de manera que els àtoms de carboni d'aquest enllaç tinguin els nombres més baixos possibles. Si l'enllaç múltiple és equidistant als dos extrems de la cadena, la numeració comença a partir de l'extrem més proper a la primera ramificació.

5. **S'indica la posició de l'enllaç múltiple** mitjançant el nombre del primer carboni de l'enllaç.

6. **Si hi ha més d'un enllaç múltiple**, es numeren a partir de l'extrem més proper al primer enllaç múltiple. Si un doble i un triple enllaç es troben equidistants als extrems de la cadena, el doble enllaç rebrà el nombre més petit.

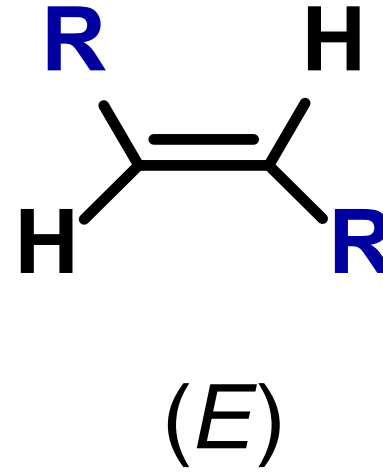
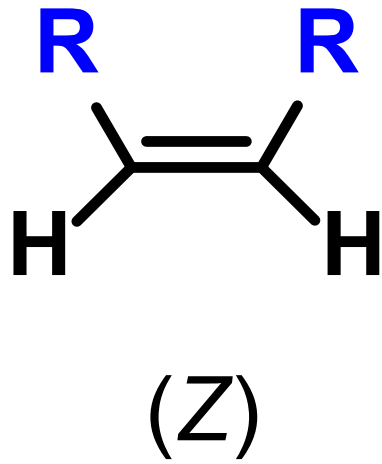

ALQUENOS/ALQUENS ALQUINOS/ALQUINS

$\begin{array}{cccccc} & 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ & \text{CH}_3 & -\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & =\text{CH}_2 \\ & & & & & \\ & \text{CH}_3 & & & & \end{array}$	4-Metilpent-1-eno (4-Metil-1-penteno)
$\begin{array}{ccccccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \\ & \text{CH}_2 & =\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & -\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH}_3 \\ & & & & & & & \\ & & & & \text{CH}_3 & \text{CH}_3 & & \end{array}$	4,5-Dimetilhept-1-eno (4,5-Dimetil-1-hepteno)
$\begin{array}{cccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ & \text{CH}_3 & -\text{CH} & -\text{CH} & =\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH}_3 \\ & & & & & & \\ & & \text{CH}_3 & & & & \end{array}$	2-Metilhex-3-eno (2-Metil-3-hexeno)
$\begin{array}{cccccc} & 6 & 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ & \text{CH}_3 & -\text{CH} & =\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & =\text{CH}_2 \end{array}$	Hexa-1,4-dieno (1,4-Hexadieno)
$\begin{array}{cccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ & \text{CH}_2 & =\text{C} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & -\text{CH} & =\text{CH}_2 \\ & & & & & & \\ & & \text{CH}_3 & & \text{CH}_3 & & \end{array}$	2,4-Dimetilhexa-1,5-dieno (2,4-Dimetil-1,5-hexadieno)
$\begin{array}{cccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ & \text{CH}_2 & =\text{C}(\text{CH}_3) & \text{CH}_2 & \text{CH}_2 & \text{CH}_2 & \text{CH}_3 \end{array}$	2-Metilhex-1-eno (2-Metil-1-hexeno)

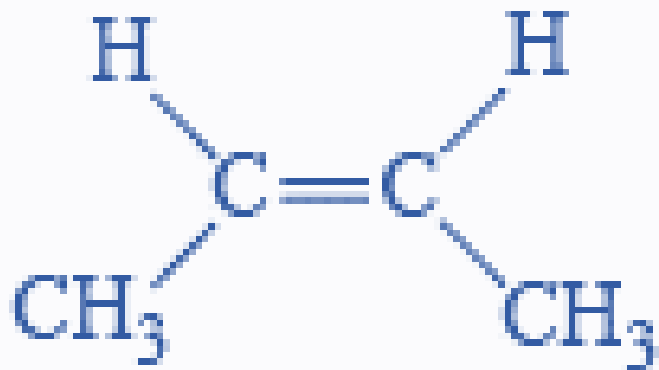
$\begin{array}{cccccc} & 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ & \text{CH}_3 & -\text{CH}_2 & -\text{C} & \equiv\text{C} & -\text{CH}_3 \end{array}$	Pent-2-ino (2-Pentino)
$\begin{array}{ccccccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \\ & \text{HC} & \equiv\text{C} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & -\text{CH}_3 \\ & & & & & & & \\ & & & & \text{CH}_3 & & \text{CH}_3 & \end{array}$	4,6-Dimetilhept-1-ino (4,6-Dimetil-1-heptino)
$\begin{array}{cccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ & \text{CH}_3 & -\text{CH} & -\text{C} & \equiv\text{C} & -\text{CH}_2 & -\text{CH}_3 \\ & & & & & & \\ & & \text{CH}_3 & & & & \end{array}$	2-Metilhex-3-ino (2-Metil-3-hexino)
$\begin{array}{cccccc} & 6 & 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ & \text{CH}_3 & -\text{C} & \equiv\text{C} & -\text{CH}_2 & -\text{C} & \equiv\text{CH} \end{array}$	Hexa-1,4-diino (1,4-Hexadiino)
$\begin{array}{cccccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ & \text{CH} & \equiv\text{C} & -\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{CH} & -\text{CH}_2 & -\text{C} & \equiv\text{CH} \\ & & & & & & & & \\ & & & \text{CH}_3 & & \text{CH}_3 & & & \end{array}$	3,5-Dimetilocta-1,7-diino (3,5-Dimetil-1,7-octadiino)
$\begin{array}{ccccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \\ & \text{CH} & \equiv\text{C} & \text{CH}_2 & \text{C} & \equiv\text{C} & \text{CH}(\text{CH}_3) & \text{CH}_3 \end{array}$	6-Metilhepta-1,4-diino (6-Metil-1,4-heptadiino)

ISOMERIA GEOMÈTRICA en alquens

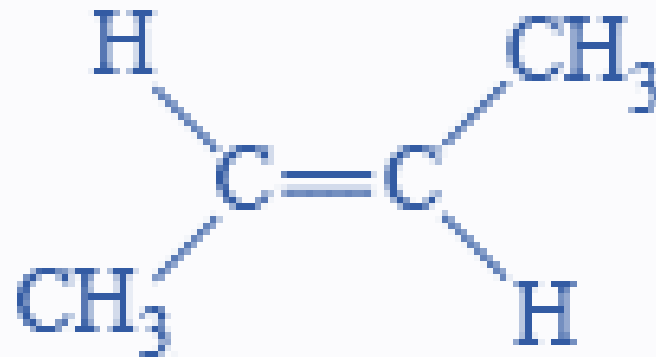

Ens indica
l'orientació
relativa dels
substituents
d'un doble
enllaç.

ISOMERIA GEOMÈTRICA en alquens

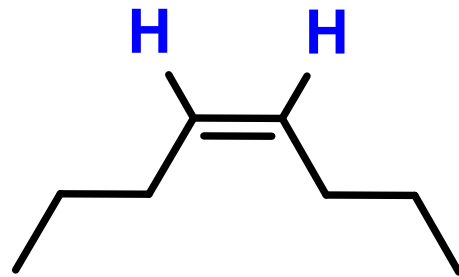
(a) *cis*-2-Butene

(b) *trans*-2-Butene

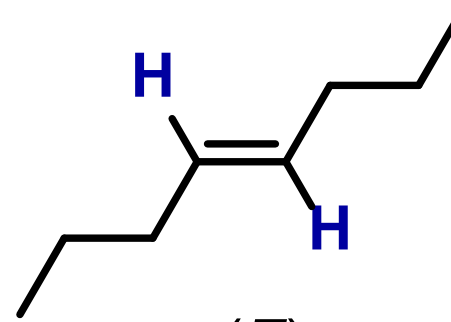
Ens indica
l'orientació
relativa dels
substituents
d'un doble
enllaç.

ISOMERIA GEOMÈTRICA en alquens

(Z)

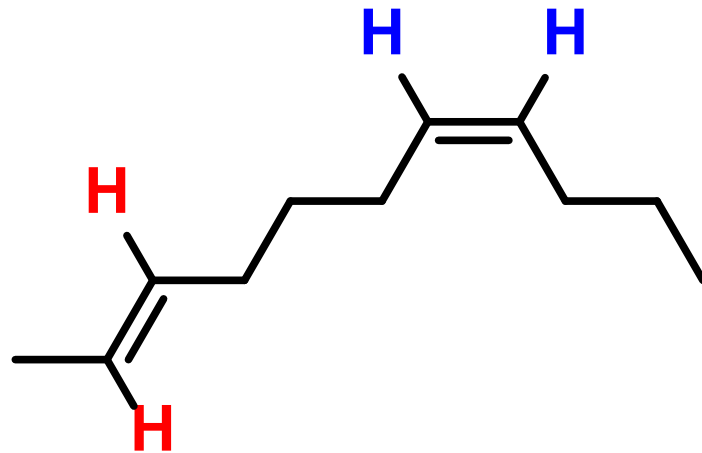
(Z)-oct-4-ene

(E)

(E)-oct-4-ene

ISOMERIA GEOMÈTRICA en alquens

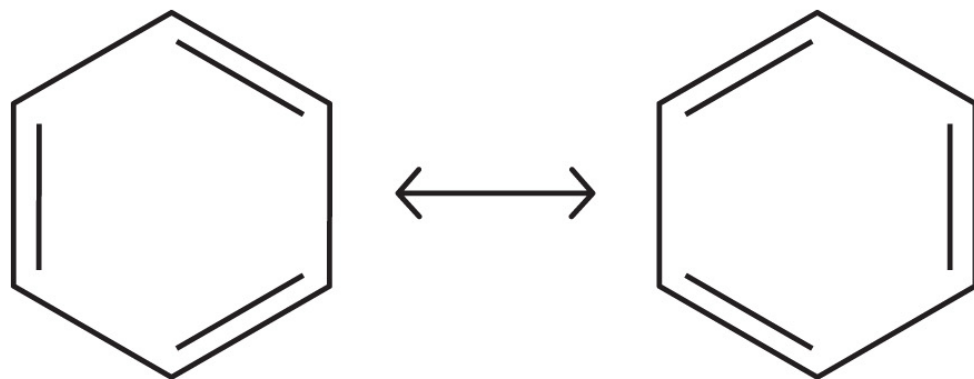

(2E,7Z)-undeca-2,7-diene

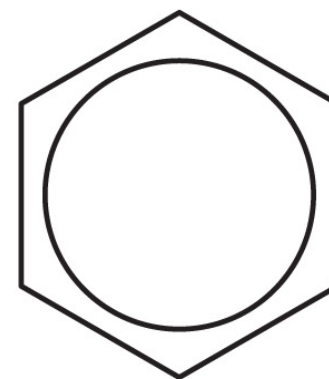
(2E,7Z)-undeca-2,7-dieno

(2E,7Z)-undeca-2,7-diè

HIDROCARBURS AROMÀTICS

Kekulé structures

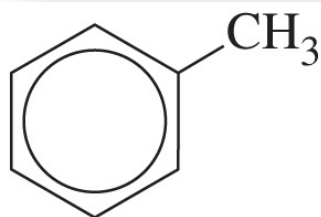
Simplified
molecular orbital
representation

HIDROCARBURS AROMÀTICS

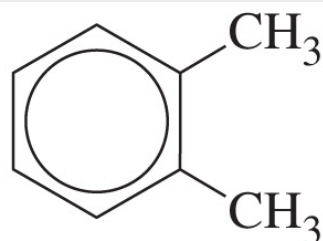
Se'ls coneix també amb el nom genèric d'**ARENS**.

Són el benzè i tots els seus derivats i, depenent del nombre de nuclis benzènics, poden ser

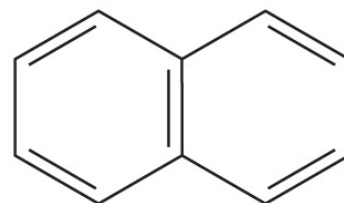
monocíclics o policíclics.

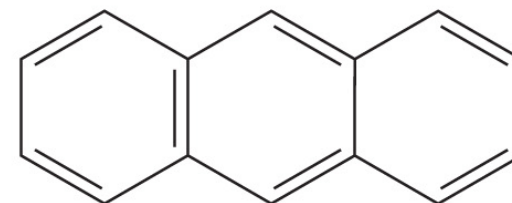
Toluene

o-Xylene

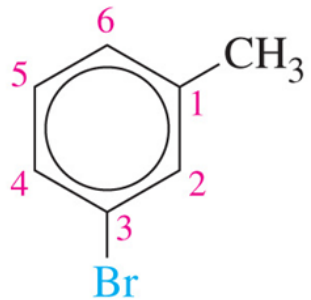
Naphthalene

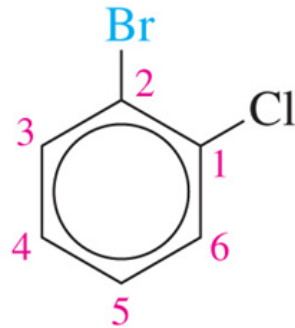
Anthracene

HIDROCARBURS AROMÀTICS

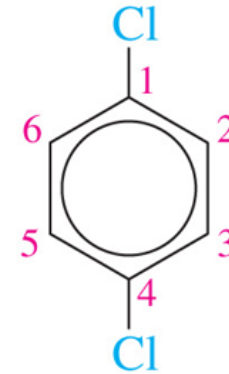
El més senzill és el benzè i tots els altres s'anomenen fent-los derivar d'aquest.

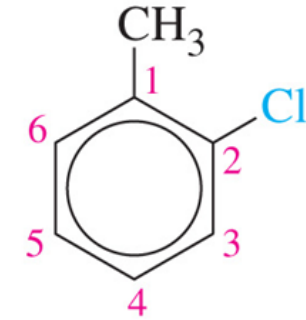
3-Bromotoluene
(*m*-bromotoluene)

2-Bromochlorobenzene
(*o*-bromochlorobenzene)

1,4-Dichlorobenzene
(*p*-dichlorobenzene)

2-Chlorotoluene
(*o*-chlorotoluene)

Si es tracta d'un derivat monosubstituit s'anomena el substituent com radical seguit de la paraula *benzè*.

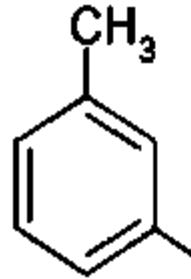
Si el derivat benzènic té dos o més substituents, es numeren els àtoms de carboni de manera que als que tenen substituent els corresponga el nombre més baix possible.

Quan només hi ha dos substituents, les posicions 1,2-, 1,3- i 1,4 es pot indicar per *orto*- (*o*-), *meta*- (*m*-) i *para*- (*p*-), respectivament. Alguns d'aquests compostos conserven el nom vulgar, com s'indica en els exemples següents.

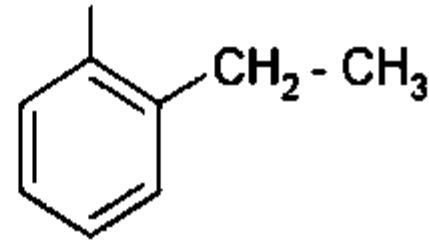

HIDROCARBURS AROMÀTICS

Radicals aromàtics

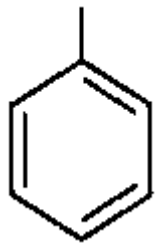
Tolil

2-etilfenil

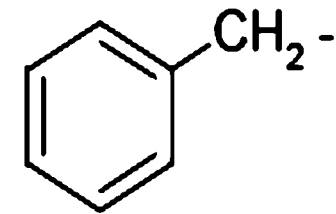
El nom genèric amb què es coneixen aquests compostos és **Aril (Ar-)**.

Per als radicals que tenen la valència lliure en la cadena lateral es manté el **nom vulgar**.

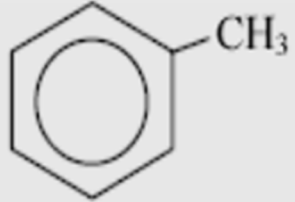
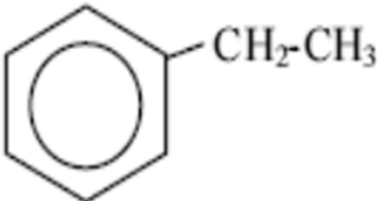
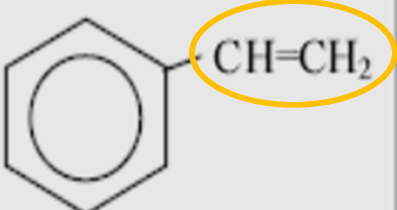
Fenil

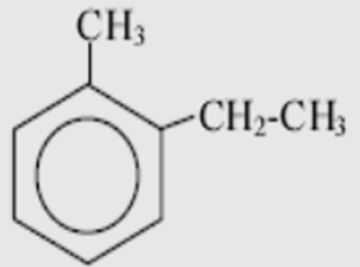
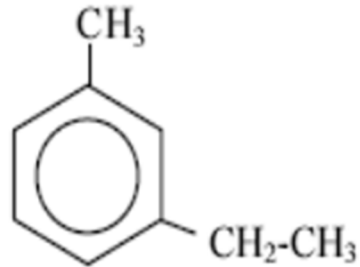
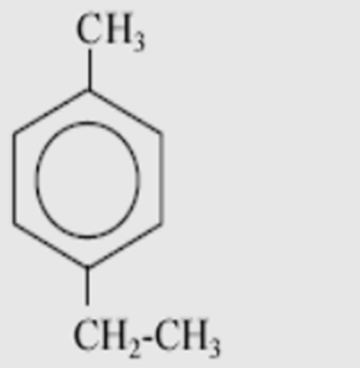
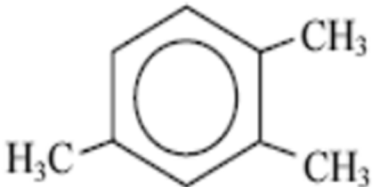
El radical obtingut en perdre el benzè un dels seus hidrògens ($C_6H_5 -$) rep el nom de **fenil**. Tots els altres radicals aromàtics s'anomenen com a radicals *fenil* substituïts, assignant-hi el nombre 1 al carboni amb la valència lliure. Alguns radicals d'hidrocarburs aromàtics com el toluè, el xilè o el cumé s'anomenen el sufix *-il*.

Bencil

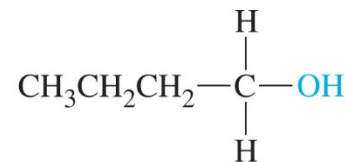
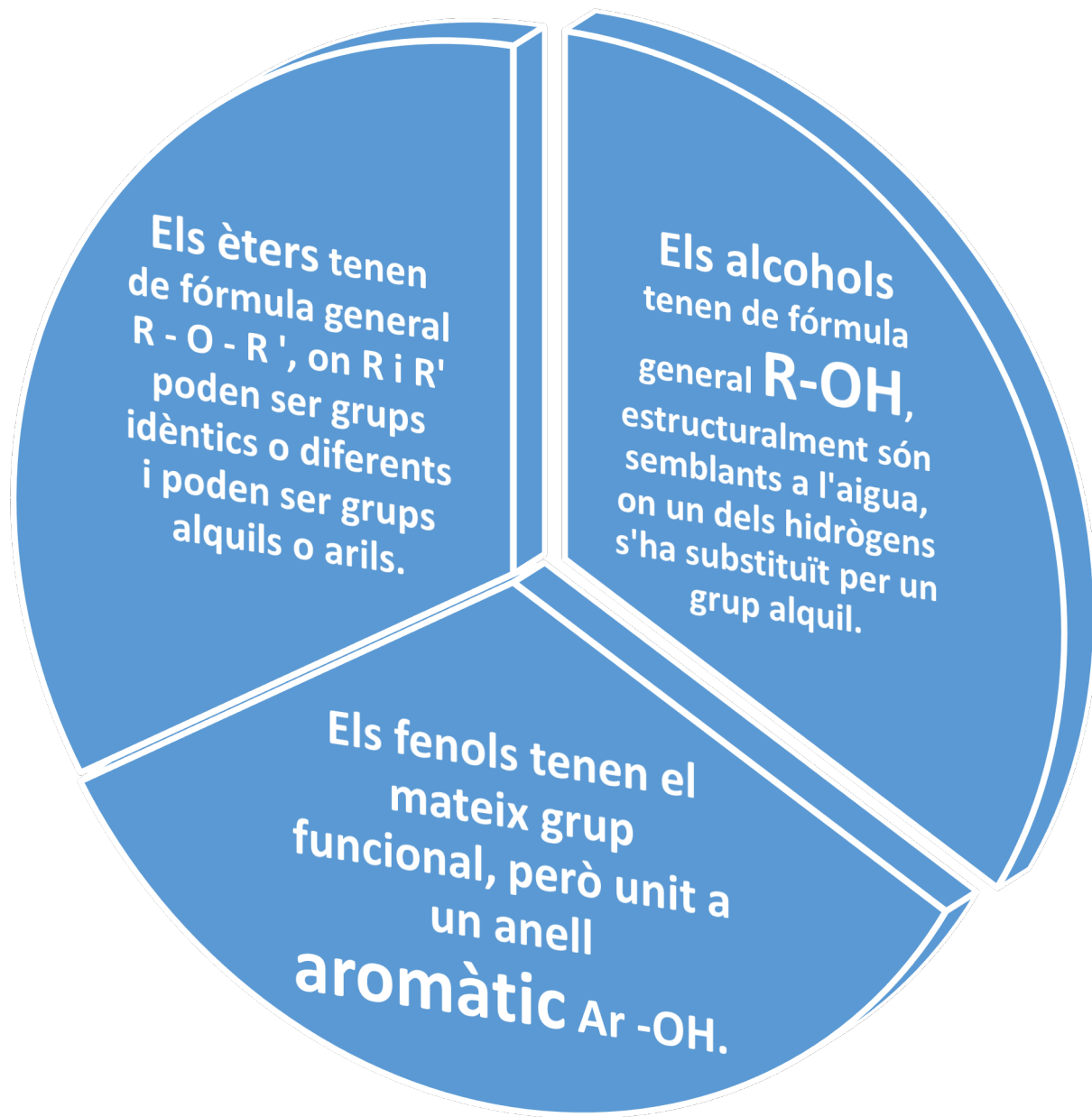
EXEMPLES

 ($C_6H_5-CH_3$)	Metilbenceno (Tolueno)
 ($C_6H_5-CH_2CH_3$)	Etilbenceno
 ($C_6H_5-CH=CH_2$)	Vinilbenceno Etenilbenceno (Estireno)

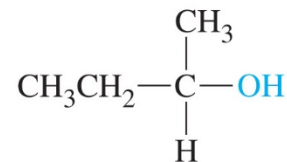
	1-Etil-2-metilbenceno <i>o</i> -Etilmetilbenceno
	1-Etil-3-metilbenceno <i>m</i> -Etilmetilbenceno
	1-Etil-4-metilbenceno <i>p</i> -Etilmetilbenceno
	1,2,4-Trimetilbenceno

FUNCIONS OXIGENADES I

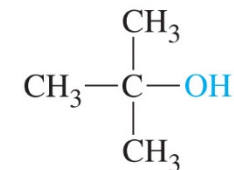
ALCOHOLS, FENOLS i èters

1-Butanol
(butyl alcohol)
(a *primary* alcohol)

2-Butanol
(*s*-butyl alcohol)
(a *secondary* alcohol)

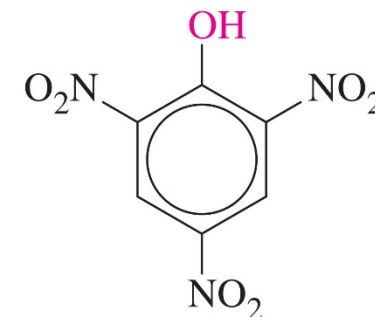

Methyl-2-propanol
(*t*-butyl alcohol)
(a *tertiary* alcohol)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

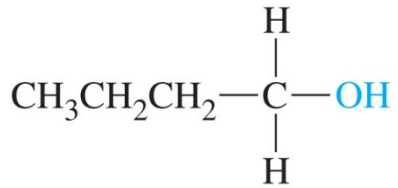
Phenol
(carbolic acid)

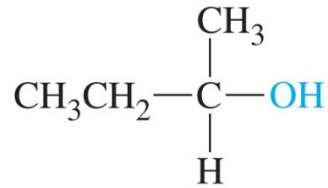
2,4,6-Trinitrophenol
(picric acid)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

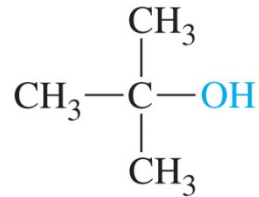
FUNCIONS OXIGENADES I

1-Butanol
(butyl alcohol)
(a *primary* alcohol)

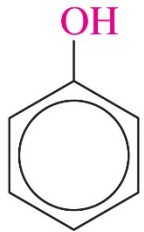

2-Butanol
(*s*-butyl alcohol)
(a *secondary* alcohol)

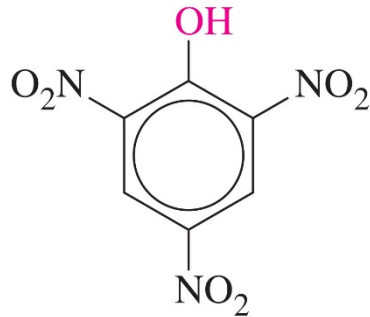

Methyl-2-propanol
(*t*-butyl alcohol)
(a *tertiary* alcohol)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Phenol
(carbolic acid)

2,4,6-Trinitrophenol
(picric acid)

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

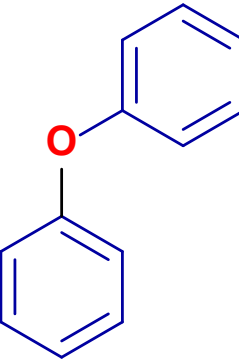
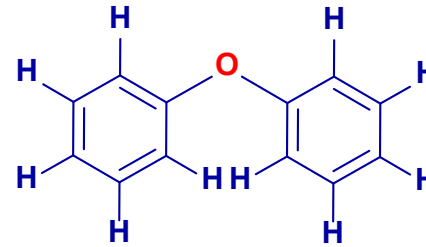
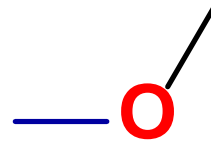
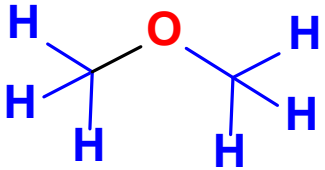
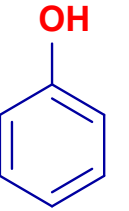
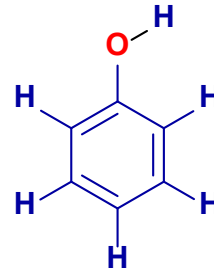
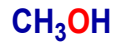
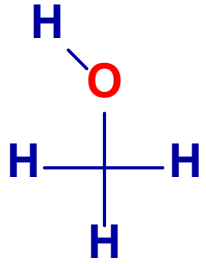
ALCOHOLS, FENOLS i èters

Els alcohols, igual que els halogenurs d'alquil, es classifiquen o divideixen en **primaris, secundaris i terciaris**, segons el nombre de grups hidrocarbonats units a l'àtom de carboni a què va enllaçat el grup hidroxil.

En la nomenclatura d'alcohols se solen emprar noms vulgars per als compostos més senzills (C1 - C4). Aquests noms es formen amb la paraula *alcohol*.

FUNCIONS OXIGENADES I

ESTRUCTURES

FUNCIONS OXIGENADES I

Regles per a anomenar alcohols

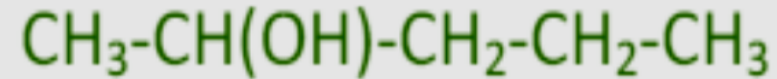
1. Es busca la cadena més llarga que incloga el grup hidroxil. La terminació o de l'hidrocarbur es canvia per *-ol*.

2. La cadena es numera de manera que al grup funcional li corresponga **el menor nombre possible**. Si hi ha més d'un grup hidroxil en la cadena, s'empren els prefixos *di-*, *tri-*, etc.

3. Quan l'alcohol no és el grup funcional principal s'anomena com ***hidroxi***, precedit del seu nombre localitzador.

FUNCIONS OXIGENADES I **Exemples**

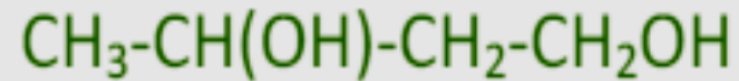
pentan-2-ol

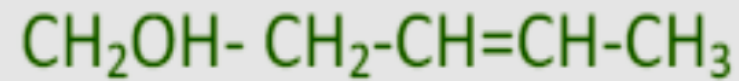
3-metilhexan-1-ol

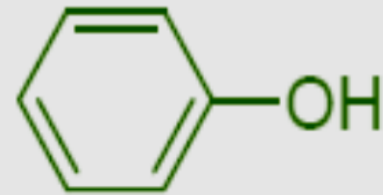
butano-1,3-diol

pent-3-en-1-ol

fenol (hidroxibenceno)

FUNCIONS OXIGENADES | Exemples

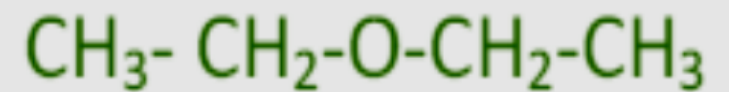
metoxietano

etil metil éter

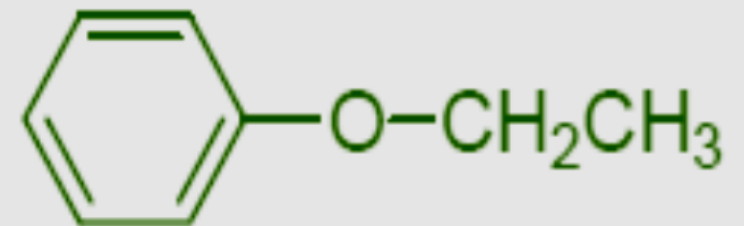
etoxietano

dietil éter

etoxibenceno

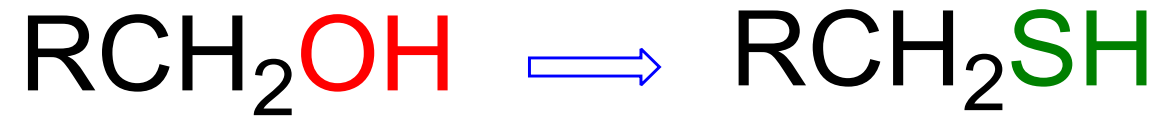
etil fenil éter

FUNCIONS OXIGENADES I **Nomenclatura de tiols**

Els compostos que tenen **sofre** en comptes d'oxigen s'anomenen **tiols**. Les regles de nomenclatura són les mateixes que per als alcohols, només hi canvien les terminacions o les prefixes segons es mostra al costat.

Alcohols

Tiols

Éters

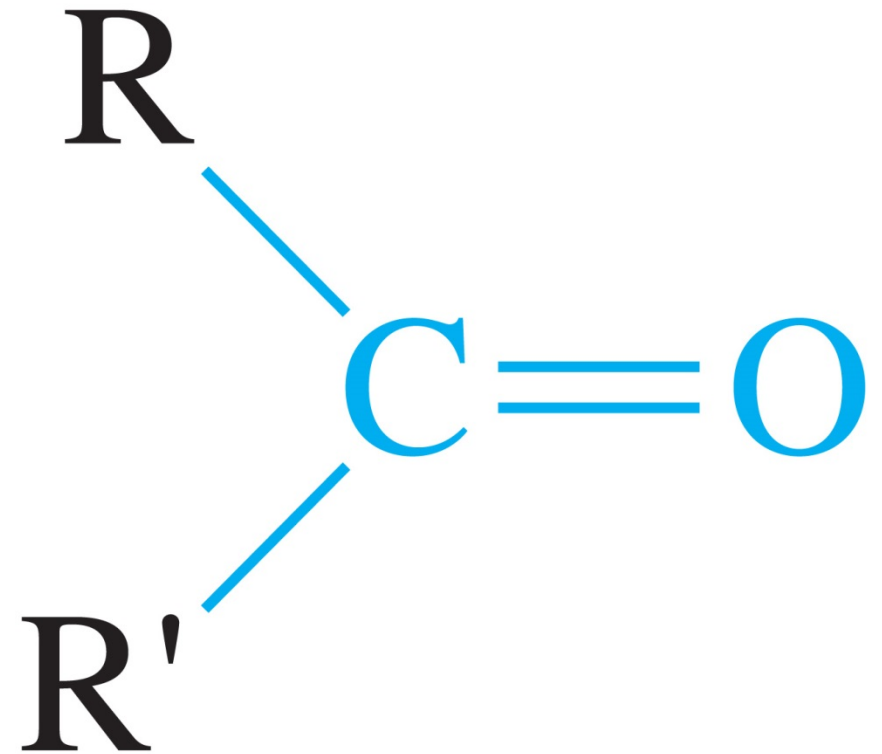

Tioèters

FUNCIONS OXIGENADES II **ALDEHIDS I CETONES**

El grup funcional es coneix com a grup **carbonil**, i està format per un carboni i un oxigen units per enllaç doble.

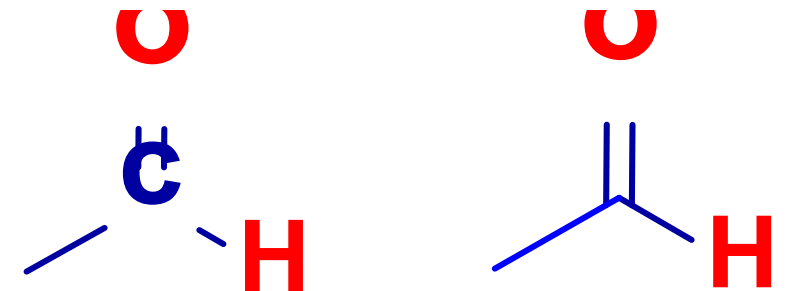
Quan el grup carbonil es troba en un **extrem de la cadena**, tenim els **aldehids** (en aquest cas, el carboni estarà unit a un àtom d'hidrogen i un grup alquil o aril). Quan el grup carbonil es troba dins de la **cadena tindrem les cetones** (per tant, el carboni estarà unit pels dos costats en grups alquil o arils).

FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

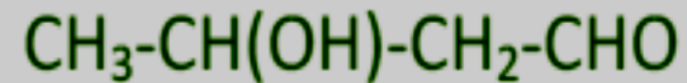
Per a anomenar els aldehids s'utilitza el nom de l'hidrocarbur amb un nombre igual d'àtoms de carboni i el sufix *-al*, (la posició del grup aldehyd no cal indicar-la per trobar-se sempre en un extrem).

Quan en un compost hi ha altres funcions que tenen prioritats sobre la funció aldehyd, s'utilitza el prefix *formil-* per a designar el grup CHO, que es considera aleshores com un substituent.

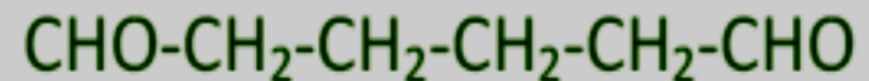

FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

3-hidroxiбутanal

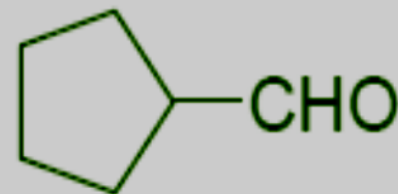
hexanodial

pent-2-enal

ciclopentanocarbaldehído

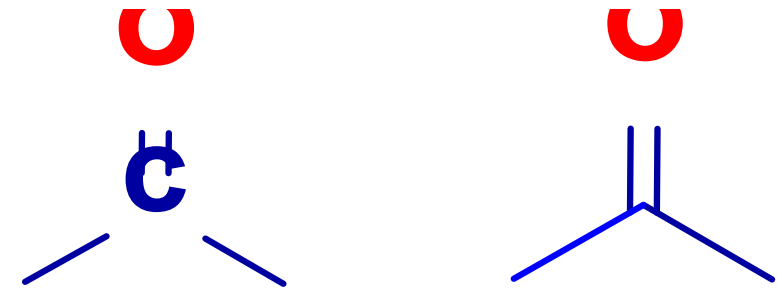
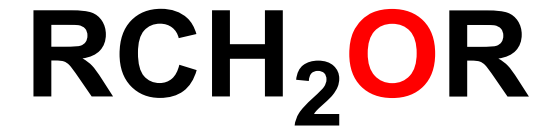

FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

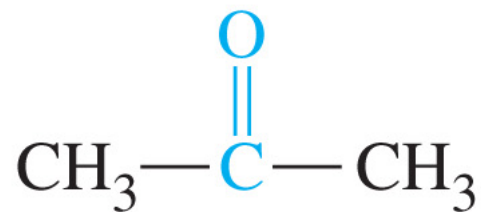
Per a anomenar les cetones s'utilitza el sufix **-ona**.

(Les més senzilles també es coneixen pel nom vulgar, que consisteix a anomenar els dos radicals units al grup carbonil seguits de la paraula *cetona*).

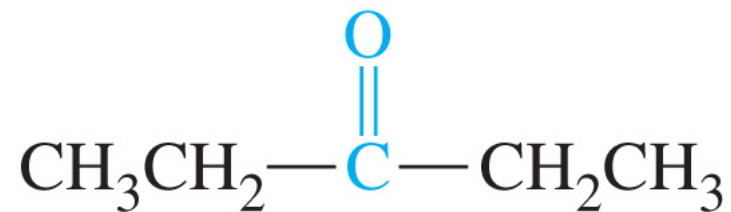
La **posició** del grup cetona es numera començant **pel carboni més pròxim** al de la cetona, de manera que en el grup carbonil li corresponga el nombre **més baix possible** (la cetona més senzilla, la propanona, conserva el nom vulgar *acetona*).

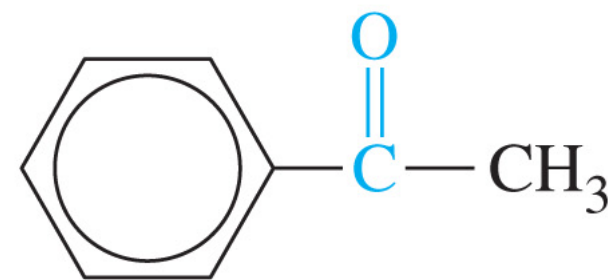
FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

Propanone
(acetone)

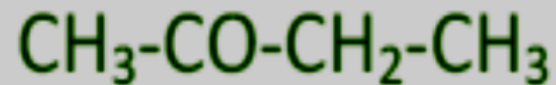
3-Pentanone
(diethyl ketone)

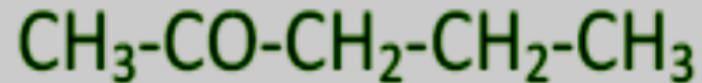
1-Phenylethanone
(acetophenone)

FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

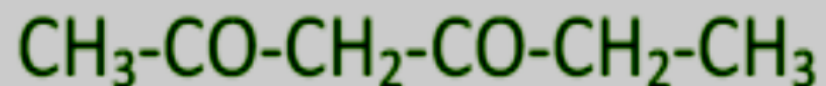
butanona ⁽¹⁾

pentan-2-ona

hexano-2,4-diona

4-oxoheptanal

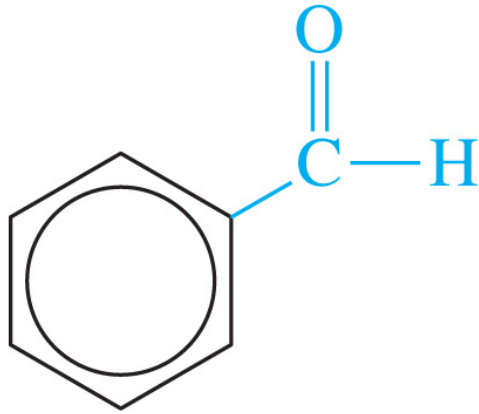

4-oxoheptanal

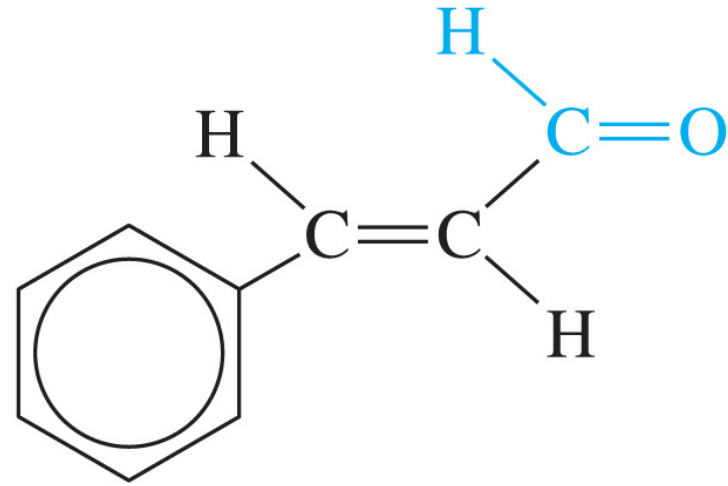

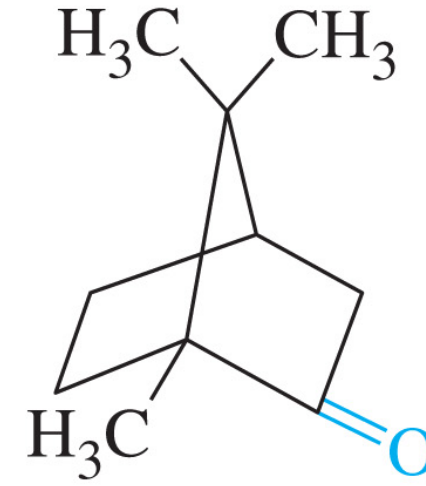
FUNCIONS OXIGENADES II ALDEHIDS I CETONES

Benzaldehyde
(almonds)

Cinnamaldehyde
(cinnamon)

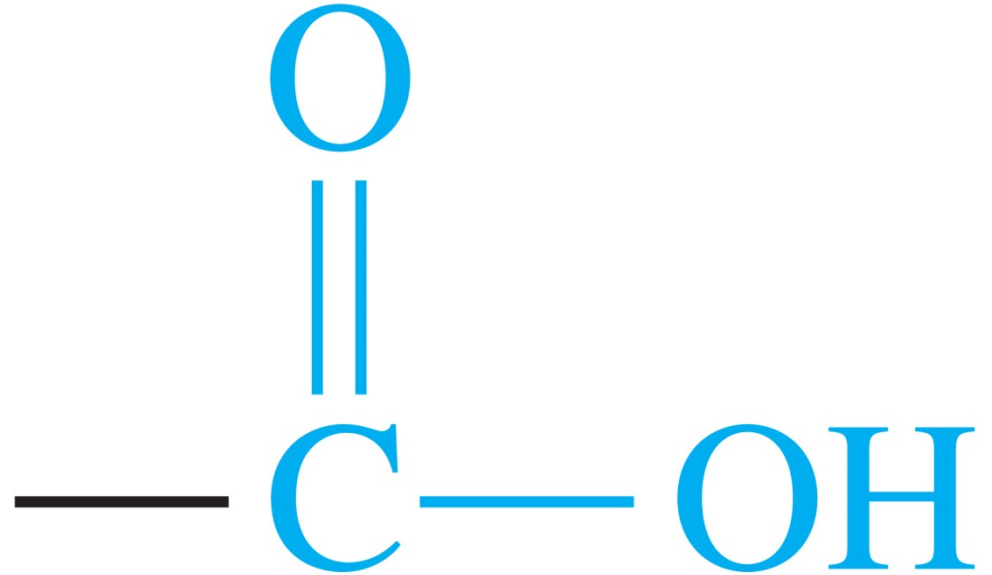

Camphor
(obtained from
camphor tree)

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

Estan formats per carboni, hidrogen i oxigen, on un dels hidrogens presenta un enllaç doble i l'altre, senzill.

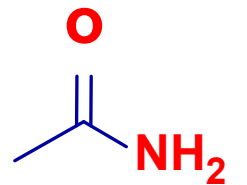
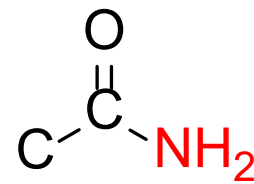
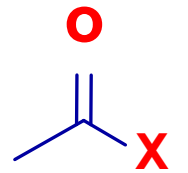
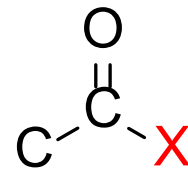
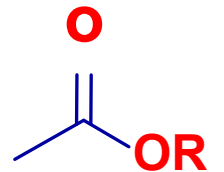
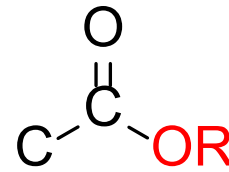
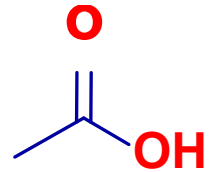
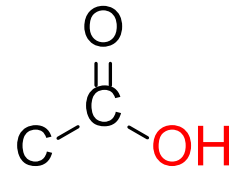
És el grup funcional de més importància.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

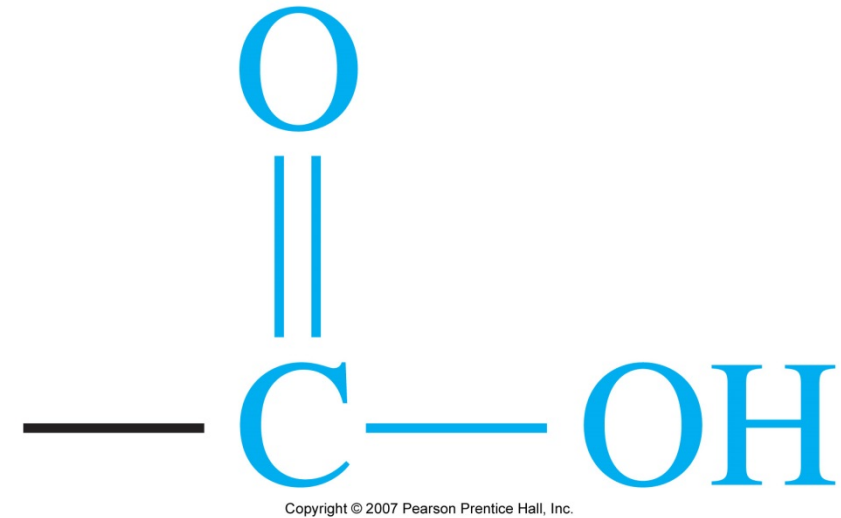
Es consideren “derivats” els èsters, halurs d'àcid i amines. Funcions on s'ha substituït el grup hidroxil per un grup alquil alcohol, un halogen o una amina o alquil amina.

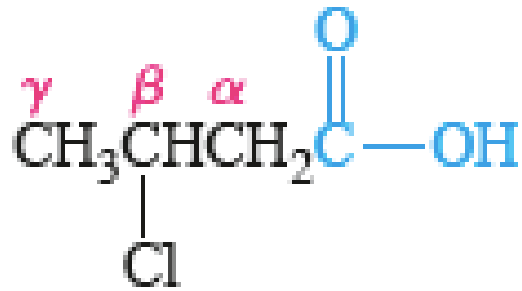
FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

Per a anomenar-los, es considera com a **cadena principal** la del nombre major d'àtoms de carboni que **continga el grup àcid**, i es numera començant pel carboni del grup carboxílic.

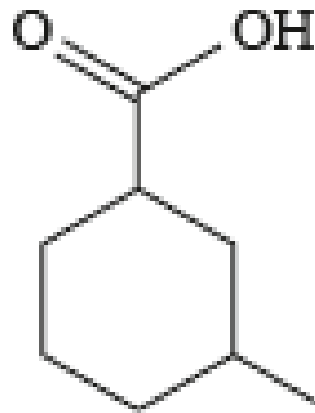
S'utilitza com a prefix el nom de l'hidrocarbur amb un nombre igual d'àtoms de carboni i, com a sufix, la terminació **-ic** o **-oico**, tot això precedit de la paraula *àcid*.

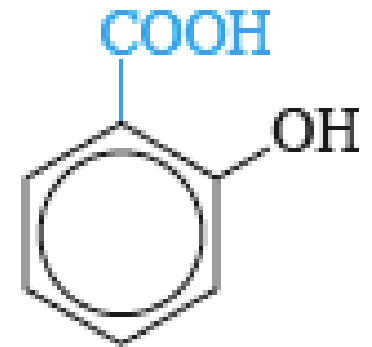
FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

3-Chlorobutanoic acid
β-chlorobutyric acid

3-methylcyclohexanecarboxylic acid

2-Hydroxybenzoic acid
o-hydroxybenzoic acid
(also salicylic acid)

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

Entre els àcids carboxílics, hi ha molts que es coneixen pel seu nom vulgar.

En aquells casos en què el nom sistemàtic **no siga còmode** (generalment quan hi ha radicals cíclics o en el cas que hi haja diversos grups àcids en la molècula) es considera **el grup carboxílic com a substituent** i s'anomena utilitzant el prefix **carboxi-** o el sufix **-carboxílic**.

Àcid metanoic "fòrmic"

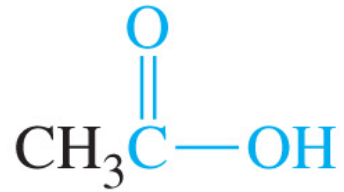
Àcid etanoic "acètic"

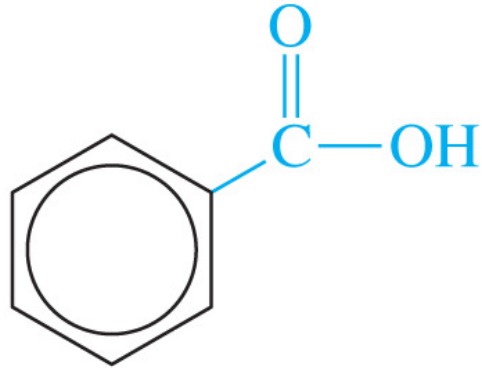
Àcid "làctic"

(Àcid 2-hidroxipropanoic)

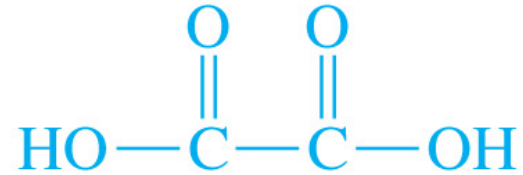
FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

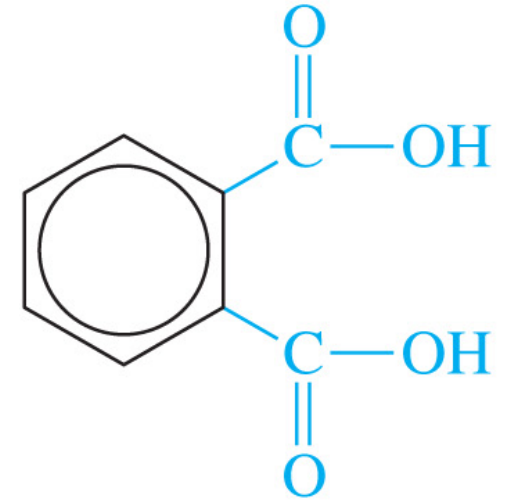
Acetic acid
(an aliphatic acid)

Benzoic acid
(an aromatic acid)

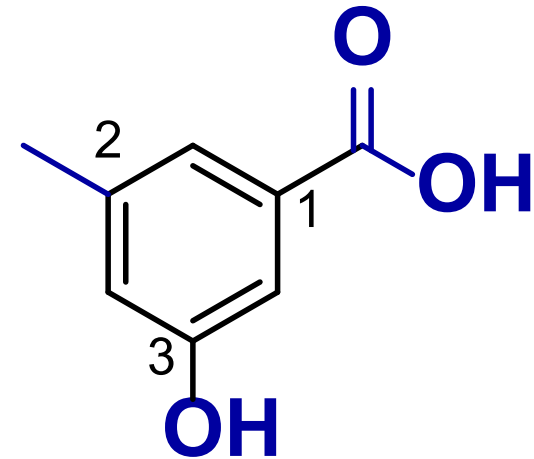
Oxalic acid
(an aliphatic
dicarboxylic acid)

o-Phthalic acid
(an aromatic
dicarboxylic acid)

Els àcids **carboxílics aromàtics** s'anomenen igual que els alifàtics.

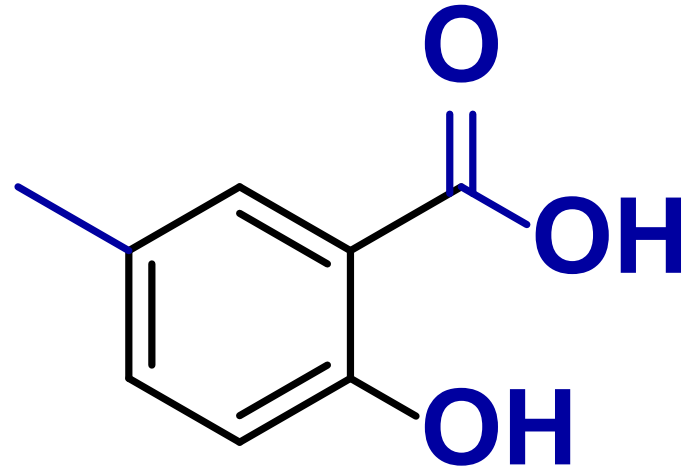
En cas que hi haja **substituents en l'anell aromàtic**, es numeren els àtoms de carboni donant **el nombre 1 al carboni que té grup carboxílic**. La resta es numera de manera que els substituents tinguen els **nombres més baixos possibles**.

3-hidroxi-5-metilbenzoic àcid

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

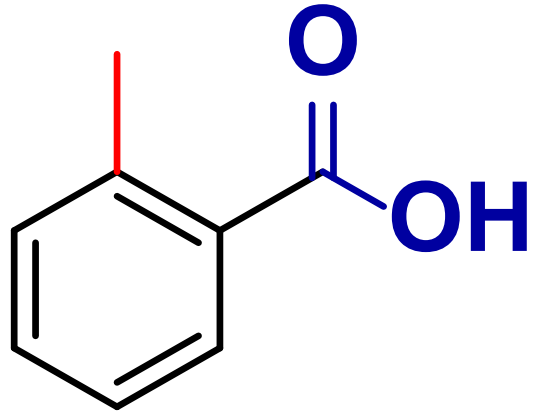
2-hidroxi-5-metilbenzoic àcid

vs

6-hidroxi-3-metilbenzoic àcid

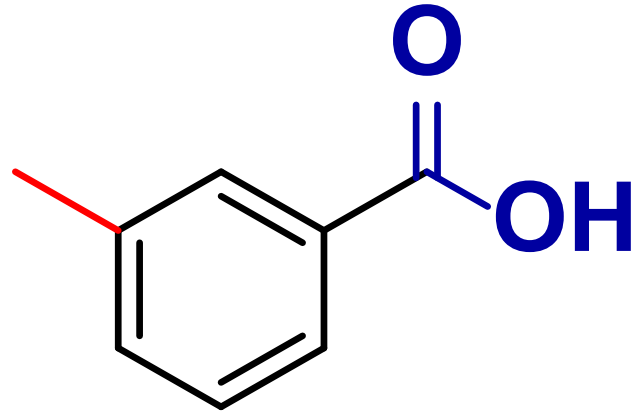
FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

Àcid 2-metilbenzoic

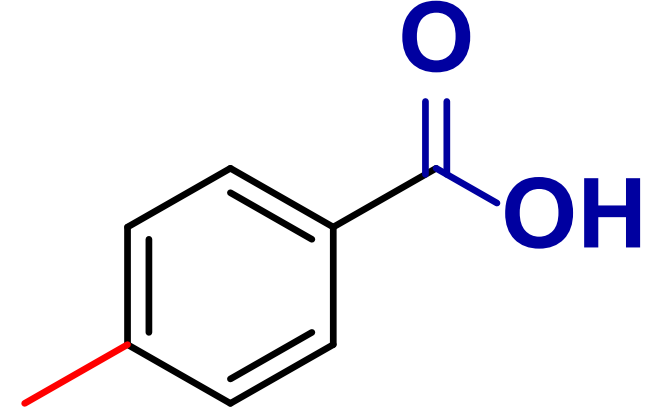
orto

Àcid 3-metilbenzoic

meta

Àcid 4-metilbenzoic

para

Àcid *o*-metilbenzoic

Àcid *m*-metilbenzoic

Àcid *p*-metilbenzoic

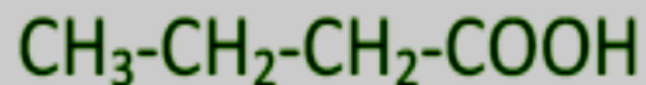
FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

**Oxàlic, malònic,
succínic, glutàric,
adípic, pimèlic, subèric,
azelaic, sebàcic.**

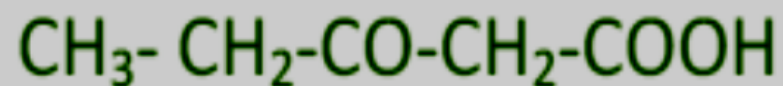

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

ácido butanoico

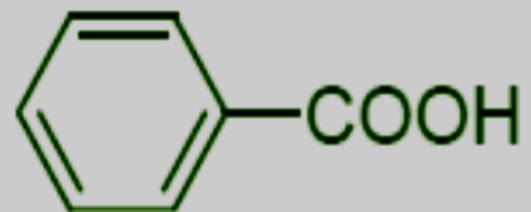
ácido 3-oxopentanoico

ácido 2-formilbutanodioico

ácido bencenocarboxílico
(ácido benzoico)

(ácido benzoico)

ESTERS

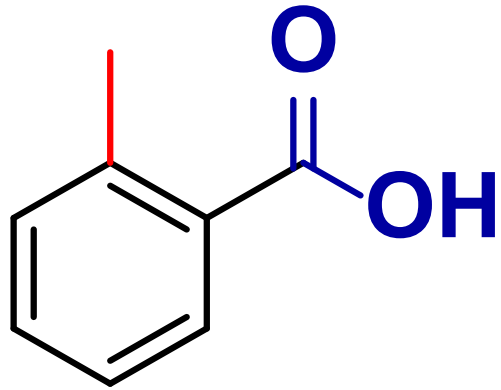

Resulten de substituir l'àtom d'hidrogen del grup àcid per un radical alquil o aril.

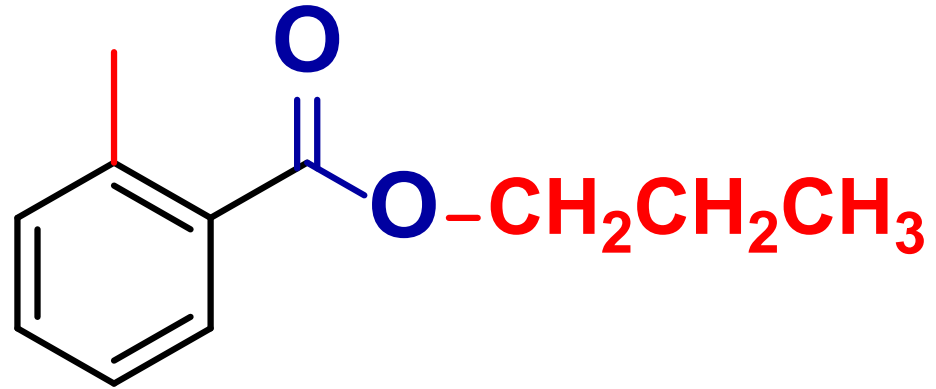
S'anomenen substituint el sufix **-ic** pel sufix **-at**, seguit del nom del radical que ha substituït l'hidrogen i **eliminant la paraula àcid**.

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

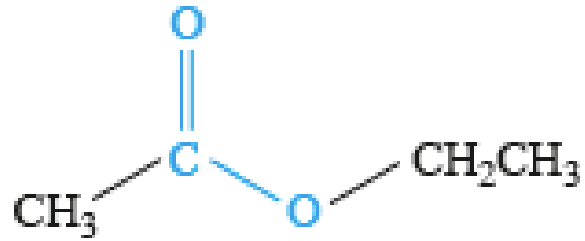

Àcid 2-metilbenz**oic**

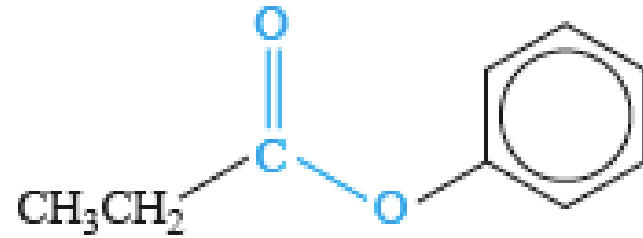

2-metilbenz**oat** *de propil*

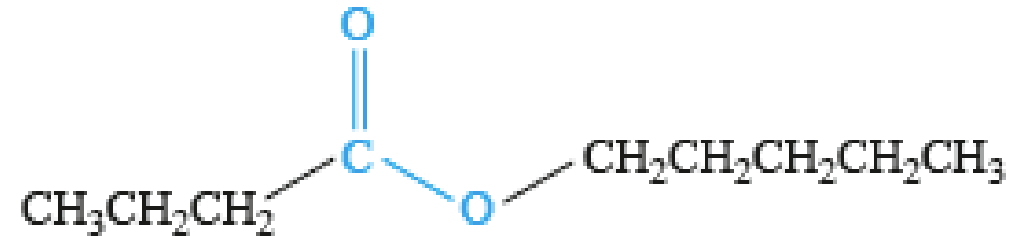
FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

Ethyl ethanoate
(ethyl acetate)

Phenyl propanoate
(phenyl propionate)

Pentyl butanoate
(pentyl butyrate)

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

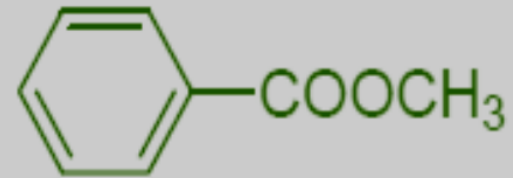
etanoato de propilo

(acetato de propilo)

propanoato de etenilo

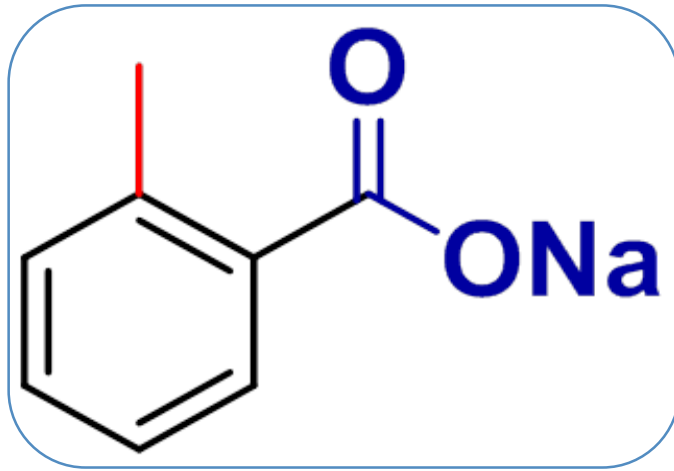
benzoato de metilo

butanoato de fenilo

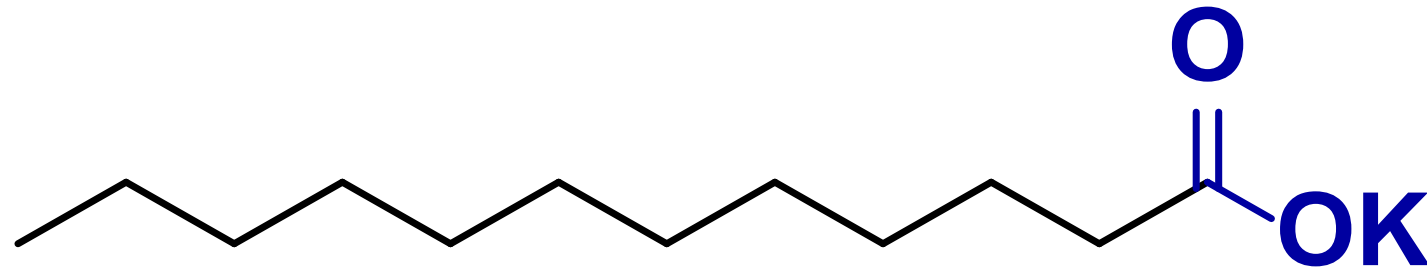

FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

2-metilbenz**oat** *de sodi*

Les sals dels àcids carboxílics també s'anomenen com a èsters!!!!

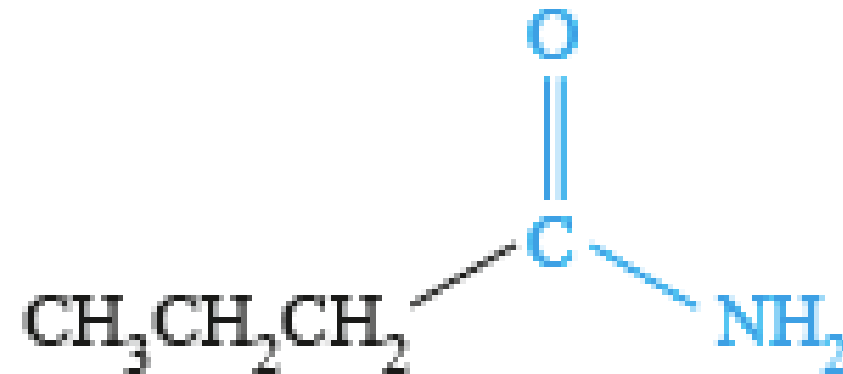

Dodecan**oat** *de potassi*

Resulten de la substitució del grup -OH pel grup -NH₂.

Com a conseqüència de la substitució dels hidrògens per grups alquils o aril, podem distingir tres tipus d'amides. Les amides primàries s'anomenen canviant la terminació **-ic** pel sufix **-amida** i eliminant la paraula *àcid*.

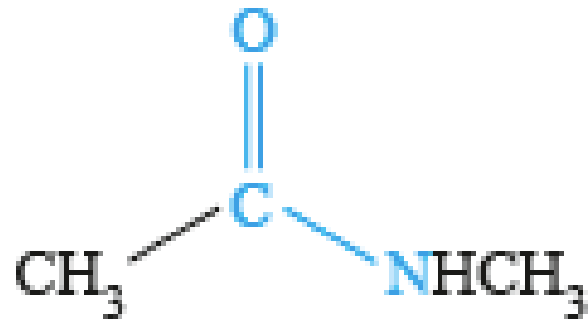
AMIDES

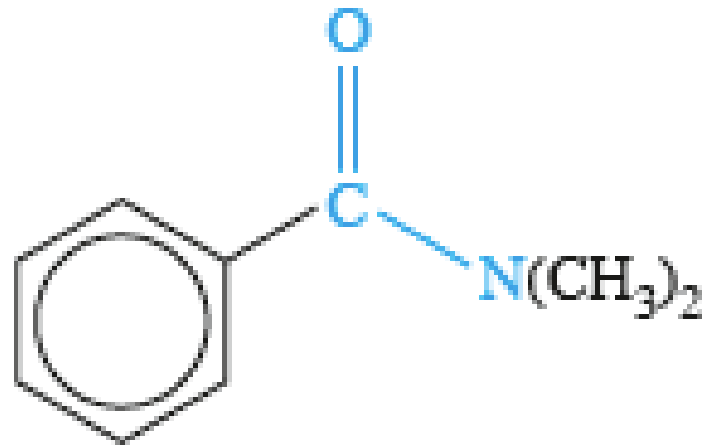
Butanamide

FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

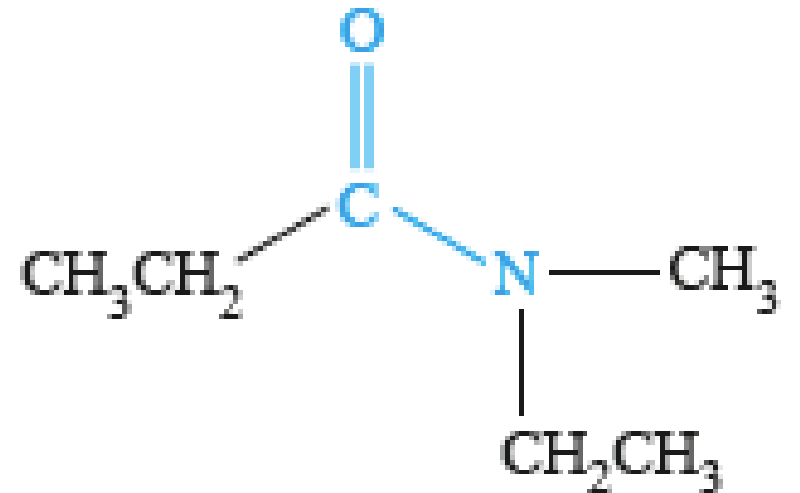
Les amides **secundàries i terciàries** s'anomenen com a derivats **N- o N,N- substituïts** de les amides primàries.

N-methylethanamide

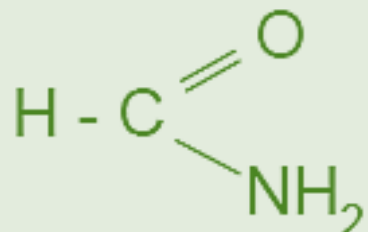
N,N-dimethylbenzamide

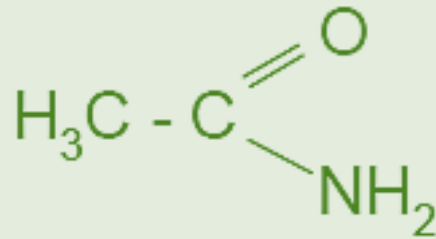
N-ethyl-*N*-methylpropanamide

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS**

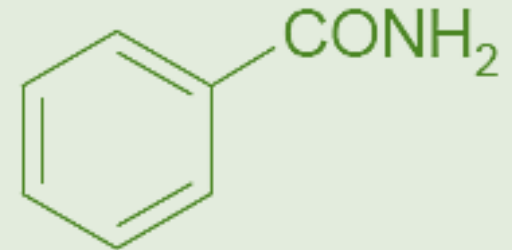
També estan acceptats per la IUPAC els noms vulgars d'aquests compostos.

Metanamida
formamida

Etanamida
Acetamida

Benzamida

FUNCIONS OXIGENADES III **ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS. AMIDES**

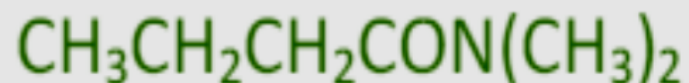
etanamida (acetamida)

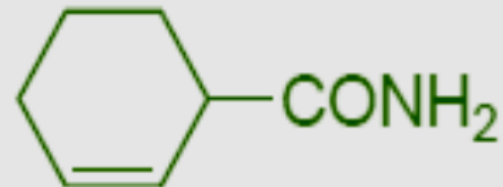
N-metilpropanamida

N,N-dimetilbutanamida

ciclohex-2-enocarboxamida

àcido 3-carbamoilbutanoico

àcido 3-carbamoilbutanoico

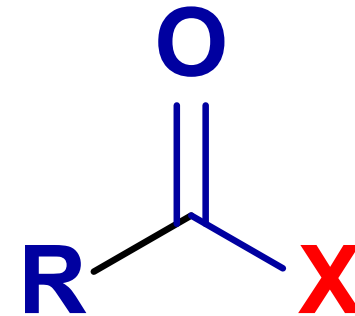

FUNCIONS OXIGENADES III ACIDS CARBOXÍLICS I DERIVATS

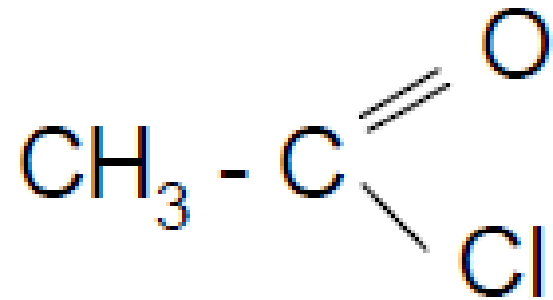
Són derivats dels àcids carboxílics
on s'ha substituït
el grup **-OH** de l'àcid per un
àtom d'halogen.

Per a anomenar-los, se substitueix el
sufix **-ic** per la terminació **-il**, i la
paraula **àcid** pel nom de **l'halur**
corresponent.

HALURS D'ÀCID

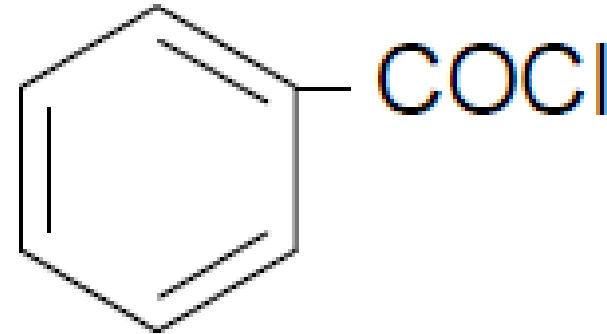

HALURS D'ÀCID

Clorur d'acetyl

(Àcid acètic)

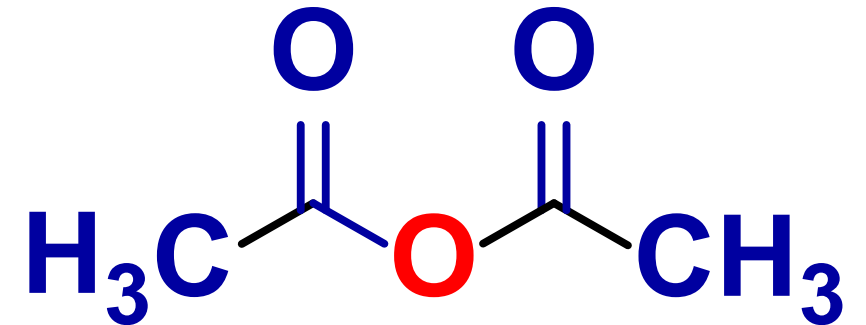

Clorur de benzoil

(Àcid benzoic)

ANHÍDRIDS D'ÀCIDS

Deriven de la condensació dels àcids carboxílics. Per a anomenar-los, **si són simètrics**, se substitueix la paraula ***àcid*** per la paraula ***anhídrid*** i la resta es deixa igual.

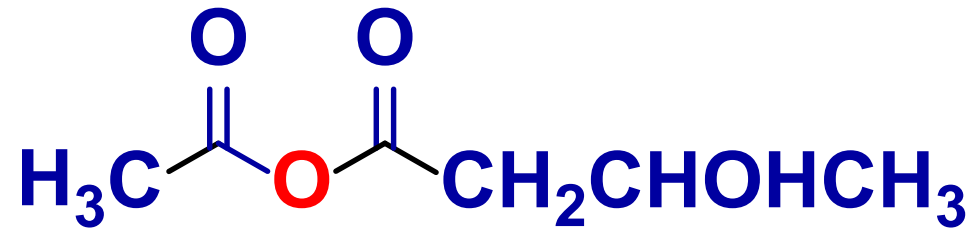

Anhídrid acètic

ANHÍDRIDS D'ÀCIDS

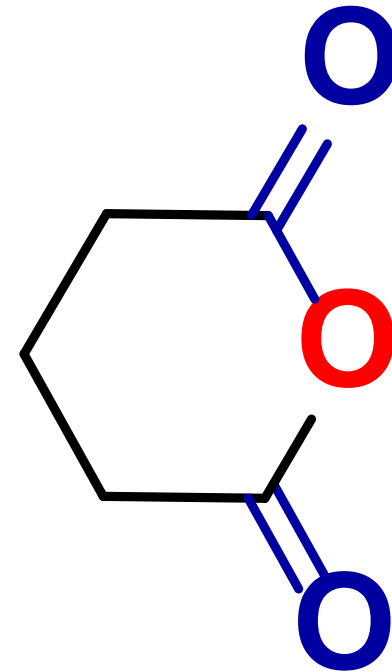
Si es tracta d'un
anhídrid mixt,
s'anomenen **els dos**
àcids dels quals
deriva
anteposant la paraula
anhídrid.

Anhídrid acètic 3-hidroxipropanoic

ANHÍDRIDS D'ÀCIDS

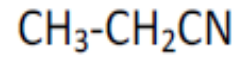
Si es tracta **d'un anhídrid cíclic**
s'anomenen amb la terminació
-dioic, anteposant la paraula
anhídrid.

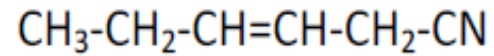
FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

NITRILS

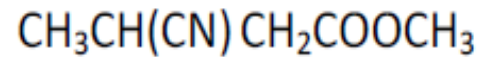
propanonitrilo

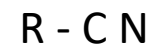
hex-3-enonitrilo

3-cianobutanoato de metilo

Són compostos formats per carboni, hidrogen i nitrogen de fórmula general:

Per a anomenar-los, se substitueix el sufix *-ic* de l'àcid corresponent per la terminació.

FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

NITRILS

Són compostos formats per carboni, hidrogen i nitrogen de fórmula general R - C N

Per a anomenar-los, se substitueix el sufix **-ic** de l'àcid corresponent per la terminació **-nitril**

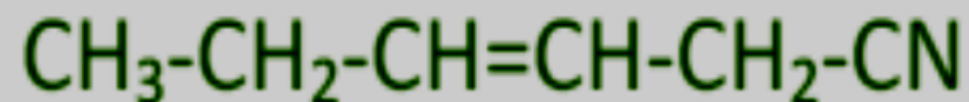
Propanonitril

FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

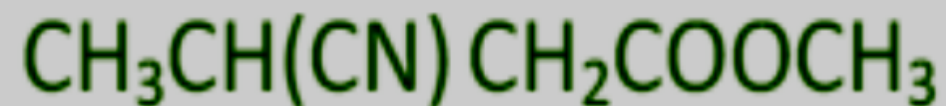
propanonitrilo

hex-3-enonitrilo

3-cianobutanoato de metilo

Quan actuen com a substituents, el prefix
utilitzat és ***-cian***.

AMINES

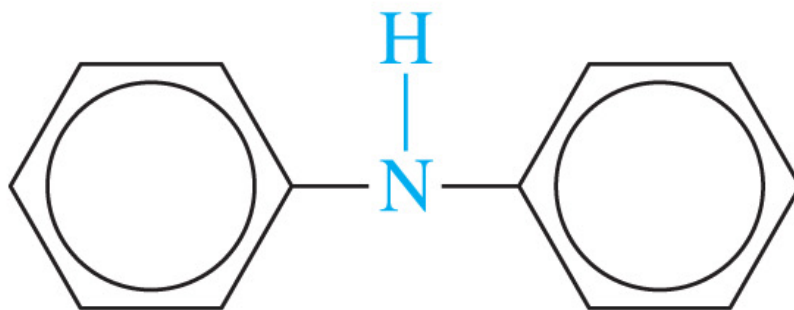
Les amines es poden considerar com a **derivats de l'amoniac** per substitució d'un, dos o tres dels seus hidrògens per radicals alquil o aril, obtenint així els tres tipus d'amines: **primàries, secundàries i terciàries.**

FUNCIIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

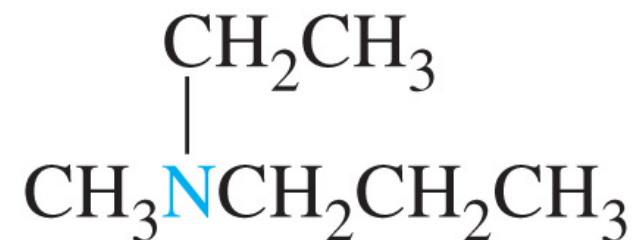
AMINES

Ethylamine
(a primary amine)

Diphenylamine
(a secondary amine)

Ethylmethylpropylamine
(a tertiary amine)

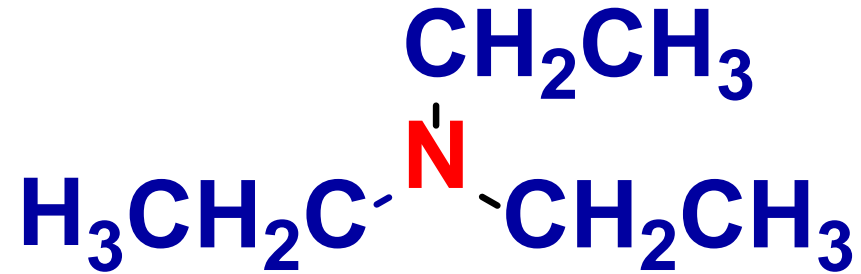
FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

Per a les amines secundàries i terciàries, si els radicals alquil o aril són iguals s'anomenen de la mateixa manera que les primàries anteposant el prefix **di-**, **tri-**, depenent que siguin secundàries o terciàries.

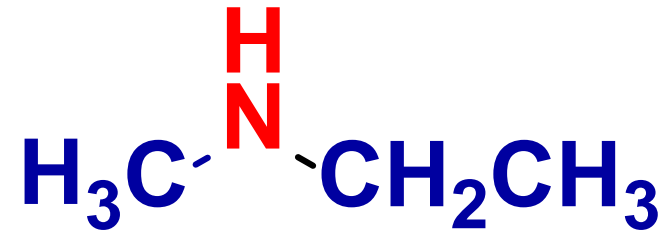
Si els radicals són diferents, es nomenen com derivats **N-** substituïts o **N, N-** **disubstituïts** de l'amina primària (considerada com a principal).

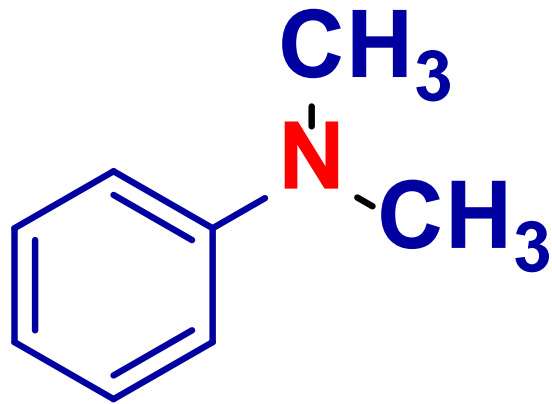
FUNCIIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

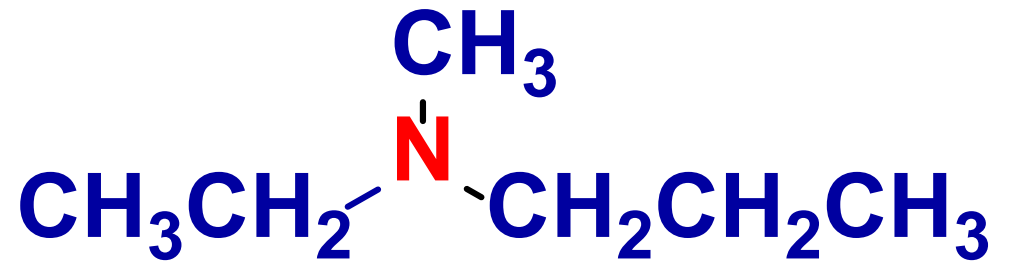
Trietilamina

N-metiletilamina

N,N-dimetilfenilamina

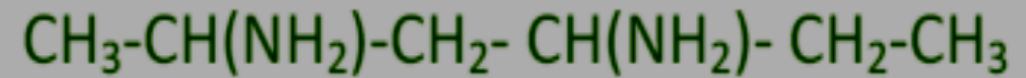
N-etil-N-metilpropilamina

FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

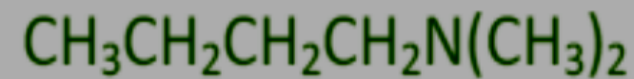
etanamina

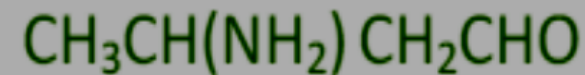
hexano-2,4-diamina

N,N-dimetilbutanamina

3-aminobutanal

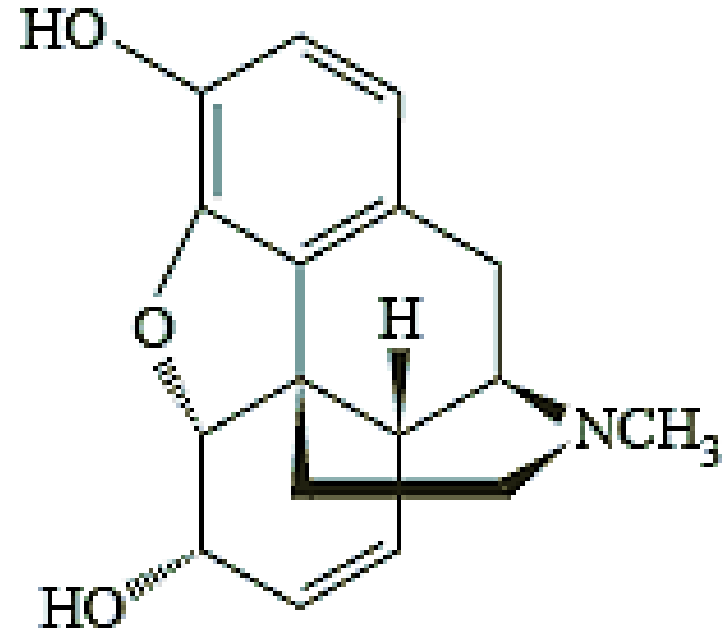
Quan la funció amina actua com a substituent en la cadena principal s'utilitza el prefix *-amino*.

FUNCIONS NITROGENADES **NITRILS I AMINES**

La morfina, un analgèsic molt potent i addictiu, es pot aïllar de la rosella de l'opi

(Papaver somniferum).

Morphine

Morphine

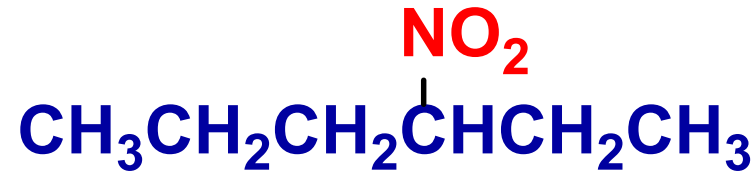

FUNCIONS NITROGENADES

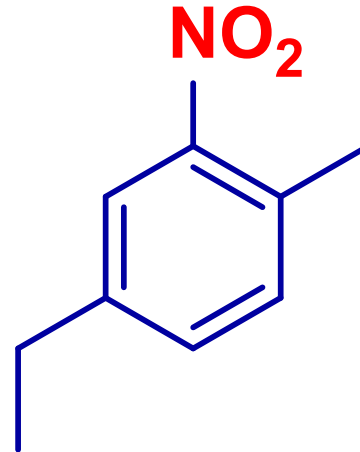
Nitroderivats

Són els hidrocarburs o compostos aromàtics que contenen el grup **nitro** (-NO₂).

Sempre actua com a radical o només poden ser primaris.

3-nitrohexà

1,4-diethyl-2 nitrobenzé

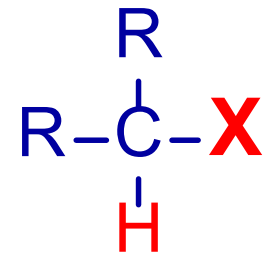
COMPOSTOS HALOGENATS

HALURS

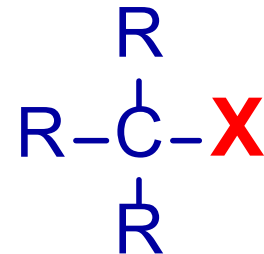
Són els hidrocarburs que contenen **àtoms d'halogen** que substitueixen hidrògens. Els halogenurs d'alquil poden classificar-se com **primaris secundaris o terciaris**, segons la naturalesa de l'àtom de carboni al qual va unit l'àtom d'halogen.

Primari

Secundari

Terciari

COMPOSTOS HALOGENATS

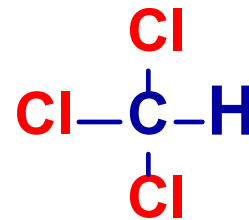
HALURS

Els halogenurs d'alquil de **més de cinc àtoms de carboni** s'anomenen seguint les normes IUPAC com hidrocarburs substituïts.

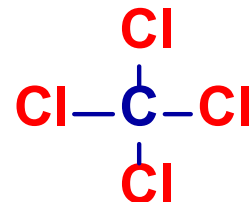

3,3-dibromohexà

S'hi utilitzen també els noms comuns per a alguns compostos polihalogenats senzills com ho són:

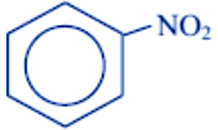
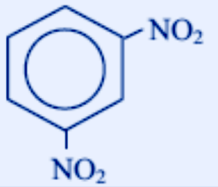
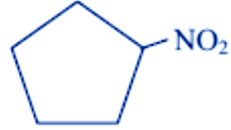
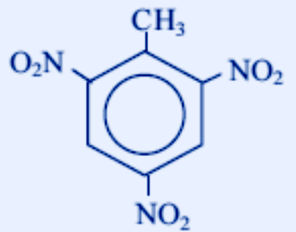

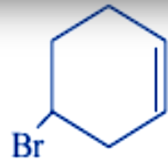
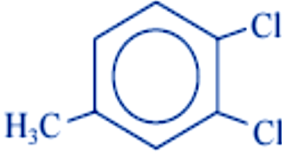
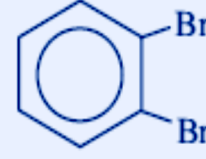
Cloroform

**Tetraclorur
de carboni**

HALOGENURS I NITRODERIVATS

$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{-CH-CH}_2\text{-CH-CH}_3 \\ \quad \quad \\ \text{NO}_2 \quad \text{NO}_2 \end{array}$	2,4-Dinitropentano
$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH-CH-CH}_3 \\ \quad \quad \\ \text{CH}_3 \quad \text{NO}_2 \end{array}$	3-Metil-2-nitropentano
 (C ₆ H ₅ -NO ₂)	Nitrobenceno
	1,3-Dinitrobenceno <i>m</i> -Dinitrobenceno
	Nitrociclopentano
	2,4,6-Trinitrotolueno (T.N.T.) 1-Metil-2,4,6-trinitrobenceno

$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH-CH}_2\text{-CH-CH}_3 \\ \quad \quad \\ \text{Br} \quad \quad \text{CH}_3 \end{array}$	4-Bromo-2-metilhexano
$\text{CH}_2=\text{CH-CH}_2\text{-CH}_2\text{Cl}$	4-Clorobut-1-eno (4-Cloro-1-buteno)
	4-Bromociclohexeno
$\begin{array}{c} \text{CHF}_3 \\ \text{CHCl}_3 \\ \text{CHBr}_3 \\ \text{CHI}_3 \end{array}$	Trifluorometano o <i>Fluoroformo</i> Triclorometano o <i>Cloroformo</i> Tribromometano o <i>Bromoformo</i> Triiodometano o <i>Yodoformo</i>
	1,2-Dicloro-4-metilbenceno
	1,2-Dibromobenceno <i>o</i> -Dibromobenceno

Ordre de preferència dels grups funcionals

Segons la IUPAC, la regla de caràcter general per a a nomenar compostos orgànics és que la cadena principal és la més llarga que conté el grup funcional més important.

Ordre de preferència dels grups funcionals

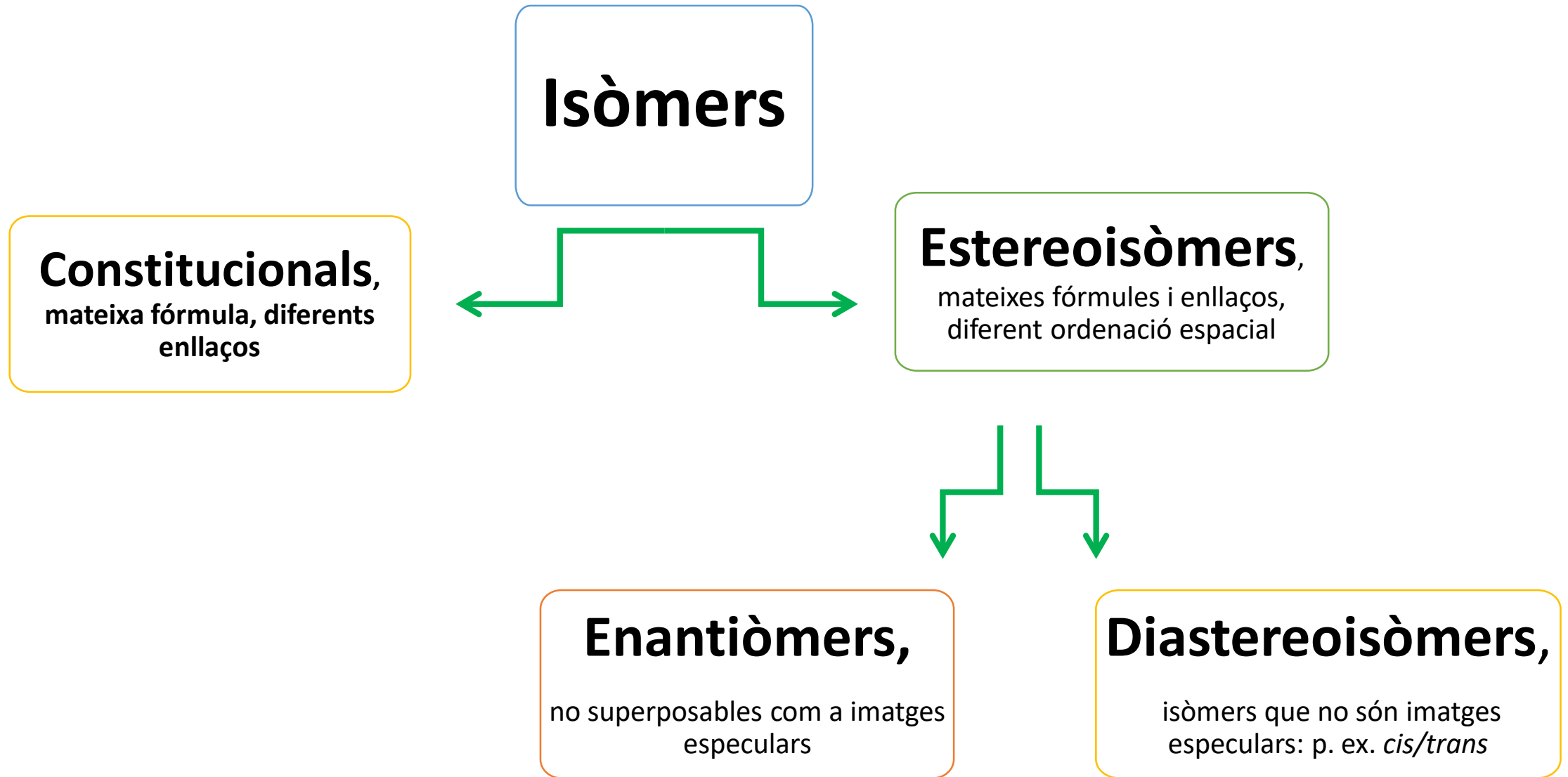
Orden de prioridad	Función	Grupo Funcional	Nombre como principal (sufijo)	Nombre como sustituyente (prefijo)
1º	Ácido	-COOH	Ácido ...-oico (-carboxílico)	carboxi-
2º	Éster (o sales)	-COOR -COOM	-oato de ...-ilo -oato de M	alcoxicarbonil-
3º	Haluro de acilo	-CO-X (X = halógeno)	Haluro de ...-ilo	haloformil-
4º	Amida	-CONH ₂	...-amida (-carboxamida)	carbamoil-
5º	Nitrilo	-C≡N	...-nitrilo (-carbonitrilo)	ciano-
6º	Aldehído	-CHO	...-al (-carbaldehído)	formil-
7º	Cetona	-CO-	...-ona	oxo-
8º	Alcohol (Fenol)	-OH	...-ol	hidroxi-
9º	Amina	-NH ₂	...-amina	amino-
10º	Éter	-O-R'	...-éter (R-oxi-R')	alcoxi-
11º	Insaturaciones	C=C C≡C	...-eno ...-ino	****

Ordre de preferència dels grups funcionals

Formula	Función	Sufijo si es grupo principal	Prefijo si es sustituyente (grupo secundario)	Ejemplo
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{R}-\text{C}-\text{OH} \end{array}$	Ácido	-oico	carboxi-	CH_3-COOH ácido etanoico
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{R}-\text{C}-\text{O}-\text{R}' \end{array}$	Éster	-oato de ... ilo	alcoxicarbonil-	$\text{CH}_3-\text{COO}-\text{CH}_3$ etanoato de metilo
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{R}-\text{C}-\text{NH}_2 \end{array}$	Amida	-amida	carbamoil-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CONH}_2$ Propanamida
$\text{R}-\text{C}\equiv\text{N}$	Nitrilo	-nitrilo	ciano-	CH_3-CN Etanonitrilo Cianuro de metilo
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{R}-\text{C}-\text{H} \end{array}$	Aldehído	-al	oxo-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CHO}$ Propanal
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{R}-\text{C}-\text{R}' \end{array}$	Cetona	-ona	oxo-	$\text{CH}_3-\text{CO}-\text{CH}_3$ Propanona
$\text{R}-\text{OH}$	Alcohol	-ol	hidroxi-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2\text{OH}$ Etanol
$\text{R}-\text{NH}_2$	Amina	-amina	amino-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{NH}_2$ Etilamina Etanamina
$\text{R}-\text{O}-\text{R}'$	Éter	-oxi ... ano - il ... ileter	oxa-	$\text{CH}_3-\text{O}-\text{CH}_2-\text{CH}_3$ Metoxietano Etilmetiléter
$\text{C}=\text{C}$	Doble enlace	-eno		$\text{CH}_3-\text{CH}=\text{CH}_2$ Propeno
$-\text{C}\equiv\text{C}-$	Triple enlace	-ino		$\text{CH}_3-\text{C}\equiv\text{CH}$ Propino
$\text{R}-\text{NO}_2$	Nitro		nitro-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{NO}_2$ Nitroetano
$\text{R}-\text{X}$	Halógeno		fluoro-, cloro-, bromo-, yodo-	$\text{CH}_3-\text{CH}_2\text{Br}$ Bromoetano
$-\text{R}$	Radical		- il	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \\ \text{CH}_3-\text{CH}-\text{CH}_3 \end{array}$ Metilpropano

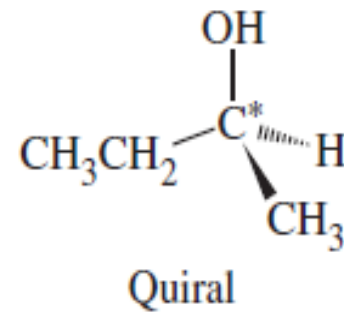
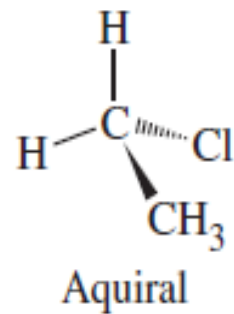
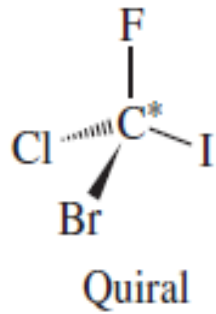
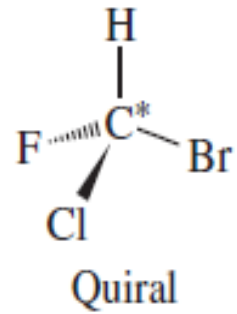
ESTEREOISOMERIA

ESTEREOISOMERIA

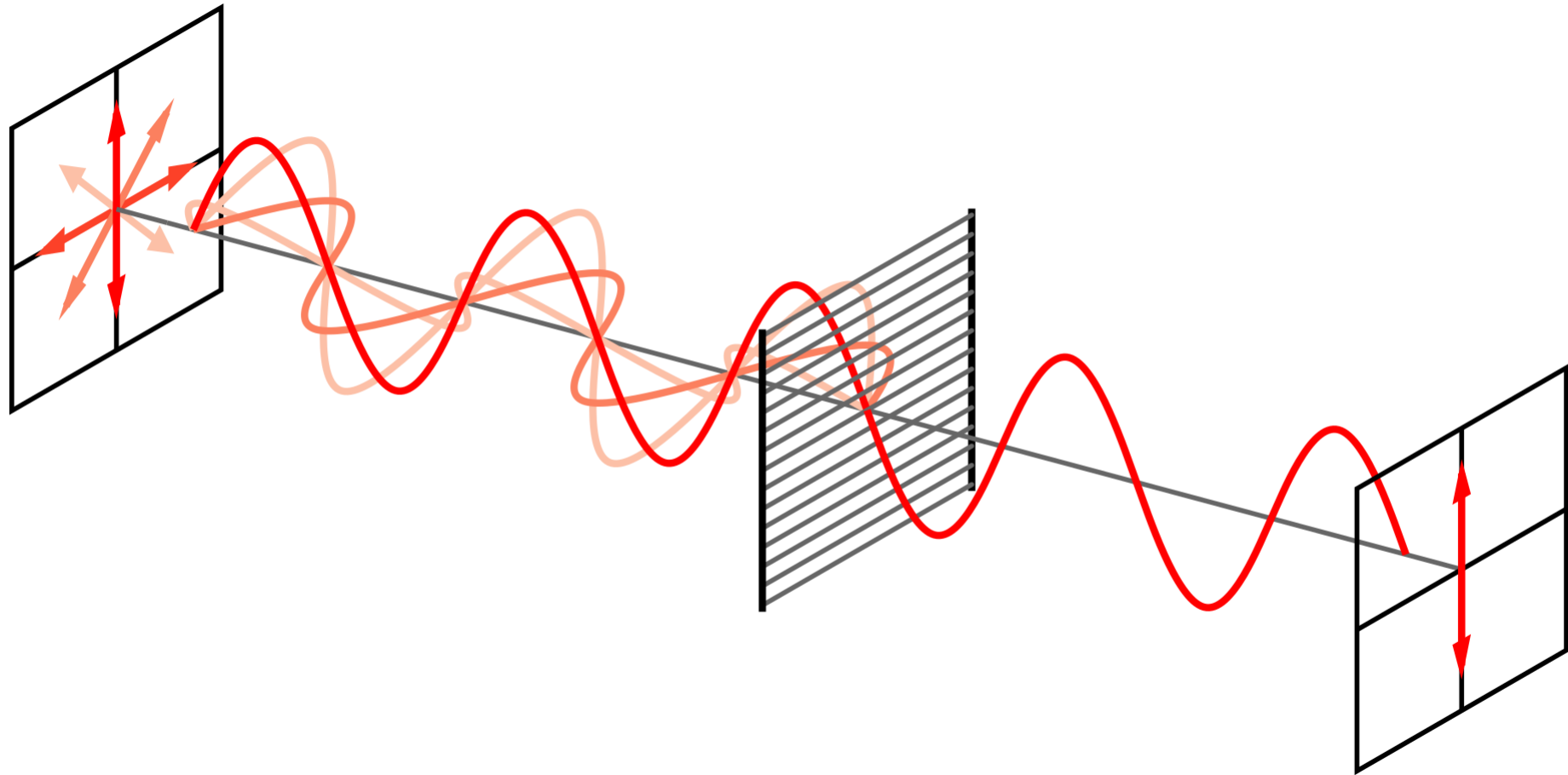
ESTEREOISOMERIA

**Els compostos
asimètrics roten el pla
de la llum polaritzada.**

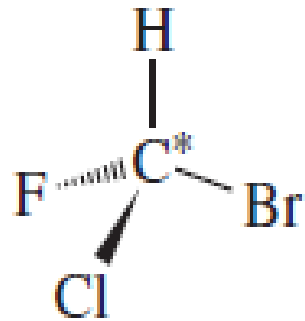
ESTEREOISOMERIA

Els compostos asimètrics roten el pla de la llum polaritzada.

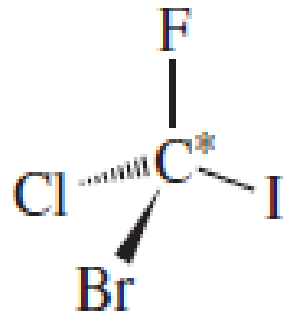

ESTEREOISOMERIA

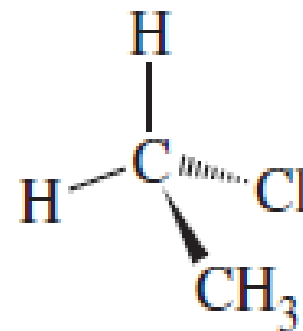
Un carboni asimètric és un carboni amb els quatre substituents diferents.

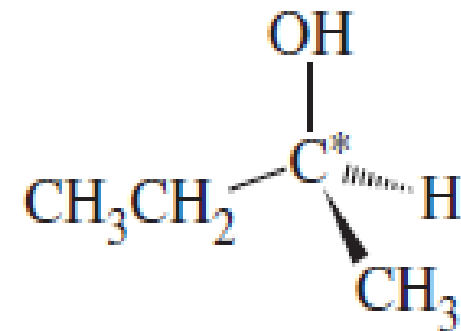
Quiral

Quiral

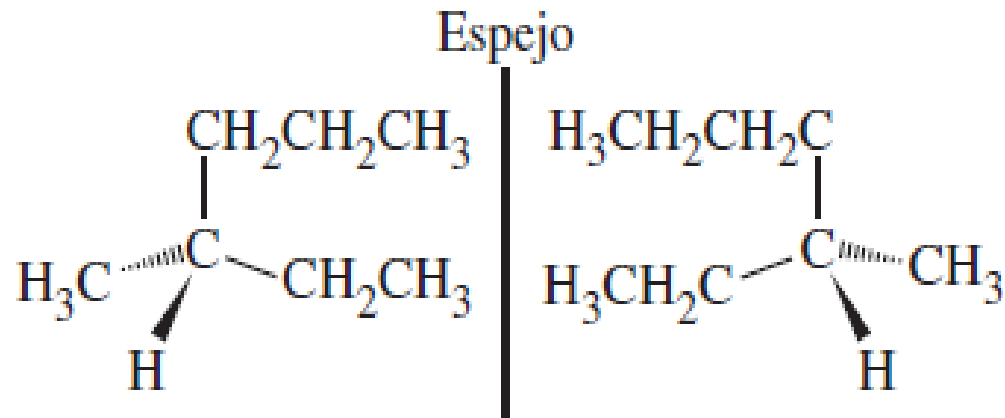
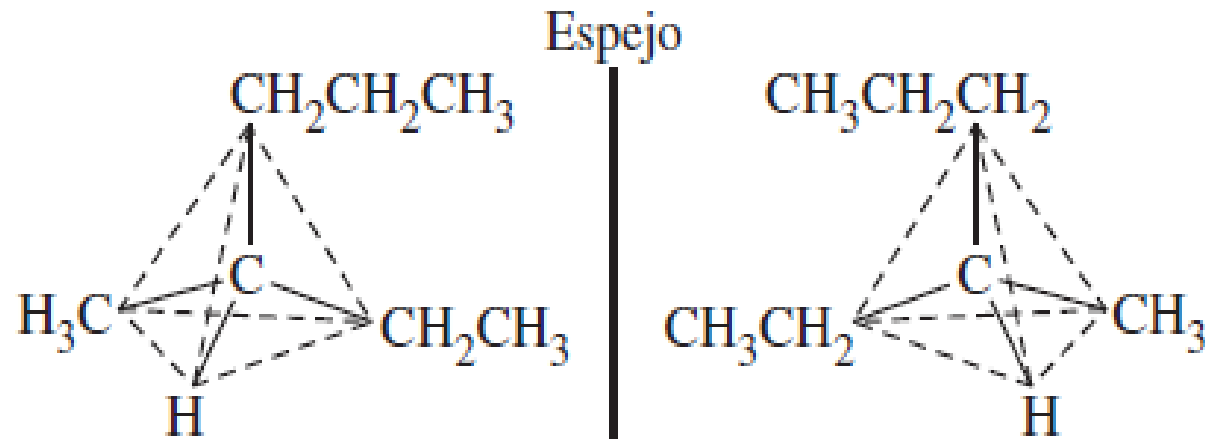

Aquiral

Quiral

ESTEREOISOMERIA

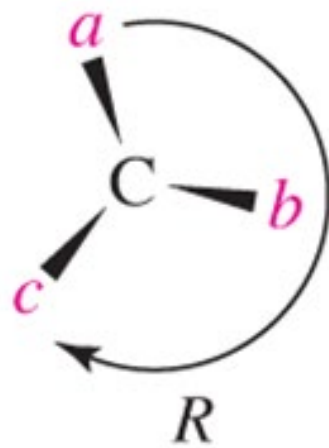
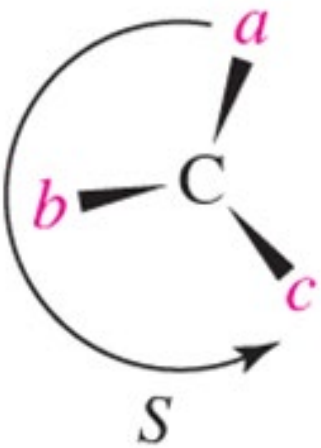
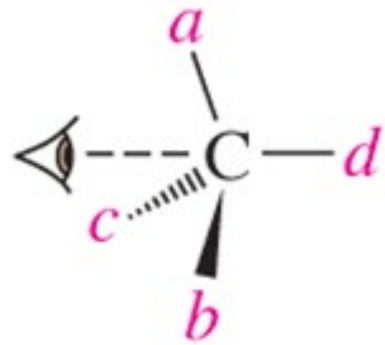
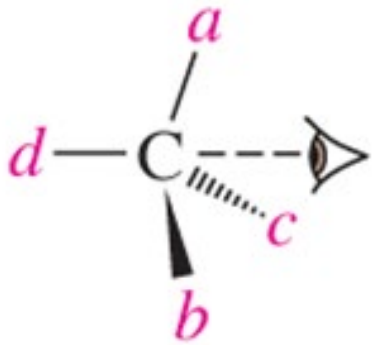
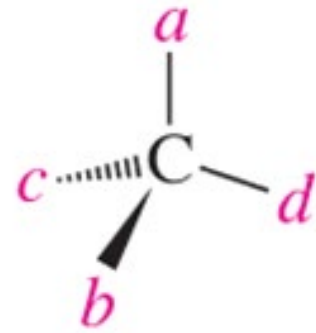
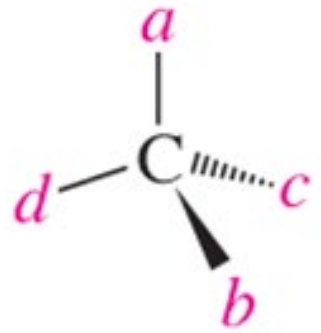

Els tascons discontinus indiquen que el substituent va cap a dins del pla i els tascons discontinus cap a fora del pla del dibuix.

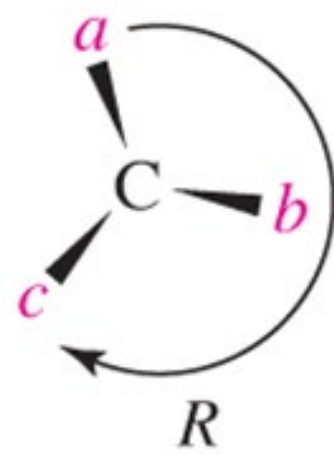
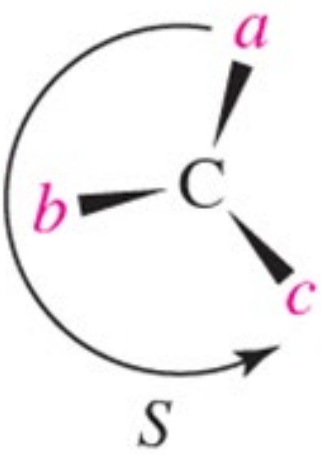
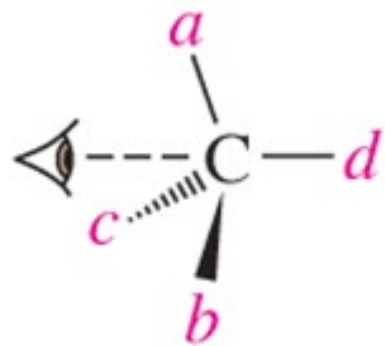
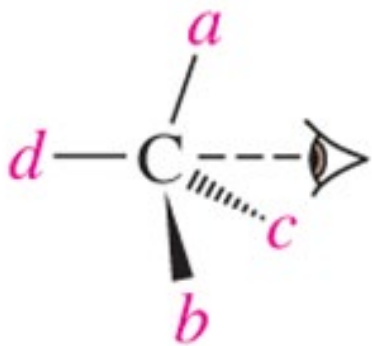
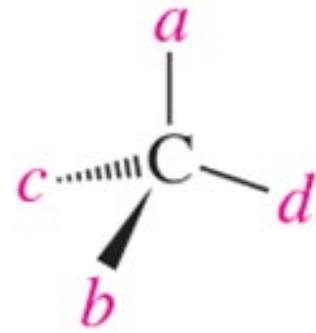
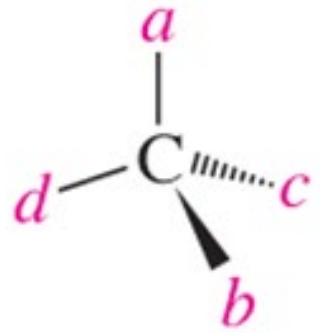
ESTEREOISOMERIA

Nomenclatura rectus vs sinister

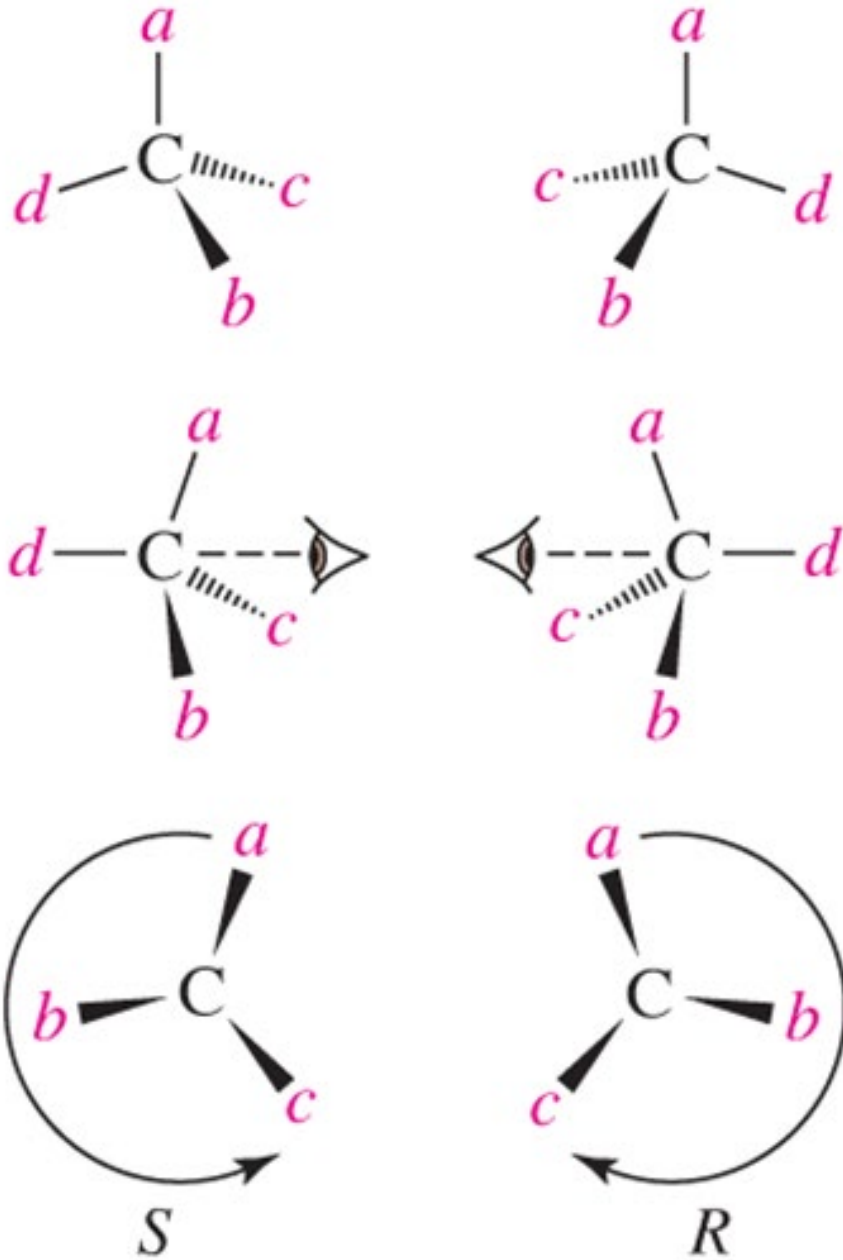
ESTEREOISOMERIA

Els quatre substituents s'ordenen de forma per prioritats **a, b, c, d**.

ESTEREOISOMERIA

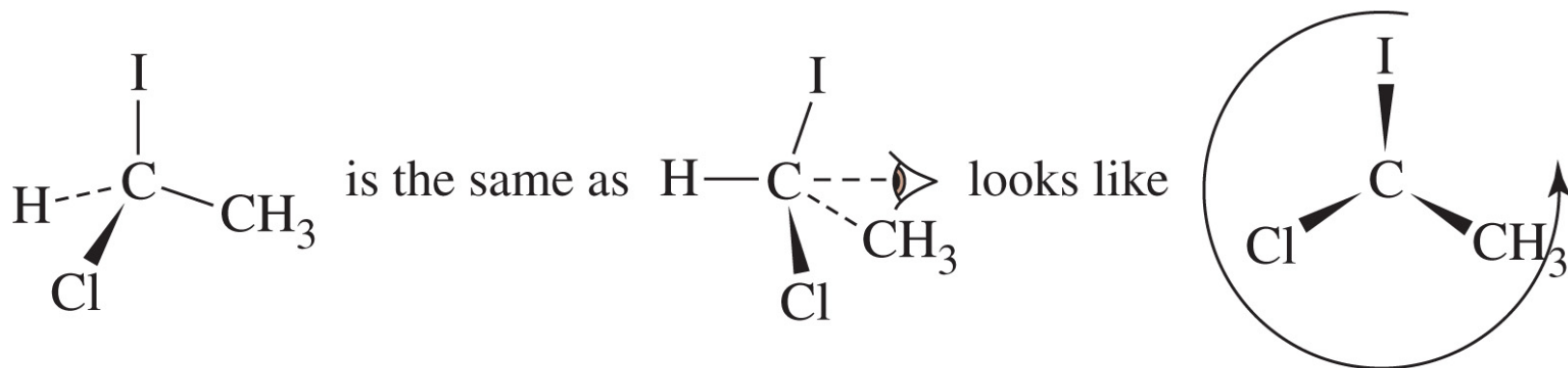
Orientem el substituent de menor prioritat (d) de forma que estiga enfrontat amb nosaltres i assignem una rotació cap a la dreta als altres (R) o cap a l'esquerra (S).

ESTEREOISOMERIA **Ordre de prioritat dels substituents**

Regles de Cahn Ingold i Prelog

Regla 1: La substància de nombre atòmic superior té prioritat per damunt d'una de nombre atòmic inferior.

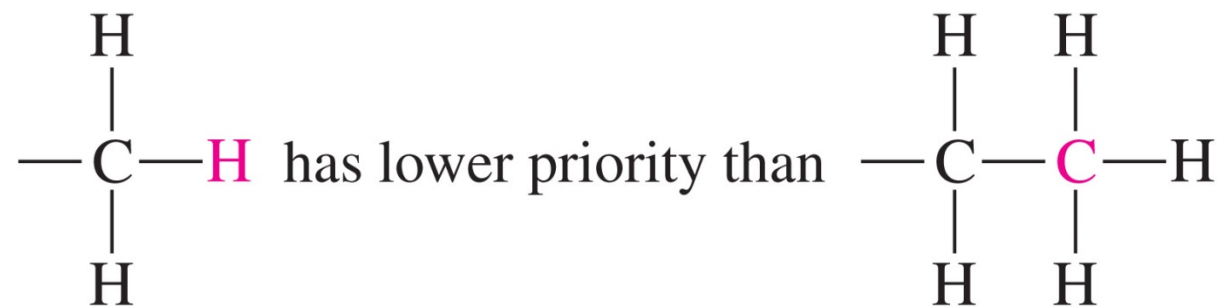
Priority I > Priority Cl > Priority C

(*S*)-1-chloro-1-iodoethane

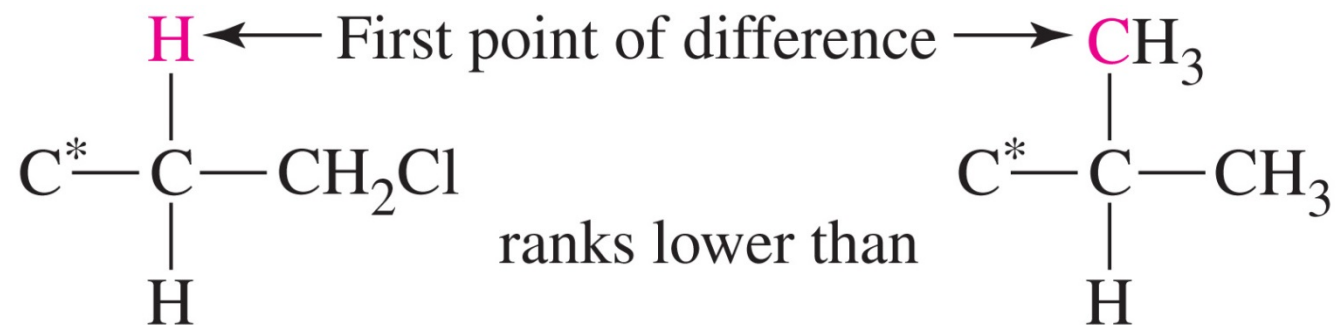
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

ESTEREOISOMERIA

Regla 2: si dos substituents connectats a l'estereocentre tenen la mateixa prioritats, procediu per les cadenes fins al primer punt de diferència.

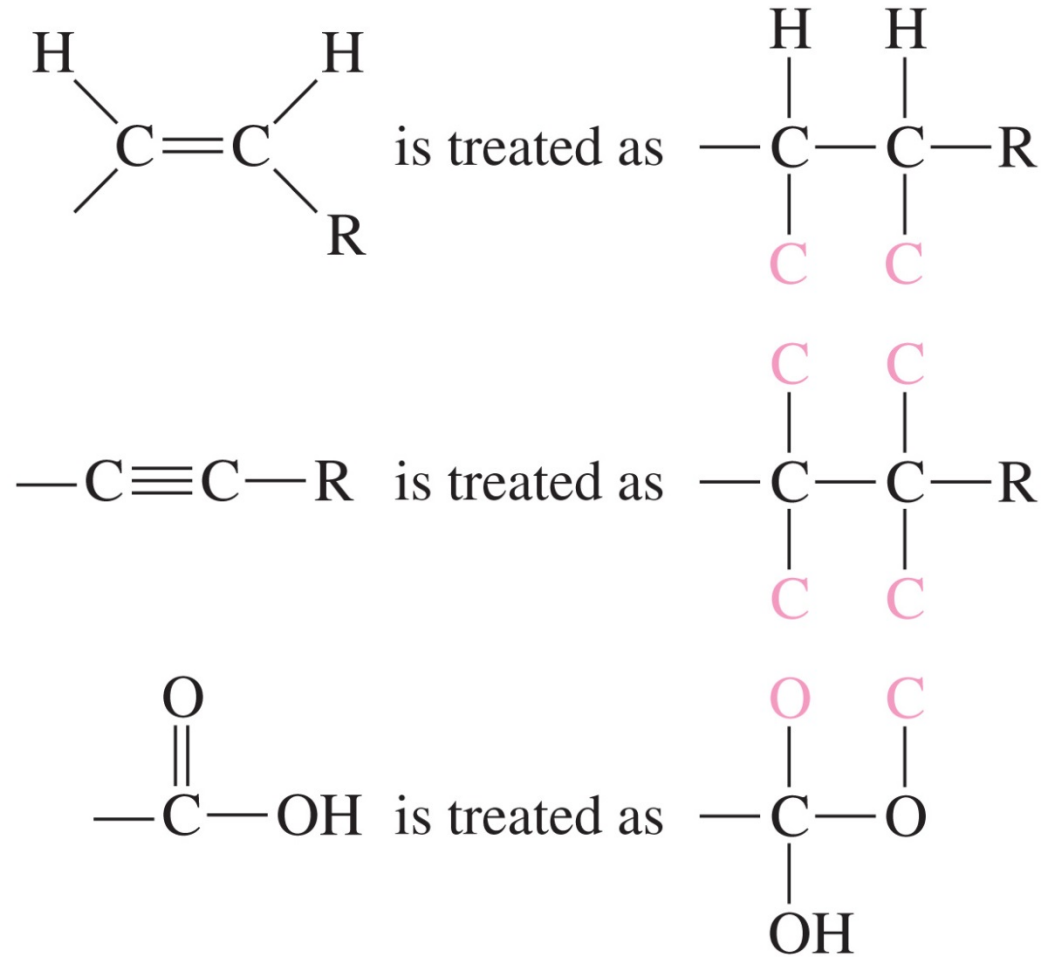
Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

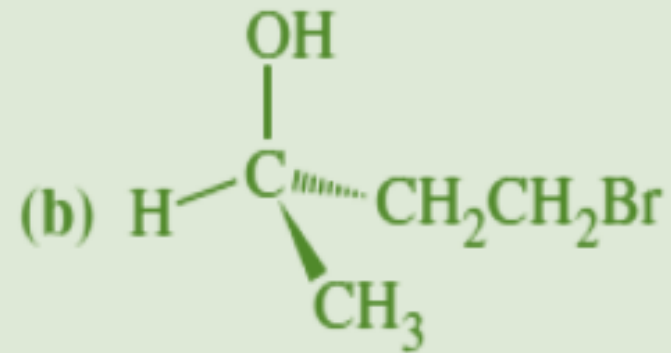
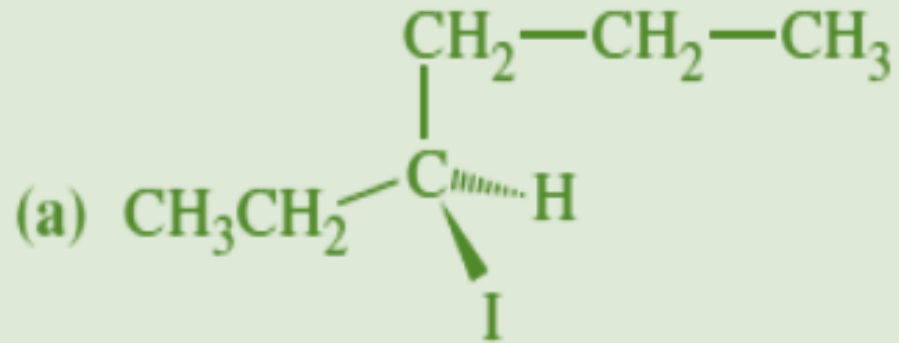
ESTEREOISOMERIA

Regla 3: els enllaços dobles i triples compten com si foren simples i els àtoms es dupliquen o es tripliquen a l'altre extrem de l'enllaç doble o triple.

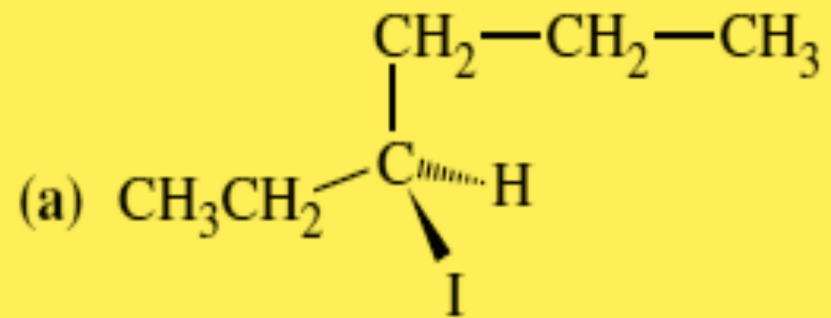

ESTEREOISOMERIA

EXEMPLE: anomenau els compostos següents.

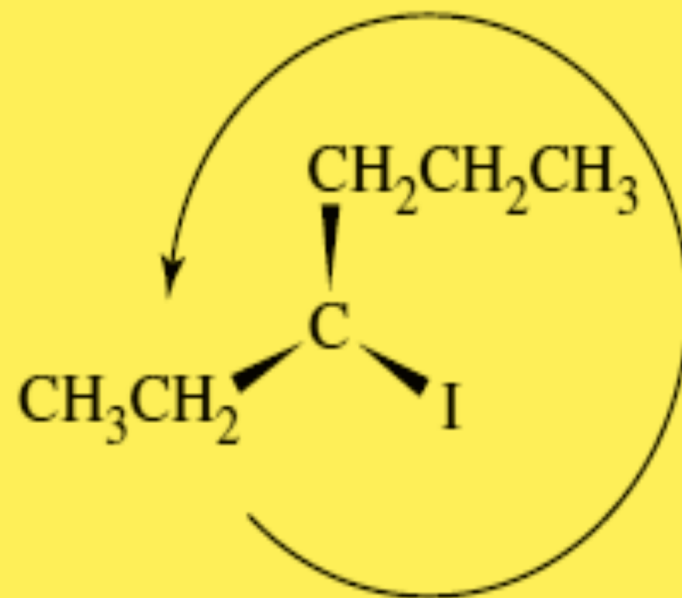
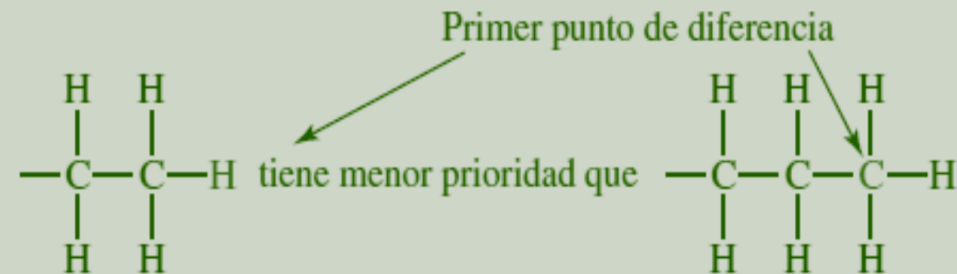

ESTEREOISOMERIA

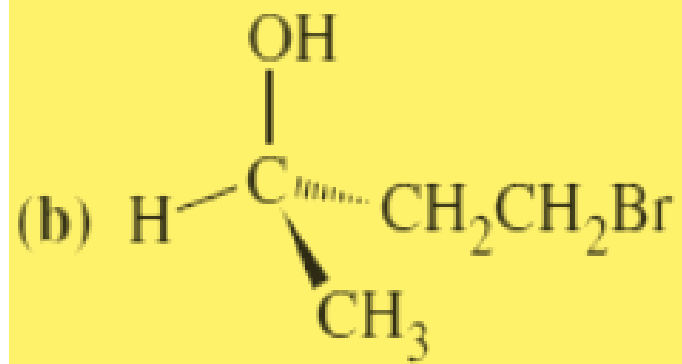
$I > C(\text{etilo}) = C(\text{propilo}) > H$

Prioritat dels grups

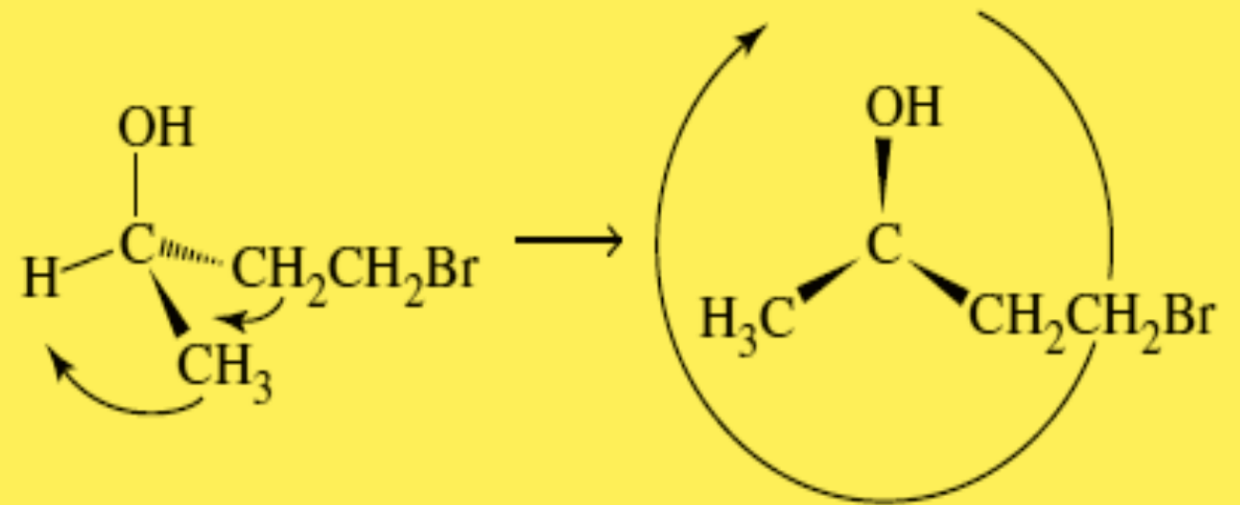
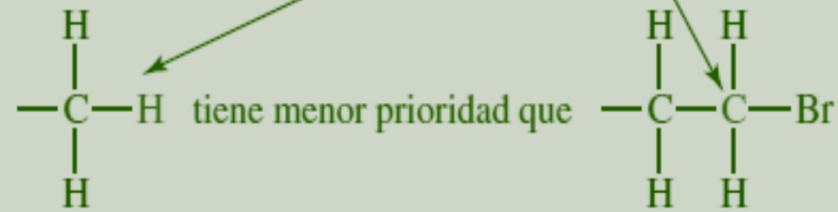
ESTEREOISOMERIA

O > C (bromoetilo) = C (metilo) > H

Prioritat dels grups

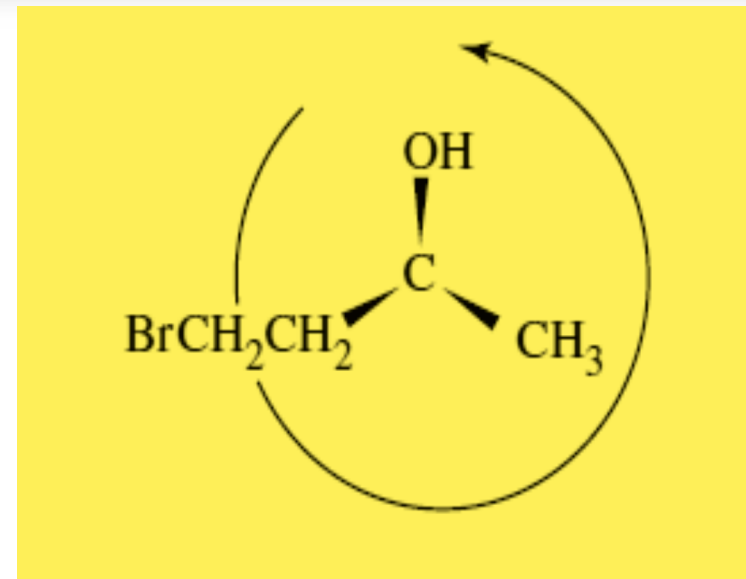
Primer punto de diferencia

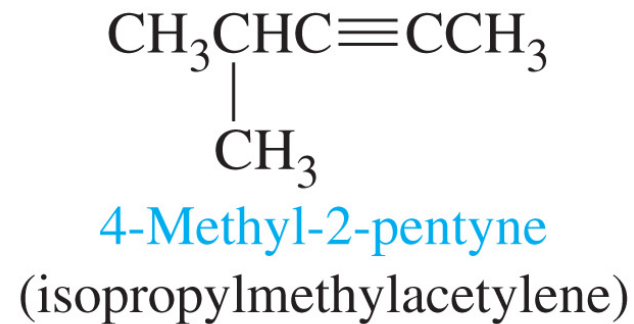
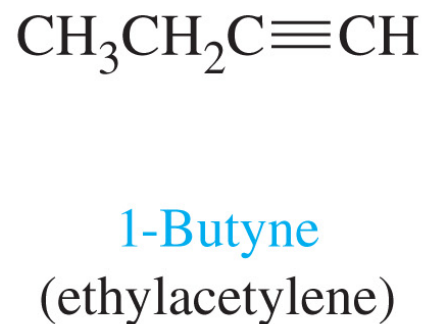
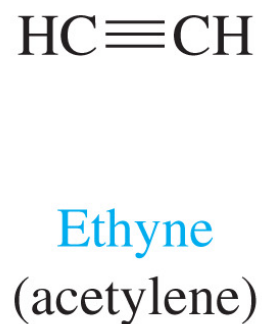
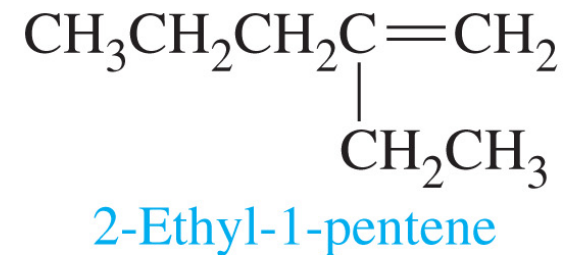
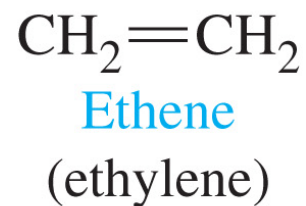
ESTEREOISOMERIA

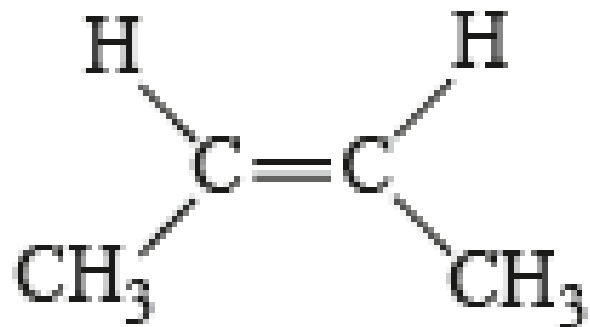
(R)-4-brom-2-butanol

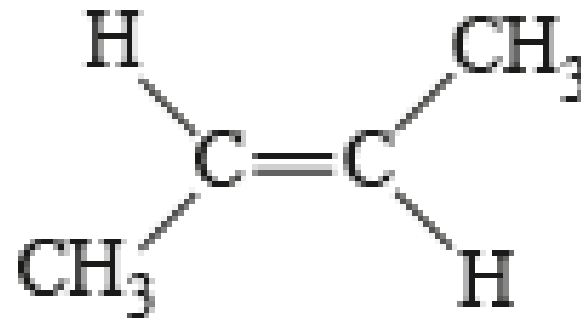
ESTEREOISOMERIA EN ELS ALQUENS

ESTEREOISOMERIA EN ELS ALQUENS

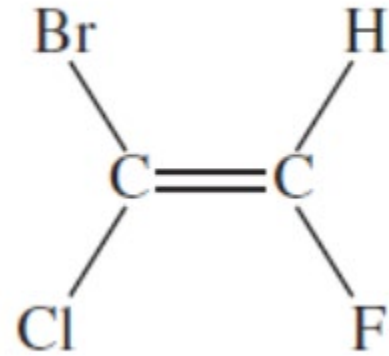
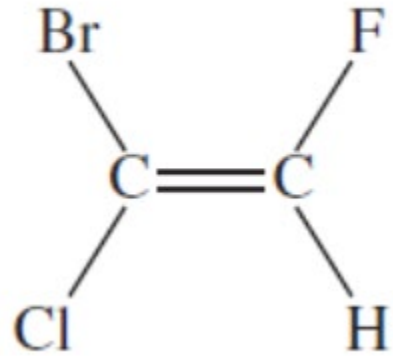

(a) *cis*-2-Butene

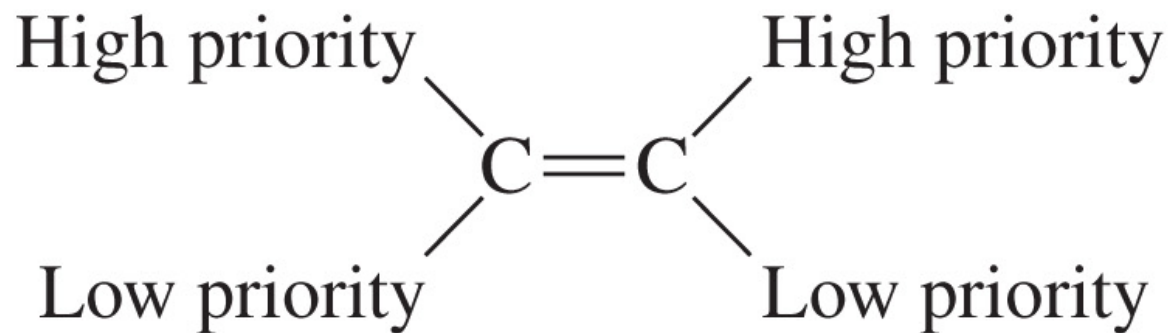

(b) *trans*-2-Butene

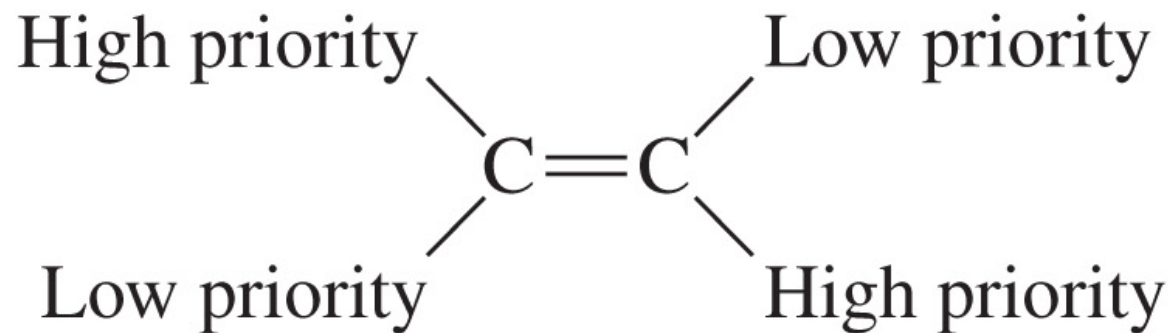
I d'aquest parell... quin és el *cis* i quin és el *trans*?

Hem de tornar a assignar prioritats als substituents.

The *Z* isomer

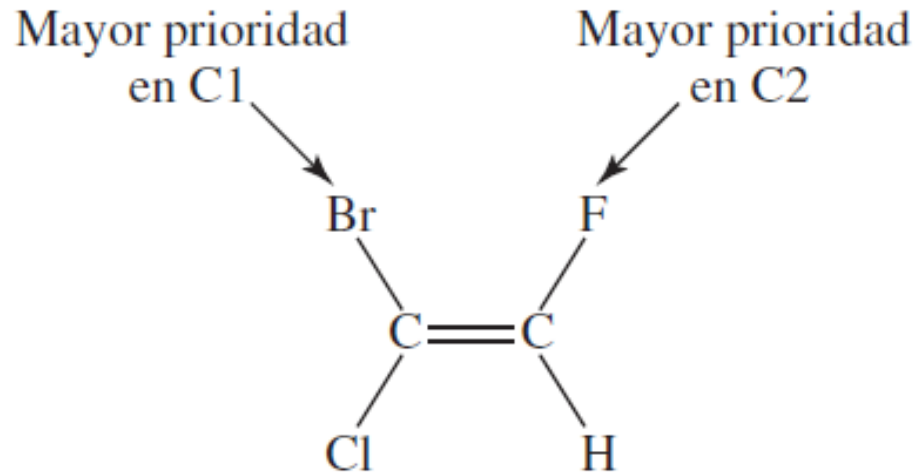
The *E* isomer

Copyright © 2007 Pearson Prentice Hall, Inc.

Isòmer Z

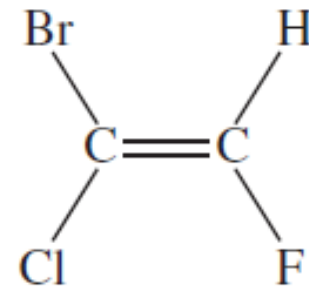
Isòmer E

Recordeu la regla 1?

(Z)-1-bromo-1-cloro-
2-fluoroetano

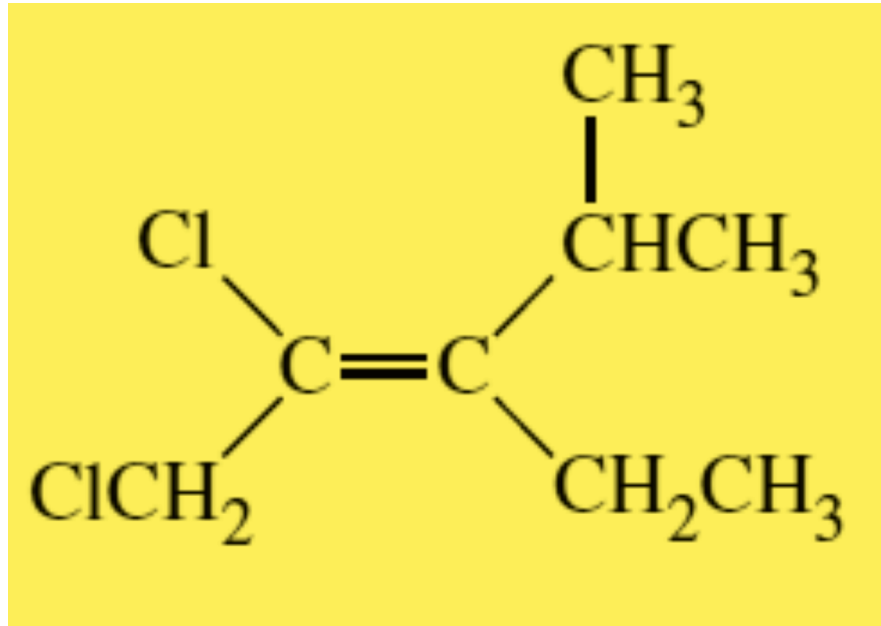
Isòmer Z

(E)-1-bromo-1-cloro-
2-fluoroetano

Isòmer E

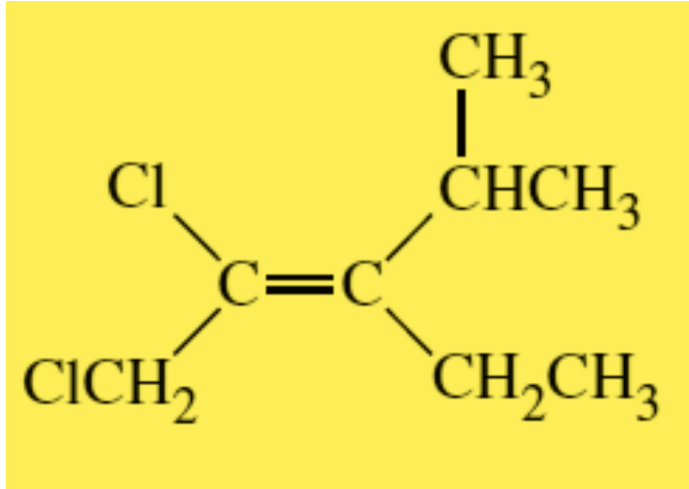
ESTEREOISOMERIA en els ALQUENS

...?

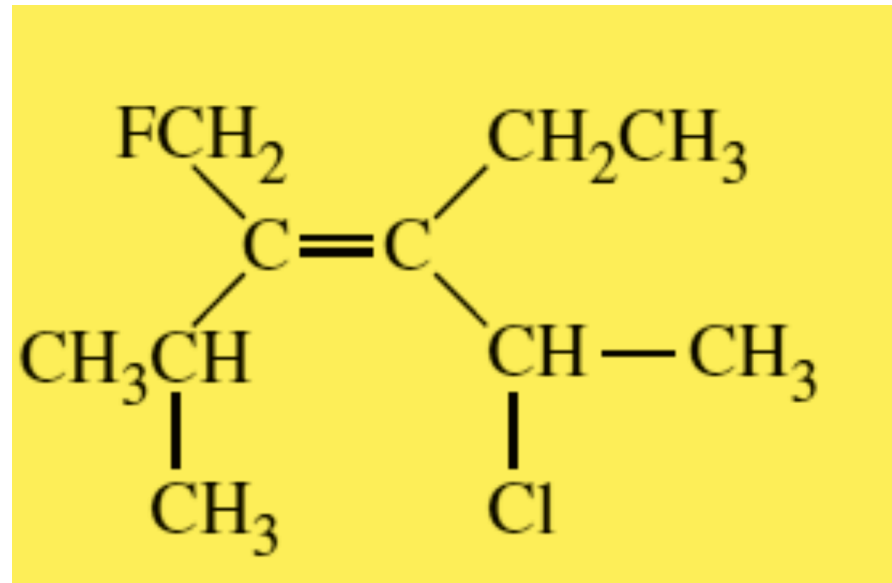

ESTEREOISOMERIA en els ALQUENS

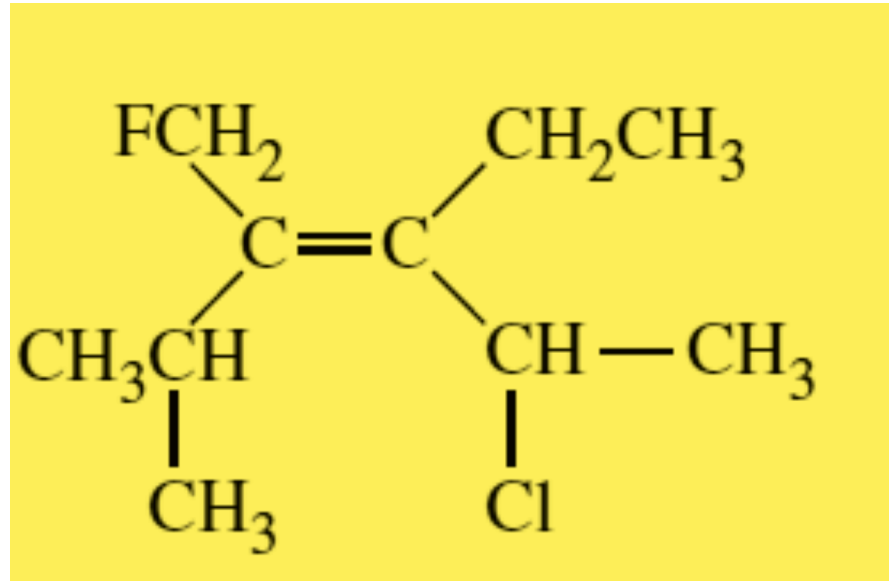
(Z)-1,2-diclor-3-etil-4-metil-2-pentè

ESTEREOISOMERIA en els ALQUENS

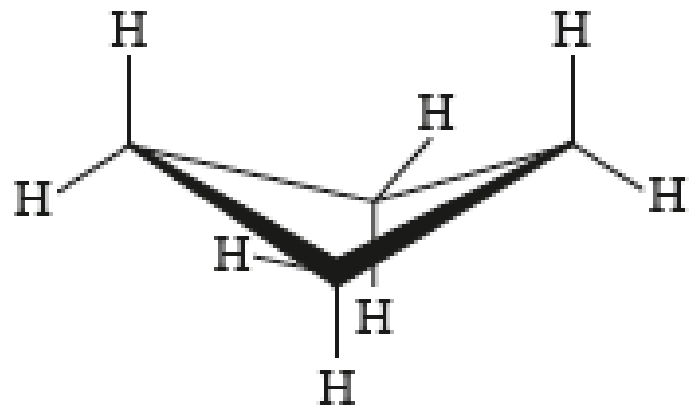
...?

ESTEREOISOMERIA en els ALQUENS

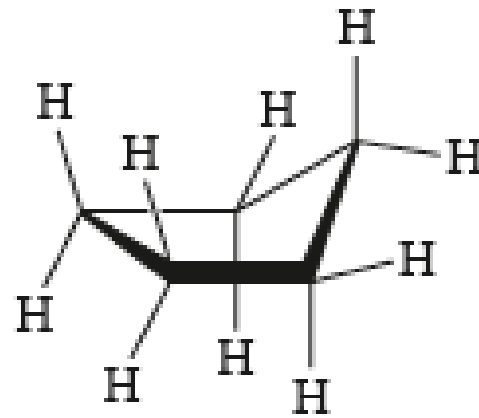

(*E*)-2-clor-3-etil-4-fluorometil-5-metil-3-hexè

ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

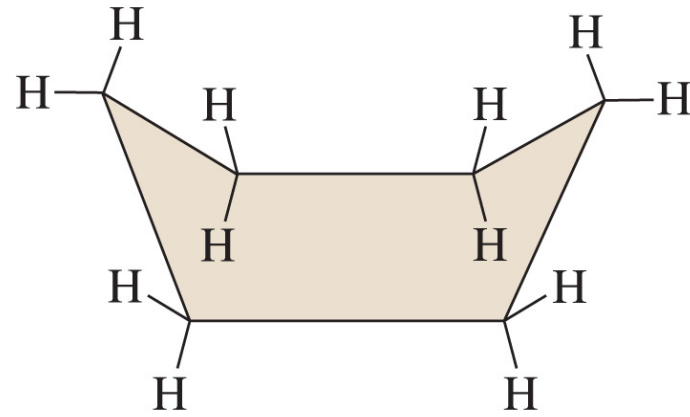

Cyclobutane

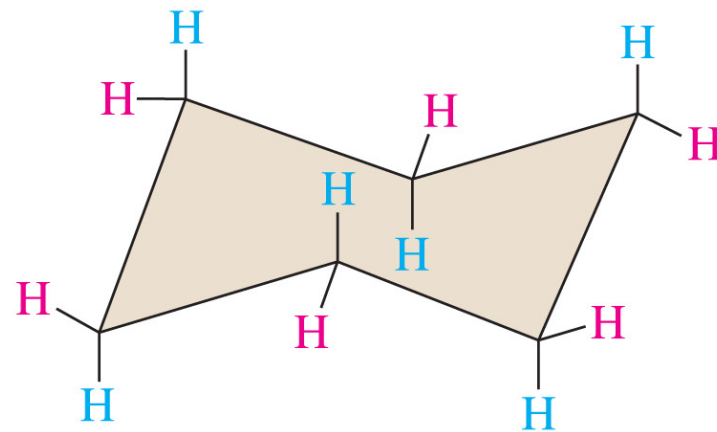
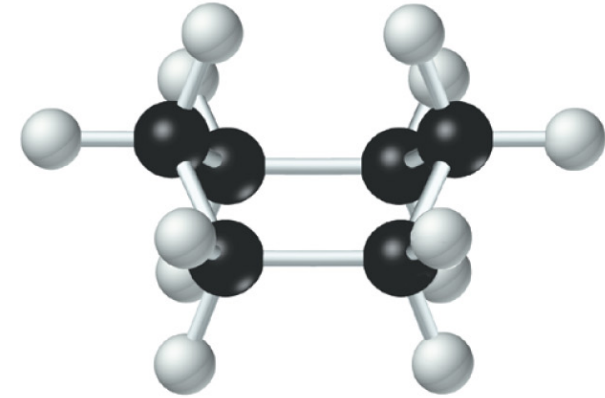

Cyclopentane

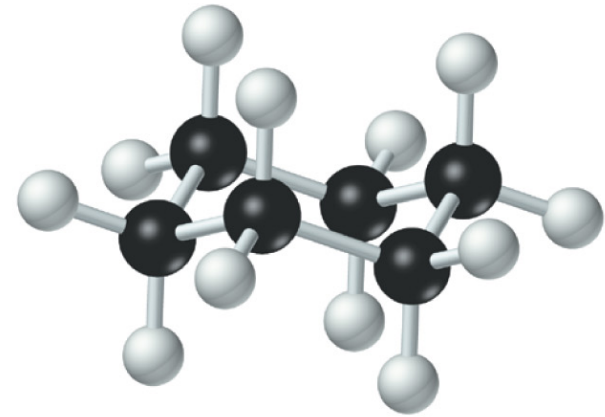
ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

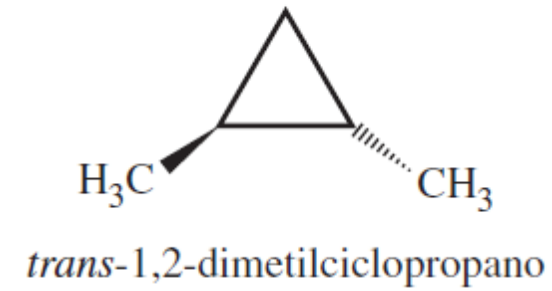
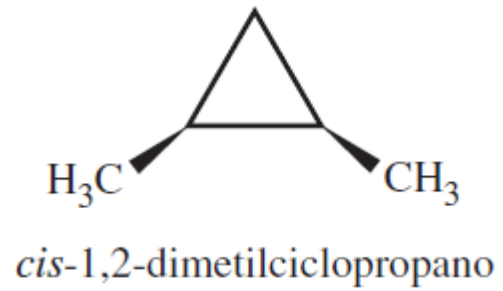
(a)

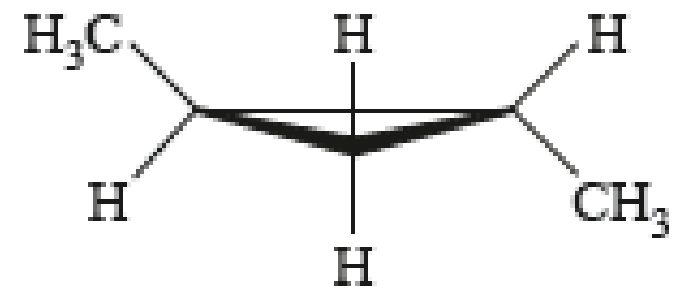
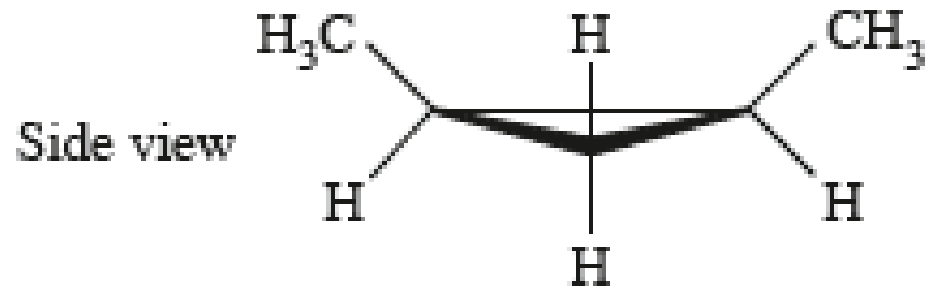
(b)

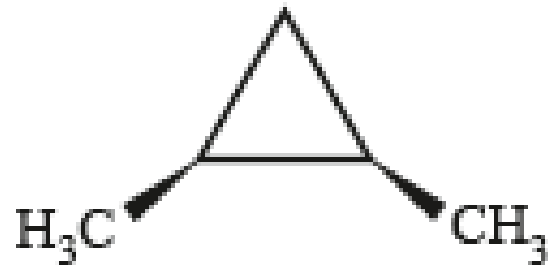
ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

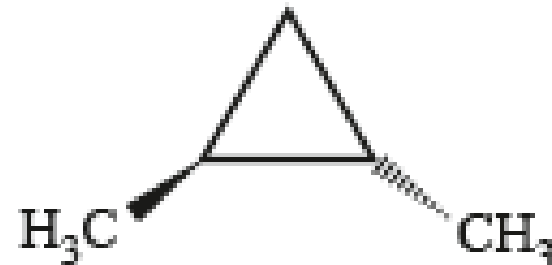
ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

Top view

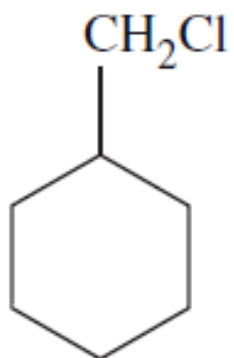

cis-1,2-dimethylcyclopropane

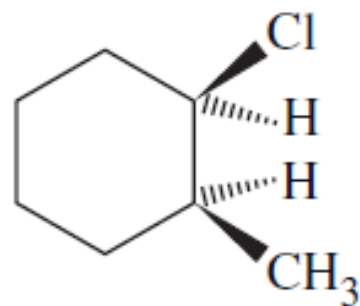

trans-1,2-dimethylcyclopropane

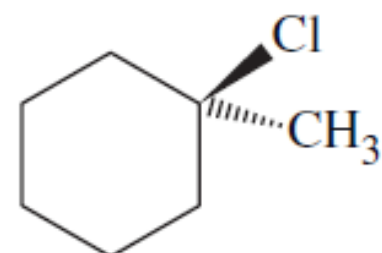
ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

clorometilciclohexano

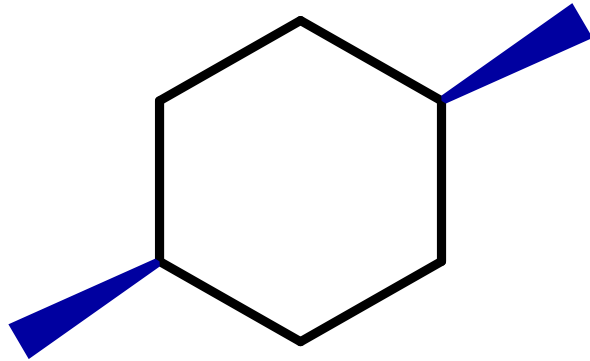
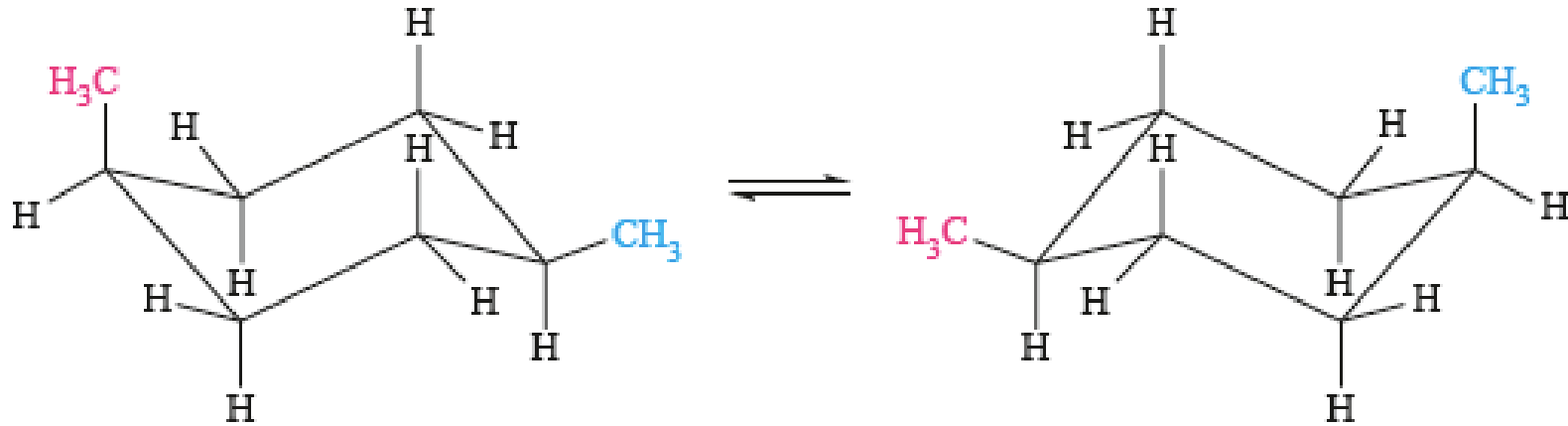
cis-1-cloro-2-
metilciclohexano

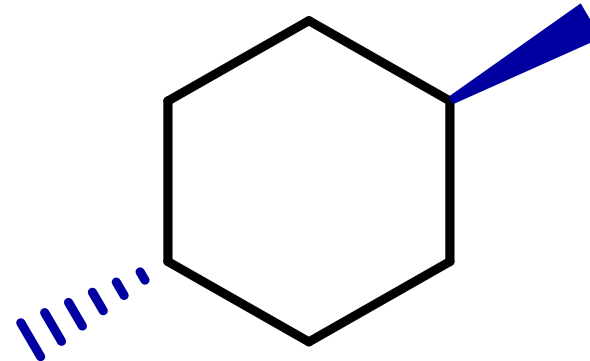
1-cloro-1-
metilciclohexano

ESTEREOISOMERIA EN ELS CICLOALCANS

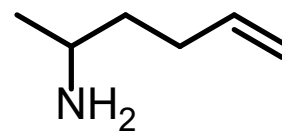
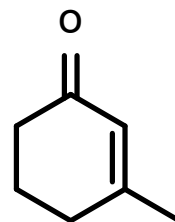
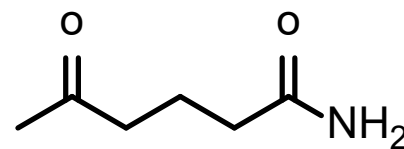
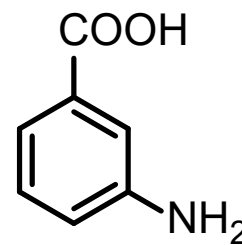
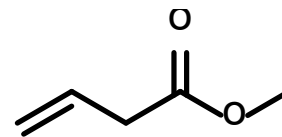

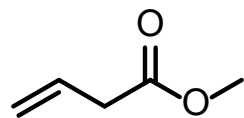
cis-1,4-dimetilciclohexà

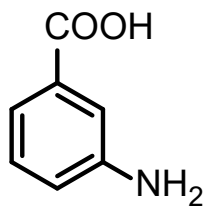
trans-1,4-dimetilciclohexà

Practiquem...

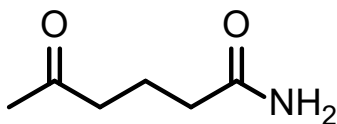

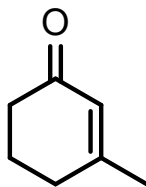
methyl but-3-enoate

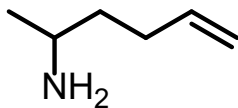
3-aminobenzoic acid

5-oxohexanamide

3-methylcyclohex-2-en-1-one

hex-5-en-2-amine

Practiquem...

1,2,3-propanotriol

Àcid metilbutanodioic

Ciclobutil metil èter

(*E*)-1-brom-1-cloropropè

3-(2-etilpentil)-5-metilciclohexanol